Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.334

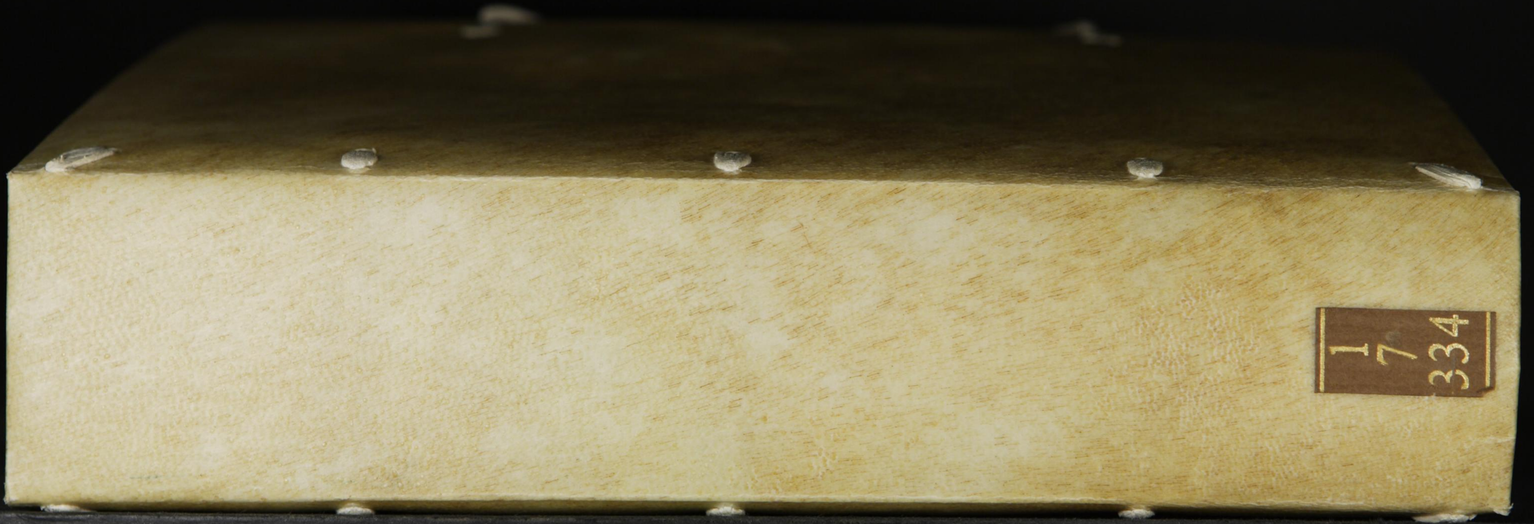

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.334

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.334

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.334

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.334

1. 7. 334

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ANTIDOTARIVM GEMINVM,

GENERALE ET SPECIALE:

A'

IOAN. IACOBO VVECKERO BASILIENSE.

EX OPT. AVTHORVM, tam veterum quàm recentiorum, scriptis fideliter congestum, & tandem methodicè, supra priores editiones, vberrimè auctum, coniunctim editum, & exornatum:

Adiectis ELENCHIS locupletiss.

Cum Priuilegio ad Annos decem.

853.

BASILEAE,
Per CONR. VVALDKIRCH, sumptibus
EPISCOPIANORVM,
cIↄ Iↄ xcv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

IO. IACOBI VVECKERI BASILIENSIS IN *ANTIDOTARIVM GEMInum ad Medicinæ Studiosos* PRAEFATIO.

ETSI multa ac varia Antidotaria (vulgò Dispensatoria dicta) ab antiquis simul & recentioribus Medicis in lucem emissa sunt, rei medicæ Studiose LECTOR: tamen, quod pace tantorum Virorum dictum velim, ordinis diuersitas in multis suspecta, eiusdem interturbatio non paucos neglectæ methodi accusare videtur: cùm medicamenta nec promptè inueniri, nec commodè administrari possint. Inter Græcos primum meritò locum obtinet Galenus, qui medicamentorum historiam diuersis libris, pro occasione temporis, hortatu amicorum complexus est. Vndecim sanè de Simplicium medicamentorum facultatibus: duos de Antidotis: septem de Compositione medicamentorum per genera: de Theriaca, ad Pisonem, vnum: decem de Compositione medicamentorum secundùm locos edidit, non ea tantùm quæ ad Sanitatem pertinent, verùm etiam quæ ad Ornatum faciunt, comprehendens. Paulus Aegineta, quem Galeni simiam quidam appellare non verentur, in medicamentorum tractatione vel nullum, vel saltem alphabeticum ordinem obseruauit. Oribasius ingenio diligentiaque magnus, non multam in dispositione medicamentorum curam impendit. Inter Arabes, inuentione præstantissimorum medicaminum insignes, tanquam Hybrida quidam Io. Mesue, vt ex Græcis & Arabibus multa collegit medicamēta, ita Galeni ordinem imitari voluit. Proinde quemadmodum Galenus de medicamentorum tum generalium, tum cuique parti affectæ familiarium compositione, peculiares commentationes, insuper etiam de Antidotis scripsit: ita Mesues libro de Antidotis, medicamenta generalia sectionibus duodecim, veluti classibus comprehendit: subinde verò cuique singularium partium affectui propria medicamenta, libro, quem ob id vulgus Medicorum de Appropriatis appellat, persecutus est. Auicenna lib. 1. de Vniuersalibus, lib. 2. de Singularibus medicinis, ordine alphabetico disseruit: Antidotarium

denique lib.5.subiunxit. Serapio librum de Antidotis,& librum de Temperamentis simplicium,congessit veriùs,quàm digessit. Nicolaus de Compositis medicamentis Antidotarium edidit eo ordine, quem multi inuestigare,pauci inuenire possint. Ex recentioribus quàm plurimi in hoc stadium descendentes, vti studium voluntatemque suam Reipubl. comprobarunt, ita nunc particularia generalibus, nunc artificialia naturalibus, nunc ornantia curantibus commiscentes, à methodo exorbitasse videntur. Ergo cùm etiamnum in medio Antidotaria palma, vt ita loquar, proposita esset, cum Medicis præstãtissimis, iisdemq; ciuibus & collegis meis, consilio communicato, hoc geminum Antidotarium magno animo sum aggressus, idque diuino auxilio ad finem perduxi. De cuius methodo si fortè quæras, respondeo, obseruasse me in tanta medicamentorum varietate, id quod in aliis artibus & scientiis omnibus sapientissimi quique viderũt, & obseruarunt: nempe omnem legitimam docendi rationem constare partim vniuersalibus præceptis, partim exemplis particularibus. Itaque hîc quoq; geminas oportere Operis nostri partes constituere. Vnam vniuersalem, quæ versetur circa præcepta vniuersalia. Primùm quidẽ de Medicamentorum communi materia, variis formis modisque, quibus ex tali materia præparantur, exhibenturque, Aquæ, Syrupi, Iulapia, Decocta, Infusiones, Clysteres, Gargarismata, Errhina, Epithemata, Fomenta, Embrochæ, Insessiones, Balnea, Olea, Species, Dragemata, Electuaria, Opiatæ, Conseruæ, Condita, Eclegmata, Extracta, Linimenta, Vnguenta, Emplastra, Cataplasmata, Cærata, Dropaces, Synapismi, Tabulæ, Trocisci, Collyria, Apophlegmatismi, Glandes, Pessi, Sacculi, & quæcunque huius generis sunt aliæ medicamentorum formæ. Secundò de medicamentorum qualitatibus primis, eorumque quatuor ordinibus: præterea de qualitatibus secundis, Emollientibus scilicet, Indurantibus, Rarefacientibus, Attrahentibus, Repellentibus, Purgantibus, Adurentibus, & eius generis reliquis omnibus. Quemadmodum etiam tertiò, de variis officiis & actionibus, tam Medico, quàm Pharmacopœo necessariis, Insolatione medicamentorum scilicet, Extractione, Infusione, Mollitione, Dissolutione, Exsiccatione, Assatione, Vstione, Coloratione, Aromatizatione, Conditura, Lotione, Expressione, Putrefactione, Distillatione, aliisque omnis generis omnibus. Eam ipsam ergo Operis nostri partem, quæ circa vniuersalia præcepta hæc occupatur, GENERALE ANTIDOTARIVM nuncupauimus. Et econtrà partem alteram, quæ versatur circa particulares omnis generis remediorum formas, exemplaq; particularia, verbi gratia, Syruporũ, Electuariorum, Vnguentorum & similium, ANTIDOTARIVM SPECIALE, appellauimus: quod à superiori differt, sicuti praxis à Theoria: & proinde in hoc genere etiam ANTIDOTARIVM GENERALE medicamentorum Theoriam, SPECIALE verò Praxin, siue Historiam cõplectetur. Idem verò hoc posterius Antidotarium etiam in tres libros, sicuti prius, partiti sumus: quorum priores duo de medicamentis tum simplicibus, tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tum compositis, siue artificialibus, ad sanitatem conferentibus agunt: tertius verò parerga medica (ne quid huic tractationi videretur deesse) ad ornatum spectantia continet. Nam cùm & prisci, Archigenes, Asclepiades, Crito, Cleopatra, Heras, Soranus, quod apud Galenum libro de Compositione medicamentorum, secundùm locos, videre licet, hac de materia scripserint: Neotericorum quinetiam non pauci, Itali potissimùm & Galli, gentis suæ in ornandis corporibus morem secuti, Cosmetica tractauerint: nihil me ab officio Medici alienum, si illos certa methodo sequerer, facturum putaui. In singularium medicamentorum enarratione causas, effectus & accidentia, quanta potuimus diligentia examinauimus, & declarauimus ex præstantissimis quibusque, non solùm Græcis & Arabibus, verùm etiam Latinis, Italis, Gallis, Hispanis, & Germanis (quorum catalogum paulò pòst subnectemus) optima quæque & seligendo, & digerendo: quorum vsus & Medicis & Pharmacopœis maximus esse possit. Medicis quidem, ob remediorum copiam, methodicamque rationem, vt qui sine labore ex hoc Opere, medicamenta ad quæuis corporis mala, tanquam ex promptuario facilè inuenire queant: Pharmacopœis verò ad meliorem & diligentiorem præparationem, tractationemque. Hæc sunt, amice LECTOR, quæ tecum de nostro hoc gemino Opere conferre volui. Quòd si tuis vsibus vlla ratione inseruiet, vt mihi id gratissimum erit, ita operam deinceps dabo, vt ocij nostri rationem in aliis Medicis operibus perficiendis Asclepiadarum amplissimo ordini comprobem. Tu interea hisce fruere: & si nostrum hunc laborem Reipublicæ vtilem putas, generoso Heroi LAZARO SVENDIO, Cæsareæ Maiestatis Polemarcho, belli pacisque artibus clarissimo, gratias habe: cuius hortatu animus sæpe, quantumuis languentibus corporis viribus, nobis ad hæc conficienda restitutus, vel saltem excitatus fuit. Cuius itidem suasu tantum nobis accessit audaciæ, vt inuicto Cæsari vigilias hasce nostras dedicaremus, eique vni præ cæteris studia nostra comprobare niteremur, cui placuisse non vltima, sed solidissima laus est. Vale Colmariæ Idib. August.

M. D. LXXIV.

Ad Lectorem.

Quid non prompta suo manus labore,
Vel virtute sua domat voluntas?
Quid non ingenij vigore tandem
Mens, aut assiduo facessit vsu?
Si spectes animum (benigne Lector)
Vueckeri pietas, amor, fidesque,
Vt cursus Medicæ iuuetur artis,
Spectantur vario polita cultu.
Sin mens ipsa suum velit decorem,
Et quascunque fouet referre dotes:
Vueckerum Medicos videbis inter
Effulgere graues & eruditos:
Doctas ingenio manus, & vsu,
Virtuti famulas, & obsequentes,
Si spectare libet: Reguntur arte
Et nullos fugiunt manus labores.
Cùm sit mentis Honos: manusque merces,
Et virtutis amor: videntur esse
Vueckero stabili probata iure,
Laus, merces, & amor remuneranda.

NIC. TAVRELLVS M. D.

AVTHO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

AVTHORES EX QVIBVS HOC OPVS CONCINNATVM EST.

Actuarius.
Adamus Lonicerus.
Adolphus Occo.
Aëtius.
Aelianus.
Albertus Magnus.
Alchindus.
Alexander Benedictus.
Alexander Trallianus.
Alexius.
Aloisius Bellocatto.
Amatus Lusitanus.
Altomarus.
Ambrosius Iung.
Americus de Alesto.
Ammonius.
Andernacus.
Andreas à Glauuen.
Andreas à Lacuna.
Andromachus.
Angelus Bononiensis.
Angelus de Tarento.
Anshelmus de Ianua.
Antæus.
Antonius Chalmetus.
Antonius de Scarparia.
Antonius Musa.
Aparitius de Zubia.
Apollo.
Apuleius.
Archelaus.
Archigenes.
Arnoldus de Villa noua.
Asclepiades.
Auicenna.
Barthol. Maranta.
Bassanus.
Benedictus Victorinus Fauentinus.
Bernardini.
Bertapalia.
Bertholdus.
Biesius.
Brassauolus.
Brussonius
Bardanus.
Carolus Clusius.
Carpensis.
Carpus.
Christophorus à Vega.
Carpus.
Cleopatra.
Conradus de Sindelsingen.
Constantinus.
Cordus.
Cosmus.
Crescentius.
Crito.
Cronenburgius.
Damianus.
Damocrates.
Democritus.
Dioscorides.
Dodonæus.
Dymus Florentinus.
Euonymus.
Fallopius.
Felix Platerus.
Fernelius.
Fiascus Ferrariensis.
Fiorauantus.
Florenzola.
Fœnon.
Fœsius.
Fontanus.
Franciscus de Gozadinis.
Franciscus Pedemõtanus.
Fuchsius.
Fumanellus.
Gabriel.
Galenus.
Garcias ab Horto.
Geber.
Gentilis Fulginas.
Gereo.
Gesnerus.
Gibertus de Anglia.
Gordonius.
Guainerius.
Guido.
Halienus.
Heben Zezar.
Helideus.
Hera.
Hermes.
Hieronymus Brunsuicensis.
Hieronymus Fracastorius.
Hieronymus Herold.
Hieronymus Mercurialis.
Hieronymus Rubeus.
Hippocrates.
Hollerius.
Hugo Bauhinus.
Iacobus Bessonus.
Iacobus Carpensis.
Iacobus de Manlijs.
Iacobus Theodorus.
Illuminare maius.
Ioannes Agricola.
Ioannes Baptista Perta.
Ioannes Bauhinus.
Ioannes Crato.
Ioannes de Sancto Amando.
Ioannes de Tenis.

AVTHORES.

Ioannes de Vigo.
Ioannes Langius.
Ioannes Mag.
Ioannes Marinellus.
Ioannes Moibanus.
Ioannes Schenckius.
Ioannes Stockstal.
Ioan. Iacobus Vueckerus.
Iosephus Quercetanus.
Isabella Cortese.
Isaac.
Iulius Cæsar Scaliger.
Lanfrancus.
Lemnius.
Leonardus de Prædapalia.
Luminare maius.
Leonellus Fauentinus.
Leo Suauius.
Lucas Ghinus.
Lumen Apothecariorum.
Manardus.
Magenbuch.
Marsilius Ficinus.
Martinus Rulandus.
Matthæus de Gradis.
Matthiolus Senensis.
Mechingerus.
Medici Augustani.
Medici Basilienses.
Medici Bononienses.
Medici Colonienses.
Medici Ferrarienses.
Medici Florentini.
Mesue.
Mizaldus.
Montagnana.
Montanus.
Muraltus.
Nerus.
Nicodemus.
Nicolaus Monardus.
Nicolaus Myrepsus.
Nicolaus Taurellus.
Nicolaus Florentinus.
Nicolaus Stocker.
Nicolaus de Grassis.
Oribasius.
Orpheus.
Paulus Aegineta.
Paracelsus.
Petrus Aponensis.
Petrus Bayrus.
Petrus Bellonius.
Petrus de Bonanto.
Petrus Hispanus.
Phædron.
Philagrius.
Philippus Vlstadius.
Philostratus.
Philoxenus.
Placotomus.
Platearius.
Plinius.
Priscianus de Cordubia.
Rabi Moses.
Rhasis.
Ranzouius.
Regina Maria Caroli V. soror.
Rogerius.
Rondeletius.
Ruffus.
Saladinus.
Sauanarola.
Scarpella.
Scribonius Largus.
Serapio.
Seruitor.
Stockstaldus.
Syluius.
Tarentinus.
Thadæus Florentinus.
Theodorus Zuingerus.
Theophrastus.
Thesaurus Aromatariorum.
Thomas Erastus.
Trincauellus.
Trotula.
Tryphon.
Varignana.
Vuilhelmus Placentinus.
Vlricus ab Angelburg.
Xenocrates.
Zezar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ANTIDOTARII GENERALIS PRAECIPVORVM CAPITVM DISPOSITIO.

MEDICAMENTORVM differentiæ in genere sumuntur à

- Causis
  - Internis: videlicet
    - Materia, (*de qua in lib.* I.) *quę est vel*
      - Naturalis
        - Animata
          - Insensibilis: *vt*
            - Folia. *Cap.* j. *fol.* 1.
            - Flores. *Cap.* ij. 3.
            - Fructus. *Cap.* iij. 4.
            - Semina. *Cap.* iiij. 6.
            - Radices. *Cap.* v. 8.
            - Ligna. *Cap.* vi. 8.
            - Cortices. *Cap.* vij. 9.
            - Succi. *Cap.* viij. 9.
            - Liquores. } *Cap.* ix. 10.
            - Gummi. } *Cap.* ix. 10.
          - Sensibilis:
            - Animalia. } *Cap.* x. 10.
            - Animaliū *partes.* } *Cap.* x. 10.
        - Inanimata —
          - Mineralia. } *Cap.* xi. 12.
          - Metalla. } *Cap.* xi. 12.
          - Lapides. } *Cap.* xi. 12.
          - Terræ. } *Cap.* xi. 12.
      - Artificialis
        - Fluida
          - Nō *pinguis: vt*
            - Aquæ. *Cap.* xij. 13.
            - Syrupi. *Cap.* xiij. 13.
            - Decocta. *Cap.* xiiij. 15.
            - Infusa. *Cap.* xv. 16.
            - Clysteres. *Cap.* xvi. 17.
            - Gargarismata. *C.* xvij. 18.
            - Caputpurgia. *C.* xviij. 19
            - Epithemata. *Cap.* xix. 19.
            - Fomenta. *Cap.* xx. 20.
            - Embrochæ. *Cap.* xxi. 21.
            - Insessus. *Cap.* xxij. 21.
            - Balneæ. *Cap.* xxiij. 22.
            - Lotiones. *Cap.* xxiiij. 23.
          - Pinguis: *vt* OLEA. *Cap.* xxv. 24.
        - Nō *fluida*
          - Dissipata: *vt*
            - Pulueres. } *Cap.* xxvi. 26
            - Species. } *Cap.* xxvi. 26
            - Tragemata. *Cap.* xxvij. 27
          - Coacta. *Vide in seqq. sig. A.*
    - Forma. *Vide in seqq. sig. B.*
  - Externis. *Vide in seqq. sig. D.*
- Accidentibus. *Vide in seqq. sig. E.*

- *A.* Coacta —
  - Humida —
    - Actu: *vt* —
      - Electuaria *Aromatica. Cap.xxviij.* 27.
      - Electuaria *solutiua. Cap.xxix.* 28.
      - Opiatæ. *Cap.xxx.* 29.
      - Conseruę. *Cap.xxxi.* 30.
      - Condita. *Cap.xxxij.* 30.
      - Eclegmata. *Cap.xxxiij.* 31.
      - Extracta. *Cap.xxxiiij.* 32.
    - Potentiâ: *vt*
      - Linimenta. *Cap.xxxv.* 33.
      - Vnguenta. *Cap.xxxvi.* 33.
      - Emplastra. *Cap.xxxvij.* 34.
      - Cataplasmata. *Cap.xxxviij.* 35.
      - Cerata. *Cap.xxxix.* 36.
      - Dropaces. *Cap.xl.* 36.
      - Synapismi. *Cap.xli.* 37.
  - Sicca: *vt* —
    - Tabulæ. *Cap.xlij.* 38.
    - Trochisci. *Cap.xliij.* 40.
    - Pilulæ. *Cap.xliiij.* 41.
    - Collyria. *Cap.xlv.* 42.
    - Apophlegmatismi. *Cap.xlvi.* 45.
    - Nasalia. *Cap.xlvij.* 43.
    - Confecta. *Cap.xlviij.* 44.
    - Glandes. *Cap.xlix.* 45.
    - Sacculi. *Cap.l.* 47.
    - Pessi. *Cap.li.* 47.
    - Odoramenta. *Cap.lij.* 48.
    - Suffimenta. *Cap.liij.* 48.

- *B.* Forma: *(de qua lib.2.) quia vel*
  - Alterant —
    - Cōmuniter, *& vel qualitate*
      - Manifesta. *Vide in seqq. fig.* ⁂
      - Occulta. *Cap.xxxi.* 85.
    - Propriè, *hoc est, parti alicui dicata. Sic alia*
      - Cephalica. *Cap.xxxi. & xxxij. & xxxiij.* 85. 87. 88.
      - Pectoralia. *Cap.xxxiiij.* 92.
      - Cordialia. *Cap.xxxv.* 93.
      - Stomachica. *Cap.xxxvi.* 94.
      - Hepatica. *Cap.xxxvij.* 95.
      - Splenitica. *Cap.xxxviij.* 96.
      - Nephritica. *Cap.xxxix.* 97.
      - Hysterica. *Cap.xl.* 98.
      - Athritica. *Cap.xli.* 102.
  - Purgant. *De*
    - Medicamentis *purgantibus. Cap.xlij.* 100.
    - Medicamentorum *purgantium electione. Cap.xliij.* 102.
    - Purgationis *tempore. Cap.xliij.* 103.
    - Purgantium *correctione. Cap.xlv.* 104.
    - Purgandi *ratione. Cap.xlvi.* 106.

- Manifesta
  - Prima. *Sic vel*
    - Temperata. *Cap.ij.* 50.
    - Intemperata
      - Calida *in gradus*
        - Primo. *Cap.iij.* 51.
        - Secundo. / Tertio. / Quarto. — *Cap.iiij.* 53.
      - Frigida *in*
        - Primo. / Secundo. / Tertio. / Quarto. — *Cap.v.* 54.
      - Humida *in*
        - Primo. / Secundo. / Tertio. / Quarto. — *Cap.vi.* 54.
      - Sicca *in*
        - Primo. / Secundo. / Tertio. / Quarto. — *Cap.vij.* 55.
  - Secunda. *quorum alia*
    - Emollientia. *Cap.viij.* 56.
    - Indurantia. *Cap.ix.* 58.
    - Tendentia. / Laxantia. — *Cap.x.* 60.
    - Rarefacientia. / Densantia. — *Cap.xi.* 61.
    - Aperientia. *Cap.xij.* 62.
    - Attenuantia. *Cap.xiij.* 63.
    - Attrahentia. *Cap.xiiij.* 64.
    - Discutientia. *Cap.xv.* 65.
    - Repellentia. *Cap.xvi.* 66.
    - Adurentia. *Cap.xvij.* 67.
    - Extergentia. *Cap.xviij.* 68.
    - Emplastica. *Cap.xix.* 69.
  - Tertia. *quorum alia*
    - Pus *mouentia. Cap.xx.* 69.
    - Vrinam *cientia. Cap.xxi.* 71.
    - Menses *mouentia. Cap.xxij.* 71.
    - Lac *generantia.* / Lac *minuentia.* — *Cap.xxiij.* 73.
    - Semen *generantia.* / Semẽ *extinguentia.* — *Cap.xxiiij* 74.
    - Dolorem *sedantia. Cap.xxv.* 76.
    - Carnem *generantia. Cap.xxvi.* 77.
    - Glutinantia. *Cap.xxvij.* 78.
    - Cicatricem *inducentia. Cap.xxviij.* 79.
    - Venena *arcentia. Cap.xxix.* 80.
    - Corpus *ornantia. Cap.xxx.* 82.

Occulta.

D. Medicamentorum *differentiæ à causis externis sumptæ: (de quibus libro 3.) nimirum*

- Efficiente, *quæ est vel*
  - Agens
    - Primaria
      - Immediata. *De*
        - Deo.
        - Natura. — *Cap. i. 107.*
      - Mediata. *De*
        - Medico. *Cap. ij.* 110.
        - Magistratu. *Cap. iij.* 111.
    - Secũdaria
      - Mediata. *De*
        - Astantibus.
        - Aegrotis. — *Cap. iiij.* 112.
      - Immediata. *De* PHARMACOPOEO. (*Cap. v.* 112.) *qui agit. Vide in seqq. fig.*):(
  - Instrumẽtum *præparationi inseruiẽs, vel*
    - Subtiliori, *de quibus in destillandi generibus actum est.*
    - Crassiori, *atque vel*
      - Materiæ
        - Minuendæ. *De*
          - Cultris.
          - Lima.
          - Malleis. — *Cap. xlviij.* 136.
          - Pilis.
          - Mortariis.
          - Pistillis. — *Cap. xlix.* 184.
        - Separandæ. *De*
          - Spathulis.
          - Cochlearib⁹. — *Cap. l.* 184.
          - Cribris.
          - Colatoriis. — *Cap. li.* 185.
          - Ahenis.
          - Torcularibus.
          - Fornacibus. — *Cap. lij.* 185.
          - Tabulis.
          - Mensis. — *Cap. liij.* 186
      - Formæ *effingendæ. De* FORMIS, *Cap. liiij.* 187.
- Fine: *& conferunt vel ad*
  - Necessitatem: *vt sanitas, vel*
    - Constans *conseruetur.*
    - Lapsa
      - Insensibiliter *præseruetur.*
      - Sensibiliter *restauretur curando.*
  - Ornatum: *vt* PVLCRITVDO
    - Constãs *conseruetur.*
    - Lapsa *restituatur.*
  - (all of the above under Fine:) *Cap. lv.* 187.

):(Pharma-

PRÆCIPVORVM DISPOSITIO.

):(Pharmacopœus *agit vel modo*

- Crasso, & *vel circa*
  - Qualitatem: *videlicet*
    - Calefaciendo. *De*
      - Calefactione. *Cap. vi.* 115.
      - Insolatione. *Cap. vij.* 116.
    - Refrigerando. *De*
      - Refrigeratione. *Cap. viij.* 116.
      - Extinctione. *Cap. ix.* 116.
    - Humectando. *De*
      - Humectatione. *Cap. x.* 117.
      - Nutritione. *Cap. xi.* 118.
      - Infusione. *Cap. xij.* 119.
      - Mollitione. *Cap. xiij.* 120.
      - Liquatione. *Cap. xiiij.* 120.
      - Dissolutione. *Cap. xv.* 121.
    - Siccando. *De*
      - Exiccatione. *Cap. xvi.* 121.
      - Duratione. *Cap. xvij.* 123.
      - Assatione. / Frixione. — *Cap. xviij.* 123.
      - Vstione. *Cap. xix.* 124.
  - Quantitatem: *scilicet*
    - Augendo. *De*
      - Salitura. *Cap. xx.* 129.
      - Coloratione. *Cap. xxi.* 129.
      - Aromatizatione. *Cap. xxij.* 130.
      - Conditura. *Cap. xxiij.* 131.
      - Fartura. *Cap. xxiiij.* 132.
    - Minuendo. *De*
      - Sectione. / Fissione. / Fractione. / Limatura. / Rasione. — *Cap. xxv.* 132.
      - Tusione. *Cap. xxvi.* 133.
    - Separando. *De*
      - Purgatione. *Cap. xxvij.* 134.
      - Pulsatione. *Cap. xxviij.* 136.
      - Confricatione. *Cap. xxix.* 136.
      - Lotione. *Cap. xxx.* 137.
      - Expressione. *Cap. xxxi.* 138.
      - Coctione. *Cap. xxxij.* 138.
      - Putrefactione. *Cap. xxxiij.* 140.
      - Cribratione. *Cap. xxxiiij.* 140.
      - Extractione. *Cap. xxxv.* 142.
      - Dispumatione. *Cap. xxxvi.* 144.
      - Clarificatione. *Cap. xxxvij.* 146.
      - Colatione. *Cap. xxxviij.* 148.
- Subtili. *Vide in seqq. fig. C.*

C. Subtili: *vt* DESTILLATIONE, *quæ est humoris alicuius, à planta animali, terreo, vi caloris extractio. Huiusmodi autem calor fit vel ab*

- Igne, *agente vel*
  - Sursum, *& vel*
    - Mediatè, *re*
      - Humida,
        - Aquosa. *De* DESTILLATIONE IN BALNEO MARIAE. *Cap.xxxix.* 150.
        - Aërea. *De* DESTILLATIONE *in vapore aquæ calentis. Cap.xl.* 155.
      - Sicca,
        - Aërea. *De* BALNEO SICCO. *Cap.xli.* 159.
        - Terrea
          - Cinere.
          - Arena.
          - Scoria *ferri.*
          - De DESTILLATIONE *in cineribus, arena, & scoria ferri. Cap. xlij.* 163.
    - Immediatè,
      - Flamma *ignis.*
      - Carbonibus *accensis.*
      - De DESTILLATIONE *per ignem. Cap.xliij.* 169.
  - Deorsum. *De* DESTILLATIONE PER DESCENSVM. *Cap.xliiij.* 173.
- Absque *igne, et vel*
  - Sole. *De* DESTILLATIONE IN SOLE. *Cap.xlv.* 181.
  - Putredine. *De* DESTILLATIONE IN FIMO. *Cap.xlvi.* 181.

E. Accidentibus: (*de his lib.*4.) *videlicet*

- Qualitate,
  - Sensili—
    - Visili. *De* COLORIBVS. *Cap.ij.* 189.
    - Odoratili. *De* ODORIBVS. *Cap.iij.*191.
    - Gustatili. *De* SAPORIBVS. *Cap.iiij.*171.
    - Tactili. *De*
      - Qualitatibus *tactilibus.*
      - Consistentia.——
      - *Cap.v.* 176.
  - Non *sensili. De* FIGVRA ET FORMA. *Cap.vi.*179.
- Quantitate,
- Tempore,
- Ordine,——
- *&c. Vide in seqq.fig. F.*

- F.
  - Quantitate
    - Excedente. De
      - Ponderibus, *& mensuris. Cap.vij.* 180.
      - Valore, *seu taxatione. Cap.viij.* 182.
    - Deficiente. *De* SVCCEDANEIS. *siue quid, pro quo. Cap.ix.* 184.
  - Tempore.
    - Collectionis. *De loco colligendi simplicia. Cap.x.* 188.
    - Repositionis
      - Vniuersali. *De domo, seu ædificio, & officina Pharmacopœi. Cap.xi.* 190.
      - Particulari. *De*
        - Hypocausto. *Cap.xij.* 191.
        - Pixidibus. / Arculis. / Vitris. / Saccis. / Ollis. / Vrceis. — *Cap.xiij.* 191.
    - Collectionis. *De tempore colligendi simplicia. Cap.xiiij.* 193.
    - Durationis. *De duratione medicamentorum. Cap.xv.* 194.
  - Ordine. *De*
    - Collocatione *medicamentorum in formulis, sine receptis. Cap.xvi.* 195.
    - Collocatione *medicamentorum in officinis. Cap.xvij.* 197.

HIS itaque ordine positis, totum hoc generale Antidotarium in quatuor distribuemus libros, in quorum primo medicamentorum Materiam, tum quæ natura, tum quæ arte constat: in secundo Formam: in tertio Efficientem, & Finem: in quarto Accidentia tractabimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Herbæ quæ,

Domesticarum electio.

Locus colligēdi herbas.

Tempus colligendi herbas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ANTIDOTARII GENERALIS,

PER Ioan. Iacobum Vveckerum editi,

LIBER PRIMVS.

DE FOLIIS SEV herbis.

CAPVT I.

CVM de medicamentorum materia hoc primo libro disserere nobis propositum sit, primò de naturali animata insensibili agemus, à foliis seu herbis sumpto exordio. Sunt itaque herbæ latiores plãtarum partes: & vel peregrinæ, vel domesticæ. Quæ apud nos nascuntur, deligendæ sunt succi plenæ, floridæ: fugiendæ grandiores, graciliores, & marcidæ. Comæ ergo cum floribus sumendæ sunt. Colliguntur autem in montibus, collibus, & planis locis: ipsis montibus altissimis colligi debent, locisque soli, & vento expositis, paucis exceptis, quæ collibus frequentiores, magisque odoratę sunt, vt chamædrys, & chamæpitys. Quæ verò locis planis duntaxat nascuntur, eæ locis sicciori bus, & à lacubus, & fluminibus procul dissitis colligendæ sunt, nisi riguis gaudeant, vt tribulus aquaticus, nymphæa, & similes. Cæterùm quędam solùm virides in vsum recipiuntur, præsertim in vsum apozematũ, fotuum, cataplasmatum, enematum, &c. & hæ quouis tempore colligi possunt, vt beta, brassica, mercurialis, parietaria, borrago, malua, &c. Quæ autem reponuntur, iam florentes, & semen quodammodo conficientes (quod plerunq; fit mense Iunio, & principio Iulij) colligi debent cœlo sereno, atq; tempore meridiano, nullis per aliquot antè dies decidentibus pluuiis, nec etiam rore nimium madentes, nimióue solis calore retorridæ. Quòd si herbæ nec caulem, nec florem, nec semen edunt, vt adiantum omne, asplenum, legendæ in foliorum vigore, quando scilicet maxima, & virentissima sunt: quædam verò dum florent, aut sementescunt, quia lignosæ sunt & exuccæ, ante illud tempus legendæ, vt cichorium, beta, &c. Herbæ, vbi probè in vmbra fuerint siccatæ, reponũtur ad sacculos lineos non compressos, seu collapsos, sed iuxta sacculorum imum circulo vel orbe ligneo distentos: vel (quod melius est) ligneis capsulis, vel pixidibus reseruantur, ne à puluere, vel fumo offendi possint.

Herbæ quæ. — *Domesticarum electio.* — *Locus colligẽdi herbas.* — *Tempus colligendi herbas.* — *Locus reponendi herbas.*

SERVANT herbæ suas vires annum vnũ: itaq; quotannis mutandæ, nisi anno collectæ fuerint, cuius temperies admodum sicca fuerit, pluuiarumque expers: & contrà subsequatur æstas admodum humida: tunc enim prę stat his vti, quæ sicco illo anno superiore collectæ sint, quàm quæ subsequenti pluuioso. Porrò recentes, manipulis pluribus in balneis: in clysteribus verò, tum in decoctionibus, vno vel duobus manipulis, si pro vno clystere, vel vna potione paretur decoctio, mensurantur. Quòd si plures clysteres, vel potiones ex eadem coctione parandæ sint, dosis augenda erit, videlicet ad manipulos quatuor, vel quinque ad summum. Siccæ, in externis, & magnis remediis, vt in balneis, & lauacris, pluribus manipulis: in clysteribus, & potionibus, vt suprà dictum, mensurari solent. In aliis autem remediis, vt pulueribus capitalibus, stomachicis, &c. à ʒ.j. ad ℥.ß. vel ℥.j. recipiuntur. Eadem quantitate etiam in quibusdam fumigiis, vt in iis, quæ ad tussim parantur, tussilago sicca, & ad fumigia capitis, folia rorismarini, ladi, cisti, origani, imponi possunt. In internis verò, vt in antidotis, co-

Duratio herbarum. — *Mensura, seu dosis herbarum.*

licis, & nephriticis, pulueribus cordialibus, & capitalibus, vel qui ad ventrem, vel vterum præscribuntur, à ℥.ß. ad ℥.ß. exhiberi debent.

Taxatio. PRAETEREA Pharmacopœi nostri manipulum herbarum communium denario vno Colmariense (qui baz-j Constantiensis decima pars est) vel duobus ad summum vendere solent.

Herbæ peregrinæ. Dignotio peregrinarũ. QVOD ad peregrinas herbas attinet, quæ apud nos non crescunt, quasque omnino aliunde aduehi oportet, ex Medicorum scriptis, vsq; quotidiano, notis quibusdam generalibus facilè cognosci possunt, è quibus deprehendere licet, num eæ plantæ collectæ fuerint loco, tempore, modoq; conuenienti, tum etiam repositæ, ita vt nec temporis, nec loci, nec vecturæ ratione incommodum vllum passæ sint: quod ex sapore, odore, & colore deprehenditur, si insuper folia & flores ipsis ramis cohæreant, &c.

DE FLORIBVS.
CAP. II.

Electio. FLORES, qui in quotidianum vsum veniunt, magna ex parte apud nos nascuntur. Recentes, maturi, non corrupti eligendi sunt.

Dignotio. QVI verò aliunde aduehuntur, ex odore, sapore, & natiuo colore dignoscuntur, si præterea adhuc integri sunt, nec comminuti, vel si nullum aliàs vitium contraxerint.

Locus. COLLIGVNTVR iis in locis, in quibus ipsæ plantæ maximè celebres sunt. Deinde, vbi in vmbra fuerint siccati, & præsertim qui iucundum odorem efflant, arculis tiliaceis nullo situ obductis, reponuntur.

Tempus. DECERPENDI autem, cùm maximè vigent, & quum sese ritè explicuerint: (Rosis exceptis, quibus ad conseruas vtimur, eæ enim antè quàm aperiantur, auelli debent) cœlo sereno, atque tempore pomeridiano, rore absumpto calore solis, (alioqui enim propter alienam humiditatem facilè corrumpuntur) non quum iam vetustate tabescunt, defluuntq́ue: non vt Bulcasis & indocti alij scribunt, hoc vel illo mense. Nam quibusdam regionibus & cœli constitutionibus celerius aut tardius plantarum partes perficiuntur.

Duratio. FLORES in vniuersum sicci ad annum duntaxat edurant, etsi anthemidis, centaurij, chrysanthemi, millefolij, spartij, & rosarum flores etiam longiori asseruentur tempore, si ligneis arculis oportunè inclusi diligenter recondantur. Quamdiu itaque coloris & odoris gratiam retinent, tam diu adseruari possunt: quod in paucis vltra annum non contingit.

Dosis. SICCOS pondere & mensura metimur: recentes mensura tantùm. Nam in antidotis, & nobilioribus compositionibus, in quibus parua tantum quantitas recipitur, sicci à

A ℈.j ad ℥.ij. admittuntur, vt in pulueribus cordialibus, capitalibus, stomachicis & vnguentis. In syrupis autem, & apozematis, & aliis decoctionibus à P.ß. ad P.ij. vel iij. vel plures, vt & in balneis, & clysteribus. sunt enim parum efficaces, nisi in mole magna. Quare in pilulis nunquam vsurpandi sunt, quia augendo molem, vim aliorum medicamentorum minuunt. Sunt tamen præstantiores ob suam tenuitatem partium, ideo vsurpantur

B in aliis. Recentes, quia efficaces tantum ad refrigerandum, humectandum, & laxandum, in syrupis, & apozematis, & aliis huiusmodi decoctionibus solùm immittuntur: idq; à P. ß. ad P. plures, vel manipulos: non autẽ pondere, nisi in conseruis parandis, ad proportionem cum sacchar[o] seruandam.

CAETERVM pugillus florum communiũ in officinis nostris, duobus denariis nostratibus æstimatur: peregrinorum verò à tribus *Taxatio.*

C denariis vsq; ad plures, pro locorum, ex quibus aduehuntur, distantia.

DE FRVCTIBVS.
CAP. III.

FRVCTVS est id, quod vltimò planta profert ad speciei conseruationẽ & propagationem, constans vt plurimum carne, & semine: & dicitur potissimum de grandioribus plantis, vt sunt arbores, frutices, suf-

D frutices. Nostrates deliguntur pleniores, & bene habiti, seu corpulenti, non rugosi, & cariosi. Peregrini ex ipsorum sapore, & odore probè dignosci possunt. *Electio. Dignotio.*

COLLIGVNTVR his locis, vbi eorũ plantæ sunt præstantissimæ. Siccantur sole aut clybano pro humiditatis illis innatæ ratione. Reponuntur armariis, pyxidibus, vel sportis, & locis, quo neq; humor vllus, neq; fumus, neq; puluis pertingere possit, sed temperatis. *Locus.*

E Ita enim nec situm facilè contrahunt, nec corrumpuntur, nec nimium siccantur. Quidam fructibus folia interponunt. Oleosi fructus, vt iuglandes, amygdala, pineæ, meliùs sparsim quàm aceruatim asseruantur. Nam in aceruos congesti, facilè incalescunt, & rancidi fiunt, maximè in loco & tempore calidiore: seruandi ergo loco frigidiore. Quidam fructus, vt Medica mala, hordei aut milij aceruo sepeliuntur, alij paleæ insitati, quidã appensi.

F CAETERVM fructus rei Medicæ competentes, quum maturitatem senserint (nisi data opera immaturi expetantur) ex arbore antequam marcescant, decerpendi sunt & quotannis mutandi. *Tempus.*

QVOD ad dosim attinet, non vno & eodem modo mensurantur: alij enim pondere, alij numero, alij vtroq; modo. Fructus igitur magni, integri, & discreti, vt pruna, poma pyra, mala punica, cotonea, mespilla, sorbæ, ficus, iuiubæ, sebesten, nuces, & iis fructus similes numero præscribuntur. Interdum etiam *Dosis.* *Pulparum dosis.*

pondere

pondere mensurantur, cùm scilicet ab iis aliquæ partes detrahuntur, vel aliquę partes tantùm in vsum reuocantur. vt cum dicimus, carnium cydoniorum abiectis cortice & granis lib.j. vel corticis malorum granatorum ℥ iij. Vel cum religiosiùs proportionem miscendorum seruare volumus, vt in masticatoriis, & synapismis, in quibus pro ℥.j. seminis sinapi, aliquando ficuum lib.v. miscemus & aliquando lib.j. Nam si numero ficus metiremur, minùs certa esset proportio, cùm ficus aliæ maiores, aliæ minores sint. Inter fructus sunt nonnulli, qui ad varios vsus vsurpari solent, & diuersa mensura pro diuersitate scopi, aut vsus, vt pruna, sebesten, tamarindi, quæ bilem extinguunt, eamq; expurgant, vel partes refrigerant. Quare si ad refrigerationem, vel ad bilis alterationem vsurpabũtur, paruo numero iniicientur, vt ad paria duo, vel tria: si verò ad laxandum, quia imbecilliter laxant, ad paria viginti. Idem facimus de passulis & ficubus: nam si ad laxandum, magno numero: si ad leuiter detergendum, vel calfaciendum præscribãtur, minori: & hoc de internis remediis est intelligendum. Nam in balnea ficus, & passulæ iniici possunt: si detergere, & relaxare sit animus, maxima quantitate, quia forma remedij, & paucitas virium id postulant, vt ad paria L. fructus laxantes: detergentes, & emollientes ad paria X. vel XX. dantur. Refrigerantes, & lenientes in iniectionibus inflammationum vteri, vesicæ, & intestinorum, decoqui possunt ad paria X. qualia sunt pruna, sebestẽ, tamarindi. Dulciores fructus, in clysteribus sedantibus dolorem, lenientibus, laxantibus, detergentibus & vermes deorsum trahẽtibus, eodem numero ponuntur commodè. Nec non astringentes, in clysteribus ad fluxum ventris præscribuntur eodem numero: in decoctionibus verò alterantibus, ne obstructiones pariant, minori. Detergentes in laxãtibus ad paria XX. vel XXX. vel XL. poni possunt: in alterantibus ad paria V. vel VI. in decoctis verò pectoralibus, vel syrupis, media quantitate: fructus enim detergentes in pectoralibus maiori quidem numero sunt opus, quàm in alterãtibus tantùm, vt vis medicamenti seruetur, donec ad pulmones peruenerit: minori verò quàm in laxantibus: nã si æqualis mensura, vt aut paria XX. aut XXX. ponantur nimium detergendo ventrem laxant, & ad partes superiores non perueniunt. In alterantibus ergo ponantur ad paria V. in laxantibus ad paria XX. in pectoralibus ad paria X. vt medius modus seruetur. Quod de passulis, ficubus, iuiubis, sebesten, & dactylis volo intelligi.

Pulparum dosis.

Horum item fructuum pulpa, ceu caro, præscribitur in eclegmatis, opiatis, & cataplasmatis: sed pondere, non numero: quia eorum tantùm pars vsurpatur. Pulpa passularum in opiatis laxantibus ad ℥.ij. in eclegmatis media mensura: in cataplasmatis

A hepaticis corroborantibus, vel malacticis à quart.v. ad ℔.v. vel ℔.j. ponitur. Pulpa prunorum dulcium laxantibus tantùm medicamentis, & opiatis misceri potest acidorum in cataplasmatis adstringentibus ventrem, vt & alij fructus omnes adstringentes, vt pirorum, pomorum, malorum cotoneorum, à quart.j. ad ℔ j. Dactylorum pulpa in hepaticis, corroborantibus, vel malacticis poni solet ad ℔.j. Capita papaueris, vt fructus numeramus,
B vt ex descriptione Diacodij apud Galenum patet lib. κατὰ τόπους. Fructus minores, vt passulæ Corinthiacę, myrthi fructus, siue baccæ, vel berberis, vel lentisci, vel balsami, vel terebinthi pondere maiore, vel minore, pro scopo, natura, viribus & forma remediorum vsurpantur, maxima ex parte à ʒ.j. ad ℥.j. Fructus indiscreti, vel contusi, vt tamarindi, pondere, non numero mensurãtur. Passulæ vtraque mensura: dicimus enim passularum ʒ.ij.
C vel iij. interdum passularũ paria X XX. XXX.

Taxatio.

PORRO cùm fructuum variæ sint differentiæ, pretio quoq; variant.

DE SEMINIBVS.

CAP. IIII.

SEMEN est ea pars plantæ, ex qua in terram proiecta, similis planta producitur. Differt à fructu, sicut pars à toto, contentum à continente. Ficus, vuæ, poma, pira sunt
D fructus: grana in illis contenta, semina sunt. Omnes fructus habent semina: sed non è conuerso: non omnia semina fructu continẽtur, vt semina anisi fœniculi, milij solis.

Electio.

Eligenda sunt matura, bene habita, & corpulenta seu pleniora, non rugosa, & quæ naturæ suæ vires proprias habẽt efficacissimas, & odorem, saporem, colorem sui generis perfectissimũ seruant.

Dignotio.

Quæ foris & peregrinis locis adferuntur, considerare oportet an notis respon-
E deant à Medicis præscriptis, & in eorum cognitione exerceri, vt ex sapore & odore dignosci possint. Deliguntur plena, non cariosa, nec rugosa.

Locus.

NOSTRATIA iis in locis colligũtur, quibus præstãtissimæ herbæ nascuntur. Quæ certis regionibus celebrantur (vt etiam ipsæ herbæ) his locis, si fieri potest, colligi debent, quę proximè accedant ad eorum similitudinem, quæ à veteribus commendabantur.

F SICCANTVR, vt herbæ: deinde vasculis vitratis, aut sacculis reponuntur, locoq; sicciore, & humiditatis experte: aut charta, aut membranis aptè inuoluuntur.

Tempus.

Legenda sunt ex fructibus summè maturis, vbi siccari cœperint, priùs quàm defluant: ex stirpibus iam siccis, nec ampliùs virentibus, qui sanè in sole suspendendi potissimùm ex cucurbitæ, cucumeris, & huius generis fructibus, vt eorum omnis caro exiccetur. Nostratia annum aut vix biennium durant. Quare quotannis innouare satiùs crediderim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Dosis calidorum.

SEMINA semper pondere metimur: sed A diuersa, diuerso pro natura ipsorum, & scopo, & forma remediorum. Calida & grata, vt anisum, fœniculum, ad ʒ.j. vel ʒ.ij. præscribuntur, vt in pulueribus post pastum. Quæ minùs grata sunt ob odorem, vel saporem, à ʒ.ß.ad ʒ.j. vt semen cumini, seseli Massiliensis, carui, ameos. Quæ magis acria sunt, vt rutæ agrestis, nasturtij, thlaspi, multò minori quantitate sumuntur.

Temperatorum.

Quæ temperata sunt, à ʒ.j.ad ℥.j. in internis remediis poni pos- B sunt. In balneis verò & fotibus, vel clysteribus, ab ℥.j. ad plures: cuiusmodi sunt semen maluæ, altheæ, lini, bombacis, fœnigræci.

Diureticorum dosis.

SEMINA diuretica pro scopo & sua acrimonia diuersis ponderibus administrari debent. Si ad ciendam vrinam dentur, à ʒ.j. ad ʒ.iij. vel iv. exhibentur: si verò purgantibus permisceātur, ad humoris attenuationes, vel medicamenti deductionem, à ℈.j.ad ʒ.j. Possent enim impedire, deriuando ad renes, vim C medicamenti laxantis.

Dosis aperientium.

In aperientibus obstructiones, media quantitate poni debent. In arteriacis à ℈.j.ad ʒ.j. In Bechicis à ℈.j.ad ʒ.j.

Flatus discutientiū dosis.

Quæ flatus discutiunt, in clysteribus, & sedantibus dolorem, & remediis aliis colicis, à ʒ.ij.ad ʒ.vj.in antidotis, à ʒ.j.ad ʒ.iij.

Calidißimorum dosis.

CALIDISSIMA semina in puluere, vt nasturtij, rutę agrestis, thapsiæ, synapi, erucæ, in internis remediis à ℈.j. ad ʒ.j. in externis autem à ʒ.ij.ad ℥.j. In decoctionibus verò, in- D trinsecus sumendis à ʒ.j.vsque ad ʒ.iij.in externis autem remediis à ʒ.iij.ad ℥.j.ß.

Frigidorum dosis.

SEMINA frigida maiora, in cientibus vrinam à ʒ.ij.ad ℥.j. In pectoralibus à ʒ.ß. ad ʒ.ij.vel ʒ.iij. In laxantibus à ℈.j.ad ʒ.j.In clysteribus ab ℥.ß.ad ℥.j. In balneis ab ℥.ij.ad ℥.iv.vel ℥.vj. Frigida verò minora in internis remediis, vt pulueribus, à ℈ j.ad ʒ.j & ʒ.ij.in externis à ʒ.ß.ad ℥.ß. Narcotica à ʒ.ß.ad ʒ.ij. vel ʒ.iij ponuntur, vt in colicis: liberiùs verò E in externis remediis, videlicet à ʒ.j.ad ℥.ß.

Cerealium dosis.

CEREALIA integra pugillis vel manipulis mensurātur: in balneis quidem ad manus plures: in clysteribus P.j.vel P.ij.in decoctionibus verò syruporum, iniectionum, gargarismatum ad P.j.vel P.ß.

Farinæ dosis.

Cerealia verò in farinam redacta, pondere mensurantur: vt ad cataplasmatum compositionem, à ℔.j. ad ℔.ij. Sic ad inspissationem succi herbarum, quantū sufficit, imponitur, donec mellis con F sistentiam acquirat: vt in bechico medicamento, aut arteriaco farina hordei, vel amylum à ʒ.j.ad ʒ.ij.vel iij.

Leguminū.

LEGVMINA, vt Cerealia, metiuntur: in farinam verò redacta ponderantur.

Valor, seu taxatio.

CAETERVM ℥.ß. nostratium seminum à denario vno, vsque ad duos, vel tres ad summum vendi solet. Peregrina verò pro nobilitatis & loci ratione pretio variant.

DE RADICIBVS.

CAP. V.

Electio.

RADICES deligendæ sunt, quæ saporem, odorē, & colorem sui generis perfectissimum habeant, quæq; sint bene habitę, extento cortice, non cariosæ, non marcidæ nec rugosæ.

Dignotio.

Exoticæ peculiaribus notis dignoscuntur.

Locus colligendi.

Colliguntur locis aptis, & terra vel sordibus purgatæ, vel inciduntur, vel integræ filo traiecto suspensæ seruantur,

Locus reponendi.

loco non insolato, non infumato, non humido, non puluerulento: sed sublimi, puro, sicco, aut septentrionem, aut meridiem spectante, modò non flent austri.

Tempus colligendi.

EVELLVNTVR fructu iam deperdito, & incipiente foliorum defluuio, cœlo sereno, (pluuiæ namq; illas imbecilliores reddunt, & humore crudo implent) quum crudi & excrementitij humoris, quàm minimum habent, quando nec nimis molles, nec nimis duræ & lignosæ.

Duratio.

Exiguæ radices in annum seruantur: maiores in biennium, vel triennium ad summum. Mutandæ autem sunt intra id tempus, si anni temperies sicca fuerit: sin autem admodum humida fuerit, eo præsertim tempore, quo radices colligendæ sunt, satiùs est illis vti, quæ præcedente anno collectæ sint, modò ea, qua dictum est, ratione sint seruatæ.

Dosis in apozematis.

RADICVM dosis in syrupis, vel apozematis, est ab ℥.j.ad ℥. ij. vel ℥. iij. si pro multis dosibus paretur: si pro vna dosi, à ʒ.iij.ad ℥.ß. vel ℥.j. magis vel minùs pro radicum natura, & viribus. Nam si cum purgantibus misceantur radices aperientes, minori quantitate ponendæ sunt. Nam si in maiori quantitate ponantur, humores tenues & serosos à ventre ad renes deducendo, & deriuando, alui subductionem minuunt.

Dosis in balneis, & apozematis.

RADICVM verò quantitas in balneis, libris, vel manipulis multis mensuratur. In clysteribus verò, si pro vno clystere paretur decoctio, ab ℥.ij. ad ℥.iij. Quòd si plures clysteres ex eadem decoctione parandi sunt, vel clyster, fotus, irrigationes, enchatismata, & balneum, dosis augenda erit. Quod ad purgantium radicum dosim attinet, suprà in Antidotario speciali dictum est.

Valor seu taxatio radicum.

PORRO Aromatarij nostri ℥.ß. radicum à denario vno, vsq; ad tres vendere possunt, pro locorum, in quibus colliguntur, ratione.

DE LIGNIS.

CAP. VI.

Electio. Locus. Tempus. Dosis nobilium.

LIGNA sunt partes plantarum firmissimæ, tanquam ossa in animalibus, durissimæ. Eligendum solidum, graue, minimè cariosum & corruptum. Ligna magna ex parte peregrina sunt, de quibus in Antidotario speciali particulatim tractauimus. Nostra

autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

autem ex arboribus adultis decerpenda sunt. Quod ad quantitatem attinet, odorata, nobilia, vel preciosa pondere ʒ.j. vt plurimùm describũtur, vt lignum aloes, xylobalsamum, & santali omnes. Horumque vsus est non in internis solùm, sed & in externis remediis, vt in antidotis, in pulueribus cordialibus, capitalibus, in vnguentis ventriculi, hepatis, & vteri. Item in epithematis cordis & ventriculi: in suffumigiis etiam vsurpantur.

Ignobilium dosis. LIGNA autem crassiora, & minùs nobilia, ex quibus decoctiones parantur, vt ligni guaiaci, tamaricis, fraxini ramẽta, maiori pondere vsurpantur, videlicet ab ℥.j. ad ℔.j. B

DE CORTICIBVS.

CAP. VII.

CORTICES, quibus Medici vtuntur, partim è fructibus, partim ex radicibus, partim ex ramis sumuntur.

Electio. EXOTICI eliguntur, qui nec situ obducti, nec aqua submersi, aut excocti, nec teredine cariosi sunt. C

Locus. COLLIGVNTVR, vbi eorum plantæ sunt præstantissimæ. Crassiores arborum cortices aut manu auelluntur, cùm leuiter adhærent: aut cùm tenaciùs adhærent, ferro abscinduntur. Tenues verò ac membranosi abradantur. Radicum cortices sic parantur. Finduntur radices per medium, vel pulsantur pistillo à summo vsque ad imum: deinde eximuntur medullæ, & abiiciuntur: cortices verò diligenter exiccantur, atque arculis ligneis reconduntur. D

Tempus colligendi. CAETERVM fructuum cortices eximere conuenit, cum maximè maturescunt fructus: radicum, cùm herbæ foliis suis exuuntur: arborum verò, cùm vigent.

Duratio. SERVANTVR autem in annum.

Dosis. QVOAD dosim, nobilium corticum erit à ℈.j. ad ʒ.iij. vel ℥.ß. vt cinnamomi, nucis moschatæ, &c. Ignobilium verò arborum, & fructuum, nisi ingratitudo prohibeat, ab ℥.j. ad plures, vt guaiaci, capparis, fraxini, tamaricis, &c. E

DE SVCCIS.

CAP. VIII.

SVCCI ex plantis eliciuntur, virentium & tenerorum foliorum cauliúmue tritura, & manuum aut torcularis expressione. F Horum statim ab expressione vsus est, adseruanturque aut liquidi, aut siccati, aut cum saccharo mixti in modum syrupi. *Electio.* Eliguntur non vetusti, non elanguescentes, non aliena qualitatum suarum conditione. Peregrini siue externi aut odoris, saporis, coloris præstantia dignoscuntur, aut si non pulverulenti sint, aliòue modo corrupti. *Tempus colligendi.* Eliciuntur ex adultis potiùs herbis, iam tum ingentibus (vtpote minus excremẽtitiis) nondum lignosis, aut tabescentibus. Qui liquidi seruandi

A sunt, igne aut insolatione à crassioribus partibus repurgantur, & in phialam angusti oris iniiciuntur superfuso aliquantulo oleo. *Locus reponendi.* Qui sicci reponendi sunt, aut sole, aut igne probè siccantur: tum demum vasculis vitratis, aut pyxidibus reponuntur. Liquidi mutantur quotannis. *Duratio.* Sicci verò & apud nos expressi, aut singulis annis, aut ad summum biennio.

DE LIQVORIBVS, LACHRYMIS, & gummis. B

CAP. IX.

LIQVOR à succo differt: hic namque est, qui contusione & quassatione exprimitur: ille verò, qui incisa vel scarificata aut terebrata plantæ alicuius parte extillat siue emanat. Lachryma est, quæ sua sponte ex plãtæ alicuius parte aliqua promanat, & concrescit vel in gummi, vel resinam. Liquores, lachrymæ & gũmi, quæ medicis in vsu sunt, C magna ex parte peregrina sunt. *Electio.* Eligũtur non vetusta, non elanguescentia, & euanida, non aliena qualitatum suarum conditione, sic vt gustus iudicium subeuntia, nihil resipiant. *Tempus colligendi.* Liquores excipiuntur inciso per summum adolescentiæ vigorem caule. Gummi verò genera non priùs decerpuntur, quàm concreta, ac conglobata suis stirpibus, idoneam maturitatem assecuta sint: *Locus colligendi.* resinæ tamen igne sæ- D pius sibi concrementum asciscunt. *Locus reponendi.* Reponuntur loco sicco. *Duratio.* Liquores triẽnio vt plurimùm vigent: gummi verò & resinæ diutiùs.

Dosis. CAETERVM resinarum pondus, pro scopi, effectus & formæ remedij ratione, variat. Siquidem liquidæ per se assumptæ, vt larycæa, & abietina, à ℈ j. ad ʒ.ij. vel ʒ.iij. exhibemus, cùm detergere renes volumus: si aluum subducere, à ʒ.ij. ad ℥.ß. In emplastris & vnguentis ab ℥.ß. ad ℥.j. vel plures pro scopi ratione. E Siccarum verò resinarum, vt picis, dosis est, & quidem in externis remediis, vt emplastris & vnguentis, ab ℥.ß. ad ℥.j. vel plures.

DE ANIMALIBVS, ET eorundem partibus.

CAP. X.

EX animalibus integris, aut eorum partibus medicamenta sumuntur. F *Electio.* Præferenda autem ea sunt, quæ ex animalibus mediæ ætatis, benè pinguibus, beneque habito corpore desumuntur: non ex morbidis, ætate confectis, aut cadaueribus. *Dignotio.* Præstantia autem ex natiuo colore, sapore & odore dignoscitur.

Locus reponendi. CAETERVM pauca animalia integra asseruantur. Sicciora, vt cantharides, non difficulter, vbi semel probè exiccata fuerint, custodiuntur. Humidiora verò, & pinguiora, facilè corrumpuntur, putrescunt, & vermes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

generant. Vnde absynthium, & similia putredinem arcentia illis adduntur. Reponuntur autem in loco ficciore non calido.

Duratio. PARTES molles aliæ aliis diutiùs durant, nec certus terminus præfiniri singulis poteſt. Pleraque annum durant, quædam vel propter cœli intemperiem, vel propter malam aſſeruationem citiùs corrumpuntur. Quotannis autem vſitatè mutantur, interdum conſultò: quædam diutiùs anno ſeruantur.

Doſis. ANIMALIA quæ integra vſurpantur, numero frequentiùs menſurantur: quæ verò mutilata aliqua parte ſui, & numero & pondere: quanquam nihil prohibet etiam integrá animalia, ſi minora ſint, pondere metiri, vt cimices, cantharides, &c. Partes animalium, ſiue maiores ſint, ſiue minores, etiam liquidiores, vt fel, penduntur omnes: item quæ vſtæ ſunt, vel alio modo præparatæ: doſis earum à ʒ. ß. ad ʒ j. Quæ minus ingratæ ſunt, vel parũ efficaces, à ʒ.j. ad ʒ.iij. vel ʒ.iv. præſcribi poſſunt, vt raſura eboris, vel cornu cerui, vel vnicornis, quæ quia cariùs emitur, minori pondere datur. Partes autem, quæ acres, aut fœtidæ, aut nimiùm odoratæ ſunt, in internis remediis à gr.ij. ad ℈.j. vel ℈.ij. vel ad ʒ.j. admiſceri poſſunt, vt moſchus, ambra, zibettum, caſtoreum. In externis verò remediis poteſt quantitas eorum augeri.

Parum efficaciũ doſis.

Acriũ, aut fœtidarum, aut nimiùm odoratarum doſis.

Inteſtinorum doſis. INTESTINORVM quantitas à ʒ.j. ad ʒ.ij. per ſe, vel cum vino propinatur. Verùm ſi opiatis, & pulueribus inſerantur, ad ℥.j. vel ij. imponi poſſunt, quod ad multas doſes componantur. Pulmones, & hepata, præſertim ingrata, & malè olentia, ſiccata in furno, à ℈. ß. ad ʒ.j. dantur, vel ad ʒ. ij. ſi odoratis aliis admiſceantur.

Pulmonum & hepatum doſis.

Excrementorum doſis. EXCREMENTORVM alia aliis ſunt efficaciora, & magis acria: ob id diuerſa præſcribuntur menſura, vt ſtercus gallinarum aduerſus fungos, à ʒ.j. ad ʒ.ij. ſtercus columbarum à ʒ.ß. ad ʒ.j. In externis verò remediis ab ℥. ß. ad ℥.ij. vel plures poſſunt imperari. Stercus ouis & capræ & boum nec pondere nec menſura eadem præſcribuntur. Stercus enim ouis in cataplaſmatis ab ℥.ij. ad ℥.vj. ſtercus verò caprarum ad ℥. iv. at vaccæ ad lib. j. vel plus, habita ſemper ratione quãtitatis remediorum, & partis, cui applicabuntur.

Felliũ doſis. FELLA, vt acrimonia, & conſiſtentia differunt, ſic etiam pondere. Fel enim auium, cùm minus acre, tenuius autem felle quadrupedum ſit, acrius verò, ſed minùs tenue felle piſcium: fellis quadrupedum doſis erit ʒ.j. auium ʒ.ij. piſcium verò ʒ.iij.

Cornuum doſis. CORNVA, quia dura ſunt, vel vruntur, vt oſtracea, vel lima raduntur, à ʒ.j. ad ʒ.iij. vel ʒ.iv. dantur. Pretioſa autem, vt vnicornu à gr.vj. ad ʒ.ß. vel ʒ.j. exhiberi ſolent, præſertim diuitibus, quibus nihil carum eſſe poteſt.

Teſtarum doſis. TESTAE ſimiliter oſtreorum, mitulorum, concharum, purpurarum, buccinarum, cancrorum, &c. vruntur, vt faciliùs in partes tenuiſſimas reduci poſſint, & à ʒ. j. ad ʒ. ij. vel ʒ.iij. dantur. In externis autem remediis à ʒ. ß. ad ℥.ij.

Perlarum doſis. VNIONES verò ſeu perlæ, quas vſus in antidotis, & pulueribus cordialibus, & quibuſdam collyriis recipit, à ℈.j. ad ʒ. ij. aſſumuntur.

DE MINERALIBVS, metallicis, lapidibus & terris.

CAP. XI.

Mineralia. Metallica. Electio. MINERALIA ſunt, quæcunque ex terra effodiuntur. Metallica verò, quæ præterea poſſunt liquefieri concreta. Horum autem medicamẽtorum genus cùm plerunque peregrinum ſit, de ſingulorum, quæ in maiore vſu ſunt, delectu peculiariter in ſpeciali Antidotario tractauimus: nunc ſaltem de doſi eorum in genere agendum eſſe videtur. Itaque metallica omnia, pro ratione efficaciæ & acrimoniæ, diuerſis ponderibus metiuntur. Quæ ſummæ ſunt efficaciæ, à ʒ.j. ad ℥.j. exhibentur.

Efficacium doſis.

Doſis parum efficacium. QVAE parum efficacia ſunt, magna copia imponuntur. Quæ autem poſſunt liquari, & emplaſtica ſunt, vt ceruſſa, lythargyrum, ab ℥.j. ad lib.ß. vel lib.j. vel plures imponuntur. Acria verò per ſe, vel ob vſtionem, vt ærugo, flos æris, &c. à ʒ.ß. ad ʒ.ij. ſi fuerint abluta, maiori copia. Parum acria, vt plumbum non vſtum, pompholyx, thutia, ceruſſa, &c. & quę ſine morſu ſiccant, à ʒ. j. ad ℥. j. ponuntur: poſſunt tamen maiori quantitate vſurpari. Mineralia verò, vt ſulphur, alumen, chalcantum, cùm ſint acerrima, non niſi in fortioribus remediis ſunt vſurpanda. Cauſtica, vt chalcantum, chalcitis, ſandaracha, chryſocolla, &c. à ℈.ß. ad ℈.j. per ſe imponuntur: ſi verò mitioribus admiſcentur, ad ʒ.j. Pretioſorum lapidum, vt ſmaragdi, ſaphyri, &c. doſis eſt à ℈.ß. ad ʒ j. Qui efficaciores ſunt, & acrimoniam quandam habent, vt lapis armenus, & cyaneus, pro diuerſitate ſcopi, & præparationis ratione, diuerſimodè menſurantur. Siquidem in cordialibus à gr. vij. ad ℈. ß. in purgantibus verò à ʒ. j. ad ʒ.ij. ß. pro vnica doſi ponitur: in compoſitionibus maioribus, maiori copia, pro earum ſcilicet quantitate. Sic vſtus minori quantitate ponitur, quàm non vſtus & ablutus. Lapides verò nulla acrimonia præditi, vt Iudaicus, & lapis lincis, à ʒ.ß. ad ʒ.j. vel ʒ.ij.

Acrium doſis. *Cauſticorũ doſis.* *Gemmarum doſis.* *Acrium lapidum doſis.* *Lapidum nõ acriũ doſis.*

Terræ acris doſis. PORRO terra eodem pondere menſurari debet, quo lapides. Nam acris, vt ochra vſta, à ℈.j. ad ʒ.ß. Quæ verò ſine acrimonia eſt, vt ſigillata, rubrica fabrilis, bolus armenus, à ʒ. ß. ad ʒ.ij.

Terræ non acris doſis.

DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

DE AQVIS DEstillatis.

CAP. XII.

HACTENVS de medicamentis,quæ natura constant,disseruimus: nunc de artificialibus tractandum venit, sumpto à fluidis, quæ intrinsecus sumuntur initio. Horum autem primum locum obtinēt aquæ stillatitiæ, quæ ex herbis, floribus, fructibus, radicibus,liquoribus,& animalib.eliciuntur.

Electio. PRAESTANT, quæ vasis vitreis, vel figulinis tempore, quo maximè vigent plantæ, destillantur, & quidem in balneo Mariæ, vel vapore aquæ calentis, vel cineribus moderatè calidis. Veruntamen vapore aquæ feruentis destillatæ, vires & qualitates plantarum integriùs retinent. Necessarius autem est ignis ex carbonib.accensis,& non lignis, præsertim viridibus & fumum reddentibus.

Locus repositionis. SERVANTVR in vasis vitreis,in loco temperato. Verùm antè quàm reponuntur, per aliquot dies soli exponi debent, vasis linteo, aut membrana perforata obturatis, vt quicquid excrementosum est,resoluatur, simulq; exhalet empyreuma, quod in aquis destillatis remanserat.

Duratio. DVRANT annum, plus minúsue, pro destillationis ratione.Nam in vapore aquæ calentis destillata, cùm sint excrementosa, parum diu seruari possunt: quæ verò in cineribus calidis,aut arena,diutiùs:quæ in balneo, medio modo se habent.

Dosis. CAETERVM aquas stillatitias omnes propemodum hodie medici cum syrupis commiscent, ac sic potandas præbent ab ℥.iij. vsque ad ℥.iv. addita dimidia syrupi conuenientis parte, ita vt sit dupla aquarum ad simplam syruporum mensura. Aquis quoq; extrinsecus vtuntur medici, in forma epithematis,de quorum dosi infrà suo loco. *Valor.* Aestimatur ℥.j.denariis duobus,vel tribus.

DE SYRVPIS, IVLApiis, & sapis.

CAP. XIII.

Syrupus. SYRVPVS est medicamenti forma liquidior ex succis, vel aliis plantarum partibus cum humore aliquo percoctis,& saccharatis ad saporis gratiam & custodiæ diuturnitatem. Horum autem alij simplices:alij compositi. *Syrupi simplices.* Simplices,qui ex vnius simplicis decocto vel succo fiunt. Coquuntur autem succi in olla vitrata ad quartæ partis consumptionem,& depurari sinuntur: deinde huius succi sic depurati libra cum sacchari clarificati tantundem coquitur ad iustam crassitiem: cuius indicium erit, si guttula in marmor effusa hæreat: aut digitis accepta, horum adductione & diductione fila ducat. Alij saccharum coquunt ad penidiarum vs-
A que crassitiem, deinde succum admiscent, & simul feruere semel sinunt,postea igni exemptum insolant.

Syrupi compositi. COMPOSITI, ex infusionibus, & variarum rerum decoctionibus conficiuntur, ac variè parantur. Alij decoctiones à simplicibus sine expressione effundunt, & colant, ac addito saccharo, vt suprà dictum, vel quantum satis est,coquunt. Alij decoctum manibus, vel prælo priùs exprimunt: expressum
B donec clarum fiat,purificant: deinde ad perfectionem coquunt. Hi prioribus videntur esse efficaciores:illi elegantiores. Optima ratio esse videtur conficiendi efficaces syrupos, macerare aliquādiu materias in liquore præscripto, & calidè superinfuso, non nimis multo, sed quantum tegendis & humectandis materiis sufficit: deinde tanquam recentes, & virides prælo subiicere, succum exprimere, & vt decet, percoquere, ne coquendo, &
C diutiùs feruendo multum exhalet, & quod tenuius est, pereat. In quibusdam etiam syrupis compositis, materiæ exactissimè tritæ, & in panniculum lineum inclusæ,in syrupos adhuc feruentes imponunt, & relinquuntur ibidem,donec syrupus absumatur,vt in syrupo de cichorio cum rhabarbaro,&c. Rectiùs facere viderentur, si qui materiam illam, vel dissolutam,vel laxiùs inclusam,in medio decoctionis iniicerent, atq; aliquantisper simul
D feruere sinerent subinde, rudicula ad lebetem comprimendo, mouendoque, ac tandem fortiter exprimerent.

Locus reponendi. REPONVNTVR vasis vitreis, aut figulinis vitratis, ac simplices quidem ad annum vnum:compositi verò,biennium. *Duratio.* Exhibentur frequenter diluculo appetente priùs quidem calefacti. *Tempus exhibendi.* Nonnunquam etiam vesperi, potissimùm vbi somni conciliandi gratia sumuntur.

E *Dosis.* DOSIS alterantium à ʒ. vj. ad ℥. ij. cum dupla aquæ affectui accommodatæ, quantitate: laxantium verò ab ℥. ß. ad ℥. iv. cum decoctione laxatiua. ℥. j. syrupi sufficit, pro vnica dosi.

Taxatio. AESTIMATVR ℥. j. syrupi à denariis iv. vsque ad vj. ad summum. In quibus autem ingreditur cassia,aut manna, aut aliquod pretiosorum laxantium, taxabitur ℥. j. bazione vnico,seu denariis decē nostratibus, aut plus,
F secundùm ingredientis valorem. Cæterùm *Iulapium.* iulepus Arabum potionis genus est delicatæ apud Græcos, quæ parabatur ex aqua, vino, & succis cum saccharo. Arabes id genus solùm descripserūt quod ex aqua & succis componebatur,illudq; Iuleb vocarunt: Græci recentiores Iulapium. Fiunt autem cum aquis stillatitiis, & horum frequentior est vsus hodie:aut cum decoctionibus, & succis ori gratis.sed horum vsus nullus est: nam eorum loco syrupo simplici vtimur. Sumitur aūt in iulapiis conficiēdis æqualis aquę cum saccharo

quantitas, & ad syrupi consistentiam coquuntur: deinde in vasis vitreis (vt syrupi) vel figulinis vitratis ad annum reponuntur.

Vsus. QVOD ad syruporum & iulapiorum vsum attinet, succos corporis purgationi præparāt, meatus reserant, obstructiones leuant, humoris lentitiam dissecant & detergunt, materiam in corporis habitum digerunt, dissipant, qualitatibus suis intemperiem oppugnant: & quod non parui est momenti, quiddam etiam læuissime educunt, vt his omnino nominibus in purgationibus ipsis nō paruo sint vsui.

Rob. PORRO Rob. aut sapa, succus est fructuū, solis aut ignis calore inspissatus, vt asseruari possit, & eo vti liceat in oris præsertim morbis, aut per se, aut cum melle, aut saccharo, aut sapa. Perfectæ coctionis indicium est, si tantum inspissata sit, vt frigefacta vnitatem quandam, & mellis crassitudinem adipiscatur. Reponuntur, vt iulapij & syrupi, ad annum vnum, vel vltra.

DE DECOCTIS, SEV apozematis.

CAP. XIIII.

Decoctorum & syruporū differentia. DECOCTA (quæ Græcis apozemata dicuntur) cum syrupis compositis magnam habent cognationem, à quibus tamen differunt duratione, suauitate & consistentia. Siquidem syrupi, vbi ritè fuerint cocti, vltra annum etiam quandoque durant. Decocta verò vix per septimanā seruari possunt. Syrupi plus sacchari recipiunt, quàm decocta: ideoque suauiores, & gulæ gratiores. Syrupi præterea ad iustam spissitudinem coquuntur: decocta verò non. *Decoctorum compositio.* Fiunt decocta ex foliis, floribus, radicibus, fructibus, seminibus, corticibus, lignis: interdum etiam succis: rarò ex liquoribus, gummis, resinis: rarò item ex animalium partibus: rarissimè ex terris & metallicis corporibus. Coquuntur autem hæc nunc ex aqua, tum simplici qualis fontana, pluuia: tum medicamentosa, qualis ex plantis destillata, marina, salsa, sulphurea aluminosa: nunc ex alio humore, vt sero lactis, vino, aceto lixiuio, &c. *Ingredientium dosis.* Foliorum autem quantitas manipulos quinque ad summum: florum pugillos quatuor: radicum vncias tres, ad summum quinque: seminum drachmas quatuor aut sex non excedat. Aquæ mensura rarò libras duas, vel ad summum tres, superet. Cæterùm initiò omne meditullium lignosum, durum, vetustum ex radicibus auferendum, (alioquin in recentibus relinquendum) atque radices, semina, cortices lignorum mediocriter comminuenda, & si quæ sunt crassioris substantiæ, & inodora primo loco cocturæ committenda: *Ordo in coctura qualis seruandus.* deinde quæ rarioris materiæ existunt, veluti radices graciles, & fructus aliquot: po-

A stremò flores, herbæ, & radices odoratæ, fructus, cortices peregrinæ & odoratæ, aromata, & id genus alia imbecilla. Quæ verò mucorem de se præbent, qualia sunt ficus, myxa, semina citoniorum, lini, fœnigræci, tragacāthum, gummi arabicum, ad finem quoque iniicienda, aut (quod satius) in panno lineo raro & laxo ligata, longo & contumaci filo appenso coquenda.

Modus coquendi. COQVVNTVR autem omnia in olla vitrata ad tertias, interdum ad dimidiæ partis
B consumptionem: postea colo transfunduntur, adiectaque sacchari conuenienti quantitate, decoctum dulce redditur, & cum oui albo ab omni spurcitia mūdatur, & pro qualibet vna dosi decocti ℥ j. syrupi conuenientis commiscetur.

Decoctorum purgantium componendi ratio. COMPONVNTVR etiam decocta quædam purgantia, non multum à iam commemoratis variantia, nisi quòd in illorum com-
C positione diligenter ad pondus purgantium medicamentorum sit respiciendum, adiectis semper iis, quæ vim eorundem infrænant, atque vehementiam remittunt.

Locus reponendi decocta. PORRO debent decocta conseruari in vasis vitreis, diligenter obturatis, loco frigido, aut arena sepeliri, si diutiùs sint asseruandi. *Duratio.* Seruantur autem vix, vt antea dictum, per septimanam.

Tempus exhibendi. Dosis. ASSVMVNTVR autem instar syru-
D porum, diluculo appetente, pondere trium, aut quatuor, aut quinque vnciarum, priùs calefacta.

DE INFVSIONIBVS seu dilutis.

CAP. XV.

Infusio quid. INFVSIO, quæ & maceratio & irrigatio, & dilutum nonnunquam appellatur est
E liquor, in quo medicamenta certo tempore citra elixationem macerantur. *Infusio duplex.* Infunduntur autem seu macerantur eædem materiæ, quæ in decoctis seu apozematibus decoquuntur: atque vel simplices & infusio simplex dicitur, vel diuersæ, ac infusio composita appellatur, aut in vino, aceto, sero, aqua destillata aut alio quodam liquore. Vtrunque infusorum genus sæpiùs à medico præscribitur, in quo humore, qua quantitate,
F qualitate item calidéne an frigide, quantoque tempore fieri debeant: item quales fieri debeant expressiones, fortes an imbecillæ. Hæc autem omnia diligenter perfici debent: & si quando contingat vt in medicamento non sit expressa quantitas, qualitas & tempus: aut si scribatur. Infunde secundùm artem, tanta quantitas aquæ sumenda est, vt medicamenta, quæ maceranda sunt, operiat.

Medicamenta sicca quādiu, & RADICES, fructus, ligna, aut cortices sicci, & sæuiente hyeme, macerari debent primùm contusa & confracta, aqua tepida aut calida,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

quo macerā-da, & expri-menda.

calida, per viginti quatuor horarū spacium, aut supra cineres, aut super fornacem, aut in vase calido, aut ad solem, aut loco calido.

Recētia quo & quandiu infundēda.

FLORES, herbæ, aut fructus recentes, & æstiuo tempore, macerantur in humore frigido duodecim horarum spacio. In vtrisque expressio fortis facienda est.

Purgantia quandiu irriganda, & quomodo exprimenda.

MEDICAMENTA purgantia, veluti rhabarbarum, agaricum, & similia, crassiùs aut minutiùs confringuntur ex medici præscripto: deinde macerantur, hyeme horis duodecim, æstate sex. Expressio autem magis aut minùs fortis esto pro medici præscripto. Nam quæ saltem colantur, & non exprimuntur, imbecilliora sunt, sed tenuiora & iucundiora: quæ verò exprimuntur, valentiora existunt, & minùs iucunda, prout expressio magis aut minùs fortis est.

Dosis purgantium.

Infrænātia.

OBSERVANDVM etiam venit, vt purgantium medicamentorum pondus ritè seruent, & vt ijs commisceantur, quæ vehementiam eorum infrænare possunt, de quibus omnibus in speciali egimus Antidotario.

Duratio.

CAETERVM omnes infusiones recentes fieri debent, nō autem eæ sumendæ, quæ tempus legitimum prætergressæ sint: nam facilè corrumpuntur. Quòd si conseruandæ sint, vas arena obruendum est: nam sic meliùs perdurant.

Tempus assumendi.

Quantitas.

SVMVNTVR autem calidè, tempore matutino, & stomacho vacuo sicuti syrupi & apozemata, ab ℥.iij. ad ℥.iiij.

DE CLYSTERIBVS.

CAP. XVI.

DE Medicinis artificialibus liquidis, quæ per os sumuntur, quatuor præcedentibus capitibus disseruimus: nunc de ijs, quæ per anum induntur, clysteribus scilicet, agendum est.

Clyster.

CLYSTER, Latinis Ablutio: enema, iniectio Latinis dicitur. Medici huius tēporis clysteris, & enematis vocibus Græcis potiùs q̃ Latinis vtuntur. Etsi varia sint enematū genera, tamē ex quatuor potissimū rebus cōponuntur: videlicet liquore, vt iusculo aliquo, vel decocto: medicamentis purgantibus: oleis, & sale: quæ omnia pro morbi diuersitate variantur. Interdum etiam mel, aut saccharum, aut vitelli ouorum, aut butyrum, aliaque eius generis, prout morbus postulat, adijciuntur. Singula tamen eorum, quæ iam ordine recensuimus, certa quædam ponderum ratione permiscentur. Nempe iuris decocti, aut liquoris libra magna ex parte vna, aut plùs minúsue, pro corporis magnitudine, ventris plenitudine morbi natura, & ætatis ratione. Siquidē in procerioribus, & magnis intestinorum inanitionibus, vsq; ad ℔.j.ß. infundimus. At in affectibus, qui cum fluore sunt, cùm intestina eluere volumus, & iniectionē citò reddi, maiorem quantitatem imperamus. Id etiam obseruatur in vlceribus detergendis, præsertim quæ altiora intestina obsederunt. In alijs autem affectibus, quibus diutiùs clysteres retineri oportet, minorem quantitatem præscribimus, vt in colicis doloribus, magna ventris plenitudine, grauidis, in enterocele. Idem etiam intelligēdum, cùm iusculum, seu brodium nutritionis gratia inijcimus. Similis est puerorum ratio, quorum clysteres eadem, vel minore quantitate contenti sunt.

Clysterum compositio.

Decocti dosis.

Purgantium dosis.

MEDICAMENTORVM pondus, ferè geminum, ad ea, quæ deuorantur, existit: videlicet purgantium simplicium, vt agarici, turpeti, colocinthidis ad ʒ.ij. vel ʒ.iij. compositorum verò, vt hieræ picræ, diaphœniconis, benedictæ, &c. ad ℥.j vel ℥.j.ß. plus minúsue pro virium ratione & morbi vehementia. In febribus enim, & debilibus, senibus, cōualescentibus, & intestinorum mordicationibus minorem dosim præscribimus: econtrà in apoplecticis, lethargicis, coxendicum doloribus, & in ijs qui exitiale venenum hauserunt, maiorem dosim imperamus.

Olei mensuræ.

Salis quantitas.

Tempus inijciendi clysteres.

OLEORVM vt plurimum ℥. iij. Pinguedinū, mellis, butyri, sacchari ℥.j. aut ℥.ß. Vitelli ouorum maxima ex parte, duo, aut tres. Salis communis ʒ.j.ß. plus minúsue, prout facultatem excretricem proritare necesse est. Cæterùm omnia in mortario diligēter permiscenda sunt, & si quid crassi, aut terreni in fundo resederit, abijciendum: reliquum aūt moderatè calidum per vesicam, vel syringā, duabus vel tribus horis ante cibum inijciendum. Detinendi verò tempus non vnum idemq; est: sed pro eorundem diuersitate variatur. Quibus enim abluendi & extergendi vis inest, hi supra horæ dimidium in corpore haud retineantur. Dolores mitigantes longiori tempore detineri debent. Omniū longissimo, quibus glutinandi est facultas. Quibus purgandi vis inest, sua sponte erumpere solent. Quòd si tamen diutiùs in corpore cūctantur, glandem supponere conuenit, vt facultas expultrix excitetur, noxiaque tandem expellantur.

Tempus detinendi.

DE GARGARISMIS.

CAP. XVII.

Gargarismatum compositio.

EX genere particulariter euacuantium medicamentorum sunt gargarismata, quorum mixtura constat ex decoctis, vel aquis stillatitijs & aridis medicamentis in puluerem redactis, quibus pro affectus diuersitate, aut additur mel rosatum, vel mel anthosatum, syrupus de stœchade, è calamintha, vel diamoron, vel succus è ribes, vel oxyacantha, vel hiera picra, &c. Horū autem pondus nullum certum obseruatur. Sunt tamen, qui liquorū triplum pondus simplo antidotorum succorū medicatorū & syruporū debere respōdere velint. Verbi gratia, si syruporū

Dosis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

A & antidotorum, ſuccorumq; medicatorum
℥.ij.ſint, liquorum eſſe debent ℥.vj. Sunt et-
iam, qui decocti ℔. ß. & aridorum medica
mentorum ʒ. ij. vel iij. præſcribere ſolent.

Duratio. *Tempus vſurpandi.*

Corrvmpvntvr gargariſmata breui
tempore: ideò recenter parari debent. Tem-
pus autem vſurpandi conueniens matutinũ
eſt, & veſpertinum ante cibum.

Vſus.

Vsvs verò horum in affectibus capitis,
faucium oris, cùm ſcilicet pituitam ex cere-
B bro elicere, vel faucium & oris tumores inhi
bere, vel diſcutere, vel vlcera detergere &
conſolidare volumus.

DE CAPVTPVRGIIS, ſiue errhinis liquidis.

CAP. XVIII.

Errhinorũ tria genera. *Caputpurgia.*

Errhina ſunt medicamenta, quæ na-
ribus inſeruntur: à quibus nomen acce-
C perunt. Horum cùm tria ſint genera,
alia liquida, alia ſolida ſiue coacta, alia diſ-
ſipatas: de liquidis ſeu fluidis hoc loco tan-
tum agemus, de reliquis verò duobus ſuo lo
co tractabimus. Itaq; Errhina liquida ſunt,
quæ medicis Caputpurgia voce conficta ap-
pellantur.

Caputpurgia ex quibus parantur.

Fiunt aũt vel ex humidis ſolis, vel
aridis & humorib. ſimul ad vnguenti ſpiſſitu
dinem miſtis. Humida, ex quibus componun
D tur, ſunt ſucci herbarũ: videlicet betæ, ana-
gallidis, cucumeris ſylueſtris, braſſicæ, maio-
ranæ, ſambuci, ſabinæ, nigellæ, liquoribusq;
ijs ſimilibus.

Doſis.

Horum ſufficit vna vice ſemivn
ciam infudiſſe. Admonendi ſunt, qui ſumũt,
vt os aqua cõpleant, ne ſcilicet è naribus per
meatus in os perfluant ſucci: caputq; in poſte
riora reclinandũ. Arida verò quæ humoribus
cõmiſcẽtur, ſunt pip, nigella, nitrũ, caſtoreũ,
pyrethrũ, elleborus albus, carpeſiũ, zingiber,
E radix iridis, acori, pulegiũ, origanũ, calamen
thũ, agaricũ, colocynthis, &c. Ex his, inquã,
errhina ad vnguenti ſpiſſitudinẽ formantur.

Tempus vſurpandi.

In vſu, pãno lineo aut ſerico penicilli inſtar
formato oblinũtur, & naribus cõduntur. His
quidem omnibus ſtomacho ieiuno vtendũ
eſt, & non niſi poſtq̃ corpus vniuerſum, aut
venæ ſectione, aut purgatorio medicamẽto
euacuatum fuerit.

Ingredientium doſis.

Doſis verò ingredientiũ
ex Antidotario ſpeciali cuiuis facilè patebit.

Vſus.

F Caetervm errhinorum vſus eſt, in
diuturnis capitis affectibus, præſertim mor-
bo comitiali, oculorũ hebetudinibus, nariũ
obſtructionib. & vlcerib odoratus difficulta-
te, conuulſione cynica, & morbo regio, &c.

DE EPITHEMATIS.

CAP. XIX.

Hactenvs de medicamentis fluidis,
quæ intrinſecùs ſumuntur, actum eſt:
nunc de ijs, quæ forinſecùs apponun-
tur, tractandum eſſe videtur, ſumpto ab epi-
thematis exordio.

Epithemata. *Epithematũ compoſitio.*

A Epithemata veteribus malagmata,
recentioribus verò irrigationes & irroratio-
nes dicuntur. Componuntur ex ſtillatitijs li-
quoribus affectui, & parti propriis, adiectis
pulueribus, vel ſpeciebus aliquot, interdum
etiã vino, & croco, interdum aceto, pro par-
tis affectæ natura. Quibus omnibus ſimul
mixtis & agitatis, intinguntur panni linei te-
pidè, ac madefacti, leniterq; expreſſi, parti ap
plicantur, & ſubinde mutantur, ne calefacti
B corpus calefaciant.

Locus.

Admouentur hodie ſæ-
piùs iecori, & cordi epithemata: rarius autẽ
fronti, pectori, ventriculo, lieni, renibus & te-
ſtibus. His quæ cordi applicantur, aliquid vi-
ni optimi & croci miſcetur: ijs verò quæ ieco
ri, vel lieni, aceti parum (vt nimirum ad ie-
cur, vel lienem, & corporis interiora vim me-
dicamentorũ deducant) & aſtringentia ali-
qua: quæ autem ventriculo, aſtringentia a-
romatica ad robur parti inducendum.

Tempus applicandi.

C Applicantvr aũt poſt euacuationẽ
factam, vel poſt ſanguinis miſſionẽ: & potiſ-
ſimum in febrium ſtatu, in quo omnia ſunt
ſæuiſſima. Frequenter ijs vtendum, ſerò &
manè. In ſumma, quoties pars aliqua inflã-
matur, aut alia calida affectione afficitur.

Doſis.

Mensvra epithematũ libram non exce
dit: cõmuniter aũt ſelibram, vel ℥.x. cõtinet.
Sic aũt ea magna ex parte miſcentur, vt li-
D bræ vni liquorum ʒ.j.ß. aut ʒ.ij. ſpecierũ re-
ſpondeant. Quæ vinum & crocum (vt cor-
dialia epithemata) recipiunt, eũ modum in
illis miſcẽdis ſeruant, vt libræ liquorũ vncia
vna vini, & croci aliquot grana, adijciantur:
quæ verò acetum (vt in epithematis hepati-
cis & ſpleniticis) expoſcunt, ijs pro libra vna
aquarum ℥ ß. aceti ſufficiet.

Vſus.

Vtimvr aũt his in febribus hecticis, &
ſqualidis, ardentibus, peſtilentialibus, viſcerũ
E inflammatione, & totius corporis incendio:
itẽ in cordis palpitatione, cardiaca paſſione,
eryſipelate, & virium imbecillitate, &c.

DE FOMENTIS.

CAP. XX.

Fomẽta vnde dicta.

Epithematis ſimilia ſunt fomenta,
quæ à fouendo dicta ſunt, quòd ſcilicet
ſuo calore partes corporis, quibus appli
cantur: foueant. Græci πυρίας vocant. Sunt
F aũt duplicia, humida nimirum & arida: hæc
nihil ferè à ſacculis, de quibus ſuo loco tra-
ctabimus, diſtant: illa verò, de quibus hoc ca

Fomenta ex quibus frãt.

pite agimus, fiunt vel ex aqua calida, vel vi-
no, vel oleo, vel decoctis herbarum, florum
& ſeminum, ad tertias vel dimidias, inter-
dum etiam ex decoctis cataplaſmatum, quæ
vel in veſica bubula, vel vaſculo æreo, aut fi-
ctili, aut vitreo poſita, aut ſpongia, aut filtro,
vel panniculis ſeu linteis duplicatis, aut tri-

Partes quibus applicentur.

plicatis excepta, parti affectæ admouentur,
videlicet oculis, thoraci, ventri, iecori, lieni,
renibus, veſicæ: vtero, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Tempus. FOMENTIS sæpè vtimur, antè quàm vel cataplasmate, vel vnguentis vtamur, quò pori aperiantur, partes relaxentur, & quodammodo viam muniant alijs remedijs. Ante tamen corporis euacuationem non sunt temerè adhibenda: tunc enim plus humorum ad calefactã partem trahetur, q̃ id sit quod discutitur. Præterea in febribus ante accessionem ipsis vtendũ, sed nõ statim per initia, neq; cũ copia humorum in toto corpore superat.

FREQVENTER autem sunt mutanda, ne refrigerata lædant.

Vsus. QVOD ad ingredientium quãtitatem attinet, pro singulis manipulis, vel duobus herbarum, libra vna humoris addenda est.

Dosis. CVTIM rarefaciunt, & transpirabilem reddunt, sanguinem & biliosiorem succum qui est in inflammationibus attenuant, crudum humorem concoquunt, emolliunt, & per halitum digerunt, quibus de causis dolores leniunt, & sedant.

DE EMBROCHIS.

CAP. XXI.

Embrocha quid. EMBROCHA, Latinis perfusio, & irrigatio, est, vbi ex alto pluuiæ instar in partem aliquam fit destillatio: à verbo βρέχω, quod pluo ac irrigo significat. Differt à fomento humido, quòd hoc spongia, vel pannis densis, in decoctione madefactis vtamur, illa verò pars ex alto irrigetur.

Embrocha ex quibus componatur. COMPONITVR ex herbis, floribus, radicibus, seminibus, & id genus alijs, decoctis in aqua, aut vino, aut lixiuio, vel oleo. Vtimur ijs calidis: & quidem in capitis malis, aliarũq; *Pars cui applicetur.* partium fracturis & contusionibus.

Dosis. ADIICITVR autem magna ex parte ad manipulos duos plantarum, libra vna liquorum, atque quoad medietas absumatur, decoquitur.

DE INSESSIONIBVS.

E

CAP. XXII.

Insessus quid. INSESSIO, insessus, Græcis ἐγκάθισμα, quemadmodum à fomentis materia non differt, ita forma cum balneo conuenit, vt sit quasi dimidium solium, cui ægri ad ventriculum vsq; tantummodo insideant, cruribus, & brachijs exemptis: vulgò appellant semicupium. Fiunt ex decoctione herbarum, *Insessus ex quibus componantur.* florum, radicum, & seminũ, quæ omnia pro morbi natura variantur. Herbarum autem *Dosis ingredientium.* quantitas sit à manipulis quinque ad viij. vel decem: radicum ab ℥.ij. ad ℥.iiij. seminum à ℥. vj. ad ℥.v. vel ℥. vj. aquæ verò, quantum *Tempus insedendi.* pro insessu sufficere videtur. Imponũtur medicamenta sacco, & in aqua ad tertias vsq; coquuntur. Vtimur his temperatè calidis, duabus aut tribus horis ante cibũ, corpore priùs purgato, vel saltem alui & vesicæ excrementis depositis: non autem, vbi crudis, & malis *Mora in insessu.* humoribus corpus est refertum. Mora autem

A in eo ad horam esse debet plus minúsue, tum pro affectus vehementia, tum virium imbecillitate.

Vsus. CAETERVM insessionum vsus expetitur aut ob balneorum defectum, aut virium imbecillitatem.

DE BALNEIS.

CAP. XXIII.

B

Balneum quid. BALNEVM est remedium totius corporis aqua vel vapore irrigati, vel ad detersionem, vel dolores, vel lassitudines, vel cutis vitia, vel corporis totius intemperiem. *Balnea naturalia.* Sunt autem vel naturalia, vel artificialia. Naturalia dicuntur, quæ per se, aut spontè, naturaliterq; proueniunt, & thermæ vocantur, à thermon Græcè, Latinè calor. *Artificialia.* Artificialia verò, aut aerea, vt Laconicum, vel liquida seu *Solum quid.* aquosa, vt solium, quod nihil aliud est, quàm vas, in quo homines sedentes lauantur, labrum, lauacrum, piscina, & tina appel-

C

latur. *Laconicum quid.* Laconicum verò nominamus locum vndique vallatum, cuius aer per medium calefit, siue ab igne, siue ab aqua fieri cõtingat.

Balnea ex quibus consient. NATVRALIA constant ex sulphure, vel alumine, vel sale, vel nitro, vel bitumine, ære, ferro, cupro, auro, vel ex his mistis. Artificialia verò vel ex simplicibus, vt aqua simplici calida, vino, lacte, oleo: vel compositis, vt herbis, floribus, fructibus, seminibus, radici-

D

bus, corticibus, succis herbarũ, mineralibus, & id genus alijs, sacco impositis, atq; in aqua ad tertias vsq; decoctis. *Dosis ingredientium.* Liquoris quidẽ quantitas pro balneo conueniens esse debet, & nõ vltra ventriculi orificium sedentis progredi: herbarum verò à manipulis v. ad M.x. vel M. xv. plus minúsue pro morbi natura. & viriũ robore: florum à P. ij. ad P.x. vel xij. radicũ ab ℥.iij. ad ℔.iij. vel iiij. vel v. seminum, ad ℥.j. leguminum ab ℥.vj. ad ℔.ij. mineralium ab ℥.iij. ad ℔.iij. &c.

Tempus balneandi. CAETERVM tempus laconici conueniens esse videtur hyemis & veris principium, vel quod neque frigore, neque æstu nimio excedit. Solij verò ver, æstas, & æstatis finis, corpore priùs euacuato: non autem adhuc ex labore itineris defatigato, vel repleto, vel crudis & malis humoribus referto. Hora diei cõmoda, matutina est post solis ortum per horã vnam, stomacho vacuo (in balneo namque neque comedendum, neque bibendum, ne-

F

que dormiendum, ne actio balnei impediatur) alui & vesicæ excrementis priùs depositis, natura, vel arte. Vespertina verò hora, ea conueniens esse videtur, in qua prandij digestio completa est.

Mora. MORA autem in balneo matutina prolixior sit vespertinã, manè videlicet ab vna hora vsq; ad horas duas, vel tres, plus minúsue pro ægri natura, & virium robore. Siquidem biliosi, macilenti & debiles longam moram non ferunt: econtrà fortes, pingues, frigidi &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

humidi longiore. Vespertina mora duarum horarum ad summum.

Laconici vsus. PORRO laconicum materias per totum corpus calefacit, fundit & euacuat, cutim laxat: confert crassis & pinguibus, & minùs quàm par est exercitatis.

Solij vsus. SOLIVM aquæ dulcis moderatè calidum pueris ac senibus confert, calefacit & humectat, lassitudinem soluit, mitigat, plenitudinem discutit, duras partes emollit, flatus discutit, somnum prouocat: tepidum verò humectat & infrigidat: febribus exiccantibus, hecticis & vehementibus solis exustionibus confert: quod verò iusto calidius est, calefacit quidem, sed non perinde humectat.

Balnei ex lacte vsus. BALNEVM ex lacte, ad emaciatos, viribus destitutos, & alimenti indigos: ex eius sero, ad pruritum & calorem cutis, maximè ad puerorum exanthemata. *Balnei ex vino vsus.* Balneum ex vino ad membra debilia corroboranda.

Balnei ex oleo vsus. BALNEVM ex oleo, febribus cum frigore accidentibus, doloribusq; neruorum inde ortis, confert: item conuulsioni ex punctura, aut vulnere factæ: calorem natiuum roborat: materiam noxiam resoluit: articulorum doloribus prodest, &c.

Naturaliũ balneorum vsus. THERMAE in vniuersum omnes exiccant, sed quædam cum exiccatione egregiè simul calefaciunt: quædam exiccando constringunt: sed de his abundè in speciali Antidotario.

DE LOTIONIBVS.

CAP. XXIIII.

Lotiones ex quibus componantur. LOTIONES quodammodo balnea particularia sunt. Abluuntur enim caput, axillæ, manus, pedes, & naturalia. Capitales ablutiones, ex herbis, & floribus capitalibus in lixiuio coctis, componuntur: axillarum, ex astringentibus, vt oleastro, lentisco, additis quibusdam odoratis, vt rosis, in lixiuio: pedum verò, ex herbis, floribus, vel calidis, vel frigidis, in aqua vel lixiuio bullitis. *Dosis.* Horum autem quantitas communiter à manipulis iiij. ad M. viij. vel M. x. Qui frigidi & humidi naturâ sunt, capitalibus lotionibus, rariùs: qui verò calidi & sicci, frequentiùs vtantur.

Tempus lauãdi caput, & pedes. CAPITIS autem lotiones calidè exhibendæ manè ante cibum, corpore recrementis vacuo, sic tamen, vt statim caput abstergatur linteis calidis, & exiccetur: pedum verò lotiones, manè, vel vesperi ante cibum, vel etiam ante somnum: non autem pedes rursus abstergendi, sed linteo humido inuoluendi sunt. *Vsus.* Lixiuia sudores & sordes capitis detergunt: & cutis meatus reserant. Pedum verò ablutiones, humores ex supernis partibus ad infernas eliciunt lassitudinem discutiunt, & somnum conciliant.

DE OLEIS.

CAP. XXV.

Oleũ quid. ABSOLVTA de medicamentis fluidis, non pinguibus, tractatione, de pinguibus nunc, nimirum oleis, disserendum est. Itaq; Oleum simpliciter & propriissimè Galeno dicitur, quod ex maturis oliuis est expressum, omnis ferè excedẽtis qualitatis expers. Nobis verò hîc dicitur, quicũque succus oleaginus, vnguinosus & pinguis, siue expressus, siue destillatus, siue quocunque alio modo paratus. Horum alia simplicia, alia composita.

Olea simplicia. SIMPLICIA vocantur, quæ ex fructibus expressa sunt sine vlla alia admistione, aut quæ ex oleo conflata sunt, in quo macerati flores, vel herbæ vnius generis insolantur, aut coquuntur.

Composita. COMPOSITA ea sunt, quæ multa medicamenta simplicia, & odorata recipiunt, quæque plerunque igni parantur: hæc apud veteres vnguenta nuncupabantur, quòd reciperent aromata & lachrymas. *Olea ex quibus parentur.* Fiunt olea ex floribus, herbis, seminibus, fructibus, aromatis, lignis, metallis, &c. & hæc quidem vel per expressionem, vel macerationem, vel destillationem.

Olea per expressionem parandi modus. EXPRIMVNTVR olea hoc modo. Accipitur semen aliquod, seu fructus, à cortice duriore purgatus, & contunditur calido pistillo in mortario calido: contusum per setaceum pãnum torculari ligneo, si vulgaris est materia: sin pretiosa, stanno obducto exprimitur. Quòd si materia exprimenda aridior est, vt semen lini, torreri hinc probè in lebete agitando, & versando debet: deinde feruens prelo subijci, & exprimi inuoluta setaceo.

Olea per macerationem parandi modus. MACERANTVR simplicia in oleo communi recenti, flores aut herbæ, ita vt oleo integantur, frigidæ quidem in oleo lauato, calidæ verò in oleo puro: deinde insolantur per aliquot dies, & facta expressione valida, herbæ abijciuntur, & recentes immittũtur, idq; sæpiùs: aut coquũtur in duplici vase, donec flores vel herbæ immissæ tenerescant, deinde exprimuntur, recentesq; inijciuntur, & coquũtur sæpiùs: id autem fit ob temporis angustiam, aut quia subitò eorum vsus requiritur, aut quia flores, vel herbæ, quæ medicamentum ingrediuntur, non sunt tam diuturnæ, vt macerari & insolari possint, quantum necesse est. Composita magna ex parte coquuntur, admista oleo, aqua, aut vino, aut infuso, aut decoctione aliqua, pro medicamenti præscripti ratione. Coquuntur autem lento igne ex carbonibus conflato, donec omnis ferè humor, qui admistus est, cõsumatur: aut coquuntur in vase duplici: quod præstat.

Olea per destillationẽ parãdi modus. QVAE per destillationem parantur olea, aut per ascensum, aut descensum destillantur. Nam quæ contumacius reddunt oleum, vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

vt ligna, per descensum extorquentur: quæ verò faciliùs, vt semina, & aromata, per ascensum. Eliciuntur autem in arena calida, quorum destillandi modum in tertio libro expediemus.

Locus. Expressa & macerata olea reponi debent vasis vitreis, vel figulinis vitratis: destillata verò in vasis vitreis, angusto ore, bene obturato: seruantur hæc diu: illa verò durāt annum vnum.

Tempus. Qvae ex fructibus & seminibus temperatæ qualitatis fiunt, quale est oleum amygdalarum, sesaminum, elici debent, cum horum vsus necessarius est: nā si antè extrahantur, nouas acquirunt qualitates.

Quantitas seu mensura olei. Qvod ad quantitatem attinet, non vna describitur mensura, sed pro natura olei, & medicamenti forma & scopo variatur.

Olei communis tēperati dosis. Olevm enim commune, per se, vel cum alijs commixtum vsurpatur, vt in clysteribus. Si per se, à ℔.ß. ad ℔.j.ß. inijci debet, pro ratione ætatis, corporis mole, & ventris repletione, vt suprà in capite de clysteribus dictū. Si verò alijs commisceatur, vt vino, vel decocto, tum ad doloris lenitionem, æquis partibus, ad mollitionem verò excrementorum durorum, ad ℥.iij. inijci debet. Idem de omnibus temperatis oleis sentiendū est: vt chamæmelino, amygdalino, liliorum, & seminis lini. Aliorū aūt multum calefacientiū, tertia pars sufficiet suprà dictæ dosis, vel dimidia, nisi morbus extremus esset, in quo licebit communem dosim vsurpare ad ℥.iij. Minuitur verò quantitas, quando ex decocto pingui clyster paratur, vel quando butyrum, vel axungia porci admiscetur.

Externorum dosis. In vnguentis. In ceratis. In emplastris. In externis verò remedijs, vt vnguentis, & linimentis, pro ℥.ij. olei, addimus ceræ ℥.ß. In cerato verò pro ℥.ß. olei, ceræ vetustæ & duræ ℥.ij. adduntur. In emplastro, aliquādo æqualis mensura olei, & ceræ, vel eius rei, quæ ceræ vices gerit, datur. Si emplastrum fiat ex decoctione herbarū, radicum, vel seminum, pro ℔.j. olei M. j. herbarū inijci potest. Quòd si in decoctione fuerit aliquod viscidum, vt radix altheæ, ceræ quantitas minui potest, pro regione, & tempore, & ijs quæ admiscentur. Quòd si axungia addatur, olei quantitas est minuenda, vel ceræ quantitas augenda ad dimidium. *In metallicis, aridis, vel acribus.* In metallicis autem, aridis, vel acribus, oleum maiore quantitate ponendum: quia multum olei imbibunt, & acrium frangitur acrimonia. Augendum verò, vel minuēdum pro consistentia, vel natura miscendorū, vel pro fine, & scopo. Nam si ad sedandum dolorem, vel emolliendum, vel relaxandum, plus olei: si verò ad constringendum, vel siccandum, minus ponendum est.

Valor, seu taxatio. Caetervm per expressionem, vel macerationem factorum oleorum ℥.ß. communiter æstimatur denarijs quatuor nostratibus: destillatorum verò, & quidem pretiosorum

A gutta vnica denario vno, plùs minúsue pro olei præstantia.

Vsus. Porro oleorum vsus est frequentissimus, ita vt illis solis aliquando vtamur ad dolores, asperitates & alios multos affectus curandos: sæpiùs autem ad vnguentorum, ceratorum & emplastrorum confectionem.

DE PVLVERIBVS & speciebus aromaticis.

B

CAP. XXVI.

Hactenvs fluida medicamenta expediuimus: nunc ad minimè fluida accedentes, primùm de dissipatis, hoc est, pulueribus, deinde etiam coactis, tractabimus.

Pulueres. Pvlveres Arabibus Suffuf, & Alcohol, & quæ ex rebus aromaticis constant, intrò sumendis, nostris Species dicuntur. *Species & pulueres quomodo differant.* Verùm species & pulueres differunt, sicut compositum C & simplex. Sunt enim species pulueres compositorum medicaminum mixti, sed nōdum humida aliqua materia vniti. Vocantur & composita quædam, pulueres, vt puluis senæ, &c. Species omnium ferè aromaticorum in vsu & promptu esse solent, opiatorū nullæ, catharticorum paucæ.

Pulueres ex quibus componantur. Pvlvervm autem alij intra corpus assumuntur, alij foris applicantur. Qui per os sumuntur, D aut vim alterandi, aut purgandi obtinent. Alterantes ex aromaticis componuntur: purgantes verò ex medicamentis purgantibus, vel speciebus compositorum, additis semper ijs quæ vehemētiam eorundem remittunt.

Qvi extrinsecus apponūtur, ex varijs medicamentis commiscentur simplicibus, ijque diuersis corporis administrātur partibus, veluti qui à vulgo medicorum, & pharmaco- E pœorum epithemata cordialia, & hepatica vocantur.

Alii sunt vtiles ad vulnera, & vlcera, idque in varijs corporis partibus, & varias ob causas, vt pulueres capitales, adstringentes, sarcotici, erodentes. Hi autem ex selectissimis fiunt medicamentis, plus minúsue tritis, F pro medicamenti præscripti scopo, eoq; ordine, & diligentia, quo libro tertio cap. de tritura, dicetur.

Locus reponendi. Duratio. Caetervm reponuntur pulueres seu species sacculis coriaceis benè cōsutis, aut, quod magis probatur, vasis vitreis, optimè clausis: vel stanneis: vel pyxidibus ligneis. Verùm singulis annis vt plurimū renouari debent. Qui foris applicandi sunt, quòd frequenti in vsu non sint, neque magna eodem tempore copia opus sit, primùm componi solent, cùm ijs vtendum est.

Tempus vtendi. Intrinsecvs sumendi dantur in vino, iusculo, syrupo, aut alio liquore conuenien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Mẽsura seu dosis. te, idq; ieiunis, & diluculo appetente, à ℈ j. ad ʒ.j. siquidẽ suauiores sint, vt species diamarg. frigidi, aromatici rosati, diarrhodon Abbatis, driasandali. Efficaciores verò, vt dia gemmæ, diacameron, à ℈.ß. ad ℈.ij. Species cordiales suauiores, in potionibus cordialibus, à ʒ.ß. ad ʒ.j. cum ℥.iiij. aquarum, & ℥.j. syrupi sumuntur. In eclegmatis, & pectoralibus remedijs ponuntur pulueres diatragacanthi, incrassantibus, à ʒ.j. ad ʒ.iij. In expectorantibus leuiter, diairis simplicis, à ʒ.ß. ad ʒ.j. vel ʒ.ij. Diairis Salomonis, à ℈.ß. ad ℥.ß. augendo, vel minuendo pro forma remedij. Pulueres in instauratiuis adduntur ea proportione, qua in opiatis: vel pro ℥.j. decoctionis capi, puluerum cordialium ʒ j. imponimus.

Valor. PORRO ℈.j. specierum, quæ moschum, ambrã, aurum, vel argentũ recipiũt: æstimatur communiter, à denarijs octo nostratibus, ad denarios decem, hoc est bazium vnum Constantiensem: cæterarum verò à denarijs quatuor ad denarios sex.

DE TRAGEMATIS.

CAP. XXVII.

Tragemata. TRAGEMATA, vulgares Tragæas, Latini bellaria, & secundas mensas appellant, siue vẽtriculi corroborãdi gratia: siue ad flatus discutiendos, aut vapores impediendos, aliorumq; viscerũ ac membrorũ affectus sanandos exhibeantur. *Tragemata ex quibus.* Componũtur ex speciebus antidotorum, odoratisq; alijs rebus, & medicamentis simplicibus, in puluerem redactis sacchãro adiecto. *Quantitas.* In his conficiendis communiter capitur ℥.j. sacchari ad singulas drachmas specierum, præsertim amariorum, aut minùs gratarum: quia minus sacchari sumi possit, si iucundiores fuerint species. Qui palato magis seruiunt, communẽ sacchari modum prohibito excedunt.

Tempus vtendi. EXHIBENTVR drachmæ vnius aut duarum pondere, cum pane tosto, in vino optimè macerato, manè stomacho ieiuno, & vesperi, duabus vel tribus horis ante cœnam: interdum etiam post cibum, quando vapores in caput exhalantes prohibere volumus, quæ tamen nullo odore, vel sapore acri prædita esse debent.

Tragæa rubra. CAETERVM tragæa rubra sic fieri solet. Accipitur puluis sacchari albi crassiusculus, & in aheno supra prunas versatur, donec bene incalescat. Deinde affunditur santalum sublimato maceratũ, ac manibus, vel ligno in eum vsum facto saccharum miscetur, ne in grumos conglobetur.

DE ELECTVARIIS Aromaticis.

CAP. XXVIII.

DE medicamentis dissipatis, id est pulueribus, & tragematis modò disserui-

A mus: nunc de coactis, & actu humidis agendum est, ab Antidotis sumpto exordio. Verùm cum horum tria sint genera: electuaria videlicet aromatica, cathartica & opiatæ, de aromaticis primò tractãdum. *Electuaria.* Electuaria itaque aromatica appellantur, q̄ ex electis constent aromatis, vel quòd præ cęteris medicamentis eligãtur. Sunt aũt medicamina melle, aut syrupo sacchari, id est, saccharo ad syrupi consistentiam cocto, excepta. *Electuaria ex quibus.* Conficiuntur

B ex varijs, & multis peculiaribus medicamentis præsertim aromatis (quorum delectus maxima cum diligẽtia ex typo suprà in capite primo posito, fieri debet) melle, aut saccharo exceptis. *Quantitas ingredientium.* Aromatum verò quãtitas melli saccharóue inspergẽda, plerũq; in ipsa cõpositione expressa est. Quòd si expressa nõ sit, & simpliciter sit additũ, mellis aut sacchari q.s. id est, quantũ satis est, tũc triplum mellis, aut syrupi recipimus, nisi medico secùs vi-

C deatur. Nam de quãtitate variãt authores. Alij siquidẽ triplum, alij quadruplum, imò & sexcuplũ mellis aut saccahari speciebus admiscent. Quare hîc (vt in alijs omnibus ambiguis) medicos pharmacopœi in consilium adhibeãt, & nihil pro arbitrio suo faciãt. Cæterùm aromata saccharo vel melle cocto, & despumato, & igni exempto paulatim insperguntur, & assiduè versantur, donec perfectè fuerint mixta. Perfectæ aũt mixtionis notæ

D sunt, si neq; grumi, neque bullæ, neq; lineæ, neq; festucæ, neq; id genus alia, sed color æqualis conspiciatur. Vbi probè fuerint permixta, reponuntur non nimis calidè, *Locus reponendi.* vasis figulinis vitratis, aut stanneis, aut plumbeis (si acetum admixtũ non habent) benè obturatis. Vasa aũt non debent ad summum vsq; repleri, ne dum feruent, exundent, ac diffluant. Relinquũtur itaq; aperta, donec refrigescãt, aut charta, cribri instar, stylo pertusa, imponi

E tur: *Duratio.* deinde obturata reponũtur: & grata quidem & iucunda ad annũ vnũ, amara vero & ingrata ad biennium. *Tempus vtendi.* Tempore verò necessitatis exhibentur diluculo, & vesperi, tribus aut quatuor horis à cœna, *Dosis.* pondere ʒ.j.ß. aut ʒ.ij. *Valor.* Horum ℥. j. à denarijs quatuor vsq; ad sex vendi solet. *Vsus.* Ad confortandum membra principalia magis, quàm ad alios vsus, comparata sunt.

DE ELECTVARIIS catharticis.

F

CAP. XXIX.

Cathartica. ELECTVARIA cathartica (vulgò solutiua & laxatiua) dicuntur, q̄ aluum purgandi facultatem habeant. *Cathartica ex quibus.* Conficiũtur ex medicamẽtis purgãtibus, alijsq; melle aut saccharo exceptis, additis semper ijs, quæ malitiam eorum corrigunt: *Quantitas ingredientium.* ita vt specierũ pars sit vna, atq; mellis vel sacchari partes tres. Horum aũt omnium exquisita & proba fiat per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

permixtio: primò cathartica probè misceantur, adeò vt iam omnia, vnū & idem esse appareant: deinde paululum syrupi in pilam lapideam infundendum est: mox species adijciendæ, & circūagenda ambo simul ligneo pistillo, donec omnia vnum & idem consistentia & colore esse videātur. Postea per vices affundatur reliquū syrupi, & eodē modo procedatur. Quādo res negligēter miscentur, sæpè vsuuenire solet, vt species in vna parte quasi conglobentur (id quod in diagrydiatis facilè & sæpè fieri solet) in alia verò vix sensu percipi possint: vnde ægrotis maximum periculum, pharmacopœis verò & medicis ignominia coniuncta cum mala conscientia accedit.

B

Locus reponendi. Duratio. Dosis. Seruantur vt prædicta, vasis figulinis vitrâtis, vel stanneis, obturatis in annum. Frequenter autem hodie de paulò validioribus ʒ. vj. aut paulò plus minúsue pro ætatis, sexus, annique temporum ratione, & pro sumentis viribus exhibēt. De mitioribus, & ijs, quæ aluum leuiter mouēt, atq; sine tumultu exonerant, qualia sunt diaprunum, diacatholicum, & similia, plus præbent, nimirum vnciam integram. Sumuntur aūt vel in forma potionis, vel boli. Vnicè etiam obseruandum, vt purgantibus medicamentis aliquid cōmisceatur, quod in iucunditatem redundet, & quod stomachum firmet: quòd pleraq; purgantia medicamenta stomacho aduersentur, & eidem negotium facessant. Interdum re ipsa exigente, aliqua, quæ viam faciant, & transitum præbeant, atque adeò humorum crassitiem incidant, adijcienda.

C

D

Tempus vtendi. PROPINANTVR omnia medicamenta purgantia diluculo, cùm scilicet ventriculus copia humorum haud grauatur.

Valor. HORVM ℥. ß. communiter denarijs decem, siue bazione Constantiensi ęstimari solet, plus minúsue pro ingredientium ratione.

E

DE OPIATIS.

CAP. XXX.

Opiata. OPIATA sunt præstantiora quædam antidota narcotica, id est stupefactiua, ab opio, quod ingreditur compositionem eorum, dicta. Hæc non minorem, quàm cathartica, in miscendo diligētiam requirunt. *Locus reponendi. Duratio.* Reponuntur cōmuniter in vase stanneo, loco temperato declinante ad siccitatē. Durant communiter in decennium, Theriaca verò ad vigesimum annum: neque exhiberi debēt ante semestre, nisi medicus aliud præscribat. Operculi itaque cauo inscribendum tēpus mixtionis est. *Dosis. Tempus vtendi. Valor. Vsus.* Dantur ex ijs ℈. ij. aut ʒ. j. Veteres ad summum nucis auellanæ magnitudine præbebant. Sumuntur autem vesperi, dum cubitum itur, in vino, aut alio liquore conueniente. Horum ʒ. j. à denarijs quatuor vsq; ad octo æstimari solet, plus minúsue pro varia eorum differentia. Vtimur his in magnis doloribus, colicis passionibus, alijsq; affectibus, qui mitigatione indigent.

F

A

DE CONSERVIS.

CAP. XXXI.

Conseruæ. Pondus ingredientiū. CONSERVAE sunt flores, vel herbæ exactissimè cōcisæ, vel tusæ, & sacchao mixtæ. Sumitur plerunque triplum sacchari puluerizati, ad vnam partem concisorum floriū, aut herbarum: alij, qui vel quæstui student, vel gulæ gratificari cupiūt, plus accipiunt. Parantur autem sic: Concisæ materiæ additur saccharum, & simul in mortarium benè mundatum conijciuntur, miscentur, & contunduntur, deinde aliquot diebus soli exponuntur. Cauendum autem, ne conseruæ fermentando diffluant, quod floribus buglossi, borraginis præcipuè vsu venire solet: ita verò cauetur, quando vas nō ad summum impletur. Si herbæ aridiores sunt; vel natura, vt lauendulæ, rorismarini, vel ratione cœli, vt constitutione anni calida, non coalescere cum saccharo, quod etiam siccum est, facilè possunt, quare saccharū coquendum est vltra syrupi consistentiā, & deinde simul miscenda aliquandiu supra prunas. *Locus reponendi. Duratio.* Quo facto, vasis vitreis, vel fictilibus densis, benè obturatis, seruantur in annum, vel biennium. Est enim earum duratio inæqualis: aliæ enim satis diu durant, vt rosarum: aliæ contrà citò corrumpuntur, acescunt, vel arescunt, & tanquam vermiculis in superficie corrosæ videntur, vt conseruæ borraginis, buglossi, violarū. Virtus autem earum meliùs ex colore, saporæ, odoreq; deprehenditur.

Tempus & modus vtendi. CAETERVM nullus in ijs sumendis præscriptus est modus: vsus tamen obtinuit, vt diluculo & vesperi nucis iuglandis quantitate exhibeantur, vel per se, & citra aliorum accessionem, vel alijs speciebus, robur certis corporis partibus, addentibus, mixtæ, & syrupo aliquo exceptæ.

Valor. QVOD ad earum pretium attinet, vncia vna pharmacopœis communiter à denarijs quinq; nostratibus, vsq; ad octo vendi solet.

DE CONDITIS.

CAP. XXXII.

Conditura florum. CONDITA fiunt ex floribus, fructibus, radicibus, & corticibus. Flores pauci integri seruantur, vt flores citrinati, arantiorū. Reliqui minutissimè incisi, vel tusi saccharo condiuntur. Sunt, qui etiā rosarum folia integra condiunt. Capparum flores sale, genistæ sale & aceto condiuntur.

Conditura fructuum. FRVCTVS condiuntur, aut conficiuntur coctione, cocti enim, cribro cernuntur, & ad singulas iulepi libras, pulpæ quatuor vnciæ adijciuntur; deinde lento igne coquuntur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

donec ad eam consistentiam perducti sint, vt nec nimium liquidi, nec nimia coctione aridi, & exsucci sint redditi: quod experientia facilè deprehendi potest: nam si guttula in marmor aut ferrum demissa, manus, vbi resixerit, non inquinet, iustam esse coctionem censebitur.

Conditura fructuum integrorum. CONDIVNTVR etiā fructus, si primùm repurgati à cortice, & ossibus, æquis partibus cum saccharo & aqua, lento igni coquantur, donec saccharum totam fructuum substantiam penetrarit, & ad iustam coctionē perducti sint: quod ex eo deprehendetur, si iulepus consistentiam habeat lentam, ita vt digitis ductus fila tenuia mittat: sed id experientia ipsa certiùs commonstrat.

FRVCTVS peregrini primùm macerantur, deinde cocti cum iulepo dilutiore, quem longum vocant, condiuntur.

Conditura radicum. RADICES vt condiantur, primū terra, & cortice exteriori purgatæ, & matrice, deinde in partes sectæ, coquuntur in iulepo dilutiore, donec radicum substantiam penetrarit, & probè coctæ sint, vt in fructibus dictum est. Peregrinæ verò radices humectantur, deinde in iulepum impositæ coquuntur, vt suprà de fructibus dictum est.

Conditura corticum. CORTICES quorundam fructuum, veluti citriorum, malorum medicorum, & limonum, quòd substantia sint aliquantulum amara, primū aliquot dies in aqua macerantur, sæpiùs aqua mutata, deinde aquæ incoquuntur, donec tenerescant: tandem in aquā recentem semel atq; iterum immittuntur: postremò in iulepum aut mel, cui multa sit aqua admista iniecti coquūtur ad iustā crassitiem. Quòd si fuerint peregrini, primùm humectantur, deinde cum iulepo, vt de fructibus dictum est, coquuntur.

Locus reponendi. Duratio. REPONVNTVR pyxidibus, aut vasis bene obturatis: durant autem annū, & interdum biennium, cortices diutiùs.

Condita composita. INTERDVM condita composita à medicis præscribuntur ex conseruis, conditis fructuū, corticū & radicum, speciebus aromaticis, & saccharo: sic tamen, vt conseruæ duarum aut trium vnciarum instar: specierū autem, si acres & caræ sint, vncia: si lenes sescūcia: sacchari, quod satis est: auri autem bracteę tres, aut quatuor, si diuites assumūt, inijciuntur.

Vsus. PORRO conditura ars planè ad delitias inuenta, magnum ægrotis momentum affert, dum eo inuento medicamenta alioqui per se satis fastidita, ita condulcantur, vt stomacho & palato grata sint, aut etiam in plures annos integra, & veluti recentia durent.

DE ECLEGMATIS.

CAP. XXXIII.

Linctus. LINCTVS, Græcis eclegmata, Arabibus Lohoch, est medicamentum thoracicū, ad pulmonis noxiam præsidio efficax, & ad pituitæ in thoracem effluxum expectorandum idoneum. Horum alia simplicia, alia composita. Simplicia, ex solius medicamenti simplicis decocto, aut succo, & saccharo, melle, aliòue humore parantur. *Linctus ex quibus.* Composita, gummi, fructus & aromata recipiunt. Fiunt ex dulcibus, mediocriter amaris, & nonnullis acribus.

Locus reponendi. Duratio. REPONVNTVR vasis figulinis vitratis. Seruantur autem simplicia in sua perfectione annum vnum: composita verò bienniū, his exceptis, quæ amygdalas, pineas, pistachia, & alia huiusmodi, quæ facilè senescūt, receperunt.

Tempus & modus vtendi. EXHIBENTVR quouis tempore, ante & post cibum, nucis auellanæ aut fabæ quantitate, potissimùm verò diluculo & vesperi, meliùs verò, vt vnciæ vnius pondere lamben do sumantur. Detinentur in ore, donec sua sponte liquescant, atque adeò paulatim descendant. Horum ℥.ß. seplasiarijs quatuor e- *Valor.* mitur denarijs nostratibus.

Vsus. AD asperæ arteriæ asperitatem, pulmonis inflammationem, vlcera, spiritus difficultatem, anhelationes, tussim ex humoris influxu ac destillatione ortam, & eos, qui difficulter glutinosa excreant, vt præfocari videantur, &c.

DE EXTRACTIS.

CAP. XXXIIII.

EXTRACTA, ἐκχυλώματα Græcis vocantur: fiūt ex medicamentis simplicib. & compositis, ad hūc modum: In aqua vitæ optima ponitur medicamentū aliquod minutim incisum, ita vt ad duos digitos emineat aqua, vase optimè obdurato: deinde vbi per tres dies in loco aliquo calido vas fuerit relictū, aqua in aliud vas effunditur, medicamentum verò per pannū lineum validè exprimitur & abijcitur. Tunc rursus aliud eiusdem generis medicamentū in eandem aquam, vt prius, infunditur, maceratur & exprimitur, idq; ter quaterue ita reiterandum, prout extractū validum, aut imbecillū quis parare voluerit. Quòd si medicamentū fuerit magni pretij, vt est lignum aloes, rhabarbarū, &c. non semel ei est affundenda aqua vitæ, sed sæpe ac sæpiùs, vt penitùs quicquid inerit spiritus, aut facultatis, in aquam deponatur. Postea quam igitur vini spiritus facultate medicamenti abundauerit, ita vt quasi propriū iam amiserit saporem aut odorem, tū medicamentū exprimitur, colatur, aquaq; *Locus reponendi. Duratio. Vsus.* vitæ, à facultate medicamēti per balneū Mariæ separatur, extrahendo, quousq; incrassescat: tum in vase vitreo, vel figulino vitrato reponitur, vase optimè clauso: quod quo fuerit vetustius, eo etiam erit melius. *Tempus vtendi.* Datur ex iure, aliòue diluto, à ℈ ß vsq; ad ʒ.ß. vel in cata-

A catapotio per se, aut medicamētis alijs mixtum, manè stomacho vacuo.

Vsus. Vsvs quidem extracti est, quòd pauca quantitate assumptum, magna in corpore nostro præstet commoda. Etenim vbi de medicamentis in tota substantia dari solet ℥.j. extracti sufficit ʒ.j. in quo certè ægrotis multum gratificari potest, præcipuè cum plerique ab assumptione medicamentorū plurimùm abhorrere soleant.

B

DE LINIMENTIS.

CAP. XXXV.

De medicamentis coactis humidis intrinsecùs sumendis hactenus disseruimus: nunc de ijs, quæ extrinsecùs apponuntur, agemus, initium à linimentis sumentes.

Linimenta. Itaqve linimenta sunt, quæ liquida inunguntur. Differunt ab oleis & vnguentis, ab his quidem, quòd liquidiora existant: ab illis, quòd crassiora sint, eoque magis adhæreant.

C

Linimenta ex quibus constent. Fiunt ex oleo, adipe, butyro, seuo, liquefactis, vel alijs, quæ olei spissitudinem habent, vt styrace liquida, myrrha liquida. Aliquando additur terebinthina, vel mucilago, vel medulla, quæ adipis temperatura & consistentia similis est.

Quantitas. Horum autem nulla certa quantitas describitur, communiter tamen medici ad ℥.j. olei recipiunt butyri, adipis, cremoris, ana ʒ.ij.

D

Locus reponendi. Reponvntvr vasis figulinis.

Tempus vtendi. Vsus. Vtimur autem his calidè duabus vel tribus horis ante cibum, cùm vel asperam partem lenire, vel dolorem mitigare, vel calefacere, rarefacere, vel refrigerare, vel exiccare, vel humectare, vel discutere, vel detergere, vel emollire, vel maturare, intendimus.

DE VNGVENTIS.

CAP. XXXVI.

E

Vnguentum quid. Vngventa crassioris consistentiæ sunt, quàm linimenta, & valentiora: & Galeno ea dicebantur, quæ ex odoramentis conficiebantur, nobis verò, quæ vnguinoso suo corpore partibus illita, & cereo quodam lentore crassitudinem adepta, inhærent.

Vnguenta ex quibus. Fiunt ex oleis, pulueribus & cera: interdum etiam adipe, butyro, mucilagine, lachrymis & gummi, &c. Species iuxta affectuum, quibus adhibentur vnguenta, diuersitatem variantur.

F

Dosis. Cera, vt conuenientem nanciscatur consistentiam, adijcitur. In his autem cōponendis hodie plerique obseruant, vt vnciæ vni oleorum, drachmam vnam specierū, & drachmas duas ceræ cōmisceant. Sed præstat ceræ quantitatem eius qui componit, arbitrio ac iudicio relinquere, vt is scilicet addat, quantum ad iustam vnguenti consistentiam satis est.

Modus parandi. Caetervm horum alia absque igne parantur, cum materiæ oleo, vel pinguedini pistillo bene miscetur: alia admota igni, idque dupliciter: vel pinguedinibus liquatis, vt materiæ metallicæ, terreæque facilius misceātur atque vniantur: vel maceratis aliquandiu pinguedine plātis coctis, & validissimè per crassioris texturæ pannū, vel per se expressis materijs pinguedine addita, ad perfectionē coctis. Si vnguentum ceram recipit, liquatæ simul pinguedo & cera ab igne remouentur: vbi concrescere cœperint, pulueres iniiciuntur, & simul miscentur, donec prorsus refrixerint. Si mora molesta est, patella aquæ frigidæ imponatur, & citissimè concrescet.

Locus reponendi. Reponvntvr pyxidibus vel vasis figulinis vitriatis, vel stanneis.

Duratio. Dvrant aūt annum, quędam biennium & triennium.

Tempus vtendi. Vsus verò horū ante cibum est.

Valor. Qvod ad valorē attinet, venditur. ʒ.ß. communiter denariis quatuor nostratibus.

DE EMPLASTRIS.

CAP. XXXVII.

Emplastra. Emplastra Græcis sunt medicamenta, varia simplicium genera, & metallica præsertim recipientia, atque eò vsque percocta, quousque manus ampliùs non inficiant, quæ refrigerata sint solida & dura, calefactione verò malaxantur. Arabib. recentioribusque Cerota nuncupātur.

Arabvm verò emplastra ea sunt, quę Gręcis malagmata, cataplasmata, & epithemata ex herbis, floribus, farinis, oleis, & adipibus composita, quæ tam diuturnam coctionem non patiuntur, atque emplastra. Verùm de his deinceps, nunc verò de Græcorum emplastris agendum est.

Emplastra Græcorum ex quibus. Hæc fiunt ex metallicis, lapidibus, terræ speciebus, fecibus, lachrymis, succis, liquoribus, seminibus, radicibus, herbis, animalium excremētis, cera & resina, &c.

Modus componendi emplastra. Metallica priùs oleo, vino, aceto, aut alio quouis liquore sine igne nutriuntur, & in pila, aut sartaginis fundo rudicula, vel pistillo continenter mota crassescunt. Pinguia, si quæ addenda, in lebete super ignem lentum assiduè tribulata metallicis adiunguntur. Gummium genera postrema cæteris decoquendis adhibentur. Liquanda humore aliquo idoneo macerantur, dissoluuntur, colantur, & ad humoris illius consumptionem coquuntur. Quæ verò terenda sunt, per se probè trita in opus cum cæteris veniunt. Succi item crassi, & siccati, aliquo liquore soluti, & ad illius expirationem cocti pòst misceri debent, quando emplastrum refrigerari incipit. Liquidi verò & recentes oleo immiscendi, & cum eo coquendi. Herbæ etiam recentes liquore aliquo maceratę, in eo postea percoqui debent, dum expiret: quod in emplastro Gratia Dei ex vino in vsum venit. Emplastri corpus & materiam faciunt cera & resina: quorum quod primū est, nullam ad vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tutem efficacitatem addit, sed solidum tantum corpus præbet. Alterum verò, vt nonnihil materiam augeat, pro vario tamen genere qualitatem admouet, & aliquantulum medicamenti vires immutat. Est, vbi neutrũ ad emplastri consistentiam requiritur, quando iusta crassities non temerè ex aliorũ materia suppeditatur: quod in emplastro diachalciteos factitatum est. Oleum ad medicamentorum coctionem, & idoneum materiæ argumentum in emplastra venit: quod etiã nonnunquam suis viribus totã medicamenti molem afficit. Anodynum namq;, molliens, resoluens, illius opera efficitur, & medicamẽti vis acrior, aut subaustera obtunditur. Emplastra ipsa oleo, aut aliquo liquore idoneo coquere conuenit. ad liquoris, quem adhibueris, consumptionem, dum manus non inquinent tandem manibus oleo inunctis, formãda in magdalias oblongas, rotundas.

Dosis. Qvod ad ingredientium quantitatem attinet, ad aridorum vncias tres olei: ad huius autem quadrantem, ceræ libra, resinæ bes, quo illud fiat tenacius. Hodie expresso aridorum & oleorum pondere, ceræ, quod satis est, addere solemus. Non potest autem in omnibus emplastris certus medicamentorũ modus, pondusq; describi.

Locus reponendi. Duratio. Valor. Reponvntvr emplastra, seu potiùs chartis oleo inunctis inuoluuntur, vel pyxidibus seruantur, vtplurimũ quidẽ ad annũ.

Aestimatvr ℥.ß. communiter denarijs quatuor nostratibus.

Tempus vtendi. Vsus. Vtimvr autem his ante cibum, tum ad humorum influxum per inflammationes repellendum, tum dolorem leniendum, membra corroboranda, dura emollienda: discutienda ea, quæ coierunt: cruda concoquenda maturandaque infixa pertinaciter, euocanda: ad suppurationem ducenda: purganda: aperienda: glutinanda: cicatrice obducenda.

Emplastra impropriè quæ. Porro sunt & emplastra impropriè dicta, quæ citra coctionem parantur, vt quæ cremore alicuius, veluti psyllij, & succis: quędam aut pane, aut farina hordei coagmentantur.

DE CATAPLASMATIS.

CAP. XXXVIII.

Cataplasmata. Cataplasmata cũ emplastris impropriè dictis, magnam habent similitudinem. Chirurgi hodie pulticulas quoq; vocant, eò quòd mollem spissitudinẽ habeant, & linamento, aut stupa, aut lana excepta, emplastri modo extendantur, vt adhærere possint. In hoc autem à pulticulis differunt, quòd hæ farina aliqua, in oleo, & aqua, vel melle, vel butyro decoctæ sint: illa verò ex herbis viridibus, radicibus, floribus, fructibus, seminibus contusis, oleis, adipibus, farinis conficiantur.

A *Dosis.* Plantarvm autem, vel alterius materiæ singulis fasciculis: olei, vel adipis singulæ vnciæ, vel sescunciæ misceri debent.

Locus. Tempus. Possvnt autem supra omnes partes dolentes aut inflammantes, applicari. Quòd si hypochondrijs calefacientia, & discutientia cataplasmata applicanda sint, nisi anteà vacuato corpore, adhiberi minimè debent. Attrahunt enim totius corporis excrementa.

Vsus. Caetervm doloribus leniendis, tumori- B busq; concoquendis, vel digerendis maximè accommodata sunt.

DE CERATIS.

CAP. XXXIX.

Ceratum quid. Cerata ex quibus. Ceratvm à cera & oleo dictũ, est medicamentum consistentiã quodammodo medium inter vnguenta & emplastra. Concinnantur ex cera, pice, resina, pro- C poli, adipe, & oleo, & pulueribus. Fiunt etiã ex emplastris oleo liquefactis, cùm scilicet pars affecta emplastri duritiem ferre nequit.

Dosis. In huius cõpositione idem, quod in vnguentis, pondus nonnulli obseruant medici, vt scilicet ℥.j. oleorum ʒ.j. aut ʒ.j.ß. specierum respondeat. Ceræ duræ paulò plus quàm ℥.ß. pro ℥.j. olei, additã pauca resina.

Locus. Adhibentur ventriculo, hepati, spleni, pectori, vtero, & ossibus fractis, ita tamen vt eorundem figura D parti, cui admouentur, similis sit. Quod enim ventriculo adhibetur, scuti formam obtinere debet: quod iecinori apponitur, iecoris: quod lieni, lienis. Acu etiam trãsuersim trãsmisso, consuũtur: atq; ante cibum stomacho *Tempus.* ieiuno applicantur. Stomachica cibi tempore seponuntur.

DE DROPACE.

CAP. XL.

E *Dropax quid.* Dropax Latinis picatio, à pice vocata est, qua membra externa omnia, extenuata, resoluta, frigida & humida oblini solent. Est autem simplex, vel compositus.

Dropax duplex. Dropax ex quibus. Simplex ex pice modico oleo liquata, constat. Compositus præter picẽ oleo liquatam, recipit etiam piper, pyrethrum, bitumẽ, semen rorismarini: & si opus sit siccare, sulphur viuum, salem, cinerem sarmentorum: F sin vellicare, adarcem, aut euphorbium. atq; hæc trita liquefactis adiiciuntur, vt maiorẽ calorem excitent.

Forma. Forma autẽ varia est. Quidam enim emplastri formam referunt, alij cataplasmatis.

Caetervm dropax vterq; calidus adhuc cuti illinetur, & prærasis membris adglutinabitur. Priusquam autem perfrigescat, auelletur, rursusq; calefactus ad ignem admouebitur: idem anteà quàm refrigescat, auelli debet, idq; sæpius. Tam crassus autem membris affectis, quibus pili priùs ablati sint, adhibebitur, quàm ęgri vires tolerare poterunt.

Qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Qui robuſti ſunt,etiam lauare, & corpus exercere poſſunt interea,dum dropax eſt partibus affectis obductus.

Vſus. VSVS huius in totius corporis,aut eiuſdem partium extenuatione eſt. Humectat enim,calefacit,ac ſanguinis copiam allicit,atque adeò amiſſam carnem reparat, extenuatosque reficit. Adhibentur etiam ijs,qui crebrò vomunt, & qui cruditatem patiuntur, atq; affectus cœliacos : item cataplaſmatis vice in malis diuturnis, & ante ſinapiſmum, vt corpus ad ſinapi præparetur: & poſt ſinapiſmum,vt affectus reliquias diſcutiat.

DE SINAPISMO.

CAP. XLI.

Sinapiſmus quid. SINAPISMVS nihil aliud eſt, quàm cataplaſma,aut emplaſtrum ex ſinapi additis ficubus contuſis confectum,qualia hodie ſunt,quæ vulgò vocant rubificantia,& Græci φοινίζοντες, vnde φοίνιγμος nomen habet. Mitior autem ſit,vel fortior pro natura corporis,vel partis affectæ. In corporibus duris, qualia ſunt ruſticorum, nautarum, piſcatorum, & id genus hominum fortioribus vtimur: in vrbanis, mediis: in pueris, mulieribus,& non multum carnoſis,imbecillioribus.

Doſis. FORTIOR duas partes ſinapi contuſi recipit, ficuum partem vnam. Imbecillior contra ficuum partes duas,ſinapi vnam. Medius æquales vtriuſq; partes. Parantur autem hoc modo. Ficus ſiccæ in aqua tepida pridie macerantur,ſequenti die expreſſæ probè læuigari debent,deinde ſinapi acre per ſe contuſum miſceri,& maſſa facienda.

Parandi ratio.

Modus actionis ſinapiſmi. SVPRA partem autem remanere debet, donec dolor ſubſecutus fuerit vehemens, & caro liuidior altiorq; euaſerit, & pòſt quàm ablutum fuerit, puſtulæ mitiùs eruperint. Quòd ſi etiam ſenſus perierit,animum adhibere oportet, parte quam obleueris ſæpiùs detecta : quia ſi vel immodicè adurantur ita affecti,tamen non ſentiunt.

PORRO ſi dolor vehemens ruborq; acceſſerit,& puſtulæ, linteolum ſucco maluæ, aut fœnigræci cum roſaceo madefactum imponemus.Deinde roſaceo cerato cum ceruſſa vtemur. In his autem qui continua febre laborant,vlcusque habent,tum in cartilaginoſis,tum locis excarnibus,vitari debet ſinapiſmus. Vlcera enim efferuntur,nimiaque acrimonia exacerbantur : partes verò carnibus vacuæ,ſi obducãtur ſinapiſmo, vruntur, interdum etiam nigreſcunt.

Vſus. IMPONITVR autem ſinapiſmus, vbi ex alto ad ſuperficiẽ extrahere volumus, ideoque alicui parti admotus,nõ amouetur,dum cutem exulceret,aut cruento colore ſuffundat. Vſus autem in diuturnis potiſſimùm affectibus,vbi reliqua præſidia non ſuffecerint, efficaciſſimus eſt. Maximè verò prodeſt capitis dolori, hemicraniæ, morbo comitiali,

A vertiginibus,inſaniæ,capiti admotus. Thoraci autem in aſthmate,orthopnœa,tuſſi diuturna. Item in deſtillatione, caput & thorax ſinapiſmo illinendus. Stomachus etiam & ventriculus in longis ipſorum paſſionibus ſinapiſmo obducuntur. Conueniens quoq; præſidium iſchiadicis, podagricis, & omni parti reſolutæ,aut alio quodam modo ſic refrigeratæ,vt difficulter calefieri queat. Præterea in acutis paſſionibus, vtpote lethargo,

B cataphora,& catocho, ſinapiſmus inducitur, initio quidem cruribus: vbi verò materia radices egerit,ac firmata fuerit,capiti.

DE TABVLIS ORBICULIS, & morſellis.

CAP. XLII.

C PERACTA coactorum humidorum medicamentorum natura, ſiccorum & ſolidorũ ineunda eſt ratio, exordio à confectionibus ſolidis ſumpto. Horum autẽ triplex eſt forma,rotunda videlicet,quadrata,& oblonga. Quæ rotundam orbicularemq; formam accipiunt,Orbiculi ſiue Placentæ dici poſſunt, a noſtris Rotulæ vocantur. Quæ quadrata forma effinguntur,Tabulæ, aut Tabulata nominantur. Quæ figuram oblongam recipiunt,Morſelli, & Lozengiæ barba-

D ris appellantur. *Orbiculi. Tabulæ. Morſelli.*

COMPONVNTVR magna ex parte , ex ſpeciebus electuariorũ, adiectis quibuſdam nouis,& recentibus.Interdum caporum, & perdicũ pulpæ,amygdalæ,nuces pineæ, vuæ paſſæ & id genus alia, cõmiſcentur, adiecto ſaccharo. Fiunt nonnũquam ex medicamẽtis,quæ aluum ſoluũt,in puluerem redactis, quibus ſaccharum in aqua ſtillatitia aliqua, humori euacuando accommodata , diſſolu-

E tum additur: & tabulæ purgantes dicuntur. *Confectiones ſolidæ ex quibus.*

Doſis. IN orbiculis autem ſeu rotulis parandis accipiuntur vnciæ quatuor ſacchari ad drachmas duas ſpecierum.

IN tabulatis verò & morſulis parãdis eadẽ ſeruatur quãtitas,& proportio:alij tamẽ ad libram vnã medicinalem ſacchari ſumunt ſpecierum drachmas octo: alij duodecim , præſertim in purgantibus tabulis.

Orbiculos parandi ratio. CAETERVM orbiculos parandi ratio huiuſmodi eſt. Coquitur ſaccharum ad perfectionem exactam,deinde ab igne remotum,

F ligneo piſtillo agitatur , & ſpecies inijciuntur,ac probè miſcentur. Cauendum , ne nimis cito pulueres addãtur,ne adurantur , aut vis ipſorũ reſoluatur,mixtis ſimul cũctis per plica lebetis,in tabulam , farina vel puluere aliquo,vt cinnamomi,ſantali rubri, &c. ſtratam : ſpathula aſſiduè ſaccharum pari & æquali quantitate extrahatur , quod decidens placentulæ modo in orbem concreſcit. Si qd verò remanet in lebete,dureſcit iterũ,ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

pauca aqua affusa liquescet. Deinde extrahatur, vt prius. Rotulæ concretæ digitis sigillatim auferantur, & farina superficiei inferiori adhærens penicillo, aut panno abstersa, in cribrum conijciatur, & vlteriùs in loco calido exiccetur. Quando candidiores orbiculi expetuntur, saccharum albissimum coctum, diu pistillo agitetur: ita non solùm candidiùs, sed etiam friabiliùs saccharū euadet, & qui inde fiunt orbiculi, eodem modo.

QVIDAM in tabulam superficie tenus spongia madefactum saccharum infundunt, quæ ratio non aliena est, sed rotulæ valde tenues fiunt. Alij marmor butyro, vel oleo leuiter inungunt prius, quemadmodum penidium paratur.

SVNT rursus alij, qui simpliciter in nudam tabulam æneam tenuem bene læuigatam saccharum fundunt: deinde vbi refrixit, vt auelli possit, leuiter igni admouent.

VERVM cùm multa vna vice conficienda sunt, farinam substernere commodissimū videtur: nec possunt hîc sigillatim orbiculi auferri, sed simul deinde in cribrum conijciuntur, cribrando farina traijcitur: quod reliquum est tenuioris farinæ, cauda vulpina baculo alligata, excutitur.

Tabularū et morsellorū parandi modus.

IN tabulis quoq; & morsellis saccharum diutiùs agitari, additis in fine materiis oportet: quod deinde in tabulam superficie humectata simul secundùm longitudinem effunditur, & ligneis tabellis adpositis made factis vtrinq; cogitur, atq; latitudine & crassitudine tabularum vel morsulorum formatur: postea præciduntur, & in alium locum sicciorem transponuntur.

QVIDAM saccharum in tabulis latitudine morsulorum, aut tabulatorum imponunt & formant, deinde in frusta apta secant.

QVIDAM verò saccharum fluidum adhuc, in tabulam æqualiter sitam effundunt, nec cohibent, sed superficiem eius acie cultri, forma morsulorum seu tabulatorū perstringunt: postquam saccharum induruit, totam massam tollunt, & in suas portiones pro modo linearum frangunt. Hic modus omnium est expeditissimus, minimeque dispendiosus.

SVNT qui non effundunt saccharum, sed ligneis quibusdam spathulis ex lebete sru statim eximunt, verùm tales fiunt valde inæquales.

PLACOTOMVS, ex quo hæc transcripta sunt, certis quibusdam formulis ligneis, vel stanneis, quatuor lateribus clausis, vti solet, quibus saccharum tāquam carcere quodam, ne inæqualiter diffluat, continetur: deinde formato saccharo, formulam remouet, & in partes, vt priùs dictum est, massam dissecat. Hic modus videtur omnium optimus, & ad efficiendos elegantes æquales morsus aptissimus.

A MORSVLI, si opus est, in cribro subiectis chartis fornaci impositi, exiccentur.

QVANDO fructus, vt amygdala, pineæ, vuæ passæ, speciebus adduntur, diutiùs morsuli siccandi sunt.

ITEM ad morsulos materiæ plerunq; inciduntur, aut crassiùs quàm ad rotulas contunduntur. Obseruandum autem est, vt in tabulatis citiùs immisceantur species, feruēte quodammodo adhuc saccharo: in morsellis verò seriùs tepefacto, & tantùm non refrigescente (B) saccharo: vnde etiam in morsellis & lozengijs minùs læditur, aduritur, absumiturq; vis specierum, vegetiorq; & efficacior remanet, quàm in tabellis seu tabulatis.

PRAETEREA ad confectiones solidas saccharum coquitur tantisper, dum aquositas omnis absumpta est. Id vocant ad perfectionem coqui, cuius rei signum est, quando spathula extractum, & violenter in aerem proiectum, in floccos, instar niuis crassioris abi- (C) re videtur.

Locus reponendi.

SERVANTVR orbiculi, & tabulata in ligneis arculis, ex tilia, aut simili materia inodora. Quæ enim ex abiete, & alijs resinosis lignis fiunt, suo odore medicamenta inclusa inficiunt, vel in calidiore loco resinam resudare solent. Postea in sicco & calido loco reponuntur. Seruantur autem ad menses sex, vel plus.

Duratio.

TEMPVS exhibitionis ante cibum, dua- (D) bus vel tribus horis. Purgantes verò tabulæ tribus, aut quatuor horis cibos præcedunt.

Tempus & modus vtendi.

EXHIBENTVR ex ijs orbiculi duo, aut tres, plus aut minus, pro morbi conditione. Morsulus vnus, nisi admodum exiguus sit, pro vice sufficit. Expurgātibus vt plurimùm non datur, nisi ℥.ß. interdum verò plus minusq;, pro sumentis viribus, per se, vel trita in iusculo capi, vel galli.

Valor.

QVOD ad pretium attinet, ℥.ß. vt pluri- (E) mum à denariis quinque vsque ad decem nostrates venditur.

DE TROCHISCIS.

CAP. XLIII.

Trochiscus quid.

Τροχίσκοι & κυκλίσκοι, siue ἀρτίσκοι Græ- (F) cis, pastilli, siue placentulę Latinis: medicamentum planum, depressum, in rotæ aut orbiculi, seminisue lupini formam coactum, etsi quadrati hodie pluribus fiant.

Trochiscorū compositio.

HORVM autem alij per se in corpus assumuntur: alij in compositiones aliorum medicamentorum recipiuntur, alij extra corpus applicātur, constantq; ex metallicis. & hi vel vlceribus malignis vtiles: vel oculorum morbis inseruiunt, qui Sief Arabibus, & Collyria Latinis dicuntur. Ex eorum numero, qui intra corpus sumuntur, alij ex aromatibus, herbis, fructibus & medicamentis quibusdam purgantibus constant: alij ad eorum compo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

positionem opium requirunt. Fiunt ex medicamentis siccis tritis, & cum aqua, aut decoctione, aut succo mistis, donec ad eã crassitiem reducãtur; qualis est massa pilularum. Formantur autem in rotulas. Quidam imagines imprimunt, quod in vulgaribus superuacaneum est: in pretiosis verò, vt gallia, & alipta, moschata & cæteris, non indecorum.

Locus reponendi. *Duratio.*

Siccantvr in vmbra, & papyro inuoluti, ligneis pyxidibus reponuntur.

Dvrant annum vnum, & qui opium recipiunt, duos, tres, & plures. Qui foris applicandi sunt, cùm ex medicamentis constet, quæ non facilè resoluuntur, seruari possunt in annum vnum, aut duos.

Dosis.

Caetervm pastillorum, qui citra aliorum medicamentorum commistionem sumuntur, pondus haud excedat ℥.vnam, vel ʒ.j.ß. Et ij sanè quorum compositionem opium ingreditur, pondere ℈.j.aut ʒ.ß. dantur, triti ex aqua, aut vino, aut alio quouis liquore, vt congruere videtur.

Vsus.

Porro pastillorum forma ideò à veteribus inuenta est, vt medicamenta in pulueres redacta per eam diutiùs conseruentur, quæ alioquin perirent, exhalarentq́;, & vires suas amitterent. Nam pastilli sic indurati, densiq́; facti, faciliùs aeris iniuriis resistunt: pulueres minimè: quia cùm tenues sint, aër statim eos subit, atq; ita immutãtur. Nonnunquam antidotis, succis medicatis, saccharis, catapotiis, clysteribus, vnguentis, aliisq; eius farinæ commiscentur. Præterea vtiles sunt pastilli, qui ab inferioribus partibus iniiciuntur, ad eos potissimùm affectus, qui infra vmbilicum infestãt. Nam superiùs vis illorum peruenire non potest.

DE PILVLIS.
CAP. XLIIII.

Pilulæ.

Pilvlae à paruæ pilæ similitudine dicuntur, & Græcis καταπότια vocantur, medicamentum est, quod deglutiendo sumitur, ad fallendum medicamenti insuauitatem inuentum.

Pilularum compositio.

Conficivntvr ex amaris, acribus, & fœtidis, aloe videlicet, colocynthide, scammonio agarico, sagapeno, sarcocolla, myrrha, aliisq; lachrymis, additis iis, quæ malitiã eorum corrigunt: omnibus, inquam, tritis, deinde cum succis, aut aquis stillatitiis, in massam tereti forma redactis, quæ cùm leuiter in vmbra fuerit exiccata, vesica, vel corio, vel quod melius est, papyro ceræ liquatæ intincta inuoluitur & pyxidibus stanneis sicciore loco reponitur. *Locus reponendi. Duratio.* Seruatur autem purgantiũ pilularum massa annum vnum, vel eò vsque, quò situm varij coloris intus non contraxerit (ea enim vitiosa est) quæ verò opium acceperunt, duos, tres, & plures annos. Tempore vsus massa rursus teritur, & cum succo aliquo in pilulas vel maiores, vel minores, vel

A mediocres, pro vt eas magis vel minùs diu in ventriculo immorari volumus, formatur.

Tempus vtendi.

Qvae maiori forma parantur pilulæ vt sunt capitales, tribus aut quatuor horis à leuiori cœna, vel media nocte, vel post primũ somnum assumuntur. Minores & leues, vt pestilentiales, & alephanginæ, hora vna, vel duabus ante cibum commodè exhiberi possunt. Mediocres verò matutinis horis in vsum veniunt. B Modus tamen exhibitionis rarò drachmam vnam excedit, quæ communiter seplasiariis à denariis sex vsq; ad octo nostrates venditur. *Dosis. Valor.* Quoniam autem semel, id est non masticatæ deuorandæ sunt, ob ingratum saporem tectorio aliquo indigent. Qua in re saccharo, aut cinnamomi puluere, aut auri foliis vtimur, quod longè est æquius quàm membrana prunorum & vuarũ (quod nonnulli factitant) inducere. Durior enim ille cortex tam obstinatè sæpe pilulas tegit, vt C ventriculo negotium facessant, nec multis pòst horis actionem exerant: interdum etiã integræ vomitu, aut secessu regerantur. Prunorum aut pomorũ pulpa inuolui tutò possunt, vt & pane azymo vino molliter perfuso. Quidam facili negotio ex ouo sorberi iubẽt.

Vsus.

Horvm ferè in capite purgando solennis est vsus. Quum enim materiæ vacuandæ longinquitas vulgaribus medicamentis non cedat: ea faciliùs pilulis, quã alio quouis pharmaci genere, propinantur. D

DE COLLYRIIS.
CAP. XLV.

Collyria quæ.

Collyria Latinis medicamenta vocantur, quę oculis admouentur. Græci κολλύρια vocant. Hæc verò duũm generum sunt: quædam enim liquida sunt, & priuatim hodie à medicis collyria nominantur: quædam verò arida, & Arabibus Sief, & Alcohol dicuntur. *Collyria liquida.* E

Collyriorum compositio. Dosis.

Liqvida fiunt ex aquis stillatitiis, vt rosarum, myrthi, plantaginis, portulacæ, caprifolij, &c. aut ex succis herbarum fructuumue repurgatis, quibus parũ albuminis ouorum adiicitur: quorum gutta vna aut altera oculorum angulis instillatur. Arida ex metallicis conficiuntur, herbis, floribus, fructibus, aliisq; plantarum partibus tenuissimè tritis, ac liquore aliquo competenti, in pyramidis F ferè, vel trochiscorum formam redactis: quæ vsus tempore vel trita, ac in cote læuigata, & in tenuissimum pollinem coacta, aliquo stillatitio liquore dissoluta, instillantur: vel arida inspirantur, aut intra palpebras ponuntur.

Locus reponendi. Duratio.

Siccantvr arida in vmbra, & chartis inuoluta pyxidibus reponuntur ad annum vnum, vel duos.

Vsus.

Vtimvr his in oculorum diuersis morbis, vlceribus, vulneribus, fistulis, suffusionibus, & id genus aliis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

DE APOPHLEGMATISMIS.

CAP. XLVI.

Apophlegmatismus quid. APOPHLEGMATISMI Græcis sunt medicamenta, quæ retenta in ore, & commanducata, per emissaria palati pituitam, & qui in càpite concreuerunt, humores noxios eliciunt: vulgò masticatoria vocant. Fiunt ex sinapi, hyssopo, cortice, capparis, origano, thymo, pulegio, vua passa, mastiche, radice acori, zingibere, pyrethro, pipere, vua taminea, & id genus aliis. *Apophlegmatismorum compositio.*

Modus vtendi. HORVM vsus varius est: aut enim medicamenta in partes minutas concisa commanducantur, dentibusque confringuntur: aut trita & contusa succo aliquo, vel liquore, vel melle excipiuntur, & in mansiles pastillos, siue trochiscos coguntur, & cùm postulat vsus, vnus præbetur mandendus. Aut medicamenta contusa sacculo è subtili linteo confecto induntur & commanducantur. Aut ius decoctorum medicamentorum diu in ore continetur.

CAETERVM oportet manducantem deorsum nuere, & ex interuallis, quo congestus humor effluat, hiare.

Tempus vtendi. VTENDVM autem apophlegmatismis matutino tempore, & tum potissimum, cùm à reliquis excrementis corpus vacuum est.

Vsus. ADHIBENTVR hæc ad omnes capitis vetustos affectus, hebetudinem oculorum, auditus difficultatem, linguæ resolutiones, pustulasque omnes, quæ caput aut faciem occupauerint. Post illorum vsum aqua calida os abluendum erit, aut melicrato, aut ptisanæ succo.

DE NASALIIS.

CAP. XLVII.

Errhina quæ. ERRHINA Græcis vocantur, quæ in oblongam, ac pyramidis formam coacta, naribus induntur: hodie vulgus medicorum Nasalia nominat. Hęc autem filum sibi, vt extrahi queant, alligatũ habentia, ex medicamentorum huic instituto seruientium speciebus, liquore aliquo, aut adipe, & exigua cera exceptis, componuntur. Est & aliud errhinorum genus, quod siccum, naribus inditum, aut calamo inspiratum, sternutamentum vulgò dictum, ex pipere, pyrethro, nitro, nigella, castoreo, vel elleboro albo, &c. confectum. His autem omnibus non vtendum est, nisi postquam corpus vniuersum, aut venæ sectione, aut purgatorio medicamento fuerit euacuatum. *Errhinorum compositio.* *Sternutamentum.* *Tempus vtendi.*

Vsus. VSVS vero est in diuturnis capitis affectibus, præsertim epilepsia, oculorum hebetudinibus, narium obstructionibus, odoratus difficultate, conuulsione cynica, & morbo regio, &c.

A

DE CONFECTIS.

CAP. XLVIII.

CONFECTA vocantur materiæ saccharo sicco obductæ, & ceu tectorio quodam vestitæ. Obducuntur autem semina, fructus, fructuũ cortices, aromata integra, vel in frusta dissecta, vt gulæ magis arrideant, & minori molestia assumi queant: alia enim nimis amara, aut acria sunt, aut alioqui saporem nimis medicamentosum habent, ideoq; gustum offendunt. *Confecta quæ.*

B

SEMINA (vt coriandrum, anisum, fœniculum, carum, cuminum, semen agni, canabis, amomum, cardamomum, eruca, sinapi, vrticæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis semina, papaueris albi semen, absynthij marini, & semen cõtra lumbricos, quod vulgò sanctum, quasi xantonicum, & zedoariæ semen vocãt, &c.) priusquam conficiuntur, à sordibus, pulueribus, festucis, lapillis, & pediculis cribrando, ventilando, & seligendo repurgantur. *Confecta quomodo colorand[a]*

C

FRVCTVS, sub quibus modò etiam comprehendimus semina maiora (vt amygdalę, auellanæ, pistacia, strobyli, nuclei persicorũ, prunorum, cerasorum, bombacis, &c.) iniecti feruenti aquæ, putaminibus suis exuuntur, & cum furfure parum fricãdo siccantur, priusquam conficiuntur.

CORTICES item fructuum (vt citri, arantij, cucurbitæ) vt commodiùs conficiantur, prius minutim in frusta longiuscula instar aromatum longiorum secantur.

D

AROMATA ante confectionem, seu (vt loquuntur) confecturam in frusta longiuscula, & tenuia finduntur atq; conciduntur.

SACCHARVM coquitur ad debitam & quodammodo perfectam consistentiam, id est propemodum vt ad morsulos, & ad orbiculos, vt superiùs dictum est.

E

MATERIA conficienda in æneum vas pensile duabus ansis suspensum inditur, & super carbones hinc inde, antrorsum, retrorsum, dextrorsum, sinistrorsum agitatur: nunc in orbe voluitur: nunc instar auenæ in vannis mouetur, donec calefiat: calefactæ infunditur parum sacchari cochleari ferreo, nõ procul ab extremitate vno foramine perforato, & cõtinuò agitatur, donec siccetur saccharum: deinde aliud affunditur, vt prius, idque tantisper fit, dum iustam acquirat magnitudinem. Superficies in plerisque læuis est, nisi singulari artificio asperior, seu (vt vulgò loquuntur) crispa fit, videlicet ex alto saccharum fundendo. *Glande[s] quæ.* *Glandiu[m] compositi[o].*

F

SI materia conglobatur, vel sacchato confertim infuso, vel negligenter moto, manu affricata dissoluuntur nodi. In fine confecturæ exactè siccantur: deinde in locum calidum, & siccum cribro imposita reponuntnr.

EST & alius quidam modus exasperandi con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

A confecturas, non admodum necessarius, plus ostentationis, quàm vtilitatis habens, videlicet talis. Calefacto aheno infunditur parum sacchari in medium, & cochleari hinc inde agitatur: vbi bullæ apparent, portio aliqua sacchari iam confecti imponitur, & strenuè deorsum sursumque mouetur, ne fundo adhæreat: deinde impellitur vt decet, idque fit, quousque satis exasperata sit: absoluta hac portione, iterum calefiat, vt priùs, ahenum: idq; tantisper fiat, donec satis crispum
B videbitur: mox alia portio sumitur.

Qvidam quæstui magis, quàm vtilitati seruientes, primum impuriore sacchato obducunt materias, & subinde aspergunt amylum in tenuissimum pollinem tritum: tandem purius, & candidius saccharum addunt, vt exteriores crustæ elegantes & albæ appareant.

Confecta quomodo coloranda.

Tingvntvr etiam confecta varijs coloribus magis ad spectaculum quàm neces-
C sitatem aliquam.

Ad flauum colorem recipitur rhabarbari succus, aut croci. Ad rubrum, santalum, præsilium, rubiæ radix, lacca, grana tinctorum, flores amaranthi purpurei.

Ad viridem, succus anethi, solani, rutæ. Ad cœruleum, flores frumenti, baccæ sambuci. Ad nigrum, gallæ, myrobalani, succus corticum iuglandium. Hæ materiæ aceto, aut
D vino sublimato diluuntur, & si opus est, aliquid aluminis additur. Deinde confectis iam absolutis, sensim in aheno calentibus aspergitur. Quòd si voles varicolora reddere confecta, invicem modò hunc, modò illum colorem asperge.

DE GLANDIBVS, SIue suppositorijs, globulis, & nodulis.

CAP. XLIX.

Glandes quæ.

E Glandes penicilla sunt, quæ ano subiiciuntur: Græcis βάλανοι, vulgò suppositoria dicuntur. Sunt autem glandes vel leues, vel mediocres, vel acres.

Glandium compositio.

Leves, in quotidiano ferè vsu familiares, quales sunt, quæ ex betæ radice melle peruncta, suillo adipe, sale consperso, ficu inuersa, & butyro adiecto sale, farina hordei, aut tritici, aut silignis, ex aqua in massam redacta,
F & modico sale condita: aut ex sapone albo: aut è vitello oui, farina & sale, & id genus alijs parãtur. Mediocres ex melle solo, vel adiecto salis momento, vel puluere aloes, vel hieræ picræ simplicis, vel agarici similiumq; parantur. Acres verò & vehementiores ex melle quidem etiam fiunt, sed validis medicamentis purgantibus additis, scammonio videlicet, colocynthide, euphorbio, iisq; similibus concinnantur.

Dosis ingredientium

Cvm autem omnis ferè generis glandibus mel accedat, sciendum erit, illud sic esse commiscendum, vt pondere suo speciebus respondeat, Quare danda opera, vt drachmę vni specierum & salis, vncia vna mellis addatur. Neque dum componuntur glandes, sunt admouẽdæ species, nisi pòst quàm mel satis concretum fuerit, quod aliàs vis illarum ignis vehementia dissipetur. Mel autem lento igne in exiguo cacabo ad spissitudinem vsque incoquitur: mox in asserem cõiectum in glandes, indicis aut digiti modo longas crassasq; formatur.

Tempus vtendi.

Dvm autem glandes subiiciuntur, prius oleo, butyro, aut alia pinguedine illitas esse oportet: sic enim minori molestia induntur. Induntur autem ante cibum, vna vel duabus horis.

Vsus.

Vsvs autem harum est, non solùm cum vẽter est astrictus, sed etiam cùm sanguinem emittere cogitamus, ne venæ putridam excrementorum colluuiem ab intestinis attrahant: id quod nostrates medici parum diligenter perpendunt.

Deinde cùm ægri clysterum iniectionem, ob virium imbecillitatem ferre nequeunt: nec non in febribus valdè ardentibus, cùm materia ad caput facilè rapitur: ad hæc in frigidis, ac soporiferis capitis affectibus conueniunt: nonnunquam adhibentur, cùm iniecti clysteres non satis tempestiuè redduntur. nam pruritum in musculo astrictorio excitantes, recrementorum expulsionem promouent. Aliæ glandes subduntur, vt materiam noxiam à superioribus reuellant: aliæ, vt recrementa alui ducant: aliæ, vt vermes necent: aliæ, vt hæmorrhoidas aperiãt, aliæ, vt vlcera recti intestini abstergant.

Globuli.

Caetervm globuli præstant glandibus oblongis: quòd rotũdum ani musculum minùs lacessant, irritent, & rodant: eoq; minus sint dolorifici, vt qui non diu ei adhærescãt, sed penitùs delabantur digito indice impulsi. Fiunt autem in hunc modum ad excrementa educenda. Mellis concreti, aut massę ex farina tritici, siue hordei, ex aqua coactæ scrupuli duo: salis communis, aut fossitij scrupulus vnus: redigantur in globulum crassitiei digitalis, aut pollicaris: qui ad solem, aut fornacem siccetur: ita diu etiam per menses aliquot asseruari potest. Vbi vsus necessitas adfuerit, oleo, vel butyro intinges, ac in aluum sic plenissimè demittes. Nunquam frustrari successu vtentes solent: eoq; proficiscentes peregrè, qui sæpè in alui adstrictionem incidunt, huiusmodi globulos circumferunt.

Noduli.

His accedunt, qui in Galliis noduli appellantur, fabæ figuram referentes, glandibus & globulis facultate pares: qui in hunc modum parantur. Vitellus oui, salis communis scrupulus, probè permiscentur, linteoloq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

excepta, ligentur filo, cuius appendix aliqua relinquatur, vt extrahi possit.

Cautio. Cavendum tamen diligenter, ne glandes, globulos, nodulosque illis subiiciamus, qui ani affectibus laborant, sanguinis ex venis in illo extantibus profluuio, quod hemorrhois Græcis dicitur, aut fissuris, aut tuberculis dolorificis.

DE SACCVLIS.

CAP. L.

Sacculi. Qvae veteribus arida dicebantur fomenta, hæc hodie medicamenta sacculi nominantur: nihil enim aut parum differre videntur. *Sacculorum compositio.* Componuntur ex herbis, floribus, radicibus, seminibus, & id genus alijs medicamentis. Herbæ & radices conciduntur, aut leuiter contunduntur, perinde atque semina. *Sacculi quibus partibus adhibeantur.* Adhibentur magna ex parte capiti, cordi, ventriculo, iecori, lieni, & vtero. Ideoq; & compositio, & forma eorundem iuxta partis laborantis morbum, situm, & figuram variantur. Capiti enim, quod ad figuram attinet, qui admouentur, oblongi esse, aut tiaræ formam obtinere debent: qui ventriculo, scuti ferè effigiem referant: qui verò cordi, iecori, lieni & vtero applicantur, hi partium quoque iam dictarum formam imitentur. Qui capiti & cordi imponuntur, serico: reliqui verò linteolo obducuntur. Sacculi autem semper acu transuersim missa consuuntur, ne scilicet ea, ex quibus constant, in vnam omnia partem labantur ac declinent. Vt plurimum etiam ante quàm adhibentur, lapidi ab igne excalfacto imponuntur, ac vino, aut aceto irrigantur, ac subinde cõtracto calore partibus laborantibus admouentur.

DE PESSIS.

CAP. LI.

Pessus quid. Pessvs est lana pexa, & ad digiti formã rotunda, in qua medicamenta excipiũtur, ac genitalibus mulierum partibus induntur. Latini pessum vocãt, barbari pessarium, & nascalia.

Pessorũ differentiæ. Horvm autem generales differẽtiæ tres existunt: alij siquidem emolliũt, alij adstringunt, alij aperiunt.

Pessorum compositio. Emollientes, ex cera, oleis, pinguedinibus anseris, aut gallinæ, butyro salis expertе, resina, medulla ceruina, fœno græco, & similibus fiunt.

Aperientes verò parantur ex melle, artemisia, dictamno, brassica, glycyrrhiza, succo rutæ, porro, scammonio, & id genus alijs.

Adstringentes componũtur ex bolo armeno, sanguine draconis, succo plantaginis, bursa pastoris, stercore porcino, &c.

Hac autem ratione cõponuntur, vt ad ceræ, aut mellis cocti vnciam vnam, etiam medicamenti morbo accommodati altera misceatur. Cęterũ non semper lana excepta me-

A dicamẽta induntur, sed nonnunquã aptis liquoribus, gũmiq; ac resinis additis ad formã paulò ante dictam cogũtur. Interdum etiam medicamenta subacta bombyce seu serico, aut linteo tenuissimo obducuntur, & vtero subijciuntur. Danda verò opera est, vt pessi filum prælongum habeant alligatum, quò facilè, quando visum fuerit, possint extrahi.

Tempus vtendi. Svbiicivntvr autem vesperi, & dum somni tẽpus appetit, & sex, aut septẽ horis in

B vtero relinquũtur, ac subinde extrahuntur.

Vsus. Porro emolliẽtes vteri inflammationibus, exulcerationibus, aueisionibus, & inflationibus accommodantur. Aperientibus verò vtimur, cùm suppressos menses euocare, aut vterum conniuentem, aut compressum emendare conamur.

Adstringentes contrarium aperientibus vsum præbent: nam fluxum mulie-

C brem cohibẽt, & apertum, laxúmue vterum contrahunt, prolapsúmque reprimunt atque propulsant.

DE ODORAMENTIS.

CAP. LII.

Odoramenta quæ. Odoramenta sunt medicamenta tam simplicia, quàm composita, quę citra ignis accessionem suo odore cerebrum alterare, aut grauem odorem, aut pe-

D stilentem auram depellere possunt. Horum autem varius est vsus: interdum enim simplicia medicamenta naribus duntaxat admouentur: sic nigella in aceto macerata, & subinde exiccata, linteolo tenui, aut serico inserta adhiberi naribus solet. Nunc verò multa simul simplicia medicamẽta miscẽtur. Nonnunquam etiam ex ijsdem vnguenta, aut orbiculi odorati (poma nostri vocant) componuntur. Medicamenta verò, quæ ad compo-

E sitiones odoramentorum adhibentur, sunt moschus, ambra, nigella, maiorana styrax, caryophylli, ocymum, stacte, spica nardi, lauendula, lignum aloes, ladanum, rosæ, violæ, santali, nymphæa, caphura, & id genus alia.

In componendis autem orbiculis, postremum ambra & moschus adiici debet.

DE SVFFIMENTIS.

CAP. LIII.

F *Suffimenta quæ.* Svffimenta, quæ Græcis Thymiamata, nostris suffumigationes dicũtur, sunt medicamenta quæ incenduntur, aut ignitis carbonibus inijciuntur. *Suffituum compositio.* Fiunt aut ex rebus odoratis, vt moscho, zibetto, belzoino, ambra, styrace, ladano, thure, mastiche, gallia, calamintha, &c. aut fœtidis, videlicet castoreo, galbano, bdellio, bitumine, lapide gagate, & id genus aliis. Odorata orbiculari forma, nunc maiore, nunc minore, interdum glandes repræsentant, interdũ auiculas, quæ vulgò cypria vocantur: aliàs pastillorũ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

vt qui ex alipta, vel moscho, vel gallia moschata inscribuntur: aliàs pulueris crassi modo fiunt. *Vsus.* Vsus horum incensorum, ad odorem gratum conciliandum: item ad destillationes ex capite in subiectas partes, grauedines, obstructiones, alios frigidos cerebri affectus, & pestilentiæ contagia arcenda: tumq; naribus admouentur. Conueniunt etiā asthmaticis, & iis, quibus frigidorum ac crasso-

A rum humorum copia thorax refertus est. Supputationibus, tussi, laterumq; doloribus. Nec non præsidio sunt & resolutis, & iis, qui syncope deficiunt, si roborantibus stomachum cataplasmatis admisceantur: item illis, qui se à morbo, præsertim febrili recolligunt: nec non ad frigidos iecoris & vteri affectus mirificè valent, sicut etiam fœtida ad strangulatum, & procidentiam illius efficacia sunt.

FINIS LIBRI PRIMI.

ANTIDOTARII GENERALIS, LIBER II.

DE MEDICAMENTIS alterantibus qualitate manifesta.

CAPVT I.

HACTENVS medicamentorum materiā expediuimus, ea nimirū, quæ medicinam facturis in promptu esse debent, seu simplicia sint ea, seu varia Pharmacopolarū arte cōposita, quo quidem discrimine duobus ea libris videbantur esse tractanda. Cùm itaque pharmacopolium, quoad eius fieri potuit, optimè iam sit instructum, iam nihil aliud restare videtur, quàm vt eius vsum medicinæ studiosis exponamus. Vires ergo medicamentorum hocce libro describemus, at eas tamen in genere solummodò, quòd aliàs in nostro videlicet Antidotario speciali vires vniuscuiusq; medicamenti, seu simplicis seu compositi sigillatim edocuerimus.

QVONIAM verò sedula medicorum industria nobis medicamentorum vires innotuerunt, & eæ quidem vel certo rationis adminiculo, vel fortuita solùm experientia: discrimen hoc quoque nobis meritò fuerit obseruandum, ne nostram nobis hæc confusio methodum interturbet. Quæ manifestis ergo qualitatibus suas in corpora nostra vires exerunt, ea primùm, qua fieri poterit dexteritate, discutiemus: pòst si quid fuerit, quod de specifica medicamentorum facultate dicendum esse videatur, studiosis etiam id animo lubente communicabimus.

ITAQVE qualitates medici manifestas appellant, quæ nostris sensibus, maximè verò duobus hisce, gustui nimirum & tactui, sunt obuiæ. Licet enim vel visu, vel odore medicamentorū vires aliquo fortasse modo percipiantur, id tamen iudicium leuius est, & ma-

B gis infirmum, quàm vt certis regulis describi possit: saporum verò discrimina certò quidē quibus vnumquodq; viribus polleat, ostendunt, non ea tamen hîc inter medicamentorum vires reponenda sunt. Non enim quicquam medicamēta saporibus agunt, sed hos eis natura tribuit, ne quis eorum vsu facilè deciperetur: siquidem non quid edendo sit, solùm sapore distinguimus, sed quib. vnumquoduis in corpus vel assumptum vel admo-
C tum viribus agere possit, edocemur, nec quæ gustamus, omnia deuorantur, sed ea vel abiicimus, vel iis aliter vtimur, manu videlicet gulæ vices obeunte. Manifestas ergo medicamentorum vires exponemus, quas equidē omnes vel ad calorem, vel ad frigus, vel ad humectationem, vel ad exiccationem referre possis: tot siquidem qualitatibus efficiuntur omnia, quorum actio certis possit demonstrari rationibus.

D

DE MEDICAMENTIS temperatis.

CAP. II.

CVM medicamentorum vires ad quatuor genera modò retulerimus, vt omnia vel calore, vel frigore, vel humectando, vel exiccando suas exerant actiones, mirū fortasse videbitur aliquibus, quòd hîc
E aliqua statuamus esse medicamenta, quę nec ad calorem, nec ad vllam aliarum qualitatum referantur: quo etiam nomine temperata vocantur, quòd vires adeò manifestas non habeant, vt meritò vel frigida, vel calida, vel sicca, vel humida dici queant. Et certè nō absq; ratione dubitari possit, an tale vsquam medicamētum inueniatur, in quo tanta sit harum qualitatū temperies, vt non ex his aliqua cæteris sit euidentior. Ne tamen subtiliùs hæc inquirendo, cętera negligantur, quæ plus referant emolumenti, quæstionem hanc aliis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

examinandam relinquemus, qui theoriæ ma-
gis sunt addicti, quàm vt ad vsum aliquem
suas dirigant disputationes. Hoc nunc sat e-
sto nouisse, temperata vocari medicamenta,
quæ (licet aliqua forsan qualitate veram ex-
cedant temperiem) nõ adeò vel calefaciunt,
vel refrigerant, vel exiccant aut humectant,
vt iam aliquem in hisce gradum contingere
possint. Quotidiana siquidem experiẽtia no-
tum est, hæc, si quibus adiiciantur medica-
mentis, eorum vires nõ immutare: sunt enim
ceu materia multarum compositionum, va-
rias in sese vires excipiens. Temperatis igitur
in iis affectibus vtimur, in quibus nulla pri-
marum qualitatum manifesta est intempe-
ries, vt in viscerum obstructionibus, quæ me-
dicamenta quidem incidentia dici possunt.
Febris tamẽ metu calida respuunt. Fit etiam
in febribus, maximè pituitosis, vt mixtæ sint
intemperies, ex causa nimirum frigida & hu-
mida, effectuq; calido & sicco: quibus vt oc-
curramus, medicamentis vtimur, quæ nec ca-
lore febres augeant, nec frigore pituitam red-
dant crudiorem. Hinc ex hyssopo, passulis, a-
ceto, cæterisque similibus (si fortè simplicia
desint) medicamenta componuntur, quæ pri-
marum qualitatum respectu temperata qui-
dem existant, suas tamen nihilominus ita vi-
res exerant, vt iis (nequaquam aucto febris ca-
lore) morbi causa præparetur optimè, quò fa-
ciliùs educi queant.

Caeterum quòd contraria sibi contra-
riis tolli, similia verò sui similibus conseruari
dicantur, hic primus esse videtur vsus tempe-
ratorum, vt iis temperata corporis constitu-
tio, viriumq; robur in suo vigore conserue-
tur. Quoniam verò non hæc medicamenta,
sed alimenta dici consueuerunt, aliò videban-
tur esse reiicienda, ne quid hìc à nostro pro-
posito alienum immisceretur.

DE MEDICAMENTIS ordine primo calefacientib.

CAP. III.

Tanta fuit veterum medicorum sedu-
litas, vt ad rectam medẽdi methodum,
non ipsas solùm medicamentorum vi-
res, sed & earũ gradus inuestigarint: vt enim
ad suam temperiem pars intemperie affecta
reducatur, non omnia conferunt, quæcunq;
sunt affectui contraria, sed in hac contrarie-
tate symmetriam obseruare conuenit, ne vel
imbecilliora sint medicamẽta, quàm vt con-
trariam tollant intemperiem, vel vehemen-
tiora sint. Hac enim ratione contrarios equi-
dem pellerent affectus, sed ipsam in affecta
parte superarent intemperiem. sicque priore
malo maius fortassis induceretur. Gradus er-
go medicamentorum diligenter obseruabun-
tur, ne (quod Empyricis contingere solet) re-
cta ratione posthabita fortuitum atque adeò

Gal. de simplicium medicam. facultat. lib. 3. cap. 12.

A dubium in curationibus euentum nancisca-
mur. Quatuor itaq; gradib. medici quatuor
primas medicamẽtorum qualitates distinxe-
runt, de quibus ordine seorsim agemus, sum-
pto à calefacientibus exordio, quorum ea pri-
mo gradu continentur quæ suo calore corpo-
ra nostra leuiter afficiũt, partibusq; vel natu-
ra frigidioribus, vel alio quouis modo frige-
factis gratum mitemque calorem inducunt,
quo naturalis & imbecillis calor fouetur, vel
B amissus restituitur: vt enim corpus hyemali
frigore rigidum tepido hypocaustorum aëre,
vel igne moderato refocillatur, sic medica-
menta quæ prima calefacientium classe com-
prehẽduntur, suauissimo calore corpora qui-
bus adhibentur ad suam quęque temperiem
reducunt, nisi fortè grauiores existãt affectus,
quàm vt possint curari mitioribus. Hic itaq;
primus est moderati caloris effectus, vt frigi-
da partis intemperies miti & temperato fotu
C corrigatur, atq; adeò dolor ex intemperie na-
tus hac ratione mitescat. Licet autem vis hęc
cæteris quoque sit medicamentis attributa,
quæ magis hisce calefaciunt, aut etiam refri-
gerant, siquidem ipsa contrarias adhibita tol-
lunt intemperies: quæ tamen sunt moderatũ
nacta calorem, præ cæteris anodyna vocan-
tur, quod nõ frigidis solùm sed calidis inter-
dum competant affectibus. Humores enim
partibus impactos, quæcunq; modò comite-
D tur intemperies, leni calore soluunt, vt vel su-
dore vel insensili trãspiratu discutiantur. Sũt
hac etiam ratione hoc maximè digna nomi-
ne, quòd nostro corpori sint amicissima, vt-
pote cuius calor quoq; sit temperatus. Non
enim tanta est, in sanis humorum temperies,
vt æquè calidi sint & frigidi, sed in eis calor
excedit manifestissimè, vt non frigore, sed hu-
mido calore viuamus, vitaq; nostra conserue-
tur. Humidus verò calor tãtus esse nequit, vt
E primum is ordinem transcendat. Quæ sunt
enim secundo gradu calida, (vt mox ostẽde-
mus) ea iam humores aliquatenus absumere
possunt. Cùm ergo hæc medicamenta, quæ
primo continentur ordine, nostro calori iusta
proportione respondeant, meritò certè præ
cæteris anodyna vocantur: siquidem quæ vel
calidiora sunt vel frigida, dolorẽ inferre pos-
sunt, sua nimirum virtute nostrum exceden-
tia calorem. Quòd hæc itaq; moderato calo-
F re partibus frigidis grata sint, & molestos hu-
mores liquefaciãt, ad dolores sedandos aptis-
simè vsurpabuntur. Hac eâdem vi lassitudi-
nem tollũt, & febres extrinsecus admota dis-
cutiunt, quòd & cutis meatus aperiant, & hu-
mores leni calore præparatos, tetrasq; febriũ
fuligines educant. Cæterum sua quoq; sunt
his incommoda, quæ medici diligenter ob-
seruabunt, ne maius medendo fortasse malũ
inferant. Vsu namq; nimio nõ ea solum quæ
nobis infesta sunt liquant, sed nostras etiam
substantias fundunt, spiritus adeoq; vires eis
insitas

I. Effectus in simplici intemperie.

II. Effectus, doloris sedatio.

III. Effectus ad febres & lassitudinem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

insitas exoluunt, vt animi deliquia, morsque nonnunquam ipsa sequatur. Quod certè non in balneis solùm vsuuenit, sed multis etiam medicis contingit, qui floribus meliloti, chamæmelo, lini semine, oleo, cæterisq; similibus viscerum inflammationes ita maturare, vel discutere conãtur, vt dicta nonnunquam inferant symptomata. Præter hos moderati caloris effectus, alij quoque in quibusdam conspiciuntur, quæ sub eodem sunt ordine: sua siquidem est calori differentia, vt ex eis, quæ sunt æquè calida, visceribus aliqua competant, aliqua verò sint iisdem minus amica: quo fit, vt non omnia, quæ moderatè calefaciunt, in corpus assumantur. Quibus itaque moderatè calidis intrinsecus vtimur, ea viscerum calorem fouent, eaque ratione concoctiones iuuant, vt probus etiam generetur sanguis, in suaq; temperie conseruetur, & maximè quòd huius quoque temperatus sit calor. Sunt & aliæ moderati caloris vires, quæ pòst in secundis & tertiis medicamentorum qualitatibus reponuntur.

IIII. Effectus.

DE MEDICAMENTIS secundo, tertio & quarto gradu calefacientibus.

CAP. IIII.

QVAE verò magis hisce calefaciunt, vt iam secundo calefacientium ordine contineantur, alias à modò descriptis obtinent facultates. Horum enim calor non est vsqueadeò mitis, vt extrinsecus apposita dolorem æquè sedent, atq; si magis temperata forent, aut gustum pariter oblectẽt, cùm calor hic iam à naturali corporis nostri temperie recesserit. Hinc si quibus pituita refertus sit ventriculus, horum vsus est cõmodissimus, vtpote quibus facultas insit, vt calefacere possint, & exiccare. Obstructiones hæc quoq; tollunt, cutisq; meatus aperiunt, alia tamen ratione, quàm primo calefaciẽtia gradu: hęc siquidem nulla vi, sed grato tepore liquant humores, cutimq; laxant, cum illa tamen ignea quodammodo facultate glutinosos atque tenaces incidant humores, quos etiam vi maiore discutiunt. At quæ tertium caloris gradum assequuntur, easdẽ cum modò dictis obtinent facultates, eo tamen discrimine, vt hæc tanto potentiùs agant, quanto sunt illis calidiora. Tãtam enim & calfaciendi vim habent, & incidendi, vt febres excitẽt, & contumaces partibusq; impactos humores incidant, sudoremq; copiosum educant: quo fit, vt omnia fermè venenis aduersentur.

SVMMVS autem caloris gradus eis attribuitur, quæ adeò calefaciunt, vt tactas corporis partes vrant, in eisq; pustulas excitent, quo nomine ad sinapismos iis & cauteria vtimur, de quibus postea copiosiùs agetur.

DE MEDICAMENTIS refrigerantibus.

CAP. V.

QVATVOR etiam in medicamẽtis obseruantur frigoris gradus: quorum enim frigus est inter cætera leuissimũ, ad primum ea gradum referuntur. Quoniam verò calore fouemur & viuimus, ex refrigerantibus certè nullum suapte natura nobis est amicum, siquidẽ innatum calorem minuunt aut etiam extinguunt, prout sua cuiq; fuerit frigiditas. Necessarius tamen etiam est refrigerantium vsus, non in alimentis solùm, vt grata cibis temperies concilietur: sed iis quoque vt medicamentis indigemus, ad frænandos viscerum æstus, ad febres & sanguinis ardorem compescendum. Itaq; si leuis fuerit caloris intemperies, ea quæ primo continentur ordine, sufficient, vt pueris & quib. ventriculus est imbecillior, ne frigidioribus fortè lædantur. Quibus verò firmius est viscerum robur, aut ventriculus, aut hepar calidius, non ea modò ferent, quæ secundo refrigerant ordine, sed iis etiam iuuabũtur, quorum vis ad tertium vsq; frigiditatis gradum extenditur, vtpote quib. optimè bilis flaua dometut. Ad calidos itaq; tumores, phlegmonas nimirum & erisipelata, refrigerãtibus vtemur, hac obseruata ratione, vt si leuis sit inflammatio, leuia quoque vsurpentur: sin sit ea vehementior, ad secundum aut etiam tertium ordinem progrediamur, siquidem remedium (vt prius etiam monuimus) affectui iusta proportione respondere debet. Porrò quòd æstu nimio spiritus interdum nimis exagitentur, vt aut immodicæ sequantur vigiliæ, aut animi deliquia, refrigerantibus hisce symptomatis est succurrendum. Frigus enim cutis meatus dẽsat, humores incrassat, & motum nimiumque sudorem inhibet, quo nonnunquam ita disperguntur spiritus, vt viscerum & maximè cordis vires exoluantur. Deniq; maxima refrigerantium est vtilitas ad vehementissimos dolores, qui nec lenientibus, nec calidioribus sedari possunt: hos enim mirando sæpe successu narcotica consopiunt, suo nimirum frigore, quod tamen est, vt ad quartum gradum referatur.

DE MEDICAMENTIS humectantibus.

CAP. VI.

INTER humectãtia vix tantum discrimẽ inuenitur, vt duobus plures humiditatis gradus constitui debeant. Cùm enim omnia vel calefaciant vel refrigerent, certè nec calor, nec frigus, siquidẽ extrema sint, in humido consistere potest. Hoc ipsum & ratione probatur, & experientia confirmatur. Calor

enim humidum paulatim absumit, vt si vehementior sit, subiectum siccius efficiat necessariò. Sed hæc physicis discutienda relinquemus. Hoc vnum satis esse potest, quòd nullū inueniatur medicamentū, cui tanta insit humiditas, vt hac ipsa quartum contingat ordinem. Passiuas Philosophi qualitates vocarūt humiditatem, & siccitatem, quibus sua tamē attribuitur operatio. leniunt enim, & lubricant, quorum vis humectandi primo continetur ordine, vt & tussim mitigent, & gutturis asperitati conferant. Quæ verò potentiùs humectant, membrorum naturalium vires reddunt imbecilliores, & humorum acredinem obtundunt, sanguinem etiam & spiritus efficiunt crassiores: aluum quoq; laxant, aliasq; partes fluxui reddunt magis idoneas. Quòd si & hunc humoris gradum transcendant, corpus pigrum, & torpidum efficiunt, & actiones omnes manifestè obtundunt, siquidem horum vis non in ipsa partiū superficie hæret, sed in earum substātiam penetrat altiùs: quo fit, vt talia inducant symptomata, quæ purgatis etiam partibus altè fixa supersunt: qualis est in ventriculo nausea, in intestinis lienteria. Venenum est, & partes enecat, si quid hisce magis humectet. Est enim sua cuiq; parti siccitas: aliàs veluti liquida difflueret. Suas ergo vires amittunt, adeoq; putrescunt, quæ nimio dissoluuntur humore.

DE MEDICAMENTIS exiccantibus.

CAP. VII.

CONTRARIAS modò dictis obtinent facultates exiccantia. Cùm enim humiditas fluxiles reddat humores, certè quod siccat, hanc absumēs humiditatem fluxū inhibet, partesq; lubricas exasperat. Quæ verò magis exiccant, corpus & membra reddunt firmiora, siquidem siccitate consistunt, suasq; hac ipsa functiones exercent, cum nimio tamen humore languescant. Licet autem exiccantia, partium robur cōtineant, ne affluente collabantur humore: suum tamen eis inest humidum, quod si vehemētiùs exiccantibus absumatur, nec foueri possunt ipsæ, nec suas exerere actiones, spiritus enim hoc humido restaurantur: quod si deficiat, naturales quoq; vires excidūt. Quæ tertium ergo siccitatis ordinem contingunt, partes suo spoliant alimento, vt hac etiam ratione tabem inducant. Præter hoc humidum aliud quoq; corporis humani partibus inest, quod humidum radicale vocāt, hoc sublato partes etiam interire necesse est, cùm in hoc calor innatus, atque adeò vita consistat. Hoc nempe virus est eorum, quæ quarto exiccant ordine. Censet Galenus ea, quæ summè siccant, vrere necessariò: qui certè non siccitatis, sed summi caloris est effectus, nisi forsan ea, quam mo-

Vltimo cap. lib. 5. de sim. medic. facultatibus.

A dò protulimus ratione, dicantur vrere; quòd innatum partibus humorem absumant. Sed vt hæc subtiliùs examinentur, non fert instituti nostri ratio. Hæc sunt, quę de primis medicamentorum qualitatibus nobis in genere scribenda esse videbantur, & eo quidem breuius, quòd in aliarum qualitatum expositione ad primas perpetuò sit recurrendum, vt potè quarum effectus meritò dici possint.

B DE MEDICAMENTIS emollientibus.

CAP. VIII.

EXPEDITIS ergo primis medicamētorum facultatibus, reliquum est, vt ad secundas progrediamur, quas ideò secundas medici nuncuparunt, quòd ex primis necessariò constituantur, siquidē pro varia simplicium qualitatum mixtione, varias quoq; C necesse est oriri facultates, quas nunc etiam paucis exponemus, à mollientibus sumentes exordium, vt & in his, quemadmodū in præcedentibus, caloris & frigoris gradus obseruentur. Quid sit durum, quid item molle, nouerunt plures, pauci tamen exprimere possunt. Durum itaque philosophi definierunt, quod tactui non cedit: molle verò contrariū, vt emolliens medicamentum sit, quod induratam substantiam ad suam reducit tempe- D riem, non caloris quidem, sed ipsius substantiæ, quæ pressa recedere possit. Cùm itaq; vt molle sit quidpiā, duo requirantur, vt & prematur & cedat, humido & sicco temperatam oportet esse substantiam. Quod enim liquidum est, cedit equidem tactui, non autē premitur: siquidem quæ propriè premi dicūtur, quodammodo resistunt. Aqua verò ne tantillum quidem ex seipsā resistit, nisi vasculis extrinsecùs contineatur. Hæc paucis præter in- E stitutum (quòd physica sint) addere placuit, vt intelligerent studiosi, quid philosophis premi dicatur, quid item tactui cedere. Quoniā verò quæ sicca sunt, tactui non cedūt, mollia quoq; dici non possunt. Durum etiam appellatur, quod nimia repletione distenditur. Est & aliud, quod medicis propriè durum dicitur à lento & crasso humore progenitum: hic enim calore destitutus, in corporis partibus, in quas influxerit, sponte obdurescit. Emolliens F ergo totidem quoq; modis distinguere licet, vt quæ sicca sunt humectantibus, quæ distenta sunt, discutientibus, & quę frigore concreuerunt, colliquantibus emolliantur. Ex hisce verò solum id propriè dicitur emollire, quod moderato calore duriorem substantiam ad mediocrem consistentiam resoluit. Hic enim discrimen diligenter obseruandum est, inter ea quæ medicis concreta, & physicis congelata vocantur: ea namque congelari dicuntur, quæ liquida cùm sint, intenso frigore coalescunt, quod in humano corpore nequa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

nequaquam contingit, sed ea medici volunt induresсere, quæ non liquida, sed consistentia sunt mediocri: quo fit, vt leui frigore obdurescant. Non igitur quemadmodum glacies solo calore liquescunt, quæ propriè nobis indurata vocantur, sed cùm præter frigus ipsa quoq; siccitas, & humorum crassities in causa sit, vt hæc indurentur, humida sint oportet, quæ dici debent emollientia: licet enim ex emollientibus aliqua sint in secundo vel etiam tertio gradu sicca, qua tamen ratione malactica sunt, (vt probè annotauit Hollerius) humido calidoq; elemento temperari necesse est. Non enim siccitatis est, eius maximè, quæ secundum superat ordinem, emollire, siquidem ea quæ dura sunt, magis indurescant. Fit tamen interdum, vt in scirrhosis tumoribus (in quibus emollientibus maximè vtimur) varia conspiciantur symptomata, vt cum simplex durities non sit, non vna quoq; sit emollientium ratio.

Emollientium vsus.

Reg. I. Nam si tumor aquea sit imbutus humiditate, sicciora competunt, non equidem emolliẽdo tumori, sed vt aquam inutilem absumant.

II. Contingit etiam interdum, vt humor temperandus contumacior existat, quàm vt domari possit leuioribus, quo nomine vehementiora quoq; conueniunt, quàm quæ calore sunt temperato. Hinc certis etiam gradibus emollientia distinguuntur, quibus tamen omnib. sua restat temperies: licet enim aliqua magis calida sint aut sicca, quàm vt temperata dicantur, eius tamen affectus ratione, cui adhibentur, temperata sunt, quod in his & aliis medicamentorum generibus diligenter est obseruandum, ne generales regulas quisquam existimet ideò falsas esse, quòd ab eis interdum recedere videamur, cùm hic verus tamen sit regularum vsus, vt variis affectuum symptomatis certa ratione adaptentur, quo nomine non minus iudicio indigent medici, quàm prudentia iudices ἐπιεικεία ius temperaturi.

Vt dignoscãtur emollientia.

Cùm sint ergo emollientia humido calidoq; temperata, gustu, vel tactu facilè dignoscentur, siquidem sapore sunt dulcibus proxima, sed substantia pingui & oleaginosa, vt nec acria sint gustu, nec austera, nec acida, nec salsa, nec alium referant saporem, quo vel adstrictio, vel vehemens aut frigus aut calor denotetur.

III. Tactu quoque nulla percipitur asperitas, nec glutinis instar digitis adhærent, cùm partes emolliendas penetrare debeant emollientia, cuius etiam nomine mollientibus incidẽtia sæpenumero adiiciuntur. Sunt & alia; quæ in emollientium vsu diligenter sunt obseruanda, sed ad particularem tumorum curam ea reiiciuntur. Hic ea docuisse sat est, quæ ad emollientia dignoscenda, eorumque naturam & vsum intelligendum in genere videbantur esse tractanda.

A

DE MEDICAMENTIS indurantibus.

CAP. IX.

GALENVS lib. 5. de Simplicium medicamentorum facultatibus, cap. 10. indurantia statuit frigida & humida esse. Frigida quidem sunt necessariò, quòd sint emollientibus contraria. Cùm autem humida dixerimus esse emollientia, certè sicca decet esse indurantia. B Quæstio sanè digna hæc est, quæ probè discutiatur, vtpote cum sit iucundissima. Nos verò ne quicquam in Galenum statuisse videamur, & quòd hæc non sint nobis ex instituto tractanda copiosiùs, aliquid saltem proferemus, iudicium aliis relicturi. Cum suprà de humectantibus ageremus, nihil de hac facultate dictum à nobis est, quòd nimirum indurent humectantia. C Certè non minùs absurdum hoc esse videtur, quàm si quis calida refrigerare dicat. Hoc in confesso est, indurantia ab exiccantibus esse diuersa. Existimat ergo Galenus, quę frigida sunt & sicca, indurare quidem, at non propriè, siquidem cõgelatione potiùs, quàm euacuatione durũ efficitur corpus. Duo ponit Galenus, quæ siccitatem consequuntur, euacuationem & siccitatem, quæ iudicat indurantibus non esse tribuenda. Quæritur itaque, an quę siccant, euacuare necesse sit. D Non existimauero: fieri siquidem potest, vt siccis aliquid æquè ac humidis repleatur. An verò siccitas nullum in hisce indurantibus locum habeat, dubitari meritò potest: diximus enim priùs, in humano corpore diuersam esse ab externa glacie humorum concretionem, nec liquida esse, quæ indurantur, sed consistentia mediocri. Detur sanè nil hic siccitate opus esse. Quæ congelantur, humida sunt necessariò: E non igitur sicca sunt, sed humida, quæ congelant. Aliter certè philosophandum est veritatem inuestigaturis. Humiditas enim ei quod patitur, non ei quod agit, est adscribenda, & frigus quò fuerit intensius, eò magis quoque congelat. Extremas autem qualitates in humido consistere non posse, nouerũt, qui causam intelligũt, cur siccitas non aquæ, vel aëri, sed terræ & igni sit à physicis attributa. Cùm itaq; congelatorum sit humiditas, F non congelantium, & humiditas non congelet, sed congeletur, mirum non absque ratione videbitur, quòd Galenus congelantia velit esse humida. Si frigus humidum esset, seipsum profectò congelaret. Sed de hisce satis: glacies pluuiosa tempestate quæratur, si humidum debeat esse, quod aquam est congelaturum. At neq; siccum esse potest, quod congelat (inquit Galenus) aliàs exiccaret euacuando. Nihil certè minus: si namque frigus siccitati iungatur, poros omnino contrahit, ne dissipari possit humiditas: quo fit, vt ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

A discutiendos tumores nemo siccis & frigidis vtatur, sed calidis interdum etiam humidioribus. Quòd verò sæpe fiat, vt constrictis partib. humiditas aliquãdo extorqueatur, quod hyemali tempore crebrò contingit, non est id siccitati, sed frigori tribuendum. Hæc in medium protulimus, non vt in Galenũ quicquam concluderetur, sed vt causam intelligerent studiosi, cur de indurantibus, an humida esse debeant, aut sicca, nihil certi pronunciemus. B Facilè tamen ex hisce, qui volet, colligere poterit, quid veritati sit magis consentaneum. Siquidem inter exiccantia, incrassantia, induranria & congelantia discrimen est obseruandum, quod nunc paucis exponemus. Exiccari dicuntur, quorum absorbetur aut exprimitur humiditas. Hoc maximè fit ope caloris, suctu, spongiis, aut hisce similib. quibus humectatæ partes exiccantur. Incrassari verò statuimus ea, quæ sicciora quidem fiunt, at non absumpta, vel expressa humidi- C tate, sed siccioribus immixta, quo modo syrupi pulueribus, conseruis, & similibus in electuaria incrassantur. At quæ congelantur, ea nec expressa humiditate siccescũt, nec admixtis sicciorib. incrassescunt, sed ingenti frigore contrahuntur. Ab hisce diuersum est, quod propriè medicis indurari dicitur: partes enim humani corporis intumescunt & indurãtur, non cum extremo frigore obrigescunt, nec cum sua destituuntur humiditate, nec cum D admixtis siccioribus incrassantur, sed cum pituitosis humoribus, aut sanguine melancholico replentur, qui sanguis vel pituita frigore non congelantur quidẽ verè, sed concrescunt modo medicis notiori, quàm physicis. Vt igitur indurantium naturam intelligas, non id solùm quod agit, sed id etiam, quod actionem suscipit, est obseruandum. Hoc enim idoneum decet esse, vt externo frigore possit indurari, siquidem serum etsi frigore conge- E lari, nunquam tamen indurari poterit. Non igitur humiditas, sed quędam humorum crassities & siccitas facit, vt indurari possint, quo nomine siccitatem & frigiditatem indurationis causas constituere licebit, & maximè quòd humiditas suapte natura, nec incrasset, nec induret quicquam.

De indurantium vsu. De indurantium vsu nihil est fermè quod scribam, siquidem tollenda potiùs est à corpore durities, quàm ei sit inducenda. Quod F autem Galenus inter indurantia portulacam numeret, psyllium, semperuiuum & cætera, videtur ex eius sententia indurantibus vtendum esse ad refrænandam humorũ in tumoribus caliditatem, & tenuis sanguinis influxũ inhibendum: aliàs incrassandi sunt humores potiùs, quàm induãdi, quod sæpe fit in subtilibus & acribus in thoracem defluxionibus, de quibus infrà copiosiùs. *Dignotio.* Dignoscentur autem indurantia sapore, qui nec calorem denotet, nec linguam vel mordicet, vel contrahat: cùm enim frigida esse oporteat, certè nec salsa sunt, nec acria, nec amara, nec dulcia: cumque vt quidpiam induretur (quod à Galeno probè annotatum est) nulla fieri debeat euacuatio, nulla quoque opus est adstrictione: quo fit, vt nec acerba sint indurantia, nec austera: fortè nec acida fuerint, siquidem attenuantia esse non debent. Mixtus ergo sapor est indurantium, nisi quis insipida vocare velit.

DE TENDENTIBVS & laxantibus.

CAP. X.

Tendvntvr membra varias ob causas, vt totidem quoque modis laxari possint: aliquando namq; siccitate nimia, frigore nonnunquam, vel repletione, vel scirrho contrahuntur, aut iunctis horum aliquibus.

Cvm itaque laxantia vel ad humectantia referri possint, ex Galeni sententia, vel ad calefacientia, vel ad mollientia, vel ad euacuantia, non opus esse videbatur, vt eis proprium caput attribueretur, atq; si propria quædam eorum vis esset, de qua separatim tractaretur. Etsi vero de laxantibus aliàs egimus, in primis nimirum medicamẽtorum qualitatibus, cùm calefacientium & humectantium vires exponeremus, in secundis etiam, vbi naturam emollientium descripsimus: hoc tamen loco laxantia nobis sunt diligentiùs expendenda, cùm laxantium nomine non humectantia, vel calefacientia, vel mollientia, vel euacuantia intelligantur: (hæc namque propriis denotantur nominibus) sed quæ iunctis viribus & humectant: & calefaciunt: quam ob causam inter secundas medicamentorum facultates numerantur.

Distingvenda sunt igitur, quæ propriè laxantia dicuntur, ab emollientibus, & euacuantibus. De his suo loco, & maximè cùm discutientia tractabimus. Cùm itaque laxantia cum emollientib. in eo conueniant, quòd vtrisque facultas insit & calefaciendi, & humectandi, sæpenumero confunduntur, vt interea discrimen possit difficulter inuestigari. Laxitas & tensio partibus adscribuntur mobilibus, vt ligamentis, membranis, musculis & similibus: mollities autẽ, & duritas propriè rebus competunt, quæ digitis palpari possunt. Hæc in fidibus & cera facilè dignoscentur: mollescit enim cera, fides verò laxari dicuntur. Discrimen hoc à partibus sumptũ, veram differentiam non cõstituit. Hac enim ratione vnum, & idem varios edere potest effectus. Quæ laxant ergo, minus calida esse videntur, minusq; sicca, quàm quæ molliunt. Hæc enim suo calore magis, illa verò humiditate magis operantur.

Vsus. Praecipvvs est laxantium vsus in conuulsio-

uulsionibus,quas & frigus inducit & ficcitas, quamuis & ab aliis causis orta conuulsio laxantibus interdum curetur.

Dignotio. Caeterum iisdem, quibus emollientia, facilè dignoscentur, vt amplius describenda non sint.

DE RAREFACIENTIBUS & densantibus.

CAP. XI.

Laxantibus proxima sunt rarefacientia, quæ cutis meatus reserant ac dilatant: id tamen discriminis esse videtur, quòd hæc minus humida sint, & tenuiũ partium: infarctos enim cutis meatibus humores secant,& dissoluunt, atq; adeò poros reddunt ampliores. Hæc quidem calida sunt: tantus tamen calor non est, vt materiam vel attrahant,vel discutiant,quod suo loco patebit euidentius.

Caeterum quòd calida sint rarefacientia,frigida sunt hisce contraria,quę nimirum cutis meatus ligant, & continent. Hæc humida esse statuit Galenus,vt eadem sint cum indurantibus,quæ priùs ostendit humida esse & frigida. Discrimen ex Galeni sententia, qui volet, exponat. Eadem certè proposuit indurantium exempla, quæ condensantium, vt nec in his, nec in eorum descriptione vlla conspiciatur differentia. Quòd si eadem sint condensantia, & indurantia, eadem quoque esse oportebit, quæ molliunt & quæ rarefaciunt. Quia verò non fert instituti nostri ratio, vt subtiliùs hæc & copiosiùs exponamus,non morabimur in hisce diutius, sed ea vel aliàs tractabimus, vel aliis tractanda committemus.

Non equidem dubium est, quin ea, quæ refrigerant, simul & adstringunt, ipsos quoque cutis meatus condensent: talia tamen non vult esse Galenus, ideò fortassis, vt rarefacientibus,ora vasorum aperientibus,& discutientibus sua possit attribuere contraria. Nam si condensantia crassarum partium esse statuisset,eadem quoq; ora vasorum aperientibus fuissent opponenda. Sed hæc sequenti capite docebuntur apertiùs, vt discrimen inter rarefacientia ora vasorum aperientia intelligatur.

Vsus. Rarefacientibus autem vtimur,vt ex modò descriptis colligere licet, ad cutis meatus aperiendos & dilatandos, vt vapores, aut fuligines ex concalfacto sanguine difflari possint: quo nomine veteribus in more positum erat, vt seipsos exercitaturi priùs inungerent,ne conclusi vapores vel febres excitarent, vel aliud visceribus damnum inferrent. Hac eadem ratione rarefacientia prosunt ad mitigãdos dolores: dilatatis enim cutis meatibus materia dolorem mouens faciliùs expellitur.

Venit & aliud in mentem,quo possit & alia reddi ratio, cur rarefacientia leniendis doloribus competant. Notum hoc est experientia, cutem, si vel nimia siccitate corrugetur, vel sit nimio rigida frigore, vbi leuiter attingitur,dolere plurimum.Hinc fit,vt in tumoribus non ipsa solummodo humorum copia dolorem moueat,sed cutis durities,& tensio. Quare cùm laxent etiam, & emolliant rarefacientia, dolores his quoq; mitigant operationibus, nisi vires vnius eiusdemq; medicamenti distinguere præstet, vt alia sit qua laxat,alia qua mollit,alia qua rarefacit.

Densantium vsus. Porro sua quoque densantibus est vtilitas, vt nimirum cutis firmior reddatur atque robustior, tum ad euitãdam externorum iniuriam, tum ad nimium sudorem, vel spirituum dissolutionem inhibendam, quo nomine veteres à balneo frigida inspergebantur,vt ea ratione membra quæ calida lotione languidiora essent,confirmarentur.

Dignotio. Qvod autem rarefacientia eadem fermè sint cum laxantibus & emollientibus, iisdem quoque dignoscuntur qualitatibus,sapore nimirum calorem moderatũ denotãte: quemadmodum densantia quoque,cùm contraria sint his, frigiditate pollent non vsqueadeò vehementi. Quæ linguam ergo vel mordaci vellicant, vel adstringenti sapore contrahũt, ex Galeni sententia nequaquam inter densantia numerabuntur.

DE MEDICAMENTIS ora vasorum aperientibus.

CAP. XII.

Cvm Galenus eodem capite,quo de rarefacientibus egit,hæc quoque medicamenta discusserit, quæ ora vasorum aperiunt, ideo de his hoc capite nobis agendum esse videbatur, licet hæc ad tergentium classem referre constituissemus:quod fortassis etiam fuisset multo consultius, vt facilè coniicere poterit, qui horum naturam diligentiùs examinauerit.Hæc itaque censet Galenus calida quidem esse, crassarum tamen partium, & mordacia. Mirum certè videri possit, quòd aperientibus substantiæ crassities attribuatur, qua quidem obstruere potius,quàm aperire posse videntur. Sciendum est igitur, hæc non eadem esse cum obstructiones tollentibus: siquidem obstructiones incidentia poscunt, quib. non partium crassities,sed substantiæ tenuitas inest, vt faciliùs penetrare possint: quæ verò vasorum oscula dicuntur aperire,non subtilia,sed crassa sunt, vt non penetrent solùm,sed meatus,per quos transeunt,potentiores reddant. Hinc eis Galenus probè præter calorem,& partium crassitiem, & acredinem attribuit & mordacitatem: vt calor acris existens,vel ad incidẽdum & penetrandum esset efficax: substantia verò

mordax non obstrueret, sed exederet ora vasorum, aut etiam corraderet.

HISCE contrariis Galen. etiam partium crassitiem adscribit, sed quæ sit mordacitatis expers. Stegnotica Græcis dicuntur: occludentia vocare licebit, quòd vasorum oscula coarctent. Frigida certè sunt omnia, quemadmodum & ea, quæ cutis meatus condensant: sed vis etiam eis inest, qua vasorum oscula constringere possint. Cutis enim leuioribus facilè contrahitur, cùm vascula non, nisi vehementer constringentibus, occludi possint. Hinc condensantia statuit Galenus humida esse, quòd talia tantam adstringēdi vim non habeant, atq; si sicca simul essent & substantia crassiori. Cæterùm vt hæc ab obstruentibus, aut emplasticis differãt, suo loco demonstrabitur.

Vsus. APERIENTIVM vsus ex vasculorum vsu facilè colligitur. Cùm hæc enim sanguinem contineant, qui vel copia, vel prauitate nocet interdum, hisce malis succurrendum est aperientibus, & maximè ad reserandas hæmorrhoidas. An verò mouendis mensibus ea competant, suo tempore docebitur. Hisce contraria contrarios etiam produnt effectus: siquidem hæmorrhoidas, aliosque sanguinis fluxus inhibent. Hæc Galeno sensiles cohibent excretiones. Quòd si sudorem intellexerit, non existimauerim esse fatendum: licet enim hæc sudorem quoque cohibeant, contraria tamen non sunt, ipso etiam Galeno attestante, sudorem promouentibus.

Dignotio. APERIENTIA sapore iam aliquoties exposito, facilè dignoscentur: cùm enim acria sint & mordacia, linguam pungunt, & corradunt. Occludentia verò, quòd frigida sint, & adstringant sine mordacitate, linguam equidem coarctãt, non autē vellicant, aut exedũt.

DE ATTENVANTIBUS medicamentis.

CAP. XIII.

APERIENTIBVS proxima sunt attenuantia, quibus facultas inest ad soluendas viscerum obstructiones. Obstruũtur autem crassis & viscosis humoribus: quo fit, vt hæc medicamenta tenui debeant esse substantia. Num verò calida sint omnia, dubitari meritò potest, quòd frigida etiam inueniantur, quæ glutinosos humores incidunt, & obstructiones liberant: vt acetum, cichorium & similia. Necessaria quidem est partium tenuitas, aliud tamen est, quod incidere possit: siquidem medicis substantiæ nomine non ipsa facultas, sed eius subiectum intelligitur, quod patitur potius quàm vt agat quidpiam, quo nomine siccitatem & humiditatem passiuas Philosophi qualitates appellarunt. Itaque vel frigori, vel calori vis hęc est adscribenda, cumq; frigus partes constringat potius, quàm diuidat, non immeritò fortassis attenuantia necessariò calida esse statuentur. Quòd si quis frigida quæpiam opponat, quibus sua quoque vis insit attenuandi, non omnino caloris expertia statuemus esse: quin quanta fuerit attenuandi vis, tantum quoq; caliditatis gradum assequantur.

QVOD in humano corpore varios affectus inferant obstructiones, varia quoque est & multiplex attenuantium vtilitas, ad expurgandum pituita thoracem, mouendos menses, & viscerum ductus expediendos. *Vsus.*

NON priùs autem vtendum est attenuantibus, quàm ventriculus, & intestina prauis expurgata sint humoribus, ne attenuantium vsu in venas rapiantur, atq; adeò vel viscera magis obstruant, vel febres excitent, aut grauiores efficiant. *Tempus vtendi.*

SAPORE quidem acria sunt hæc & amara, linguam tamen dissoluunt potius, quàm contrahãt, cùm tenuium sint partium, & adstrictionis expertia. *Dignotio.*

DE MEDICAMENTIS attrahentibus.

CAP. XIIII.

VARIA est attrahentium natura. Quædam enim manifesta, quædam occulta qualitate, vel spicula, vel humores attrahunt. De occultis rerum proprietatibus aliàs: nunc ea nobis examinanda sunt, quorum attractio certa ratione cōprobatur. Manifestis ergo qualitatibus attrahentia, calida sunt, partiumq; tenuium. Ipso quidem calore fit attractio, substãtiæ tamen tenuitas ideò requiritur, vt humores ex alto auocētur, quo nomine attrahentium vis in intima vsque penetrare debet. Quæ verò crassarum sunt partium, in altum ferri nequeunt, & poros contrahentia repellunt potiùs quàm attrahant. Varius est & multiplex vsus attrahentium, vt nimirũ viscera prauis humoribus exonerentur: his enim medicamentis forinsecus admotis materia peccans ab interno corpore ad superficiem attrahitur. Eadem ratione critici naturæ conatus adiuuantur, cùm abscessibus adhibentur attrahentia. Ad extrahendum è corpore virus probata est horũ medicamentorum vtilitas. Curantur his quoque partes perfrigeratæ, non ea solùm, qua suo contactu calefaciunt, ratione, sed quòd spiritus, quib. vita calorq; fouetur, attrahant: quo certè modo tabidas, ac veluti syderatas partes reficiũt, non calore solùm, sed attracto, quo foueantur, alimento. Sunt & alij attrahentium effectus, qui tamen ad hos referri possint. *Vsus.* Dignoscuntur attrahentia iisdem ferè, quibus attenuantia: siquidem vtrisque partium tenuitas inest, & calor non mediocris, vt secũdùm magis & minus solum differre videantur. Fortè tamen & hoc discrimen fuerit euidentius, vt partium *Dignotio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

partium tenuitas attenuantibus, calor verò A magis proprius sit attrahentibus. Calor itaque non gustu solo, sed ipso quoq; tactu manifestus attrahentia prodit.

DE DISCVTIENTIbus. CAP. XV.

DVPLICIA Practici resoluentia constituerunt: alia leuiora, quæ rarefacientia, vel ἀραιωτικὰ nominarunt, de quibus suprà egimus: alia verò fortiora, quæ διαφορητικὰ, propriè discutientia nuncuparunt: B de his hoc capite sumus acturi.

DISCVTIENTIBVS natura est cum attrahentibus adeò affinis, vt discutientia nulla sint, quin eadem attrahere possint, & vix vllum attrahẽs inueniatur, quin idipsum quodammodo quoq; discutiat. Hæc verò differentia statui poterit, vt quæ discutiunt, calidiora sint attrahentibus. Non est igitur, vt de discutientium natura quicquam scribamus C ampliùs, cùm ex suprà scriptis facilè colligi possit. *Vsus.* Vsus autem vel ipso nomine satis patet: siquidem quos nimia repletio morbos parit, eos curat euacuatio. Cæterùm nec sanguis, nec humores crassi discutiuntur: sanguinis enim copia venarum sectione, crassi verò humores purgationibus educuntur. Sudoribus ergo, vel insensili transpiratione, vel serosa humiditas, vel fuligo, tetrique vapores discutiuntur. Hinc hydropicorum aquas exhauriunt, podagricis & ischiadicis opitulantur, phlegmonas curant, aliosque humores minuunt. Quia verò nisi recta methodo discutientibus vtamur, nocẽt sæpenumero plurimum, non est temerè quiduis magna vi discutiendum.

TVMORES enim discutiẽtibus interdum indurantur adeò, vt pòst curari nequeãt, dum quod in eis tenue est, difflatur, remanet autẽ, quod duriũ est. Hinc variè practici discutien- E tibus vtũtur, ea nonnunquam repellentibus, aliquando iungentes emollientib. pro variis tumorum affectibus. Quæ verò sint in discutientium vsu medicinam facturis obseruanda, non est vt hoc loco doceamus, ne propositi nostri limites transgrediamur. Fit etiam, vt discutientibus grauissima nonnũquam inferantur symptomata, cùm videlicet vel materia non cedit, vel in partes nobiliores propellitur, vel plus aliunde attrahitur, quàm dis- F cutiatur. Ad hæc euitanda suas habent medici regulas, vt vel præcedant purgationes, vel materia concoquatur & attenuetur, de quib. non est hoc loco tractandum copiosiùs.

Ex his autem facilè colligitur, quo sit morbi tempore discutientibus vtendum, in declinatione nimirũ. Quamuis enim iis in phlegmones augmento & statu nonnunquam vtamur, tum tamẽ non pura sunt, sed eis immixta sunt repellentia, pro curationis scopo.

Dignotio. DIGNOSCVNTVR discutientia, quemadmodum & attrahẽtia, sapore, qui linguam adurat, acri videlicet, vtpote cùm & tenuium partium sint, & calidissima. Nullus hic est adstrictioni locus: quò fit, vt ea linguã quoque non contrahant.

DE REPELLENTIBVS. CAP. XVI.

TRIBVS modò descriptis medicamentorum generibus, sunt, qui repellentia solùm opponant. Cùm enim vna ferè sit omnibus natura, vnum quoq; videtur eis opponi posse contrarium, quod & frigidum sit, & crassarum partium: siquidem & calida sunt, & tenuis substãtiæ, quæ attenuant, quæ attrahunt, & quæ discutiũt. Si tamen horum natura diligentiùs examinetur, suum vnicuique competet contrarium, vt attenuantibus incrassantia correspondeant, attrahentibus repellentia, & discutientibus, quæ humores continent, & tenaciores reddunt. De incrassantibus aliquid suprà dictum est, vbi de indurantibus ageremus: de iis autem, quæ discutientibus contrariantur, nihil est, quod hoc loco scribamus, cùm horum vice repellentibus vtamur. Varia est Authorum de repellentibus sententia. Cùm enim variis modis influxus inhiberi possit, totidem rationibus repellentia definire licebit. Influxum autem cohibent, quæ refrigerant, quæ constringũt, D quæ obstruunt & incrassant, vt ex Arabum decretis annotauit Hollerius. Hæc si ita sint, non attrahentibus modò, sed & attenuantibus & discutientibus contraria meritò statuentur esse repellentia. Propriè tamen ea repellere dicuntur, quæ non influxum solummodò sistunt, vt sunt incrassantia & obstruentia, sed quæ vel influentes, vel in parte iam hærentes humores aliò propellunt, vt repellentibus natura sit frigida, crassarum partium & adstringẽs. Hæc equidem simplicissima sunt repellentia: sunt tamen alia, quæ tenuium sunt partium: alia calida quoque sunt, & inter repellentia numerantur. Adstrictio certè competit omnibus, vt hac definiri possint repellentia. Quæ verò præter adstrictionem & frigida sunt, & tenuis substantiæ, cæteris operantur efficaciùs.

DIGNOSCENTVR itaq; repellentia sapore vel acido, vel acerbo, vel austero: siquidem hi, quòd adstrictione participent, linguã suo statim contactu contrahunt. *Dignotio.*

REPELLENTIBVS in multis affectibus vtimur, vt in calidis tumoribus, capitis dolore, & similibus: his enim vapores in febribus maximè à capite arcentur, influxu repercusso phlegmonarum augmentũ inhibetur. Commodissimum verò tempus, quo repellentib. in calidis tumoribus vti licet, principium est & augmẽtum, quibus nimirum influxus maximè viget. Cùm autem duo sint in tumorum cura scopi, vt quod influit, repellatur, & *Vsus.* *Tempus vtendi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

quod iam infixum est, discutiatur, in principio commodissimè repellimus, in declinatione verò discutimus, & mediis temporibus vtraq; miscentur, ea ratione tamen, vt in augmento repellētia superent, in statu discutientia. Porrò quòd humores interdum vel copiosi sint, vel criticè per abscessus expellantur, aut materia venenosa sit, vel abstinēdum est repellentibus, vel priùs est purgatione minuenda materia, ne repellentium vsu in viscera protrudatur, atque adeò magis periculosa inducat symptomata, & maximè si viscerum aliquod infirmius existat. Quòd si grauis etiam dolor infestet, metuenda sunt repellentia. Cauendum est præterea, ne repellentium vsu cutis nimium contrahatur: ita siquidem scopus alter impediretur, nec tumoris materia discuti posset.

DE MEDICAMENTIS ADURENTIBUS.

CAP. XVII.

ΠΥΡΩΤΙΚΑ Græcis vocantur medicamenta, quæ calore sunt adeò vehementi, vt cutem non secus atque feruens aqua vel ignis adurant. Ignea certè vis omnibus inest, vt natura siccissima sint, & calidissima: sunt suis tamen etiam distincta gradibus, vt mitiora sint alia, quæ cuti ruborem atque pustulas inducunt: alia vehementiora, quæ suo contactu carnem absumunt: his ad cauteria, illis ad phænigmos vtimur, dropaces, & similia.

Dignotio. DIGNOSCVNTVR adurentia tactu magis, quàm sapore: talia siquidem sunt, vt cutem densam, humoresq́; durissimos corradāt atq; absumant. Leuiora tamen acria sunt, & degustata linguam acriter pungunt.

Vsus. Adurentibus vtimur interdum ad exuccas partes, tabidas, ac propè extinctas reficiēdas. his enim calescunt, attractoq́; fouentur alimento. Pilos etiam adurentibus extirpamus, durosq́ue & callosos tumores, tubercula, verrucas, polypos & hisce similia. Morbis etiam diuturnis conferunt, podagricis adultisq́; capitis doloribus, aliis item cerebri frigidis & humidis affectibus. Fistulas quoque malignaq́; compescunt vlcera. Deniq; periculosos humorum defluxus ad corporis superficiem deriuant & exhauriunt, aliaq́ue quamplurima commoda præstant, quæ quotidiana docebit experientia medicinam facturos.

Tempus vtendi. Cautè tamen & circumspectè his vtendum est medicamentis, ne vel febres excitent, vel conuulsiones: quo fit, vt eis vtendum non sit, quin priùs bene sit corpus expurgatum.

Adustionis modus. CVM autem pyroticis ad impinguandas, vitæq́; restituendas partes vtimur, hic seruari poterit modus, vt mitigantibus temperētur, ne cutem exurant, nec in parte diutiùs hæreant, si discuti tumor incipiat: hìc enim replendum est, non euacuandum. Quæ verò carnem ignea vi detrahunt, maius inferunt periculum: ideò diligēter pars affecta est obseruanda, vt ratio quoq; partium vicinarum habeatur, ne forsan inflammatione corripiātur: quod incommodum euitatur, si refrigerantibus vndequaq; muniantur.

DE MEDICAMENTIS EXTERGENTIBUS.

CAP. XVIII.

HACTENVS eas expediuimus medicamentorum qualitates, quæ vel ad calorem, vel ad frigus referri poterant. Extergentia verò quòd nec ad calefaciendi vim reduci possent, nec ad refrigerandi non fuerunt antè discutienda, quàm calefacientium classem absoluissemus. Abstergentium itaq; natura nec caliditate, nec frigiditate videtur esse definienda, siquidem & calida inueniuntur, & frigida, quibus tergendi vis attribuitur. Est ergo facultas hæc abstergendi terrena quædam substantię qualitas, quæ sordes partibus inhærentes suo cōtactu rapit, & expurgat. Hìc autem discrimē inter ablutionem & abstersionem obseruandum est, cùm vtraque sæpenumero confundantur. Abluunt liquida, quæ sordes suo fluxu secum trahunt: nondum tamen hæc abstergentia nominantur, nisi quadam vel asperitate, vel nitrosa vi sordes etiam impactas eliciant. Hìc etiam differentia patet inter abstergentia, & discutientia: siquidem hæc crassos humores extenuāt, at facilè pertranseunt, & eas solùm sordes expurgant, quæ ob sui crassitiem dissipari non poterant: extergentia verò sordes parti tenaciùs adhærentes rapiunt. Porrò tergentium aliqua leuiora sunt, quæ ῥυπτικὰ Græci vocāt: aliqua verò vehementiora: quæ non absque ratione distinguuntur, cùm ea quæ validiùs extergunt (cathæretica nominant) aliquibus ad pyrotica referantur, atq; si præter abstergendi facultatem vim etiam haberent adurentem, quod forsan admitti possent, nisi forent ex eis aliqua quoq; frigidissima.

Dignotio. NON vno tergentia sapore dignoscuntur: siquidem & dulcia tergent, & salsa, & amara: quæ verò frigida sunt, se magis aliqua tactili qualitate produnt, quàm sapore: nec enim acida, nec austera, nec acerba dicuntur esse abstergentia, cùm abstergentibus adstrictio sit aduersissima, vtpote qua sordes parti magis impingantur.

Vsus. ABSTERGENTIBVS ad saniem, pus, aliasq́ue vlcerum sordes expurgandas vtimur: cathæretica verò non sordes solùm, sed ipsam quoq; carnem exedunt, & absumunt, sed alio, quàm adurētia, modo. Hæc enim ignea vi quas contigerint partes, non abradunt, vt cathæretica, sed deurunt, & in crustam mutant, quæ pòst emollientibus abscedit. Est &

alia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

alia tergentium vtilitas, quæ suo loco patebit, vbi sarcoticorum naturam exponemus.

Vtendi tempus. Quando sit autem abstergentibus vtendum, non ipsa solùm vlceris affectio docebit, sed ipsius etiam corporis temperamẽtum. Nam si vel plethoricum sit, vel cacochymon, hisce priùs prouidebitur: aliàs nec vlcerũ, nec vulnerum cura prosperè succedet.

Vtendi ratio. IPSA quoq; partis abstergendæ symptomata suas habent indicationes, vt vel dolor simul cum abstersione leniẽdus sit, vel aliqua vlceris pars maturanda, vel sistẽdus influxus, vel inflammatio temperanda: quæ prudens artifex in curatione diligenter obseruabit.

DE MEDICAMENTIS emplasticis.

CAP. XIX.

MODO descriptis contraria sunt glutinosa: Græcis ἐμπλαστικὰ dicuntur: quę pingui vel tenaci substantia ceu glutine partes, earumq; ductus obfarciunt. Ab obstruẽtibus dissident, quòd meatus non oppleant solummodo, sed eis instar visci tenaciter adhærescant. Horum natura, velut abstergẽtium, nulla primarum qualitatum definiri potest: hæc enim vis totius substantiæ, non alicuius est qualitatis. Sunt itaque glutinosa calore quodammodo, & frigore temperata, quibus humiditas inest aëreo lentore permixta.

Dignotio. SAPOR inest emplasticis vel nullus, vel qui nec caloris, nec frigoris excessum denotet. Pinguia sunt ergo, vel insipida, vel dulcia quodammodo, tactuq; lenta & viscosa, quibus emplastica vis attribuitur.

Vsus. Ad sanguinis impetus inhibendos, aliasq; fluxiones coercendas emplasticis vtimur. Horum etiam vsus est ad suppurandum. Cutis enim meatus opplent, caloremq; continent, quo tumores apprimè maturentur. Cæteris quoq; medicamentis admiscentur, vt in emplastrorum formam componantur, atque adeò partibus meliùs adhæreant.

DE TERTIIS MEDICAMENTORVM FACVLTATIBVS.

DE MEDICAMENTIS pus mouentibus.

CAP. XX.

MAGNA est emolliẽtibus, & hisce medicamentis, quæ pus mouent, affinitas. Vtrisque siquidem calor inest, qui temperatus sit, & partium, quibus adhibentur, temperaturæ similis, etsi calidiora sunt emollientia, iunctamq; habent (authore quidem Galeno, vt suprà monuimus) exiccandi vim, cum pus mouentia existentem in partibus humiditatem seruent. Hoc verò discrimen an ferri debeat, facilè intelliget, qui tumores considerauerit, quibus accommodantur emollientia. Scirrhos enim fatetur Galenus ex atra bile, & resiccata pituita fieri, vt cùm curentur contrariis, non exiccare, sed humectare debent emollientia: sed de his suprà copiosiùs.

DIFFERENTIA certè est in effectib. manifestissima, siquidem alteratio est, cùm quæ dura sunt, emolliuntur. Pus verò non qualitate solùm, sed ipsamet substantia differt ab iis, quæ suppurantur, vt generatio veriùs dici possit, quàm alteratio, si quid in pus commutetur. Hinc non ineptè coctionem vocant eam, quæ in pus fit cõuersio. Naturalis namque calor efficiens est suppurationis causa, nec quicquam extrinsecus appositum per se suppurat: sed ea ratione suppurantia vocantur medicamenta, quòd blando calore insitum foueant calorem. Fouetur autem calor non iis solùm medicamentis, quę calore sunt temperata, sed iis etiam, quæ cutis poros suo lentore, ceu glutino replent & obfarciunt, ne partis affectæ calor dissipetur. Etsi verò quæ constringunt, hanc quoque spirituum, & insiti caloris dissipationem prohibent, non ideo tamen suppurationem promouent, cùm in suppurandis humiditas retinenda sit potius, quàm exprimenda.

Dignotio. CVM itaque suppurantia calorem habeant, qui nobis insito non sit absimilis, sapore quoque simili dignoscentur: siquidem quæ calida sunt vehementiùs, vel acredine, vel amarore sunt insuauia. In suppurantibus etiam nulla vel adstrictio, vel mordacitas, aut nitrosa vis animaduertitur: talia siquidem benignam naturæ maturationem impediunt potiùs, quàm iuuent. Licet autem suppurantia nullum saporem habeant, qui caloris excessum denotet, non ideò tamen gustu grata sunt omnia, quibus ad suppurandum vtimur. Possunt tamen extrinsecus esse suauia, quæ si vel odorentur, nauseam moueant.

Vsus. SVPPVRANTIVM vsus ad maturandas phlegmonas est frequentissimus: hic enim naturæ motus est ad curandos tales tumores optimus, vt non modò non impediri debeat, sed commodis ad hoc medicamentis iuuari.

Tempus vtendi. Commodissimum his vtendi tempus est, vbi defluxio constiterit, & dolor ex æstu nimio temperatus fuerit, vt circa statum maximè suppurantia sint adhibenda, quo nimirum tempore in summo conflictu est, vt suo calore (quem suppurantia iuuant) malignam tumorum materiam in benigniorem substantiam conuertat, quò pòst faciliùs expurgari possit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

DE MEDICAMENTIS vrinam cientibus.

CAP. XXI.

MVLTAE sunt causæ, quibus vrina supprimitur. Aut enim exiccatione nimia, sudoribus, aliisque similibus vel absumitur, vel aliò deriuatur: aut renum inflammatione, aut viarum, per quas vrina defluit, compressione sistitur. His quæ medentur, nondum propriè diuretica nominantur: sed quæ sanguinem fundunt, extenuant ac secernunt. Vrina siquidem pars est sanguinis tenuissima, quæ in renibus à crassiori parte secernitur. Cùm itaq; vel crassior est sanguis, vel viscosior, facilè partes eius segregari nequeunt, nisi medicamentis incidentibus, & abstergentibus oppidò succurratur. Quòd autem Galenus sanguinem asserat absq; calido valore nec fundi posse, nec segregari, mirum videri possit, quòd inter diuretica numerentur, quæ non solùm non validè calefaciunt, sed refrigerant, vt sunt quatuor semina frigida maiora, fructus halicacabi rubētes, & hisce similia. Sed hæc vrinas mouēt, non quòd sanguinem fundant, ac segregēt, sed quòd vrinæ meatus abstergant, & expurgent: quò fit, vt duplicia cōstitui possint diuretica: quod monuisse profuerat, vt vrinas cientium natura meliùs intelligeretur. Abstergentibus autem hoc etiam inesse oportet, vt tenuiū sint partium, quò possint ad renes vsq; penetrare, humorumq; crassitiem incidere.

Dignotio. ACRI sapore dignoscuntur vrinas cientia: cùm enim validè calida sint, & incidant, potentissimè acria sunt omnino. Licet enim amara valdè quoque calida existant, humoresque crassos extenuare possint, siccitate tamen pollent maiore, quàm quæ ciendis vrinis conueniat, & terrena sunt substantia: quò fit, vt non æquè, velut acria, incidere possint. Quæ verò frigida vrinas mouent, non acria quidem sunt, sed præter nitrosam abstergendi vim, facultatem etiam habent incidendi, quam vel ad leuem acredinem, vel amarorem referre possis.

Vsus. VRINAS cientium vsus satis vel ipso nomine patet, vt ampliori discursu nō sit describendus. *Tempus vtendi.* Quoniam verò acrium natura est, vt quos in intestinis & venis attigerint humores, ad ipsos etiam renes deducat, non quouis tempore diureticis vtēdum est, ne crassiorum humorum influxu magis vrina forsan impediatur. Priùs ergo viæ, per quas hæc medicamenta ferri necesse est, expurgabūtur, postea commodiùs vrina ciebitur.

DE MEDICAMENTIS menses mouentibus.

CAP. XXII.

MAGNAM hæc medicamēta cum modò descriptis habēt affinitatem. Nam A quæ menses mouent, vrinas etiam cient. & eadem fermè vtrisq; natura est, calida nimirum & tenuis essentiæ. Hoc tamen discriminis inter ea constituit Galenus, vt quæ cient vrinas, validè siccent: non autem, quæ menses mouent. Cuius fortassis hæc ratio fuerit, quòd quæ validiùs exiccant, sanguinem absumant, atq; adeò (quod & ea ratione minus fluxilis reddatur, eiusq; copia minuatur) mensium eductionem impediāt, cùm tamen sic- B citas adeò cietibus vrinam incommodo non sit, vt ea maximè hoc præstare censeat Galenus, quæ pręter calefaciendi vim validā quoque sortita sunt siccitatem: & hoc eo nomine, quòd calore segregata crassior sanguinis pars à magis tenui, magis etiam in sese cogatur, vt quod serosum est, exprimatur. Hæc sunt equidem, quę nobis ex Galeni sententia dicenda fuerant, ad horum medicamētorum naturam intelligendam, quibus & hoc adii- C ciemus, non minus forsan vtile, quàm intellectu iucundum. Vt menses facilè procedant, non est solùm fundendus & attenuandus sanguis, sed vasculorum oscula sunt etiā aperienda: siquidem insensili transpiratione non sanguis, sed sudor serosaq; sanguinis pars euacuatur. Quæ verò vasorum ora reserant, terreni quidpiam in se cōtinent, quò non penetrant solùm, sed penetrando meatus dilatant, sordesq; (si quę fuerint) abstergunt, vt talia quo- D que statui meritò possint, quæ menses moueare statuuntur: quod paucis & eleganter expressit Fernelius. Quæ menses mouent, (inquit) calida ferè sunt recessu tertio, nec tamen vehementer siccant: eiusmodi sunt amara & acria, quorum tanta vis est, vt in distantissima saluis viribus penetrare possint, & venarum ora reserare, crassa extenuare, & lenta detergere.

Dignotio. CAETERVM ex hisce facilè quis colliget, E qua modò ratione dignoscenda sint, quæ menses moueant. Cùm enim calida sint ad tertium vsque recessum, & præter incidendi vim facultate polleant abstergenti, gustu certè linguam mordicant, non tamen contrahunt: qualia sunt amara, quibus vel nulla, vel leuis inest adstrictio. Acria quoque sunt ex hisce plurima, quę non quòd oscula vasorum aperiant, menses mouent, sed quòd crassum sanguinem incidant, & suo calore liquent, F fluxilemq; reddant.

Tempus. STATVTVM naturæ tempus est, quo sanguinem mulieribus per vterum educat. Non ergo temerè mouenda sunt menstrua, ne naturæ vis inferatur: nec si mouenda sint, ea negligi debent, quibus mulieres ad hanc purgationem præparātur. Nam si cacochymum sit corpus, prauisq; refertum humoribus, expurgandum priùs erit, quàm calidioribus vtamur, ne talium vsu crudos humores in venas protrudamus.

CAETERVM varia est hisce medicamen-

tis vtendi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Vtendi ratio. tis vtendi ratio. Nonnunquam enim ex horum decoctione ſyrupi conficiuntur, quandoq; potiones, aut pedum lotiones: interdũ etiam in forma pilularum exhibentur: etſi liquidior forma mouendis menſib. eſt accommodatior, cùm ad remotas partes medicamentorum vis penetrare debeat. *Vſus.* Vſus autem & vtilitas horum medicamentorum iis vtiq; patet, qui nouerunt, quot, quantaq; ſæpenumero ſymptomata ex menſtruorum retentione oriantur: de quibus hoc loco non eſt agendum copioſiùs: hoc ſolùm ſcripſiſſe ſufficiat, corpus hac ſanguinis purgatione leuius reddi, naturamq; onere depoſito fieri longè alacriorem, vt ſanitas eo quoq; ſit ſecurior: ſecus enim, ſi quando vel prauo, vel nimio ſanguine grauetur, vel hydrops, vel epilepſia, vel alij grauiores morbi conſequuntur, qui menſtruorũ prouocatione vitantur aliquando, & Hippocrates podagra negat affici mulieres, niſi menſtrua defecerint.

DE MEDICAMENTIS, quæ lac vel generant, vel minuunt.

CAP. XXIII.

CVM ex ſanguine lac generetur, dubiũ non eſt, quin ad lactis copiam ſanguis augẽdus ſit. Quia verò licet interdum ſanguis copioſior exſtat, lac non ob id augetur neceſſariò, ſiquidem vel talis fuerit ſanguis, qui nequeat elaborari, vel lacti generando dicata facultas aut impedita fuerit, aut deprauata. Quamuis itaq; multas ob cauſas lac imminuatur, ea tamen propriè lac generare dicuntur, quæ multum & probum ſanguinẽ efficiunt, eumque moderata incidendi facultate ad mammas deducũt. Calida ſunt ergo, tenuiumq; partium, quibus lac generatur: ab iis tamen differunt, quæ vel vrinam, vel menſes mouent. Hæc enim vehementer excalfaciunt, cùm temperato calore ſint, quæ lac augent: ſiq; ſiccitas menſes mouentibus eſt aduerſa, certè lacti generando eſt aduerſiſſima.

Dignotio. SAPORE dignoſcentur hæc medicamenta quibus lactis augendi vis ineſt, vel pingui, vel dulci. Cùm enim & lac, & ſanguis temperata ſint, medicamentis certè vel alimentis augentur, quibus ineſt natura non abſimilis. Aliqua tamen (vt ex modò ſcriptis patet) in iis, quæ lac augent, animaduertitur acrimonia, quæ ad augendum ſanguinem aliàs non requireretur. *Lac minuentia.* Ex hiſce ſatis liquere arbitramur, quænam eis inſit natura, quibus item rationibus dignoſcantur, quæ lac imminuunt. Cùm enim iis contraria ſint, quæ lac augent, contrariis etiam notis agnoſcentur, vt quæcunque vel exiccando ſanguinem abſumunt, vel frigiditate, vel alia quauis qualitate deteriorem reddunt, lac quò minùs generetur, impediant. Saporibus ergo dignoſcentur amaris, acerbis, auſteris, & hiſce ſimilibus, qui vel caloris, vel frigoris exceſſum indicant.

Tempus. CAETERVM quando, quibúſue rationibus lac generandum ſit, non eſt, vt pluribus exponamus, cùm talia ex profeſſo in morborum curationibus tractentur. Hoc ſolùm admonuiſſe ſuffecerit, ſi corpus cacochymum fuerit, non priùs tentandam eſſe lactis procreationem, quàm humorum vitia correxeris. Impura namque corpora, quò magis nutries, eò magis offendentur, vt Hippocratis notum fit authoritate. Nec eſt etiam, vt rationes, quibus lac inhiberi poſſit, hoc loco perſequamur, ne præter inſtitutum longiùs euagemur.

Vſus. QVAE verò ſit horum medicamentorum vtilitas, inde ſatis liquet, quòd moderatus lactis prouentus non ad ſugentium ſuſtentationem ſolùm proſit, ſed ipſius quoque lactantis ſanitatem tueatur: cumq; nimia lactis copia non aſpernanda ſæpenumero ſymptomata inducat, contrariis hiſce medicamentis optimè ſuccurritur.

DE MEDICAMENTIS ſemen ipſum ſpectantibus.

CAP. XXIIII.

VT lac à ſanguine, ſic & ſemen ſuam ab eodem ſumit originem. Sanguis enim propriis & venis & arteriis ad vaſa, quę vocant ſeminalia defertur, à quibus eam ſubſtantiam & calorem nanciſcitur. Cùm igitur eadem ſit vtrique materia, tum lacti, tum ſemini, manifeſtum certè fit, vt ſemen augeatur, ſanguinem multùm nutrientibus alimentis eſſe fouendum. Hoc tamen fortaſſe fuerit diſcrimen inter ea, quæ lac, & quæ ſemen augent, vt illa melioris ſucci exiſtant, hæc verò ſanguinem reddant magis flatulẽtum. Hanc enim ſemini facultatem ineſſe ferunt, vt con calefactum ſpiritibus pudẽdum virile diſtendat. Hæc itaq; medicamenta, quibus ſemen augetur, humida ſunt, & calore temperata: ſubſtãtiam verò magis pinguem & viſcoſam habent, quàm quæ lacti generando ſunt accommoda. Nõ his autem ſolum ad venerem vtimur, ſed iis maximè, quibus & ſemen languidum excitatur, & ſopita venereorũ facultas exſtimulatur. Hęc calidiora ſunt, quàm vt ſemen augeãt: minus tamen ſicca ſunt, quàm vt id abſumere poſſint. Quibus itaq; facultas ineſt vtraq; tum vt ſemen augere, tum vt ipſum reddere poſſint acrius, optima ſunt ad venerem excitandam medicamenta. Cæterùm vt in hiſce vis duplex animaduertitur, ita duo ſunt in horum contrariis conſiderãda. Quædam enim ſuo frigore venerẽ cohibent, quædam nimio calore: ſemen hæc abſumunt, illa verò non ſemen ſolùm languidius, ſed ipſas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

quoque vires ad exercendam venerem reddunt ineptiores. Nimia namque frigiditate partes obstupescunt, & humores veluti congelantur, vt hisce medicamentis non ipse solùm seminis motus, sed & ipsa quoque tentigo penitus inhibeatur. Plura de his & aliis, quæ ad semen spectant, dici possent. Quot enim sunt hominum, totidem quoque sunt seminis intemperies, quæ non vno certè modo corriguntur: sed de his aliàs. Hic ea solùm exequi voluimus, quæ ad venerem vel excitandam, vel inhibendam, vires habent præ cæteris apertissimas: nam quæ nimis fluxile semen incrassant, ex accidenti, non propria facultate ad veneris vsum valere dicuntur.

Dignotio. QVAE semen augent, calida sunt & humida: quò fit, vt iisdem fermè dignoscãtur, quibus ea, quorum vsu lac augeri diximus, nisi quòd pinguia magis sint & viscosa, quæ semen generant. non hìc enim æquè sanguinis probitas, vt in lacte procreando, desideratur. Quæ verò semen stimulant, satis ipsa dignoscuntur acredine. Contrariis vt natura inest contraria, contrariis ita notis agnosci possunt: frigida quidem saporibus frigoris, & calida caloris excessum indicantibus.

Tempus. DE tempore, quo vel augẽdum sit semen, vel supprimendum, nihil est, quod annotari posse videatur: id siquidem pro cuiusque libito, vel occasione commoda fieri potest. Quod tamen de lacte suprà scripsimus, idem hoc quoque loco scribi posset, vt nimirum si quæ vel in sanguine, vel in interno corpore sint vitia, corrigantur priùs, quàm augendo semini detur opera. Priùs etiam augendum semen est, quàm irritetur. Acria namque semen imminuunt: quò fit, vt paulò ante veneris vsum conueniant. tum enim & semen suo calore diffundunt, & partes venereas ad expulsionem extimulant: aliàs assiduo eorum vsu disperditur semen potiùs, quàm colligatur.

Vtendi ratio. CAETERVM hoc quoque fuerit obseruandum, non eadem omnibus conuenire medicamenta. Quibus enim pituita refertum corpus est, iis proritantibus magis, quàm multum nutrientibus alimentis, venus excitatur. Pro variis itaque temperamentorum generibus, varia quoque est hisce medicamentis vtendi ratio, de qua non est vt pluribus hoc loco disseramus.

Vsus. QVANTA denique, & quàm necessaria sit horum medicamentorum vtilitas, notius est, quàm vt demonstrari debeat. Ecquid enim lacte semen fuerit ignobilius, si generis humani procreatio non minùs celebranda est eiusdem conseruatione? Notum est præterea, sine lacte, licèt difficiliùs, infantes nutriri posse, cùm sine semine species humana propagari nequeat. Sed vereor, ne plures ipsa voluptas ad venerem alliciat, quàm prolis desiderium. Quos autem pietas ab vsu veneris arcet, maius ab hisce contrariis percipient emolumentum, etsi ieiunio magis & philosophiæ studiis, quàm refrigerantium vsu, vel semen absumentium libido cohibetur.

DE MEDICAMENTIS dolorem sedantibus.

CAP. XXV.

HAVD equidem dubium est, quin eadem, quæ morbum facit, causa, dolorem excitet, vt quæ morbos curant, dolores etiam sedare dicantur. Veruntamen ea propriè anodyna vel paregorica censeri debent, quæ dolorem maximè spectant, eumq; mitigant, & causa & morbo remanentibus. Hęc certè calore temperata sunt, & tenuis essentiæ, vel non vsque adeò calida, vt intemperiem inducere, vel multum adaugere possint. Cùm enim non frigidis solum, sed calidis etiam affectibus competere debeant, nec calore, nec frigore multum à temperatis absunt. Calore tamen aliquantum exuperant, ea siquidem ratione dolorem leniunt, qua cutim laxant, eiusque poros aperiunt, & materiam, quæ dolorem infert, quodammodo discutiunt: qui certè sunt moderati caloris effectus. Licet autem calida sint hæc medicamenta, refrigerant tamen etiam, discussa nimirum fuligine, quæ dolorem inferens, ipsum quoque calorem augebat: quò fit, vt affectibus etiam à calida causa cõueniant. Horum autem natura satis iam exposita est, cùm de laxantibus & rarefacientibus medicamentis ageremus.

CAETERVM quæ dolorem sedãt, non demulcendo partes, sed obstupefaciendo narcotica, vel ὑπνωτικὰ dici, non autẽ anodyna censeri debent: siquidem non dolorem vel tollunt, vel mitigant, sed vel partibus stuporem inducunt, vel somnũ conciliantia sensum eis suffurantur, vt dolor quantuscunq; sit, eas velut emortuas nequaquam afficiat. Hæc suprà diximus intense frigida esse, vt natura eis sit ab anodynis diuersissima. *Tempus vtendi.* Dolorem demulcemus eo maximè tempore, quo periculum minatur: fit enim sæpenumero, vt neglecta morbi causa, ei quod magis vrget, insistamus, ne vel dolore morbus ingrauescat, vel alia subsequatur symptomata, quæ sint ipsomet etiam morbo grauiora. *Modus vtendi.* Is autem vtendi modus est, vt lenientibus adstringentia non nunquam adiiciantur, siquidem metus sit, ne fluxio nimis ad partem affectam attrahatur. Addi possunt etiam interdum ea, quæ morbi causam impugnant, vt vtriq; intẽtioni simul satisfiat. Ad eundem modum cætera quoq; obseruare licebit, quæ cum dolore incidunt, amouenda. Anodynis forma conuenit liquida, siquidem dolor in cute sit: sin is profundior existat, tanto solidior esse debebit, ne priùs medicamentum discutiatur, quàm eius

vis ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Vsus. vis ad partem affectam deuenerit. Ex hisce, A quis anodynorum sit vsus, satis vtique constat, vt tanta sit eorum vtilitas, quanta sunt nimij doloris incommoda.

DE MEDICAMENTIS carnem generantibus.

CAP. XXVI.

MVLTA sunt in vlcerum & vulnerum curatione diligenter obseruanda, quę B subinde incurrunt, & medici conatus impediũt, quo minus vel citò vel facilè partes à se inuicem separatas coniungere, & ad naturalem statum reducere possit. Talia sunt sanguinis influxus, inflammatio, durities, dolor, & alia, de quibus satis superq; suprà egimus. Id vnum hoc loco tractandum restat, ante quàm partes secretæ iungãtur, vt si quæ sit in vlceribus, aut vulneribus cauitas, carne impleatur. Huiuscemodi medicamenta sarcotica C nominant. Hoc opus naturæ quidem est, medicamentis tamen adiuuatur, quæ sanguinem ita præparant, vt eo faciliùs in carnẽ verti possit. Sunt ergo sarcotica, non ea quidem medicamenta, quę vel probum generant sanguinem, vel affectæ partis intemperiem corrigunt, sed quæ in ipsa carnis generatione sanguinem & vlcus ipsum à corruptione tuẽtur. Cùm igitur natura, dum carnẽ generat, duo producat excrementorum genera serosos ni- D mirum humores, (quos ichores vocant) purulentasq; sordes, ea certè remedia, quæ has extergent, & illos absumunt exiccãdo, carnem generare dicũtur, vtpote quorum ope natura hoc muneris exequitur. Vtramq; facultatem suprà satis exposuimus, vt sarcoticorum natura nobis iam non sit discutienda copiosiùs. Hoc intellexisse sufficiet, hisce medicamẽtis tantam non inesse vim exiccandi, vt præter saniem ipsum etiam sanguinẽ absumant, nec E tantam extergendi facultatem, vt cum sordibus tenellam quoq; carnem exedant. Non ergo primum ordinem transcendent, nisi fortè durissima sit & siccissima pars, quę vulnerata est, & vlcus humidissimum. Hac enim ratione vehementiùs & tergentia, & siccãtia competerent, vt modò clarum fiet.

Vtendi tempus. SARCOTICIS vtimur in vlceribus, aut vulneribus, quæ ob sui cauitatẽ, absumptam F nimirum carnem, iungi & conglutinari nequeunt. *Modus vtendi.* Tum autem eis vtimur, vbi vel intemperies, vel dolor, vel alia si quæ fuerint symptomata, remouerimus. Hìc enim eadem ratio est, quæ reficiendis corporibus: quæ si fuerint impura, ex Hippocratis sententia, tantum lædes, quantum nutrieris. *Vtendi ratio.* Sarcoticorum tam varia est & multiplex differentia, quotuplex est partium vulneratarum. Caro siquidem ei simillima substitui debet, quę absumpta est: vt si mollis & tenella fuerit, leuiter extergentia & exiccantia sat esse possint: sin paulò durior, mediocria: quòd si durissima fuerit, vehementer exiccantibus vtemur. non enim idem est omnibus sarcoticum, vt pluribus ostendit Galenus libro 3. methodi medendi.

Vsus. DENIQVE sarcoticorum vsus euidentior est, quàm vt amplius demonstrari debeat: siquidem cauum vlcus coire nequit, nisi carne priùs impleatur.

DE GLVTINANTIbus medicamentis.

CAP. XXVII.

HAEC vera est vlceris curatio, vt eius oræ coalescant. hac enim ratione vlcus dicitur, qua soluta est cõtinuitas. Quæ verò hactenus exposuimus, vlcerum symptomata sunt. Non hìc autem glutinantia vocantur ea, quæ substantia tenaci, & viscosa partes continent, ne dissiliant, nec quæ constringunt easdem, quòd vinculis exequimur, aut suturis: sed quæ partes adductas exiccando & adstringẽdo ita copulant, vt per se, non externo aliquo pòst contineantur. Hìc scilicet exiccatione opus est, & maiori quidem, quàm si caro gignenda sit, vt non id solùm, quod influit, sed quod in ipsa carne consistit liquidius, absumatur. Diffluit enim caro liquidior potius, quàm cohæreat. Cæterùm ad partes conglutinandas id quoq; vel maximè fuerit obseruãdum, vt substantia medicamentis adstringentibus cogatur, non autem vel incidentib. separetur, vel absumatur exedentibus: cuius etiam ratione glutinantia differunt à sarcoticis. Hæc enim præter exiccandi vim sordes etiam extergent, nihil vtique adstrictionis possidentia, ne sic compingatur, quod tersione fuerit amouendum.

Dignotio. QVA verò ratione glutinantia dignosci possint, non est, vt multis ostendamus, cùm id ex iis satis constet, quæ de adstringentibus & exiccantibus suprà scripsimus.

Tempus vtendi. TEMPVS etiam, quo glutinari debeat vlcus, ex ipsa vlceris conditione colligi facilè potest: si nimirum, quod sordidum erat, priùs expurgatum: quod cauum, carne repletũ fuerit, aliaq; sublata sint symptomata, quæ prohibebant, quo minùs vlcera vel possent, vel etiam deberent conglutinari. Fit enim sæpenumero, vt aperta seruẽtur vulnera, quæ suapte natura facilè coalescerent: idque tum ob alias causas, tum vt pus, aliæúe sordes, quæ in profundo delitescunt, expurgentur. *Vtendi modus.* Ad vulnera glutinanda fasciis vtimur, sutura, vel vinculis: de quibus cùm ad medicamenta non referantur, hoc loco nobis agendum non est. Hìc autem eorum, quæ verè glutinantia dicuntur, modus esto, ne nimis adstringendo in tenella parte dolorem excites, qui vel defluxionem, vel alia moueat symptomata.

Vsus. GLVTINANTIVM vsus satis ex hisce pa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tet euidēter. Cùm enim hoc fine cætera peragantur, (de quibus hactenus) vt soluta continuitas in integrum restituatur, tantò certè potior est glutinātium vtilitas, cùm ad hunc scopum reliqua dirigantur. A

DE MEDICAMENTIS cicatricem inducentibus.

CAP. XXVIII.

VLTIMVM hoc est in vlceris curatione, vt vel cute, vel quod cutem referat, obducatur: ne vel tenella caro rursum dissiliat, vel externis iniuriis perpetuò pateat, tum ad decorem pristinum quodammodo recuperandū. Epulotica vocantur hoc generis medicamenta, quæ vulneribus cicatricem inducunt. Licet autem ea quoq; nonnullis epulotica videantur, quæ carnem excrescentem absumunt, quòd his interdum opus sit, vt cicatrix inducatur: propriè tamen hoc eis nomen nequaquam competit. Non enim exedenda, sed induranda caro est, vt cicatricem inferas. Quòd si contingat, vt carnis aliquid auferendum sit, non hoc ipso certè cicatrix efficitur, sed caro solùm præparatur, vt in commodam pòst cicatricem indurari possit. Sunt igitur epulotica verè, quibus caro (quantum equidem fieri potest) amissæ cuti quàm simillima redditur: quod exiccantibus consequimur, & adstringentibus. Etsi verò glutinantia & adstringunt, & exiccant, in eo tamen ab epuloticis differunt, quòd hæc vtraque vi superant, vt non id solùm quod influit, & in carne superest excrementitium, absumant, sed ipsius quoq; carnis humorem, qui nec superuacuus est, nec à natura carnis alienus. Cùm enim cutis velut indurata caro sit, vt cicatricem efficias, (quæ cutis vices agit) tantùm exiccanda caro fuerit, vt tantùm à carnis substantia recedat, quò magis ad cutis naturam accesserit. B C D E

Dignotio. CAETERVM quòd secūdum magis & minus solùm à glutinantibus epulotica differant, non est, vt horum naturam, quaque ratione dignosci possint, curiosiùs expiscemur, cùm posito discrimine satis hæc ab illis agnoscantur.

Vtendi tempus. EPVLOTICIS vtimur, cùm vlcus penè (nondum tamen omnino) carne repletum fuerit: quod certè non vsqueadeo videtur esse rationi consentaneum. Hoc enim modo caua cicatrix redderetur, cùm adstrictione caro in seipsam contrahatur, & exiccantib. imminuatur, vt præstet proculdubio vulnus paulò plenius esse, quàm tantò magis vacuum. Sed alia est huiusce ratio: mitiora siquidem epulotica simul & carnem generant, & cicatricem inducunt, vt cùm primò talibus vtamur, & vulnus adæquare possimus, & cicatricem obducere. Contingunt etiam plurima, quæ vim epuloticorū impediant, vt vulnera cicatricem admittere non possint. Dysepulota vocantur medicis hæc vlcera, quæ cicatrice non priùs obduci possunt, quàm eius malitiæ causas amoueris. Cæterum non fert instituti nostri ratio, vt hæc symptomata copiosiùs expendamus. Hoc saltem in genere dictum sufficiat, quòd suprà quoq; in sarcoticorū expositione tractauimus, ea priùs, quæ causarum rationem habent, amouenda esse, quàm vltimum curationis scopum aggrediamur. F A

Vtendi ratio. Cùm itaque cicatrix inducenda esse videbitur, & affecta pars, & subiecta caro diligenter obseruabuntur, vt epuloticorum modus inuestigari possit. Non eadem enim competunt omnibus, sed colliquant aliqua tenellam carnem aliquibus, quæ cicatricem aliis inducerent. Hæc nimirum est cicatricis inducendæ ratio, vt epulotica vel acribus exasperentur, vel temperentur emollientibus, pro varia vulnerum conditione: quamuis ex propria rei natura nec acria, nec humectantia inducendæ cicatrici competant, ne, quod indurādum est, emolliatur, aut defluxio ad partem indurandam proritetur. B

Vsus. Vsus autem & vtilitas epuloticorum ex suprà scriptis facilè colligi potest, vt pluribus exponenda non sit.

DE MEDICAMENTIS venena arcentibus.

CAP. XXIX.

ALEXITERIA, vel Alexipharmaca dicuntur hæc medicamenta, quibus ad euincendum venenum vtimur. Est autem duplex venenorum genus: alia namque manifesta qualitate mortem inferunt, alia verò tota sui substantia, vi nimirum occulta, necant: hæc tantilla portione lethifera sunt, cùm illa non, nisi quantitate maiori, venena censeri debeant. Non hîc equidem de occultis medicamentorum viribus nobis agendum est: cùm tamen alexipharmaca non solùm ea dicantur, quæ occulta facultate venenorum vires infringunt, sed quæ manifestis etiam qualitatibus id ipsum præstant, de his aliquid in præsentiarum agemus: illa suo quoque loco discutientur. Quæcunque venena manifestis oppugnant rationibus, triplici differentia comprehēduntur. Aut enim naturam corroborant, vt venena faciliùs edomare possit: aut venenorum vires contraria qualitate deiiciunt: aut venena foras violenter extrudunt. Naturam maximè reficiunt alimenta, de quibus aliàs. Medicamenta verò, quæ naturæ vires subministrant, vel certæ cuidam corporis parti succurrunt, vel vniuersis: fit enim sæpenumero, vt venena partem aliquam præ cæteris infestent. Si quid igitur vel ventriculum, vel hepar, vel cerebrum, aliámue corporis partem veneno debilitatam corroboret, ea ratione venenis obsistere censebitur, qua partis eius naturam fouet atque

atque tuetur. De his autem infra tractabitur, vbi medicamenta certis destinata partibus discutientur. Quæ verò vel corroborant, vel spiritus reficiunt, omnibus corporis partibus opem ferunt. Corde siquidem affecto, vel eiusdem spiritibus, cæteræ corporis partes collabuntur.

PORRO cùm venena vel primis, vel secundis qualitatibus suas in corpora vires exerant, contrariis quoq; facultatibus pollent, quæ his opponuntur alexipharmaca. Venenis enim, quæ refrigerando necant, calefacientia competunt: sin aliqua corrodendo noceant, medicamentis vtemur, quæ leniant, & veneni temperent acrimoniam. Quæ verò vel indurata, vel in grumos redacta, vel coagulata periculum minantur, medicamenta postulant incidentia. Idem de reliquis esto iudicium. Quoniam autem id omnibus inest, vt non in aliqua parte morentur, sed hinc inde prosiliāt, dum cor vitæ fontem oppresserint, ideo inuenta est à quibusdam alia facultas, qua veneni motus inhibetur: terrena nimirum & emplastica: iudicāt enim, si venenum in hæc medicamēta inciderit, ceu visco implexū expediri non posse. Statuunt etiam vias & meatus hisce medicamentis intercipi, quò minùs venena liberè possint euagari, qua ratione cretam terræ lemniæ vices subire posse Rondeletius existimauit. Rationes ecce non iniucundas: vtinam verò tam sint vtiles, quàm id ipsum præ se ferunt: exiguis certè sumptibus plurimorum saluti consuleretur. Tutissimum autem est ac præstantissimū inter omnia remedium, si venenum quam citissimè foras expellatur. Id ergo vel vomitu, vel alui deiectione, vel sudoribus exequemur.

Tempus vtendi.

CAETERVM quo tempore sit alexipharmacis vtendum, satis ipsa docet necessitas. Non enim moram fert imminens mortis periculum. Quòd si cùm turget materia subitò sit euacuanda, non dat certè venenum inducias, vt concoqui, vel ad expurgationem præparari possint humores, quibus maligna venenorum qualitas inhæret. Non ergo differendus est vsus alexiteriorum: quin ex tempore venena, quibus licet rationibus extirpemus. Cùm id tamen multis fiat (vti modò diximus) remediorum generibus, non est certè in re tam ardua temerè quibusuis vtendū: quin remediorū naturā diligenter expendamus, vt quæ priùs, & quæ posteriùs adhibenda sint, intelligamus. Hic autem est ordo remediorū, vt omnium primò vomitum prouoces, pòst vel iniectis, vel assumptis intestina expurgentur, tandem è corpore sudoribus veneni, quod reliquum fuerit, extrudatur.

Vtendi ratio.

EST tamen non eadem in omnibus vtendi ratio, cùm nec vomitus perpetuò competat, nec purgationes, vel sudorem ferre quiuis possit. In his itaque prudenter proceden- A dum est, vt obseruata corporis affecti, venenīq; natura & motu, quæ conueniant, quibus item abstinendum sit, edoceamur. Id aūt commune est omnibus, quæ sunt ingesta venenis, vt subitò vomitoriis euacuentur: quæ verò iam sanguinem & spiritus infecerunt, sudoribus extruduntur. Quòd si plethoricum fuerit corpus, sanguinis missio: sin cacochymum extiterit, tantumque temporis res ipsa concesserit, totius purgatio præmitti poterit.
B Est etiam & corroborantium & alterantium habendi ratio, vt & natura sit ad expellendū robustior, & venenum contrariis quadamtenus euictum faciliùs eiiciatur. Hæc in genere dicta sufficiant: cætera, quæ particulatim conuenire videbuntur, vsus edocebit.

Vsus & vtilitas.

Denique cùm præsentissimum venena minentur interitum, maxima proculdubiò est alexipharmacorum vtilitas, quæ pluribus illustranda non est, cùm sit ipsa per se notissima.

C

DE MEDICAMENTIS ORNATUI DESTINATIS.

CAP. XXX.

KΟΣΜΗΤΙΚΑ nominātur ea, quibus corpori decor & formæ dignitas conciliatur. Licet autem hisce nec præsens sanitas conseruetur, nec amissa restituatur:
D cùm tamen ornatū multi non minùs atque sanitatem ipsam affectent, quorum desiderio satisfieri decet: non est hoc alienum à medici officio, si suam hac in re postulantibus opem impertiat vt eis recto medicamentorū vsu decorem magis gratum inducat. Itaque conueniunt hæc medicamenta vniuersæ corporis cuti, quòd ornatus vbiuis sit acceptissimus: maximè tamen eis adaptantur partibus, quæ patent, & oculis aspicientium obiectæ sunt: qualis est tota facies, barba, capil-
E li, dentes & manus. Facies autem (vt hinc exordiamur) multis conspurcatur vitiis, quibus cosmeticis succurrimus. Aut enim sordibus, maculis, & alieno colore defœdatur, aut erumpunt tubercula, vel rugis contrahitur, aut cicatricibus, aut in nimiū tumorem extuberat. Capilli (sub quibus etiam barba cōprehendi potest) vel defluūt, vel non nascūtur, vel colore præditi sunt non satis eleganti. Nonnullis etiam minùs placent, qui sunt
F erectiores, vt crispos reddi velint. Manibus eadem ferè, quæ faciei, contingunt. Dentes verò vel vacillant, vel decidunt, vel sordibus & fœdo colore conspurcantur: tot enim maximè vitiis hæ partes infestantur, vt totidem quoque statui possint medicamentorum ornatui comparando destinatorum differentiæ. Sordes itaque seu manibus, seu faciei, seu dentibus adhæreant, medicamentis expurgantur abstergentibus, de quibus suprà hoc libro egimus. Iisdem quoq; remediis, aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

mediocriter adstringentibus impetigines & maculæ delentur.

Rvbor autem faciei pro varijs eius causis varia sortitur remedia. Nam si calidior sit sanguis, refrigerantibus temperatur: si concitatior existat, à facie repellitur adstringentibus: sin crassior, & cuti sit impactus, extenuantibus discutitur. Cùm externa verò cutis superficies solùm rubore inficitur, macularum instar tergentibus curatur. Vt plurimum tamen probata practicorum experimenta, remedijs hisce constant simul iun-

B ctis, successu fortasse magis felici, quàm ratione sit euidens. Sunt, qui pallido faciei colore magis delectentur: alij roseum, qui mixtam rubori referat albedinem, cæteris anteponunt. Duobus id verò maximè modis exequimur. nam vel intrinsecùs remedia, vel extrinsecùs adhibentur: intrinsecis temperies immutatur, qui modus omnium est commodissimus, vtpote quo firmus faciei color

C inducatur, & vniuerso quoque corpori, cùm vel ipso nomine topica suam prodant fallaciam. Fuci nempe vocantur, quòd colorem gratum ementiantur, qui tamen vel leui sudore disperdatur. Itaq; cùm in facie corporum temperamenta maximè conspiciantur, sanguinis scaturiginē adoriri conuenit, vt firmum in facie colorem nanciscaris. Pallescūt autem cholerici: nigriores existunt, in quibus melancholia redundat: sanguine rube-

D scimus, & corpus pituita fit albidius. Verùm hæc medicamenta propriè cosmetica, seu comptoria non nominantur, quò fit, vt nec sint nobis hoc in loco discutienda copiosiùs, cùm ad artem curandi morbos referantur. sunt enim temperamenta sanitatis causæ, velut intemperies morbos inferunt.

De fucis multa sunt à practicis exposita, quorum tamen generalis ratio constitui non possit, sunt enim talia, quæ vel stultos eludere

E possint, vel si certos polliceantur effectus, occultis id viribus præstēt potiùs, quàm qualitatibus manifestis. Interdum tamen ex ijs conficiuntur, quæ non sunt consistentiæ crassioris, & firmiùs adhærent, actu etiam vel simplici vel mixtis prædita coloribus, pro vario cuiusuis arbitrio.

Mvltae sunt pustularum differen-

F tiæ: quæ cùm inter morbos recenseantur, de ijs non est, vt hoc loco quicquam agamus, veluti neque vulnerum, quibus facies etiam sæpe fœdatur, curationem assumimus.

Rvgas ferè laxantibus, lenientibus, & emollientibus, ad æquum cutis læuorem reducimus.

Cicatrices manifestis etiam medicamentis dealbantur. Cùm enim & ob sanguinis influxum, & quòd eum facilè tenella cutis excipiat, haud absurda ratione medicamentis ista corriguntur, quæ vehementer &

A siccent & adstringant, vtpote quæ sanguinē repellant, & cutem reddant crassiorem. Quoniã ergo suapte natura cutis est albidior, certè cicatrices, quò magis indurescūt, eò quoq; redduntur albiores, cum siccitate cutis naturam assequantur.

Nimia faciei crassities rarefacientibus, aut etiam exedentibus corrigitur, quæ tamen recta ratione pro patientis natura temperantur.

Capillorvm varius quoque decor est. Licet autem capillorum defluxus inter morbos plerisque practicorum numeretur: cùm tamen pili magis ad ornatum, quã ad necessitatem hominibus à natura tributi sint, haud absurdum fuerit, si quæ ad generandos aut conseruandos pilos, aut etiam extirpandos, extrinsecùs adhibentur, inter cosmica retulerimus. Quæ ad corrigendam humorum prauitatem, qua pili corrumpuntur & decidunt, intrinsecùs assumuntur, comptoria quidem non sunt, cùm ad tollendas morborum causas (vt dictum prius est) exhibeantur. Topica tamen, quibus pilos aut tuemur, aut producimus, nec morbos, nec morborum causas oppugnant. Pilos itaque generamus medicamentis, quæ leui caliditate probum attrahunt alimentum, idq; moderata retinent adstrictione. Conseruantur etiam ijsdem ferè, quibus producuntur. Pilos autem extirpamus medicamētis validè tergentibus & exedentibus. Psilothra Græcis vocantur hæc medicamenta. Pili verò variè pro cuiusuis libito tinguntur medicamentis, quę magis experiētia, quàm ratione innotescūt: siquidem colorum causæ manifestis qualitatibus (vt suprà docuimus) describi nequeūt. Medicamēta quoq; quibus crispi redduntur capilli, non ita rationi patent, nisi fortè vehementer sicca & adstringentia esse oporteat, vt & humoris inopia, & adstrictione pili contrahantur. Manus (vt paulò antè diximus) ijsdem ferè, quib. facies, vitiis infestātur. Hoc tamen in iis sæpe desideratur, in facie nō ita requisitum, vt teneræ mollesq; fiant, quod medicamentis exequimur emollientibus.

Dentes & tergentibus expurgantur, & confirmantur adstringentibus, in quibus id vnicè cauendum, ne denigrandi vim habeāt, quæ rebus vehementer adstringentibus maximè familiaris existit. *Vtendi ratio.*

Fvrfvribvs sępenumero caput vniuersum infestatur, quod vitium discutientibus corrigitur, & abstergentibus.

Hae sunt maximè species medicamentorum, quibus ad ornatum vtimur, in quorū vsu hæc diligēter obseruari debent, an videlicet vitia, quibus occurrere constituimus, humorum totius corporis prauitatem, aut malam viscerum constitutionē sequantur. Nam nisi hæc mali scaturigo priùs expurgetur, topicis parum profeceris. Hæc itaque generalis

lis esto regula, ne vehementioribus caput aggrediaris, corpore nō priùs ad id præparato. Consultum quoque fuerit, vt medicamenta, quibus vti voles, si fortè suspecta sint, in aliqua corporis parte priùs probētur, atq; adeò tutior sit eorum vsus in tenella faciei cute. In fucis admouendis id etiam obseruabitur, vt facies tergenti liquore abluatur, ne forsan ob sordes aut pinguedinem fuci non adhæreant. Deniq; cùm capilli vel generantur, vel conseruantur, duo maximè considerari debent, vt cutis raritas contrahatur, & alimentum sufficiens pilis suppeditetur, quæ prius etiam admonuimus. Ea verò ratione miscentur attrahentibus adstringentia, vt si minus desit alimēti, raritas autem maior existat, ab adstringentibus vincantur attrahentia: sin verò contingat contrarium: potior sit attrahentium ratio, quàm adstringētium. Hæc & hisce similia diligenter obseruanda sunt, vt res probè succedat.

DE OCCVLTIS MEDICAMENTORUM VIRIB.

CAP. XXXI.

HACTENVS qua fieri potuit breuitate, medicamentorum facultates exposuimus, quæ manifestis patent qualitatibus, certisq; confirmari possunt rationibus. Restat, vt de ijs aliquid etiam agamus, quæ nec manifesta qualitate produntur, nec rationibus inuestigari possunt. Occultas itaq; medicamentorum vires appellarunt medici, non quòd simpliciter occultæ sint: hac enim ratione nihil adferrent auxilij, sed quòd (vt modò dictum est) nec sensu, tactili nimirum qualitate, nec rationis discursu cognoscantur. Noti certè sunt horum medicamentorū effectus, etsi quo modo tale quid præstent, ignoratur. Sunt tamen, qui medicamenta negent præter rationē quicquam operari. Cùm enim naturaliter agant, medijs ad id à natura destinatis vtuntur. Etsi verò non adeò manifestæ sunt omnium operationes, vt facilè ab omnibus intelligantur, non ob id tamen præter rationem talia fieri iudicandum est, cùm si diligentiùs exquiras, horum effectuū aliqua ratio possit inuestigari, quod celeberrimus ætatis nostræ philosophus Thomas Erastus grauissimis confirmauit argumentis. Haud equidem dubium est, quin plurima lateant hominum ignauia potiùs, quàm quòd ipsa per se talia sint, quæ rationibus exquiri non possint. Nec id tamen propterea veritati videtur esse consentaneum, nihil quicquam operari posse, quin id ipsum manifestis exequatur qualitatibus: Certum enim est omnibus penè rebus substantiam inesse, quæ licet ex elementorum mixtione nata sit, ab ipsis tamen elementis, & eorum qualitatibus

A maximè discrepet, vt nec eadem natura sit omnibus, quæ sunt æqua lance temperata. Sit sanè, detur & hoc, nihil quicquam efficere naturaliter, quin id mediantibus procedat qualitatibus: non tamen id omne qualitatū est, quod res ipsa qualitatibus operatur. Simul enim & id, quod ipsius est temperiei, & quod substantiæ est, contribuitur. Annon earundem qualitatum ministerio natura res etiam diuersissimas procreat, & temperamē-
B torum certæ sunt species, cùm infinitæ propemodum sint rerum substantiæ? Pluribus hoc ipsum demonstrari posset, non id tamen fert instituti nostri ratio, vt negocium hoc subtili disputatione distrahamus. Hoc saltem media insistentes via pro confesso tueamur, etsi plurima sunt ex eis, quæ inter occulta numerantur, quorum ex qualitatibus manifestæ rationes reddi possint: fieri tamen etiam plurima, quæ rerum essentiis, non autem
C qualitatibus adscribi debeant. Distinguenda certè est rei proprietas ab eius temperamento, quod ij nequaquam assequētur, qui quorumlibet effectuum causas à manifestis sumunt qualitatibus. Sed mirum fortasse quibusdam videbitur, quomodo hæc innotescant, si nulla qualitate prodantur. Nihil absurdi proferimus: experientia namque plurimorum est inuentrix, quæ nulla rationum subtilitate quisquā expiscari potuisset. Cùm
D itaq; solertes medici ratione rerum naturas, & obseruatione medicamentorum vires exquirerent, inuenerunt plurima, quæ potiùs admirarentur, quàm vt eorum causas acri studio, & labore fortassis etiam inutili disquirerent. Quoniam verò multi pro secretis multa venditant, quæ nihil minus existunt, medicos certè veritatem in hisce scrutari decet, vt & certior sit eorum vsus, & hosce iactatores grauitate philosophica pessundent.

Occultorum inuentio.

Occultorum examen.

E ID quoq; videtur magis esse consultum, vt iis priùs vtamur, quorum vires veterum authoritate, sensibus etiam ipsis, & rationis discursu notissimæ sunt, ante quàm ad ea leuiter excurramus, quæ præter rationem miros pollicentur effectus. Excusari namq; medicus meritò poterit, vbi res minimè successerit, si quod recta ratio, & ars ipsa postulat, egerit: aliàs temeritatis actionem nequaquā effugerit. Cæterùm si res desperata sit, nec morbus vsitata curandi ratione profligari possit, vbi quod ex officio faciendum erat, egeris, ea
F tentare, vel experiri licebit, quæ tibi præ cæteris videbuntur esse certissima. Cauendum porrò est, ne iis vtamur, quæ cum viribus occultis salutem polliceantur, manifestis tamē facultatibus exitium minantur. Pręstat enim non iuuisse, quàm vt ægros in præsentissimū vitæ discrimen impellas.

Vtendi tempus.

NEQVE verò si medicamentis hisce fuerit vtendum, methodus ob id aspernabitur, qd' video factitare monoculos ætatis nostræ

Vtendi ratio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

cyclopes, qui vt nouam medendi rationem, suasq; nugas extollant, in Galenum eiusque doctrinam debacchantur impudentissimè. Non equidem negauero, quin medicamenta prodant, quæ vires habent ad morbos profligandos eximias: cùm verò rectam iis vtendi rationem negligant, imitandi certè non sunt, sed si secretis vtendum sit, benè vtendum est. Hæc autem optima est vtendi ratio, vt nec communia medicamenta despicias, nec satis vtiq; confirmatam veterum medendi rationem. Si quis igitur hisce medicamentis & prudenter, & methodicè fuerit vsus, dubium non est, quin admiranda sæpè sit experturus, quæ manifestæ medicamentorum vires naquaquam præstiterint. Ad eos tamen maximè morbos vsurpari possunt, quorum occulta est, & ab humorum prauitate diuersa malignitas.

Vsus & vtilitas.

DE MEDICAMENTIS certis quibusdam corporis partibus addictis.

CAP. XXXI.

EADEM & in hisce medicamentis inter doctos agitatur controuersia. Cùm enim aliqui specificas (vt vocant) medicamentorum vires negauerint, hoc etiam admittere noluerunt, medicamēta quædam certis quibusdam corporis partibus vel competere, vel aduersari peculiariter. nam quæ caput roborant, eadem cæteris quoq; visceribus auxiliātur: nec quicquā est, quod vel renib. vel cordi negocium facessat, quin idipsum lædat, quasi cūq; partes offenderit. Verū vtraq; parte peccatur. Nec enim vera est eorum sententia, qui nihil in hisce præter occultam substantiæ ꝓprietatem admittunt: nec eos penitùs approbare licet, qui nulla censent medicamenta partibus vllis peculiariter addicta esse. Licet enim (quod aiunt) nihil vlli parti tātum vel obsit, vel conueniat, quin id ipsum cæteras quoq; vel iuuet, vel offendat, nihilominus tamen fieri potest, vt quod omnibus competit partibus, alicui sit magis familiare: vel vicissim, quod omnibus, nocet, alicui magis & ꝓpriè quidem noceat. Sunt enim corporis humani partes ita cōstitutæ, vt & in multis conueniant, & propriis etiam substantiis discrepent. Licet itaq; partibus aliquid cōducat omnibus, qua nimirū eis est ratione quodammodo simile: quid obstat, quin propria substātiæ differētia vel hepar primariò iuuet, vel aliam quamuis partem? Nocentium idem quoq; iudiciū esto. Rerum enim sympathias, & antipathias à natura tollere nō possumus, quarum certè nemo rationem ab ipsis qualitatibus exposuerit: conetur modò, qui volet, licebit, palmāq; feret, si quid fuerit assequutus. Etsi verò negari non potest, quin hęc

A medicamēta (quæ medici certis quibusdam partibus adscripserunt) proprietate quadam occulta iuuent, nequaquā tamen ob id omnis rationum discursus excluditur: siquidem ab ipsius partis & medicamentorum natura quædam potest ostendi ratio similitudinis, vt paulo pòst clarum faciemus.

Vsus.

QVIS verò sit horum medicamentorum vsus & vtilitas, facilè collegerit, quisquis intelliget ea meritò prodesse magis, quæ non B qualitatibus solùm, sed tota sua substātia iuuant. Hæc sint in genere dicta: quæ verò in singulis obseruanda fuerint, sequentibus capitulis exponentur.

DE MEDICAMENTIS, quæ vocant cephalica.

CAP. XXXII.

C CAPITIS nomine totam eius compagem intelligimus à summo apice ad ipsas vsq; clauiculas, quib. suprema corporis pars à pectore seiungitur. Ea tamen ꝓpriè cephalica dicuntur, quæ cerebri vitijs accōmodantur: siquidem quæ vel oculis cōpetūt, vel aurib. aliisq; ad capitis molem pertinentibus, suas habēt ab ipsis partib. denominationes. Capitis, vt & aliarū partium, medicamēta duabus medici classibus distinxerūt: D alia nāq; calida vocarūt, alia frigida: quo certè discrimine patet hæc ipsa nō sola substantiarū similitudine, sed manifestis etiā qualitatibus cuiq; parti cōpetere. Non enim caloris, aut frigoris occultæ sunt facultates, & quæ tota sui substātia iuuāt, semper omnibusq; conueniunt. Cæterùm vt cephalica dignoscātur, cerebri natura, & affectus maximè ꝓprij sunt describendi. Cerebrum itaq; cùm & rationis sedes sit, sensuumq; principium, & neruorū origo, natura temperatū est: quouis enim ex- E cessu cæteris partibus magis afficitur, siquidē si calidius existat. subitò sensus & ratio commouētur: sin verò sit frigidius, iidem languēt & obstupescūt, vt reliqua taceā symptomata, quæ subinde caput inuadunt, si cerebrū à sua recedat temperie. Hoc etiam cerebro peculiare est, vt odoribus, sonis & colorib. vel delectetur, vel offendatur, cùm reliquæ partes hisce sensibus destituantur. Vterum tamen F excipiunt aliqui, vtpote qui manifesto motu fœtida refugiat, amplectatur aūt suaueolentia: verùm hac de re suo loco tractabitur. Censebuntur ergo cephalica, non ea solùm quæ gratis odoribus cerebrum recreant, sed quæ vel suaui concentu, vel iucundis variarū rerū picturis oblectāt audientes, aut inspiciētes. Hoc tamē in hisce discrimē obseruari potest, odores cerebrum afficere innata magis olfaciendi facultate, quàm discernendi iudicio, cùm nec musicis, nec aspectu quisquā oblectetur, quin ab harmonia dissonantiam, & ab eis quæ pulchra sunt, deformia discernere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

nere possit, ea proculdubio ratione, quòd odoratus hisce sensibus, visu nimirum & auditu, magis terrenus existat. Hæc grata disputatione, iucundis item obiectionibus copiosè discuti possent, nisi seruanda breuitas hoc ipsum prohiberet.

Vsus. Qvamvis autem & musica cerebrum & picturis reficiatur, non tamen hæc inter cephalica numerantur, quòd medicamenta nõ sint. Ex ipsius autem cerebri affectibus cephalica etiam dignosci possunt. Quoniam itaque cerebrum (vtpote quod reliquis visceribus minus natura calidum existat) pituita plerumq; repletur, ob id ea maximè cephalicis annumerantur, quæ præter occultam, qua cerebrum roborant, facultatem, excalefaciunt, tergent, incidunt, & exiccant. Cerebri verò situm si consideres, cùm in suprema corporis parte sedem habeat, calidos vapores facilè suscipit, vnde (præter quàm quod aliis obsint rationibus) ægri sæpenumero vigiliis excruciantur, & capitis doloribus: quę symptomata refrigerantibus cephalicis compescimus. Hæc alia est cephalicorum series, sub qua fortassis etiam narcotica comprehẽdere liceat, cùm suas frigore vires exerant. Licet autem hæc ipsa in aliarum etiam partium doloribus adhibeantur, propriè tamen cephalica censeri debent. Ea siquidem ratione dolores sedant, qua somnum inducunt, aut partis alicuius sensum obstupefaciunt. Cùm itaque cerebrum somni & vigiliarum sedes existat, & origo sensuum, hac & illa ratione narcotica pro cephalicis haberi possunt. An verò hęc tota substantia capiti familiaria sint, ijs perpendendũ relinquimus, qui præter occultas vires in hisce medicamentis nihil agnoscunt, cuius respectu certis partibus competere possint. Hoc fortasse magis rationi consentaneum fuerit, narcotica cerebro & sensilibus corporis partibus aduersari tota substantia, quàm vt eis auxilientur. De purgantibus autem, an eorum aliqua certis quibusdam partibus competant, infrà proprio capite tractabitur.

Tot ergo sunt cephalicorum classes, vt aliqua cerebrum expurgent, idem aliqua refrigerent, aliqua verò corroborent, quibus equidem omnibus hoc forsan commune est, vt cerebro sint occulta facultate familiaria, quæ nec ratione comprehendi, nec præceptis describi possit. Cæterùm quæ morbos cerebro peculiares proprietate quadam excutiunt, vel talia sunt, quorum ratio reddi nequeat, vel ad dictarum classium aliquã meritò referentur. Hoc tamen vt addatur, forsan non abs re fuerit: hæc nimirum medicamenta, vel ideò prodesse, quòd hisce morbis antipathia quadam aduersentur, vel quòd cerebrum aduersus malignas morborum vires tota substantia muniant, atq; tueantur.

Vtendi tempus. Porro cùm variæ sint (vt modò dictum A est) cephalicorum vires, non eadem semper aut eodem tempore conueniunt. Non enim cerebrum facilè corroboratur antè quàm expurgatum fuerit: nec priùs id ipsum cephalicis expurgatur, quàm vniuersum corpus ꝓbè fuerit euacuatum, ne scilicet caput attractione repleatur. Refrigerantibus ferè, cùm id caloris vehementia postulat, vtimur: periculosa tamen sunt, si crisis expectetur. De narcoticis aliàs sat dictum est. *Vtendi ratio.* Qua verò sit ce- B phalicis vtendum ratione, paucis exponi nõ potest, cùm pro variis morborum generibus, pro variis item vniuscuiusque morbi temporibus & symptomatis, varia quoq; sit cephalicis vtendi ratio.

DE RELIQVIS CAPITIS PARTIBUS.

CAP. XXXIII.

C Svb capitis nomine (quod etiam præcedenti capite monuimus) externæ quoque partes, vt oculi, nares, os, & aliæ, cõprehenduntur: de quibus aliquid saltem exponemus, vt earum etiam remedia possint inuestigari.

Oculi. Primvm ergo de oculis agemus, quòd inter sensus externos visus primas obtineat, cuius organa sunt oculi. Duplicia verò statuuntur oculorum medicamẽta, quæ nimirum D ad spiritus visorios, & quæ ad ipsosmet oculos referuntur. Spirituum ea debet esse constitutio, vt nec nimis crassi, nec nimis subtiles existant. Cæterùm etsi sæpe fit, vt nimia spirituum subtilitas visum efficiat debiliorẽ, ea tamen ocularia maximè nuncupantur, quæ facultate, quam habent, incidendi visum exacuunt: ὀξυδερκικὰ Græci nominant. Inter hæc autem à medicis plurima recensentur, quæ non hac, sed occulta proprietate vi- E sum iuuent. Non hîc equidem hac in parte refragabimur, vtpote cùm nouerimus prodesse multa, quorum vires non ita rationi pateant, nisi quis ad ipsam substantiæ similitudinem recurrat. Hic tamen eorum acumen mirari contingit, qui caprinum iecur nyctalopas iuuare censent, haud alia ratione, quã quòd capras existiment nõ minùs noctu cernere, quàm interdiu. Liceat itaque ab vno cætera comminisci, vt mirandos rerum effectus intelligendo comprehendere videaris. Sed quæsierit forsan aliquis, quænam sit hepati F cum oculis affinitas? certè nec eadem substãtia, nec idem eis inest temperamentum. Hęc iucũda disputatione tractari possent amplissimè: breuitatis tamen causa solummodo ꝓponenda fuerunt, & eo fine quidem, vt hæc quoq; ratio pateret, qua non oculis solùm, sed reliquis etiam partibus, medicamenta ꝓpriè, vel admirando successu competentia, nõnullo discursu rationis exquireretur. Constat, veteres ab animalibus didicisse plurima,

quæ nec mentis acumine potuissent assequi, nec ipsa fortassis etiam experientia. Porrò quod ad ipsam oculorum constitutionem attinet, cùm sensu sint exactissimo, nec leuia leuiter ferant incommoda, non quæuis subitò censeri debent ocularia, si visum extenuando possint acuere, sed hoc in extenuantibus requiritur, vt nec nimis acria, nec calida nimis existant. Quod si quæ sint extrinsecùs adhibenda, solùm ea conueniunt, quæ nec duritie lædant, nec irritent mordicando, nec adeò viscosa sint, vt tenaciter adhæreant. Hæc nimirum ocularia sunt medicamenta, quæ nec in pulueres, nec in vnguenta reducuntur, quod hæc ob oleum oculis infensa sint, tum quòd glutinis instar validiùs in partes impingantur. Pulueres autem quisq; nouit, quid negocij sæpe oculis inferāt, cùm eis aduersissima sit asperitas. Sed hęc ad medicamentorum formam spectant magis, quàm vt eorum vires ostendant. Sunt tamen obseruanda nihilo minus, quòd hac etiam ratione, non viribus solùm ocularia dicantur, quæ vitijs oculorum adhibentur.

Nares et os. Eadem quoq; ratio est aliarum partium, ne vel fœtida naribus offerantur, vel palato, quæ saporem habeant ingratum. Hæc enim non gustui solùm officiunt, sed ventriculum etiam subuertunt, cùm eadem sit oris & ventriculi tunica. Quæ verò grauiter olent, & naribus molesta sunt, & cerebro non leue damnum inferunt. Sint ergo stomatica vel dulcia, vel saltem non ingrata: sint errhina vel odorata, vel nullo grauia fœtore. Quòd autem & nares & os viæ sint ad expurgandū cerebrum, ideò facilè vitiis infestantur, quæ perpetuò postulant abstergentia. Cæterùm de masticatoriis, gargarismatis, & errhinis nō est vt hic verba faciamus, tum quòd cerebrū magis, quàm vel os, vel nares spectent, tum quòd de purgantibus suo loco simus acturi.

Aures. Aures quòd pateant, facilè frigidis infestantur: quòd siccissimæ sint, medicamenta postulant, quæ vehementissimè siccent.

Dentes. Dentibus autem inimicum frigus est, & calor vehemens. Acidis etiam, austeris & acerbis maximè læduntur, cùm nec cute, nec carne sint obducti. quibus horum iniuria cōtemperari possit. Detergentibus iuuantur dentes, & adstringentibus, quòd leui de causa defluxionibus infestentur: quæ causa etiam est, vt facilè dulcium & pinguium vsu putrescant.

Facies. Vt oculi coloribus, aures harmonia, nares odoribus, & lingua sapidis oblectatur: ita facies, & maximè muliercularum, iis inhiat, quibus & nitorem, & formæ decus consequatur. Hæc sunt, quæ nobis hoc loco de cephalicis scribenda esse videbantur: cætera in fucis & morborum curationibus exquirantur: vbi copiosiùs à practicis descripta sunt.

DE MEDICAMENTIS pectoralibus.

CAP. XXXIIII.

Medicamentorvm, quæ pulmonibus & thoraci addicta sunt, non vnum genus est: quædam enim partes affectas spectant, aliqua materiam, quæ morbū infert. Etsi verò quibusdam pulmones exulcerantur, vt sint adstringentibus conglutinandi: non hæc ideò tamen thoracica nuncupantur, cùm adstringentia pectori sint & pulmonibus aduersissima, tum quòd respirationem prohibeant, tum quòd expectorationem remorentur. Thorax itaq; lenientia maximè poscit, vt & liberior sit respiratio, & si quid inhæreat, faciliùs discutiatur. Cùm autē pulmones destillationibus à capite sint obnoxij: fit, vt ea præcipuè pectoralia cēseantur, quibus expuitio procedit expeditiùs. Non vna tamen est sputi promouendi ratio: nonnunquam enim materia, quæ delabitur, tenuis est, vt quantocunque thoracis motu nequeat expelli, cùm subinde diffluat: quandoque tamen adeò crassa est, vt per angustas pulmonis arterias eiici non possit. Hinc duæ sunt pectoralium natæ species, vt nimirū materia tenuis incrassetur, & crassa nimis incidatur, quò faciliùs expui possit. Eorum verò, quę tenues incrassant humores, quędam mitiora sunt, quæ calidis & frigidis conueniunt humoribus: alia verò vehementer etiam frigida sunt, vt humorum acrimoniam refrænare possint. Cæterùm quòd inter pectoralia, quæ phthisicis cōpetunt, etiam recenseātur, de his vt aliquid saltem dicamus, operæpretium esse videtur. In his itaque medicamentis tria conspiciuntur, quorum ratione tabidos iuuant. Sanguinem enim concretum incidunt & expectorant, pulmones peculiari virtute fouent atque tuentur, & vulnera conglutinant: quæ quidem vires aliquibus etiam simplicibus tributæ sunt, sæpe tamen pro varijs medici scopis variè distribuuntur, vt nimirum vlcera vel magis expurgentur, vel magis conglutinentur. Contrariæ siquidem vires existunt, & quò magis aliqua tergent & incidunt, tanto quoque magis glutinantium vires impediunt. Hæc igitur ratio temporis obseruatur, vt in principio magis abstergentia competant, postea verò magis iuuent glutinantia. Licet itaque tabidis adstringentia conueniant, non hac ipsa tamen ratione pectoralia censentur, sed quòd & incidant, & propria vi pulmonibus familiaria sint. Ad hæc tanta nequaquam eis inest adstrictio, vt respirationem impediant, aut humores pulmonibus vehementer impingant. Sunt ergo pectoralia, quæ vel laxant & emolliunt extrinsecùs admota, vel humores pulmonum arteriis impactos incidunt & expurgant:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

gant: aut tenues incrassant defluxiones: aut acres temperant, & arteriæ leniūt asperitatē.

DE MEDICAMENTIS cordialibus.

CAP. XXXV.

VT cerebrum sensus, ita cor affectuum sedes est, vitæ fons, & infusi caloris origo. Cùm itaq; duo sint cordi maximè propria, vt & suo calore vitam foueat in reliquis partibus & voluntati suis affectibus vigorem inferat: duo quoq; sunt eorum genera, quę cordi conuenire dicuntur. Quædam enim, quòd animum exhilarent: quædam, ꝙ cor ipsum iuuent, cordisq; spiritus reficiant, cordialia nuncupantur. Eorum porrò, quæ cor oblectant, non vna est ratio, cùm vel ira, vel amore, vel metu, vel odio, vel tristitia, vel alijs affectibus cor variè conturbetur, quorū vel temperantia, vel ablatione idipsum vicissim erigitur. Etsi verò cor affectibus hisce plurimum sæpe recreatur, vt cordialia meritò sint, quæ vel amatoribus obblandiuntur, vel iratos placant, aut solantur meticulosos: ꝙ tamen hæc medicamētis primariò nequaquam assequamur, ad aliud vel tempus, vel locum referenda sunt: maximè verò philosophiæ præceptis ita mens imbui potest, vt minimū affectibus conturberis. Cor enim medium est inter hepar & cerebrum, vt non ratione minus, quàm ingestis afficiatur. Quãuis autem vis hæc medicamentis quibusdam inesse dicatur, vt lætitiam inferre possint: nequaquam tamen id ita fuerit intelligēdum, atq; si suapte natura cor exhilararent. Lætitia namq; non corporis, sed animi motus est: quò fit, vt sine iudicio lætari nemo possit. Sunt tamen, qui medicamentis odium, aut amorem concilient: verùm id existimauerim (si fiat) vel occultis rerum proprietatibus, aut incantationi potiùs adscribendum esse. Quòd verò lætitia quibusdam medicamentis attribuitur, id hac ratione verum est: cor vt vitam omnibus corporis partib. impertit, iisdem ita compatitur, & pede vel manu læsa subitò contristamur. Quicquid ergo dolorem vel tollit, vel saltem mitigat, oblectare dicendum est. Magis tamen hoc ipsum præstare videntur ea, quæ propriis cordis affectibus mederi possunt. Cor itaq; nimio calore, venenis, & tetris vaporib. afficitur. Hîc nimirum patet altera medicamentorum cordialium series: nam quæ modò proposuimus, animam in corde magis, quàm cor ipsum spectant: hæc verò cor, & cordis spiritus naturali virtute magis, quàm rationis vi fouent atq; tuentur. Tria sunt igitur horum medicamentorū genera, quibus affecto cordi naturæ adminiculo succurrimus. Quędam enim, quòd refrigerando febrium ardorem mitigent: quædam, quòd venenis aduersen-
A tur: quædam verò ꝙ cordis spiritus peculiari virtute refocillent, cordialia nominantur. At non quicquid refrigerat protinus est cordiale. Plumbum enim non minus ac aurum, argentum, aut gemmæ pretiosissimæ, frigidum est. Hîc nimirum vis alia subest quę nec scripto facilè, nec verbis exprimitur. Sed vereor, ne talia magis ex accidenti, quàm propria facultate lætitiam inducant: vt ad primā
B cordialiū classem meritò sint referenda, cùm ratione magis animum in corde, quàm naturali dote cor oblectent. De venenis & eorum alexipharmacis suprà proprio capite actum est, vt hîc nihil superesse videatur, quod iam scriptis addi debeat. Huc tamen non quæcunque venenis aduersantur, referenda sunt: sed ea, quæ oppresso cordi succurrunt. Quædam enim (vt suprà demonstratum est) alterando, quædam vires naturamque fouendo venenis resistunt: quædam tota sui substantia,
C facultate nimirum occulta, certis quibusdam venenis aduersa sunt, quorum tamen nullum sub hac classe continetur. Ecquis enim scorpium aut viperas inter cardiaca recenseat? De cibis, & ijs quæ contrarijs qualitatibus venenorum vires infringunt, idem quoq; dictum esto. Quæ cor autem vel occulta virtute, vel quadam substãtiæ similitudine, vel vi, quam ratione quodammodo comprehendere possis, roborant, ad hunc cordialium ordinem referenda sunt. Cùm hoc enim venenis insit omnibus, vt cor petant, & vitæ insidientur; quæ cor aduersus hæc muniunt, atque tuentur, alexiteria meritò nominari debent. Tertia cordialium classis est eorum, quæ cordis spiritus reficiunt. Hæc nimirum ea sunt, quæ cor exhilarare dicuntur, tum quòd peculiari facultate vitales spiritus excitent, & viuidiores reddant, tum quòd tetros & melancholicos arceant à corde vapores. Vt odorata spiritus animales erigunt, aromatica
E naturales, ita hæc amica cordi virtute vitales fouent & recreant.

DE MEDICAMENTIS stomachicis.

CAP. XXXVI.

MEDICAMENTA, quæ ventriculo cōueniunt, stomachica nominãtur: etsi stomachus non vētriculum, sed eius
F orificium, seu gulæ partem inferiorem designat. Cùm itaque stomachica non partis, sed totius existant, non vnius etiam sunt generis: siquidem in ventriculo tria maximè proprijs curanda medicamentis obseruantur: appetentia deiecta, concoctio debilis, retentrixque facultas vitiata. Quæ appetentiā excitant, acida ferè sunt, & grato condita sapore. Licet aūt varijs de causis appetitus sæpè concidat, vt cùm obruitur bile ventriculus, aut putridis humoribus, nō ea tamē, quib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

hæc expurgantur, propriè dicenda sunt orectica, sed quæ quadam acida vi gulam & stomachũ contrahũt, gratoq; sapore delectant.

Concoctionem iuuant ea, quæ vel calore conuenienti, vel aromatica facultate ventriculi calorem fouent, vel occulta proprietate ventriculum roborant. De occultis dictum sæpè est: hîc tamen ratio superiùs ꝓpositæ similis, paulò tamen veritati magis consentanea, nobis offertur. Nyctalopes ex quorundam sententia caprino iecore iuuari suprà diximus, quòd existiment aliqui, capras nocte non minus cernere, quàm interdiu. Ventriculi verò concoctionem interna ventriculi gallinarum tunica iuuare creditur, quòd hæc animalia insignem habeant concoquendi vim.

Retentrix ventriculi facultas vitiata nauseam parit, vomitum, & alui profluuia. Medicamentis hæc corrigitur adstringentibus: non ob id tamẽ, quicquid adstringit, stomachicum est, cùm adstringant multa, quæ ventriculo sunt aduersissima. Stomachicis ergo præter manifestas qualitates alia vis inest, qua ventriculo sunt accepta.

Vtendi ratio.

Ad appetentiam excitandã medicamentis interdũ vtimur, quæ non vsqueadeò ventriculum iuuant: quò fit, vt hac in re multa sint obseruanda, tum vt tempore conuenienti, tum vt aptis ad id medicamentis appetentiam excitemus, quæ quidem paucis describi non possunt, cùm pro variis appetentiæ deiectæ causis variè sit etiam procedendum. Hoc tamen maximè notum, & commune præceptum est, orectica impuro ventriculo, vel si cibandum non sit, nequaquam adhibenda esse. Quæ verò concoctionem iuuant (πεπτικὰ dicere liceat) ante cibum offerri debent, tum quòd in ventriculi fundo, non superiori parte calor excitandus sit, tum quòd calefieri debeat ventriculus antè quàm cibus offeratur. Quibus autem ventriculus adstringitur, ea cùm duplici fine conueniant, vt vel stomachum, vel pylorũ occludant, hoc quoque discrimine sunt exhibenda, vt si vomitum euitare velis, à pastu: sin fluxus inferiores, ante cibum præbeas adstringentia. pòst enim assumpta, cùm cibos deorsum pellant, aluum sæpenumero mouent: maximè verò, si lenientia priùs ingesseris.

DE MEDICAMENTIS hepaticis.

CAP. XXXVII.

Hepaticorum tres fortè licuerit constituere gradus. Quibusdam enim delectatur hepar, quibusdam robur viresq; nanciscitur: sunt & alia, quæ vitijs eius propriè competunt. Vt ad ciborum dignotionem, ne facilè quiduis ingereretur, gustus & appetẽtia ventriculo præmissa sunt, & lin-

A guæ stomachoq; concredita, quibus & competens ciborum qualitas, & sufficiens eorundẽ quantitas indicaretur: ita est hepati quiddam & manibus ingerentibus, & linguæ gustanti, & stomacho discernenti correspondens à natura tributum. Venis enim mesaraicis sibi conueniens attrahit alimentum, quod nimirum eiusdem naturæ fuerit, aut temperamenti. Hæc sunt ea, quibus hepar delectatur, alimẽta quidem maximè: verùm ex me-

B dicamẽtorum serie nonnulla iecori quoque grata sunt, dulcia nimirum: hæc enim auidè, velut alimenta sibi competentia, trahit. Hepar autem corroborant ea, quæ leuiter adstringunt. Cùm enim concoctioni dicatum sit, quadam opus habet adstrictione, qua tum calor, tum concoquendus humor contineatur, ne diffluat hic, ille verò dispergatur. Nequaquam tamen tanta est hepaticorum adstrictio, quanta stomachicis competit. Ven-

C triculus enim amplissimꝰ est, & ingressum & exitũ habens maximè patentes: at hepar exilibus est refertum venis, quibus vel chylum attrahit, vel sanguinem in reliquum corpus distribuit. Quamobrem ne vel obstruatur hepar, vel distributio sanguinis impediatur, adstringentia iecori competunt, nõ adeò tamẽ valida, vt hæc inferant symptomata. Quòd itaq; iecur ita sit constitutum naturaliter, vt

D præ cæteris visceribus facilè obstructionibus corripiatur, ideò medicamenta, quæ vel prohibẽt obstructiones, vel iisdem factis medentur, hepati censentur esse peculiaria. Sunt autem ea, quæ sine vehementi calore incidunt & extenuant: quibus tamen & adstrictio lenis, & aliqua facultas insit abstergendi. Obstructiones plerumq; sequitur inflammatio, quæ refrigerantia poscit, non quæcunq;, sed hepatica, hoc est, quæ simul & abstergant &

E extenuent. Cæterùm ex visceris natura diligenter hoc est obseruandum, vt cùm id concoctioni destinatum sit, calidis refrigerantia temperentur, ne calor adeoque concoquendi facultas aboleatur: aut etiam diaphragma, cui vicinum & annexum est, ita refrigeretur, vt respiratio impediatur. Hic etiam modus in extenuantibus obseruari debet, ne visceris robur diffundatur: in adstringentibus, ne vel attractio chyli, vel distributio sanguinis (vt modò dictum est) impediatur.

Vtendi ratio.

F

DE MEDICAMENTIS splenicis.

CAP. XXXVIII.

In sanguinis generatione tria maximè cõspiciuntur excrementa, serosus humor, flaua bilis, humorq; melãcholicus. Bilis propriam habet in hepate cystim: serum ad renes delabitur: splen verò crassiore ad se sanguinis partem allicit. Duplex autem est hoc sanguinis excrementum: aut enim nimio calore

lore adustum est, quam bilem atram nominant, aut ex seipso crassum ac terrenum est, qui propriè melancholicus humor appellatur. Hinc inuestiganda est vis, & natura splenicorum. His enim humoribus lien vtplurimum infestatur: vnde varia consequuntur symptomata, quibus cætera quoque viscera noxam ferunt. Atra namque bilis, vbi vel efferata, vel adducta fuerit, melancholiam furoresque parit: humor autem melancholicus & visceris obstructionem, & schirrhum inducit, vt & sanguinis concoctio vitietur, hydropsque sæpenumero subsequatur. Duplicia sunt itaque medicamenta, quæ lieni censentur esse peculiaria. Quædam enim atræ bili competunt, quædam humori melancholico. De purgatione nihil hîc nobis agendum est, cùm id infrà proprio capite simus tractaturi. Splenica sunt ergo, quæ bilem atram humectando contemperant & refrigerando: licet ex his etiam aliqua sint calore temperata. Non enim bilis hæc vsqueadeò calida est, vt medicamenta poscat, quæ dicunt biliosa, quibus eximia vis inest refrigerandi. Hæc nimirum sunt ea, quæ superius inter cordialia retulimus, quòd teros bilis atræ vapores, quibus cor obruitur, temperent & demulceant: qua ratione lætitiam inferre dicuntur. Sunt ea quoque splenica, quibus humor melancholicus corrigitur & præparatur, vt commodè pòst euacuari possit. Medicamentis id assequimur incidentibus & aperientibus, quæ ab hepaticis ea ratione differunt, quòd sint adstrictionis expertia. Splen enim concoctioni non est addictus: quo fit, vt adstrictione non indigeat, cùm ad hepatis vires confirmandas chylumque retinendum ea non parum suppeditet auxilij. Splen etiam ab humore melancholico non obstruitur solùm, sed induratur, vt inter splenica meritò quoque numerentur emollientia, quæ non equidem assumuntur intrinsecus, quòd ventriculo sint & visceribus concoctioni destinatis inimica, sed extrinsecus admouentur. Quamuis autem scirrho iecur etiam afficiatur, hæc tamen ei non conueniunt, quòd hepar (vt suprà dictum est) adstrictione indigeat, qua tamen hæc destituuntur, & tantam emolliendi vim habent, vt calorem viscerum, & spiritus adeoq; vires dissoluant.

DE RENVM AC VESICÆ medicamentis.

CAP. XXXIX.

AD serum à sanguine secernendum renes à natura cæteris additi sunt visceribus. Id autem vt exciperet, ne subinde vrinam excernere cogeremur, vesica ijs adiuncta est amplitudine sufficienti. Cùm A itaque renum & vesicæ munus hoc sit maximè proprium, vt à corpore tenuissimam sanguinis partem excernant, morbis etiam vtplurimum vrinæ vitio corripiuntur. Vel enim calculo, vel inflammatione, vel crassis humoribus vrina supprimitur, vt hac quoque ratione medicamenta renibus & vesicæ competentia (quæ nephritica & cystica vocant) sint distinguenda: siquidem alia refrigerant, alia crassos humores incidunt, alia B lapides etiam confringunt. Etsi verò phlegmone ad sistendum sanguinis influxum adstringentia postulat: renum tamen & vesicæ constitutio talis est, vt eis & vesicæ maximè periculosus existat adstringentium vsus, vtpote quibus vrina magis impediatur. Quæ crassos humores incidunt, vretica propriè nominantur, de quibus suprà satis actum est. Lapides autem confringentia præter eam, qua pollent, incidendi facultatem (cuius C etiam respectu meritò sub diureticis comprehendi possunt) propria quadam vi prædita sunt, vt lapides adeò duros comminuant. Ex his plurima passim à practicis recensentur, quæ id ipsum occulta proprietate præstant, quorum alia ratio reddi nequit, quàm quæ ab ipsa eorum substantia sumitur, non manifestis qualitatibus. Ex ipsa itaque renum & vesicæ natura, morbisque peculiaribus, hæc propriè nephritica & cystica videntur esse no- D minanda, quę leniunt, & citra validum calorem incidunt & extenuant. Quòd autem eadem & renibus, & vesicæ tribuerimus medicamenta, discrimen hoc in ijs obseruari debet, vt cùm vesica sit à corporis cętro, quam renes, remotior, ei quoque validiora præscribantur medicamenta, ne vires eorum, antè quàm ad locum affectum peruenerint, euanescant.

E DE MEDICAMENTIS hystericis.

CAP. XL.

VTERO competentia medicamēta sunt, quæ menses mouent, vel nimis fluentes sistunt: de quibus abundè suprà dictū est, vt iam nihil superesse videatur, quod pluribus exponi debeat. Hoc saltem de vteri natura dictis addere liceat. Vterum videlicet cerebro & ventriculo substantia quodammo- F do similem esse. Cephalicis enim & aromatica vi præditis adeò delectatur, vt id manifesto motu clarum faciat dum ijs accurrit, eorum verò contraria fugitat. Hoc experientia ferunt esse certissimum. Si qua namque mulier vteri præfocatione corripiatur (quo quidem affectu sursum ferri creditur vterus) ori grauiter olentia, sed vteri collo admouentur ea, quæ grato sunt odore prædita. Sin autem procidat vterus, vice versa progrediūtur. Ob-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

latis enim ori beneolentibus, & fœtidis vuluæ admotis, vterus retrocedere perhibetur. Hæc ratio fuit, quæ mouit aliquos, vt olfaciendi vim vtero adscripserint. Sitne nasutus mulierum vterus, an verò sit eorum nasus vterinus, qui tale quidpiam asserunt, viderit, qui volet. Dubium non est, quin (quod suprà de cephalicis diximus) quæ gratum spirant odorem, cerebro sint & neruosis partibus amicissima: non ideò tamen olfactu solo talia prodesse iudicanda sunt, cùm & alijs qualitatibus, & ipsamet sui substantia partes nullo præditas olfactu iuuare possint. Eadem fœtidorum est ratio. Suffitus enim præter odorem, vim etiam habet certis quibusdam partibus aduersissimam. Fœtidis certè ventriculis offenditur, & ita quidem interdum, vt vehementi motu, quicquid assumpserit, euomat, non quòd olfaciendi facultate polleat, vel odorãdi, sed quòd alia fœtidorum noxa vellicetur. Vterum itaque iudicamus, non, quòd olfactu præditus sit, offendi fœtidis, sed quòd ea sint eius naturæ aduersissima. Licet autem olfactu nec obletetur, nec offendatur: fœtidis tamẽ læditur, & beneolentibus corroboratur. Odor enim medicamẽtorum index est, quo natura, quid sibi competat, edocet olfacientes Hæc quæstio pluribus hoc loco non est discutienda, ne propositi limites egrediamur: hoc saltem conclusionis vice dictum sufficiat, vterum perinde atque cerebrum bene odoratis & aromatica vi præditis confortari. Cerebrũ enimuerò nec gustu pollet, nec olfactu, quod caluaria læsa & malè sapidis, aut grauiter olentibus admotis comprobari potest. Denique cùm suprà satis ea discusserimus, quæ menses, vel sistunt, vel mouent, hoc eis hoc loco solum adijcere volumus, Hysterica nimirum dici medicamenta, non quæcunque vel adstringendo menses sistunt, vel eosdem mouent incidendo, sed quæ simul vtero grata sunt & accepta, qualia censeri debent, quæ vel odore suaui, vel aromatico sapore suam ostendunt substantiæ bonitatem.

DE MEDICAMENTIS arthriticis.

CAP. XLI.

ARTICVLI morbis ferè capitalib. infestantur: quò fit, vt cephalicis etiam curentur medicamentis. Ex ipsarum aũt partium natura, cùm eadem sit neruo ũ. quę cerebri ratio, nihil quoque colligere licet, quod in cephalicis suprà non sit expositum. Quòd tamen arthritica medicamenta doloribus oculorum maximè accommodentur, & ita quidem à medicis describantur, atq; si hac ipsa solùm ratione arthritica sint appellanda, de his aliquid etiam adijciemus, vt qualia poscant articuli, qualia item eorum

A dolores medicamenta requirant, intelligatur. Ex ipsa itaque articulorum natura, cùm neruacea sint corpora, facilè colligitur, articulis ea competere, quibus & siccãdi vis insit, & calefaciendi, cum leui quadam adstrictione, vel peculiari virtute, qua robur articulis addere possint: quæ certè facultas cephalicorum est, cùm tamen articuli sint à corporis centro remotissimi, vehementissima quoque poscunt medicamenta. Quod ad ipsos

B autem attinet articulorum dolores, hęc progrediendi methodus esto. Dolor aut tollitur, aut saltem demulcetur. Vera quidem eius cura est, si causam, quæ dolorem infert, radicitùs extirpemus. Tanta est tamen interdum doloris rabies, vt anodynis vtendum sit priùs, quàm doloris causam impugnemus: & id quidem eò maximè, quòd dolore partes incalescant, & influxu sanguinis inflammẽtur: quæ verò doloris causam euellũt, calidissima sunt,

C vt cùm furit dolor, ijs abstinendum esse videatur. Duplex autem est doloris sedandi ratio: nam si dolorem spectes, anodynis vti licebit: sin ardorem oppugnare velis, refrigerantia conuenient, tum quòd ijs ardor optimè temperetur, tum quòd ijs influxus etiam inhibeatur, & maximè si repellentium aliquid immisceas. Anodynorum naturam & vtendi rationem suprà docuimus: de refrigerantibus suo quoq; loco actum est. Porrò do-

D loris causas practici varias constituerunt, de quibus nunc non est disserẽdum. Hæc tamen ante alias admittenda fuerit: pituitam nimirum articulis impactam, cùm irritatur, influxum atq; dolorem excitare. Nam quæ medici ad dolorem penitùs extirpandum, arthritica recensent, talia sunt, vt validissimas ad incidendum & attrahendum vires habeant, quæ profectò nec bili flauæ, nec sanguini cõpeterent. Hæc substantia sunt eximiè tenui, quòd adstrictio pituitæ sit aduersissima. Ma-

E gis enim partibus impingeretur, à quibus tamen est elicienda. Cùm verò satis & attractũ, & discussum esse videbitur, vt & dolor cessauerit, & causa doloris absumpta fuerit, adstringentibus vtemur, & ijs, quæ articulos corroborare possint, ne pòst facilè defluxiones excipiant. Hæc sunt, quæ nobis de proprijs partium corporis humani medicamentis scribenda fuerant, vt qualia quibusq; competerent, ex earum natura & affectionibus

F maximè proprijs intelligeretur.

DE MEDICAMENTIS purgantibus.

CAP. XLII.

DE purgantibus medicamentis plurimũ à medicis disceptatur, vtrùm occulta proprietate sibi destinatos attrahãt humores, an verò manifestis qualitatibus idipsum præstent. Quæstionem hanc alijs discutien-

cutiendam relinquemus, & qua fieri poterit, breuitate methodum edocebimus, qua purgaturis procedendum esse iudicamus. Hoc itaque primum esto, quod medicinam exhibiturus obseruabit, quid nimirum sit euacuandum: dein medicamenta inuestiget, quibus idipsum assequatur. Cùm enim non eadem sit in omnibus materia peccans, non idem certè medicamentum competit omnibus. Rationes autem, quibus exquiri debeat humor expurgandus, per quas item vias educere conueniat, non fert instituti nostri ratio, vt hocce loco demonstremus: purgantium natura nobis & vires exponendæ sunt. Varijs itaque modis humores educunt medicamenta. Quædam enim leniendo, quædam abstergēdo, nonnulla naturā exstimulando, aliqua constringendo purgare conspiciūtur. Quæ verò propriè purgantia nominantur, præter hasce facultates aliam habent, qua humores à remotissimis etiam partibus eliciunt & attrahunt. Vtrum autem vis hæc calori tribuenda sit, an occultę proprietati, nostrum hoc dissoluere non est. Calida quidem censuerunt esse veteres omnia purgantia, cuius nomine calori vim purgatricem adscripserunt aliqui. Notum tamen est, recētiorum experientia purgandi vim quibusdam inesse, quæ vel frigida sunt, vel saltem exiguo prædita calore. Præter enumeratas purgantium medicamentorum qualitates, hæc etiam omnibus verè purgantibus inest, quædam nimirum substantiæ prauitas, qua ventriculo sunt, cæterisq; visceribus inimica. Non equidem dubium est, quin hæc ipsa vis ad purgationem plurimum conducat. Naturam enim ad expulsionem magis irritat, quā vel acria, vel mordacia. Nondum tamen attractionis ratio patet. Magis enim natura, quàm medicamēta, purgare diceretur, si sit humorum expulsio nominanda purgatio. Licet itaque non absurda sint quæ à multis in hunc modum ad purgatricem vim demonstrandam proferuntur, nequaquam tamen ideo negari potest, quin occulta quædam eis insit substantiæ proprietas, vt humores ad se certos alliciant. Quamobrem hoc pro confesso habeatur, purgantia medicamenta præter eam, qua pollent, purgādi vim, qualitates habere varias, quibus vel occultè, vel ratione manifesta negotium naturæ facessunt: quò fit, vt eis addenda sint corrigentia. Sunt etiā variæ purgantium differentiæ. Quædam enim pituitæ, quædam bili, quædam melancholiæ, nonnulla verò serosis humoribus addicta sunt: & aliqua leuiter purgant, aliqua verò vehementiùs, vt eius non parum intersit, quænam sint eligenda medicamenta. Denique si competens habeas medicamentum, & id prout res ipsa feret, commodè correxeris, tempus etiam, & vtendi ratio diligenter exquirenda sunt. Vt ergo generalem purgantium medicamentorum doctrinam paucis, & recta methodo comprehendamus, hæc capitibus aliquot sigillatim expediemus: quæ sint nimirum purgaturis eligenda medicamenta: quibus item corrigi debeant: quando, qua denique ratione ijs vtendum sit.

DE PVRGANTIVM medicamentorum electione.

CAP. XLIII.

CVM eadem medicamenta morbis omnibus nequaquam sine discrimine conueniant, sed vnaquæq; certis destinata sint humoribus, in hoc omnium primò decet intentum esse medicum, vt conueniens inuestiget medicamentum, quo morbum sibi propositum expugnare possit: hoc aūt ex humorū natura, & manifestis medicamētorū viribus est exquirēdum. Occultas equidē rerum facultates nullo rationis discursu licet experiri: quò fit, vt hîc de ijs nihil etiā simus acturi. Manifestis tñ etiam qualitatib. prędita sunt purgantia, quarū respectu dignosci possunt. Humores itaq; purgandi quatuor existūt: pituita, serosus humor, bilis, & melancholia. Medicamentorū verò qualitates, quibus ea discernuntur, hæ sunt notissimæ: quędam enim leniendi vim habent: quædā adstringēdi: nonnulla partiū tenuitate prædita sunt: aliqua vehementi pollent acredine. Discrimen in his hoc etiam obseruandū, aliqua videlicet leuem habere purgandi vim, alia vehementem, nōnulla verò media quadamtenus prædita esse facultate. Hac ergo ratione cum modò scriptis humoribus cōferri debent, vt quæ substantia sunt tenui, pituitæ, vel melancholiæ conueniant. cùm enim humores hi crassi tenacesque sint, vt attrahentibus cedant, incidentia poscunt. Quæ verò leniunt, quòd humores nulla ferè vi oppugnent, bili conueniunt, serosis humoribus, & ijs, qui fluxiles & ad purgationem præparati fuerint. Hæc nimirum causa est, quòd biliosa medicamenta mixtis incidentibus pituitā expurgent: siquidem vbi fuerit attenuata, fluxilis existat. Ob idipsum, quæ pituitā purgāt, demptis incidentibus, aquas euacuat, cū vt expurgentur, attenuatione non opus habeant. Cæterùm quòd hydragoga non ea propriè vocentur, quæ serosos humores, quos in vijs purgationi destinatis offenderint, secum rapiūt, sed quæ aquas in loco remotiori collectas violēter eliciūt: talia certè sunt, quæ non exigua pollent acredine, tum vt partiū tenuitate penetrēt, tum vt attrahāt calore vehementi. Quæ verò medicamēta vim habēt adstringendi, pituitæ, vel melancholiæ sunt infensissima, q crassos humores adstrictione

partibus magis impingant: sed ijs conueniunt expurgandis, quæ suapte natura facilè fluunt, qualis est bilis, aut putrefacta pituita, quæ defluxiones, aut alui profluuia sæpenumero excitant.

Coloribus etiam medicamenta discerni possunt. nam quæ alba sunt, pituitam: quæ nigra sunt, bilem atram: quæ flauo colore tingunt, flauam euacuare cēsentur, vt præter rationem & gustum visu quoq; possis edoceri, quodnam tibi medicamentum sit ad humoris alicuius expurgationem eligēdum. Sed vereor, ne medicos color fallat, vt bilem esse ducas serum, vel liquefactam pituitam, quæ flauo fuerit tincta colore.

B

Porro quòd aliqua leuiter, aliqua verò vehementissimè purgēt: id quoq; paucis expediendum fuerit. Competent ergo vehementiora, si quæ purgare voles, vel contumaciora, vel remotiora fuerint: quò fit, vt bilis cùm facilè cedat, etiam leuissimis expurgetur. Sunt tamen ex vehementioribus aliqua, quę bili cōueniunt, ea fortassis ratione, quòd citò ferantur impetu, eaq; solùm rapiāt, quæ facilè cesserint. Talia certè nec viscosis humoribus competūt, nec ijs, qui sunt ab intestinis, aut ventriculo procul dissiti.

C

Pvrgantivm denique discrimen hóc quoq; diligenter expendendum est, cùm aliqua per secessum, aliqua vomitione purgēt, vtra conueniant. Hoc autem ex morborum natura colligi poterit. Quod ad ipsa tamē attinet vomitoria, debili ventriculo, pectori, pulmonib. & oculis affectis nocēt, aliàs morbis ex cruditate conferunt. Vomitoria verò sunt, quæ substātiam habent vnctuosam, vel quæ citò fœtorem in ventriculo concipiunt, aut quæ vehementissimas habent purgandi vires, vt operationem præcipitent. Non equidem hæc proprijs addicta sunt humoribus, nisi pituitam ea poscere dicas, quibus incidendi vis inest. nam quæcunque ventriculus in se continet, vomitione forâs extruduntur.

D

E

DE PVRGATIONIS tempore.

CAP. XLIIII.

Antequam purgationem aggrediaris, priùs ex Hippocratis sententia corpus fluxile reddes, & humores ad expurgationem præparabis, ne, si non cedant, naturæ vis inferatur. Cum itaque concocta, non cruda medicāda sint, humores & maximè viscosos & tenaces calidis & incidentibus syrupis concoquemus, hac tamē prudentia, ne nimio calore in venas materia protrudatur, atque adeò febres excitet. Quòd verò vomitoria cōcoctione non indigeant, febrium, vel accessionum initijs exhiberi possunt, humorū præparatione postposita. Cæterùm si validè purgādum sit, priùs intestina vacuabuntur, vel lenitiuo, vel clystere: secus enim vijs nō præparatis, materia violenter attracta interciperetur, & tormina, vel aliud quoddam graue malum inferret.

F

A

Horas autem circiter tres, aut quatuor, ante cibum exhibentur medicamenta, ne vel in alimenta vertantur, & maximè si dulcia fuerint eis immixta: vel alimentis eorum vires obruantur, si quis ea paulò ante cibum exhibeat. Natura quoque diuerso motu molestanda non est, vt & purgationem expediat, & nutritione simul intenta sit. Maximum id verò est, quòd purgantia ventriculo, & naturæ, ceu venenata, plurimùm infesta sint, vt cum cibis in corpore nequaquā retineri debeant. Etsi verò pilulas cibum assumpturis aliquas exhiberi posse concedimus: nequaquam tamen hoc modo scriptis repugnat. Ex ijs enim conficiuntur, quæ nullam vim habent naturæ molestam, sed ventriculum potiùs roborant, & concoctione peracta, leuiter aluum mouent. Quòd si cum chylo quidpiam in venas feratur, id putredinem arcet, nec sanguinis concoctionem remoratur. Lenientia quoque (qualia sunt manna, cassia, syrupus rosatus laxatiuus) quòd naturæ non sint aduersa, paulò ante cibum, vt hora vna, vel dimidia, commodè ad excrementorum eductionem exhibentur. A' cibo pilulæ nonnunquam capitales exhibentur, vt cum ciborum vaporibus earum vires ad caput ferantur.

DE PVRGANTIVM medicamentorum correctione.

CAP. XLV.

In purgantibus plurima conspiciuntur, quæ vel adiuuanda sunt, vel corrigenda. Quædam enim manifestis nocent qualitatibus, quædam occulta malignitate naturam lacessunt, aliqua vel tardius vel imbecilliùs purgant, aliqua denique nimis efferato motu corpora viresque deijciunt. Cùm hæc itaque vitia vel nota sint antè quàm exhibeantur, vel postmodo nobis innotescant, de ijs primùm agemus, quæ cum ipsis purgantibus exhibentur: dein & aliquid eorum attingemus, quæ à purgatione nonnūquam offeruntur. Omnibus hoc ferè purgantibus inest, vt stomacho & naturæ aduersentur: quo nomine semper eis admisceri debēt, quę cor aut stomachum roborant. Id etiam, quæ leniendo purgant, habent incommodi, quòd in flatus facilè conuertuntur, vt ea perpetuò postulent, quæ flatus discutiunt. Hoc autem non in ijs solùm, quæ suapte natura flatulenta sunt, venit obseruandum, sed in iis etiam, quibus ad expurgandam pituitam, aut humorem melancholicum vtimur. Talia namq; licet in flatus cōuerti nequeāt, sua

tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tamen calore, si vel pituitam, vel melancholiam attigerint, flatus excitant, qua proculdubio ratione sena flatulenta dici debuerit. Purgãtia, quorum acrimonia visceribus aduersa est, non adstringentibus, sed ijs corriguntur, quæ leniendi vim habent & incrassandi. Talia namque sic temperanda sunt, ne diu in corpore contineantur: quod ij perpenderint, qui rosis aut alijs adstringentibus antimonium corrigunt. Tragacantha commodiùs temperari posset, siquidem medicamentorum acrimoniam tollit, nullius particeps adstrictionis. Ad excitandas purgantium vires, quò citiùs & faciliùs operentur, ijs interdum vtimur, quæ vel partium tenuitate, vel acrimonia naturam extimulant. Id autem in attenuantium vsu diligenter obseruabitur, ne modum exuperes, atque adeò vel venenatam medicamenti qualitatem ad cor deferas, vel sudorem excites, quo multiplex corpori damnum inferretur. A' purgatione si medicamentum imbecilliùs agat, vel clysteribus, vel balneis expultricem intestinorum facultatem proritamus: interdum leniens potio, vel iusculum exhibetur, & maximè, vbi siccum assumptum fuerit medicamentum. Ad nimiam medicamentorum operationem temperandam (ὑπερκάθαρσιν vocant) à multis multa suadẽtur, de quibus nihil hoc loco proferemus, ne constitutos breuitatis limites egrediamur.

DE PVRGANDI RAtione.

CAP. XLVI.

PRo varijs medici scopis varia quoque est purgantibus medicamentis vtendi ratio. Nam si fuerint humores à remotis partibus trahendi, forma sicca medicamentis est commodior, hac siquidem ratione diutiùs in corpore morantur. Sin autem citò purgandum fuerit, liquida exhibentur medicamenta. Neque verò parui refert, vtrum purgantia diluas, aut decoquas, vel in substantia (quod vocant) exhibeas. Quorun-

A dam enim expressum magis purgat, alia vires
habent in substantia efficaciores. Ea nimirum quæ facultate pollent adstringendi, magis purgant, si diluantur: terrena siquidem eorum portio vim retinet adstringẽtem purgationi contrariam. Cæterùm id etiam medico diligenter obseruandum est, qua nimirum quantitate, semélne tantum, an sæpius, & qua dosi medicamenta sint exhibenda. Quamobrem si materia crassa tenaxque fue-
B rit expurganda, sæpe purgatio reiterabitur:
aut si purgandus humor in corporis habitu fuerit, non enim vna vice, quæ vel remota, vel contumacia sunt, expurgantur: quòd si vehementius pharmacum exhibeatur, vires id deijciat, nec omnem tamen materiam euellat. Hinc fit, vt in morbis à melancholia factis purgatio duos aut tres dies continuetur. Quod verò medicamentorum doses attinet, præstat, vt singula diligentissimè per-
C pendantur. Non enim res hæc leuis est mo-
menti, sed quæ si tantillum medicamẽti pondus excedas, graue sæpenumero damnum inferat. Quamuis itaque purgantium doses regulis generalibus ita comprehendi nequeant, vt qua sit vnumquodque medicamentum mensura exhibendum, satis intelligatur: ex ijs tamen medicamentorum differentijs, quas suprà descripsimus, generalis quædam doctrina constitui potest, vt purgantium do-
D ses certis etiam ordinibus distinguãtur. Cùm
ergo medicamentorum aliqua leniendo purgent, quædam acrimonia vehementi, nonnulla verò viribus existant inter hæc quodãmodo medijs: hoc quoque dosium discrimen esto, vt quæ sua dulcedine laxant, ab ℥. j. ad ℥. j. ß. exhibeantur: talia sunt pruna, sebesten, tamarindi, siue oxyphænici, mucilago psyllij, cassia, manna. Quæ verò sua acrimonia non leuiter laxant, à gr. ij. ad gr. xij.
E poni debent, vt diacridium, scammonium,
colocynthis, euphorbium, & elaterium, &c. Quæ vel adstringendo, vel quæ sua substantia leuiter laxant, vt agaricu, saloe, myrobalani, &c. media quantitate dantur.

FINIS LIBRI SECVNDI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ANTIDOTARII GENERALIS, LIBER III.

DE DEO ET NATVRA.

CAPVT I.

PEractis præcedentibus libris materia formaq; medicamentorũ: restat, vt eorũ causas efficiẽtes hocce libro breuitate, qua fieri poterit, expediamus. Non equidem dubiũ est, quin medicamenta, cuiuscunq; modò generis ea sint, naturaliter prodeant, & generentur, vt natura medicamentorum efficiẽs causa meritò dicenda sit. Veruntamen haud vsqueadeò stupidi, vel excæcata mente sumus, vt principium natura prius non agnoscamus. Nec eos moramur in philosophia gigantes, qui solam (Deo vel non agnito, vel spreto nihilominus) naturam amplectuntur. Quàm absurda verò sit eorum sententia, qui satis probè philosophari videntur, si quas à natura, & rerum qualitatibus rationes excogitare possint, hinc animaduertere licet, quòd vbi naturales causas indagare conantur, quî fiat, vt semina cùm adoleuerint, tam varias formas consequantur, non aliud exponere queant, quàm quòd hæc sit vniuscuiusque seminis proprietas, vt in hanc, aut illam formam tandem excrescat. Non enim vel à primis, vel à secundis, aut tertijs rerum qualitatibus, rationes tot tamq; variorum effectuum reddi possint. Hæc itaq; rerum proprietas, quòd nulla ratione demonstrari possit, apertissimũ est primæ causæ speculum. Nam si quòd sato sinapi semine, talis frutex exurgat, causam esse dicas seminis insitam proprietatem, fruticis causam exposueris: nondum tamen eius proprietatis causa patet. Sin porrò dicas, fruticis hanc esse naturam, vt semen tali præditum proprietate producat, circularem & perplexam prodideris inscitiam. Ex ijs enim alterutrum priùs extitisse statuendum est, quod alterius quidem causa sit, non autem ab alio processerit naturaliter, vt luculenter à philosophis aliquibus, fidei Christianæ propugnatoribus, est demonstratum. Primam ergo causam admittimus, quæ singulas rerum, adeoq; medicamentorum species aliquando fecerit, modo qui naturalis non fuerit, vt eæ postea possent propagari naturaliter. Hæc rerum causa efficiens Deus est, cui boni quicquid est, acceptum ferimus, hic sua benedictione naturam in suo cursu conseruat. Cùm enim vires hasce rebus indiderit, easdem eis detrahere potest, quando-

A cunq; libuerit. Quamobrẽ vt medicus suũ in arte sua finem assequatur, Deo medicamentorum, quibus vtitur, authori gratias agat, quòd hæc ei suppeditauerit auxilia, quibus ægrotantibus succurrere queat, eundemque precetur, vt suam clementer benedictionem largiatur. Hæc nempe medici pietas sæpe plus præstiterit, quàm admiranda multorum doctrina. Dei namque benignitas non intra naturæ limites consistit, vt ea solùm peten-

B tibus exhibeat, quæ naturales medicamentorum vires pollicentur, sed admiranda sæpenumero ratione sanitatem ægris restituit, vt Devs ope sua, non autem medicus me-medicamentis curasse dicendus sit. Deum itaque medicamentorum, & sanitatis restitutæ causam esse cõfitemur, cui laus sit in perpetuum. Etsi verò causa rerum Deus est, non ideò tamen reliquas excluserimus. Natura siquidẽ & arte, quæ Deus ab initio sine me-

C dijs fecit, propagat & conseruat, quæ nimirum & medicamentorum, & ipsius adeò sanitatis causæ sunt. Arte quidem pharmacopœi medicamenta variè præparantur, & conseruantur, quæ suo medicus iudicio commodè dispẽsat, vt suum ad depellendos morbos medici prudentia finem assequantur. Priùs autem, quàm medici, & pharmacopœorum officia persequamur, de natura paucis aliquid exponendum est, cùm præ cæteris ma-

D nifestissima sit efficiens causa medicamentorum. Nouit enim vnusquisque, naturaliter ea produci, quæ certis temporibus, & eadem vtplurimum ratione generantur. Non ita facilè tamẽ, quid natura sit, quiuis exposuerit, cùm ne doctorum quidem hac in re iudicium idem existat. Naturam definiuit Aristoteles principiũ & causam esse motus & quietis, eius in quo est primo, per se, & non per accidens. Hac autem ratione natura non ex-

E terna, sed interna rei causa fuerit, vt formalis, vel materialis dicenda sit potiùs, quàm efficiens. Cùm itaq; natura non in eo, quod fit, aut patitur, solùm animaduertatur, sed in eo etiam, quod in aliud agit naturaliter, hoc est, virtute patienti contraria, principium certè natura est, & causa motus, & quietis alterius etiam subiecti. Quis enim ignem in ligna naturaliter agere negauerit? Quamobrem naturæ nomen omnibus causis naturalib. attribui potest. Quoniã verò nihil fit naturaliter, nisi

causæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

causæ concurrant omnes, cùm naturam re-
rum, adeoq; medicamentorum causam esse
dicimus, naturaliũ causarũ congressus est in-
telligẽdus. Porrò cœlestes etiã causæ sub na-
turalib. meritò cõprehenduntur, ꝗ licet cor-
poribus hisce terrestribus cõtrariæ non sint
(siquidem nihil ab eis vicissim patiuntur) in
ea tamen contrarijs agant qualitatib. Astro-
rũ enim viribus tot tempestatũ mutationes
oriũtur, quibus quæ in terra latent, erumpũt.
Licet itaq; multas habeãt causas, quæ natu-
raliter fiunt, vnius tamẽ nomine continẽtur,
vt naturalium rerũ natura efficiẽs causa dici
possit. Non eñ præter naturã aliud est extra
res, quæ generantur, existens, quod natura-
lium effectuum causa dici possit, vt in rebus
arte paratis fieri cõsueuit: siquidẽ artifex etsi
naturales profert effectus, naturalis tñ causa
nõ est. Quòd verò deum existimẽt aliqui na-
turaliũ actionum directorẽ esse, vt naturales
causæ, formales & materiales solùm existant,
deus aũt efficiẽs causa naturaliũ effectuũ dici
debeat, absurdissimum est. Nihil enim agit
Deus naturaliter, vt naturaliũ effectuũ causa
dicẽdus sit. Naturã quoq; suis descripsit legi-
bus, vt externo directore non indigeat: quod
ijs dictum esto, qui Deũ naturalib. causis im-
miscẽt, existimãtes naturã nisi diuinitùs su-
stineatur, cõsistere nõ posse. Verùm hæc phi-
losophis discutienda relinquimus. Hoc saltẽ
ceu certissimum proposuisse sufficiat, naturã
medicamentorum efficientem esse causam.
Cæterùm ꝗ natura non medicamentorum
solummodo causa sit, sed ipsius quoq; sanita
tis, quã medicamentorũ vsu cõsequimur, fit,
vt ea medicis alio modo, ꝙ̃ physicis describa-
tur. Morbus enim & sanitas corporibus com-
petunt ea ratione, qua subijciũtur alij, quàm
naturæ principio: quod tamen (licet impro
priè) natura medicis appellatur. Naturam i-
taq; ex Galeni sententia hoc loco nihil aliud
esse dicimus, quàm vim quandam, seu facul-
tatem in his ipsis corporibus, quæ ab ea re-
guntur, inhabitantem. Cùm autem in corpo
re nostro triplex habeatur facultas, animalis
videlicet, vitalis, & naturalis, natura quoque
tribus his facultatibus, ceu formis suis consta
bit, quibus illæsis, firmã naturã affirmamus.
Firmam aũt naturã à facultatum actionibus
deprehendere licet: animalib. quidem, vt si
imaginatio, ratio, & memoria, itẽ sensus oẽs,
& motus voluntarij nõ fuerint impediti: vi-
talibus verò, si arteriarũ pulsus validi: nõ de-
biles & languidi: naturalibus autem, si co-
ctio in alui excrementis, vel vrina, vel sputo,
vel sudore apparuerit. tunc enim habemus
naturam ipsam euacuationi adminiculan-
tem. Conspicitur namque & ipsa post con-
coctiones & humores discernere, & super-
fluitates expellere, ipsumq; denique mor-
bum primaria ratione curare. Verùm cùm
perfectè ipsa mouet, medici opera non opus

A est, cùm imbecilliùs agit id, quod deficit, me-
dicũ supplere oportet, vt ab vtroq; noxij hu-
moris fiat euacuatio, natura quidem expel-
lente, medico verò per medicamenti vim at-
trahẽte. Perfectè aũt agit (licet à medico cõ-
coctio per humorum alterationem accelera-
ri possit) in morbis acutis, tẽperatura, regio-
ne, & anni tẽpore calido, ob materiẽ tenuita-
tẽ, euacuationiq; aptam. Imperfectè in mor-
bis chronicis, seu diuturnis, tẽpore, regione,
B & cõplexione frigidioribus, ob materiæ cõ-
tumaciam, expulsioniq; ineptam, quæ tum
medicamento (vt antea dictum) præparan-
da, ac demum euacuanda est. Cæterùm natu
ra contra morbos iam vigentes (quo tempo
re natura maximè molestatur, concoctione
iam apparente) insurgit, & tandem vincit,
hominemq; euidenter sanat, aut per sudorẽ
copiosum profundens, aut per lotium, aut
C per deiectiones, aut sanguinis profluuium,
aut per vomitum humores excernens.

DE MEDICO, EIVS-que officio.

CAP. II.

DE natura, vtpote primaria morborũ
cicatrice, præcedenti capite disserui-
mus: nunc de medico, qui eius est mi-
D nister, agendum est. Huius autem ingenium,
doctrina, mores, & officium non solum à bo-
nis animi, verumetiam corporis & fortunæ
describenda sunt. Itaq; quo ad animi bona,
inprimis sit dei & veritatis amans, pius, &
tum logicæ artis, tum philosophiæ naturalis
& moralis, tum medicinæ vtriusque peritus:
cuiusmodi erit qui reminiscentia fuerit faci-
li, recto iudicio, tenaci memoria, solers &
promptus in remedijs inueniendis, qui sim-
E plicium effectus summa cura tenuerit: dex-
ter in operibus, comis & affabilis erga ægro-
tantes, misericors erga pauperes: mansuetus
& facilis erga suæ artis homines: audax & a-
nimo intrepidus in rebus tutis & necessarijs:
prudens & circumspectus in præsagiẽdo. Si-
quidem quæ bona sunt auguria denunciare
debet: si quid tamen mali minatur infirmi-
tas, amicis, vel astantibus tantùm significare
fas est. Cæterùm medicus multa experientia
F exercitatus, in ijs præsertim, quæ certa ratio-
ne excogitata sunt, & frequenti vsu confir-
mata esse debet. Nam pegrina remedia sem-
per quærere, & pretiosa duntaxat, impuden-
tis est ostẽtationis. In curandis ægrotis, non
multos suscipiat. Varijs enim morbis & mẽs
opprimitur, & corpus fatigatione continua
languet. Insanabiles & desperatos morbos
nõ curet, ne hominem occidisse, qui forte sua
interiturus erat, existimetur. In exploràdis le
prosis sit diligens & verax. Ad ægros veniẽs,
manũ nõ protinùs apprehẽdat, sed primũ hi-
lari vultu resideat, sermone leni solicitudinẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

submoueat. Nam & medici conspectus, ac alia multa, facile pulsuum rationem turbant. Bis die patientes conueniat. Tutè, celeriter, & iucundè curet, citra tamen nimiam festinationem & voluptatem. Victus norma, & remedijs, quoad eius fieri poterit, pro virili parte, non ad vllam ægrotantium offensionem, iniuriámue, sed ad eorum duntaxat commodum atque salutem vtatur. Quæ noxia sunt & lædunt, remoueat. Nemini rogatus potionem mortiferam, vel mulieri medicamentum abortum faciens, neque exhibeat, neque etiam manifestet. Famosi namque veneni vires, aut abortiendi modum, vel quæ conceptum inhibeant, indicare, scelus est. Quæ ad chirurgi pharmacopœiq; officiũ pertinent, non nisi coactus, attingat. Officinas bis, vel semel saltem in anno, vnà cum ijs à magistratu ordinatis, visitet, inutilia segregando, cæterosq; errores fideliter magistratui indicando. Cum pharmacopœis pactum, aut contractum vllum in vendendis remedijs ne ineat, consulente que cum suis receptis, quò velint ire, parandis, permittat. Porrò quod ad medici corpus attinet, sit temperans & castus: non ebriosus, non crapulæ deditus, non luxuriosus & libidinosus. Quoad fortunam, sit liberalis, pecuniæ nõ nimis cupidus & auarus. Carnificis namque est, vel inter ipsos cruciatus ingens pretium exposcere. Dabit igitur operam medicus, qui vir bonus esse volet, vt & moribus, & medicamentorum vsu, quoad eius fieri poterit, medicinæ dignitatem tueatur.

DE MAGISTRATV eiusq; officio.

CAP. III.

CVM in curandis ægris non parui interdum errores à medicis pharmacopœisque, quibus ægri in maximum vitæ discrimen incurrere solent, contingant, necessarium est, vt magistratus (eum autem nomino, qui potestatem gerit, vel qui ciuitates & prouincias regit) non solùm magnam salutis subditorum rationẽ habeat, verumetiam prauos errores corrigat, atq; in eos, qui perperàm medicinam factitant, animaduertat. Quare medicos peritos & approbatos, pharmacopœosq; exercitatos, atq; diligentes summo studio habere, ac iuramentum ab eis accipere procuret, quo suum quisque officium proprium meliùs ac fideliùs exequi valeat peragatque. Nulli praxim exercere permittat, nisi medicus fuerit peritus graduatus, & approbatus: cæteris verò, vt circulatoribus, histrionibus, erronibus, exorcistis, tonsoribus, aniculis, & his similibus empiricis imperitis, tãquam carnificibus, & nulla ratione morbos curantibus, omnibus modis prohibere nitatur & interdicat: officinas non plures

A permittat, quàm pro praxis magnitudine necessariæ videbũtur, atq; vt eæ quotãnis bis, vel saltẽ semel à medicis, & ad id ordinatis visitatorib perlustrentur, precipiat, malaq; & corrupta, vtpote ad humani generis perniciẽ seruientia, semoueãtur, publiceq; effundãtur, vel igne cõsumantur. Medicos eruditos, & pharmacopœos approbatos libertate donare nõ grauetur, ne cõmuni ciuiũ onere grauati, suo fungi officio minùs possint. Communẽ me- B dicamentorum taxationẽ ne pharmacopœi trãscendant, animũ adhibeat: neq; aromatarijs, alijsq; omnib. pharmacopœis exceptis, medicinas cõponere, neq; etiã vẽdere permittat: & vt omnia summatim cõprehendam, in omnes eos, quos à recta via aberrare deprehẽderit, prudens magistratus animaduertat.

DE ASTANTIBVS & ægris. C

CAP. IIII.

ASTANTES seu assidẽtes nominamus, qui se præsentes exhibẽt, & ægris ministrãt: ægros verò, q̃ morbo aliquo sunt correpti. Hos quoq; suo perfungi munere oportet: nisi enim omnia ritè peragãtur, curationẽ interrũpi contingit. Astantes itaq; seu assidentes idoneos esse decet: cuiusmodi sunt periti, exercitati diu, prudentes & patientes, D vt sciãt occasionẽ, & patiẽter ægro inseruiãt, sciãtq; recitare ea medico, quæ circa ægrum cõtigerint. Sint præterea diligẽtes & fideles, vt ea, quæ de cibi & potus, vel medicamentorũ qualitate & quãtitate medicus mãdauerit, possint fideliter administrare, atq; in nullo delinquere. Quod ad ægrotos attinet, debẽt ij parẽre medicis nõ secus ac serui dominis suis, & in nullo ꝓprio indulgere voluptati: patiẽter ferre omnia, q̃ fiũt à medico, nec E timere, nec de salute desperare, verũ, vt iam dictũ, omnib. mãdatis medici obtemperare.

DE PHARMACOPOEI officio.

CAP. V.

IN medicinarũ administratione nõ exiguã partẽ pharmacopœus sibi vendicat, cũ sit medici quasi dextra manus, pericliteturq; F ipsius culpa sepè nõ solùm ægri valetudo, verùm etiã medici fama, & existimatio. Quare, vt dextrè suũ quoq; munus expleat, est necesse. Principio itaq; Latinæ linguæ tam peritũ esse oportet, vt nõ modò medicorũ receptas, seu descriptiones, verũ etiã Dioscoridẽ, Galenũ, Mesuẽ, reliquosq; herbarios receptos, rectè legere, & exactè intelligere possit. Neq; etiã Arithmeticę imperitus esse debet, vt pondera simpliciũ, & ꝓportiones inter sese rectè cõputare queat: verbi gratia, quã antidoti alicuius tertia, quarta, vel octaua pars tantum requiritur, quantũ cuiusque sit accipiẽdum.

SIM-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

A SIMPLICIVM cognitionem ritè teneat, quarum descriptiones ex præstantissimis authoribus petat.

HERBAS, flores, fructus, semina, radices, & reliqua simplicia debito tempore colligat selectissima, probeque exiccet, ordine disponat, sciatque, quo genere vasorum, & instrumentorum vnaquæque medicina sit conseruanda, tractanda, & concoquenda.

DIVITIAS saltē mediocres adesse oportet, B imprimis autem animum liberalem, ab auaritia sordibusq; alienum. Diuitiæ enim hoc præstare poterunt, vt commodè habitet, & medicinas, quæ emendæ sunt, suo tempore quamoptimas coemat. Animus autem liberalis, minimeq; auarus cauebit, ne compendij aut lucri sui causa, deteriores vili pretio libentius, quàm præstantissimas paulò largiore, comparet.

OFFICINAM habeat salubri loco sitam, C quam nec venti perflent, nec sol permeet, nec fumus, nec teter odor vllus molestet: variis præterea reponendis conseruandisq; accommodam: nonnulla siquidem locis subterraneis, pleraque editioribus præparanda, & conseruāda sunt. Hortum insuper habeat, vt semper in promptu sint recentes plantæ, quarum succo subinde indigemus: vt herbæ rariores in eo alantur: & locum aliquem soli expositum, in quo & siccare, quæ siccanda D sunt, & albedinem etiam quibusdam medicamentis conciliare possit: in quo deniq; omnia ea parari possint, quæ ex medicorum præscripto ad solem confici debent.

MINISTROS habeat doctos suæ artis, qui vsum non vulgarem componendorum medicamentorum habeant, non errones, histriones, bibulos, sodaliciis, aut aliis rebus inhonestis deditos.

SIT vigilans, & circumspectus in medicamentis compositis dispensandis: nec E secundum propriam phantasiam, aut ex dispensatoriis non authēticis conficiat, sed ex approbatis: dispēsata medico perito offerat, vt simplicia videat, examinet, & si quæ inualidæ fuerint, abiiciat.

NEC temerè conficiat receptas non intellectas, nec supposititia seu quid pro quo accipiat, sed peritum medicum consulat.

QVEM etiam omnino in conficiendis opiatis, F & similibus præstātibus, ac magni momenti medicinis, vt præceptorem, & iudicem adhibebit: cui adiunget, si commodè fieri poterit, vnum & alterum bonum, atq; doctum virum, vel senatorij ordinis, vt eos habeat veluti testes suæ diligentiæ, industriæ, ac fidei. Deinde medicus approbatus quamque medicinam, sic ritè pręparatam, annum, mensem & diem suprascribat, postea pharmacopœus debito, ac præscripto tempore feruentari sinat, antequam eam in vsum publicum expendat. Medicamenta autem in medicorum præsentia paranda, sunt omnes confectiones magnæ, omnia electuaria, præsertim solutiua, opiatæ pilulæ. Ex syrupis, syrupus acetositatis citri, violatus cum melle, endiuiæ compositus, de cichorio compositus, de fumo terræ compositus: syrupus myrtinus compositus: de mentha maior: de absynthio: de calamentho: de epithymo: de stœchade compositus: dè eupatorio: de hermodactylis: & miua aromatica. Ex oleis, melinum, mastichinum, nardinum, sampsuchinum, moschellinū, hyperici, de capparibus, scorpionū, castorei, de euphorbio, de costo, &c. Ex vnguentis, infrigidans Galeni, vnguentum pectorale, stomachicum, de artanita, diapompholigos, santalinum, apostolorum, Aegyptiacum, comitissæ, dialtheæ cum gummis. Ex emplastris, de meliloto, emplastrum diaphœniconis. Ex cerotis, gratia Dei, oxycroceum, de pelle arietina, &c.

CAETERVM receptas absq; medici nomine subscripto non recipiat: iisq; neq; addat, neq; demat, sed eas purè, & præcisè, sicut ipse doctor ordinauit, componat, medicamenti alicuius valentis quantitatem non augeat, vt vacuatione hinc largiore secuta, dicatur medicamenta habere præstantiora.

SYRVPOS singulos debito tēpore, aquasque stillatitias igne lento, & vitreis organis conficiat.

PVLVERES ex quibus composita fieri debent, non diu stare permittat, sed recenter eos pulueriz et suo tēpore, & loco. Medicinas solutiuas nemini propinet, aut vendat, nec venenosa, vt arsenicum, mercurium, &c. sine consensu doctoris alicuius approbati, vel magistratus.

NARCOTICA indoctis, empiricis, aut tonsoribus, histrionibus, monachis, sacerdotibus, monialibus, Iudæis, seplasiariis, circulatoribus nullo modo vendat, siue simplicia, siue composita fuerint, nisi medici approbati iussu: nec vllo modo vetulis, aut obstetricibus medicinas abortum, aut menstrua prouocantes, nisi propter necessitatem à doctore aliquo fuerint ordinatæ: nihil vel amore, vel odio, vel metu, vel pretio, vel ignorantia peccet. Medicamentorum compositorum nimiam quantitatem non conficiat ad euitandum expensas, & cum hoc ne longo temporis cursu, vetustate virtutes amittant.

CERAM, & crocum adulteratum non vendat. Medicinas omnes inueteratas ostendat & manifestet, nec quicquam ex his physicum celet: vel singulis mensibus, aut sæpius etiam omnia perlustret, & diligenter consideret, vt corrupta, putria, mucora, exoleta, & quouis modo inutilia, vel inefficacia reddita, reiiciat bona fide, nec in iis quærat lucrum, quibus ægroto crearetur vitæ periculum, sed sit animo liberali, & magno, cogitetque paruum illud damnum, fide sua iam perspecta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

maioris sibi lucri causam fore.

Alium modum, quàm doctor dederit, sumendi medicinas hominibus non persuadeat, vt multi falsi & gloriosi pharmacopœi faciunt, dicentes, sumat duplum istius medicamenti, aut triplum, quia nimis debile est, aut sumat medietatem, quia fortissimum est.

De practica nullo modo se intromittat, sed consulentes ad medicos approbatos dirigat, vel conducat.

Taxationem communē vel à summo sibi magistratu ordinatā, fideliter obseruet.

Non sit aleæ, aut similibus ludis deditus, ne compotationibus gaudeat, aut alioqui vinosus, vel ebriosus, neq; fœdis amoribus implicatus teneatur. Alea enim negligentiam parit, ebrietas errores, obliuionem, & stuporem inducit: turpis verò amor etiam venefi cia illi extorquere posset. Quare omnino, si fieri potest, maritus sit, cui cum vxore rectè conueniat.

Mundities sit studiosissimus: & bona conscientia præditus, vt nihil in sua professione negligēter, vel temerè agat, quo Deus, aut homines offendantur: sit pius, humanus, placidus, affabilis, benignus, alacris, imprimis autem mitis erga pauperes, & commodus erga imperitos: non etiam in eorum ineptias, sed in necessitatem ægroti respiciat, ac Deum omnium inspectorem ac iudicem præ oculis habeat, qui rectè agenti longè maiora, & beatiora præmia largietur, quàm ab vllo mortalium persolui possint.

DE CALEFACTIONE.

CAP. VI.

Medicamenta igne, sole, & terum putridarum calore calefiunt. Quæ humida sunt, & igne calefiunt, commodius duplici vase calescunt, quorum alterum, maius scilicet plenum sit aqua tepida, aut feruida, alterum verò plenum sit medicamento, quod calefaciendum est, ea ratione, vt minus vas in aqua maioris constituatur: idque à recentioribus balneum Mariæ, à veteribus duplex vas, aut diploma appellatur.

Caeterum colanda calfactione tenuantur, vt promptiùs permeent: frigida enim velut concreta, non percolantur, nisi sint multum aquosa, & liquida: calidiora autem cum sordibus tota colum penetrant, nisi sint glutinosa. Talia enim multum calida colanda. Tepidam damus aquam, vt sit vomitoria.

Calidas modicè damus potiones medicas, non solùm purgatorias, sed etiam corpus firmaturas, vreticas, menses aut sudores moturas, obstructionem viscerum aperturas, præsertim cœlo frigido, & ventriculo frigidiore natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam, & alia omnia, quæ aqua fluente, aut niue circumposita volumus frigidiora reddere, quòd in humorem

A calore rarefactum frigus se altius insinuat, vt ferrum candens, aqua frigida & astringente temperatur, vt sit durius.

Calefacimus modicè infundenda, vt vires suas promptiùs in humorem, cui infunduntur, transmittat. Calefactus enim humor tenuatur, & infusa res rarefit: quib fit, vt eorum vis calore promptiùs trahatur. Alia propè innumerabilia calefactione egent, sed admonendi gratia, magis quàm docendi calefa

B ctionis meminimus. Sylvius.

DE INSOLATIONE, & ea, quæ sub fimo, vinaceis, & sausa seu fracib. Oliuarum fit, putrefactione.

CAP. VII.

C Interdum hæ conferunt ad calefaciendà medicamenta: plerunq; ad ea componenda, & ad perfectionem reducenda: instar coctionis, est, veluti olea simplicia, quib. flores infunduntur, rosæ, violæ, chamæmelum, & similia, alia, aliquot diebus insolātur: sic etiam ad saccharum cādi perfectè coquendum, iuleb ampullis quibusdam insolatur.

Scillae succus extrahitur insolatione: quòd si sol non splēdeat, igne, aut, quod commodius est, duplici vase, diu & ex interuallis,

D & interdum bulliendo.

Idem etiam fiet, si fimo, aut vinaceis, aut sausa oliuarum calfactarū obruantur: quemadmodum chalcitis, & cadmia, vt fiat psoricum: & iuleb ad saccharum candum conficiendum: & pleraq; alia medicamentorum genera. Florentini.

DE REFRIGERATIONE.

E

CAP. VIII.

Refrigeramus aëre frigido, aqua fluente, aut niue, aut glacie, aut collocatione in cellam, etiam priùs calefacta, quæ febrium vehementiæ, aut aëris intemperiei calidæ opponimus pocula medicamentosa. Et quę à frigido cogi volumus, vt ius carnium glutinosarū, ingelatiuam vulgò dictā.

Refrigeramus omnia calore præpa-

F rata priusquam reponamus.

Refrigeramus, quæ calore soluta frigore volumus concrescere, & durescere, vt electaria sicca, cerata, emplastra. Sylvius.

DE EXTINCTIONE.

CAP. IX.

Gemmae, & quædam metallica sæpius antè quàm vtantur, ignita, extinguuntur aqua, vino, oleo, melle, butyro, aut alio aliquo humore, donec refrixerint.

Quaedam

QVAEDAM semel duntaxat aut sępius extinguuntur. A

EXTINGVVNTVR vel vsta, vel solùm ignita quędam non modò, vt empyreuma ipsum dissipetur, sed etiam vt in corpus vstione rarefactũ, vis quędam humoris aut frigoris penetret, vt ferrũ candens aqua pilosellæ, vel alia astringenti extinctũ euadit solidissimũ.

EXTINCTIO fit interdum ad purgationem, vt plumbum liquatum succo mercurialis calido sæpe extinctum, & tribulatum, stanni puritatem, & soliditatem assequitur. B

FIT item extinctio, vt vires humoris, quo extinguitur, in se trahat. Sic cadmiam vino aminæo ad emplastra, aceto ad remedia psorica extinguit Dioscorides. Sic Galenus lapidem phrygium extinguit primùm butyro recenti, secundò vino falerno, vel alio fuluo, odoro: tertiò melle attico, ne medicamẽtum sit aridum, sed viscosi cuiusdã particeps. Gallæ ad sanguinis suppressionem carbonib. impositæ, C donec vndiq; candeant, aceto, aut vino austero extinguendæ sunt.

STIBIVM lacte mulieris marẽ enixæ extinguitur. limatura chalybis sæpe ignita aceto extinguitur, & pulueratur.

HIS exemplis medicamenta humore extincta ab illo aliquid virium in se trahunt. Interdum autem ignita humore extinguimus, vt humoris naturam mutemus: vt dum lapides, vel circuli ferrei igniti lacte aliquoties D extinguantur, vt serosam & mordacem eius substantiam absumant, sitque tunc lac dysenteriis salubre.

AQVA chalybem vel aurum ignitum sæpe extinguimus, vt ipsa minùs humectet, sed sit terrea magis absumpta tenuiori substantia. Argentum viuum etiamsi non sit ignitum, tamen & saliua hominis ieiuni, & succo saluiæ, aut limonum extingui dicitur, quòd vis eius malefica, & omnia eius exedens, vt à E Plinio rectè dicitur, cum his agitando mitescit. SYLVIVS.

DE HVMECTATIONE.
CAP. X.

HVMECTANTVR nunc aqua, nunc lacte, nunc aceto, nunc oleo, vel alio humore medicamenta, non modò simplicia, vt feliciùs & innocentiùs in compositionem, vel vsum veniãt, sed sæpe etiam com F posita, vt cùm crassa humore diluimus, quò faciliùs & iucundiùs deuorentur. Fit autem superficialis humectatio mersione, vel inspersione liquorum prædictorum: essentialis verò, maceratione siue irrigatione.

VTILIS est ad condiendos fructus, radices, peregrinosque cortices odoratos, quos cùm recentes habere non possimus, maceramus, donec humiditatem contraxerint. Hordeum prætereà & erricus aqua inspergantur, vt à cortice repurgentur.

HVMECTANTVR autem odorata nonnulla, veluti ambra, moschus, si terenda sint, ne tenuiores & odoratæ partes exhalent.

QVAEDAM verò herbę, veluti cotyledon, portulaca, semperuiuum, & similes, quæ paucum succum, eumq; glutinosum sortitę sunt, humore aliquo simili humectantur, terendo, & superinspergendo dictum humorem, qui cum dictarum herbarum succo (aliàs enim nullum remitterent) exprimendo redditur. SYLVIVS & FLOR.

DE NVTRITIONE.
CAP. XI.

NVTRITIO humectationi similis est, sed in hoc differt, quòd cum pauciore humore, & subitò fiat, quoniã id quod irrigatum est, cõfestim sole siccatur, aut igni, deinde idẽ quintò aut sextò repetitur: quemadmodum sarcocolla lacte asinæ, aut muliebri nutritur, sed pauco. nam multo lacte operta quiescit, & lac ipsum priusquam sarcocolla siccetur, acescit: paucum igitur ex mammis ipsis irrigandum confestim sole siccetur, iterum & tertiò, quartò, quintò similiter irroretur, & siccetur, & tandem reponatur. Aspergi etiam capræ, equæ lacte, vel alio potest. Semen cari calfactum lacte caprino horas duas quidem nutriunt in vase mundo, exemptum siccatumq; reponunt ad fluorem alui. Myrobalani oleis, sero saccharato, butyro vaccino, succo citoniorum, vel alio humore, dum irrigat, macerat, fricat, frigit. Mesues clementer & his humoribus imbuit, vel ad condituram, vel ad noxas earum castigãdas, siue solæ vtendæ, siue in composita veniant, vt trypheram sarracenicam, persicam, trypheram Galeni, electuarium stomachicum Mesuæ, & electuarium Alhari, & sequens, quodammodo nutrit. Sic & species omnes electuarij indi maioris, dum oleo amygdalino confricat idem. Colocynthis quoq; seminibus solis extractis, si impletur aqua cũ pauca spica & mastiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ consumptionem, hocque decocto paulatim affuso, sagapenum irrigetur, donec pinguescat, nutriri dicitur sagapenum: eodem modo & opopanax. Decocto myrobalanorum, vel succo enulæ campanæ, aut rutæ, aut fœniculi cum felle pauco auium rapacium, & spica, & mastiche ad dimidium cocto, & colato idem fieri potest.

FOLIA etiam thymelææ aceto nutriuntur in electuario diaphyssalidon. Eadem in aceto infundit, & siccat in pilulis thymelææ, vt eadem sint, vel saltem omnino proxima, infusio & nutritio. Ambę enim humore fiũt, & calore blando, qualis ad nutritionem veram est aptissimus, cum immoderatior vrat, imbecillior sit inefficax.

METALLICA ferè in aëre calido, non tamen super ignem nutriuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

METALLICA etiam sæpe nutriuntur humore aliquo, vt dissoluantur promptiùs, vel etiam liquentur, vel pinguescant, & velut aucta tumescant.

SCORIA ferri in aceto dies quinq; in tryphera minore Mesuæ, & tryphera moschata, & tryphera Galeni.

LITHARGYROS nutritur ex oleo sic, vt vnciæ eius triti quatuor tandem olei libram vnam, aceti quartaria quinque, ac eo plus ebibant: idq; omnino sine igne, multum diúque pistillum per mortarium ducendo Nam lithargyro etiam vncia vna corpus dat plurimum, vt etiam sine cera emplastrum perficiat: sed initiò diu tere primùm cum pauco oleo, postea affuso vicissim pauco aceto. Nã multo sic mergitur, vt corpus non assequatur. Vbi autem initiò paulatim nutrita est, & consistentiã crassiorem friando assecuta tum largiorem vtriusq; copiam ebibit. Continenter autẽ friatur ad horas duas, tres, nisi quòd per initia potes aliquantisper cessare, vt interim velut in otio largiùs cõbibat. Sic & chalcitis, & scoria ferri, & ærugo, & metallica cætera ex oxelæo in vnguenti formam diu frian do duxi, sed bibacissima est lithargyros.

CVMINVM inspersо aceto nutritur, & eadem ratione siccatur. SYLVIVS & FLOR.

DE INFVSIONE.

CAP. XII.

IN infusionibus, quæ ad medicamẽtorum præparationem conferunt, humor, in quo sit infusio, considerandus est: & eius temperamentum, calidúsne sit, an frigidus: & quantitas, & tempus, quo in infusione permanebit.

INFVNDVNTVR fructus & radices, quæ humectandæ sunt ad conditurам, & conseruas in aquam calidam copiosam, donec humorem ad sufficientiam imbiberint, deinde coquuntur.

SIC quæ nutriẽda sunt, pauco humore calido frigidóue maceranda sunt, idq; non diu.

QVAE coquenda sunt, præsertim ea, quæ sicca sunt, veluti flores, herbæ, radices, semina & fructus (nam faciliùs ita coquuntur) in iusta humoris calidi frigidíue quantitate macerantur, pro pręscriptionis scopo, & aliquantulo spatio ibi relinquuntur, donec humecta sint: hinc fit, vt facilis eorum postea sit coctio. Sic & semina, quæ ad infundendas mucilagines infunduntur.

ROSAE & violæ sub vesperam aqua bullita macerantur in proximum diem, deinde exprimuntur, & in eãdem aquam aliæ recentes infunduntur, idemq; sæpiùs in eadem aqua fit ad mel rosatum colatum, aut syrupũ rosatum solutiuum, syrupum rosatum recentem, syrupum violatum simplicem, & syrupũ violatum solutiuum conficiendum.

AMMONIACVM, galbanum, opopanax A & sagapenum aceto infunduntur, vt dissolutione purgari, & commodiùs misceri possint. Infunduntur medicamenta purgantia in varios humores, & cum variis aliis medicamentis, quæ malam eorum qualitatem corrigant, pro variis medicorum scopis: exempli gratia, rhabarbarum plus vel minus tritum pauco vino albo inspergitur, donec colorem emittat, deinde in liquorem à medico præscriptum infunditur ea quantitate, vt rhabarbarum tegatur, B addita spicanardi, aut aliqua alia re conuenienti.

AGARICVM, cęteraq; medicamenta purgantia sola infunduntur, aut aliis quibusdam adiuncta eodem modo. FLOR.

DE MOLLITIONE.

CAP. XIII.

MOLLITIO liquationi proxima, fit, cùm medicamenta tam simplicia, C quàm composita redduntur molliora, idq; vel affuso humore aliquo, sed pauco, vel solo calore nostro, solis, ignis, id vulgò malaxare vocant, verbo detorto ex futuro μαλάξειν, verbi μαλάττω, id est mollio & subigo: quæ duo per malaxare etiam intelligunt. nec eo libenter vtuntur alibi, quàm tum in catapotiis cum succo, aut syrupo, aut humore alio remolliendis, & subigẽdis, tum in emplastris, oleo, adipe, vel simili emolliendis.

D CALORE mollescunt cornua, vngulę, pili, succi, liquores, lacrymę, vt etiam digitis calentibus tantùm tractatæ, ceræ modò ductiles fiant, tanquam à frigido concretæ, non solùm sicco duratæ. Calore modico mollescit ferrum, & alia metalla in modico liquantur.

ZITHO (qui potus erat Alexandrinorum, nostræ ceruisię similis) ebur mollescit. Vniones, corallia aceto destillato mollescunt, & soluuntur. SYLVIVS.

E

DE LIQVATIONE.

CAP. XIIII.

LIQVATIO seu fusio est eorum, quæ à frigido concreuerunt in liquidiorem & fluxilem consistẽtiam, à calore facta resolutio. A' dissolutione (vt mox dicetur) differt. Nam liquatio perpetuò fit, vt ignis calore, aut solis, rerúmue putrefactione calescentium: pleraque verò sine calore dissoluuntur. F Præterea, quæ soluũtur, humore aliquo semper opus habent: quæ verò liquantur, nullo egent humore, veluti adipes, medullæ, olea concreta frigore: hæc siquidem exiguo igne liquantur aut sole, aut duplici vase.

AMBRA carabe appellata, bitumen Iudaicum, pix, pix Græca, cera, gummi, maiore calore opus habent, non tamen tanto, vt frigantur.

AVRVM, argentum, plumbum, stannum, æs, multo maiore calore opus habẽt: ferrum verò ęgerrimè liquatur, tametsi raro, aut nunquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

quam cōtingat pharmacopœos huiusmodi li quare, sed hos duntaxat, qui metallica tractāt.

Vsus. PORRO liquationis necessitas magna est, ad mistionem electuariorum, catapotiorum, vnguentorum, ceratorum, emplastrorum, & reliquorum propè compositorum, SYLVIVS & FLOR.

DE DISSOLVTIONE.

CAP. XV.

DISSOLVTIO est medicamēti vel simplicis, vel compositi consistentis crassioris in humore quopiam idoneo facta resolutio in consistentiam, vel mediocrē, vel paulo hac crassiorem, aut liquidiorē, pro medicamenti soluendi, & humoris soluturi quantitate, & consistentia, & aliis medici scopis. Quod enim minus erat crassum, & humore perliquido, eodemque largo est solutum, erit liquidius, contrarium crassius. Dissolutio multorum medicamentorum præparationi vtilis est, sicuti & infusio, vt à sordib. expurgentur, ac commodè aptari possint.

QVOD ad præparationem attinet: medicamenta variis humoribus, variisque modis dissoluuntur pro medicamēti præscripti scopo, & peculiariter lachrymæ, vt galbanum, ammoniacum, opopanax, & similes: nam vino, aut aceto dissoluuntur, deinde ad focum agitantur, vt colatione purgari possint, meliusque in medicamentorum compositione permisceri. Vitriolum, misy, chalcitis, melanterium, & alumen, primùm trita, aqua, vino, & aceto dissoluuntur pro rei exigentia.

METALLICA quędam æstate dissoluuntur aceto, & ad solem multos dies agitantur, quemadmodum ærugo, squama, flos æris. Lithargyros soluitur aqua, vino, oleo, & aceto: faciliùs tamen aceto, vt suo loco in oxelæo Galeni dicetur.

CONCHAE, & vngues dissoluuntur succo limonum.

OPIVM Thebaicum soluitur aqua, aut liquore, aut oleo, aut adipe: nam illorum substantiæ non permiscetur.

CAETERVM solutio infusioni proxima est, & ab ea solùm differt, quòd in dissolutione minus humoris requiritur, quàm in infusione: præterea quòd in dissolutione mouendum est id, quod soluitur, in infusione nequaquam. Deinde multa medicamenta vt dissoluantur, igne egent. SYLVIVS & FLOR.

DE EXICCATIONE.

CAP. XVI.

SICCATIO est consumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementosæ, ob id nauseabundę, vel promptè putrentis, vel pulu erari prohibentis, vel caliditatem quæsitam obruentis. Absumitur interdum & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in assatione, & vstione.

SCILLAE partes maximè mediæ direptis viuotenus tunicis, frustatim cōfectæ coquuntur, mutata sæpè aqua, donec ipsa nec amaritudinem nec acrimoniam habeat, traiectaq; lino frusta illa sic vt se non contingāt, siccantur in vmbra dies quadraginta. His segmentis ad oleum, vinum, acetum scillinū, vtimur.

TRITICVM electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, postridie manibus expressum, reddit cremorem: qui dum resederit, inclinato vase, quod supernatat, sensim effundendum, reliquum bombace, vel sole æstiuo mox siccandum, ne acescat: repositum operculetur motu vermium: hoc amylum hyeme igne siccetur. Sic ex oryza, & hordeo, & aliis fieri potest. Rosæ mediocriter apertæ sereno cœlo mane lectæ eodem die vt sunt siccentur sole, si potes, sæpè vertendo. Nam vix vmbra siccauerit, quāquam id esset optatius: siccatas auelle, & reconde vase vitreo operculato, vt odor & color perseuerēt. Meliores montanæ campestribus, & minus minuuntur siccando, cum ex harum libris decem siccatis libra vnica supersit quibusdam. Idem de violis.

HERBAE item reliquæ vmbra siccantur, nisi vtendi necessitas cogat te quasdam igni, vel sole siccare. Nam in manipulis ligatæ in granario pensæ siccantur: vbi siccatæ sunt, sacculis canabinis ibidem reponuntur.

RADICES herbarum lotæ, à lignosa matrice secretæ, mox insolentur, noctè in aëre sicco perflatili seruentur, iterum soli reddantur, donec erunt probè siccatæ. Quòd si cœlum est nubilum, sicca fumo, aut potius prope ignem, in calatho stramētitio, vel saligno: aut si vtendi celeritas vrget, sartagini calfactæ, & ab igne remotæ ipsas toties impone identidem vertendo, & sartaginem recalfaciendo, exemptis tunc radicibus, donec abundè erunt siccatæ. Sic radix enulæ, valerianæ, acori nostratis siccatur. Idem in radicib. quorundam fruticum, vt capparum, tamaricis, & arborum, vt fraxini, mori, faciendum est.

RADICES iam siccatæ, si ægrè puluerantur, papyro insertæ igni siccantur, vel calidæ sartagini imponuntur, & igni exponuntur: igni autem vel in sartagine, vel papyro, vel furno, vel supra, aut intra furnum, à quo panis extractus est.

RADICES eædem, & aliæ magnæ recentes, lotæ, radiculis purgatæ, ac per tessellas incisæ, filoq; transfixæ paruis interuallis, ne se tangant, in aëre ventoso, & perflatili siccantur, vt radices ireos, aristolochiæ rotundæ, & longæ, bryoniæ, & similiū: quæ tamen etiam citra diuisionem probè siccantur, vt radix ari, dracunculi, cyclamini, asphodeli, vti elignatę priùs istæ, mandragoræ, eryngij apij, petroselini, fœniculi, rusci, turbith, ellebori vtriusque, dictamini vulgaris, thapsiæ. Paruæ radices aliæ citra elignationem in vmbra quoq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

siccantur, vt asari, asparagi, graminis.

Colocynthis septembri legitur, dum flauescit, maxima, & cum aliis multis producta: insolatur diu, quia ægrè siccatur, & nocte in aëre perflatili reponitur, aut si cœlum est nubilum, filo transfixa fumo siccatur, pòst excorticatur, vt teratur, item quarta parte ho ræ inuoluta papyro insolatur, vel igni, aut fumo admouetur.

Aloe decocto aromatum imbuta siccatur, primò in vmbra, deinde in sole. Sic myrobalani tritæ oleo amygdalarum dulcium, æstate triduo confricatæ, & quoties opus erit irrigatæ, siccantur primùm in vmbra, deinde in sole. Trochisci tamen ex his facti in vmbra tantùm siccantur.

Pulmo vulpis sanæ, venatu captæ, iuuenis, aqua abluatur, incidatur secundum arteriam venosam, & magis multò secundum venam arteriosam, sanguine purgetur, vino albo odoro modicè calido lauetur, ollæ impositus clibano parum calido siccetur: refrigeratus, & foliis absynthij inuolutus reponatur.

Amygdalae, & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui super prunas ignitas per se, vel potius cum furfure ducantur, & succutiantur, donec humiditas rancida, aut excrementosa consumatur, alioqui pectori nocet, & tussim excitant qualitate rancida. Pruna, ficus, vuæ, zizipha, myxa, pyra, & alij fructus multi sole feruidissimo, aut eius penuria igne siccantur: sed vua oxycanthę vmbra siccatur.

Fructus quoq; rubi immaturi clibano siccantur ad maiorem astrictionem, & mora viridia, aut subrubentia. Fella in folliculo parum cocta ex aqua calente in vmbra siccantur. Coagula animantium parum salita insolatu siccata seruantur. Sylvius.

DE DVRATIONE.

CAP. XVII.

Duratio mollitioni contraria nobis interdum est in vsu conditis, electuariis, ceratis, emplastris, gelatinis, vt vocamus. Ea autem fit nunc mistis siccioribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De siccatione autem, calfactione & refrigeratione suprà abundè dictum est. Idem.

DE ASSATIONE, FRIxione, & vstulatione.

CAP. XVIII.

Assare est medicamenta humore aliquo prædita, veluti carnes, fructus, & radices, sine humore alio externo coquere.

Frigere, est illa ipsa medicamenta, aut alia sicca, additis oleis, aut adipibus, aut alio aliquo humore pauca quantitate, coquere.

Vstulare, est medicamenta quædam,

A tantum humoris non habentia, vt coqui possint, frustulatim secando calefacere, illis tegulæ impositis, aut laminæ ferreæ calidæ, donec partes externæ siccentur, & veluti torreantur: quemadmodum fit in rhabarbaro, myrobalanis, semine melanthij, & aliis.

Qvae assanda sunt, veru transfixa ad ignem perpetuò versantur, vt vndique ignem sentiant: aut in clibano coquuntur, aut in vase fictili iuxta ignem posito, & testa conte-
B cto, suprapositis prunis ardentibus, aut per sese: aut massa panis inuoluta, vt scilla: aut malo cydonio imposita, vt scammonium, quod corrigendum est: hoc namque malo cydonio concauo exemptis seminibus impositum coquitur, aut in clibano, aut in olla fictili ad perfectionem, aut sub cineribus linteo, aut foliis inuolutum, aut nudum: tametsi huiusmodi coctionis genere naturales medicamentorum facultates dissipentur: præ-
C stat igitur aliis modis vti, vt maximè oportunum videbitur: nō enim peculiariter id præscriptum est.

Frixio fit, aut in sartagine, aut in testa. Torrefactio vt antè dictum est. In his autem omnibus modus seruandus est: nam neque cruda eximenda sunt, quæ aut assatione, aut frixione cocta esse debent: neque etiam adeò coquenda, vt torreantur, aut vrantur, & inutilia ad eum, in quem præscripta sunt, scopum
D reddantur. Florentini.

DE VSTIONE.

CAP. XIX.

Vstio assationi finitima, vt ratione maioris, & minoris tantùm differant: assata enim largiùs vruntur, in infima modum vsta, tantùm assantur. Vruntur plantarum partes, ac animalium, & animalia tota, metallica item, & terrea. Horum autem
E medicamentorum vrendorum scopi medicis sunt varij.

Qvaedam enim vruntur, vt puluerari facilius possint, vt pili, lana succida, sericum, testæ ostreorum, buccinorum, purpurarum, vngues asini, cornua caprarum, & ceruorum ossa, coria, & alia, quæ ob terrenosam, & duram, & crassam corporis consistētiam, & concretionem densatam, vel ob lentorem immodicum, vel humiditatem aliquam puluerari
F nequeunt.

Alia, vt essentiæ crassitiem deponant, & tenuitatem, aliasq; facultates igneum calorem sequentes, induant. Id quodquamuis omnibus vstis accidat, non ob id tamen omnia vruntur. Sic metallica omnia, & terrea vrendo tenuiora euadunt, & quæ acria erant, mitiora fiunt, quæ non acria erant, acrimoniam vrendo assumunt.

Ex quo patet vstione etiā facultates quasdam mitescere, vt ærugo chalcitis, misy, sory, chalcanthum, melantheria fiunt moderatiora

ra: quasdam acquiri, vt vim tenuandi, & ea efficiendi, quæ saporem acrem sequuntur.

Alia vruntur, vt vis quædam nostro proposito aliena, ex profundo in superficiem trahatur, postea lotione separetur: sic lapidem phrygium vstum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

Alia vruntur, vt colorem nouum acquirant ægro gratiorem, vel ad dissimulanda simplicia, quibus constat medicamentum: sic ærugo vsta modicè quidem, rufa facit emplastra, immodicè verò nigra.

Cervssa trita, rudicula ferrea mota vrendo fit rubra, vt ochra, & auripigmentum. Ossa & testæ vrendo primùm nigricant, deinde albissima euadunt.

Qvaedam vruntur, vt in aliam transeant speciem, vt vipera vsta transit in salem theriacũ, cerussa vsta, vt rubeat in sandyca, thus in fuliginem, sulphur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariam, & pompholygem, & spodium.

Vrendi modus non est omnibus vnus. Quædam enim humore pingui prædita per se vruntur, vt pili, lana succida, sericum, cornua, vngues, coria, hirundines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculæ, cicadæ, scorpiones, viperæ, lepores, & alia quædam pedestria. Hæc verò in olla noua, operculo foraminulento tecta sunt vrenda carbonibus, vel clibano, præsertim quæ propriè cinefacta dis perire possunt. Quæ verò post vstionem integra manent, vt ossa, vngues, cornua, testæ ostreorum, lapides ad gypsum vel calcem coquendam, & similia: hæc etiam viuis carbonibus obruta, vel superposita, aut etiam flammæ luculentæ immissa, vri possunt: nisi quædam sint addenda, quæ vim eorum mutent. tunc enim etiam in olla noua vruntur. Sic viperas cum substratis quibusdam medicamentis Galenus vrebat ad salem theriacum: sic fictili nouo inclusa, vel patellæ ferreæ, aut sartagini imposita vruntur, cerussa, chalcitis, misy, sory, chalcanthum, auripigmentum, sandaracha, plumbum.

Alia fictili crudo vruntur, donec id percoctum sit, vt cadmia, æs.

Alia etiam olla ænea, aut ferrea, vt plumbum.

Alia in patina vruntur, vt ærugo, chrysocolla, lithargyros.

Alia in olla ex cineribus ossium (crucibolum vocant) in fornace aurifabrorum, alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymistarum.

Qvaedam (vt dixi) tam carbonibus obruta, quàm olla vel noua, vel cruda, vel patina excepta, per se vrũtur, nulla addita inflammabili, aut vires mutante materia, vt ossa, cornua, testæ ostreorum.

Alia materiam requirunt inflammabilem, vt sulphur, alumen aliquod, salem, hor-

A deum, vt in plumbo vsto & aliis docuit Dioscorides. Vas item, quo excepta vruntur, si fragile est, vt vitreum, ex terra bellouaca, & alia lapidea, & silicea, luto chymistarũ priùs totum paulatim oblinimus, & paulatim siccamus, quàm igni committamus. Eodem luto vasi operculum sæpe agglutinamus, ne inter ipsa hiatus viam faciat carbonibus, aut cineribus illapsuris, aut effluxuræ materiæ. Lutum autem id fit ex terra figulina, aqua ma-
B cerata cum stercore equino, & si vis, pilis animalium multum diuq; subacta, quod & lutũ Sapientiæ vocant chymistæ. Eius loco interdum est terra figulina sola, vel gypsum aqua solutum, vel farina albuminibus subacta.

Vas quoque chymistæ operculant labris ipsius colli per fusionem coalescẽtibus, dum materiæ sunt pretiosæ, & quas exhalare nolunt. Id autem in matulis tantùm vitreis longo collo efficiunt, sigillumque Hermetis vo-
C cant. In aliis fictile apertum esse nihil nocet, si clibano vrenda sunt: si verò cineribus aut carbonibus obruenda, operculatur vas, ne aliena materia, quod vrendum est, vt dixi, conspurcetur, vel ne materia ipsa exiliat, vt in sale & lapidibus quibusdam. Operculum autem nunc solidum est & integrum, nunc multis locis foratum, vt fuliginosi effluxus exhalent liberiùs: à quibus est cauendum, præsertim si à vipera, scorpionibus, aut simi-
D liter venenosis attolluntur: item si à metallicis.

Vrantvr materiæ carbonibus perustis, præsertim pretiosæ, & quæ oculis sunt adhibendæ, vt nihil fumidum habeant, vt Galenus vrebat lapidem phrygium.

Carbones quoq; follibus vel flabellis excitari interdum oportet, vt citiùs vstio absoluatur.

Qvaedam ad idoneam magis vstionem
E puluerentur, alia frangantur tantùm in frustula magnitudinis nucis iuglandis, vt lithargyros: vel nucis auellanæ, vt lateres in oleo philosophorum, & lapis phrygius à Galeno in suo remedio oculari.

Alia etiam in sole æstiuo ex vino, vel aceto, pluribus diebus teruntur, priusquam vrantur: quæ omnia his exemplis ex Dioscor. Gal. Mesue, & aliis fient notiora.

Folia oliuæ syluestris in olla fictili cru-
F da, lutata, furno figulino per coctionem vasis vsta, lota, ex aqua in sole siccata, albuginem oculorum & panos potẽtius omni pompholyge delent. *Albucasi.*

Sarmenta, ligna, cortices, & partes aliæ plantarum vruntur, relicto tamen foramine in operculo, vt fumus exhalet. Abrotani, asphodeli, ari, arisari, dracontij vstorum cinis Gal. passim vsurpatur.

Brassica non transplantata à terra expurgata, minutim concisa, in ollam coniecta, foraminulento operculo tecta, clibano

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

vritur in carbones, qui triti ollæ alteri impositi operculati, vruntur, donec in album cinerem abeant.

Myrobalani & rhabarbarum vsta valentiùs adstringunt, quàm assata. *Mesue.*

Aloe quibusdam in olla noua super prunas vritur in diamoscho amaro, vt absumpta glutinosa substantia, aluum ducere desinat, & magis roboret, ob quam causam etiam abluitur. Fæx vini siccata vritur igni, donec albescat, & linguam multũ mordeat & vrat.

Svccinvm fictili olla clausum operculatum nocte igni vritur. *Bulcasi.*

Thvs vstum scribitur in iside cephalica.

Vsto thure, fuligo qua ratione colligenda, suo diximus loco.

Lepvs viuus iugulatus cum sanguine, & pelle vasi fictili nouo traditur operculatur, in clibano vritur, donec puluerari possit, ad calculum frangendum. Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus vruntur.

Aeschion cancros viuos in patella æris rubri vssit, donec in puluerem mollissimum redigi possent, contra rabiem.

Testae ostreorum, limacũ, ouorum exclusis pullis, sericum, ossa, cornua, vngulę, vel prunis ipsis, vel tegulæ aut ollæ imposita in clibano, vel foco vruntur donec albescant, & puluerabilia sint. Hæc tamen non vrenda, nisi medicus iusserit, quia vires vstione mutãt. Possunt enim tenuissimè limari, aut radi vt cornu Rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, vel probè limata propinari. Sericum similiter cordiacis miscendum si crudum, minutim concisum, cum aliis pulueratum: vstum autem medicamentis materias consumpturis miscetur, vt diasenæ Nicolai. Spongia bitumine, vel eius penuria pice illita vritur.

Lana succida largo vasi figulino lati oris imponitur, operculatur gypso vel glutine: vel terra figulari subacta cum aqua illinitur, vritur fornace, vel camino. Scorpiones viui olla noua inclusi, & operculati, maza vel luto circumlita vruntur igni ex sarmentis vitium in clibano, vt eius pulueris grana sex cum syrupo radicum quinque pota, renum calculum frangant.

Sic vruntur viperæ & colubri, amborumque cinis ex oleo illitus scrophulas liquefacit. Lithargyros, chrysitis grauis, pura à plumbo & omni aliena materia, in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunis superponitur, & ita follibus accenditur, vt conflagret: vbi refrixit, abstergitur insidens spurcitia, & reconditur: alij ter aceto aut vino restinguentes, rursus vrunt & reponunt.

Cadmia vritur carbonibus obruta, donec translucida spectetur, & ferreæ scoriæ modo bulliat, mox vino extinguitur amimæo si ad emplastra paratur: aceto autem, si ad psoricum medicamentum. Sunt, qui sic

A vstam, ex vinoq; tritam, iterum crudo fictili torrent, donec pumicosa videatur: iterumq; ex vino tritam vrunt tertiò, donec prorsus in cinerem redigatur, nihil scabriciei retinens.

Plvmbi laminæ quàm tenuissimæ, aut plumbi limatura, & sulphur alternis vasis imponuntur, donec plenum sit, operculatur, sed relicto exili spiraculo succẽditur. Dum plumbum ardet, rude ferrea versabis, donec tãtùm perfectè in puluerẽ redigatur. Dum eximes,

B obstrue nares, quòd eius halitus sit noxius.

Stibivm pinsita farina circumlitum, & carbonibus obrutum torretur, donec ipsa crusta carbunculetur, exemptumq; extinguitur lacte mulieris, quæ marem peperit, aut vetere vino, vel vritur carbonibus succensis, efflatum quo ad ardeat. si enim paulò magis crematur, fit plumbum. Cerussa trita in fictili nouo, flagrãtibus carbonibus assiduè versando vritur, donec cinereum colorem traxerit,

C vel patinis nouis super prunas trita vritur, & ferulacea rude mouetur, donec coloris sit sandarachæ sandyxq; tunc appellatur, refrigerata reponitur: sic trita chrysocolla vritur. Sunt qui vrendo acetum affundunt, vt rubeat: si flaua est, Macicot vulgò dicitur.

Aes fit vstum ex clauis æreis solutarum nauium fictili crudo compositis superspar so sulphure cum sale pari. Quibus vicissim inspersis fictile semiplenum operculatur, & figurali creta circumlinitur, fornaci inditur, do

D nec fictile percoquatur. Modos vrendi alios docet Dioscorides.

Aervgo fracta minutissimè in fictili patina flagrantibus prunis superposita versatur, donec mutata colorem cinereum concipiat: refrigerata reponitur. Si cruda olla vratur, eundem prorsus colorem non reddet. Chalcitis fictili nouo viuis carbonibus superposito vritur, donec bullas excitare desierit, &

E perfectè inaruerit, si humidior est: sin alia est, dum mutata in floridum, colorem sanguineum, aut miniatum contraxerit. Eximendo insidens spurcitia tergeatur. Vel vritur perflatis carbonibus, donec luteo colore pallescat. Sic misy, sory, chalcanthum vruntur. Chalcanthum autem vrendo suapte natura colorem rubescentem sortitur. Dioscor. in ærugine.

F Avripigmentvm vritur testa noua viuis carbonibus subiectis assiduè versando, donec igni flagret, & mutet colorem. fit enim foris argenteum, intùs rubrum: refrigeratũ & tritũ recõditur. Sic vritur sandaracha, alumẽ.

Lapidem phrygiũ in particulas magnitudinis auellanæ fractum vres in olla recenti luto circumlita, tecta operculo perforato, vel in solo vertice, vel (quod melius est) in pluribus partibus, vt fuliginosi, fumosiq; eorum, quæ vruntur, effluxus facilè per ea efferantur. deinde perustis carbonibus perflatis vre, donec ignitus sit: cætera ex Galeno repete.

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Sic cyanus lapis vritur, & alij.

SAL vritur fictili, diligenter opertus, ne exiliat, conditusq; prunis, donec efferuescat, vritur. Sic nitrum, & spuma nitri si inueniuntur, vrenda sunt. Vitrum tritum interstrata pice vritur, & aqua frigidissima extinguitur. Auenzoar tamen friabile non fit. Alia plura ex Dioscoride, & aliis huc transscribi potuissent, nisi hæc etiam inutilia huic ætati omnia hæc negligenti existimassem.

VSTIONIS terminus in quibusdam est, dum ignitum id abundè fuerit, vt in vstione triplici lapidis phrygij: in quibusdam dum nihil fumidum amplius expirat, nullaq; fuligo præterea emergit. In aliis, dum bullas edere desinent. In his quæ fictili crudo vruntur, fictilis illius percoctio. In his quæ farina pinsita circumlinuntur, aut luto, crustæ vstio. SYLVIUS.

DE SALITVRA.

CAP. XX.

SALITVRA ad medicamentorum præparationem confert, & cōdituræ genus est. Quemadmodum carnes viperinæ tanto sale insperguntur, quantum ciborum conditura postulat. Confert item, vt medicamentis qualitate aliqua imbuas: veluti fit histricibus, echinis terrestribus, multisque aliis animalibus, quæ in vsum medicum vruntur: sed his multo sale opus est, ita vt sale operiantur, & repleantur. Vtilis præterea est ad medicamentorum conseruationem: veluti sunt animalium partes, & pleraq; animalia, quę multo sale indigent. Cæterùm sale condiuntur, vt in siccitate conseruentur, & postquam conuenienti temporis spatio sale operta fuerint, eximantur, ventoque aut fumo exponantur, donec siccata sint. Aut sale condiuntur, vt humida permaneant, & ea primùm in muriam immittūtur: aut in illa ipsa muria relinquuntur, quæ ex sale animaliumq; humiditate generatur. FLORENTINI.

DE COLORATIONE.

CAP. XXI.

COLORATIO quoque multis medicamentis acquiritur ad gratiam magis, & iucunditatem, & terrorem auferendum, & causas alias. Sinopidem aliqui, alij ochram cerato Galeni diaeuphorbio miscuerunt, vt hoc colore fucatum ceratum, vnde componitur, latéret: misceri potest floris salis aliquid, aut simile, quod colorem eius mutet, neq; vim eius minuat. Quæ Galeni verba diligenter sunt obseruanda, ne scilicet coloris mutandi ratio, vires nouas medicamento acquirat, aut priores augeat, vel diminuat, siue colorem mutare libet noua re mista, vt in oxycroceo, siue vno aliquo simplici aliter atque aliter præparato, vt ceratum Galeni ex ærugine cruda viride est, ac terrens ægros: ex eadem vsta est melinum. Sic ex cerussa cruda emplastrum est album, ex ochra pallidum, ex iisdem probè vstis rubrum. Solus quoq; motus colorem quæsitum sæpè medicamento acquirit, vt ex lithargyro nutritum longo pistilli attritu fit albius.

PENIDIA quo diutius rudicula, & manibus tractantur, eò albiora euadunt, etiam si ex vili, & impuro sacchario fiant: sic pilulæ albę, diairis simplex, diatragacanthum frigidū, sic saccharum rosatum, & saccharata reliqua.

MEL crudum & coctum, in antidotis diu commiscēdo albius euadit, & cætera mellita.

IVLEB coctum ad succorū in syrupis comprehensionem, baculo diu versandum, vt albescat, & alia multa similia agitatu albescūt: forte, quòd aër multus in commiscendo receptus alborem conciliat.

SIC album Rhasis vnguentum, & citrinum, & emplastra diachylon & ceratum Galeni refrigerans album, de cerussa gratia Dei, multum diuque subigendo, trahendo albescunt, & oxycroceum pallescit.

OESYPVS quāuis niger est, multa agitatione albū facit emplastrū, vt glutinosa alia.

QVAEDAM lotione candida fiunt, vt oleum, & terebinthina: quædam insolatione, vt cera, & sapo, in taleolas, aut laminas sectus: quædam coctione ad solem, vt multa emplastra. SYLVIVS & FLOR.

DE AROMATIZAtione.

CAP. XXII.

AROMATIZATIO nobis vocatur conditura quædam, compositis ferè ad odoris spiritum animalem simul & vitalem, & cor ipsum recreantis gratiam adhibita, mistis rebus aromaticis.

SIMPLICIBVS, vt moscho, ambra, caphura, cingibere, cinnamomo, macis, croco, calamo aromatico, spica, pipere albo, longo, nigro, caryophyllis, mastiche, xyloaloe, cortice citri, santalis. vel compositis, vt gallia aromatica, gallia sebellina.

MESVES aromatizat moscho diasatyriū aqua rosarum soluto, & aliis misto electarium, sarbotenus diasatyrium, secundum aromaticum rosatum stomachicum.

SYRVPVS ex corticibus citri, citonia condita moscho, & ambra aromatizat.

CAPHVRA autem syrupū acidum de pomis trochisco galliæ sebellinæ, moscho, ambra, caphura.

HYDROMELI quidam aromatizant speciebus, vt zingibere, croco, cinnamomo, macere, & similibus.

NODVLVS ex panno lineo raro, continens croci, cinnamomi, calami aromatici, spicæ, zingiberis, piperis nigri, & longi ana gra. ʒ.j.ß. syrupo de stœchade immittitur, & su-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ſpenſus manet ad condiendum, ſeu aromatizandum. Sic vina aromatica nodulo aromatum pleno, in ipſa ſuſpenſo, & ſepè cōfricato.

SYRVPVS de mentha aromatizatur gallia aromatica.

CONDITVM citri gallia, moſcho, croco, maſtiche.

CONDITVM bugloſſi, moſcho, & gallia.

SYRVPVS ex omphacio, caryophyllis.

SYRVPVS intybi compoſitus, ſantalis, cinnamomo, xyloaloe, cortice citri.

SIC alia multa præter conſiſtentiæ & ſaporis gratiam, odoris quoq; iucunditatem, ſed etiam coloris requirunt.

IVLEPOS ex ſyrupis, & aquis deſtillatis hodie miſceri ſolitos, apozemata cinnamomo & ſantalis aromatizamus, immiſſis colo horum drachmis circiter duabus in humoris libras ſingulas, aut pluribus, aut paucioribus, pro vario medici ſcopo. Et vinum aromatites, & quod Hippocraticum vocant, & alia multa aromatibus condimus. SYLVIVS.

DE CONDITVRA.

CAP. XXIII.

CONDITVRA ferè eſt herbarũ, florum, fructuum, ſeminum, radicum, interdũ & corticum. Fit item ferè ſaccharo, vel melle, vel vtroque, interdum ſyrupis, iulepis, ſale, aqua ſalſa, aceto, & aliis, quæ ſiccando, & humiditatem ſuperfluam abſumendo, aſtringendoq; à putredine res vindicant. Condiuntur enim prædicta ferè ad conſeruationem tutiorem, ſæpè tantùm ad ſaporis gratiam, ſæpè ad vtrunque, vt ſuccus mororum in diamoro melle conditur. Poſſiſq; conditura generatim dicta etiam ſyrupos, & antidota plurima, & pilulas, & trochiſcos comprehendere, quòd hæc humore aliquo iucundo comprehenduntur, vt ſint iucundiora, & faciliùs ſumi poſſint: ſic roſæ, violæ & flores alij melle, aut ſaccharo condiuntur, & fit mel roſatum, violatum.

CONDITVRA fit humore hoc iucũdo per totũ corpus condiendũ inſperſo, vt dum flores & fructus condimus, & corticẽ citri, & cucurbitæ lactucę, caules, & alia plurima, ſic myrobalani recentes condiũtur, aut humectatæ priùs, ſi erant ſicciores, vt docuit in ſimplicibus, & conditis Meſues. Interdum tantũ cruſta quadam ſaccharo integimus, magis ad ſaporis gratiam, quàm ad vires vel augẽdas, vel cõſeruandas, vel minuẽdas: ſic ſemen coriandri, papaueris albi, abſynthij marini, aniſi, fœniculi, apij, & nucleos perſicorũ, ſtrobilorũ, piſtaciorum, amygdalarũ dulcium, & ſi libet amararum, ſaccharo integimus, & cortices aranciorum, cinnamomi. Interdum cõdimus additis quibuſdam medicamẽtis aromaticis, vt emblicas, myrobalanos aromatibus condiri Meſues ſcribit, & alia etiam compoſita: ſed condiri, tunc aromatizari potius ſignificat, quãquam & ad ſaporis gratiam id etiam fiat, vt in fartura mox dicemus.

CONDIENDA ſi magna ſunt, ferè in particulas ſecantur, vt conditurам promptiùs vbiq; ſentiant: ſic cydonia, ſic perſica, & radices magnæ ſectæ condiuntur. Tamen fiſtula caſſiæ tenera cõditur integra & nux moſchata cum cortice viridi, qualis noſtrarũ nucum integra conditur, & parua citrea arantia, melones parui adhuc & teneri. Quanto autem melle, ſaccharo, vel alia condiẽte materia ſit opus, & quis modus condiendi, hoc eſt, incruſtandi, præſertim ſemina, & nucleos, libro primo docuimus.

FLORES capparis nondum apertos inſperſo ſale condimus: nam ſi ſoli reponantur, putreſcunt. Eodem modo & in eoſdem vſus flores geniſtæ, & his odoratiores ſparti flores, quibus tamen pòſt acetũ diffundimus, quantum omnia tegere poſſit. SYLVIVS.

DE FARTVRA.

CAP. XXIV.

FARTVRA conditurae quædam differentia eſt: fit autem ferè dum cauitas quædam manifeſta odoramẽtis, vel aliis ſcopo propoſito idoneis impletur: quomodo & coqui pullos, anſeres, porcellos, & alia quædam herbis noſtratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis aliis, interdum additis etiam aromatibus farciunt ventrem totum inferiorem, & ſæpè etiam ſpacia inania inter carnem & cutem vi diducta.

SIC elignatæ radices eryngij & ſectæ loco matricis (cor vocant) caryophyllo, & cinnamomo humectatis farciuntur à Meſue.

ANSEREM exenteratum carnib. felis annoſi, & herbis neruoſis farcimus, vt inde eliquatus adeps ſit medicamentoſior.

FARCITVR pileolus ex bõbace, aut aliud epithema cephalicum, vel ſtomachicum aromatibus, & aliis cephalicis, ſtomachicisq;.

PRAETEREA vt coqui carnes auium torrendas, caryophyllis & fruſtulis cinnamomi configũt ad odoris & ſaporis gratiam: ſic nuces virides maceratas, & coquendo teneras redditas, & radices ſatyrij, ex ſecũdo cicerum decocto, ad iuſtam teneritudinem coctas, caryophyllis, & cinnamomi fruſtillis configimus, & cydonia in particulas cõdienda. Quæ res ad farturam, vel vnà cum fartura ad aromatizationem reduci poteſt. SYLVIVS.

DE SECTIONE, FISſione, fractione, limatura, & raſione.

CAP. XXV.

SECATVR totum in ſuas partes, partes in particulas recidũtur, etiam aliena corrupta, & inutilia ab integris.

FINDVNTVR verò partes duriores, ſicut ligna,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ligna, vt meliùs tundantur: molliores, vt fa-
ciliùs siccentur, vel vt condiantur.

Qvae dura, & tenuia sunt, quandoq; fran
gũtur, vt ramuli arborum, stipites herbarum
siccarum. Quæ findi aut frangi non possunt,
limantur, vt nux vomica, lignum guaiacum,
quò deinde meliùs pistillo conterantur: quę-
dam, ne diu tundendo in aërem dissipentur,
vt agaricum.

Abradvntvr à plantis cortices durio-
res, vel membranosi, cultello, aut manu, vel
quia tantum in vsu, vel quia noxij, aut nul-
lius momenti sunt. Hoc consilio à nuce vo-
mica abraditur exterior cortex, eodem mo-
do ab agarico crudo. Placotomvs.

DE TVSIONE, siue tritura.

CAP. XXVI.

Medicamenta teruntur, vt, quia
commisceri propter crassitiem & du-
ritiem non possunt, reducta in pulue
rem, exactiùs misceri cum aliis possint: cras-
siùs autem aut tenuissimè teruntur pro medi
ci vario scopo. Terendi autem modus varius
est, pro simplicium natura. Metallica valen-
ter & diu terenda sunt.

Medicamenta odorata, veluti cassia
seu canella, caryophylli, macis & similia, mó
deratè sunt tundenda, ne pars tenuior exha-
let, & interdum illis aut amygdalę adduntur,
aut aqua rosacea insperguntur.

Radices odoratæ, vt angelica, valeria-
na, garyophyllata, asarum, eodem modo, ea-
demq; diligentia terendæ sunt.

Qvae verò non sunt odoratæ, sed crassæ
& solidæ, vt gentiana, peucedanum, bryonia,
violento ictu & diuturno verberandæ sunt.

Herbae odoratæ, sicut calamintha mon
tana, amaracus, serpillum, pręterea flores, eo-
dem modo teruntur, quo radices odoratæ.

Thvs, mastiche, sarcocolla, & succi, qui
humorem & lentorem retinent, tundendo
non teruntur, sed clemẽter ducto pistillo per
fundum ac latera mortarij.

Gvmmi & lacrymæ, quale est gummi ara
bicum, tragacantha, eodem modo terentur.

Rhabarbarvm, & quædam aliæ radi-
ces aliquo humore præditæ eodem modo
terendæ.

Galbanvm, ammoniacum, opopanax,
bdellium, myrrha, succus glycyrrhizæ, hypo-
cistidis, cucumeris syluestris, & opium the-
baicum, teruntur affusa aqua, vino, aceto, aut
alio humore.

Moschvs, & ambra cum aqua rosacea,
ne partes odoriferæ euanescant.

Similiter & semina quædam, quæ glu
tinosum quiddam & pingue habent, vt thlas
pi semen. Semen napi & sinapi, sola non te-
runtur, sed aliis medicamentis siccis permi-

A sta teruntur, aut cum humore aliquo pro rei
necessitate.

Frvctvs recentes & radices recentes,
quarum vsus est in compositis medicamen-
tis, ante & post coctionem tunduntur, vel fi-
stulatim secãtur, aut mediocriter tãtùm con-
fractæ infunduntur.

Tritvra crassior fit, dum medicamen-
ta crassiùs duntaxat franguntur, nec in pulue
rem reducuntur, vt in tritura absolutè sum-
B pta. Hæc plerisq; medicamentis, quorum ta-
lis vsus requiritur, vtilis est: aliis præterea
multis medicamentis, quæ alia præparatione
indigent, veluti sunt herbę, & radices quæ co
quendæ sunt, & ea quæ in tenuissimum sunt
reducenda puluerem.

Molvntvr seu teruntur semina quæ-
dam, veluti triticum, lolium, lupini, semen
lini, & fœnigręci, quòd commodè tundi non
possint, tum etiam, quòd cortex vnà cum fa-
C rina misceretur.

Tervntvr præterea quædam metalli-
ca, quæ contusa in puluerem tenuissimum
reduci non possunt, veluti thutia.

Sic & lapides pretiosi, lapis lazuli, arme-
nius, terũtur in mortario marmoreo lato fun
do, cum molula marmorea, inspersa inter-
dum aqua rosacea, aut alio humore, ne pul-
uis euolet.

Commodivs item teruntur in porphy-
D rio marmore plano, diu ducta per ipsum mar
mor molula, donec prioribus digitis confri-
cando medicamenta, nulla ampliùs inæqua-
litas sentiatur. Flor.

DE PVRGATIONE.

CAP. XXVII.

Medicamenta simplicia purgare,
nihil aliud est quàm quicquid medi-
camentis inutile inest, abiicere, seu
E pars medicamentorum sint, seu illis permistę
sordes: veluti repurgantur, aut eluuntur radi-
ces, fructus, semina, & cætera similia, quando
terra, aut alia re commaculata sunt, vt in om-
nibus rebus fit vulgò: aut veluti gummi, &
resinæ quibus plerunq; aut terra admista est,
aut lignum, aliæue res inutiles: hæc enim li-
quantur & colantur, deinde purior pars in v-
sum venit medicum. Medicamenta etiam ab
inutilioribus partibus repurgantur, veluti ra-
F dices tum recentes, tum siccæ, membrana il-
la exteriore, quæ terram contingit, cultello
abrasa: repurgantur etiam exempta medulla
interiore, quæ in multis inutilis est, veluti in
cucumere agresti, dauco, pastinaca, apio, mul
tisq; aliis huiusmodi per medium sectis, cor-
ticeq; à matrice separato. Siccæ macerantur,
deinde mediæ secantur, eximiturque pars in-
terior, vt in recentibus.

Floribvs eximuntur pediculi, culices,
foliaque sola reseruantur, quemadmodum
violæ purpureæ, leucoij lutei: in quibusdam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

etiam foliorum pars aliqua demitur: veluti A
in rosis ea pars, qua calici inhæret, vnguis appellata: vt si quando in compositionibus reperire est, vngue detracto, intelligendum est eam particulam ablatam esse debere.

Frvctvs à cortice repurgantur exteriore, & à semine suo, & ab interiore parte illa lignosa, si sint recentes, densi, multę carnis, & cortice tenero, veluti cydonia, mala, persica: hæc enim cultello depellata secātur, interioreq; parte lignosa, qua semina continentur, B
repurgantur. Si verò fructus sint exigui, veluti cerasa, pruna, similiaq; cribro transmittuntur, & sola pulpa, quæ vtilis est, seruatur. Illi ipsi fructus, si sicci sint, macerātur & coquuntur, deinde cribro cernuntur, veluti vuæ passæ, pruna, tamarindi, dactyli, & similes.

Frvctvs duro cortice præditi, vt amygdalæ, strobili, nuces, pistacia, primum confracto putamine eximuntur: postea aqua frigida aliquandiu macerantur, tum efferuēt, aut C
in sartagine igni siccantur, donec corticem interiorem remittant, & manibus confricantur, aut sacculo aspero immissi agitantur, donec depellentur.

Semina cortice denso vestita, sicuti fabæ, pisa, cicer, purgantur leuiter tudendo, donec confringantur, deinde vanno in aërem coniecta, cortices euolant.

Alia sunt semina, quorum admodum operosa est decorticatio propter corticem il- D
lis nimium inhærentem, veluti cnici & hordei, quæ modo supra dicto siccantur fricanturque: sed ea excorticandi ratio semina corrumpit. Præstat igitur ea semina macerare, hordeum præsertim, deinde in mortario magno & amplo concutere pistillo ligneo, & leuiter agitare, vt quod in fundo est, supernatet: separatur enim paulatim cortex, verùm si non ampliùs supernatet, sed cogatur in vnum, tum vase aut vanno exceptum sursum E
coniicitur, vt vento paleæ separentur: deinde iterum atq; sæpiùs idem faciendum est, donec mundum sit: postremò aut sole, aut igni in sartagine persiccatum seruatur in ptisanæ Græcorum vsum. Eadem est cnici decorticandi ratio, sed operosior: itaq; placuit quibusdam, vt semen cum cortice tritum, in aquam, aliúmue humorem immittatur, & per linteū rarum coletur: nam cortice relicto, sola pulpa cum humore transit. F

Peponvm & cucumerū semina eodem modo purgantur, præsertim si non sit otium singula singillatim decorticandi: nam operosum id est, & ea, quæ ante alia repurgata sunt, facilè inueterascūt, & inutilia reddūtur.

Adipes liquati colando à membranis repurgantur, aut cultello. Eiusmodi sunt purgationum differentię, quas pharmacopœum scire necesse est. Sunt prætereà & aliæ, sed illæ ad eos, qui metallica, & chymisticam tradant, magis spectare videntur. Florent.

DE PVLSATIONE.

CAP. XXVIII.

Pvlsantvr materiæ malleo vel pistillo, vt partes à se mutuò auellantur: ita semina à plantis, cortices à nucleis, medullæ radicum à reliqua substantia pulsando separantur.

DE CONFRICATIONE.

CAP. XXIX.

Confricatio rerum infusarū, aut etiam coctarum manibus facta, collationem & expressionem adiuuat, ob id ante has sæpe obitur: interdum expressionis vice est: sic crocus panno lineo ligatus inter coquendum infricatur in syrupo Saporis de pomis, & quibusdam aliis compositis.

Manna succo intybi macerata fricatur manibus ante colationem in syrupo acido ex manna.

Rhabarbarvm panno lineo ligatum fricatur, & exprimitur in syrupo cichorij composito.

Scammonivm panno tenui ligatū, sæpe confricatur in syrupo acetato chologogo.

Elleborvs niger modulo lineo ligatus in oxymelite melanagogo sæpe confricatur.

Medvlla cnici, turbith, zingiberis, panno lineo ligata confricantur sæpe in oxymelite phlegmagogo.

Elleborvm nigrum, agaricum, salem indum fricat Mesues in apozemate epithymi, cassiam verò manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti: colocynthis forficibus incisa in oleo rosato fricatur, ad componendos ex ipsa trochiscos.

Sic manibus fricantur, & pòst colantur simplicia in electario hamech. Simplicia in succis macerata fricantur, & colantur in electario diaphyssalidon. Simplicia pilularum aromaticarum post coctionem fricantur & colantur.

Fere autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic scammonium panno lineo raro ligatum suspenditur in syrupo fumariæ & noduli aromata continētes, & compositum condientes, in ipso suspēsi manent. Quam consuetudinem hodie plerisq; seruari video in syrupis purgantibus, præsertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compositis.

Aliqvando tamen, vbi vis eius noduli tota in compositum confricando est expressa, abiicitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrham, crocum, hypocistidem, acaciam nodulo ligata, incoquebat, pòst vbi vires suas diacodio impresserant, tollebat. Quod exemplū eò adscripsi, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas. Alia tamen est confricatio, quæ ad infundendum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

dum, imbuendum, molliendũ & humectandum magis pertinet, vt cùm myrobalani omnes butyro vaccino fricantur, cæteræ species oleo amygdalarum dulcium inuoluuntur in tryphera sarracenica, & Phenonis eadem: ne partes nutritorias valenti astrictione sua exasperent, oleo amygdalarum dulcium, vel rosato, vel violato, vel sesamino, vel aliis lenientibus tritas mergit, confricat, & lubricas facit. Possis tamen non modò manibus fricare, sed etiam in sole, aut igni clementiore fingere, cùm alioqui nec ipsæ rarefient, nec butyrum, aut oleum quoduis liquabitur, vt ipsas promptè totas permeet, ac imbuat. ob id in tryphera minore Phenonis myrobalani assentur in butyro vaccino, legimus.

Lapis Iudaicus & hæmatites, multique trochisci, & collyria ad oculorum morbos parata, liquantur confricatione ex aliquo humore ad cotem medicam, qualis etiamnum hodie ex Naxo insula adfertur.

Plumbum verò liquatur in hunc modũ. Infusus in plumbeum mortarium humor, pistillo plumbeo verberatur atque agitatur, donec crassescat, deinde lauatur, ac plumbum subsidere sinitur, tum aqua effusa plumbum reponitur. Eodem modo liquatur æs ad chrysocollam conficiendam. Sylvivs & Flor.

DE LOTIONE.

CAP. XXX.

Lavantvr medicamenta, si foris re aliqua sunt contaminata. Sed hoc lotionis genus præparationi medicamentorum peculiare non est, sed cæteris rebus commune, quæ luto, vel alia re contaminatæ, lauatione opus habent.

Lotionis autem, de qua hîc agendum, duplex est finis: vt videlicet à medicamentis qualitas aliqua tollatur: aut vt aliam aliquam facultatem acquirant.

Caetervm ex his, quæ ad sordium separationem abluuntur: calx, & aloe tenuissimè terendæ sunt, deinde affusa aquæ copia satis magna simul miscentur, & quiescere ad fundum vasis & subsidere sinuntur, tum effunditur aqua: atq; id sæpius repetitur, donec aqua pura remaneat: deniq; medicamentum siccatur, ac reponitur.

Metallica tenuissimè leuigata, ac in aquam puram, aut marinam, aut acetum, aut alium humorem immissa, in sole feruidissimo totum diem rudicula agitantur, & per noctem resident, manè aqua effunditur, atq; alia iniecta rursus eodem modo agitantur, quoad aqua, quæ effunditur, sit limpida.

Lapilli minutissimè cõfracti, in aquam aliúmue humorem iniiciuntur, & manibus confricantur, ac agitantur, deinde vbi subsederint, aqua effunditur, idq; toties repetitur, donec aqua pura remaneat.

Sic lauantur acacia, & alij succi, qui commode in puluerem redigi non possunt, gummi Arabicum, & lacca.

Resinae, adipes, medullæ & olea liquantur, agitantur, aqua affunditur toties, ac effunditur, donec pura appareat.

Olevm verò lauando minus est verberandum, ne aquæ adeo misceatur, vt pòst ægrè possit separari.

Qvae in decoctionibus, aut succis lauantur medicamenta, vt de illorũ facultate nonnihil acquirant, cum tanta humoris copia lauari non debent, vt prædicta, neq; toties, neque ea adhibenda est diligentia in illis ab humore segregandis: quemadmodum si aloe succo rosarum, aut intybi, aut cum specierũ decoctione lauetur ad pilulas alephanginas: & turbith cum agarici, & tithimallorum decocto, vt valentius purgent. Florentini.

DE EXPRESSIONE.

CAP. XXXI.

Expressio est humidæ, & tenuis substantiæ separatio, à sicca, & crassa, duro aliquo, & valido compressu facta. Fit autem sæpè torculari, & eo multiplici, quale vinum ex vinaceis exprimunt, & quale pinxit Mesues in oleo amygdalarum dulcium, quale item vsurpamus in exprimendis oleis, & succis aliis, & decoctis, & carnibus, & similibus: siue id torcular est, siue prelum librarium. Ferè autem exprimenda ne diffluant, aut dissiliant, inuoluimus panno forti, vt canabino, caprino, setaceo: vel sacculo imponimus, qui duobus baculis comprimitur, & cęditur. Est quando tantùm caprino, aut lineo inuoluimus, ac manibus, ac digitis prelorum loco vtimur, vt dum medicamenta purgantia infusa exprimimus. Adde, quòd nunc denso, nunc raro panno exprimimus, interdum clementer, interdum valenter pro scopis medicorum variis: quædam item frigida exprimimus, alia etiam calida: quædam solùm calida exprimi possunt, vt oleum amygdalarũ dulcium, & similia in Mesue.

Sic portulacæ, cotyledonis, semperuiui, buglossi succum exprimimus calentem, alias humore aliquo liquidiore affuso. vt dicemus in succorum extractione.

Expressionis vsus igitur latissimè patet in infusis, apozematibus, & coctionibus propè omnibus, in syrupis, in oleis, & id genus aliis: quo autem instrumento, & quatenus calidum, aut frigidum vnumquodque est exprimendum, ex specialibus perdiscendum. Sylvivs.

DE COCTIONE.

CAP. XXXII.

Medicamenta simplicia aliquo humore coquuntur, aut vapore, hoc genus coctionis elixatio appellatur: aut

cum ſiccitate, & hoc aſſatio vocatur. Coctio A
autem fit ad præparationem, & ad compoſi-
tionem. De præparatione nunc dicemus.

Qvae in humidis coquuntur, ea gratia id
fit, vt ipſa medicamenta ſic cocta vſui eſſe
poſſint, aut vt humoris duntaxat, in quo co-
cta ſunt, vſus ſit.

Rvrsvs quæ, vt coctis vtamur, coquun-
tur, plus cocturæ requirũt, quàm ea, quorum
decoctio in vſu eſt. Sunt tamen certæ quæ-
dam notæ, quæ denotant, an huius, aut illius B
rei gratia benè coctæ ſint: vt herbæ, flores, fru
ctus, & radices coctæ ſunt, quando ita tene-
reſcunt, vt tundi, & per cribrum tranſmitti
poſſint.

Semina quædam, veluti lini, fœnigræci,
hordei, cocta cenſentur, vbi crepuerint: alia
quædam, veluti aniſi, coriandri, & cumini,
quando tenereſcunt.

Frvctvs peregrini, & ſicci, vt ſunt my-
robalani, cortices, ligna, & radices ſiccæ, mul C
tam deſiderant cocturam.

Herbae, & flores facilè coquuntur, & ci-
tò tenereſcunt, tametſi inter ſeſe differant
prout magis tenuium ſunt partium, & illo-
rum facultas in ſuperficie ſita eſt, vt chamæ-
melum, adianthum, ſerpillum, & ſimilia, quę
quando vnà cum aliis coquuntur, primùm
immitti debent, cùm illa propemodum co-
cta fuerint.

Eadem eſt ratio radicum tenuium par- D
tium, aut odoratarũ, vt eſt aſarum, valeriana,
ſpicanardi, & alia aromata, quæ ſub finẽ de-
coctionis iniiciuntur, ſed poſt reliqua medi-
camenta flores.

Elixationis autem multæ ſunt diffe-
rentiæ. Primus modus eſt, vt vaſi certã quan-
dam ac præſcriptã humoris quantitatem con
tinenti infundantur, quæ coquenda ſunt, ma
gis, aut minus, pro medicamentorum ſicci-
tate, aut recentia: deinde vaſe impoſito igni, E
primùm ſatis fortem patientur bullitionem,
deinde lentam, vt commodiùs ad eam, quam
optamus cocturam reducantur, neq; medi-
camenti vires exoluantur. Secundus modus
eſt, vt eadem planè ratione in diplomate co-
quantur. Tertio elixationis modo vtitur Ga-
lenus in fructibus. Hos ſuſpendit in vaſe a-
qua feruida ſemipleno, eoſque voluit tantiſ-
per, donec æqualiter tenereſcant: ſic enim
fit, vt fructus facultas non exhalet, quemad- F
modum ſi calòre ſicco coqueretur: neque in
humorem tranſit, quemadmodum ſi in aqua
coqueretur.

Caetervm vaſa, in quib. coquenda ſunt
medicamenta, figulina eſſe poſſunt vitrata,
& macerata, vitrea, ærea, ſtãnata, cuprea: prę-
ſtantiſſima ſunt vitrea in duplici vaſe, aut a-
pud ignem, aut in arena, aut cineribus, aut in
fornace, cui ſubſit ignis.

Ignis ſtruendus è carbonibus, aut pru-
nis, & lignis ſiccis acapnis. Florentini.

DE PVTREFA-ctione.

CAP. XXXIII.

Pvtrefactio coctioni ſimillima eſt,
præſertim de qua nunc agimus: non e-
nim de abſoluta putrefactione, ſed mu-
tatione aliqua à calore externo, etiam rerum
putreſcentium, vt fimi, corticum, facta. Vt o-
leum in folliculis vlmi inuentum, phialæ for
ti impoſitum cum folliculis ſi operculetur,
& dies quindecim fimo equino multum, ob
putredinem vigentem, calenti obruatur: de-
inde inſoletur, & quod eius clarum superna-
tabit, tranſuaſetur, omnium vlcerum reme-
dium eſt præſtantiſſimum.

Sic ex vino facimus acetum tenuius, &
acre magis ac mordax. Facimus autem vel
inſolatu, vel immiſſo aceto valentiſſimo, in
vinum, vel foliis, ſurculis, & ramentis ſorbi,
vel parte acida citri immiſſa. Galen. lib. 2. ali-
mentorum. Sunt, qui linguas lampetræ no-
ſtratis ea cauſa immittunt.

Ex maza item fermentum, & ex lacte, in
primo animalium lacte nutritorum ventri-
culo corrupto fit coagulum: omnia ob pu-
tredinem acria, & caliditatem nouam ade-
pta, amiſſa autem naturali.

Sic chalciteos partes duas lithargyri, vel
cum Dioſcoride cadmiæ partem vnam ace-
to acerrimo ſoluit Galenus, ac æſtate media,
ſeu diebus calidiſſimis, quadraginta in olla
noua fimo obruit, vt fiat pſoricum. Talis pu-
trefactio in vſu eſt maximo chymiſtis.

Sic adeps vetuſtate putris Galeno expe-
titur ad emplaſtrum diachalciteos, & oleum
vetus, ac ita ſemiputre, vnde & graueolẽtiam
acquirit: ſic vetuſtate caſeum putrefactũ de-
cocto pernæ ſalſæ coquit Galen. ad tophos.

Qvid, quod vinum, & ſucci reliqui, dùm
ab humiditate excrementoſa feruent, quo-
dammodo putrent, & flores ſaccharati, aut
melliti, dum inſolẽtur, & antidota melle ad-
dito cùm feruent.

Acopa item ex ſemine abietis, & flori-
bus populi, dum menſes plures macerando
perficit Galenus, etiam putrefacere videtur.
Sylvivs.

DE CRIBRATIONE.

CAP. XXXIV.

Cribratione purum & minutius
ſecernimus, quomodo piſtores ſimila-
ginem, & farinæ florem puriorem, ac
tenuiorẽ a furfurea & craſſiore ſeparant. Cri-
brationis ratio eadem eſt, quæ trituræ, ob id
quæ tenuiter pulueraˉda, tenuiore cribro ſunt
cernenda: quę tenuiſſimè, tenuiſſimo, vt pul-
ueres dicti cordiales cribro ſericeo, Tafetum
vocat vulgus. Inter manus agitando cribran-
tur metallica, ad oculos tenuiſſimè terenda,
& cribro tenuiſſimo cernenda: ſic vrinas mo-
uentia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

uentia, obstructiones liberantia. Contrà verò, quæ aluum mouere, & purgare volumus, crassiùs terenda, & cribro crassiore, ac rariore cribranda sunt, & quæ per se teruntur, si cribranda sint: per se cribrantur, vt metallica, quæ aliis mista citiùs, & ante iustam puluerationem descendunt.

CRIBRAMVS autem interdum ad trituram meliorē, frequentiùs ad misturam aptiorem, rerum iam mole minimarum. Quæ enim cribrum non permeauerunt, trituræ redduntur: quæ crassiùs terenda sunt, rariore, vt dixi, cribro cernēda: quæ tenuiùs, dēsiore, vnde varia cribrorum multitudo fuit necessaria.

QVAEDAM enim cortice tiliaceo, angusto, sed æquali, cancellatim connexo constant, cribrando scobe guaiaci, vel agarico infectorum, & similiter crassiusculè tritis idonea. Vidi & ex assiculo terebella passim pertuso cribrum, argillæ colandæ idoneum, alia his minus lata habent foramina, neq; vt hæc, quadrata, sed rotunda, vel oblonga, in pergamena circulo ligneo subsuta, quibus triticū, hordeum, & alia cerealia, sæpè etiam legumina seminibus alienis, sed minutioribus, purgamus. Hæc enim per lata foramina, ob paruitatem, facilè descendunt: semina bona foraminibus maiora retinentur.

ALIA seta equina in telæ modum cancellatim contexta constant, circulis duobus ligneis vtrinque tensa, quorum inferiore hæc prehenduntur, atteruntur, & impinguntur: superiore verò materiæ cribrandæ continennentur. Horum verò cribrorum copia, & differentia magna est, & vsus plurimus. Quædam enim solum in medio ligneorum circulorum habent velut telam illam equinam, & his manu tantùm molliter succussis, puluis in subiectum catinum ligneum, vel papyrum descendit, superna eius parte interim papyro tecta, ne puluis euolet. Eoque vtimur in pulueribus parum pretiosis. Alia præterea fundum & operculum habent exemptile, sed vtrunq; corio veruecino clausum: illo puluis per cribrum transmissus excipitur, & probè, ne exhalet aut euolet, cohibetur: hoc, ne portio cernenda exhalet aut euolet, prohibet. In his verò multæ sunt in raritate & densitate differentiæ, quarum singularum suus est vsus, non modò ad medicamentorum terēdorum genera, sed etiam ad componendorum speciem variam constituendam.

IN his item quędam telæ equinæ loco sericum habent (Tafetum vulgus vocat) & id vel album, pulueribus electuariorum alborum, vt diatragacanthi, diairis, destinatum: vel rubrum debitum pulueribus electuariorum rubrorum, vt diarrhodi, triasantali, diacubebe, diamargariton.

VSVRPATVR itaq; id cribrorum genus aliis pretiosius ad pulueres etiam pretiosos, &, vt vocant, cordiales, neque vt præcedentia

A setacea ligneæ mensæ, aut alteri solido corpori violentiùs impinguntur succussando, sed manibus tantùm mollissimè versantur, vt sine violentia puluis tantùm tenuissimus descendat.

EST etiam linteum magis, minus, rarum, densum, cribri loco, in metallicis præsertim & terreis corporibus. Latius autem id est, remque cernendam comprehendit, ac inter pyxidis alicuius ligneæ, vel alterius, sed gran- B diusculę operculum & corpus concluditur & constringitur, deinde vna manu ferè violentiùs succutitur super abacum pharmacarium, vncia vel simili pondere, sed plumbeo in linteum etiam priùs immisso, vt id suo motu & pondere res has cerni difficiles acceleret, quē cernendi modum cicotrinizare vulgus vocat. voce ex κοσκινίζειν, id est cribrare, corrupta, & in id contorta.

VT autem radices, herbæ, semina, fructus, C & alia pleraq; cruda & cocta teruntur, etiam cribrantur: sed ferè vi manus aut cochlearis, quomodo cassiam & thamarindos sine tritura cernimus: sic radices eryngij, satyriorum, raphani, dracontij coctæ, tritæ, cribrantur in diasatyrio.

SED hæc cribratio immoto fit cribro: quę verò puluerum est cribratio, ferè fit cribris abaco incussis valenter, sed numerosè, vt taratantara audire videaris. Alia cribro manu su- D spensa agitato: alia, vt cardiaca, cribro inter manus versato, non in abacum incusso, ne etiam horum partes crassiusculæ, vi impactæ per cribrum permeēt. Alia pyxide duro, corpori manu vna valenter allisa.

CERVSSA, & amylum, & cerussa serpentaria cribro affricantur manibus: sic quæ citra trituram cernuntur.

QVAE autem cribrum non superauerunt ob crassitiem, teruntur, donec ob tenuitatem E tota cernantur: nisi quod dum paucissimum superat, idque tenuissimo proximum, cæteris iam cretis commisceri solet, aut seruari, aut aliis eiusdem generis, vt postea terendis & cernendis iterum misceatur.

LYTHARGYROS per telam secernitur, ne suo pondere cribrum stamineum constringat, crassiorque secernatur, quàm opus sit. SYLVIVS.

F

DE EXTRACTIONE.

CAP. XXXV.

SVCCVS ex foliis & germinibus per se tritis exprimitur, & depuratus siccatur aut sole, aut igni, donec eam consistentiam nanciscatur, vt in pastillos formari possit, ac ita seruari. Aut liquidus seruatur in vase angusti oris, superfuso oleo digiti crassitudine.

SIC exprimuntur succi ex fructibus, veluti ex vua immatura, malis punicis, sorbis, me-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ſpilis, cydoniis, limonibus, & ſimilibus, & interdum ſcarificatione: ſed liquidi ſeruantur plerunque eo, quo iam dictum eſt modo, aut ſale inſperſo, vt omphacium.

QVAEDAM herbæ, quæ pauco humore, eoq; lento ſunt præditæ, vt hedera, portulaca, cotyledon, ſemperuiuum, opus habẽt admiſta aqua, aut alio liquore illarum facultatibus ſimili inter terendum, vt expreſſione vnà cum ipſo humore extrahatur: aut ſi tuſæ calatho imponãtur loco frigido, vt paulatim ſuccus in ſubiectum catinum defluat.

Ex radicibus autem & herbis quibuſdam ſiccis, aut pauco humore præditis, vt eſt lentiſcus, abſynthium, glycyrrhiza, centaurium maius, gentiana, & ſimiles, ſuccus hac ratione exprimitur. Quinq; diebus in aqua macerantur, deinde in eadem aqua coquuntur, donec craſſeſcat: colata poſtea aqua denuò coquitur, quoad mellis craſſitiem habeat: tum in ſole ſiccatur, ac in paſtillos conformata reponitur.

Ex ebulo, iride, cucumere aſinino ſcarificatis aut tritis, ſuccus expreſſione extrahitur.

E thapſia autem & peucedano ſcrobe circum radices facta cortex inciditur, liquorque emanans ſubiectis foliis, aut vaſe aliquo purus excipitur. Thapſiæ ſuccus ſole, peucedani verò vmbra ſiccatur. Ex his etiam tritis aut ſcarificatis, expreſſione ſuccus extrahitur: ſed chirothecæ manibus inducendæ, & facies velanda eſt, ne vapores è thapſia exhalantes faciem inflent & exulcerent.

E tithymallis ſuccus vindemiis exprimitur, inciſis ſummitatibus, & ſuccus effluens vaſe exceptus ſole ſiccatur, aut farinæ orobi permiſcetur, aut fico ſicca quinque aut ſex guttulæ excipiuntur, ficusq; reponitur, vt ait Dioſcorides.

HYPOCISTIS, quæ ſub veris finem radicibus ciſti adnaſcitur, teritur, & ſuccus expreſſus ſole ſiccatur.

Ex cucumere agreſti elaterium ſic colligitur. Decerpti cucumeres maturi, qui tacti protinus exiliũt, impoſito ſupra vas aliquod rariore cribro ſigillatim ſupino cultro ſurſum verſus aciem habente finduntur, atq; per cribrum humor in ſubiectũ vas exprimitur, ſimulq; carnoſum quod hæſit cribro, quò faciliùs excidat, eliditur: coaceruata autem in cribro ſegmina dulci aqua perfunduntur, & denuò preſſa abiiciuntur: humor in pelui agitatur, & linteo opertus duplicato, ſoli exponitur dumq; ſteterit, tota ſupernatans aqua cum ſpuma identidẽ effunditur, deinde conterendo cogitur in paſtillos, & ſeruatur.

SCILLAE ſuccum ſic extrahit Galenus. Scilla viginti diebus ante caniculæ exortum euulſa, atq; à corticibus externis purgata, manib. in exiguas diſcerpitur particulas, & in vas coniicitur, à quo recenter exemptum fuerit mel: poſtea bene adapto operculo illud ob-

A turans, extrinſecusq; pelle circundans, & diligenter colligans, in loco meridiem ſpectante, qui à borealibus non perflatur ventis, ſoli exponitur quadraginta diebus, interdum vas vertendo, vt ex omnibus ſimiliter partibus ſolem ſentiat: deinde vas aperitur, & is humor, qui ſupernatat, colatur, melle conditum coquitur ac ſeruatur. Ex ſcillæ carnibus fermento quodam inuolutis, ac quaſi coctis, deinde tuſis, & cum melle miſtis fit eclegma B ſcilliticum, ſucco iam dicto perſimile.

CVCVRBITA farina piſta inuoluta, & in clibano cocta ad crusti fermentacei coctionem: aut ſcarificata, deinde expreſſa, ſuccum emittit, cuius vſus eſt.

MVCCAGINES ex ſemine pſyllij, lini, fœnigræci, cydoniorum, & è radicibus quarundam plantarum, vt eſt althea, malua, acanthus, infuſis in aqua noctem vnam extrahuntur, miſcetur deinde dicta aqua, & calefit, do- C nec bulliat, & ſemina crepent, & muccago craſſior ſupernatet: tum enim mantili ex tela noua forti imponitur, ac colando exprimitur, aut virgis duabus intorquetur ſacculus à ſummo ad imum, ac alio bacillo percutitur, ſuccusque deraditur.

PSYLLIVM item (vt eclegma de pſyllio ſuauius fiat) maceratur aqua recenti per vigintiquatuor horas, deinde rudicula ſæpiùs agitatur, donec muccago ſupernatet: excepta D inde muccago colatur, ac in vſum ſeruatur.

SIMILE eſt mel anacardinum appellatũ, quod fit ex recentibus anacardiis exiguis diutius coctis, ex his enim enatat liquor quidã, aut muccago prædictæ ſimilis.

OLEA è fructibus, ſeminibus, liquoribus, lacrymis, rebusque omnibus pinguibus, & etiam è metallicis exprimi poſſunt.

E fructibus, videlicet ex amygdalis dulcibus & amaris, ex ſtrobilis piſtaciis balano my- E repſica, nucibus, & nuce moſchata.

E certis ſeminibus, veluti è ſemine lini, ſeſami, ricini, & aliorum. Exprimuntur autem in hunc modum.

FRVCTVS & ſemina cortice duro prædita, purgantur, teruntur, & loco calido, quo ad ſolem, aut in duplici vaſe reponuntur, deinde rurſum trita, torculari exprimuntur: aut, cùm trita ſunt, inſperſa calida aqua, tantiſper agitantur, donec oleum ſupernatet: tum ma- F nibus aut torculari exprimuntur.

E fructu oleæ, lauri, iuniperi & lentiſci maturo in aqua cocto, oleum ſupernatans aquæ colligitur: aut ex eis tuſis, inſperſaq; aqua calida, oleum, vt ſuprà, exprimitur, FLOR.

DE DESPVMATIONE.

CAP. XXXVI.

DESPVMATIO eſt ſpumæ detractio, cuius materia hoc loco eſt non ſolùm ſuccus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ſuccus quidam lentus, includens flatum, vt à
Galeno in Aphoriſmis docetur, ſed ſordes o-
mnis leuior, à calore ignis expurgata, vel eti-
am grauior albuminibus coacta & colligata.
Deſpumamus autem nunc ſimplicia, vt ſuc-
cos, ſaccharum, mel: nunc compoſita, vt apo-
zemata, ſyrupos.

Mel cum aqua, aut vino, aut aceto, aut hu
more alio, pro varijs medici ſcopis, deſpuma-
tur. Nam per ſe coctum, mox immodicè ef-
ferueſcit. & derepentè exundat, & flammis
conceptis incendij periculum affert. Ad hæc
cùm ſit dulciſſimum, euaderet amarũ, ſi per
ſe coqueretur, donec deſpumatum eſſet.

Mel humore æquali hodie quibuſdam
deſpumatur, alijs duplo. Spuma aũt interea
dum igni lento coquitur, cochleari pertuſo
deraditur. Adhæc cùm ad dimidias eſt co-
ctum, & multum feruet, adduntur albumi-
na ſingulis libris ſingula. Deinde calidum co
latur, pòſt percoquitur per ſe, aut cum con-
diendis & incoquendis medicamentis. Spu-
ma quoque tunc ſicca emicat curioſè detra-
cta, ſi per ſe ſeruandum eſt. Vel in rem præ-
ſentem paratur ad pulueres comprehenden-
dos, qualia ſunt antidota omnia, melle exce-
pta, opiata, & ſine opio. Si purius eſt mel,
ſufficit aqua æqualis, nec tantum albuminis
requiritur. Quod ſi puriſſimum eſt, nec de-
ſpumandum, nec clarificandum.

Sed huius regionis mel cum ſit cru-
dum & impurum, multam reddit ſpumam:
ita vt deſpumando & colando ad dimidias
minuatur. Quapropter pondus duplum ei,
quod compoſitio exigit, initiò tibi immit-
tendum, ſi cum alijs deſpumandum inco-
quis: ſin minus, deſpumato vtendum. Fi-
nis deſpumationis quibuſdam eſt tempus
horarum circiter duarum cum igni lento.
Alijs rectiùs, cùm ſpumare deſinit. Alijs,
donec aqua erit conſumpta (quæ res bullis
cognoſcitur) & mel idoneum lentorem ac-
quiſiuerit. Sæpe autem mel per ſe deſpu-
matur & purgatur, cùm tam longam non ſu-
ſtinet coctionem, quàm aliorũ natura, cum
quibus mel coquendo deſpumaretur. Inter-
dum cum his deſpumatur, cum ſcilicet mul-
tam coctionẽ viribus integris ſuſtinere poſ-
ſunt, vt in diacydonio mel coquitur cum ſuc
co cydoniorum, & coquendo frequenter de-
ſpumatur, & alijs paſſim. Frequentiùs tamen
per ſe (vt dixi) deſpumatum miſcetur con-
ditis, ſyrupis, antidotis: rariùs crudum, præ-
ſertim noſtrate. Quod autem Gallia Narbo-
nẽſis thymo paſſim luxurians mittit, eſt præ-
ſtantiſſimum: nec attico aut hybleo inferius,
cum regionis temperatura & thymi larga lu-
xuries vtrobiq; conſentiant.

De ſaccharo idem quod de melle dicen-
dum, cùm ſit ipſum mellis ſpecies etiã Dio-
ſcoridi & Galeno.

Impurum enim & nigrum, aut nigri-
cans, in triplo humore deſpumatur, cùm ad
dimidias eſt coctum, & valdè feruet, addun
tur albumina ſingulis libris ſingula, colatur
calidum, pòſt percoquitur ſtudioſè: inte-
rim etiam deſpumando; ſi ſpuma aliqua
appareat.

Si autem purius eſt, ſatis eſt dupla, aut
æqualis (vt ferè fit) aqua, & pauciora albu-
mina: ſi puriſſimum, nec deſpumandum nec
clarificandum.

Svcci fluxiles recipiendi in ſyrupos, a-
pozemata, electaria: quædam igni deſpu-
mantur, reſidendo clareſcunt, & in colo la-
neo terreum excrementum relinquunt, in-
terim verò etiam additis albuminibus, &
melle, aut ſaccharo purgantur, quoties in ſy-
rupos, vel apozemata coquuntur, vt in ſy-
rupo bixantino, & alijs; & in electario pſyl-
lij. Qui verò ſucci in emplaſtra recipiuntur,
vel ſole, vel igni poſt miſtionem ſiccantur,
non deſpumantur. Liquores verò ſolùm co-
lo purgantur, poſt diſſolutionem non etiam
deſpumantur, tantum abeſt vt clarificen-
tur. Idem de metallicis, & animaſium par-
tibus conſtitue.

Qvod ſi ſimplicia omnia ſunt pura, aut
purgata, ſatis eſt horum decocta per colum
laneum, aut telalaneum: ſed modicè den-
ſum ſemel aut bis tranſmittere, ſine vlla ex-
preſſione, colo, ſi opus eſt, mutato: deinde i-
pſum immitte in ſaccharum, ſi impurum e-
rit clarificatum. Si autem purum eſt, clarifi-
catione non egetur, & percoque, donec hu-
moris, ſeu decoctum eſt ſeu ſuccus, ſeu aliud,
vnciæ tantùm circiter duæ: aut ſi ſucci ſunt
glutinoſi, etiam tres, & quatuor in ſacchari
libra ſuperſint. Si ſucci acidi, percocto iam
ſaccharo propè toti inuoluuntur. Sylvivs.

DE CLARIFICATIONE.

CAP. XXXVII.

Clarificationis obiter in deſpu-
matione meminimus. De ipſa autem
nunc pauca nobis ſunt dicenda, quòd
hæc rerum liquidarum decoctis debeatur ex-
purgandis, vti & deſpumatio, & colatio, vt
ſorde craſſiori purgata, ſint gratiora palato.
& in corpus faciliùs diſtribuantur, & ſalubri-
ùs. Clarificantur autem quædam per ſe, dum
quod fæculentum eſt, ſubſidet: vt ſuccus ro-
ſarum, limonum, cydoniorum, citrorum, ri-
bes, oxyocãthæ, granatorum, ſiue mox repo-
nantur loco frigido, ſiue in officina aliquan-
diu ſeruentur. Quædam interueniente co-
ctione à ſole, vel igni, vt ſuccus pomorum
dulcium & acidorum, ad dimidias coctus di-
es duos quieſcere permittitur, donec clare-
ſcat, vt ſyrupus de pomis Meſuæ fiat. Sic ſuc-
cus acidus citri ad partis tertiæ conſumptio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

nem coctus, & colatus, quiescere permittitur, donec clarescat, & succus granatorum ad partis tertiæ consumptionem coctus, biduũ quiescere sinitur, vsq; dum clarescat in syrupo ex succis fructuum acidorum. Tamen acidi succi hodie in syrupos aliter recipiuntur. In his autem coctio ratione optima adhibetur, vt calor homogenea in vnum cogat, & separet heterogenea: quomodo vrinæ in nobis cœptæ coqui turbidæ si reddantur, postea tenuantur, & clarescũt, subsidente crasso. Cùm verò calor ignis sordes in succis exquisitè separare non possit, vt noster calor natiuus aliena coctione perfecta segregat, cumq; metuimus, ne coctione tam longa, succorum facultates corrumpantur, satius putauerunt medici, cœptam ab igne sordium secretionem arte alia iuuare, & ea multiplici, nũc quiete succi post coctionem, vt nuper diximus, nunc aceto simul incocto, nunc agitatis diu albuminibus: vt interim despumationẽ omittam, & colationem à nobis adhiberi solitas ad perfectionem succorum, vel decoctorum purgationem.

De ea autem clarificatione, quæ fit per se, & post coctionem residente, satis est dictum: de ea, quæ fit per acetum, & albumina, iam nobis dicendum est. Decocta, & syrupi, si acetum recipiant per se, vi aceti nonnihil purgantur: meliùs autem, si etiam albumina accedant, etiam si post colaturam acetum recipiant, quando nihilominus continenter est despumandum, quòd acetum etiam expurgato iam decocto spumas & spurcitiam quandam iaculetur.

Ovi albumen ex aqua frigida scopulis agita, donec in spumam abeat, quam particulatim syrupo, vel alteri decocto feruenti inspergas, & vbi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inspergas: id fac, donec syrupus erit clarior. Alij vbi ex bullis clariùs decoctum vi ignis factum animaduertunt, in id tepidum (nam calidiùs albumen coqueret, in frigidiore minùs promptè, & parcior spuma elicitur) albumina singulis libris singula, sed etiam pluribus pauciora adijciunt, scopulis agitãt, vt spumescat, sacchaũ in particulas confractum conijciunt, recoquũt: vbi spuma subsedit, igni aufertur, calidũ, si crassum est, & vix colabile, colatur: si facilè colatur, sed turbidum, tepidum, vel frigidum, colatur per manicam Hippocratis, meliùs autẽ per pannum clauis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter, quater, si non satis claruerit: si ne sic quidem albumen separatim in aqua agitatum, scopulis inspergitur, decocto igni reddito, spuma illa vsta, alia inijcitur, idq; toties, donec bullæ clariũ satis prodeant: tunc colatur, quoties est necesse.

Qvaedam his citiùs clarificandis miscentur, vt si vni quartæ vini albi duos lactis digitos misceas, ante colaturam ipsum mox

A clarissimum reddunt. Sylvivs.

DE COLATIONE. *CAP. XXXVIII.*

Colatio cribrationi persimilis est: sed hæc ferè siccorũ est, illa humidorũ. Hæc corpora grandiora foraminibus cribrorum non transmittit, illa sordem humore crassiorem transitu prohibet.

Differentiae aũt colationis ex eo su-
B muntur, ꝙ quædã calidissima colantur, quædam frigida, quædã tepida. Item ꝙ quædam vno, alia duobus, alia tribus colis egent. Item quædam colis lineis, alia canabinis, alia telalaneis, alia setaceis, & stannineis, vt vocant, alia nouis, alia detritis, alia raris, alia densis: alia bis, ter colanda, donec nobis propositam perspicuitatem sint assequuta.

Qvae crassa sunt aut lenta, calidissima
C sunt colanda, & humore ampliore, vel tum diluenda sunt, vel initio coquenda, vt faciliùs transmeent. Colo eadem raro & detrito promptius colantur, non tamen purius, sed frequens colatio coli densitatem supplet, ac raritatis incommodum redimit. Oenomeli colatur panno raro.

Tenvia, vt succus limonum, citri, semifrigida, colo denso, & nouo colari possunt: aut si tribus colis ea vis purgare, summum sit
D stamineum, medium panneum: sed vetus infimum, panneum & nouũ vel aliter dẽsum.

Sacchari libra, si aquæ tantùm vncijs octo sit soluta, cocta, clarificata, panno rariore colanda est.

Colis tribus vsi sunt maiores nostri, summo, minimo, & rarissimo: infimo, maximo, & densissimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, situ, vt tamen ab vtroque digitorum quatuor interuallo distaret.

Magnitvdinis autem & texturæ ho-
E rum ratio erat, vt primum sordes tãtùm crassas transitu prohiberet, secũdum etiam mediocres, tertium etiã tenuissimas, vt scilicet, quod ad hoc transmittebatur, esset illime, & sordis omnis expers. Si verò solo raro vsi fuissent, colata fuissent impura, & non colatis similia, vt si per linteum colas aliquod decoctum: si solo denso, id à crassis sordib. statim obstructum alijs viam negasset, ob id vel mu-
F tandum, vel sæpè abluendum fuisset. Quòd si vnico voluissent medio, rationabiliùs & faciliùs vsi fuissent. Minimum verò primùm, quia in eo humor incipit latiùs spargi, versus panni ambitum, vt vides non in laneis tãtùm, sed etiam lineis. Gutta enim medio infusa se in vicina spargit.

Ex omnibus autem partibus, quas imbuit, ita vt in secundum influat latius, quàm in primo humor contentus cernitur.

Secvndvm item latiùs imbuitur, ꝙ quibus partibus humorẽ à primo excipit, & pluribus partibus stillat in infimũ, quàm sit contactum

tactum à defluente ex primo humore. Malè igitur primum statuas maximum, quanquã ex hoc nullum sequetur incõmodum aliud, quàm quòd otiosa est hæc capacitas. Satis enim est, si capiendo humori sit satis: quãtum intelligi volo, dum minimum requiro. Non enim minimum absolutè volo, sed alijs duabus angustius: si verò infimum sit minimũ, multus humor ab hoc non colatus propè ipsius oras in vas subiectum defluet. Nunc vnico vtimur colo, magnitudine & textura mediocri, sed eius actionem antè iuuamus clarificatione per albumina omnem spurcitiem cogente, adiuuante id frigido. Quæ enim clariora volumus, frigida colamus: aut si talia non permeant, tepida: quæ si semel colata, non sunt pura satis, iterum & tertiò colamus, & rectiùs colum aut lauamus, aut mutamus. Id quod etiam facimus, dum tardiùs humor permeat: si autem tardiùs transfluat ob decocti crassitiem, aut lentorem, vel calidiùs colamus, vel per colum rarius, vel si cõpositi natura patitur, liquidius aliquid & tenuius miscemus: vt dum cremori hordei colando, aut pisorum, aut fabarum, aut similiũ decoctum ipsum affundimus. In tarda autẽ hoc colatura, caue, rudicula, vel digitis fundũ coli scalpas, vt colationem celeres. Sic enim turbidum erit colatum: sed, vt dixi, muta colum aut laua, aut humorem redde liquidiorẽ, vel igni, vel misto humore aliquo.

Colamvs quoq; etiam citra coctionẽ quædam, vt lac recens mulctum, vt pilos, & sordes alias foris illapsas separemus, quem vsum rusticis, & pastoribus præstat interdum aperire. Sic hodie vinum cũ sacharo, & cinnamomo, per cola lanea oblonga pyramidis figura (quæ caligas, & manicas Hippocratis appellant) colamus ter, quater, donec omnino clarum erit, idq; Hippocraticum quoque vocamus, tanquam inuentore Hippocrate dignum. Aliter etiam cum melle, & cæteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites vocamus claretum.

Modo persimili gelatinam, quam vocãt, colamus. Aliter quoq; res turbidæ colantur, aut mistæ: sic in Aegypto aquam Nili turbidam vasis figulinis crudis colare docet Galenus, vt tantum quod clarissimum est, per vasis poros, aut etiam tenerem & mollem substantiam perfluat. Parisijs autem Sequanæ aquam, & Romæ Tyberinam, vasis figulinis coctis probè & siliceis præsertim, aliquandiu in cella vinaria deponũt, vt refrigeretur, & simul residẽdo sordẽ terreã in fundũ deponat.

Aqvam quoq; turbidam colabis per arenas puras, vasi immissas, infernè pertuso, foraminib. exiguis aquæ peruiis, inuijs arenæ.

Vinvm quoq; aqua mistum per cissimbium, id est, vas hederaceum tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur, sępè vt sumus ex Catonis doctrina experti. Sylvivs.

A

DE DESTILLATIONE in balneo mariæ.

CAP. XXXIX.

Balnevm mariæ vas duplex est: alterum aquam calentem, alterum materiam destillandam complectitur. Vas quod feruentem continet aquam, cupreum seu æneum esse debet, rotundum, vel oblongum, vel triangulare, vel quadratum, amplo
B canali in medium immisso, in imo craticulam habente, vt ignem, quo aqua calefit, contineat, cineresq; defluant, vulgus Pigrũ Henricum vocat: huic canali imponitur & operculum, cũ foramine, per quod fumus exeat. Vas tandem cupreum operculum, foraminibus peruium habeat, vt quodlibet cucurbitæ collum, per quodlibet transire foramen. Horum autem instrumentorum formæ inferius
C patebunt.

Altervm vas, quod materiam destillandam sustinet, cucurbita, seu boccia appellatur: ex bono vitreo esse debet, cui aliud rostratum (alembicum seu capitellum vocant) superimponitur, ac luto, ex farina & albuminibus ouorum facto, cucurbitæ conglutinatur, quorum formæ infrà describentur. Hæ, inquam, cucurbitæ, siue bocciæ, in spacium cuprei vasis, aqua repletum, circumcirca canalem
D ponuntur cum suis capitellis, quorũ rostrum promineat ad vasa suscipiẽda recipientia, vt manifestabitur.

Caetervm balneum Mariæ ad aquas destillandas maximè est conueniens, quæ ex succis potissimùm, herbis, floribus, fructibus, radicibus, & carnibus tritis priùs, seu incisis, si recentes fuerint, destillantur, sicca & arida aliquo priùs humore macerantur, ac digeruntur ad solem, aut fornacem, vel ignem per semihoram, per horas etiam plures, noctem to
E tam, etiam diem, biduum, triduum, per mensem, aut plures, pro medicamenti natura, & vario medici scopo & necessitate.

Ignis ex carbonibus optimis, nõ fumidis & semiputridis instruendus, ita tamen regendus, ne aqua bulliat, materiaq; in cucurbita aduratur. Quòd si aqua balnei exhalando defecerit, subinde alia infundenda, nõ quidem, frigida (ne vasa frangantur) sed calida.

F Finita destillatione, vasa vitrea eximenda non sunt, nisi priùs fuerint refrigerata. Ab aeris enim intemperie subita franguntur. Aquæ verò in balneo mariæ destillatæ, insolari & rectificari debent: nẽpe in vase vitreo (cuius os corio, vel pgameno obligatũ fit) aqua destillata repleto, sic vt tertia pars vacua relinquãtur, in arenam feruentem imposito, per quadraginta dies, vt phlegma omne consumatur, empyreumaque, quod his inest, paulatim expiret. Debet autem tertia pars

vasis in arena condi. Aquę verò calidæ facultatis in vino aut aqua ardente priùs infusæ, ne nimio calore homini noceant loco frigido, in arena humida, per mensem, aut ampliùs, si feruidior aqua sit, relinquantur, similiter tertia parte vasis in arenam condita: aut duæ vasis partes (duæ tertiæ) in ipsam cellæ vinariæ terram defodiantur. Quædam, vt aqua ardens, ad suam perfectionem, seu quintam essentiam, in vase circulatorio inferiùs describendo, rediguntur.

PORRO sunt & aquæ, quæ eius materiæ, ex qua destillantur, saporem non retinent, vt quæ à dulcibus, salsis & amaris, vt saccharo, aqua marina, gentianæ radice extrahuntur. Horum etenim sapores propter terrenam substantiam non ascendunt, etiamsi calore vehementissimo, alióue instrumentorum genere destillentur. Dulcis namque sapor vehementi calore in amarum: amarus verò in acrem conuertitur saporem, vt sæpiùs non solùm in gentianæ aqua, verùm etiam oleo extrahendo sum expertus.

A

B

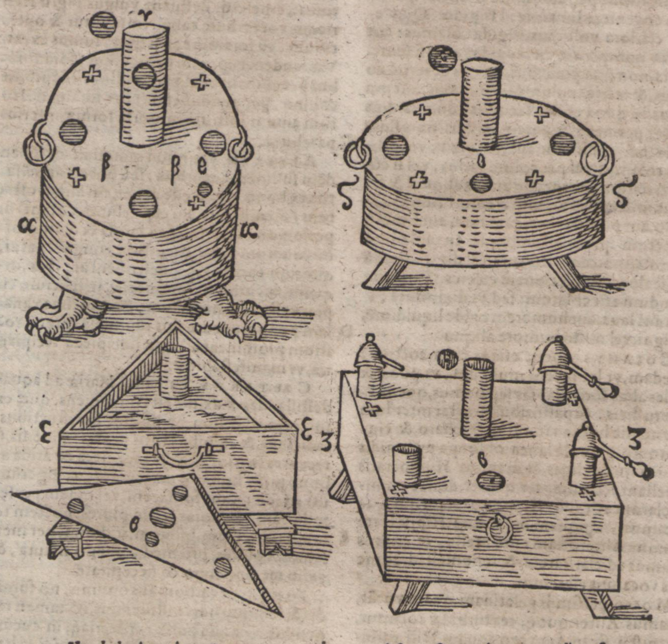

αα Vas balnei mariæ cupreum, rotundum. ββ Operculum rotundi vasis, cum quatuor foraminibus, per quæ cucurbitarum colla transeunt γ Canalis cum operculo perforato, & craticula in fundo. δδ Balneum oblongum pro duabus boccijs. εε Balneum triangulare pro tribus boccijs. ζζ Balneum quadratum pro quatuor boccijs. θ Foramen, per quod aqua infunditur.

♀ Craticula ferrea in ima canalis parte contenta.

Aliud genus balnei mariæ, optimum atque commodissimum cum lucerna, & absque carbonibus. Potest etiam fieri triangulare pro tribus boccijs. Verùm quilibet angulus canalem suum per aquam transeuntem contineat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

a Vas cupreum aqua plenum.
b Cucurbita vitrea materiam destillandam comprehendens.
c Porta, per quam lucerna imponitur, quæ deinde clauditur.
d Lucerna ex oleo, & tribus, aut quatuor ellychnijs sub vesica.
ee Foramina, per quæ aer ingreditur.
ff Canales duo, per quos fumus egreditur, aquam transeuntes.
g Crux quatuor ellychnia continens in lucerna.

Instrumentum balnei, in quo carnium succi, ex quibus gelatinæ fiunt, extrahuntur.

A Cucurbita vitrea, carnes minutim incisas continens, cuius orificium vesica bubulina optimè sit clausum, ne vllo modo expirare poßit.
B Vas terreum, siue olla, vel ahenum cupreum, aqua repletum, in quo cucurbita quatuor funiculis alligata est, sub quo ignis contineatur.

A Cucurbita vitrea.
B Alembicum vitreum.

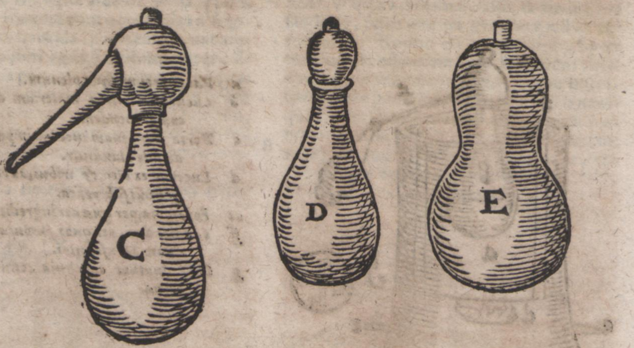

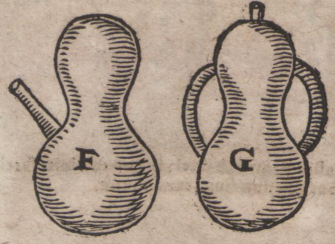

C Cucurbita cum alembico.
D Vas cæcum, siue cucurbita cum alembico sine rostro, ad succos carnium extrahendum.
E Vas cæcum circulatorium.
F Vas cæcum circulatorium aliud.
G Vas circulatorium Hermetis.

DE DESTILLATIONE in vapore aquæ calentis.

CAP. XL.

DESTILLATA vapore aquæ calentis, primum meritò locum habere debẽt, cùm vires & qualitates plantarum integriùs retineant: id quod ex odore & sapore apertè dignoscitur. Fiunt hæc in duplici quoque vase. Imponitur enim vas vitreum plantam continens, in aliud vas cupreum aqua semiplenum. Huius autem duo genera delineabimus, quorum primum vasi balnei Mariæ simile est, nisi quod duplo altius, atq; aqua semiplenum tantùm sit, ita vt cucurbita, seu vas vitreum aquam bullientem non attingat, sed suspensum supra aquam maneat, & solo vapore ab ea eleuato incalescat. Alterum, fornacem continet rotundam circiter pedes sex, vel vlnas duas altam, cum quatuor spiraculis in summo, & porta circa medium craticulam habente, qua ignis imponitur: & foramine alio in fundo, per quod cineres eximuntur. Huic, inquam, ahenum cupreum aqua plenum includitur, à latere ca-

A nalem cum epistomio continens, per quod aqua infunditur: cui rursus operculum cupreum tribus gradibus distinctum, imponitur ritè, ne respiret, quorum gradus inferior sesquipedem altus, vnicum verò latus, cum tot ianuis, quot cucurbitas vitreas capere possit. Ianuas autem eo modo constructas esse oportet, vt aperiri commodè, & claudi exactè possint, cùm vel cucurbitas impone-

B re, vel eximere volumus: præterea in earum medio sint fabricata foramina, per quæ cucurbitarum colla probè emineant. Debent autem funiculis suspendi cucurbitæ, vel supra ferrum aliquod transuersum collocari, ita tamen vt aquam bullientem non attingãt. Secundi & tertij gradus altitudo pedem vnũ vix excedat. Verum clarioris doctrinæ gratia instrumenta deinceps ob oculos ponemus.

C Quod ad materiam destillandam attinet, in his vasorum generibus percommodè destillantur aquæ ex vino, vel aqua ardente, radicibus, herbis, & floribus recentibus, præsertim quæ calidioris & siccioris sunt naturæ. Humidiores enim herbæ, & viscosiores citò corrumpuntur, atque minimè durãt hoc modo destillatæ. Quare commodiùs in balneo sicco, de quo sequenti capite agemus, sublima-

ri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ri poterunt. Materia autem prius teri, vel incidi debet: atque parua quantitas pro vna vice destillari: sic enim multò melior euadet aqua. Primum instrumentum igne ex carbonibus optimis: secundum verò ex lignis non

A fumidis indiget, qui autem sic regendus est, vt aqua in vase bulliat. Cucurbitæ alēbicaq; sint ex vitro optimo, forma & magnitudine, vt capite de balneo Mariæ diximus: eodemq; modo perlutentur.

Primum instrumentum.

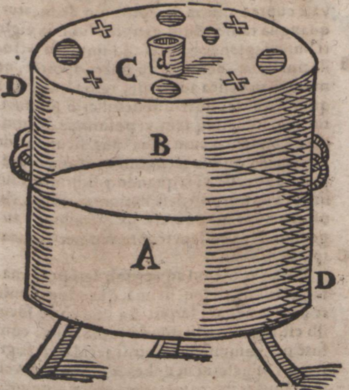

A Spacium aqua plenum.
B Spacium vapores aquæ continens, in quo cucurbitæ suspensæ hærent.
C Operculum quatuor foraminibus, pro quatuor boccijs.
d Canalis craticulam in fundo continens, in quo ignis accenditur.
DD Vas cupreum, duplo altius, quàm balneū Mariæ.

Alterum instrumentum semiapertum cum fornace, multis boccijs inseruiens.

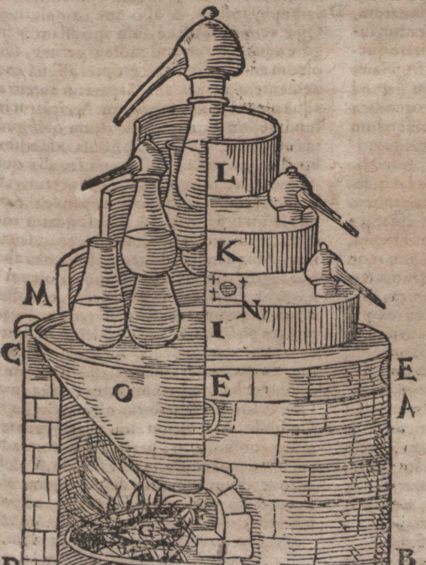

ABCD Fornax, cuius altitudo vix vlnas duas excedit.
EE Ventilia, siue spiracula.
F Porta, per quam ignis imponitur.
G Craticula ignem continens.
H Foramen, per quod cineres eximuntur.
IKL Operculum cupreum tres gradus continens.
I Primus gradus altitudinem dimidiæ vlnæ non excedens.
K Secundus gradus.
L Tertius gradus.
M Canalis cum epistomio, per quem aqua in ahenum infunditur.
N Porta cum foramine.
O Ahenum aquam continens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

DE DESTILLATIONE in balneo ſicco.

CAP. XLI.

BALNEVM ſiccum (à quibuſdam Stuffa ſicca vocatum) tum ad aquas, tum ad olea deſtillanda aptiſſimum eſt inſtrumentum. Huius quidem fornax ex crudis conſtet lateribus, quadrata ferè, latitudine non minor ſeſquipede, altitudine verò tres pedes non excedat. Canalis porrò ferreus ex altero latere deſcendat, in ſummo operculum cum foramine, in fundo verò craticulam habens, in imo & ad latera peruiam, vnius palmæ altitudine. Supra verò craticulam, per digitos tres aut quatuor circũ canalem, fornax optimè fornicis modo, claudatur, vt calor ſurſum ferri nequeat; ſed potiùs lateraliter ad veſicæ fundum pertingat, veſicamq; circumquaque amplectatur. In ſumma fornacis parte ea, qua veſica regione continetur, duo ſint ventilia, quæ clauibus ſuis claudi & aperiri poſſint. In ima verò parte ianuam paruam contineat, eximendis cineribus deſtinatam, quæ nunc aperta ignem foueat, nunc clauſa refrænet. Veſica cuprea, ouali forma, mediocri magnitudine, intus ſtanno obducta, fornaci includitur: cuius orificio (poſtquam materia deſtillanda impoſita fuerit) collum cupreum, oblongum, ſtannatum, cum ſuo capitello vitreo exactè inſeritur, lutoque clauditur, ne vllo modo expirare queat: atque ſic deſtillatio per aquam frigidam, vel per alembicum refrigeratorium (quod ante nõ paucos annos ab Hollando quodam chymiſta accepimus) inferiùs deſcribendum perficitur. Cæterùm aquæ ex herbis humidioribus, & viſcoſis, vt præcedenti capite diximus, deſtillantur. Olea verò ex herbis, ſeminibus & aromatis. Ex herbarum numero ſunt abſynthium, apium, baſilicum, calamenthum, chamæmelum, hyſſopum, leuiſticum, lauendula, mentha, origanum, polium montanum, roriſmarinum, ruta, ſaluia, ſauina, ſerpillum, ſpica indica, ſtœchas arabica, thymus, & omnes herbæ calida & ſicca temperatura, ſuaueq; olẽtes. Ex ſeminibus aniſum, amomum, ammi, anethum, baccæ lauri, iuniperi, baccæ ſauinæ, careum, cuminum, daucus, fœniculum, nigella, petroſelinum, ſantonicum, ſiler montanum, & alia odorata. Ex aromatis angelica, calamus aromaticus, cardamum, caryophyllum, cinnamomum, coſtus odoratus, cubebæ, cortex citri, arantiorum, cyperus, galanga, grana paradiſi, macis, nux moſchata, piper nigrum, zedoaria, zingiber, & alia eiuſmodi. Materia priùs craſſiuſculè conteritur, deinde in cupream veſicam conijcitur, miſtim quidem, cum aliquot aquæ fontanæ menſuris: vt pro duabus libris materiæ, viginti aquæ eiuſdem infundantur: po- A ſtea collum oblongum cum alembico & recipiente arctè imponitur, luto, vel paſta & panniculis obducatur, ne vllo expiret modo. Demum iniectis per canalem carbonibus, ignis fouendus, donec per vapores condenſatos, in tubo cupreo, penetrante dolium, aqua frigida plenum, quicquid liquoris ineſt in vaſe cupreo, intra receptorium deducatur: quanquã tamen dum extractæ ſunt ex viginti libris ſeptendecim, vel ad ſummum octo- B decim libræ, deſiſtere ab opere oportet, ne materia in veſica aduratur, rarò vltra ſpaciũ quinq; vel ſex horarum deſtillatio producitur, ſi materia, inquam, vt poſuimus, in pondere conueniat cum aqua vaſis, ſicut duo de viginti. Ex quibus ſatis conſtat ignem ita tẽperandum eſſe, vt is quandoq; diminuendus ſit (præſertim poſt deſtillationis initium, vbi omnia nunc incaluerunt) & quandoque augendus, vt in eodem tenore ſemper maneat C ipſa deſtillatio.

PORRO oleum aquæ non ſemper innatat. Nam quandoq; in ima, quandoq; confuſè per vniuerſam fertur. In ima parte locus illi eſt, ſi grauius ſit pondere ipſa aqua: confuſè per vniuerſam fertur, ſi accidat, vt frigiditate congeletur in nubes & tenuiſſima vellera. Rurſus in vnam partem aquæ commeãt olea, quæ craſſam, & valdè compactam ſubſtantiam habent: vt oleum cinnamomi, & D caryophyllorum, & aliorum complurium. Quæ verò promiſcuè dum incraſſantur frigore aquæ, vniuerſam molem petunt, ſunt oleum aniſi, & fœniculi propter aliquã conuenientem qualitatem. Separatur autem ab aqua oleum in hunc modum. Accipiatur infundibulum vitreum, vel vitrum oblõgum, in cuſpidem effigiatum, & fiſtula infundibuli, vel cuſpis ima exquiſitè cera, ſeu alia quauis materia obſtruatur, & ſic collocetur, vt fi- E ſtula, vel cuſpis verſus ima propendeat, parſque latior ſuperior ſit, & ſic infundatur totũ deſtillatum, eodemq; ſitu collocetur, ſeu teneatur aliquandiu, donec perfecta olei ab aqua ſegregatio facta fuerit: tunc ſi oleum imum locum occupat, ablata cera, ex infundibuli foramine, præſtò exibit oleum in admotam phialam, & aqua reſidebit, ſi libeat eam ſeruare occludendo foramen. Sin autẽ ſupremum locum tenet, patefacto rurſum foramine exhaurietur ſenſim tota aqua in vas ſubiectum, & reſeruabitur oleũ in fundo in- F fundibili. At ſi oleum cum aqua vehente in nubes confundatur, percolabitur tota aqua per lineum pannum, in aere frigido, & deſtillatione refrigerata: tum demum omne oleũ ſit coactum in panno reſidebit, quod poſtmodum cultello facilè colliges, indeque in phialam conijcies, per quam tandem, ſi opus eſt, in ſubtilem liquorem reſolues, vel minimo calore.

Fornax

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Fornax balnei sicci.

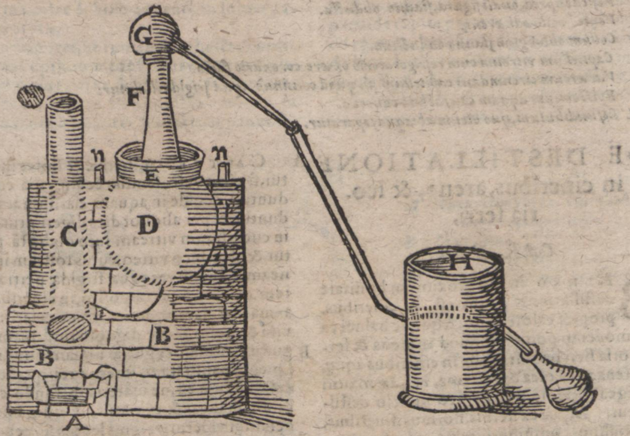

A Foramen, per quod cineres eximuntur.
B B Fornax, siue spacium continens aerem calidißimum conclusum vndequaque.
C Canalis carbones deferens inferius craticulam, in imo, & ad latera peruiam habens, & in summitate operculum. *D* Vesica cuprea materiam destillandam continens.
E Venter hic collo adhæret, vt commodiùs collum amplo vesicæ ori accommodetur.
F Collum oblongum, vt minus citò incalescat capitellum, aquaq; virtuosior tantùm ascendat.
G Capitellum vitreum. *H* Vas aqua frigida plenum. *i i* Fornix calorem rectà sursum ferri prohibens, sed ad latera cogens. *n n* Ventilia duo.

Alterum instrumentum cum alembico refrigeratorio.

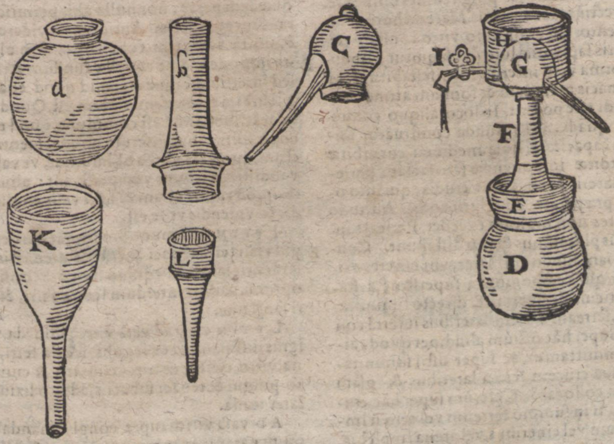

d Vesica cuprea, ouali forma, materiam destillandam continens.
b Collum cupreum oblongum, quod vesicæ inseritur.

C *Alembicum vitreum.*
D *Vesica cuprea, ouali figura, stanno obducta.*
E *Venter collo adhærens.*
F *Collum oblongum stanno obductum.*
G *Capitellum vitreum cum refrigeratorio ex ære coronario facto.*
H *Vas æreum circumdans capitellum, in quod continuè aqua frigida illabitur.*
I *Epistomium aquam calefactam educens.*
KL *Infundibulum, quo oleum ab aqua separatur.*

DE DESTILLATIONE in cineribus, arena, & scoria ferri,

CAP. XLII.

BALNEO mariæ proximum bonitate destillationis genus est, in cineribus, propter calorem, qui æquè ac balnei calor moderari possit: id quod in arena & ferri scoria fieri nequit. Vnde in cineribus aquę, in arena verò olea & balsama, vt quæ maiori indigeant calore, rectiùs meo iudicio destillantur. Aquæ ex herbis, floribus, fructibus, animalibus, omnibusque ijs, quæ suprà capite de balneo Mariæ enumerauimus, eliciuntur: olea verò & balsama ex herbis, floribus, seminibus, fructibus, radicibus, aromatis, lachrymis, gummis, resinis, & pinguibus omnibus extorquentur. Verùm omnia hæc vno eodemq; instrumento minimè perficiuntur. Quæ enim faciliùs & leuiore negotio in altum subleuātur, vt herbæ, flores, semina radices, aromata, & quęcunq; in sicco balneo recensuimus, in cucurbita seu boccia erecta: quæ verò altiùs attolli nequeunt, vt gummi, lachrymæ, resinæ, & pinguedines omnes, retorta rectiùs sublimantur. Materia horum instrumentorum ex optimo vitro constare debet, foris sapientiæ luto (vt sequitur) obducta: forma verò inferiùs manifestabitur. Quod ad fornacis materiam & formam attinet, huiusmodi esse poterit. In loco aliquo conuenienti quadra vel rotunda construatur fornax, ea capacitate, quæ mediocri cucurbitæ aut retortæ imponendæ satisfaciat: parietes ex lateribus erigantur crudis, qui luto optimè præparato conglutinandi. Altitudo pedes tres non multum excedet. Parietes intus pedis plus minus spatio distabunt. Constructo iam fundo, ostiū fiet, vbi cineres eximantur, qui à carbonibus à superstructa statim craticula deciderint. E' directo summitatis ostij, ferream cratem lateribus insertā constitues. Super hāc ostium aliud, per quod carbones immittantur, ac super ostij summitatem rursus crucem ferreā lateribus & ipsam insertam collocabis. Cęterùm super hāc crucē lebetem in summo ferreum vel terreū impones, cum vel cineribus, vel arena implebis, & luto circūponatur, in fornacis apice quatuor foramina fiant, per quæ fumus exeat.

A CAETERVM herbæ & flores inciduntur, fructus verò, semina & aromata contunduntur, deinde in aquam clarissimam infunduntur, & per aliquot dies digeruntur: demū in cucurbitam vitream luto obductā ponuntur, & alembico vitreo, cuius rostrum in stanneam fistulam vas aquæ frigidæ pertranseuntem, desinat, superimposito, in cineribus vel arena destillantur, donec omne exierit: quod visu & gustu facilè dignoscitur. Nam cùm
B gustu destillantes guttæ nullam amplius resipient manifestam iniectæ rei qualitatem, desistendum est, ne materia in fundo cucurbitæ adhæreat & exuratur. Verùm hoc monendum videtur, vt ignis lentus succendatur, ne nimium insurgat, & ebulliat in alembicū, quod in cucurbita continetur. Semina enim quædam, vt anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simulq; viscosum, quod habent, largiter ebulliunt: ideoq; non statim alembicum imponendum: sed postea quam bul-
C læ excitari, & vapor sursum ferri incipit, bacillo immisso agitandum, mox alembicū e vestigiò rursus imponendum, commissuraq; luto exactè circumlinenda, & sic destillatio peragenda. Gummi, lachrymæ & resinæ in retortam lutatam ponuntur: alia cum arena, quædam per se, nonnulla aliis permiscentur rebus: vt in speciali Antidotario videre licet. Retorta autem in cupellam arenæ plenam
D ita imponenda, ne cupellæ fundum attingat, sed intersit vndique arena, id quod etiam de cucurbita erecta sentiendum est. Quod ad lutum attinet, aliud est commune, quod extruendis fornacibus inseruit, aliud sapientiæ dictum, quo vasa vitrea oblinuntur, vt validiùs validissimam ignis vim perferant: aliud verò, quod ruptis etiam & fissis vasis coniungēdis & vniendis vtile est.

E LVTVM commune pro fornacibus ex argilla seu terra tenaci & viscosa, arena trita, filamentis laneis, & equino stercore conficitur optimū, additis interdum scoria ferri, & tauri sanguine.

LVTVM verò ad vasa vitrea illinēda, ne vi ignis dissiliant, fit ex tegulis, scoria ferri, arena, vitro, omnibus tritis, cribratis, & cum luto pingui & tenaci subactis, addito lixiuio & lana tonsa.

AD vasa vitrea rupta conglutinanda optimum paratur ex minio, vitro trito & cribrato, cum vernice & pauco olei lini incorporato, vt instar pulticulæ fiat, quo panno lineo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

subtili intincto, vasa conglutinātur, & in sole siccantur. Ad vitra claudenda commodè fit, farina, calce & bolo armeno, in forma pastæ permistis.

A D vapores, ne iuncturis exhalēt, continendos, optimum conficitur ex vitro & lithargyro auri, tritis & cribratis, & farina tritici, omnibus cum albuminibus ouorum in formam pastæ fortiter subactis, & panno li-

A neo humido intincto iuncturis accommodatis. Porrò olea ab aquis suis separanda, deinde corrigenda sunt. Quomodo autem separanda capite pręcedenti, vbi de balneo sicco egimus, docuimus. Quæ autem rectificanda sunt, in aliam retortam mundam infundenda sunt, & in cineribus lentissimo igne destillanda, & sic erunt purissima, penetrantia, & in profundum ingredientia.

Fornaces pro arena.

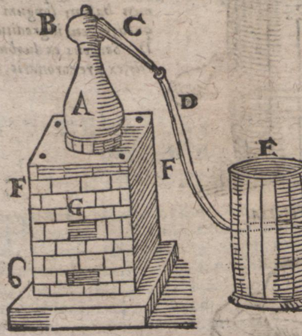

A *Cucurbita vitrea materiam destillandam continens.*
B *Capitellum.*
C *Rostrum capitelli.*
D *Canalis ex cupro stannato per vas ligneum transiens.*
E *Vas ligneum aqua frigida perpetuò plenum.*
F F *Fornax in suprema parte patellam arena repletam continens.*
G *Foramen, per quod carbones imponuntur.*
b *Via, per quam cineres eximuntur.*

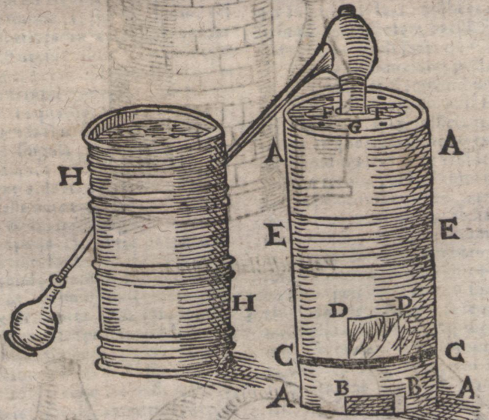

A A A A Imago vniuersæ fornacis. B B Foramen inferius, ex quo cineres eruuntur. C C Craticula carbones continens. D D Foramen superius, per quod carbones imittuntur. E E Trabeculæ ferreæ sustinentes cupellam metallicam, vel figulinam, arenæ contentricem. F F Superemineus cupellæ pars continens arenam & cucurbitam. G Quatuor foramina fumi. H H Vas aqua frigida plenum.

Aliud genus instrumenti, cum serpente, in quo etiam optima olea conficiuntur.

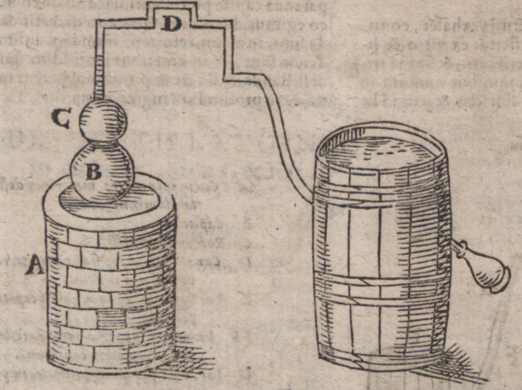

A A Fornax.
B *Cucurbita cuprea materiam destillandam continens.*
C *Capitellum ingrediens cucurbitam, superius foramen habens longum, in quod serpens ingreditur.*
D *Serpens ex duobus frustis, ex ære coronario, & c.*

Fornax cum retorta.

Vasa destillatoria pro arena.

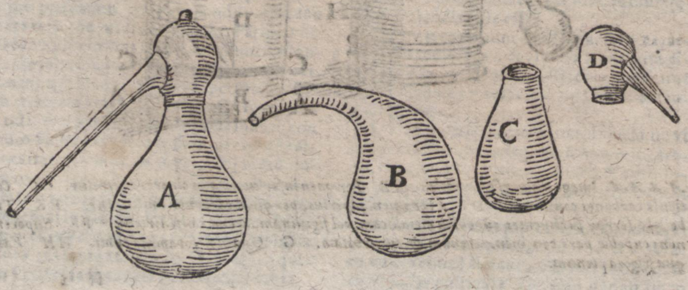

Alembicum

Alembicum refrigeratorium.

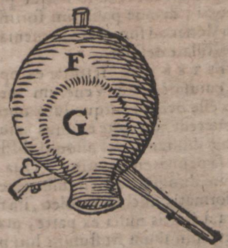

A Cucurbita vitrea, luto obducta, cum suo alembico vitreo.
B Retorta vitrea luto obducta.
C Vesica cuprea intus stannata, figura ouali, intus stanno obducta, cõuenientißima ad olea destillanda.
D Alembicum cupreum, intus stannatum, vesicam iam dictam ingrediens.
F Vas ex ære coronario continens aquam frigidam.
G Alembicum vitreum cum vase refrigeratorio

DE DESTILLATIONE per ignem.

CAP. XLIII.

PER ignem olea & aquæ causticæ extorquentur, ex metallicis potissimum, vt vitriolo, sale, alumine, nitro, tartaro, sulphure, gagate, succino, & similibus. Fornacũ autem duo genera describemus, quorum primum est huiusmodi. Construenda est fornax quadrilatera, & in summo concameranda modicè. In medio summæ fornicis faciendum est foramen seu infumibulum, ea amplitudine, vt singulis horis, vel quoties opus fuerit carbones per id in fornacem commodè immittantur, cum oblongo batillo ferreo, per quem carbones leniter delabantur circa & infra retortam, ne fortè retorta lædatur. In quatuor angulis etiam superiùs relinquenda sunt foramina, siue ventilia, singulis singula, & totidem epistomia ex luto paranda. Carbonibus iam impositis, & igne ardente, foramen fornicis imposita scutella ferrea, aut ipso batillo claudendum est, & foramina angulorum relinquenda sunt aperta, vt aditus pateat aeri. Retorta in medio fornacis collocari debet super ferro, quod parietibus fornacis vtrinque insertum sit, in huius ferri medio concauo imponetur retorta. Os verò retortæ extra fornacem modicè prominere debet per foramen, quod statim luto oppleri, & claudi debet, vt nullus illac aeri aditus relinquatur. Deinde cum recipientis vasis vitrei satis magni ore, retortæ os committi debet, vt alterum alteri inseratur. Hanc commissuram luto optimo cum albumine oui, & linteis circumdabis diligentissimè, ne spiritus vsquam exhalent. Præterea debent adhuc duo foramina in duobus fornacis lateribus oppositis fieri (non in illo, per quod retorta prominet, nec illi opposito latere, sed re-

A liquis duobus.) Hæc etiam suis epistomijs claudenda sunt, vt calor intus contineatur. Horum foraminum vsus est, vt carbones per summum fornicem demissi, ferramento per hæc foramina immisso ritè digerantur, ac disponantur, infra, supra, & circa retortam, vt illa omnino in medio ignis sit. Per eadem foramina curabitur, ne craticulæ pauimentum carbonibus, aut cinere nimiùm obstruatur, & excludatur aditus aeris, mo-
B uendo cum ferramento. Quo facto, mox iterum epistomijs suis claudenda sunt foramina. Ab ima etiam fornacis parte ostiolum relinquendum est mediocriter amplum, vt aer infernè adeat, ne suffocetur ignis. Paulò supra hoc ostiolum bacilli ferrei transuersi ordine ponendi sunt, quibus induci oportet ex luto pauimentum pollicis crassitudine, plurimis & frequentibus foraminibus peruium, vt accessus sit aeri. Foraminum ea
C capacitas erit, quæ pollicis in ambitu. Altera fornax quadrata quoque extruenda, eius amplitudinis, vt in ea collocari facilè satis magna retorta possit. Primò extruatur à terra fornax altitudine pedis, aut circiter, deinde craticulam collocato, ab hac iam dicta altitudine circiter pedem vnum cum dimidio distantem. Tum per mediam fornacem, ferrum oblongum, & forte, & optimo luto perlutatum, pertingat ab vno fornacis latere ad
D aliud. Inter craticulam, & ferreum baculum, aut stylum, adaptato Pigrum Henricum fornaci, secundum latus, prout sequens figura tibi depingit. Sit autem Henricus P. ea magnitudine, vt caput penè ingerere possis. Quibus paratis, continuetur fornacis constructio supra ferreum baculum per pedis vnius cum dimidio altitudinem, ac ita apertam relinquito, vsque quò retortam fornaci imponas. Et nota, istud latus versus
E Henricum. P. debere à craticula vsque ad summitatem esse apertum, quoad retorta fornaci sit imposita. Retorta ea parte forna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

cis, qua aperta est, ponatur per transuersum supra transiens ferrum, deorsum collum vertendo, & collum promineat extra fornacem ad dimidij pedis longitudinem, quo recipiens commodiùs postea luto adaptari queat. Quo facto, partem fornacis apertam à craticula ad summum vsque claude, retortam simul diligenter luto fornaci coniungendo. Ad summitatem vbi perueneris, in vno quatuor angulorum facito foramen magnum, oui magnitudine, cum suo operculo, quod admoueri, & remoueri possit, reliquis tribus angulis itidem fiant ventilia, minora tamen, vt digitum maiorem tantùm capere possint. Dehinc fornax paulatim est contrahenda, & in acutum efformanda ita, vt in summo foramen quoque ea amplitudine relinquatur, quæ manum intromissam liberè admittat, cui operculum quoque fabricandum, quo claudi possit aut aperiri. Posteaquam fornacis extructionem vnà cum retorta ei indita ita perfeceris, recipiente satis magno opus est, idque collo retortæ, quod extra fornacem est exertum, accommodandum ita, vt collum alterius satis profundè in recipiens ingrediatur, & vtrumque simul, diligenti studio, & optimo luto coniungatur, vt moris est. Vbi hæc omnia præparata, calefiat fornax igne carbonum, & Piger Henricus magnis carbonibus repleatur; operculo imposito claudatur, & omnia reliqua ventilia, exceptis tribus supra memoratis paruis. Ostium quoque, quod sub cratere est, vnitate notatum, ex parte dimidia

A claudendum, propter aërem, ad conseruandum ignem. Procedendo itaque primò igne mediocri, deinde paulatim fortificando ignem, donec ad summum perueniat, liquorque extillare desinat.

CAETERVM retortæ ex optimo vitro, cuiusmodi est Venetum mediocriter crasso esse debent: atque luto optimè (de quo præcedenti capite egimus) munitæ, ne
B vi ignis dissiliant, vel alioqui diffluant, id quod sæpenumero contigit. Qua de causa retortam duobus frustis figulinis, retortæ figura formatis, includere soleo, ita tamen vt retorta à frustis nulla ex parte, præter ima (debet enim supra frustulum luti posita esse) tangatur, sed quodammodo in medio cauitatis sita sit: sic enim ab igne defendi-
C tur, quo minus rumpi, aut fundi possit retorta.

NOTANDVM etiam hîc est, recipiens vas refrigerandum esse alio vase aqua frigida pleno, cum epistomio, vt supra recipiens vas continuè aqua frigida destillet: aut imposito huic vasi filtro, aqua similiter supra recipiens destillet, sicque refrigeretur recipiens, quod vi excedentis caliditatis a-
D lioquin dissiliret. Post absolutam destillationem & fornacis retortæq; refrigerationem, oleum in balneo mariæ corrigendum, & aqua, quæ ei permista est, destillando separanda, & remanebit in cucurbita oleum. Fit autem hæc separatio cucurbita vitrea erecta cum capitello & recipiente.

Primum fornacis genus.

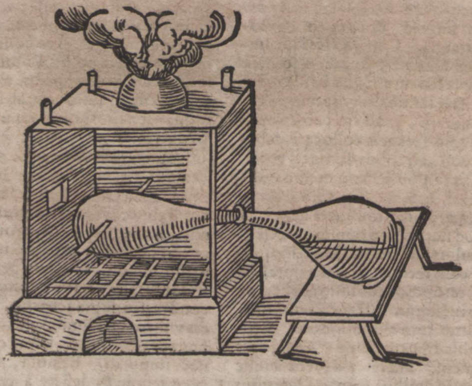

Alterum

Alterum fornacis genus.

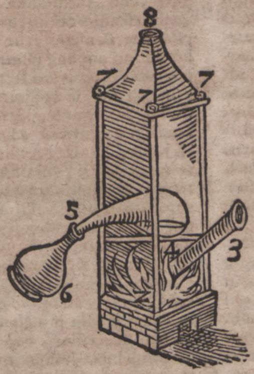

1 *Porta, per quam aer ingrediens ignem fouet.*
2 *Craticula, cui carbones incumbunt.*
3 *Piger Henricus, carbones deferens.*
4 *Locus quo repositum est oblongum ferrum, sustinens bocciam.*
5 *Collum bocciæ prominens, deorsum inclinatum.*
6 *Recipiens magnum.*
7 *Ventilia quatuor.*
8 *Foramen magnum in summitate fornacis.*

Tertium.

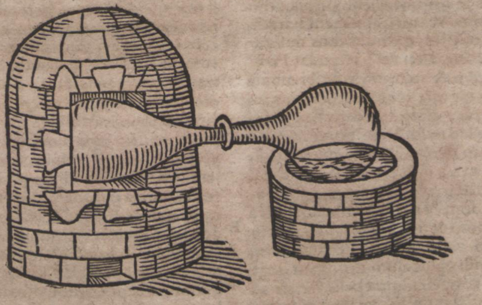

DE DESTILLATIONE per descensum.

CAP. XLIIII.

PER descensum quoque olea & aquæ eliciuntur. Aquæ quidem ex floribus rosarum alijsque similibus. Olea verò ex lignis, vt iuniperi, aloes, guaiaci, fraxini, piceæ, &c. Ex lapidibus, vt gagate, & marinis, vt succino, alijsq; quæ contumacius oleum reddũt. Ex lignis fit hoc modo. Accipe inuersam bocciam, eam impletam lignis concisis, luto cum fornace optimè coiunge, ea nimi-

A rum parte, qua corpus bocciæ fornacem contingit, & impone alteri bocciæ inferiùs sitæ: tum superiori carbones superimpone circũcircà, & accende per aliquot horas, donec quicquid pingue, & aquosum est, effluxerit. Remota postea superiori boccia, inferiorem accipe, & oleum exime, atque ab aquositate secerne, vt suprà docuimus. Ex rosis, alijsque floribus, per descensum destillatur aqua hoc
B modo. Accipitur mortarium, vel olla vitreata, vel ænea, & tegitur lineo panno firmiter vndiquaq; succincto & colligato panno, impone qcquid destillare volueris, verbi gratia, folia rosarum, deinde patinã prunis impletã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

immediatè impone rosis: ita deorsum aqua
destillabit satis bona, & fragrans. Tantum
cauendum est, ne flores aduratur, & aqua
adustionem resipiat. Quidam inter mate-
riam & vas ignem continens, chartam mun-
dam interponunt, ita minus facilè illam ad-
ustum iri credunt. Hæc ratio destillandi idio-
tis & mulierculis familiarissima est, sed ta-
men non omnibus rebus idonea. Ad destil-
landum verò oleum succini, alijs instrumen-
tis opus est. Quantum ad fornacem attinet,
sit ea rotunda, duorum cum dimidio pedum
altitudine, latitudo verò ipsius diametralis
sit duarum spithamarum. Extruatur au-
tem vel ex lateribus, vel ferro, luto obdu-
cto, habens duo foramina rotunda, per quæ
(vt pòst depingemus) canales instrumenti
exire queant. Porrò alia duo præparari tibi
curato instrumēta ex cupro intus stanno ob-
ducta, præsertim inferiùs, superiùs habeat
figuram cucurbitæ, altitudine spithamæ v-
nius & dimidiæ, ex integra lamina compo-
situm, & collum ipsius applicetur inferiori
instrumento, illudque ingrediatur. Paretur
etiam ex cupro operculum rotundum, &
foraminibus plenum, vt tectum eo succi-
num, emanare & destillare succinum possit.
Inferius verò instrumentum recipiens suc-
cinum, sit rotundum, habens collum, quod
recipiat & in se contineat collum cucurbi-
tæ, capax trium vel quatuor mensurarum,
habens duos canales, quorum vnus descen-
dat, sitq; inferior, alter verò ascendat. Post
quam fornacem & instrumenta tibi omnia
paraueris, accipe inferius instrumentum, im
pone fornaci, & exerito ambos ipsius cana-
nales, atque illud in fornace optimè munito
lateribus & luto, fietque interseptum satis fir
mum, ne ab extrà inspiciatur, & ignis ipsi
incubando nocere possit, tantumque ipsi a-
quæ infunde, donec ex canali effluat. Postea
positis alternatim & succino & lapillis in cu-
curbitam luto vestitam, ita ne succinum,
sed potiùs lapilli operculum attingant, tege
cucurbitam, ac operculum clauis ferreis ad
latera ipsius infixi munito, ne illud vi & im-
petu caloris excidat, sed potiùs oneri suffi-
cere queat, & impone cucurbitam inferiori
instrumento, ac locum, vbi coniunguntur,
obline luto, ne aliquis vapor exire possit. Si-
A militer & canalem ascendentem obstrue li-
gneo cono, vt extrahere eum possis, si affun
denda est aqua calida: quod fiet, si parum i-
psi inerit, & oleum exire nequiuerit. Cana-
li inferiori appone alium canalem stanne-
um, vel ex cupro confectum, transeuntem
vas aqua frigida repletum, quæ vbi calefa-
cta fuerit, aliam frigidam affunde. Illi verò
canali receptaculum adiungito, in quo sit
℔. j. aquæ frigidæ purissimæ, satis magnum,
& capax aquæ cum oleo. Sit autem vel vi-
B treum, vel figulinum munitum vitro, non
cupreum, quia facillimè oleum contrahit
viredinem ex ærugine, quæ cupro inest, o-
mniaque optimè & diligentissimè obstruan
tur. Hæc vbi facta sunt omnia, circa cucur-
bitam prunis ardentibus accende ignem pla
cidum, suppeditantem ex omnibus parti-
bus æqualem in principio calorem, & au-
ge eum successiuè, vsque ad vesperam (v-
no enim die ea destillatio finitur) donec to-
C ta cucurbita tegatur & obruatur ignitis car-
bonibus. Et obseruandum est, vbi cucurbi-
ta quasi excandescit, absolutam esse destil-
tionem, quare ignis remoueri potest: stent
tamen sic per integram noctem sine igne, vt
per se frigefieri possint. Postea exemptam
cucurbitam reperies vacuam à succino, la-
pillos, qui ipsi adhuc insunt, nigros qua-
si fuligine obductos. In fundo verò inferio-
ris instrumenti cernes fæces, vel scorias pi-
D cem referentes, oleo innatante per canalem
cum aqua ad receptaculum delato, quæ v-
traque reseruanda sunt, donec rectificetur
oleum. Rectificatur autem hoc modo. Ac-
cipe cucurbitam vitream, atque in eam in-
funde aquam cum oleo, vt venter ipsius re-
pleatur, vsque ad collum, & imposito ipsi a-
lembico similiter vitreo, balneo commit-
te, & omnia optimè communire debes, ne
calor eam perfringat, & calida aqua est affun
E denda. Siquidem vitrum calefactum subi-
tam frigefactionem perferre nequit, sed rum
pitur. Quibus peractis, applica alembico
quoque receptaculum vitreum, & exibit o-
leum purissimum, pauca aqua permixtum,
quæ segreganda est ab oleo, vt
suprà in balneo
sicco dixi-
mus.

Instru-

Instrumentum, quo olea ex lignis extrahuntur per descensum.

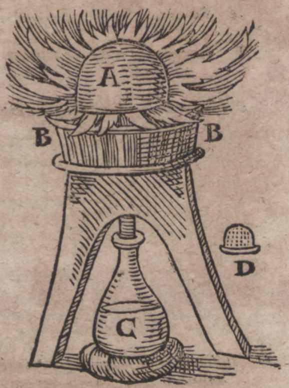

A Cucurbita continens materiam destillandam.

BB Fornax carbones continens, ita vt superiorem cucurbitam circumdent.

C Vas recipiens circulo stramineo impositum.

D Lamina foraminulenta, in circumferẽtia limbum habens suprà infraq; eminens, vt tam cucurbita, quàm vas recipiens in limbos illos immittantur.

Boccia superior cum inferiori coniuncta.

Instrumentum, quo aquæ ex floribus per descensum destillantur.

A Vas ignem continens.

B Olla vitreata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Instrumenta, quibus succini oleum extrahitur.

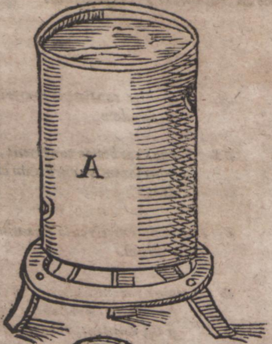

A Fornax.

B Foramen superius, ad canalem alterum.

C Foramen inferius, per quod exit inferior canalis.

D Instrumentum superius seu cucurbita, in quam conijcitur succinum cum silicibus.

E Instrumentum inferius excipiens scoriam & oleum.

F Canalis superior, per quem subinde affunditur aqua calida.

G Canalis inferior, per quem oleum vnà cum aqua egreditur.

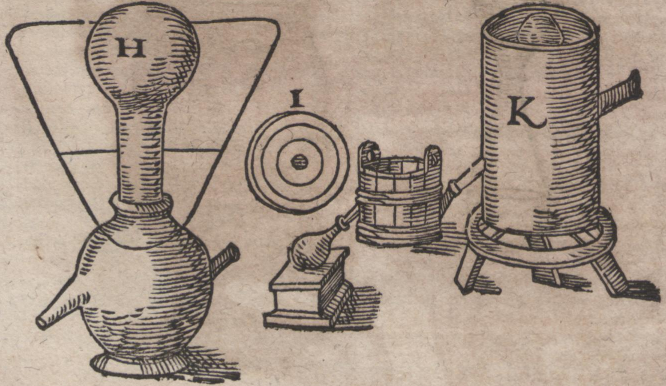

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

H *Cucurbita cum inferiori instrumento coniuncta, si sunt vtraq; imposita fornaci.*
I *Operculum perforatum, quo obstruitur cucurbita.*
K *Fornax cum omnibus ad destillationem necessariis. Fornacis enim structura ad dextram apparet, in cuius summitatis medio cucurbita eminet. Habet eadem fornax ad dextram prominentē sursum versus canalem (qui canalis superior dicitur) ligneo cono obstructum. In eadem ad læuam conspicuus est canalis inferior, cui alius per refrigeratorium transiens, attexitur. In medio apparet vas refrigeratorium, cum suo canali ad læuam, cum quo statim recipiens committitur.*

DE DESTILLATIONE in Sole.

CAP. XLV.

IN sole fieri solet destillatio, locis calore solis æstuantibus, posito super calidam arenam vase vitreo, re destillanda repleto, vnà cum appenso seu coniūcto recipiente. Verùm hic modus nostris regionibus, frigidioribus scilicet, non admodum vsitatus est.

DESTILLANDI rationem per solarium radiorum calorem, frigidis etiam regionibus vtcunq; accommodatum, vt odorem flores varij, cæteraq; destillanda, & qualitatem retineāt, docet Adamus Lonicerus in nat. histor.

CAVVM, inquit, ignitum speculum, solis splendori obuerte, vitrum, cui materia inest, inter solis radios, & speculum collocato, ita
A vt radij solares in speculo ad vitrum, secundū figuram subscriptam, se reuerberent.

EST & alius quidam modus, Italis præcipuè vsitatus, destillādi aquas in sole, hoc modo. Accipiunt duo vitra, vnum vacuum, alterum herbis, aut floribus plenum. Hoc vitrum ita plenum panno lineo claudunt, per quem liquor destillare possit. Deinde huius collū, vitri vacui collo superimponunt, ac diligenter aut luto, siue argilla, aut alia quauis materia obturant omnes meatus, ne quid exha-
B let, colligantes vtrunque vitrum, atq; radiis solaribus ea exponentes, vt illud quod herbas, vel flores continet, dependeat, alterum quod vacuum est, inferius ponatur, vt liquorem, qui in sole excoquitur, excipiat: ita parant mulieres Bononienses aquam ex florib. rubi, ad oculos.

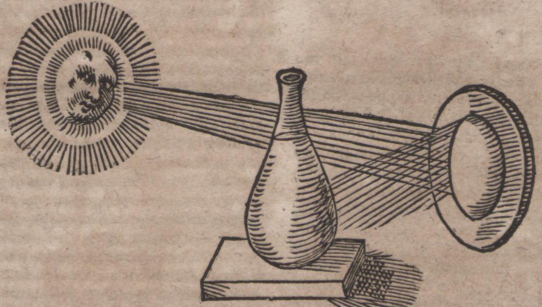

DE DESTILLATIONE in fimo.

CAP. XLVII.

IN fimo equino vel alia re putrescente destillatio fieri solet, si vel paupertas, vel alia causa impediat, quo minus igne vtamur. Verùm vt chymistis in multis fuerit vtilis, medico tamen non est recipiēda, propter causam in lignis putribus, & ex putredine, vel alia de causa graueolentibus, si præsertim intra corpus est recipienda: nam admouendorum foris minor habetur ratio. EST quoq; destillationis apud chymistas modus, qui fit in fimo equino, calore eius aucto per fumum, seu vaporem aquæ ebullientis, ad hunc modum. Extruatur arca lignea sex vlnarum lōgitudine, latitudine verò tanta, vt cōmodè & cucur-
C bitarum corpora vtrinq; recipiat, & spacium nihilominus relinquatur, quo canalis inter vtrunq; bocciarum ordinē penetrare possit. Arca repletur fimo sicco, permixto straminī dissecto, & imponitur in scamnum, vt altior extet. Fimo cucurbitæ indātur, capitellis extrà eminentibus, vt nasus recipientibus adaptari queat. Inter has medias extendatur canalis æreus, aut plumbeus, aut etiam si placet,
D ligneus, habēs multa foramina exigua secun dum totam canalis longitudinem, extremitas altera sit incurua, terram versus spectans. Tum rursus aliud vas terreū, aut æreum iuxta ponatur, habens collum oblongū, cui adaptetur canalis. Vas inferius aqua replendum, & impositum tripodi; igne calefiat, vt aqua ebulliat, & vapores inde ascendētes per canalem fimum calefaciant, & simul quoq; cucurbitas, vt figura sequens nobis repræsentat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

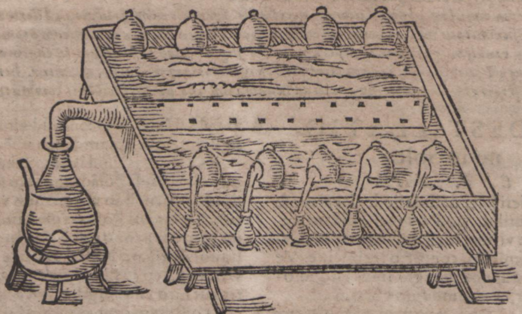

DE INSTRVMENTIS crassiori præparationi inseruientibus, & primò de cultris, limis & malleis.

CAP. XLVIII.

HACTENVS de præparatione tam rudiore, quàm subtiliore disseruimus: nunc de instrumentis præparationi, & quidem crassiori famulantibus (de subtilioribus enim suprà in destillandi generibus tractauimus) agemus, à cultris, limis, & malleis initium sumentes.

Sunt itaq; cultri non vnius generis: alij enim sunt vulgares, & vsitati, quibus radices, & alia communia secantur. Alij ad certos vsus destinati, quorum quidam sunt incisorij, quibus radices, & aromata inciduntur, qui in capite affixi sunt tabulæ alicui certo ferramento, in altera parte ansam ligneam habentes, qua premuntur res, quæ altera manu cultro subiiciuntur. Est & culter, quo saccharum tundendo finditur, breuis, crasso dorso, firmus, ne frangatur. Cognata sunt his ferramenta, quibus flores, herbæ, & alia quædam ad conseruas, aliaq; necessaria secantur. Alia sunt figura lunari, vtrinq; ligneis ansis infixa, alia oblonga, lata, quæ feriendo dissecant.

LIMIS indigemus propter res, quæ non facilè tundi teriq; possunt. Lima alia crassior est, alia tenuior. Vtraq; suum vsum habet, & necessaria est.

QVOD ad malleos attinet, duobus generibus opus est, vno ligneo, oblongo, graui satis, quo in findẽdo saccharo vtimur: hic cum suo cultro in arca sacchari seruetur, reliqui ferro constant ad varios vsus.

A
DE PILIS, MORTARIIS, & pistillis.

CAP. XLIX.

PILAE aliæ sunt lapideæ, vel fictiles, aliæ æneæ, in quibus semina, & nuclei terun
tur, aliaq; diuersi generis subiguntur, &
miscentur. Quidam electuaria quædam, vt
B diaphœnicum, in eiusmodi pilis subasperis
atterere, & miscere solent, potius quàm in va
sis æneis, aut mortariis, propter acetum.

MORTARIA aut ænea, aut ex orichalco
facta, aut lapidea, aut plumbea sunt: sufficit
vnum plumbeum, vnum lapideum. Aenea
multa, & varia sint, vnũ grande, aut si est ma-
gna officina, duo, in quo duriora, & copio-
siora tundantur: reliqua ordine minora sint
proportione, minimũ moscho, & ambiæ te-
C rendis destinatur, magna mortaria ligneo o-
perculo firmo, in medio perforato, tegantur,
si quid terendum, aut tundendum offertur,
quod facilè in puluerem dissipatur.

TOTIDEM sint pistilla, quot mortaria, &
eiusdem materiæ, quanquam ad omnia fer-
rea ferè sunt accommodatiora: fiant autem
ex ferro durissimo, ne quid terendo vel tun-
dendo decedat, & materiis admisceatur. V-
num etiam sit ligneum, magnum, longum,
D quo recentes herbæ tunduntur.

DE SPATHVLIS, ET cochlearibus.

CAP. L.

SPATHVLAE magnitudine pistilla æquent, numero verò excedant. Nam opus est spathulis etiam ad eximenda medicamina è pyxidibus, item ad confectiones, ne iisdem ad electuaria & vnguenta vtẽdum sit: quod quidam impuri non sine incommodo negligunt: vt enim materiæ, ita quoq; instru-

instrumenta confundi non debent. Ad hæc parum parua ſpathula, multum maiore, contra quorundam morem eximi debet. Ferreæ ad communem vſum ſunt aptiſſimæ: ad decoctiones verò qualeſcunque ligneæ præferuntur, ſi modò ex ſolida materia factæ ſint. Variat etiam figura, extremitas ſit lata, rotunda, oblonga, non nimis magna, ad quoſdam tamen vſus latæ, figura linguæ præſtant.

Cochlearibvs variis, & ad varios vſus pharmacopœus indiget: primùm opus eſt magno ferreo, quo eximantur materiæ in magno mortario tuſæ. Deinde paruis æneis ad pulueres eximendos è pyxidibus. Tertiò magnis ferreis foraminulentis duobus, quibus ſpumæ, aliaq; excrementoſa in ſummo natantia auferuntur ab iis, quæ decoquuntur: vno atq; altero vnum foramen habente ad confectiones.

DE CRIBRIS, ET colatoriis.

CAP. LI.

Variis cribris opus eſt, partim minoribus, ex corticibus tiliæ, partim ex ſetis equinis confectis. Ex corticibus fiunt magna cribra, & parua quoque, per quæ ſemina & confectiones traiiciuntur. Setaceorum alia ſunt aperta, alia vtrinque clauſa. Per aperta metallica, & terræ ſpecies craſſiores ac viliores cribrãtur, per reliqua alia. Pretioſi lapides per ſericum duabus latæ pyxidis partibus tanquam ſeptum incluſum cribrentur. Non autem vno ad diuerſa, nec diuerſis ad vnum vtendum eſt. Hoc ergo pacto diſtinguantur & inſcribantur: ad aromata, ad amara, ad purgantia. Sunt quædam, quæ ſingularia cribra exigunt, vt venena, ærugo, &c.

Colatoria alia ex panno lineo, alia ex laneo, alia ex ſetaceo fiunt: alia ſunt raræ texturæ, alia denſæ. Quidam colaturi decocta duobus vel tribus colis vtuntur, ſupra ſe poſitis. Superiore rariore, inferiore denſiore, medio mediocri, non abſq; ratione, id enim citius, quod volunt, aſſequuntur. Quædam per ſaccos colantur, &c.

DE AHENIS ET VASIS metallicis reliquis, item torcularibus, & fornacibus.

CAP. LII.

Ahena varij ſunt generis, & vſus, nec eiuſdem quantitatis, alia ſunt profundiora, alia latiora, alia inter hæc media. Vaſorum reliquorum quædam orichalco conſtant, quibus tonſores vti ſolent, his addantur duæ ferreæ anſæ, vt igni imponi, & in tempore remoueri facilius poſſint. Horum vſus eſt ad decoctiones. Sunt & alia vaſa non magna, rotunda, inſtar medij globi, in vna parte plicam habẽtia, in alia manubrium habent: cui ligneus pediculus inſertus eſt, ne manus vratur. Quibus ad orbiculos fundendos vtimur, vocantur vulgò Patellæ.

Torcularibvs opus eſt ad ſuccos exprimendos. Duo ſufficiunt. Alterum ad liquores aquoſos: alterum ad olea, aliaq; pinguia. Nec debent eodem modo promiſcuè exprimi. Fornacum aliæ ſunt portatiles, ex ferro factæ, quarum caput eſt pilæ ſimile, in fundo foraminulentum vel craticula ferrea conſtans, per quæ cineres decidunt in ſubiectam partem mediam, quæ in latere habet ianuam paruam, ea clauditur, ſi flamma nimis magna eſt, alioqui aperitur, fundum ſolidum habet. Inſiſtit totum opificium tribus validis pedibus, & bicubitale eſt. Aliæ fornaces ſunt extructæ ſuis focis, illis ſimiles, ſed abſq; pedibus.

DE TABVLIS ET menſis.

CAP. LIII.

Varias & diuerſas tabulas habere oportet, ligneas & lapideas: vnam ligneam, in quam nudam cribrẽtur materiæ, aut chartæ ſubſternantur: aliã, in quam materiæ ad compoſitionem Antidotorum diſponantur. hæc tegmentum habeat, ne vel ſi abeundum, vel expectandum, alioqui materiæ confundantur, aut aliæ res extrinſecùs immiſceantur. Non enim parmacopœus miſcere ſimplicia eiuſmodi debet, niſi medici adſint. Tertia tabula ad materias decoctionum accipiendas. Lapidearum tabularum vnà cum lapide manuali ad terendos lapides pretioſos deſtinata ſit: altera ad penidia: tertia ad emplaſtra, cerata. De menſis non poſſunt tradi præcepta certa. multis enim opus eſt, vna in pharmacopolio, in qua materiæ ponderantur: altera, in qua diſpenſantur & reponuntur. hæc debet eſſe libera, ac ſingulis chartis impone aliquod graue, ac diligenter nota ſingula, ne confuſio aliqua fiat, altera verò variis rebus inſtructa ſit. Nam ſupra hanc pendeat inſtrumẽtum, raſtro non multum diſſimile, in quo ſuſpendantur lances, vaſcula ex orichalco, cochlearia parua, item duæ pyxides rotundæ, quibus funiculi altera craſſiore, altera tenuiore dependeant. Item forfices aliquot, vna magna & firma, qua herbæ inciduntur, reliquæ minores ad chartas & fila. In menſam collocata ſit arcula continens pondera minora omnis generis. In menſa ſit foramen, per quod pecunia in ciſtulam ſubiectam demittatur. Sint & aliæ arculæ clauſæ, in quibus res neceſſariæ & pretioſæ contineantur. Conſultum etiam eſt, omnia in librum referri, quæ venduntur, vt exacta ſeptimana pharmacopœus accepta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

cum indice conferre possit. In laboratorio sit mensa munda, in quam penidium disponatur, rotulæ, morsuli, & alia eiusdem generis. Deinde alia mensa ad herbas necessaria est, nec sunt in terram proiiciēdæ, quod quidam faciunt, ne vel pedib. conculcentur, vel à canibus comminguntur. Est & mensa opus, supra quam herbæ destillandæ cultris serantur. reliquas omitto.

DE FORMIS.

CAP. LIV.

FORMAE variæ sunt, aliæ ad animalia ex saccharo effingenda, quarum aliæ simplices sunt, aliæ duabus constant partibus, quæ imposita massa claudantur, & quod superuacaneum est, exprimunt: aliæ ad marcipanes, aliæ ad trochiscos ex metallo: aliæ ad ceram sigillatoriam, &c.

DE FINE MEDICAMENTORUM.

CAP. LV.

CAVSA efficiente expedita, ad finalem nobis perueniendum est. Est etenim certus medicamentorum finis, vt conferant vel ad necessitatem, vel ad ornatum: ad necessitatē quidem, vt sanitas vel constans conseruetur, vel lapsa insensibiliter præseruetur, vel sensibiliter lapsa restituatur. Ad ornatum verò, vt pulcritudo scilicet constans conseruetur, vel destructa reficiatur. Quæ sanitatem conseruant medicamenta, eius naturæ similia esse debent, quæ conseruanda est. Similia autem sunt temperata, quæ neq; temperiem, neq; compositionem, neq; vnionem immutant, cuiusmodi sunt, quæ medicis res non naturales appellantur. Quæ verò præseruant corpus medicamenta, ea partim similia,

A partim contraria esse decet. Præseruatur nanq; corpus partim conseruādo id, quod nondum est amissum, similibus: partim curando, quod est ablatum, contrariis. Verùm cùm nostrum institutum hoc loco non sit differere de medicamentis sanitatem conseruātibus, & præseruantibus (de his enim in nostra medicinæ syntaxi copiosè tractatum est) de iis tantum, quæ sanitatē sensibiliter lapsam, siue intemperatura, siue mala cōpositio, siue vnitas fuerit

B soluta, restituunt, agendum est. Sunt itaque, quæ sanitatem restituunt medicamenta morbo contraria. Contraria enim contrariorum sunt remedia. Siquidem calida frigidis, frigida calidis, humida siccis, sicca humidis & putridis conferunt morbis. Sic quoq; quæ aperiunt medicamēta, obstructis, quę densant rarefactis, quæ rarefaciunt densatis, quę dilatant astrictis, quæ astringūt dilatatis auxilian

C tur: quæ detergunt sordidis, quæ replent, cauis, quæ cicatricem inducunt, planis medētur vlceribus: item quæ attenuant, humoribus crassis, quæ incrassant tenuibus, quę incidunt lentis, quæ abstergunt viscosis, quę euacuant plenitudini, quæ purgant cacochymiæ sunt vtilia. Quæ verò medicamenta sint calida, frigida, humida, sicca: item quæ aperientia, claudentia, astringentia, detergentia, consolidantia, attenuantia, incrassantia, incidentia, ab

D stergentia, & cætera, quæ tertiis agunt qualitatibus (inter quæ ornātia quoq; comprehendimus) libro secundo sufficienter dictum est, vt pluribus de his differere sit superuacaneū. Porrò quantum vnumquodq; horum immutare debeat, & quando, & vbi, indicabit id nobis tum morbi quantitas, tum tempus & locus. Sed cùm hæc ad praxim potiùs quàm ad medicamentorum tractationem pertineant, hic de medicamentorum causis finem faciemus.

FINIS LIBRI TERTII.

ANTIDOTARII GENERALIS, LIBER IIII.

DE MEDICAMENTORUM accidentibus.

CAPUT I.

HACTENUS qua fieri potuit breuitate medicamentorum causas expediuimus, vt iam nihil aliud restare videatur, quā vt eorum accidentia paucis discutiamus. Hic autem acci-

E dentia vocātur, non vt in physicis, quæcunq; præter subiecti corruptionē adesse vel abesse possunt, sed ea solùm, quæ cùm effectus sint effectus, sub nullo causarū ordine continentur. Ex iis enim, quæ suprà descripsimus, multa sunt, quæ ad accidentium classes referuntur, causarum tamen etiam rationem obtinent. Id in primis & secundis medicamentorum qualitatib. animaduertere licet. Quamuis enim substantiarum, quibus insunt, effectus existant, causæ tamē etiam sunt aliorum effectuum,

effectuum, quos libro secundo, quantum tulit ipsa breuitas, exposuimus. Sunt hæc igitur accidentia, de quibus hoc libro sumus acturi, ex qualitatibus quidem color, odor, sapor, & consistentia; ex quantitate pondus & mensura, valor seu taxatio, & medicamentorum penuria seu defectus, & conuenientium substitutio, quæ ἀντιβαλλόμενα vocant. Ex loci serie, collectio & repositio: ex tempore, collectio & duratio: ex situ, ordo & dispositio. Cùm hæc itaq; medicis negligenda non sint, de iis aliquid etiam scribendum est; ne quid huic Antidotario deesse videatur. Ad quid autem horum obseruatio conferat, satis ex eorum descriptione patebit. Rem igitur à coloribus exordiemur.

DE MEDICAMENTORUM COLORIBUS.

CAP. II.

NIHIL equidem suapte natura colores efficiunt, quod ad tuẽdam sanitatem, aut depellendos morbos conducat. Non enim medicamenta coloribus, sed tactilibus qualitatibus humanum corpus immutant. Quæ causa est, vt colores ad medicamentorum accidentia, non autem causas retulerimus. Cùm tamen ægrotantibus non iis solùm inseruiendum sit, quæ sanitatẽ pollicentur, sed eorum etiam desiderio sæpe satisfaciendum: in hoc certè plurimum intentos decet esse medicos, vt quoad eius fieri potest, medicamentis color inducatur, qui gratus sit ægrotantibus, vel quo saltem non offendantur. Fit enim sæpenumero, vt vel solus color nauseam moueat, quod omni ratione præcauendum est, ne vel ægrotans medicamentum non excipiat, vel non retineat assumptum. Variis autem modis medicamenta colore magis grata redduntur. Aut enim lotione sordes, & ea, quæ colorem magis ingratum efficiunt, abstergimus: aut aliquorum immixtione color medicamẽtis inducitur, qui sit ægrotantibus acceptior. Coctura denique medicamentorum colores immutantur. Quædam enim igne magis albescunt, quædam fulua, vel rufa fiunt, tandemque nigerrima, de quibus suprà capite de coloratione satis actum est, vt ea de re non sit rursum instituenda tractatio. Cæterùm id hoc in loco maximè videtur esse discutiendum, vt studiosi colorum differentias, & naturam intelligant. Non enim negligendum est, quod à coloribus sumitur iudicium ad dignoscenda medicamenta, quæ nimirum syncera sint, & quæ vel tempore vitiata, vel hominum dolis adulterata esse conspiciantur. Differentias itaque philosophi duas coloribus attribuerunt, vt simplicissimi colores existant albus & niger. Horum enim temperatura varios nasci colores existimarũt. Quòd

A autem medici sola meditatione cõtenti non sint, sed quæcunque contemplantur, ad vsum referant, non est, vt hic subtilius colorum causas inuestigemus: id nimirum medico satis fuerit, si colores oblatos ipso visu discernere possit: quod certè magis vsu, & conspectione frequenti, quàm rationis discursu, vel philosophica disputatione consequimur. Non enim qui nunquam oculos aperuerit, quid vel viride sit, vel cœruleum, intelligit.
B Tanta quoque est colorum varietas, vt propriis nominibus describi non possint, sed ab ipsis rebus coloratis sumendæ sint denominationes. Herbaceus enim color, aut croceus nominatur non is solum, qui croco, vel herbis inhæret, sed quicunque vel crocum, vel herbas referunt. Cùm itaque tot tamque varij colores medicis simplicia perquirentibus offerantur, id certè fuerit meritò consultissimum, vt certis ij differentiis distinguantur,
C ne quos confusio pariat errores. Sex ergo colorum genera constituere licet, album, nigrum, viridem, flauum, rubrum, & purpureum. Tot enim colores maximè conspiciuntur, ad quos reliqui omnes reduci possint. Etsi verò pallidum, & rufum addunt aliqui: cùm tamen color pallidus sub albo, rufusque sub rubro comprehendi possit, non videntur hi ab aliis esse distinguendi. Quod ad reliquos autem colores attinet, quorum infini-
D tus penè numerus est, tales existunt, vt non propriis differentiis à se inuicem, & modò descriptis, sed secundum magis & minus solum discrepent, quæ nimirum varietas visu meliùs discernitur, quàm verbis describi possit. Porrò non ad dignoscenda solùm simplicia, sed ad eorum præparationem colores à medicis obseruantur. Coctura siquidem (vt suprà de medicamentorum coloratione dictum est) varios nanciscuntur medicamenta
E colores. Vtrum verò medicamentorum vires ab ipsis eorum coloribus inuestigari possint, quæsitum est à multis. Cùm enim color hominum naturas ostendat; vt qui cæteris nigriores existunt, temperamento sint eò quoque calidiori: videtur eadem etiam medicamentorum esse ratio, vt quæ sunt alba, refrigerandi vim habeant, nigra verò calefaciendi. Sed cum contrarium in plurimis animaduertatur, non licet in rebus adeò du-
F biis generalia constituere præcepta. Fortè tamen hac ratione compositorum vires ex coloribus agnosci possunt, vt vnguenta lacteo colore ob cerussam refrigerandi facultatem habere colligas: viridia verò emplastra detergendi, quòd eum ab ærugine colorem maximè recipiant. Verùm (vt dictum est) incertum existit de hisce iudicium, quòd non vna sit ratio, qua medicamentis colores inducuntur.

DE MEDICAMENTOrum odoribus.

CAP. III.

SI colorum in medicamentis habenda sit ratio, certè nec odores negligendi fuerint. Non enim grauiter olentia cerebro solùm offensa sunt, stomachumque sæpenumero subuertunt, & syncopen etiam inter-
B
dum inferunt, cùm benè olentia spiritus animales, & vitales reficiant, naturæ nimirum acceptissima. Quæ causa est, vt non assumendis modo, sed extrinsecus admouẽdis ea subinde misceantur, quæ grato prædita sunt odore, de quibus suprà satis actum est in medicamentorum præparationibus. Cæterùm vt à se inuicem simplicia dignoscantur, vt etiam quæ proba sunt, à vitiatis discerni possint, odores obseruari debēt. Sunt enim, quæ,
C
cùm eodem colore prædita sint, non visu, sed olfactu diiudicantur. Varia quoque ratione medicamentorum colores ementiuntur, qui nempe fucus odoribus deprehenditur: cùm non sit perpetuò tutũ, vt gustu medicamenta probentur.

PORRO quod ad medicamentorum vires attinet, eæ meliùs olfactu, quàm visu dignoscuntur. Naturæ siquidem accepta sunt, quæ gratum spirant odorem, vt eadem cere-
D
brum, cor, & stomachum roborent. Quæ verò grauiter olent, vires habent naturæ contrarias, vt modò dictum est: etsi quædam (vt castorium) fœtidissima, naturæ non sunt inimica. Quòd autem odorum differentiæ nec nominibus distinctæ sint, nec commodè verbis describi possint, dubium est, & difficile, quod ab odoribus sumitur iudicium, ad exquirendas medicamentorum facultates. Ab ipsis equidem saporibus odorum denominationes mutuãtur, vt odores vel acerbi, vel au-
E
steri, vel dulces existant, atque adeò tot sint odorum, quot saporum differentiæ. Nequaquam tamen eadem est odorum natura, quæ & saporum, vt iisdem nominibus participare debeant. Quis enim salsedinem, quis amarorem vnquam odorando perceperit? At si tamen id ita intelligendum esse velis, vt rerum salsarum, acrium, vel amararum odores iis vocibus ideò nuncupentur, non quòd vel salsi,
F
vel amari sint, sed quòd earum rerum odores existant, nil equidem moror, si res ita se habet: verùm longè diuersum animaduertere licet, cùm amara sit maiorana, libanotis, hyssopus, & absynthium, amara item sit cicuta, cùm horum tamen odores sint multo diuersissimi. Consultissimum itaq; fuerit, vt singulorum simplicium odores diligenter obseruentur. Hæc autem olfacientibus occurrunt maximè, pueris etiam notissima, vt vel grati, vel ingrati sint odores. An verò vel acutus odor sit, vel obtusus, non facilè quiuis discer-
A
nere possit. Acutus nimirum odor est, qui citò cerebrum ferit, eò facilè tenui substantia penetrans. Obtusus verò cerebrum quidem attingit, sed non id irritat. Frigiditatis hic index est, ille verò caloris, intermedij mediam quoq; rerum temperaturam indicant, vt quę suauem spirant odorem, calore sint prædita temperato. Non qui tamen gratus est odor, idem ob id suauis existit, cùm plurima, quæ suapte natura benè olēt, multis aduersa sint.
B
Multi namq; moschi offenduntur odore, qui tamen inter cæteros meritò censetur esse gratissimus. Causa nimirum hæc fuerit, quod subtilissimè fragret, vt cerebrum calidius, tenuesq; spiritus nimis conturbet. Quæ verò grata sunt olfacientibus, & ita quidem, vt leui quadam dulcedine cerebrum oblectent, nulloq; vigoris excessu molesta sint, hæc apprimè suauia nominantur, quòd omnibus arrideant. Talia sunt rosæ, viola martia verbasculum, & similia, quæ nec quantitate, nec diu olfaciendo fastidium pariunt. A pinguibus & maximè calefactis odor emanat, quẽ fortè non absurdè vocauerit aliquis exhalationem, quòd adeò crassus aliquando sit, vt effumare conspiciatur. Sunt, qui panis recentis olfactu vitã ad aliquos dies protraxerint. Nemo certè nutriendi vim odoribus adscripserit, nisi fortè odoris nomine res odoratæ intelligantur, non quidem vnde prodit, sed quibus inest odor. Cùm enim suffitus olfactu percipiantur, fit, vt inter odores numerentur. Odor itaq; è pinguibus promanans, etsi suapte natura nec ingratus est, nec vigoris excessu vellicat, non ideo tamen suauis est nominandus, cum solis esurientibus, nec iis quidem omnibus arrideat. Hic etiam temperatus est, & inter suauem & obtusum continetur. E putridis rebus, & acidis odores quoq; varij prodeunt, qui suas pro rebus subiectis differentias sortiuntur. Alia quoque sunt odorum genera, quorum descriptiones ex natura saporum desumendæ sunt. De his ergo non est, vt agamus amplius, cùm ex sequenti capite, si quid in his desideretur, sumi possit.

DE MEDICAMENTOrum saporibus.

CAP. IIII.

SAPORES non ad alimẽtorum gratiam solummodo requiruntur, sed medicis eo quoque nomine diligenter obseruandi sunt, vt & medicamẽta dignoscantur, & medicamenta, quæ assumenda præscribuntur, gratiora sint ægrotantibus. Non enim satis est, si medicamentum vires, quas oporteat, habuerit, sed in id intentum esse decet, vt id finem suum assequatur. Cùm itaque multa sint, quibus medicamentorum actio vel inhibetur, vel adiuuatur, eorum quoque ratio

medicinam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

medicinam facturis habenda est. Non eius
ergo parui refert, quo sint medicamenta sa-
pore, si vel assumẽda, vel ori admouẽda sint.
Ventriculus enim si quid aspernetur, id pro-
tinus euomere contendit: quæ verò grata
sunt, ea suo continet amplexu.

Caeterum qua ratione grati sapores
medicamentis inducendi sint, suprà suo lo-
co dictum est, vt ea tractatio nunc nõ videa-
tur esse repetenda. Quoniam verò sapores
ad dignoscenda medicamenta, & eorum exa
men exequendum, certius præbẽt iudicium,
q̃ vel colores, vel odores, ob id eorum diffe-
rentias Medici diligentia quoq; maiori de-
scripserunt, & hoc eò maximè, q̀ gustus reli-
quis sensibus medicamentorum vires mani-
festiùs edoceat. Cùm itaq; saporum discrimi
na, vel pueris etiã notissima sint, & propriis
distincta nominibus, non abs re fuerit, si pau
cis ea, quæ notatu digna esse videntur, expo-
Saporum gradus. namus. Tres ergo saporũ gradus à Medicis
constituuntur, quorum primus eos cõtinet
sapores, qui è tenui substantia promanãt: al-
ter eorum est, quos crassa, terrenaq; substan-
tia producit: tertius odor sapores compre-
hendit, quibus natura quodammodo media
est inter tenuẽ & crassam. Saporum tenuissi-
mus acer est, hinc acidus, cui proximus est
pinguis. Terrestrium verò crassissimus est a-
cerbus, quem cæteri duo subsequuntur, ama
rus & insipidus. At salsus, austerus, & dulcis,
partim crassi, partimq; tenues esse censẽt.
Vt autem saporũ natura melius intelligatur,
duo sunt in iis consideranda: materia nimi-
rum (quæ Medicis substantia nominatur) &
forma: de quibus aliquid in pręsentiarũ age-
mus. Ad formam primæ qualitates, maximè
verò calor & frigus referũtur, quarũ ratione
sapores etiam à se inuicem distinguuntur, vt
paulò pòst edocebimus. Hæc verò forma in
subiectis consistit, inter se plurimùm quoq;
differẽtibus. Tres enim (vt modò dictum est)
materiæ respectu saporum gradus existũt, &
in vnoquoque gradu tria quoq; saporũ dis-
crimina licet animaduertere. Substantiarum
itaque respectu sapores ita distinguuntur, vt
qui in tenui materia consistunt, ignem, aut
aërem: qui verò in crassa, terram & aquã re-
ferant: qui medium in hisce locum obtinẽt,
eorum, qui prima classe continẽtur, subtilis-
Acer. simarum partium est acer, vt & substantiæ, &
virium respectu (de quibus infrà dicetur) i-
gneus meritò sit nominãdus: est enim adeò
subtili substantia, vt & linguam quouis sapo-
re vehementiùs feriat, & in abditissimas cor-
Acidus. poris partes magna vi penetret. Acidus enim
sapor partium tenuitate linguã pungit, par-
tesq;, quas contigerit, facillimè permeat, nul
lo tamen caloris adiumento, cùm (vt infrà di
cetur) frigida sint acida, quo nimirũ ab acri-
Pinguis. bus differunt. Pinguis autẽ sapor tenui qui-
dem substantia est, quæ tamen non sicca, sed

A humida sit: quæ videlicet causa est, vt non æ-
què, vt acida, penetret, cumque calorem se-
quatur temperatum, linguam magis oblinit,
ac demulcet, quàm aliqua ferat acrimonia.
Proximus pingui dulcis est, vt qui gustum nõ *Dulcis.*
modò non offendat, sed sua voluptate po-
tiùs oblectet. In hoc verò differunt, quòd hu
miditas dulcium sit aquea, sed pinguium aë-
rea: quo fit, vt non sapor pinguis, sed dulcis
ad mediam saporum classem referatur. A- *Austerus.*
B quea quoque saporibus austeris humiditas
inest, nullo contemperata calore: quò fit, vt
hi sapores crudi nominentur, quòd in fructi-
bus immaturis maximè percipiantur. Cæte-
rùm partes etiam terrenas quadantenus ob-
tinent, cùm linguam asperitate quadam con
trahant. Salsus autem sapor aquea simul & *Salsus.*
terrena constat substantia. Linguam enim
non caloris acrimonia, sed substantiæ aspe-
C ritate mordicat, raditque siccando: nonnihil
tamẽ humiditatis obtinet, quæ gustum quo-
dammodo diffundit, vt salsus sapor inter dul
cem & amarum substantiâ medius existat.
Aqueus enim magis quàm amarus est, & ter-
renus magis, quàm dulcis: quò fit, vt nec æ-
què gratus sit, vt dulcis: nec ingratus adeò,
vt amarus.

Inter sapores insipidus etiam numera- *Insipiens.*
tur, etsi saporis priuatio magis est, quàm sa-
D por: ob id nimirum, quòd inter saporum dif-
ferentias plurimùm occurrat. Neque verò
simplex est saporis priuatio. Gustum enim
exigua quadam ratione afficit, quæ nõ adeò
tamen euidens est, vt aliæ saporum differen-
tiæ. Cæterùm quòd sapor hic non terrenis
solùm, sed aqueis etiam maximè rebus insit,
eius natura nõ ita facilè describi potest. Qui-
busdam enim terrestris esse videtur, cùm exi-
stiment alij, non terream hanc esse vim, sed
E aqueã, quod equidem magis est rationi con
sentaneum. Nihil enim est, quòd magis
quàm aqua sapores obtundat, & si fortè ter-
rena quæpiam sapore sint insipido, non id
terrenis, sed aqueis partibus fuerit adscri-
bendum: siquidem ignis & terra, vt extrema
sunt elementa, vires quoque præ cæteris ob-
tinent magis conspicuas, & quæ sensus no-
stros non leuiter afficiant. Ne tamen à viris
certè grauissimis constitutos saporum ordi-
F nes immutasse videremur, saporem hunc in-
ter eos reduximus, quorum terrena cense-
tur esse substantia: licet id quoq; paucis an-
notauerimus, quòd hanc impugnare possit
opinionem, eo solùm nomine, vt studiosi,
quam vellent, sententiam sequerentur, & vel
ad terrenos saporẽ hunc referrent, vel ei sal-
sum substituerent, quem etiam Galenus ter-
renum vocat: eum videlicet lib. 4. de Simpli
cium medicamentorum facultatibus amaro
conferens. Amarus autem sapor citra contro *Amarus.*
uersiam in terrena substantia consistere cre-
ditur. Licet enim manifesta polleat inciden-

di facultate, vt Galenus amara dulcibus tenuiora censuerit esse: substantia tamen, cui vis hæc inest, terrestris existit, quam calor & adussit & extenuauit: quæ causa nimirum est, vt amara gustui sint aduersissima, linguámque non feriant modo, velut acria, sed radant etiam, ac mordicent. *Acerbus.* Acerbi denique sapores & viribus & substantia maximè terrestres existunt. Linguam enim asperitate quàm molestissima coarctant, & constringunt. Hæc sunt quæ nobis de materia saporum exponenda esse videbantur.

Alia saporum diuisio. PORRÒ secundùm formam sapores etiam distinguuntur: tribus nimirum gradibus, quorum primus calidos, alter frigidos, tertius eos continet sapores, qui viribus vtrisque quadam temperatura participant. Saporum itaque calidissimus acer est, hinc amarus, deinde salsus. Frigidissimus verò est acerbus, quem alij duo subsequuntur, austerus & acidus. Dulcis autem, pinguis & insipidus, calore & frigore quodammodo temperati sunt, ea tamen ratione, vt ad calorem dulcis & pinguis: ad frigiditatem insipidus magis deflectat.

Saporum generatio. CAETERVM quòd ad saporum naturam, & vires intelligendas, causarum expositio, qua videlicet ex se inuicem ratione sapores generentur, non parum conducat, ea de re paucis aliquid etiam ostendemus. Quæcunque saporem obtinent, ex quatuor elementis composita sunt. Pro varia ergo eorum mixtione, variæ saporum differentiæ oriuntur. Posita itaque materia (quæ terrenum quidpiam existat, nullo quidem præditum sapore, sed quod quosuis suscipere possit) calor, frigus, & humiditas suas ita vires exerunt, vt frigore citra humiditatem acerbus sapor nascatur, quem Galenus ceu reliquorum materiam proponit libro suprà citato, saporum generationem expositurus. Sin verò frigiditas terrenum id elaboret, humiditatis adminiculo, saporem profert austerum, acidum, & insipidum: hoc tamen discrimine, vt si vincat humiditas, & terrenas partes, & frigiditatem, sapor nascatur insipidus: si pares sint aquæ, & terræ portiones, vt frigiditas non obtusa humore, suas in subiectam materiam vires exerat, austerus prodit sapor, vel acidus: hic quidem, si fuerit humiditas aërea: ille verò si crassa fuerit, & aquea. Calore cruda maturescunt. At varia est caloris operatio. Nam vel coquit, vel si modum excedat, etiam adurit. Quamobrem si calor materiam offendat multa fusam humiditate, dulcem producit saporem, aut pinguem: hunc, si fuerit humiditas aërea: illum verò, si aquea fuerit. At calor, si terrenas partes adusserit, salsum generat, aut amarum. Salsus equidem fit, si partes adustę aqueo humore quodammodo temperentur, quod in amaro sapore non contingit. Denique si calor terrenum id subiectum

A tenui temperatum humiditate non quidem adusserit, sed ita & extenuarit, & calefecerit, vt & eius tenuissima sit substantia, & caloris vires in ea summæ conspiciantur, sapor acris emanat. Hæc itaque dicta sint de saporum causis, & eorundem generatione.

Saporum vsus. QVIS verò sit eorum vsus, nondum satis expositũ est, vt id nobis sit nunc etiam paucis discutiendum. Ad dignoscenda medicamenta, & eorum examen exequendum, B sapores Medicis obseruandos esse, iam dictum est. Ad gratiam medicamentis conciliandam, varia quoque est saporum præparatio, de qua non est vt quicquam scribabamus ampliùs. Vt autem medicamentorum vires expiscemur, hic maximus est saporum vsus. Hinc enim iudicium desumitur nec difficile, nec incertum, quibus videlicet viribus polleant medicamenta. Cùm enim pro varia primarum qualitatum mix- C tione, saporum differentiæ nascantur (vt modò satis apertè docuimus) rationi certè consentaneum est, certis pollere viribus sapores vnosquosque. Licet autem hoc libro nobis nequaquam sit propositum, vt medicamentorum vires ostendamus: (id siquidem libro secundo satis, vt arbitror, apertè discussum est) hoc ipsum tamen saporum tractatio poscit, vt hic eorum vsus etiam expo- D natur. Cæterùm quòd superioribus libris medicamentorum causas edocuerimus, & liber hic dicatus sit accidentibus, ea solùm de saporibus describenda sunt, quorum respectu sapores non causæ sunt, sed accidentia. Quamuis itaque de saporum viribus hîc aliqua proponamus, ea tamen ita sunt intelligenda, non quòd sapores talia quæpiam efficiant, sed quòd earũ virium indices existant. Quamobrem cùm acria & acida tenuium partium esse dixerimus, constat his E inesse vires, vt viscerum obstructiones soluere possint. Quòd verò pinguem inter eos retulerimus, quorum tenuis est substantia, vis hæc ei meritò quoque videtur esse tribuenda. Verùm quę pinguia sunt, adeò non incidere nouimus, vt viscera potiùs offerciant, quàm eorum tollant obstructiones. Id ergo fuerit hac in parte diligenter obseruandum, quam videlicet ob causam pinguis inter tenues, & amarus inter crassos sapo- F res reducatur, cùm hoc ad soluendas viscerum obstructiones etiam vtamur, at illo minimè. Causa procul dubiò fuerit hæc, quòd licet pinguis sapor minus terrena constet substantia, quàm sapor amarus, calorem tamen tantum non habeat, vt in abditas corporis partes æquè ac amarus deduci possit. Hanc quæstionem multis vtrinque rationibus discutere possemus, nisi seruanda breuitas id ipsum hoc in loco dissuaderet. Porrò vires attenuantium suprà libro secundo descripsimus proprio nimirum capite: sigil-

latim verò cùm de iis ageremus, quę menses mouēt, de diureticis item & discutientibus. Contrarias attenuantibus vires habent, quicunque sapores in crassa subsistunt materia. Nam vel incrassant, vel adstringunt: indurant austerus & insipidus: adstringunt vehementer quidem acerbus, & leuiter salsus & austerus. De incrassantibus & indurantibus suprà propriis actum est capitibus. Adstringētium vires capite repellentibus dicato sunt expositæ. Pinguium vires emplasticæ sunt, quas suo quoq; capite discussimus. Ad nutriendum verò pinguia maximè conducunt, quæ tamen facultas ad victus rationem refertur, vt ea nobis in hoc Antidotario non fuerit exponenda. Denique cùm laxant & rarefaciant dulcia, satis eorū vires suprà descriptæ sunt. Alias medicamētorum facultates libro iam aliquoties citato exposuimus, additis etiam earum notis à saporibus desumptis, vt nunc pluribus de iis agendum non sit. Hæc saltem paucis in hunc locum referre voluimus, vt hic saporum vsus studiosis esset manifestior. Licet enim sapores inter accidentia numerentur, nec propriis viribus morbos oppugnent, Medicis tamen in id plurimùm conducūt, quòd (vt modò demonstrauimus) virium in medicamētis exquirendarum indices existant.

Saporum vsus.

DE TACTILIBVS qualitatibus,

CAP. V.

De primis, secundis, & tertiis medicamentorum qualitatibus (quas ob id tactiles appellant, ꝙ tactu percipiantur) suprà lib. 2. egimus. Eas tamen tunc ita discussimus, vt de iis agendi copiosiùs nobis nunc occasio non contemnenda supersit. Cùm enim medicamentorū accidentia, quibus ipsa dignoscuntur, aut eorum vires exponuntur, hoc libro discutienda sumpserimus, de his etiam meritò fuerit aliquid hac ipsa ratione tractandum: qua videlicet non causæ sunt, sed causas suis vtiq; notis patefaciunt. Siquidem ad agnoscenda simplicia non à coloribus solùm, odoribus, aut saporibus indicia sumuntur, sed ab his etiam qualitatibus, vt ab ipsa quoque forma & figura, de quibus hoc & sequēti capitibus agere constituimus. Qualitates itaq; tactiles hæ sunt, caliditas, frigiditas, siccitas, & humiditas, quæ quidem primæ vocantur, ꝙ ex eis reliquæ prodeant. Pro varia namque primarum qualitatū mixtione, varias quoq; corpora differētias nanciscuntur: vt nimirum dura, vel mollia sint: crassa, vel tenuia: densa, vel rara: grauia, vel leuia: lenta, vel friabilia: deniq; vel læuia, vel aspera. tot enim maximè tactilium qualitatū discrimina Medicis obseruantur, quæ nobis sigillatim & breuibus exponēda sunt. Quod

A ad frigiditatem & caliditatem attinet, qualitates certè sunt effectu potiùs ipso & experientia, ꝗ subito tactus indicio dignoscendę. Cùm enim cæteræ qualitates actu tales existant, vt ꝗ primùm contingūtur, hoc ipso sensu semetipsas patefaciant: calor tamen & frigiditas medicamentorū tactu non priùs percipiuntur, ꝗ calore nostro fuerint in actum reducta. Siquidem potestate, non actu medicamentis dicuntur inesse, nisi cū (vt modò dictum est) suos etiam exerunt effectus. Non

B possunt ergo medicamēta qualitatibus hisce dignosci, ꝙ (si tactum consulas) omnia penè sint eodem modo disposita, pro varia temporum constitutione. Siquidē frigida sunt non ea solùm, quibus refrigerandi vis inest, sed quæ calore sunt etiam vehemētissimo. Licet autem caliditate medicamēta, vel frigiditate tum demum dignoscantur, vbi suis se viribus

C exeruerint, non ideò tamen causarū indices existunt, cùm eas subsequantur: indicia verò medicamentorum vsum præcedere debeāt. Verùm hæc fortè subtiliùs ꝗ res proposita postulauerit. Humiditas itaq; & siccitas, cum actu, non sola potestate rebus insint, ipso statim tactu medicamentorū differentias exponunt, quibus ea inter se dignoscantur. Fit equidem interdum, vt quæ reuera sunt humida, si congelentur, tactui sicca videātur. Hoc

D tamen in medicamentis rarissimè contingit. Quod si quando contingat, facilè congelatū à sicco distinguitur. Cęterùm hoc in loco humida vocantur, non (vt suprà) quæ vim habēt humectandi, sed quæ proprio termino contineri nequeunt: quò fit, vt vasculis excipiantur. Siquidem multa potestate sint humida, quæ sicca tamē sunt actu. Liquida igitur forsan magis propriè nominentur. Idem quoq; de siccitate iudicium esto. Multa namque li-

E quida sunt actu, quibus exiccandi vis inest. Sicca verò dicuntur, nō quæ talia sunt facultate, sed quæ proprio termino continentur. Congelata quidem proprio termino contineri videntur, ꝙ in seipsis, non autem extrinsecus contineantur. Verùm terminus hic eis proprius nō est: quò fit, vt leui calore dissoluantur, atq; ita quę suapte natura consistere videbantur, subitò diffluant Sunt itaque sicca (certioris doctrinæ gratiā) non ea solùm.

F quæ si vasculis exerantur, non diffluunt: hoc enim pulueribus cōtingit, etiam siccissimis: licet quodammodo tamē consistāt: sed quæ linteaminibus obspersa madorē eis nullum conciliant. Dura sunt autē, quæ digitis pressa, non cedunt. Pulsa siquidem cedunt etiam durissima. Quam ob causam, vox hæc (pressa) definitioni videtur addenda esse, vt res, quid sit, faciliùs intelligatur.

Durum.

Qvae verò cedunt, mollia nominantur. Verùm nec id satis esse iudicauerim. Siquidem liquida digitis etiā pressa cedunt, quæ tamen mollia non sunt, nisi vox ea largiùs,

Molle.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

atque adeò impropriè ſumatur. Dictis ergo A
id addi poterit, vt molle dicatur, quod digi-
tis preſſum cedit, nec iis amotis denuò coa-
Craſſum. leſcit. Craſſum autem vocant, (παχυμερὲς
Græcis dictum) quod teri quidem poteſt,
verùm difficillimè. Contrarium huic, quod
Tenue. leuiter in puluerem redigitur: (tenue vo-
cant, ſeu λεπτομερές.) Hæc quidem deſcriptio
duris ſolummodò cōpetit corporibus. Cùm
tamen hæ voces liquidis etiam attribuan-
tur, alia quoque ratione craſſum & tenue B
definienda ſunt. Liquida namque nequa-
quam conteruntur. Quamobrem liquores
craſſi nominētur, quorum guttæ conſiſtunt:
tenues verò, quorum guttæ citò diffundun-
tur. Tenues etiam vocantur, qui partibus
conſtant ſubtilibus, vt quamprimùm euane-
Denſum. ſcant. Denſum eſt, quod partes ita contra-
ctas habet, vt nullo diſtinctæ ſint interſtitio.
Poros nominant, ſeu meatus, ea corporum
ſpaciola, quibus eorum partes à ſe inuicem C
Rarum. ſecernuntur. Quod itaque poris conſtat ma
gnis, aut exilibus, & multis, rarum nomina-
tur: denſum verò ſiquidem iis deſtituatur.
Cæterùm id in hiſce fuerit obſeruandum, vt
hoc ipſum deſtitui priuationem denotet,
non ſimplicem negationem, quod diſcrimē
è dialecticis diſcendum eſt, ne res non inte-
gre intellecta confuſionem & homonymiam
pariat. Nouimus enim aquam poris etiam D
carere, cùm tamen denſa non ſit appellan-
da. Poris itaque deſtitui dicuntur, quibus ta
lis eſt ſubſtantia, vt ſi poros non habeat, po-
roſa tamen eſſe poſſit. Talia ſunt, quæ ſoli-
dam habent ſubſtantiam. Liquida namque
poros admittere non poſſunt, cùm partes
eorum conſiſtere nequeant, ſed in ſeipſas
ſubitò confluant: quò fit, vt ſpacium inter
eas conſtitui non poſſit. Cùm itaque liqui-
da poroſa non ſint, hoc eſt, talia, vt poros E
ſuſcipere queāt, nec ipſa quidem poris pro-
priè deſtitui dicuntur: quò fit, vt nec denſa
nominari debeant, niſi quis impropriè vo-
cem hanc eis attribuere velit. Poſſent ad hāc
rem vtrinque proponi multa, quibus ea vel
confirmari ſententia poſſit, vel impugnari,
quale hoc eſt, quod in aqua violenter agita-
ta conſpicitur. Cùm enim ſpumam concipit
ex aëre, qui aqua immiſcetur, poroſa fortè iu
dicari poſſit: ſed ſubtilis hæc diſputatio mo- F
uenda quidem hoc loco fuit, non autem ex-
pedienda, ne conſtitutos breuitatis limites
Graue. egrederemur. Graue corpus appellatur, qđ
Leue. exigua mole magni ponderis eſt. Leue, qđ
vice verſa pondus exhibet exiguum, etſi mo-
le ſit ampliſſima. Phyſicis hæ qualitates alio
modo definiunt. Grauia ſiquidē vocāt, quæ
deorſum vergunt: leuia verò, quæ ſurſum fe-
runtur. Verùm hæ deſcriptiones licèt veriſ-
ſimæ ſint, hoc tamen loco nihil iuuant. Nul-
lum enim nobis medicamentum offertur,
quod ſuapte natura ſurſum tendat, ſed om-

A nia ponderis aliquid habent: quò fit, vt hîc
leuia vocentur, non quæ ſimpliciter talia
ſunt, ſed quæ minus grauia cæteris exiſtunt.
Cæterùm de grauitate meritò fortè dubita-
re liceat, ſitne tactilis qualitas, annon? cùm
ſolo viſu diſcerni poſſe videatur, nec contin-
gendo, ſed ſuſtinendo grauitatem percipia-
mus. Verùm & hoc ea de cauſa, quam mo-
dò expoſuimus, dimittere cogimur. Lenta *Lenta.*
nominantur, quorum partes adeò glutino-
B ſæ ſunt, & ita ſibi inuicem adhæreſcūt, vt nec
flexa frangantur, nec preſſa diſſiliant. Friabi- *Friabile.*
lia verò ſunt hiſce contraria, quæ vel digitis
etiam leuiter compreſſa in puluerem ſtatim
diſcerpuntur.

Porro quibuſdam placet, vt liquida,
quę viſcoſa ſunt, vt vel digitis, glutinis inſtar,
implicentur, aut diducta difficulter diſſol-
uantur, & in longitudinem extendantur. Pla
C cet, inquam, aliquibus, vt talia lenta quo-
que nuncupentur: quod nec improbauerim,
cùm parui referat, qua voce deſcribatur v-
numquodque, modò res homonymiâ non
inuoluantur. Lentum tamen friabili contra-
rium eſſe conſtat, vt vnum debeat eſſe genus
vtriſque, nec poſſit extra id vtralibet pars eua
gari. Cùm itaque friabilia ſolidis ſolùm com
petant, lenta quoq; ſolida ſolummodò pro-
priè videntur eſſe nominanda. Quòd ſi vox
D hæc adeò latè patet, vt viſcoſa quæque com-
plectatur, atque adeò liquidis etiam conue-
niat: alia voce contrarium fuerit denominan
dum, qua videlicet ij liquores exprimantur,
qui lenti non ſunt. Duabus itaque vocibus
res etiam diuerſas deſignantibus vnica con-
trariabitur: quod inconueniens facilè vita-
bitur, ſi liquida viſcoſa, vel alia quapiam vo-
ce, nō autem lenta nuncupentur. Sed in his
diutiùs fortè moramur, quàm deceat. Aſpe- *Aſperum.*
E rum denique dicitur, quod tactum ſua lædit
inæqualitate, ſeu quod cōtactas partes quo-
dammodo radit & exulcerat. Quòd autem
nihil eiuſmodi continet, quo tactus offen-
datur, leue dicitur. *Leue.*

Hae ſunt ferè tactilium qualitatum diffe-
rentiæ, quas in medicamentis vel compoſi-
tis, vel ſimplicibus examinandis obſeruant
Medici. Nunc verò vt ad exquirendas medi-
camentorum vires, ab hiſce qualitatibus in-
F dicia ſumantur, nondum ſatis (vt exiſtimo) li-
quet. De primis qualitatibꝰ hoc initio huius
capitis adnotauimus, eas nempe nō ſubitò,
ſi tactu percipiantur ea quibus inſunt ſubie-
cta, proferri, quin priùs in actum redigātur.
A' primis ergo qualitatibus nil certò collige
re licet, an medicamenta vel calefaciendi, vel
exiccandi, vel humectandi vires habeāt: cum
multa poteſtate contrarias habeant qualita-
tes iis, quas actu exhibent. Vt plurimum ta-
men ad humectandum liquidis, & ad ſic-
candum, ſiccis vtimur, vt quandoque ta-
ctus ipſe qualitates etiam has oſtendat.
Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Quod ad reliquas autem tactilium qualita-
tum differentias attinet, nullum omnino, vel
certè leuissimum de medicamentorum viri-
bus iudicium subministrant. Voces equidem
ipsæ rerum, quibus tribuuntur vires, denota-
re videntur, vt quæ crassa sunt, incrassandi
vim habeant, quæ mollia, molliendi, quæ
sunt aspera, tergendi, & cæteræ pariter tacti-
lium differentiæ. Verùm quam tuta sit de
hisce coniectura, ij nouerunt, qui hæc dili-
gentiùs examinauerint.

DE FORMA ET FIGVRA medicamentorum.

CAP. VI.

HACTENVS eas expediuimus qualita
tes, quæ certis percipiuntur sensibus,
visu nimirum, olfactu, gustu, & tactu:
nunc nobis de figura, & forma medicamen-
torum aliquid est exponendum, quæ videli-
cet qualitates nō dictorum sensuum aliquo,
sed pluribus percipiuntur. Visu siquidem, &
tactu cognoscere liceat, quæ figura sit, vel
forma medicamentorum: licet hæ qualitates
propria non sint horum sensuum obiecta:
per accidens enim, respectu nimirum colo-
ris, formæ rerum, & figuræ conspiciuntur: &
corpora non sunt figurarum, aut formarum
respectu tangibilia. Cæterùm hîc forma non
est ipsa rei per se subsistentis substātia, quam
suprà diximus facultatem, & causam eorum
effectuum esse, quos in causarum expositio-
ne suprà descripsimus: sed accidens est, effe-
ctus videlicet formæ substantialis, & externa
quædam species, non ratione, sed modò di-
ctis sensibus percipienda. Verùm discrimen
inter formam, & figuram hîc obseruari de-
cet. Est enim vtraq; species quædam externa.
Differunt hac ergo ratione, veluti superficies
à toto corpore differt. Siquidem figura pro-
funditate, non autē forma destituitur, vt plu-
res figuræ formam efficiant, veluti totum suis
constituitur partibus. Ad simplicium itaque
dignotionem, figurarum & formarum discri
mina sedulò sunt expendenda. Quòd autem
tot sint formarum & figurarum differētiæ, vt
paucis generibus comprehendi non possint,
& hæc indiscreta multitudo melius experien
tia, & exercitio frequenti, quàm longa descri
ptione cognoscatur, nō est, vt in hisce diutius
euagemur. Hoc saltem exempli loco dixisse
sufficiat, in simplicibus exquirendis, has ma-
ximè figuras animaduerti, circularem, oblon
gam, variè dissectam, variis itē angulis extu-
berantem, latam, &c. Formæ verò partibus
animaliū maximè describuntur, vt oculo bo-
uis, auricula muris, canū testiculis, cauda scor
pionis, hirci lingua, dēte leonis, & similibus.
Qui plures habere volet formarum & figu-
rarum differentias, herbarum descriptiones
consulat. Hic itaq; præcipuus est vsus forma-
A rum & figurarum, vt medici simplicia maxi-
mè dignoscant. In cōpositis enim raro à for-
ma, vel figura iudiciū sumitur, quod pro cu-
iuslibet artificis arbitrio, varias medicamenta
formas nanciscantur, quibus suam pharma-
copœi probent industriam. Sunt autem, qui
præter hanc formarum & figurarum vtilita-
tem, aliam excogitare tentauerint, ad vires
videlicet medicamentorum inuestigādas. In
herbis enim id vsuuenire contendunt, vt qui
B foliis constent latioribus, refrigerandi facul-
tate polleant, quæ verò follicula proferant
tenuissima, calefaciendi: quæ spinis, & acu-
leis munita sint, incidendi: quà fit, vt etiam
plebeis carduus benedictus aduersum lateris
dolores valere putetur. De cæteris similia
quoque venditant. Verùm in hisce fallacius
est iudicium, quàm vt generalibus præceptis
certò comprehendi possit.

C DE PONDERIBVS ET mensuris medicamentorum.

CAP. VII.

ALIA series accidentium, quæ medicis
obseruanda veniunt, est quātitas. Hæc
enim per se nihil agit, quo medicus
vel sanitatē tueri, vel amissam reuocare pos-
sit: quæ causa est, vt nec inter causas numeran
D da fuerit. Licet autem, vt suum medicamen-
ta finem assequantur, certa sit quantitas con-
stituenda, nec quiduis qualibet mēsura suos
exerat effectus, hoc ipsum tamen quantitati
non est adscribendum, sed rebus ipsis, quę cer
ta quantitate comprehēduntur. Nam si rha-
barbarum drachmæ vnius pondere purget,
dubium non est, quin duarum mensura ma-
gis sit purgaturum: nequaquam tamen hæc
ipsa dosis causa purgationis statui debet, sed
E insita rhabarbaro facultas. Nam si duodecim
exhibueris vncias, nequaquam operabūtur,
nisi res ipsa, quæ tanto pondere mensuratur,
eam vim habeat, qua purgare possit. Hac ea-
dem ratione refutatur eorum inscitia, qui ve
nena quædam sola quantitate lethalia esse iu
dicant. Licet enim clarioris doctrinæ gratia
phrasim hanc retineri posse concedamus, vt
alia simpliciter, alia verò quantitate mortem
inferre statuantur: nequaquam tamen hoc i-
F ta fuerit intelligendum, atq; si quantitas ipsa
per se lethalis existat, sed quòd idipsum, cui
quantitas adscribitur, maiores habeat vires,
quàm si vel dimidiam, vel decimā eius par-
tem exhibueris. Vt igitur medicamentorum
vires certo fine contineantur, ne vel euagen-
tur vlteriùs, quàm conueniat, vel scopum si-
bi propositum non contingant, pro variis v-
niuscuiusq; viribus certa quantitate, quæ vel
pondere vel mensura circumscribitur, exhi-
benda sunt. Pondera autem, quibus hodie
medici vtuntur, hæc sunt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

GRANVM, σιτάριον, minimum pondus eſt quo vtimur. ſumimus autem grana p̄ periſ alibi, ſi alia pondera deſunt, quorū viginti ſcrupulum, ſexaginta drachmam conſtituunt. atque eius hæc eſt nota G.

OBOLVS, ὀβολὸς, pendet grana decem, ſeu ſcrupulum dimidiū. Sic autem ſcribitur, ☊.

SCRVPVLVS, γράμμα, pēdet obolos duos, ſeu grana viginti. Sic notatur ℈.

DRACHMA, δραχμὴ καὶ ὁλκὴ, pendet grana ſexaginta, ſeu ſcrupulos tres: & eſt octaua pars vnciæ huius eſt nota ʒ.

AVREVS Arabum & denarius Romanus pendet drachmam vnam, & inſuper ſeptimā eius partem, vnde ſeptem denarij, vel aurei conſtituunt vnciam. Sic notatur X.

VNCIA, οὐγκία, duodecima pars libræ, conſtat drachmis octo, denariis ſeptem: talis eſt nota ℥.

SEMIS, vel ſemiſſis, id eſt dimidium. ſic ſcribitur, S.

SESCVNCIA, ſeu ſeſcunx, vncia vna & ſemis. ſic notatur ℥.j.S.

SEXTANS, duæ vnciæ. ℥.ij.

QVADRANS, tres vnciæ. ℥.iij. vel q̄d

TRIENS, quatuor vnciȩ, quarta pars aſſis.

QVINCVNX, vnciæ quinque.

SEPTVNX, vnciæ ſeptem.

BES, vel beſſis, quaſi bis triens, vnciæ octo.

DODRANS, vnciæ nouem.

DEVNX, vnciæ vndecim.

AS vel aſſis, vnciæ duodecim, ſeu libra.

LIBRA, λίτρα duplex eſt: publica ſeu ciuilis, & Medicinalis. Medicinalis, quæ & Romana, & As, duodecim vncias pendet: & hæc eſt officinis vſitata. Ciuilis ſeu publica, pendet vncias ſedecim, libræ autem hæc eſt nota ℔.

MARCA continet vncias octo, ſeu ſedecim lotones, & his vtuntur aurifabri.

ANA idem poteſt, quod ſingulorum tantundem, vel partes æquas, cuius nota eſt an̄.

HAEC autem ſunt pondera, quibus medici & pharmacopœi hodie communiter vtuntur, quæ his in promptu eſſe debent, ne deficiente vno quid pharmacopœum remoretur.

QVOD ad menſuras attinet, ſunt vel liquidorum, vel aridorum, vel herbarum, florum, radicum, & leguminum.

ARIDORVM menſura eſt.

MANIPVLVS, qui dicitur faſciculus herbarum, aut ſimilium, qui manu comprehendi poteſt: ſic ſcribitur M.

PVGILLVS, fit digitis ſimul in extremitate compreſſis. nota eius eſt P.

LIQVIDORVM verò menſura eſt.

LIBRA ciuilis, ſeu publica, quæ pendet vncias ſedecim.

HEMINA Italica eſt dimidius ſextarius Atticus, & pendet vncias menſurales nouem tantundem quoq; pendet cotyla Attica. Cotyla Italica eſt libra menſuralis, ſeu duodecim vnciæ.

SEXTARIVS Atticus continet duas heminas, ſeu ℥ decem & octo.

CHOENIX, ſextarij duo.

CHVS, chœnices duo.

CONGIVS, ſiue choa, ſex ſextarios continet.

BICONGIVS, duodecim ſextarios.

TRICONGIVS, octodecim ſextarios.

SED hæc de ponderibus & menſuris ſufficiant.

DE VALORE, SEV taxatione.

CAP. VIII.

SAEPENVMERO cōtingere ſolet, vt pharmacopœi vnum idemque medicamentum variè diſtrahant. Alius enim minori, alius maiori pretio rem ſuam venditat: vnde ciues multoties decipiuntur. Interdum etiam accidit, vt in conſcribendis receptis pretij rationem non habeant medici, ægrotantiumq; fortunas minimè perpendant, ſed potiùs ſumma egeſtate præditis medicamenta ordinēt pretioſiora: quæ cùm perſoluere nequeant, negligere tandem cogantur. Quare vt aliquid etiam de medicinarum taxatione, & quidem præcipuarum ferè Germaniæ officinarum, noſtro tempore communi (non enim omnibus in locis obſeruari ſolet) in medium afferamus, operæpretium eſſe videtur. Taxationem itaq; hoc in loco nihil aliud eſſe dicimus, quàm medicinarum ſecundum pretium æſtimationem. Pretium autem eſſe monetam ſeu pecuniam, quæ pro re empta datur. Verùm cùm hæc pro varia dominiorum ratione variet, vulgari noſtra moneta (cuius denarij decem, vulgò *Rappen* dicti, bazium Conſtantienſem vnum conſtituunt) vnumquodq; medicamentorum genus æſtimabimus, initio à ſimplicibus ſumpto, quorum taxa ſeu valor ſic ſe habet.

FLORVM noſtratium pugillus denariis duobus, vel ad ſummum tribus plerunque venditur.

HERBARVM noſtratium manipulus denario vnico vel duobus æſtimatur: peregrinarum verò pluris emitur.

FRVCTVS pro varia tum ſpecierum, tum loci differentia variè diſtrahuntur.

SEMINVM vncia dimidia à denario vnico ad duos vel tres, ſeplaſiarijs coemitur.

RADICVM vulgarium ℥.ß. denariis duobus vel tribus ad ſummum (exceptis peregrinis) comparatur.

QVOD ad compoſitorum taxam attinet, primum locum ſyrupi obtinent, quorum vncia ſemis denariis tribus, vel quatuor ad ſummum emitur, exceptis iis, quibus caſſia, vel manna, vel pretioſorum laxatiuorū aliquod ingre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ingreditur, & tūc vncia dimidia denariis sex, vel pluris pro ingredientis valore æstimatur.

AQVARVM destillatarum communium vncia vna denariis duobus emitur: caponis verò denariis decem: rorismarini & maioranæ denariis quinque: & aquarum vitæ compositarum baziis duobus Constantiensibus comparatur.

SVCCORVM medicatorum (Arabibus Rob) vncia dimidia, denariis tribus vel quatuor valet.

ELECTVARIORVM solutiuorum vncia media, denariis decem emi solet.

PILVLARVM drachma vna, denariis sex, vel ad summum octo constat.

OPIATORVM vncia dimidia, denariis octo venditur.

ECLEGMATVM (Arabibus Loch) vncia semis, denariis quatuor, vel quinque.

CONSERVARVM vncia vna, denariis quinq; vel sex.

ELECTVARIORVM aromaticorum vncia denariis decem.

SPECIERVM confectionem aromaticarum scrupulus vnus, denariis quatuor vel sex emitur, exceptis iis, quibus moschus vel ambra, vel aurum, vel argentum, vel margaritæ ingrediuntur, quorum scrupulus denariis octo vel decem ad summum vendi solet.

TABVLARVM aromat. vncia dimidia, denariis quinque, quæ verò moschum, vel ambram, vel margaritas recipiunt, denariis decem comparatur.

TROCHISCORVM drachma vna denariis octo.

OLEORVM vncia dimidia denariis quatuor: olei verò de moscho denariis decem: olei vitellorum ouorum denariis octo: balsami artificialis, & cæterorum oleorum destillatorum baziis tribus venditur.

VNGVENTORVM vncia semis denariis quatuor, excepto citrino, aureo fusco, & Aegyptiaco, quorum ℥.ß. denariis octo constat.

EMPLASTRORVM & ceratorū vncia dimidia denariis quatuor, excepto stomachali

A ex oxycroceo, cuius ℥.ß. denariis decem valet: & emplastri contra rupturam baziis duobus. Et hæc ferè apud nos est generalis medicamentorum taxatio.

DE SVCCEDANEIS, siue quid pro quo.

CAP. IX.

B SVCCEDANEA dicuntur medicamenta, quæ pro aliis posita similes vires habere creduntur: græcè vocantur ἀντιβαλλόμενα: quibus ideo opus est, quòd quibusdam simplicibus hoc tempore in vniuersum caremus, vt balsamo, calamo aromatico vero. Quædam adferuntur quidem, sed plerunq; vetustate confecta & arefacta, vt myrobalani: vel adulterata, vel alioqui vitiata imbribus, aut vicinia atque contactu rerum noxiarum, pro quibus alia supponi necesse est. Et vt maxi-

C mè difficile est inuenire, quæ per omnia aliis respondeant, melius tamen est integris succedaneis, quàm genuinis corruptis vti. Mediocria tamē genuina quibusuis succedaneis præferantur. Cæterùm hic locus de succedaneis recognitione & repurgatione exactiore opus haberet. Multa enim passim apud authores, non Arabes solùm, sed Græcos quoq; extant, quæ non satis aptè aliis substitui posse

D videntur. Nam pyrethrū pro zingibere poni, haud idoneum est. Illud enim feruidam & igneam naturā habet: rectius piperis aliquod genus sumi videretur. Pro agarico euphorbium ponere periculosum. Pro cnidij semine, vitis semen ineptum, & alia eius generis plurima viribus dissimilia. Verùm talia castigare non vnius hominis, sed integri collegij medicorū labor est. Quare eorum, quæ subiungemus, succedaneorum vsus esse poterit, donec tempus meliorem aliquem ordinem

E proferat, aut principū vel magistratuum diligentia factum sit, vt vera ipsa simplicia aduehantur. Eorum autem talis erit ordo, vt succedanea illis, in quorum locum supponūtur, ex aduerso scribantur: quemadmodum pro

Acacia	Succus hypocistidis, vel prunorum agrestium.
Acoro	Radix asari, aut calamus aromaticus officinarum.
Ammi	Anisum, cuminum.
Amomo	Asarum, aut calamus aromaticus officinarum.
Amygdalis amaris	Absynthium, nuclei persicorum.
Adipe vulpis	Vrsinus.
Adipe ceruino	Anserinus.
Alumine	Sal fossitius.
Asaro	Acorus, vel carpesium.
Assa	Assa fœtida officinarum vel sagapenum.
Arsenico	Sandaracha.
Aqua pluuia	Aqua fontana pura.
Aqua marina	Aquæ libra vna, in qua salis ℥.iiij. bullierint, aut muria piscis.
Aspalato	Lignum aloes officinarum.
Balaustio	Malicorium.
Balsami liquore	Terebinthina stillatitia, aut oleum caryophyllorum, aut nucis moschatæ, aut balsamum quod ex India aduehitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Balsami semine	Nux moschata, vel caryophylli.
Been albo Been rubro	Radices pastinacæ syluestris, aut satyrij, aut terebinthi summitates.
Bitumine	Asphalthum officinarum, quod verum bitumen est, vel pisaphaltum.
Buccinorum testis	Ostreorum testa.
Calamo aromatico	Schœnanthos.
Chalcitide	Vulgaris coppa rosa, aut vitriolum vetustate candidum factum.
Cardamomo	Cardamomum maius officinarum, vel nasturtium, vel iuniperi, vel cedri baccæ.
Charta vsta	Papyrus vulgaris vsta.
Carui	Anisum, vel daucus.
Carpobalsamo	Cubebe, galanga.
Carpesio, & Casia	Cinnamomum vulgare electum.
Caphura	Semperuiui succus.
Cinnabari Græcorum	Lapis lazuli.
Cinnamomo	Cinnamomi vulgaris, canellam vocant, duplum.
Costa	Radix angelicæ, aut zedoariæ.
Chrysocolla minerali	Lapis armenius, & in medicaminibus chirurgicis adulterata ex Dioscoride.
Cerussa	Spodium, pompholix.
Calamintha	Mentastrum, pulegium.
Cubebe	Cinnamomum vulgare selectum.
Cumino	Semen rutæ, vel agni.
Cypero	Iuniperus maior.
Dictamno Cretensi	Pulegium.
Doronico	Galanga, vel caryophylli, vel zedoaria cum citri cortice.
Dauco	Pastinaca.
Diphryge	Marchasita vstus, aut æs vstum.
Ebeno	Lignum guaiacum.
Elaterio	Succus foliorum cucumeris agrestis.
Epithymo	Epithymbra Cretica sub nomine epithymi.
Eupatorio Mesuæ	Asari & absynthij ana dimidium.
Folio	Nardus Indica, macis, caryophylli.
Ferrugine	Squama ferri.
Fimo palumbino	Fimus columbæ.
Felle suillo	Fel perdicis vel piscium.
Galbano	Sagapenum.
Gentiana	Asari & radicis capparis ana dimidium.
Glaucio	Cirysus, aut memita vulgaris.
Glycyrrhizæ succo	Puluis radicis.
Gnidij cocco	Semen lathyridis.
Harmel	Dictamnum album vulgare, aut semen rutæ syluestris.
Hederæ gummi	Gummi persici.
Hermodactylo	Folium anchusæ, & dimidium bdellij foris admouetur dolentibus iuncturis.
Hyssopo	Hyssopus vulgaris, aut satureia.
Iride Illyrica	Helenium odoratum.
Lacca	Styrax.
Lanariæ radice	Radix veratri nigri.
Lapide armeno	Lapis lazuli.
Lapide phrygio	Marchasita.
Lapide smiri	Pumex.
Lapide scissili & Lapide stellari	Lapis hæmatites.
Lapide assio	Gagates.
Ligustico Dioscor.	Leuisticus vulgaris, aut cuminum.
Loto amara	Anagallis.
Lycio	Rhamnus syluestris, aut polygoni succus.
Macere Dioscor.	Cupressus.

Melantheria

Melantheria	Vitriolum,aut copparoſa dicta.
Malobathro	Nardus Indica.
Melle	Saccharum.
Marrubio	Meliſſophyllum.
Minio veterum	Cinnabarum vulgare factitium.
Molybdæne	Lithargyros.
Myſi	Vitriolum vetuſtum vſtum.
Myrrha	Smirnium.
Myrrha Troglodytica	Calamus odoratus.
Naſturtij ſemine	Folia eius ſicca.
Nardo Syriaca	Iuncus odoratus,ſeu ſchœnanthum.
Nitro	Borax non adulterata,vel ſal foſſile.
Nuce moſchata	Spicanardi.
Oeſypo	Medulla cerui.
Oleo ricinino	Oleum vetus,aut raphaninum.
Oleo laurino	Cedrinum,vel ricininum.
Oleo omphacino	Ablutum oleum dulce.
Oleo roſato	Violatum,amygdalinum.
Omphacio	Succus rhois,vel vinum auſterum.
Opio	Meconium.
Opopanace	Ammoniacum,galbanum,ſagapenum,bdellium.
Opobalſamo	Opocalbaſon,vel myrrha ſtacte,vel oleum caryophyllorum, vel oleum nucis moſchatæ expreſſum.
Oriza	Farina hordei.
Ozimo caryophyllato	Meliſſa,in affectibus cordis.
Phu	Nardus Celtica,aut valeriana.
Phyco	Sandix,hoc eſt minium vulgare,quæ eſt ceruſſa vſta.
Pipere longo	Album.
Pipere albo	Nigrum optimum.
Petroſelino Macedonico in theriaca,	Alterius regionis petroſelinum.
Petroſelino	Smirnium,vel cuminum.
Piſaſphalto	Aſphaltum officinarum, aut pix cum bitumine mixta,
Piſſelæo	Pix oleo mixta.
Plumbagine	Lithargyros.
Pompholyge	Spodium,& antiſpodium.
Radice Idea	Sumach.
Raphani ſemine	Succus eius.
Rheo pontico	Centaurium maius,aut rhabarbarum.
Rhoe coriario	Rhus obſoniorum.
Roſis	Flos ipſarum.
Rubigine	Scoria ferri.
Sale Indo	Sal gemmæ.
Sale ammoniaco	Sal gemmæ,aut factitium.
Scariola	Endiuia ſylueſtris.
Scammonio	Ricinus.
Satyrio	Semen erucæ,ſcincus.
Sagapeno	Ammoniacum.
Sepiæ oſſe	Pumex.
Scilla	Pancratium.
Secacul	Radix paſtinacæ ſylueſtris,vel ſileris,vel bauciæ, *Gibrlen.*
Seſeli	Maſſilienſe Dioſcor. aut ſiler montanum vulgare,aut peucedani ſemen.
Siſone	Daucus.
Spodio	Antiſpodium.
Spuma nitri	Nitrum,aphronitrum.
Stratiote aquatica	Lens paluſtris.
Styrace rubra	Styrax.
Sulphure viuo	Coctum vel vſtum.
Taraxaco	Cichorium ſylueſtre.
Terra Samia	Lapis hæmatites.
Terebinthina	Reſina laricea,quæ eſt vulgaris terebinthina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Thymelææ femine	Laureolæ semen, lathyridis grana.
Thapsiæ succo	Cardami, vel erucæ semen.
Thymo	Thymbra, aut thymum vulgare.
Venerea concha	Ostreorum conchæ.
Veratro albo	Nigrum.
Vino falerno	Quoduis fuluum, tenue, perlucens, odorum, vel Creticum.
Xylocassia	Cinnamomum.
Xylobalsamo	Maceris & cyperi ana part. æquales.
Zedoaria	Aristolochia, &c.
Zurumbet	Zedoariæ duplum.

His itaque succedaneis contentos esse medicos oportet, donec meliorem aliquem tẽpus ordinem, vt dixi, proferat: licet quiuis alia multò plura pro varijs locis, & affectibus, & hominum proprietate facere ἀντιβαλλόμενα possit. Sed nolim pharmacopœo licere vel clementissimum mutare sine docti medici cõsilio, ne audaculus fiat etiam in aliis. Sit itaq; religiosus, & formidulosus in his pmutationib. tã medicus, q̃ pharmacopœus.

DE LOCO COLLIgendi medicamenta simplicia.

CAP. X.

AD simpliciũ collectionẽ non parum cõferre videtur locorũ cognitio. Siquidem simplicia colligi nequeunt, nisi locus, in quo vnaqueq; nascitur plãta, sit manifestus, & planè percognitus. Non enim omnibus in locis plantæ omnes erumpunt. Aliæ namq; hoc, aliæ illo situ pro suæ quæque naturæ ratione lætãtur. Quædã eñ loco temperato, eoq; vel culto, vel inculto enascũtur. Quædam intẽperatũ tractum amãt: & vel calidum, vt apricũ, ęstiuũ, & insolatũ: vel frigidum, vt nemorosum, opacum, & sepibus vicinum: vel humidũ, vt paludosum, aquosum, maritimũ, & vliginosum: vel siccũ, & aridũ, vt saxosum, montosum, cliuosum, locũ prope semitas, vias, rudera, parietes, & muros. In temperatis locis, & quidem cultis, vt hortensibus, feliciter nascuntur betonica, pulegium, calamenthum, origanum, maiorana, parthemium, stœchas; hyssopus, mentha, saluia, satureia, thymus, chamæpithys, centaurium maius, absynthium, apium, eupatorium Mesuæ, olusatrum, violaria, smyrnium, lactuca, intybus, portulaca, borrago, buglossa, fumaria, malua, solanum, spinachia, beta, brassica, cucumis, melo, cucurbita, &c. Culta deinde campestria virent coriandro, hyacyntho, hypecoo, ornithagolo, elatine, chamæcisso, ægilope, osyride, aphaca, orobanche, melanthio, buphthalmo, anthemide, syluestri papauere, xyphio, hyperico, cyano, &c. Inculta verò virent psyllio, hieracio, cardui omni genere, attractyli, ferulis, syluestri fœniculo, gramine, bunio, &c. In locis calidis plantæ calidæ valentiores colliguntur. Frigi-

A da loca, vt syluæ planæ, ephemerum, hippoglossum, & filicem amant: montanæ verò leuiachantam, & inibi prærupta loca petroselinum, & Rhodiam radicem. In opacis autem simul & aridis nascuntur helenium, chrysocome, asarum, viola purpurea, astragalus, & cyclaminus: in humidis verò opacis, clematis altera, quæ & secùs aggeres inuenitur, item phyllitis. Agrorum & pratorum sepibus B hærent asparagus, ruscus, rhamnus, rubus, rubia, & ligustrum. In humidis & palustribus locis, ac secus magnarum scrobium aggeres feliciter erumpunt plantago, coronopus, ranunculus, scordium, eleoselinum, sphondylium, lysimachia, alisma, chelidonium minus, pentaphyllum, equisetum, limonium, heliotropium paruum, tussilago, verbenaca, hydro-

C piper, conyza tertij generis. Et magis palustribus gaudent cyperus, typha, sparganium, iuncus. At tam lacunosis, quàm admodum palustribus innatant nymphæa, potamogetum, lotus Aegyptia, colocasia folijs in aquis conditis, & extra eminentibus. Malabathrũ similiter in Indiæ paludibus nascitur, atque in Italia oryza, hippolapathon, ac millefoliũ Stratiotes. Tribulus æquè in lacubus, paludi-

D bus, fluminibus nascitur, atq; in mari: quorũ litoribus ac ripis familiare spectatur nerium. Adiantum, itemque trichomanes vliginosis specubus gaudent, præsertim si secundùm amnes existant: aut asperginosas sequuntur ripas, quæ præruptis locis inhærent. Vitex deinde elichryson, bubonium, botryx, tha flu minum ripas accolunt. Crithamum verò, brassica marina, chamæleo niger, androsa-

E ces, papauer corniculatum, dorychnium, solanum somniferum, glaux, hippohanes, hippophæstum, tragium, tithymalus paralius, peplis, alypon, absynthium seriphum in maritimis tum litoribus, tum scopulis, tum etiã collibus emergunt. Tripolium etiam in maritimis exurgit, vbi scilicet allidit vnda, iterumq; recedit, modò in mari, modò in sicco degens. Non nisi aquis proueniunt bryon,

F thalassion, & alga. At in riguis fontium, pręsertim quæ hyeme tepescunt, sion, átque aquaticum sisymbrium vnà innatant, vt quasi inuicem fraternam videantur inijsse amicitiam. Pratis lætantur trifolium, lotus syluestris, anonis, daucus, carum, oxylapathũ, centaurium minus, hemerocallis, colchicum, betonica, &c. Sicca, arida & siticulosa loca pe

tunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tunt eryngium, ſatureia, lithoſpermon, lyciũ,
ſaluia, ſtachys, onoſma, lonchitis, cynogloſ-
ſum, echium, bugloſſum, chamæpitys, vera-
trum nigrum. Aridiſſimis & ſaxoſis exurgũt
cappalis, paronychia, aſplenum, clinopodiũ,
circæa, lichen, libanotis, ſymphytum petræũ,
ſaxifragum, helxine, hemionitis, ſedi vtrunq;
genus, cotyledon cymbalion, polytrichon,
ita vt harum pleræq; ſæpius in ædificiorum
ruinis, ac ſaxoſis admodum locis vireſcant.
Montes adamant nardum tam Indicum &
Syriacum, quàm Celticum & montanum,
centaurium maius, mandragora, haſtula re-
gia, ſatyrium, gentiana, liguſticum, alyſſon,
ſmyrnium, veratrum album, ruta ſylueſtris,
polemonia, polygonatum, tithymalus chara
cias, polium, parmica, thymelæa, chamelæa,
glycirrhiza, aſclepias, narciſſus, thapſia, pæo-
nia, æthiopis, clymenum, onagra, cacalia, aco
nitum, daphnoides, hyſſopum agreſte, peuce
danum, chamædaphne. Collium amœnitate
capiuntur nepeta, ſpartium, cuminum ſylue-
ſtre, chamædrys, phalangium, thymum, &c.
Tam intra quàm extra oppida & vrbes, in
plateis, monumẽtis, parietinis, ruderib. pro-
pter muros & hortorum ſepimenta viſuntur
verbaſcũ, blattaria, thlaſpi, iberis, malua, che
lidonium maius, vrtica, ebulus, ſambucus, e-
ryſimum, ariſtolochia longa, marrubiũ, chry
ſanthemum, galiopſis, ſenecio, tribulus ter-
reſtris, ſideritis, eupatorium, hyoſcyamus, ci-
cuta, perſonata, xanthium, ſylueſtris cucu-
mis. Sunt pręterea, quę arboribus innaſci ve-
lint, in quibus reſident, atq; ab iiſdem ſuſci-
piunt alimentum, vt agaricum, viſcum, poly
podium, lichen, ſphagnos, dryopteris. Aliæ
quidem in arboribus conſpiciuntur, aliæ ve-
rò priùs è terra exortæ, per arbores repunt,
quemadmodum labruſca, vitis nigra, bryo-
nia, hedera, clematis altera, ſmilax, lupulus,
conuoluulus, periclymenum. Non deſunt e-
tiam herbę, quæ ſine radicibus in aliis herbis
proſiliant, neq; alibi, quàm in illis reperian-
tur, vt caſſutha, epithymum, epithymbrum,
& epiſtœbe. Quare cùm ſimplicia ſeu plan-
tæ ignorato loco colligi nequeant, loca dili-
genter medicinæ ſtudioſis ſunt perſcrutãda,
vt ſciãt, qb. in locis vnaquęq; naſcatur plãta:
licet ſuos vnaquęq; ſequat ſitus, nihil tñ ob-
ſtãt, qn eædẽ modò in mõtibus, modò in pla
nis, nunc in collibus, ſæpe in vallibus, non-
nunquam in agris & pratis, ac etiã in aliјs va-
riis locis nullo diſcrimine inueniri poſſint.

DE DOMO SEV AEdificio & officina pharmacopæi.

CAP. XI.

HACTENVS de loco colligendi ſimpli-
cia diſſeruimus: nũc de loco conſeruan-
di & reponendi medicamẽta agendum eſt.
A Cum aũt medicamenta nõ ſolùm ſpeciatim
in vaſis, verumetiã generatim in domo & of-
ficina reponantur, primò pharmacopœi do-
mũ ſeu ædificium & officinam, deinde par-
ticularia vaſa exequemur. Sit itaq; pharmaco
pœi ædificiũ in foro ſitũ, aut in aliqua cele-
bri platea, in capite eius loci, cuiꝰ exterio &
libera pars ad orientẽ: altera ad ſeptentrionẽ
ſpectet. Ianua iuxta murũ, qui in occidentẽ
vergit, collocetur. Ad ſiniſtrã, vbi introitur,
B ſit pharmacopoliũ ſatis magnũ, quadratũ, lu
cidũ feneſtris amplis, non nimis altũ, vt titu-
li pyxidũ ſupremarũ legi poſſint. Non procul
à muro ſeptentrionali in domo ſit feneſtra,
quę emptorib. ſemper pateat. Neq; enim cõ-
modum eſt, vt quiuis admittatur, ſicut inhu-
manũ, emptores in domum non admittere.
Pharmacopolium habeat duas ianuas, altera
qua introitur, altera per quã in culinã (vt ita
dicã) exeatur, pharmacopolio cõtinuũ ſit hy
C pocauſtum, tribus aut quatuor gradibus al-
tius, ſed multo minus, in quo ſaccharũ & con
fectiones ſiccæ ſeruentur, & hyberno tempo
re miniſtri veſperi cõueniant. Habeat tres fe-
neſtras, vnam magnam ad plateam, per quã
lumen recipiat. Duas paruas, quarum altera
in pharmacopolium tendat, altera in culinã
in ipſa, vel iuxta ianuam. Oportet enim phar
macopœum valde occulatum eſſe, & non Ia
num bifrontem, ſed Argum centoculum a-
D gere: proxima eſt culina, vulgò laboratoriũ
dictum, in qua coquatur, conficiatur, & aquæ
deſtillentur: ſequatur mox conclaue, in quo
materiæ, peregrinæ præſertim, ſeruentur, ſub
quo ſit cella, in qua olea, pinguedines, radi-
ces glycyrrhizæ recentes, & ſimilia reponan-
tur: ſupra culinam ſint conclauia duo, alterũ
ad vitra, ollas, pyxides, arculas, & ſimilia repo
nenda, alterum ad plantas indigenas repo-
E nendas: in hoc ſint longæ ciſtæ diſtinctæ ſuis
interſeptis, in quas plantarum partes diſtin-
ctæ ordine alphabetico cõdantur. Supra hæc
ſint duo palatia ad plantas exiccandas. In
ſumma, tota officina à reliqua domo & œco
nomia ſit diſtincta & ſeparata.

DE HYPOCAVSTO.

CAP. XII.

F IN ſuprema hypocauſti parte ſacchari coni
collocẽtur: deinde cõfectiões in repoſito-
rium varijs arculis cõſtãs: ſupra fornacẽ ſit
ſtructura quædam lignea, cui cribra impleta
recentibus confectionibus imponuntur, vt
meliùs exiccẽtur. Deinde ſit aliud repoſito-
rium diſtinctum, in quod fragmenta crudi
ſacchari imponuntur. Non procul ab hac re-
ponatur in locum aptum puluinar cũ cultro
longo, lato, tenui, quo folia auri & argenti di
uiduntur, affixum tabulæ, quæ volumen au-
ri & argenti contineat. Eodem loco & formæ
ad ſaccharum ſeruentur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

DE PYXIDIBVS, ARculis, vitris, saccis, ollis, & cæteris locis reponendi medicamenta.

CAP. XIII.

PYXIDIBVS varijs opus est, videlicet ligneis, stanneis, plumbeis, æneis, ad medicamenta ocularia, lapideis, fictilibus in primis verò vna, in qua butyrum ad pilularum confectiones continetur, deinde alia, in quam conijciuntur. Hæc est rotunda, plana instar orbis, vtraque pars continet tres rotundos pedes, & in altera parte margine lata circundatur, vt claudi possit.

ARCVLIS maioribus ad herbas opus est, alij scatulis (vt vocant) vtuntur minoribus, ad semina, & alia.

VITRA alia ad liquores, alia ad antidotos vsurpantur, in quibus rectissimè pleraque seruarentur, nisi in fragilitate periculum esset.

QVOD ad saccos attinet, alij sunt vsitata forma, in quibus materiæ adportantur, & suspensæ seruantur. Quidam enim herbas omnes in saccis suspendunt. Alij sunt, per quos materiæ colantur, & exprimuntur. Alij verò figura longa acuminata, ex quibus mucagines mulgentur. Talibus etiam vtimur ad decocta, liquores, & in vina factitia colanda.

OLLAE & VRCEI omnis generis in certis quibusdam arcis seruentur in pharmacopolio, vt semper in promptu sint, ne si quid eiusmodi vasculis excipiendum, aliunde primùm sit petendum.

CAETERVM herbæ probè saccis lineis, vel, quod melius est, arculis ligneis reseruantur, ne à puluere offendantur.

FLORES arculis tiliaceis reponuntur.

FRVCTVS armarijs, pyxidibus, vel sportis asseruantur.

SEMINA vasculis vitratis, aut sacculis ritè custodiũtur, aut charta aptè inuoluuntur.

RADICES integræ filo traiecto suspensæ seruantur, loco vmbroso.

CORTICES autem arculis ligneis reconduntur.

SVCCI liquidi in phialis angusti oris adseruantur, superfuso aliquantulo oleo: sicci verò, vasculis vitratis aut pyxidibus reponuntur.

GVMMI lachrymæ sicco loco custodiuntur, quemadmodum etiam animalia, & eorundem partes.

AQVAE stillatitiæ vasis vitreis, loco temperato commodè fouentur.

SYRVPI quoque vasis vitreis aut figulinis retinentur.

OLEA expressa & macerata vasis vitreis, aut figulinis vitratis ritè reponuntur: destil-
A lata verò, vasis vitreis ore angusto, bene obturata seruantur.

SPECIES aromaticæ sacculis coriaceis, bene consutis, aut vasis vitreis, vel stanneis, vel pyxidibus optimè clausis retinentur.

ELECTVARIA, opiata, & conseruæ vasis figulinis vitratis, aut stanneis bene obturatis, reponuntur.

CONDITA pyxidibus, aut aliis vasis obturatis asseruantur.

B LOCH & extracta figulinis vasis vitratis custodiuntur.

LINIMENTA & VNGVENTA vasis figulinis, vitratis, vel pyxidibus stanneis reponuntur.

EMPLASTRA & CERATA chartis oleo inunctis inuoluuntur, vel pyxidibus seruantur.

TABVLAE, orbiculi, arculis tiliaceis loco calido reseruantur.

C TROCHISCI papyro inuoluti, pyxidibus ligneis reponuntur commodè.

PILVLAE vesica, vel corio, vel, quod melius est, papyro ceræ liquatæ intincta inuoluuntur, & pyxidibus stanneis ficciore loco adseruantur.

COLLYRIA arida, chartis inuoluta, pyxidibus reponuntur.

CONFECTA loco calido custodiuntur.

D DE TEMPORE COLligendi simplicia.

CAP. XIIII.

EXPEDITO tum colligendorum, tum reponendorum medicamentorum loco, de colligendi quoque tempore, licet suprà in primo libro sparsim, hoc tamen capite coniunctim, cùm non minus, ac locus
E obseruatione sit dignum, nobis tractandum est. Nisi enim certo colligantur simplicia tẽpore, singularem & propriam virtutem habere nequeunt, maximè si aut immatura, aut iã vetusta & consumpta recipiantur. Colligenda itaque certo tempore sunt simplicia, eoq; cùm propriã iam virtutem sunt adepta. Propriam autem virtutem habere dicuntur, cùm maximè vigent, seu matura sunt. Habet nãque quælibet planta, & pars eius suam ma-
F turitatem, quæ non tempore tantùm anni, & dierum numero, sed magis ex ipsius rei natura æstimatur. Quæ enim perfecta sunt, ea eligenda: quæ vltrà citraque existunt, ad medicamentorum vsum parum sunt idonea. In peregrinis tempus collectionis sciri non potest: ideò tantum ex specie, odore, sapore, colore, & alijs accidentibus iudicium fieri oportet. Tempus autem collectionis in genere sic se habet.

FLORES vigore suæ maturitatis, iam aperti (exceptis rosis) antè quàm marcescant, *Flores.*

aut

aut cadant, quod Vere plerunque fit, colliguntur.

Herbae iam florentes, & semen quodammodo conficientes, colligi debent tempore meridiano, cœlo sereno, nullis per aliquot antè dies decidentibus pluuijs, nec etiam rore nimium madentes, nimióve Solis calore retorridæ: id quod plerunque fieri poterit Vere, vel prima Aestate. Herbæ autem, quæ in hortis per totum annum virent, & non reponuntur, quouis tempore colligi possunt.

Semina cùm maturuerunt, & incipiunt exiccari, antè q̃ decidant, recipiuntur: videlicet Aestate, vt Iunio, vel Iulio mensibus.

Frvctvs dum maturuerũt, & boni sunt, antè quàm marcescant, deponuntur.

Radices, fructu iam deperdito, & incipiente foliorum defluuio, (quod plerunque Autumno fieri contingit) cœlo sereno effodiendæ sunt.

Svcci plantarum, dum virent, & folia earum adhuc sunt tenera, exprimendi sunt.

DE MEDICAMENTORUM DURATIONE.

CAP. XV.

De collectionis tempore hactenus egimus: nunc de tempore durationis differendum est. Alia enim medicamenta longiori, alia minori tempore durãt. Quæ namque substantiam habent raram, citiùs viribus destituuntur: quæ verò crassam, diutiùs vires retinent. Præterea non omnia medicaméta recentia in vsum veniunt. Quędam enim si ante sex menses (vt opiata) exhibeantur, non mediocre ægris periculum inferunt. Quare vt Medici ritè, & bona cum conscientia medicamenta exhibere queant, eorum tempus, & non solùm anni, verùm etiam mensis & diei, quo scilicet sint collecta, vel confecta, diligenter obseruandum est. Tempus autem durationis in hunc modum se habet.

Flores quandiu coloris & odoris gratiam retinẽt, tandiu adseruari possunt, quod in paucis vltra annum non contingit. Quare singulis annis renouandi sunt.

Herbae, licèt diutiùs quàm flores conseruari possint, tutius tamen est, vt singulis annis renouentur.

Semina biennium durant, præter minuta semina frigida, quæ quolibet anno sunt renouanda.

Frvctvs quotannis mutantur.

Radices subtiles, exiguæ, & rarę substantiæ, quolibet mutantur anno: quæ crassæ, maiores ac densæ, per duos & tres annos seruantur.

Cortices in annum perdurant.

A Svcci liquidi mutantur quotannis. Sicci verò, & apud nos expressi, aut singulis annis, aut ad summum biennio.

Gvmmi & resinæ diu perdurant, modò non in loco humido putridoq; collocentur.

Pavca animalia integra seruantur. Sicciora, vt cantharides, non difficulter, vbi semel probè exiccata fuerint, custodiuntur: humidiora verò, & pinguiora facilè corrumpuntur, putrescunt, & vermes generant: vnde

B absynthium, & similia putredinem arcentia illis adduntur. Partes verò animalium molles aliæ aliis diutiùs durãt, nec certus terminus præfiniri potest. Pleræq; annũ durant: quædam vel ꝓpter cœli intemperiẽ, vel propter malam asseruationem citiùs corrumpuntur. Quotannis autem vsitatè mutantur, interdum consultò quędam diutiùs anno seruantur. Quoniam verò diligentia præparandi, & reponendi multum ad durabilitatem fa-

C cit, bonitas earum nõ ætate sola, sed ex qualitatibus æstimari debet. Valent ergo, & efficaces sunt, quandiu nõ corrumpuntur. Corruptionem fœtor, rancidus sapor, situs, & coloris mutatio indicat. Eadem in aliis quoque obseruanda. Omnia eñi simplicia quandiu natiuos colores, sapores, & odores retinent, efficacia sunt, ac nequaquã reiicienda.

Aqvae destillatæ quotannis mutantur.

Syrvpi longi & aquosi paucis diebus

D conseruantur: ad iustam verò consistentiam cocti, simplices in sua bonitate annum seruantur, compositi biennium.

Decocta ꝑ dies quatuor, vel quinque seruantur.

Rob singulis annis commutantur.

Electvaria aromatica, & quidem grata per annum, ingrata, & amara per duos seruantur: solutiua verò annum durant.

Opiata vsque ad annos sex, vel in de-

E cennium, in sua bonitate permanere possunt.

Conservae annum vnum durant. Condita fructuum annos duos, corticum verò diutiùs seruantur.

Loch, siue eclegmata simplicia in sua perfectione annũ seruantur: composita biennium, exceptis, quæ amygdalas, pineas, & pistachias recipiunt.

Trochisci & Sief, siue collyria durant

F annum vnum, & qui opium recipiunt, duos, tres, vel plures annos. Qui foris applicandi sunt, cùm ex medicamentis constent, quæ nõ facilè resoluuntur, seruari possunt in annum vnum, vel duos.

Species aromaticę singulis annis, vt plurimum renouari debent.

Pilvlae purgantes annum vnum seruari possunt: quæ verò opium acceperũt, duos, tres, vel plures annos.

Vngventa, emplastra & cerota, ad annum vt plurimum conseruantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Olea temperata, vt amygdalarum, & sesaminum, vix per mensem: frigida per annum: calida verò per duos, vel tres annos seruantur. Quæ ex fructibus odoratis, vt nuce moschata, exprimuntur, semestri seruari possunt: quæ verò ex liquioribus, seminibus & lignis destillantur, diu durare possunt.

DE COLLOCATIONE medicamentorum in formulis, siue receptis præscribendorum,

CAP. XVI.

Explicatis medicamentorum accidentibus ferè omnibus, de ordine quoque in præscriptis, seu receptis faciendis, aliquid dicendum videtur: præsertim cùm maxima Medicorum pars, alioqui etiam doctorum, non parua cum ægrotantium iactura, ordinem hactenus prorsus neglexerit. A' quibus autem rationibus huiusmodi ordo sit perdiscendus, quinque regulis generalibus demonstrabimus, quarum prima talis existit. *Regula prima.* Quæ longiori egent præparatione, ea priùs scribantur: quæ verò breuiori, postea: hoc est, si quid difficiliùs trituretur, vel infundatur, vel coquatur, vel misceatur, priùs: si quid verò breuiori tritura, vel infusione, vel coctione egeat, deinceps scribatur, vt omnia ritè & perfectè præparentur. Sæpenumerò namque Pharmacopœi tanto cum scelere, omnia perturbãt, vt eorum, quæ minùs coquenda sunt, nimia coctione sæpè vis prorsus deperdatur: contrà, ea quæ longissima coctione egent, cùm eorum vis à mediocri etiam erui non possit, quanta necessaria est, non extrahatur. Quod idem in aliis præparandi formis euenit. Quam rationem hodie à quamplurimis empiricis negligi apparet, qui infundunt simul, & decoquunt guaiacum, santalos, cinnamomum, senam, & alia multa, quorum vel ea, quæ sunt odorata, & purgantia, vim suam amittunt, vel alia non satis decoquuntur, vel vtrunque contingit. Quare optimum obseruare ordinem videntur ij, qui radices crassiores, duriores, & crudiores (quæ longiori decoctione & trituratione indigent) primo ordine collocant, tum ligna non odorata, & cortices: deinde herbas: tertio loco fructus: quarto semina: vltimo flores, & quæcunque sunt odorata, vel purgantia, &c. *Secunda.* Altera regula in ordinandis formulis hæc est: Si sint aliqua coquenda, vel infundenda, simulque sint aliqua trituranda, priùs illa scribẽtur, vt nõ solùm quę longiori præparatione egent, priùs præparentur, verùm etiam dum coquuntur illa, vel macerantur: hæc teri possint, sicque nulla fiat temporis iactura. *Tertia.* Tertia regula: In iis, quæ eadem indigent præparatione, ea præponantur, quorum maior requiritur quantitas. Hunc ordinem antiqui in componendis medicamentis diligentissimè sunt secuti, vt videre licet in pilulis Sebellinis, in quibus spica nardi ob maiorem quantitatem in prima sede ponitur: item in aromatico rosato maiore, ex descriptione Gabrielis, rosæ propter maiorem quantitatem primo loco ponuntur. Eodem modo se habet Philonis antidotum apud Mesuem, vbi ob maiorem quantitatem piper album, & hyoscyamus prima acie ponuntur: in qua compositione manifestè apparet, medicamentorum ordinem, secundùm maiorem & minorem quantitatem, esse seruandum, ita vt maxima quantitas prima sede ponatur: minima verò postremo. *Quarta.* Quarta regula huiusmodi est: In iis, quorum eadem est præparatio, eademque quantitas, ea præferantur, quæ commoditate, aut nobilitate aliqua præstant: quã regulam etiam non minùs, quàm modò dictam, maiores nostri sunt secuti, vt clarè in descriptione tum pilularum de hermodactylis apud Mesuem, tum Sabellinarum videre licet. In hac enim spica nardi, in illa hermodactyli, ob nobilitatem primo ordine ponuntur. *Quinta.* Quinta & vltima. Postremo loco scribantur ea, quæ materiæ rationem obtinent: vt cera in vnguentis: aloë in pilulis: mel in magnis confectionibus. Id quod veteres etiam animaduerterunt, vt in theriaca, & pilulis de hermodactylis deprehendere licet. In illa namque mel, in his aloë in fine, materiæ vice, ponitur. His itaque quinque regulis, videlicet medicamenti proprietate, quantitate, & nobilitate, percognitis, facilè quiuis manum formulis admouẽs, perspicere poterit, num ab hoc, vel illo sit ordiendum.

DE COLLOCATIONE medicamentorum in officinis,

CAP. XVII.

Licet pharmacopolium non solùm multis & variis simplicibus, verùm etiam tot & tantis compositis, quibus Medicus illius regionis frequentiùs vti nouit, ornatum esse deceat, ita tamen omnia disposita esse debent, vt omnia, cùm opus fuerit, in promptu, & ad manum habeantur: hoc est, sciatur, quibus ex locis quæque sint depromenda. Quare officina in certas classes diuidenda est: id quod commodè fiet, si ea tribus partibus in sex, vel septem ordines, tabulis inter se distinctos, distribuatur, superioribusque tabulis ea, quibus minùs frequenter vtimur, cuiusmodi sunt metalla,

talla, lapides, terræ, ligna, extracta, opiata, trochisci, & condita, reponentur: mediis verò, & quæ inde sequuntur, quæ nobis frequentiùs sunt in vsu, vt cortices, semina, radices, ecligmata, syrupi, electuaria tam aromatica, quàm solutiua, pilulæ, conseruæ, species aromaticæ, olea, vnguenta, emplastra, & cerota. Verùm hæc omnia ordine ita disponenda veniunt, vt simplicia ex vna parte, composita verò reliquis duabus partibus contineantur: item calida & frigida minimè confundantur, verùm singula seorsim ponantur. Cæterùm arculæ quamplurimæ inferiori parte fabricandæ sunt, quibus herbæ, flores & fructus vsitatiores imponãtur. Nequaquam tamen has arculas vsqueadeò demissas esse oportet, vt pauimentum attingant, ne cùm verritur pharmacopolium, vel alia ratione madescit, humore vitiata medicamenta, iis arculis contenta situm contrahant, vel etiam putrefiant. Præterea medicamenta singula propriis suis vasis (vt suprà suo loco docuimus) recondi debent, singulaque vasa suo titulo obsignari, vt nobis, quid in eo repositum sit, significet, ne diu nos anxios per officinam errare contingat. Eandem ob causam id etiam obseruandum fuerit in compositis medicamentis, & maximè purgantibus & opiatis, vt eorum author & anni tempus, mensis, adeoque dies, qua paratæ sunt compositiones, vasculorum operculis adscribantur. Multa siquidem alias

A tempore vires acquirunt, vt quæ opium continent: multa etiam temporis diuturnitate penitùs elanguent. Hæc itaque bona fide Medicis exponet Pharmacopœus. Succos liquidos, & aquas stillatitias, propter aeris intemperiem in officina commodè reponere non licet. Siquidem hyeme ob frigus facilè congelantur, æstate verò citò corrumpuntur: quare temperato potiùs loco conseruanda sunt. Tabulæ, confecta, saccharum,
B aliaque solida ex saccharo parata, calido loco, vt hypocausto, probè parte superiore reponuntur. Porrò vt singularum officinarum omnia medicamenta, exteris quoque Medicis sint manifesta, catalogũ, cui medicamenta omnia ordine sint inscripta, additis etiam (vt modò monuimus in vasorum operculis) compositorum medicamentorum authoribus, & confectionis tempore, quemq; Pharmacopœum in officina sua affixum habere
C decet, vt exteri in conficiendis formulis, meliùs sese accommodare valeant. Sed hæc de medicamentorum ordine nobis sufficiant. Hactenus in genere quàm breuissimè potuimus, de medicamentorum causis & accidentibus, quatuor libris disseruimus, hoc potissimùm nomine, vt nõ solùm Medicis & Pharmacopœis prodessemus, verùm etiam communi vtilitati seruiremus. Quare DEVM Optimum Maximum precamur, vt is noster labor quamplurimis vsui esse possit.

ANTIDOTARII GENERALIS LIBRI IV. ET VLTIMI FINIS.

Vni DEO & TRINO gloria.

IN ANTIDOTARIVM GENERALE INDEX.

A

AEgrorum officium 112
Ahena præparationi crassiori inseruientia 185
Animalia eorumq; partes, quibus in vasis reponenda 10
Animalium electio ibid.
Animalium, eorundemque partium dignotio ibid. dosis ibid.
Animalium partium duratio 10
Apophlegmatismus quid 43
Apophlegmatismorum compositio 43. dosis ibid. vsus ib.
Apophlegmatismis quando vtendum 43
Aquæ destillatitiæ ex quibus 13
Aquæ stillatitiæ quibus in vasis conseruandæ 13
Aquarum destillatarum dosis 13. duratio ibid. electio ibid. taxatio ibid.
Arculæ medicamentorum 215
Aromatizatio quomodo fiat 130
Asperum quid 200
Assatio quomodo fiat 123
Astantium officium 112

B

BAlneum quid 22
Balnei ex lacte vsus 23. ex oleo vsus ibid. ex vino vsus ibid.
Balnea artificialia 22. ex quibus constent ibid. naturalia ibid.
Balneorum ingredientium dosis 22. naturalium vsus 23
Balneis quandiu vtendum 23. quo tempore vtendum ibid.

C

CAlefactio quomodo fiat 115
Catharctica ex quibus 28
Catharctica quibus vasis reponenda 29. quo tempore vtenda ibid.
Catharticorum dosis 29. duratio ibid. taxatio ibid. vsus ibid.
Caputpurgia quæ 19. ex quibus parentur ibid.
Cataplasmata 35
Cataplasmatis quando vtendum 36
Cataplasmatũ ingredientium dosis 36. vsus ibid.
Ceratum quid 36
Cerata ex quibus 36
Cerata quibus partibus applicanda 36
Ceratorum ingredientium dosis 36
Ceratis quando vtendum 36
Cerealium dosis 7
Clarificatio vt fiat 146
Clyster quid 17
Clysteres quandiu retinendi 18. quo tempore inijciendi ibid.
Clysterum compositio 17
Cochlearia præparationi crassiori inseruientia 184
Coctio vt fiat 138
Colatio quando fiat 148
Coloratio quomodo fiat 129
Collyria quæ 42. liquida. ibid. quibus vasis seruanda ibid.
Collyriorum compositio 42. dosis ibid. duratio ibid. vsus ibid.
Condita composita 31. ex quibus fiant 30. quibus vasis seruanda 31
Conditorum duratio 31. vsus ibid.
Conditura corticum 31. florum 30. fructuum ibid.
Conditura quomodo fiat 131. radicum 31
Confecta quæ 44. quomodo coloranda ibid.
Confectio aromatum 44. corticum ibid. fructuum ibid. seminum ibid.
Confectiones solidæ 38
Confricatio quomodo fiat 136
Conseruæ 30
Conseruæ quibus vasis conseruandæ 30. quo tempore vtendæ ibid.
Conseruarum dosis: duratio 30. ingredientium dosis ibid. taxatio, seu valor ibid. vsus ibid.
Cornuum dosis 11
Cortices quo tempore colligendi 9. quibus in locis colligendi ibid.
Corticũ dosis 9. duratio ibid. electio ibid.
Crassum quid 199
Cribra & colatoria crassiori præparationi inseruiētia 185
Cribratio vt fiat 140
Cultrorum crassiori præparationi inseruientium diuisio 183

D

DEcocta quibus vasis conseruanda 16
Decoctorum dosis 16. duratio ibid.
Decoctorum & syruporum differentia 15
Decoctorum compositio 15. purgantium componendi ratio 16
Despumatio quomodo fiat 144
Destillatio in balneo sicco 159. in balneo mariæ quomodo fiat 150. in cineribus & arena quomodo fiat 163. in fimo 181. in sole ibid.
Destillatio in vapore aquæ vt fiat 155
Destillatio per descensum 173. per ignem 169
Dignotio animalium 10. fructuum 4. florum 3. herbarum peregrinarum 3. radicum 8. seminum 6
Dissolutio quomodo fiat 121
Dosis animalium, eorumq; partium 11. aquarum destillatarum 12. catharticorum 29. cerealium 7. collyriorum 42. conseruarum 30. corticum 9. decocti in clysteribus 17. electuariorum 28. extractorum 33. farinæ 7. florum 3. fructuum 4. gargarismatum 18. gemmarum 12. herbarum 2. salis in clysteribus 18
Dosis infusionum 17
Dosis ingredientium in balneis 22. in cataplasmatis 25. in caputpurgijs 19. in ceratis 36. in glandibus 46. in decoctis 15. in electuarijs 28. in embrochis 21. in emplastris 35. in epithematis 20. in fomentis 21. in insessionibus ibid. in lotionibus 23. in sinapismo 37. in tragematis 27. in vnguentis 33
Dosis ingrediētium tabularum, orbiculorum 38
Dosis lapidum 12. leguminum 7. lignorum 9. liquorum 10. metallorum 11. olei communis 25. olei in clysteribus 18. olei in vnguentis, in ceratis, in metallicis 25. opiatorum 29. pilularũ 41. 42. pulpa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

42. pulparum 5. puluerum 27. purgantium in clysteribus 18. purgantium in infusionibus 17. radicum 8. seminum 7. syruporum 14. terræ 12. trochiscorum 41
Dropax quid 36. ex quibus. ibid.
Dropacum forma 36. vsus 37
Duratio catharticorum 29. collyriorum 42. corticũ 9. conseruarum 30. decoctorum 16. electuariorum 28. emplastrorum 35. extractorum 32. florum 3. gargarismatum 18. herbarum 2. infusionum 17. liquorum 10. orbiculorum 40. partium animalium 11. puluerum 26. quomodo fiat 123. radicum 8. succorum 9. syruporum 14. tabularum 40. trochiscorum 41. vnguentorum 34

E

Eclegmata 31
Electio animalium, eorumq; partium 10. aquarum destillatarum 13. corticum 9. florum 3. fructuum 4. gummi 10
Electio herbarum domesticarum 1. peregrinarum 3. lignorũ 8. liquorum 10. metallorum 12. radicum 8. seminum 6. succorum 9
Electuaria 28. ex quibus ibid. quo tempore vsurpanda 29 quibus vasis seruanda ibid.
Electuariorum dosis, taxatio, vsus 29. duratio ibid.
Electuariorum ingredientium dosis 28
Embrocha quid 21. ex quibus componatur 21. quibus partibus applicetur 21
Embrocharum ingredientium dosis 21
Emplastrum quid 34
Emplastra ex quibus ibid.
Emplastra impropriè quæ 35. quibus vasis conseruanda 35.
Emplastrorum compositio 34. duratio 35. ingredientium dosis ibid. taxatio ibid. vsus ibid.
Epithemata quæ 20. quo tempore applicãda ibid. quibus partibus applicentur ibid.
Epithematum compositio 20. dosis ibid. vsus ibid.
Errhina quæ 19. 43
Errhinorum compositio 43. dosis 19. tria genera ibid.
Errhinis quando vtendum 45
Excrementorum dosis 11
Exiccatio quomodo fiat 121
Expressio quomodo fiat 138
Extinctio quomodo fiat 116
Extracta quæ 32. ex quibus parentur ibid. quo tempore vtenda 33. quibus vasis conseruanda 32
Extractorum dosis 32. duratio ibid. vsus 33
Extractio quomodo fiat 142

F

Farinæ dosis 7
Fartura quomodo fiat 132
Fellium dosis 11
Fissio & Fractio quomodo fiant 132
Flores quo tempore decerpendi 3. quibus in locis colligendi ibid.
Florum dignotio 3. dosis ibid. duratio ibid. electio ibid. taxatio 4
Fomenta ex quibus fiant 20. quibus partibus applicentur ibid. vnde dicta ibid.
Fomentorum dosis 21. vsus ibid.
Formæ variæ 187
Fornaces præparationi crassiori inseruientes 185
Friabilia quæ 200
Frixio quomodo fiat 123
Fructus qui 4. quibus in locis colligendi ibid. quo tempore colligendi ibid.
Fructuum dignotio 4. dosis. ibid. electio ibid. taxatio 6

G

Gargarismata quo tempore vsurpanda 19
Gargarismatum compositio 18. duratio 19. ingredientium dosis 18. vsus 19
Gemmarum dosis 2
Glandes quæ 45. quo tempore subijciendæ 46
Glandium compositio 45. Ingredientium dosis 46. vsus ibid.
Globuli 46
Graue quid 199

H

Hepatum dosis 11
Herbæ peregrinæ 3
Herbæ quæ 1. quibus in locis colligendæ ibid. quibus vasis reponendæ, seu conseruandæ 2
Herbarum domesticarum electio 1
Herbarum duratio & dosis 2. peregrinarum dignotio 3. taxatio ibid.
Humectatio quomodo fiat 117

I

Infusio quid 16. quomodo fiat 119. quotuplex 16
Infusiones quo tempore assumẽdæ 17
Infusionum duratio 17. quantitas 17
Insessus ex quibus componatur 21
Insessus quid ibid. quo tempore vtendi ibid.
in Insessu quandiu morandum 22
Insessuum vsus ibid.
Insolatio quomodo fiat 116
Instrumenta crassiori præparationi inseruientia: vt sunt cultri, limæ, mallei, &c. 183. 184
Intestinorum dosis 11
Iulapium quid 14

L

Lachryma quid 10
Laconicum quid 22. eius vsus 23
Læue quid 200
Lapidum dosis 12
Leguminum dosis 7
Lenta quæ 200
Leue quid 199
Lignorum dosis 9. electio 8. locus colligendi ibid. tempus 9
Limarum crassiori præparationi inseruientium vsus 184. earundem diuisio ibid.
Limatura quomodo fiat 132
Linctus 31. ex quibus 32
Linctus quibus vasis conseruandi 32. quo tempore vtendi 32
Linctuũ duratio 32. valor ibid. vsus ibid.
Linimenta quæ 33. ex quibus constent ibid. quibus vasis conseruanda ibid.
Linimentorum dosis 33. vsus ibid.
Linimentis quando vtendum 33
Liquatio quomodo fiat 120
Liquor quomodo à succo differat 10
Liquores & gummi quo tempore colligenda 10
Liquores quibus in locis colligendi 10. quibus vasis reponendi ibid.
Liquorũ dosis 10. duratio ibid.
Liquorum, lachrymarum, & gummi electio 10
Locus colligendi cortices 9. flores 3. fructus 4. herbas 1. Ligna 9. liquores 10. radices 8. semina 6
Locus reponendi aquas stillatitias 13. cathartica 29. collyria 42. conseruas 30. decocta 14.

electuaria 29. emplastra 35. herbas 2. linctus 32. linimenta 33. liquores 10. opiata 29. pilulas 41. pulueres 26. radices 8. succos 10. syrupos 14. tabulas, orbiculos 40. trochiscos ibid. vnguenta 34
Lotio quomodo fiat 137
Lotiones ex quibus componantur 23
Lotionum ingredientium dosis. ibid.
Lotionum vsus 23

M

Magistratus eiusque officium 111
Malleorum crassiori præparationi inseruientium genera 183
Medicamenta adurentia 67
Medicamenta alterantia qualitate manifesta 49. qualitate occulta quæ 85
Medicamenta arthritica 99. attenuantia quæ 63. attrahentia 64
Medicamenta carnem generantia 77. cephalica quæ 88
Medicamenta certis corporis partibus addicta 87. cicatricem inducentia 79. cordialia quæ 93. discutientia 65. dolorem sedantia quæ 76. emollientia quæ 56. emplastica quæ 69. exiccantia quæ 55. extergentia quæ 68. glutinantia quæ 78
Medicamenta gradu secundo, tertio & quarto calefacientia 53. hepatica 75. humectantia quæ ibid. hysterica quæ 98. indurantia quæ 58. lac generantia & minuentia 73. menses mouentia 71
Medicamenta ora vasorũ aperientia quæ 62. ordine primo excalfacientia 51. ornantia quæ 82. pectoralia quæ 92. purgantia quæ 100. pus mouentia 69
Medicamẽta quot modis calefiant 111
Medicamẽta rarefacientia & densantia quæ 61. refrigerantia quæ 54
Medicamenta renũ & vesicæ quæ 97. repellentia 66. semen generantia & minuentia 4
Medicamenta sicca quomodo & quandiu maceranda 16.17
Medicamenta simplicia colligendi locus 211. eadem conseruandi, seu reponendi locus 213.214.
Medicamenta simplicia colligendi tempus 211
Medicamenta stomachica quæ 94. succedanea quæ 205. temperata quæ 50. tendentia & laxantia quæ 60. vrinam cientia 71
Medicamentorum accidentia 187. colores 189. duratio 217. finis 187. forma & figura 192
Medicamentorum in formulis, siue receptis præscribendorum collocatio 217. pondera & mensuræ 202
Medicamẽtorum purgantium correctio 104. electio 102. odores 191. sapores 192
Medicamentorum valor, seu taxatio 204
Medicus quis 110
Medici officium ibid.
Mensæ crassiori præparationi inseruientes 186
Mensura, seu dosis herbarum 2
Metallorum dosis 12. electio ibid.
Metallica quæ 12
Mineralia quæ ibid.
Modus decoquendi decocta 16. parandi vnguenta 34
Molle quid 198
Mollitio quomodo fiat 120
Mora in balneis 22. in insessu ibid.
Morselli ex quibus 38
Mortaria crassiori præparationi inseruientia 134

N

Natura quid 180
Noduli 46
Nutritio quid 180. quomodo fiat 188

O

Odoramenta quæ 48
Oleum quid 24
Olei communis dosis 25
Olea per destillationẽ parandi modus 24
Olea per expressionem parandi modus ibid.
Olea per macerationem parandi modus ibid.
Olea ex quibus parentur 24
Olea quibus in vasis seruãda. ibid. quo tempore ex fructibus elicienda 25
Olea simplicia composita 24
Oleorum quantitas, seu mensura 25. taxatio ibid. vsus 26
Opiata quid 29. quibus vasis conseruanda ibid.
Opiatorum dosis 29. duratio ibid.
Opiatorum valor, seu taxatio 29. vsus 30
Opiatis quomodo vtendum 29
Orbiculi 38. quibus vasis seruandi 40
Orbiculorum compositio 38. ingredientium dosis ibid.
Ordo in coctura qualis seruandus 15

P

Perlarum dosis 12.27
Pessus quid 47
Pessorum compositio 47. differentiæ ibid. vsus 48
Pessis quomodo vtendum 48
Pharmacopæi domus, seu ædificium & officina 213. hypocaustum 214
Pharmacopæi officium 112
Pilæ & pistilla crassiori præparationi inseruientia 184
Pilulæ 41. quibus vasis conseruandæ 41
Pilularum compositio 41. dosis 27.42. duratio 41. valor 42. vsus ibid.
Pilulis quo tempore vtendum ibid.
Pulmonum dosis 11
Pulsatio quomodo fiat 136
Pulueres 26
Pulueres & species quomodo differant 26. ex quibus componantur ibid. quo tempore vtendi ibid. quibus vasis conseruandi ibid.
Puluerum duratio 26
Purgandi ratio 105
Purgantia quandiu irriganda, & quomodo exprimenda 17
Purgatio medicamentorum 134
Purgationis tempus 103
Putrefactio quomodo fiat 140
Pyxides medicamentorum 215

Q

Qualitates tactiles 197

R

Radices quo loco colligendæ 8. item quo tempore ibid. quibus vasis conseruandæ ibid.
Radicum curatio 8. dignotio ibid.
Radicum dosis in apozematis, in balneis ibid. electio ibid. valor, seu taxatio ibid.
Rarum quid 199
Rasio quomodo fiat 132
Refrigeratio quomodo fiat 116

INDEX.

Rob quid 15

S

SAcci medicamentorum 215
Sacculi 47. quibus partibus adhibeantur ibid.
Sacculorum compoſitio 47
Salitura quomodo fiat 129
Sapa quid 15
Saporum gradus 193. generatio & vſus 195
Sectio quomodo fiat 132
Semen quid 6
Semina quo tempore decerpenda 6. quibus in locis colligenda ibid.
Seminum dignotio 6. doſis 7. electio 6. valor, ſeu taxatio 7
Sinapiſmus quid 37
Sinapiſmi ingredientium doſis 37
Sinapiſmi parandi ratio 37. vſus ibid.
Solium quid 22
Solij vſus 22
Spathulæ præparationi craſſiori inſeruientes 184
Species aromaticæ 26
Species & pulueres quomodo differant 26
Sternutamentum 43
Succedanea medicamēta quæ 205
Succi 9. quo tempore colligendi ibid. quibus vaſis reponendi 10
Succorum duratio 10. electio 9
Suffimenta quæ 48
Suffituum compoſitio, vſus 48
Suppoſitoria 45
Syrupus quid 13
Syrupi compoſiti ex quibus 14. quibus vaſis conſeruandi ibid.
Syrupi ſimplices ex quibus 13
Syruporum doſis 14. duratio ibidem.
Syruporum & decoctorum differentia 15
Syruporum taxatio 14. vſus 15

T

TAbulæ 38. præparationi craſſiori inſeruientes 186
Tabulæ quibus vaſis ſeruandæ 40
Tabularum duratio 40. ingredientium doſis 38. parandarum modus 39
Taxatio aquarum deſtillatarum 13
Taxatio, ſeu valor catharticorum 29
Taxatio conſeruarum 30
Taxatio, ſeu valor electuariorum 29
Taxatio emplaſtrorum 35. fructuum 6. herbarum 3. florum 4. linctuū 32. oleorum 25. opiatorum 29. pilularum 42. pulnerum 27. radicum 8. ſeminum 7. tabularū 40. vnguentorum 34. ſyruporum 14
Tempus applicandi epithemata 20. aſſumendi infuſiones 17. balneandi 22
Tempus colligendi cortices 9. flores 3. fructus 4. herbas 1. ligna 8. liquores 9. radices 8. ſemina 6. ſuccos 9
Tempus detinendi clyſteres 18. exhibendi decocta 16. ſyrupos 14
Tempus inijciendi clyſteres 18. inſedendi 21. lauandi caput 23
Tempus & modus vtendi linctus 32. tabulas 40
Tempus purgationis 103. vſurpandi caputpurgia 19. gargariſmata 19
Tempus vtendi apophlegmatiſmis 43. cataplaſmatis 36. catharticis 29. ceratis 36. conſeruis 30. emplaſtris 35. errhinis 43. extractis 33. glandibus 45
Tempus vtendi linimentis 33. opiatis 29. pilulis 41. pulueribus 26
Tempus vtendi tragematis 27
Tenue quid 199
Terræ doſis 12
Teſtarum doſis 11
Torcularia præparationi craſſiori inſeruientia 185
Tragemata 27. ex quibus ibidem.
Tragematum doſis 27
Tragœa rubra 27
Trochiſcus quid 40
Trochiſci quibus vaſis conſeruandi 41
Trochiſcorum compoſitio 40. doſis 41
Trochiſcorum duratio 41. vſus ibid.
Tuſio, ſiue tritura quomodo fiat 133

V

VAſorum metallicorum præparationi craſſiori inſeruientium genera & vſus 185
Vitra medicamentorum 215
Vnguentum quid 33
Vnguenta ex quibus 33
Vnguenta quibus vaſis conſeruanda 34
Vnguentorum duratio 34
Vnguentorum ingredientium doſis 33
Vnguentorum parandi modus 34
Vnguentorum taxatio 34
Vnguentis quando vtendum 34
Vſtulatio & Vſtio quomodo fiat 123.124
Vſus apophlegmatiſmorum 43.
Vſus balneorum 23
Vſus cataplaſmatum 36. collyriorum 42. conſeruarum 30
Vſus epithematum 20. electuariorum 29. emplaſtrorum 35. errhinorum 19.43. extractorum 32
Vſus fomentorum 21
Vſus gargariſmatū 19. glandium 46
Vſus inſeſſuum 21
Vſus linctuum 32. linimentorum 33 lotionum 23
Vſus oleorum 26. opiatorum 30
Vſus peſſorum 48. pilularum 42
Vſus ſinapiſmi 37. ſuffituum 49. ſyruporum 15
Vſus trochiſcorum 41

INDICIS ANTIDOTARII GENERALIS FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

231 232 Book 2°

ANTIDOTARIUM SPECIALE,

A

IOAN. IACOBO VVECKERO BASILIENSE

EX OPT. AUTHORUM, tam veterum quàm recentiorum, scriptis fideliter congestum, & tandem methodicè, supra priores editiones, vberrimè auctum, coniunctim editum, & exornatum:

Adiectis ELENCHIS locupletiss.

Cum Priuilegio ad Annos decem.

BASILEAE,
Per CONR. VVALDKIRCH, sumptibus EPISCOPIANORUM,
cIↃ IↃ XCV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ELENCHVS ET SERIES SECTIONVM ANTIDOTARII SPECIALIS contentarum.

ANTIDOTARII SPECIALIS LIB. I.

De IGNE. *Sectio* I. *fol.* 1.
De AERE. *Sectio* II. 5
De AQVA. *Sectio* III. 7
Thermarum differentiæ à metallis ibid.
Thermæ Germaniæ 14
Fontes acidi 22
Thermæ Italiæ 31
De TERRIS. *Sectio* IV. 23
De METALLIS. *Sectio* V. 49
De metallis temperatis 41. *calefacientibus & ſiccantibus in gradu ſecundo ibid. calefacientibus & ſiccantibus in gradu tertio. ibid. calidis & ſiccis in gradu quarto* 47. *frigidis in primo* 49. *frigidis in ſecundo* 59. *aſtringentibus* 53. *venenoſis* 54
De LAPIDIBVS. *Sectio* VI. 56
De lapidibus precioſis, ſeu gemmis frigidis in gradu primo 57. *ſecundo* 61. *quarto* 62
De gemmis amuletis 63
De lapidibus precioſis, alterantibus qualitate occulta 64. *minùs precioſis: ac primùm de calidis* 67. *frigidis* 69. *aſtringentibus* 70. *emollientibus, obſtupefacientibus* 71. *abſtergentibus* 72. *glutinantibus, cicatricem inducentibus, calculum comminuentibus, fœtum retinentibus, menſes cientibus, amuletis, minus precioſis, alterantibus qualitate occulta ibid. &* 73. *purgantibus* 76
De MARINIS. *Sect.* VII. 77
De marinis calidis ibid. frigidis 82. *aſtringentibus* 84. *emollientibus* 85. *abſtergentibus* 88. *qualitate occulta alterantibus* 90
De ANIMATIS SINE SENSV, *à terreſtribus, hoc eſt, ex plantis & arboribus ſumptis: & primò de folijs. Sectio* VIII. 91
De folijs temperatis 109
De folijs, ſeu herbis calidis in gradu primo 110. *ſecundo* 120. *tertio* 129. *quarto* 148
De folijs frigidis in primo 151. *ſecundo* 154. *tertio* 159. *quarto* 163
De folijs humidis in primo 164. *ſecundo ibid.*
De folijs ſiccis in primo ibid. ſecundo 165. *tertio* 167. *quarto* 169
De folijs aſtringentibus 170. *aperientibus* 172. *emollientibus, indurantibus, extenuantibus* 174. *diſcutientibus* 175. *extrahentibus, ſuppurantibus, abſtergentibus, glutinantibus, & cicatricem ducentibus ibid. &* 76. *flatus diſcutientibus* 182. *ſemen generantibus* 183. *menſes mouentibus, menſes ſiſtentibus, venenis reſiſtentibus ibid. ſtrumas diſcutientibus* 186. *dolorẽ mitigantibus, venenoſis* 189. *alterantibus qualitate occulta* 187
De folijs purgantibus bilem flauam 190. *bilem atram* 191. *pituitam* 192. *ſeroſos humores* 193
De FLORIBVS. *Sect.* IX. 198
De floribus calidis in primo 204. *ſecundo* 205. *tertio* 209
De floribus frigidis in primo ibid. ſecundo 210. *tertio* 211. *quarto* ibid.
De floribus humidis in primo 212. *ſecundo.* ibid.
De floribus ſiccis in primo ibid. ſecundo ibid. tertio ibid.
De floribus calefacientibus caput ibid. pectus 213. *reliquas corporis partes ibid. humectantibus pectus & cor* 214
De floribus ſiccantibus cor & pectus, aſtringentibus, diſcutientibus, abſtergẽtibus, extenuantibus, emollientibus, ſuppurantibus, glutinantibus, & cicatricem inducentibus 214. *menſes mouentibus & ſiſtentibus, flatus diſcutientibus, qui ambuſtis medentur* 215
De floribus venenis reſiſtentibus ibid. dolorem mitigantibus ibid.
De floribus purgantibus bilem flauam ibid. pituitam 216
De FRVCTIBVS. *Sect.* X. 217
De fructibus temperatis 223
De fructibus calidis in primo 224. *ſecundo* 226. *tertio* 227. *quarto* 229
De fructibus frigidis in primo 232. *ſecundo* 234. *tertio* 236. *quarto* 237
De fructibus humidis in primo 238. *ſecundo ibid.*
De fructibus ſiccis in primo ibid. ſecundo ibid. tertio ibid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De fructibus calfacientibus caput 238. thoracem 239. cor 240. stomachum ibid. renes & vesicam ibid. vterum 241
De fructibus refrigerantibus thoracem & cor ibid. stomachum ibid. hepar 242. renes & vterum ibid.
De fructibus adstringentibus 242. discutientibus ibid. extenuantibus ibid. glutinantibus ibid. flatus discutientibus 243. semen generantibus ibid. vrinam cientibus ibid. menses mouentibus ibid. menses sistentibus ibid. venenis resistentibus ibid. dolorē mitigantibus ibid.
De fructibus purgantibus bilem flauam 243. bilem atram 247. pituitam ibid.
De SEMINIBVS. Sect. XI. 248
De seminibus calidis in primo 255. secundo 256. quarto 263
De seminibus frigidis in primo 264. secundo ibid. tertio ibid.
De seminibus humidis in primo 266
De seminibus siccis in primo 266. secundo ibid. tertio 267
De seminibus excalfacientibus iecur 267. splenem ibid. renes & vesicam ibid. vterum 268. artus ibid.
De seminibus refrigerantibus caput 268. thoracem, cor, & stomachum ibid. hepar, splenem, renes, vesicam, & artus 269
De seminibus adstringentibus 269. discutientibus, abstergentibus, emollientibus, indurantibus, suppurantibus, glutinantibus, flatus discutientibus, generantibus semen 270. menstrua prouocantibus 271. menses sistentibus, calculum frangentibus, venenis resistentibus, mitigantibus dolorē, discutientibus strumas, venenosis ibid.
De seminibus purgantibus bilem 272. pituitam 273
De RADICIBVS. Sect. XII. 274
De radicibus calidis in primo 283. secūdo ibid. tertio 285. quarto 288
De radicibus frigidis in primo 291. secundo ibid. tertio ibid.
De radicibus humidis in primo 292
De radicibus siccis in primo 292. secundo 297. tertio ibid.
De radicibus excalfacientibus caput 299. thoracem ibid. cor 303. stomachum ibid. hepar 305. splenem 307. renes 308. vterum & iuncturas ibid.
De radicibus refrigerantibus stomachum, hepar & splenem 308
De radicibus astringentibus 308. discutientibus 311. abstergentibus ibid. aperientibus, extenuantibus, aduretibus, & emollientibus 312. suppurantibus, glutinantibus ibid. flatus discutientibus 313. semen generantibus 314. menses mouentibus 315. menses sistentibus 319. sudorem prouocantibus 320. venenis resistentibus 321. ambustis conferentibus 322. dolorem sedantibus ibid. discutientibus strumas, venenosis 323. alterantibus qualitate occulta 324
De radicibus purgantibus bilem flauam ibid. bilem atram 325. pituitam 326
De LIGNIS. Sect. XIII. 331
De lignis calidis 331. frigidis 337. alterantibus qualitate occulta 338
De CORTICIBVS. Sect. XIV. 338
De corticibus calidis in primo 339. secundo 340. tertio 346
De corticibus aperientibus 346. dolorem mitigantibus, purgantibus ibid.
De corticibus fructuum calidis 346. astringentibus 347
De corticibus radicum calidis 347. frigidis 348
De corticibus purgantibus bilem 348
De SVCCIS. Sect. XV. 348
De succis temperatis herbarum 349
De herbarum succis calidis in primo 349. secundo ibid. tertio 350
De succis herbarum frigidis in primo 351. secundo, tertio, quarto ibid.
De succis fructuum calidis 352. frigidis ibid.
De succis seminum calidis 350. frigidis ibid.
De LIQVORIBVS. Sect. XVI. 353
De liquoribus frigidis 355. calidis ibid.
De liquoribus pinguibus calidis 357. frigidis 359
De liquoribus concretis calidis moderatè 359
De liquoribus concretis calidis in primo 360. secundo, tertio 361
De liquoribus concretis frigidis in primo 362. tertio 365. quarto ibid.
De liquoribus concretis, purgantibus bilem 367 pituitam 370
De GVMMI & RESINIS. Sectio XVII. 371
De gummi & resinis calidis temperatè 373
De gummi & resinis calidis in primo 373. secundo 374. tertio 381. quarto 382
De gummi & resinis frigidis 382. emollientibus, astringentibus 383. calculos pellentibus 384. pur-

384. purgantibus pituitam ibid.
De ANIMALIBVS aquatilibus. Sectio XVIII. 386
De ANIMALIBVS integris. Sect. XIX. 388
De animalibus terrestribus, aquatilibus, aëreis & volatilibus 389
De ANIMALIBVS venenosis. Sectio XX. 389
De ANIMALIVM partib. Sect. XXI. 397
De OSSIBVS. Sect. XXII. 402
De MEDVLLIS. Sect. XXIII. 403
De SANGVINE. Sect. XXIV. 404
De PINGVEDINE, Adipe, & Seuo. Sect. XXV. 406
De EXCREMENTIS vtilibus. Sectio XXVI. 408
De EXCREMENTIS inutilibus primæ coctionis. Sect. XXVII. 411
De STERCORE. Sectio XXVIII. 412
De EXCREMENTIS secundæ coctionis. Sect. XXIX. 414
De EXCREMENTIS tertiæ coctionis. Sect. XXX. 416

ANTIDOTARII SPECIALIS LIB. II.

De AQVIS distillatis. Sect. I. 419
De aqua stillatitia, quomodo ex herbis & floribus extrahatur 423
De aquis distillatis refrigerantibus sanguinem 423. refrigerantibus, seu concoquentibus bilem in capite 424. concoquentibus bilem in thorace ibid.
De aquis distillatis refrigerantibus cor, stomachum 424. hepar, renes, & vesicam 245. matricem ibid.
De aquis distillatis excalfacientibus caput, seu concoquentibus pituitam in capite 245. thoracem 427. cor 428. stomachum ibid. hepar, splenem, renes & vesicam 429. matricem 430
De aquis alterantibus & concoquentibus bilem atram in capite 430. pectore, corde ibid. hepate, splene 431
De aquis alterantibus qualitate occulta 431
De aquis purgantibus 433
De aquis purgantibus compositis 433. confortantibus 436. alterantibus 438
De SYRVPIS. Sect. II. 471
De syrupis officinalibus, concoquētibus bilem flauam in capite 475. thorace 476. stomacho 477. corde 480. hepate 481
De syrupis concoquentibus pituitā in capite 482. thorace 483. corde 485. stomacho 486. hepate 489. matrice 490
De syrupis concoquentibus melancholiam in corde 490. hepate & liene 491
De syrupis purgantibus bilem 493. pituitam 494. humores mixtos 495.503
De syrupis minus vsualibus 497
De syrupis alterantibus pituitam 498. bilem atram 500. purgantibus 501. educentibus vrinam 504
De IVLAPIIS. Sect. III. 506
De SVCCIS, seu ROB. Sectio IV. 506
De EMVLSIONIBVS. Sectio V. 507
De VINIS artificialibus. Sect. VI. 509
De vinis excalfacientibus caput 511. cor 512. thoracem 513. ventriculum 514. hepar 530. splenem, renes & vesicam ibid.
De vinis astringentibus, sudorem prouocantibus 522
De vinis resistentibus venenis 523
De vinis purgantibus pituitam 523. bilem flauam 525. bilem atram & aquam ibid. humores mixtos 527
De DECOCTIS. Sect. VII. 529
De decoctis officinalibus reficientibus 531
De decoctis alterantibus communibus 533. caput, pectus ibid. cor, ventriculum 534
De decoctis sudorem prouocantibus 535
De decoctis purgantibus sanguinem 539. bilem flauam 540. pituitam ibid. bilem atram, humores mixtos 541
De decoctis minus vsualibus 542
De decoctis alterantibus pectus, cor 542. bilem ibid. pituitam, bilem atram 543
De decoctis purgantibus bilem flauam 546. pituitam ibid. atram bilem, humores mixtos 547
De INFVSIONIBVS. Sect. VIII. 550
De acetis 551
De dilutis, seu infusis, purgantibus bilem 552. pituitam 553. bilem atram 555
De infusis sanguinem puriorem reddentibus 556

De CLYSTERIBVS. Sect. IX. 556
De clysteribus nutrientibus 559. calfacientibus ibid. refrigerantibus 560. emollientibus ibid. astringentibus 561. detergentibus 562. consolidantibus ibid. vrinam prouocantibus, comminuētibus calculum, vermes necantibus 563. dolorem sedantibus 564. purgantibus 566
De clysteribus purgantibus aquam 567. flatus discutientibus 568
De GARGARISMATIS. Sectio X. 570
De gargarismatis discutientibus 571. detergentibus ibid. consolidantibus, dolorem sedantibus 572. odoratis 574
De ERRHINIS. Sectio XI. 574
De errhinis purgantibus bilem, pituitam, melancholiam 575
De errhinis detergentibus 575. dolorem mitigantibus 576. astringentibus, odoratis 577
De FOMENTIS. Sect. XII. 578
De fomentis astringentibus 579. aperientibus, discutientibus 580. emollientibus 581. dolorem sedantibus ibid.
De EPITHEMATIB9. Sect. XIII. 583
De epithematibus ad omnes partes 585
De epithematibus alterantibus cerebrum 585. cor 586. pectus 587. stomachum 588. hepar 589. corpus per arterias iuxta manum 590
De EMBROCHIS. Sect. XIV. 591
De embrochis calfacientibus caput 591. alterantibus stomachum 592. refrigerantibus caput ibid.
De INSESSIONIBVS. Sect. XV. 594
De insessionibus astringentibus 593. emollientibus 595. aperientibus, discutientibus 596. frangentibus calculum ibid. dolorem mitigantibus 598
De BALNEIS. Sect. XVI. 598
De balneis excalfacientibus 599. refrigerantibus 600. astringentibus, emollientibus 601. aperientibus, abstergentibus cutem 602. dolorem mitigantibus 605
De LOTIONIBVS. Sect. XVII. 606
De lotionibus capitis, axillarum, manuū, pedum 607
De OLEIS. Sect. XIIX. 611
De oleis crasso modo paratis 617
De oleis excalfacientibus ventriculum 617. hepar 618. lienem 619. vterum ibid. articulos 621. neruos 622
De oleis refrigerantibus caput 625. corroborantibus ventriculum ibid. pectus 627. hepar, vterum 628
De oleis siccantibus, humectantibus 628. astringentibus, emollientibus 629. laxantibus ibid. rarefacientibus, digerentibus, detergentibus 630. glutinantibus 631. somnum inducentibus 635. frangentibus calculum ibid. iuuantibus coitum, sedantibus dolorem 636. purgantibus 638
De oleis subtili modo paratis, seu distillatis 639
De oleis herbarum & florum 639. ex fructibus 641. ex seminibus 642. ex radicibus 644. ex lignis ibid. ex corticibus 645. ex aromatibus 647. ex resinis & gummi 650. ex liquoribus 656. ex metallicis ibid. ex animalibus, & eorundem partibus 680
De BALSAMIS. Sect. XIX. 688
De PVLVERIBVS. Sect. XX. 704
De pulueribus calfacientibus & siccantibus caput 707
De pulueribus excalfacientibus pectus 708. cor 709. stomachum 711. hepar 717
De pulueribus refrigerātibus ventriculum 717. hepar 718
De pulueribus astringentibus 718. menses mouentibus ibid. mouentibus vrinam, calculum frangentibus 719. venerem stimulantibus, partum prouocantibus, consolidantibus 720. dissoluentibus sanguinem concretum ibid. impinguantibus 721. sedantibus dolorem ibid.
De pulueribus purgantibus bilem 721. pituitam per nares, item per aluum, bilem atram 722. aquā ibid. humores mixtos 623. fæces 727
De pulueribus extrinsecus applicandis 728
De pulueribus capitis temperatis 728
De pulueribus excalfacientibus caput 629. cor ibid. ventriculum ibid. hepar 730
De pulueribus refrigerantibus caput, cor 730. hepar 731
De pulueribus astringentibus 732
De pulueribus abstergentibus dentes 732. cutem 733
De pulueribus incarnantibus, cicatricem inducentibus 734. carnem auferentibus 635. strumas dissoluentibus 737. mitigantibus dolorem 738
De ELECTVARIIS. Sect. XXI. 739
De electuarijs calfacientibus caput 747. pectus 752. cor

752. cor 756. ventriculum 762. hepar 767. splenem, matricem 770
De electuarijs refrigerantibus caput 772. pectus ibid. cor 774. stomachum 775. hepar, splenem & matricem, iuncturas 776
De electuarijs astringentibus ibid. calculum frangentibus 777. venerem stimulantibus 780. contra venena 782
De electuarijs officinalibus lenitiuis 789. solutiuis 735
De electuarijs officinalibus solutiuis, purgantibus bilem ibid. pituitam 799. bilem atram 806. aquam 809. humores mixtos ibid.
De electuarijs minùs vsualibus 815
De electuarijs excalfacientibus caput ibid. cor 816. pulmonem, ventriculum 818. hepar, splenem 820
De electuarijs refrigerantibus ventriculum 821. hepar 822
De electuarijs astringentibus 822. vrinas & menses mouentibus, frangentibus calculum 823. venerem stimulantibus ibid. venerem minuentibus 826. dolorem mitigantibus ibid.
De electuarijs purgantibus bilem 827. aquam 828. humores pituitosos & mixtos ibid.
De OPIATIS. Sect. XXII. 830
De CONSERVIS. Sect. XXIII. 847
De conseruis calefacientibus caput 849. pectus 850. cor ibid. ventriculum 851. hepar 852. splenem, vterum ibid. iuncturas ibid.
De conseruis refrigerantibus caput 852. pectus, cor, ventriculum 853. hepar, splenem, renes, vterum, iuncturas 854
De ECLEGMATIS, siue LOCH. Sect. XXIV. 854
De eclegmatis astringentibus 855. abstergentibus 857
De eclegmatis minùs vsualibus astringentibus 860. abstergentibus 862
De CONDITIS. Sect. XXV. 864
De conditis calfacientibus & roborantibus cor 865
De conditis excalfacientibus ventriculum 867. renes 868
De conditis refrigerantibus ventriculum 868
De conditis temperatis 870. excalfacientibus ibid.
De conditis compositis refrigerantibus 872
De conditis purgantibus 873
De EXTRACTIS. Sectio XXVI. 874
De extractis simplicibus alterantibus 875. purgantibus 877
De LINIMENTIS. Sectio XXVII. 887
De linimentis temperatis 887. calidis ibid. frigidis, humidis 889. astringentibus, glutinantibus 890. carnem generantibus 891. dolorem sedantibus ibid. vermes necantibus 893. ambusta extinguentibus ibid.
De VNGVENTIS. Sect. XXVIII. 895
De vnguentis excalfacientibus 901. refrigerantibus 904. astringentibus 905. emollientibus 906. abstergẽtibus 907. carnem generantibus 912. glutinantibus, & cicatricem inducẽtibus, erodentibus 915. extrahentibus 916. dolorem sedantibus ibid. somniferis, ad ambusta 918. purgantibus 919
De vnguentis minùs vsualibus 921
De vnguentis excalfacientibus caput, pectus, stomachum 922. hepar 923. splenem 924. renes & vesicam, vterum 925
De vnguentis refrigerantibus vterum 925. stomachum 926. hepar 927
De vnguentis astringentibus 927. emollientibus 929. calculum expellentibus ibid. suppurantibus 931. digerentibus 932. abstergentibus 936. carnem generantibus 939. consolidantibus 941. glutinantibus 942. cicatricem ducentibus 944. carnem auferentibus ibid. dolorem sedantibus 945. somnum conciliantibus, venerem excitantibus 946. ambusta extinguentibus 947. purgantibus 948
De EMPLASTRIS. Sect. XXIX. 950
De emplastris calidis 953. frigidis, astringentibus ibid. emollientibus 955. abstergentibus 960. discutientibus 966. consolidantibus & glutinantibus ibid. cicatricem inducentibus 973. dolorem sedantibus 974
De emplastris minùs vsualibus 975. astringentibus ibid. emollientibus 976. concoquentibus ibid. discutientibus 977. abstergentibus 978. consolidantibus ibid. extrahentibus 879. erodentibus, ambusta extinguentibus 980
De CATAPLASMATIS. Sect. XXX. 981
De cataplasmatis astringentibus 981. emollientibus, consolidantibus 984. abstergentibus, concoquentibus 985. discutientibus 986

De cataplasmatis attrahentibus, dolorem mitigantibus 987
De CERATIS. Sect. XXXI. 990
De ceratis calidis 991. frigidis ibid. emollientibus 992. astringentibus 994. consolidantibus, & glutinantibus 995. abstergentibus 997. attrahentibus 998
De DROPACIBVS. Sect. XXXII. 998
De SINAPISMIS. Sect. XXXIII. 998
De CERIS tingendis, seu colorandis. Sect. XXXIV. 1000
De SALIBVS. Sect. XXXV. 1001
De salibus purgantibus per tussim 1001. per aluum ibid. per vrinam 1003. per vterum 1004. per sudorem ibid.
De salibus dolorẽ sedantibus, detergẽtibus 1006. erodentibus 1008
De ANTIMONII præparatione. Sectio XXXVI. 1008
SVLPHVR sublimatum, seu flores Sulphuris. Sect. XXVII. 1010
De PILVLIS, seu Catapotijs. Sectio XXXVIII. 1011
De pilulis astringentibus 1015. aperientibus 1017. abstergentibus 1018. mouentibus vrinam & menstrua ibid. calculum comminuentibus 1019. dolorem mitigantibus ibid. venerem excitantibus, veneno resistentibus 1022
De pilulis purgantibus bilem flauam ex capite 1023. bilem ex hepate ibid.
De pilulis purgantibus pituitam ex capite 1024. ex pectore 1026. ex stomacho 1027. ex iunc̃turis 1031
De pilulis purgantibus melancholiam ex hepate & splene 1034. humores serosos 1036
De pilulis purgantibus humores mixtos à capite 1036. à stomacho 1038. ab hepate 1041. à toto 1042
De CONFECTIONIBVS aromaticis solidis, Tabulis & Rotulis. Sect. XXXIX. 1043
De tabulis excalfacientibus caput 1045. pectus, ventriculum 1046. hepar 1048. matricem ibid.
De tabulis refrigerantibus caput, pectus ibid. cor & hepar 1049
De tabulis purgantibus bilem, pituitam 1050
De confectionibus solidis minùs vsualibus 1051
De tabulis calfacientibus caput, stomachum 1051
De tabulis refrigerantibus stomachum, hepar 1053
De tabulis purgantibus bilem 1053. pituitam 1054. melancholiam, humores mixtos ibid.
De tabulis vermes necantibus 1056
De TROCHISCIS. Sect. XL. 1055
De trochiscis calidis 1059. frigidis ibid. astringentibus 1060
De trochiscis emollientibus 1062. aperientibus ibid. abstergentibus 1065
De trochiscis venena fugantibus, dolorem sedantibus ibid.
De trochiscis purgantibus bilem, pituitam 1066. humores mixtos 1067
De trochiscis compositiones aliorum medicamentorum ingredientibus ibid.
De trochiscis extrinsecus applicandis 1076
De COLLYRIIS, siue Sief. Sect. XLI. 1077
De collyrijs abstergentibus 1079. excrescentias auferentibus 1081. dolorem mitigantibus 1082
De APOPHLEGMATISMIS. Sect. XLII. 1083
De CONFECTIS. Sect. XLIII. 1085
De colorando saccharo, in concinnandis confectis 1090
De GLANDIBVS & Suppositorijs. Sect. XLIV. 1092
De glandibus lenibus 1091
De glandibus lenioribus, mediocribus, acribus 1093
De glandibus flatus discutientibus 1094. dolorem mitigantibus ibid.
De PESSIS. Sect. XLV. 1095
De pessis astringentibus, aperientibus ibid. abstergentibus & consolidantibus 1096. emollientibus ibid. dolorem sedantibus 1097. purgantibus 1098
De SACCVLIS. Sect. XLVI. 1098
De sacculis conferentibus capiti 1097. cordi 1099. ventri 1100
De DENTIFRICIIS. Sect. XLVII. 1102
De ODORAMENTIS. Sect. XLIIX. 1102
De SVFFIMENTIS. Sectio XLIX. 1106
De suffimentis conferentibus capiti 1107. cordi 1108. pulmoni 1109. vtero 1110. iunc̃turis 1111
De suffimentis odoratis 1112

ANTIDO-

ELENCHVS SECTIONVM.

ANTIDOTARII SPECIALIS LIB. III.

De MEDICAMENTIS ornantibus 1115
De AQVIS ornantibus. Sect. I. 1117
De aquis odoratis ibid. maciem inducentibus 1119
De aquis capillos longos reddentibus, tingentibus ibid. augentibus, prohibentibus 1121
De aquis oculorum vitia tollentibus 1122. dentes dealbantibus 1123. faciem illustrantibus 1125. tingentibus & dealbantibus faciem 1128. rubificantibus faciem 1133. faciem denigrantibus 1136. faciem iuuenilem reddentibus ibid. faciei maculas tollentibus 1137
De POTIONIBVS ornantibus corpus. Sectio II. 1138
De BALNEIS mundantibus corpus. Sectio III. 1140
De LOTIONIBVS, seu Lixiuijs ornantibus capillos. Sect. IV. ibid.
De lixiuijs capillos tingentibus flauos 1139. nigros 1143. rubros 1144. albos 1145
De lixiuijs capillos prolongantibus ibid. augentibus 1146. prohibentibus, crispos reddentibus ibid.
De OLEIS ornantibus faciem. Sectio V. 1147
De oleis faciem illustrantibus ibid. tingentibus ibid.
De oleis faciei rugas tollentibus ibid. maculas delentibus 1148
De oleis capillos conseruantibus, & augentibus ibid. tingentibus 1149. longos reddentibus 1150
De VNGVENTIS capillos defluos conseruantibus. Sect. VI. 1150
De vnguentis capillos restituentibus 1153. prohibentibus 1157. auferentibus 1159
De vnguentis capillos tingentibus flauos 1161. nigros, albos, rubros 1162
De vnguentis capillos reddentibus crispos, superciliorum vitia tollentibus 1163, palpebrarum oculorumque liuorem tollentibus 1164. oculorum lachrymas sistentibus 1165. cutis capitis vitia curantibus ibid. ad scabiem 1175. faciem illustrantibus 1176. manus dealbantibus 1177. pectus ornantibus 1181. ornantibus ventrem & pedes 1183
De SMEGMATIS ornantibus. Sectio VII. 1183
De PVLVERIBVS ornantibus dentes. Sectio VIII. 1184
De pulueribus ornantibus manus ibid.

ELENCHI SECTIONVM FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ANTIDOTARII SPECIALIS PRAECIPUARUM SECTIONUM DISPOSITIO.

MEDICAMENTORUM differentiæ in specie à causis deducuntur. Primã ergo differentiam sumimus à fine: & quemlibet rursus distinguimus ex materia: quã materiam formę etiam diuersitas sequitur. Forma rursus ex Efficientis varietate distinguenda. Medicamenta igitur alia conferunt ad

- Sanitatem, *vel conseruandam, vel præseruandam, vel restituẽdam. Hæc autem medicamenta cùm sint mixta corpora, mixtio ipsorum fit vel*
  - Naturâ, *quãuis leuis preparatio ab artifice adhibeatur, ita tamen vt suam formam retineat. Sic Medicus adipem præparat. Et de his* LIBER I. *Antidotarij nostri disputabit. Diuiditur rursus, quia colliguntur vel ex corporibus*
    - Simplicibus *dictis: non quòd reuerà sint simplicia, sed sensu, aut certè respectiuè, quòd comparatione aliorum minimum habeant admistionis. Talia sunt, quæ sumuntur ab*
      - Igne. *Sect.* j. *fol.* 1.
      - Aere. *Sect.* ij. 5.
      - Aqua. *Sect.* iij. 7.
      - Terra. *Sect.* iiij. 34.
    - Mixtis
      - Inanimatis, *quæ reperiũtur vel in*
        - Terra: *vt*
          - Metalla. *Sect.* v. 41.
          - Lapides. *Sect.* vi. 56.
        - Aqua, *seu Mari. Sect.* vij. 77.
      - Animatis: *vel*
        - Sine sensu, *tum*
          - Terrestribus: *nimirũ plantis & arboribus: vt*
            - Folia. *Sect.* viij. 91.
            - Flores. *Sect.* ix. 198.
            - Fructus. *Sect.* x. 217.
            - Semina. *Sect.* xi. 249.
            - Radices. *Sect.* xij. 275.
            - Ligna. *Sect.* xiij. 331.
            - Cortices. *Sect.* xiiij. 339.
            - Succi. *Sect.* xv. 348.
            - Liquores. *Sect.* xvi. 353.
            - Gummi. *Sect.* xvij. 371.
          - Aquatilib⁹: *vt* Spongia, *etc. Sect.* xviij. 385.
        - Cum sensu: *ab animalibus*
          - Integris
            - Alterantibus. *Sect.* xix. 387. *tum*
              - Terrestrib⁹, *cùm Gressilibus, tũ Reptilibus: vt sunt*
                - Cimices.
                - Millepedę.
                - Scorpiões.
                - Vermes *terreni.*
                - Cochleæ.
                - Formicæ.
                - Viperæ.
              - Aquatilib⁹: *vt sunt*
                - Scincus.
                - Cancer *fluuiatilis.*
                - Rana.
              - Aereis & *volatilib⁹, tam integris, q̃ insectis: vt sunt*
                - Hirundo.
                - Gallus.
                - Galerita.
                - Locusta.
                - Cicada.
                - Cantharides.
            - Corrumpentibus, *hoc est, Venenosis. Sect.* xx. 389.
          - Partibus *eorundem. Vide in seqq. fig. A.*
  - Arte. *Vide in seqq. fig. B.*
- Ornatum & *pulchritudinem. In quibus* LIBER TERTIUS *nostri Antidotarij consumetur.*

A. Medicamentorum *differentiæ à partibus animalium desumptæ, siue partes illæ*

- Sentiant: & *sunt vel*
  - Principes. *Sect. xxi.* 397.
    - Cerebella — Passerum. Leporis, &c.
    - Pulmo — Agninus. Suillus. Vrsinus. Vulpinus, &c.
    - Hepar — Erinacei. Lupinum. Asininum. Caprinum. Caninum. Mergi, &c.
    - Testes — Gallorum. Fibrorum, &c.
  - Non *principes: atq; vel alterantes qualitate*
    - Prima. *Sic calida sunt*
      - Ventriculi *gallinæ*.
      - Intestina *lupi*, &c.
    - Secunda. *Sic Venerem excitant*
      - Genitale — Cerui. Tauri, &c.
      - Renes *scincorum*, &c.
- Non *sentiãt: & sunt vel partes*
  - Propriè *dictæ*
    - Ossa. *Sect. xxij.* 401. *vt* — Vnicornu. Ebur. Cornu *ceruinum*. Os *de corde cerui*. Cranium *hominis*. Ossiculum *verticis*, &c.
    - Medulla. *Sect. xxiij.* 403. — Ceruina. Vitulina. Bubulina. Hircina, &c.
    - Sanguinis. *Sect. xxiiij.* 404.
  - Impropriè *dictæ*
    - Pinguedo. *Sect. xxv.* 406.
    - Seuum.
    - Vngula — Asini. Capræ. Vaccæ. Mulæ, &c.
    - Excrementa
      - Vtilia. *Sectio xxvi.* 408. — Lac, Butyrum, Serum, Mel, Cera, Propolis, Oua, Sericum, &c.
      - Inutilia *coctionis*
        - Primæ. *Sectio xxvij.* 411.
          - Coagulum — Leporis. Hœdi. Vituli, &c.
          - Stercus. *Sect. xxviij.* 412.
        - Secundæ. *Sect. xxix.* 412.
          - Fel — Capræ. Hirci, &c.
          - Vrina — Humana. Aprina, &c.
        - Tertiæ. *Sectio xxx.* 413. — Sudores. Sordes, *seu* Strigmenta, Moschus, Oesypus, Spolium *serpentis*, Zibettum, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

B.
Arte, quæ figuram naturalē aufert, & artificialem nouā indit. de quibus LIBER *II. Antidotarij nostri aget. Sic ergo figuram habet medicamentum vel*

- Fluidam: *& vel*
  - Non *pinguem, quibus ars indit figurā rei vel*
    - Naturalis
      - Aquæ. *Sect.* j. 419.
      - Mellis, *vt*
        - Syrupi. *Sect. ij.* 471.
        - Iulapia. *Sect. iij.* 505.
        - Succi, *seu Rob, &c. Sect. iiij.* 507.
      - Lactis. *Sect. v.* 508. *vt*
        - Lac *amygdalarum dulcium.*
        - Emulsiones, *&c.*
      - Vini. *Sect. vi.* 509.
    - Non *naturalis*
      - Potiones
        - Decocta, *seu Apozemata. Sect. vij.* 529.
        - Diluta. *Sect. viij.* 550.
      - Clysteres. *Sect. ix.* 556.
      - Gargarismi. *Sect.* 10. 570.
      - Errhina. *Sect. xi.* 573.
      - Fomenta. *Sect. xij.* 577.
      - Epithemata. *Sect. xiij.* 583.
      - Embrochæ. *Sect. xiiij.* 591.
      - Insessus. *Sect. xv.* 593.
      - Balnea. *Sect. xvi.* 598.
      - Lotiones, *&c. Sect. xvij.* 606.
  - Pingue: *cuiusmodi sunt Olea præparata modo vel*
    - Crasso. *Sect. xviij.* 610.
    - Subtili, *&c. Sect. xix.* 687.
- Non *fluidam: eamque vel*
  - Dissipatam: *vt*
    - Pulueres.
    - Tragemata, *&c. Sect.* 20. 703.
  - Coactam, *vel*
    - Humidam
      - Actu: *vt*
        - Electuaria. *Sect. xxi.* 739.
        - Opiatæ. *Sect. xxij.* 829.
        - Conseruæ. *Sect. xxiij.* 847.
        - Eclegmata. *Sect. xxiiij.* 855.
        - Condita. *Sect. xxv.* 864.
        - Extracta, *&c. Sect. xxvi.* 873.
      - Potētiā, *medio calore, vt ea quæ ex pinguibus: vt*
        - Linimenta. *Sect. xxvij.* 887.
        - Vnguenta. *Sect. xxviij.* 895.
        - Emplastra. *Sect. xxix.* 950.
        - Cataplasmata. *Sect. xxx.* 981.
        - Cerata. *Sect. xxxi.* 990.
        - Dropaces. *Sect. xxxij.* 997.
        - Sinapismi. *Sect. xxxiij.* 998.
        - Cerę *coloratæ. Sect. xxxiiij.* 999.
    - Siccam, *eamq; acquirūt arte rei vel*
      - Naturalis: *videlicet Metalli: vt*
        - Salia *ex reb9 diuersis. Sect. xxxv.* 1001.
        - Vitrum *Stibij. Sect. xxxvi.* 1008.
        - Flores *Sulphuris, &c. Sect. xxxvij.* 1011.
      - Non *naturalis: quales sunt*
        - Pilulæ. *Sect. xxxviij.* 1009.
        - Tabulæ, *Orbiculi. Sect. xxxix.* 1043.
        - Trochisci. *Sect. xl.* 1055.
        - Collyria. *Sect. xli.* 1077.
        - Apophlegmatismi. *Sect. xlij.* 1083.
        - Confecta. *Sect. xliij.* 1085.
        - Glandes. *Sect. xliiij.* 1091.
        - Pessi. *Sect. xlv.* 1095.
        - Sacculi. *Sect. xlvi.* 1097.
        - Dentifricia. *Sect. xlvij.* 1101.
        - Odoramenta. *Sect. xlviij. ibid.*
        - Suffimenta. *Sect. xlix.* 1106.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ANTIDOTARII SPECIALIS PER Io. Iacobum Vveckerum emendati & locupletati

LIBER I.

De Igne Sectio I.

Ignis *in medicinæ vsum venit. Sumuntur enim medicamenta tum ab*
- Igne *ipso vel*
  - Cum *flamma depascente*
    - Ligna.
    - Seuum, Oleum, Butyrum.
  - Sine *flãma: vt ab ignitis*
    - Carbonibus.
    - Metallis.
    - Lapidibus.
- Recrementis *ipsius: vt à*
  - Fuligine.
  - Cinere.
  - Calce.

Ignis eligendus est flammæ eleuatę, ex quercu, vel ilice, vel subere, vel fago, vel salice, vel sarmentis vitium, non corruptis & putridis, non viridibus, & fumum facientibus, non vallosis, sed montanis & siccis factus. Talis namq; corpora sana, maximè tempore frigidiore, conseruat, refrigerata calefacit, humectata siccat, densata laxat, astricta & clausa rarefacit & aperit, aëris malitiam corrigit, &c. *Hippocr. & Galenus.*

Candelae & Lvcernae. In cubiculis sanorum vel ægrorum tẽpore nocturno primum locum habent candelæ, ex cera flaua, recenti, munda, deinde ex seuo taurino recenti, moderato calore liquato, & colato, ellychnioq; puro, albo & æquali, confectæ. Sic etiam lucernæ ex oleo communi seu oliuarum recenti, claro, mundo, & ellychnio bombacino, puro ac subtili, meliores habentur. Huiusmodi enim ad aërem tenebrosum illuminandum, vigilias producendas, cucurbitulasq; affigendas, &c. accommodatio-

A res habentur. Quæ verò ex pinguedine ouina, vel porcina, rancida, antiqua, adusta, impura, vel ex oleo nucum, vel veteri, rancido & immundo sunt confectæ, prorsus sunt vitandæ. Quoniam odorem spirant grauem, vitalemq; spiritum corrumpunt, &c.

Carbones igniti tum ad alimentorum tum medicamentorum pręparationem competunt. Eliguntur qui ex quercu, vel ilice, vel fago sunt confecti, non humidi, non semiusti, & fu-

B mum vel strepitum reddentes. Cæteri verò ex salice, picea, vel pino, inutiliores. *Galenus.*

Metalla ignita meliora habentur primò ex auro, deinde ex argento, postremò ex ferro. Conducunt ad cauteria facienda, carnem putridam consumendam, sanguinem promanantem sistendum. Ex lapidibus verò ignitis, præferuntur silicei. tales namq; ad sudores eliciendos sunt aptiores. *Galenus.*

Fvligo omnis exiccatoria est, ac proinde

C terrestris est essentiæ, habens quasdam etiam ignis, qui materiam combussit, reliquias: sed id pusillum est. Porrò tota eius natura terrena est, tenuium partium. Sed quæ speciatim in ea dif-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ferentiæ ſunt, eæ pro vſta materia eueniunt: ex acriore & calidiore, tali etiam proueniente fuligine: ex dulciore, ſimili quoq; & hinc fuligine proueniente. *Galenus*.

Fuliginem Thuris ſic facito. Forcipicula lucernis accenſas ſingulatim thuris glebas, in nouam fictilem ollam concauam imponito: & æreo vaſe, in medio perforato, deterſa diligenter ſorde, obtegito: alteram admoueto, ex altera eius parte, aut vtraque, ſubiectis quaternûm digitorum altitudine lapillis, quò faciliùs perſpici queat, ſi vrantur: & quà locus capax fuerit, glebulas alias ſupponito, & antequam prorſus prior gleba reſtinguatur, aliam imponito, donec ſufficientem fuliginem videaris coegiſſe. Continuò tamen externæ æramenti partes ſpongia, aqua frigida madefacta, abſtergantur: ita enim temperato æris feruore, fuligo omnis inhærebit, quæ alioqui per leuitatem decidua thuris cineribus admiſcetur. Deraſa itaque fuligine, cinis cremati thuris ſeorſum ſubtrahendus eſt. Idem opus quoad ſatisfactum tibi videbitur, obeundum. * Oculorum inflammationes mitigat, fluxiones ſuſpendit, vlcera purgat, caua explet, carcinomata ſiſtit. Simili modo è myrrha, reſina, ſtyrace, reliquisq; lacrymis fuligo excipitur ad eadem conueniens. *Dioſcorides*.

Fuligo è liquida pice fit hoc modo. In lucerna noua, quę ellychnium habeat, nonnihil picis incendito, lucernamque fictili vaſe in clibani ſpeciem conformato, ſuperiùs in anguſtum fornicato, inferiùs perforato, vt clibani eſſe ſolent, operito, & adoleri ſinito: conſumptoque liquore nouum infundito, quoad ſufficientem vſui fuliginem collegeris. * Vis ei aſtringens, acrisque. Vſui eſt ad pigmenta, quibus palpebras linunt, & venuſtant, & ad circumlitiones. Item vbi glabris genis pilos reſtitui oportet, ad imbecilles lacrymoſosq; oculos: inſuper ad eorundem vlcera non inutilis eſt. *Dioſcorides*.

Fuligo pictoria, qua pictores vtuntur, ex vitrarijs officinis colligi ſolet: ſiquidem ei palma tribuitur. * Vis ei ad aſtringendum & erodendum efficax: fracta, cum roſaceo cerato ad cicatricem perducit. *Dioſcorides*.

CINIS, combuſtorum lignorum reliquiæ ſic nuncupantur, compoſitæ ex contrarijs tum qua-

A litatibus, tum ſubſtantiis. Habet enim in ſe partim terrenum, partim velut fuliginoſum, quod Gręcè dicitur αἰθαλῶδες, ſiue λιγνυῶδες, ſiue quomodocunq; quis appellare volet: atquę hæ ſanè partes ſunt tenues, & quæ maceratis aqua cineribus, & percolatis, vnà aſportantur atq; abeunt. Quod verò reliquum eſt, terrenum eſt, infirmũ, & morſu carens, calida facultate in lixiuiũ depoſita. Sed non omnis cinis eâdem temperatura præditus eſt, ſed pro combuſtæ materiæ diuerſi- B tate variatur. *Galenus*.

SARMENTORVM CINIS vrendi vim habet: cum axungia autem vel oleo illitus, fractis neruis, articulorum colliſionibus, & neruorum nodis prodeſt: cum nitro & aceto excreſcentias carnis in ſcroto reprimit. Serpentium canumq; morſibus illitus ex aceto medetur. Cruſtas obducentibus medicamentis admiſcetur. Fit ex eo lixiuium contra præcipitationes & fungorũ venena, cum aceto, ſale & melle. *Dioſcorides*.

C CALX cineris quædam ſpecies eſt: fit hoc modo. Marinorum buccinorum teſtas igni condito, aut feruenti clibano nocte dimittito: poſtera die, ſi candidiſſimæ fuerint, extrahito: ſin aliter, iterum vrito, vſque dum vehementer inalbuerint. Dein vbi in aquam frigidam demerſæ fuerint, in fictile nouum conijcito, & exactè pannis operiens, noctem vnam conquieſcere ſinito: manè eam extrahens, vbi perfecto omni opere elaborata fuerit calx, recondito. D Fit & è litoralibus calculis igne crematis, nec non è vili & fuſaneo marmore, & lapide calcario. * Vis omni calci in commune ignea, mordens, adurens, & cruſtas inducens: quibuſdam alijs immiſta, vt adipi, oleo, concoquendi vim aſſumit, mollit, & diſſipat: vlcera ad cicatricem perducit. Efficacior exiſtimatur recens, nec aſperſa aquis. Porrò calx elota, medicamen eſt, citra morſum deſiccans, magisque, ſi bis térue lauetur. *Dioſc. & Galenus*.

E

Calx teſtarum ouorum, & limacum.

TESTAE ouorum, aut limacum reuerberentur igne acerrimo per triduum, donec reducantur in calcem candidiſſimam. Si dum calcinantur, aſpergantur aceto, calx leuior reddetur, & ad vires ſuas exercendas aptior.

Quercetanus.

De

De Aere Sectio II.

- AER *ad vitam tum cõseruandam, tum morbos profligandos maximè est necessarius: tum*
  - Naturalis, *qui vel agit sua*
    - Qualitate: *vel*
      - Prima. *Sic alius*
        - Temperatus: *vt*
          - Orientalis.
          - Occidentalis.
        - Intemperatus: *vt*
          - Meridionalis.
          - Septẽtrionalis, *&c.*
      - Secunda. *Sic alius*
        - Rarefacit: *vt Meridionalis.*
        - Condensat: *vt Septentrionalis.*
    - Substantia: *vt*
      - Purus, *Clarus, Subtilis, &c.*
      - Impurus, *Crassus, Nebulosus, &c.*
  - Artificialis. *Sic arte conficitur aer*
    - Frigidus.
    - Calidus, *tum ad*
      - Contemperandum.
      - Sudorem *eliciendum: vt Laconicum, &c.*

AER tum corporũ tum spirituum nostrorum elementum est. Eligendus est purus, lucidus, non qui stagni, nec paludis halitu est perturbatus, nec ex profundo specu pestilentem auram spirat: nec qui ex cloacis, quæ magnam aliquam vrbem aut numerosum exercitum purgant, vitium contraxit: nec qui ex animalium, olerum, leguminumque putredine aut fimo coinquinatur: nec qui ob stagnum, vel flumen vicinum nebulosus est: nec qui editis vn-
B dique montibus in cauo loco clausus nullum recipit perflatum: nec qui vicinus est aquis, in quibus linum & canabis macerantur: sed qui purus omnino est, temperatis quidem hominibus, & temporibus temperatis, ab oriente; æstate, & calidioribus temperaturis à septentrione, vel occidente; hyeme verò & frigidioribus naturis à meridie vel oriente spirans. Quòd si aliquando sua qualitate excedat, vel substantia variet, ita vt nobis fuerit aduersus, frigidus quidem corrigen-
C dus est tum ignibus ex quercu vel ilice, tum aquis, vel decoctis rerum calidarum, vel suffumigijs, ex ladano, thure, sandaracha, styrace, gallia moschata, &c. Calidus verò contemperandus, vel folijs salicis, vitium, quercus, floribus rosarum, violarum, nenupharis, per cubicula stratis: vel aqua rosarum, nenupharis, & aceto & santalis: vel aqua & aceto aspersis. Quòd si corruptus vel putris fuerit aër, emendandus est tum ignibus maioribus ex quercu, vel lignis iuniperi, vel
D rorismarini, vel citri, citonij, vel myrrhę, &c. tum suffumigijs odoratis, ex citro, iunipero, vel aceto rosaceo, vel caphura, &c. * Cæterùm frigidus aër, cuiusmodi est septentrionalis, conden-
A sat, corroborat, indurat, concoctionem iuuat, aërem pestilentem sanat. Calidus verò rarefacit, laxat, poros aperit, humores agitat, spiritus resoluit, sudorem prouocat, concoctionem impedit, virtutem deijcit, febres ardẽtes gignit, &c. Humidus, vt meridionalis, humectat, sensus grauat, recidiuationem facit, febres putridas & pestiferas generat. Siccus cutim exiccat, &c. *Hippocr. Galenus & Auicenna.*

BALNEVM aëreum, quod Laconicum, &
B Calidarium vel Sudatorium vocatur, fit vel à vaporibus calidis & siccis ab igne accenso sublatis, (Barbaris stufa sicca dictum) vel à vaporibus calidis & humidis, ab herbis in vase aliquo decoctis, aut aqua supra ignitos lapides respersa (stufa humida Barbaris appellatum.) * Sordes corporis abstergit, materias per totum corpus tum calefacit, tum verò fundit: præterea quæ inæqualia sunt, æquat, & cutim laxat, & multa quæ detenta sub hac fuerunt, vacuat, vt meritò sanè
C exercitij interdũ neglecti vicem supplere queat. Valet præterea contra humidos & frigidos morbos, tumores laxos, podagram frigidam, scabiem humidam, morbum Gallicum, crassitiem & pinguedinem, hydropem, inflationem, calefacit, exiccat, extenuat, consumit, senibus prodest, sudorem euocat. At nocet laconicum capiti, oculis, pulmoni & pectori, neruis, frigidis & siccis, calidis & siccis, gracilibus, consumptis, iecori, vulneribus, & vlceribus, digestiuæ fa-
D cultati: item sitim auget, & ventrem constipat. *Fuchsius, & alij.*

De Aqua Sectio III.

Ab Aqva *quoq; medicamenta ſumuntur, tũ*

- Superiore: *vt Aqua pluuia.*
- Inferiore
  - Non *medicata: vt*
    - Aqua *Fontana.*
    - Aqua *Putealis.*
    - Aqua *Lacuſtris.*
    - Aqua *Fluuialis, &c.*
  - Medicata, *ſiue minerali. Balnearũ differentiæ ſumuntur vel à*
    - Metallis, *quorũ vires aſſumunt. Sic aliæ*
      - Salſæ, nitroſæ.
      - Aluminoſæ, ſulphureæ.
      - Bituminoſæ, ferreæ.
      - Æreæ, cupreæ.
      - Aureæ.
      - Gypſeæ, *&c.*
    - Locis, *in quibus ſcaturiunt, vt puta in*
      - Germania:
        - Thermæ
          - Curienſes.
          - Lotharingiæ.
          - Badeniæ, Ferinæ.
          - Cellenſes, Acidæ.
          - Au, Embs.
          - Alſatiæ, Boëmiæ.
          - Vvisbaden.
          - Gaſtein.
          - Abach, *&c.*
        - Balneæ
          - Vvembdingenſes.
          - Huberbadenſes.
          - Sultzenſes.
          - Badenvuilenſes.
          - Vvatvuilenſes.
          - Villingenſes.
          - Brintzbachenſes.
          - Glotterbad.
          - Zuckenthalenſes, *&c.*
      - Italia:
        - Balneum *Aponi.*
        - Balneum *Porretanum.*
        - Balneum *de Corſeno.*
        - Balneum *ſanctæ Mariæ.*
        - Balneum *de Aquis.*
        - Balneum *de Petriolo.*
        - Balneum *de Grota.*
        - Balneum *vrbis veteris.*
        - Balneum *montis alti.*
        - Balneum *Aquenſe.*
        - Balnea *Sicula.*
        - Balneum *de Aquario.*
        - Balneum *Carpenſe, &c.*

EIVS

EIVS ITAQVE CAPITA HAEC SVNT.

De aqua potabili.
De balneo aquæ dulcis calido.
De balneo aquæ dulcis frigido.
De aquis mineralibus siue thermis.
De balneis salsis.
De balneis nitrosis.
De balneis aluminosis.
De balneis sulphureis.
De balneis bituminosis.
De balneis ferreis.
De balneis cupreis.
De balneis aureis.
De balneis gypseis.
De balneis mixtis.
De balneis Curiensibus, siue Piperinis.
De balneis Lotharingijs siue Plumbarijs.
De Badenijs Heluetiorum.
De Badenijs inferiorib in Marchionatu Badensi.
De Badenijs Austriacis.
De balneis Ferinis in Ducatu Vuirtenbergensi.
De balneis Cellensibus.
De balneis Geppingensibus.
De balneis Auuensibus.
De balneis Embsensibus.
De balneis Gebersuilensibus.
De balneis Carolinis, siue Ellenbogensibus.
De balneis Vuisbadensibus.
De balneis Casteinensibus.
De balneis Abudiacis.
De balneis Abechensibus.
De balneis Vuemdingensibus.
De Hubbad, siue Huberbad.
De balneis Sultzensibus.
De Sultzbergensibus.
De balneo Sultzbrun.
De balneis Baden vuilensibus.
De balneis Vuatten vuilensibus.
De balneis Vuillingensibus.
De balneis Brintzbachensibus.
De balneis Kibbadensibus.
De Glotterbad.
De balneo Zuckenthalensi.
De balneo Vogtspergensi.
De balneo Sultzensi.
De balneis Aegrinis.
De balneis Vberkingensibus.
De balneis Nidera vuensibus.
De balneis Deynachensibus.
De balneis Federinis.
De balneis Antigastrensibus.
De balneis Birckenfeldensibus.
De balneis Treuirensibus.
De Niderborn & Oberborn.
De Conderthal.
De Bassenheim.
De Kesselbrun.
De Ponterborn.
De Heylborn.
De Abr.
De balneis Annæbergensibus.
De balneis Aquensibus.
De Bellerthal.
De balneis Bertringensibus.
De balneis Brigensibus.
De Buretzheim.
De balneis Dalfingensibus.
De Dunckelbrun.
De Ebenhausen.
De balneis Etingensibus.
De balneis nominatis, Fliechen.
De Iungbrun.
De Kerlich.
De Kees vuasser.
De Kißingen.
De Kronenberg.
De Leonstein.
De balneis Laubacensibus.
De balneis Leucensibus.
De balneis Leuingensibus.
De balneis Loffingensibus.
De balneis Lonquich.
De balneis Mertesdorf.
De balneis Montenbaur.
De Neubad.
De balneo Saurenthal.
De balneo Spiegelbergensi.
De balneo Schuenningensi.
De balneo Syluestri.
De balneis Teplicis.
De balneis Vberlingensibus.
De balneo Villachensi.
De balneo Vualdsborn.
De balneo Vueringensi.
De balneo Vuolckensteinensi.
De Zollerbad.
De balneis Patauinis.
De balneo Porretano.
De balneo Corseno.
De Sancta Maria in bagno.
De balneis de Aquis.

De balneo Petriolo.
De thermis Grotinis.
De thermis apud Vrbem Veterem.
De balneis Perusinis.
De balneis montis Catini.
A *De balneis Aquensibus.*
De balneis Siculis.
De balneis Aquarijs.
De balneo Carpensi.

De Aqua potabili.

AQVA optima est, quæ pura, limpida, omnis saporis expers, gustu iucundo, clara, pellucida, tenuis, leuisque reperitur: necnon quæ igni admota citò calefit, remota verò ocyssimè frigescit: & in qua carnes & legumina celerrimè coquuntur: quæ denique æstate frigida, hyeme verò tepida existit, celeriterque præcordia pertransit, & sine vlla ventriculi molestia labitur, & secedit. Talis autem ea esse solet, cuius fons ad orientem solem erumpit, curritque super lapides, aut arenam, aut purissimam terram. Omnium tamen præstantissima est pluuialis, eaque præsertim quæ in fine æstatis, vel principio autumni, vel etiam media æstate pluit, silente cœlo. Huic ferè illa respondet, quæ eodem tempore cum tonitruis descēdit. At ea, quæ maxima aëris ac ventorum procella, terrifico tonitruum, fulgurum, & grandinis impetu, ex velociter concitatis nubibus cœlo demittitur, in humanæ vitæ vsum admitti non debet. Porrò aqua cisternarum non æquè commendatur, tum quòd miscella quædam sit diuersarū aquarum, quæ in diuersis anni temporibus inibi colliguntur ex pluuia, ex grandine, & niuibus hyemali tempore in tectis colliquatis: tum quòd aquę omnes stationariæ, putrefactioni facilè sint obnoxiæ. Putealis præterea aqua tertium in bonitate locum habet: grauis quidem est, ægreq; conficitur, nec omnis putredinis expers: veruntamen tantò minùs fuerit damnanda, quantò frequentiùs hauritur, vel si è subterraneo fonte scaturiat. Sequuntur lacustres & palustres: quæ omnino sunt improbandę, nisi coctæ, vel igne fuerint destillatæ. Fluuiatilis deniq; probatur, in qua nulla animalia putrefacta, nulla excrementa, nullæ vrbium sordes inesse sentiuntur, &c. *Galenus.*

De balneo aquæ dulcis calido.

BALNEVM calidum aquę dulcis confert alopeciæ, appetitui canino, aluo obstructæ, capitis dolori, calori externo, cholericis, & morbis calidis, colicæ, phthisi, pulmonis vitijs, pleuritidi, hecticis, hæmorrhoidibus obstructis, lassitudini membrorum, extenuatis, consumptis, morbis siccis, spleniticis, melancholicis, siti, vigiliæ, ventris fluxui, vlceribus, tertianis, quartanis, fluxibus omnibus, mensibus obstructis, mulieribus, infantibus, senibus, scabiei, pruritui, omnibus cutis vitijs, nephriticis: emollit corpus, & membra, humores liquat, & euacuat: corpus & membra humectat: indurata resoluit, impinguat: vocem clarificat, vrinam mouet: calorem natiuum & humorem auget: somnum conciliat: carnem & cutem restituit naturali temperamento: cibum distribuit: mundificat, & abstergit. Sed vsus eius immoderatus cordi nocet, syncopen inducit, appetitum deijcit, nauseam mouet, iuncturas laxat, & debilitat, calorem naturalem resoluit: corpus & membra laxat, humores mouet, & vlceribus nocet, &c. *Galenus, & alij.*

De balneo aquæ dulcis frigido.

BALNEVM aquæ dulcis frigidum valet contra morbos calidos & siccos, febres omnes siccas, conuulsionem, spasmum, sanguinis profluuia quæcunque, cutis sordes, menstruorum fluxum nimium, & rubeum, & cholericum, articulorum dolores, & podagram. Prodest iuuenibus, & carnosis: totum corpus refrigerat: cutem densat: digestionem confortat: vires roborat. Sed frigidum balneum nocet maximè pueris, & crescentibus, gracilibus, mulieribus, senibus, imbecillis, neruis & iuncturis debilibus, pectori, cordi, stomacho frigido, & imbecillo, intestinis, renibus, matrici, hominibus frigidis & humidis, morbis omnibus frigidis & humidis: calori natiuo, vulneribus & vlceribus, hecticæ: item oppilat, & constipat. *Iidem.*

De aquis mineralibus siue thermis.

AQVAE minerales seu THERMAE, Balnea naturalia dicuntur, quæ per se aut sponte, vel naturaliter scaturiunt: alioque nomine, eò quòd illis insit calefaciendi facultas, thermæ vocātur. Sunt autem quædam salsa, quædam nitrosa, quædam aluminosa, quædam sulphurea, nōnulla bituminosa, aliqua ferrea, aliqua ærea, aliqua cuprea, aliqua aurea, quædam ex plurib. horum mixta, &c.

De balneis salsis.

BALNEA salsa ad frigidas & humidas intemperies, & ad eiusdem generis morbos conferunt. Proinde medentur hydropicis, frigidis neruorum doloribus, podagræ, resolutioni, asthmaticis: pectoris fluxiones cohibent: ventriculo frigido & humido conferunt, & tumoribus laxis, pituitosis, scabie infectis, capiti thoracique fluxionibus obnoxio, &c. Valent præterea contra spasmum & conuulsionem, matricem frigidam & humidam, vesicam & neruos, renum ægritudines, testiculorum inflationem, menstrua alba, sterilitatē, vlcera, tormina, flatus & dolores ventris, laxitatem membrorum, calculum, articulorum dolores, humorum putrefactionem, neruorum contritionem, casum, epilepsiam, aurium dolorem, vuluæ casum, splenis duritiem, stomachi dolores frigidos, carnem superfluā, scabiem, impetiginem, &c. *Galen. & alij.*

De balneis nitrosis.

NITROSA balnea à salsis, facultatibus non differunt, nisi quòd in omnibus illis valentiores sunt,

sunt, non adeò tamen adstringunt, sed valenter abstergunt, quare & scabiosos mundant, & aurium vlceribus medentur, incertosq; earum sonos atque tumores discutiunt. Conferunt præterea capiti, thoraci, fluxibus, ventriculo pituitoso, ac humido, hydropi, tumoribus laxis, neruorum vitijs, defluxionibus ad pectus, pruritui, furfuribus, visui, paralysi, neruorum torsionibus, surditati, ventris doloribus, vermibus, carni excrescenti, vlceribus, venenis. *Galen. & alij.*

De balneis aluminosis.

ALVMINOSA balnea, ad sanguinis reiectiones, ventriculum vomiturientem, hæmorrhoidas immodicè profluentes, mulieres, quæ inordinatè purgantur, & quæ frequenter abortiunt: ad eos denique qui immodico sudore resoluuntur, & tibiarum varices prosunt: Exiccant valdè, calefaciunt, consolidant, coagulant. Valent aduersus ructus, hydropem, tormina, vlcera maligna & putrida, articularē morbum, sputum sanguinis, sudores superfluos, dyspepsiā, varices, vlcera vesicę, tumores laxos; item valent contra fluxum sanguinis, & aliarum superfluitatum, visus obscuritatem, stomachica, testiculorū dolorem, herpetem, esthiomenū, apostema corrosiuum, ignis adustionem, carnem superfluam, & omnes morbos frigidos & humidos. *Galen. & alij.*

De balneis sulphureis.

SVLPHVREA balnea calefaciunt, neruos emolliunt, dolores mitigant, stomachū eneruant & subuertunt, omnia cutis vitia exterunt: hydropicis, alphis, leucis, impetiginibus, vlceribus antiquis, articulorum defluxioni, lieni indurato, iecori, vtero, resolutionibus, coxendicibus & scabiei subueniunt. Siccant præterea vehementer, & in quarto gradu, resoluunt, aperiunt, attrahūt, consumunt, attenuant. Prosunt ventriculo, neruis frigidis & humidis, scabiei, spleni, calculo, tenesmo, iecori, matrici, lumborum doloribus, morbis frigidis & humidis, resolutis, paralyticis, contractis, tremulis, & neruorū doloribus, tumorib. articulorum, & eorum morbis aliis, epilepticis, lethargicis, surditati, & obliuioni, & coryzæ, apoplexiæ, tussi, pectoris saniei, asthmati, ventositatibus, hydropi, icteritiæ, venenatis, &c. *Idem.*

De balneis bituminosis.

BITVMINOSA balnea caput replent, sensuū instrumenta lædunt, enixè tamen calefaciunt, & prolixè molliūt, si quis diutius immoretur, præsertim vterum, vesicam & colum. præterea aqua intercute affectis peridonea sunt. *Galenus.*

De balneis ferreis.

INFRIGIDANT, exiccant, stypticāt. Prosunt calidis & humidis morbis, asthmati, podagræ, & articulorum dolori, ventriculi debilitati & mollitiei, aurium saniei, fluxui stomachico, hydropi, colicæ, fluxui mensium, & vrinæ hæmorrhoidibus, ani egressioni, venenis, &c. *Fuchsius, & alij.*

De balneis cupreis, & æreis.

BALNEA cuprea & ærea calefaciunt, siccant, abstergunt, resoluunt, incidunt, stypticant, incar-

A nant, mundificant, consolidant, constringunt. Proinde articulorum doloribus, podagricis, asthmaticis, nephriticis, vlceribusq; malignis, oculis, ori; tonsillis, & vuæ auxiliantur: conferunt morbis frigidis & humidis, laxitati, & rupturæ membrorum, contusis membris, vulneribus malè curatis, cutis malis, carbunculo, carni excrescenti, visui, carni superfluæ in naribus, vel ano, hydropi, aluo constipatæ, &c. *Fuchsius, & alij.*

De balneis aureis.

B BALNEA aurea calefaciunt, & siccant. Proinde doloribus colicis, voluulo, fistulis, podagræ ac malignis vlceribus succurrunt. Prosunt item ventriculo frigido, calculo, rupturis, oculorū vitijs, scabiei & lepræ, cutis malis, cordi, eiusq; tremori, & affectibus, oris fœtori, &c. *Fuchs. & alij.*

De balneis gypseis.

BALNEAE gypseæ infrigidant, exiccant, conglutināt, oppilāt. Prosunt fluxui sanguinis è naribus, C ophthalmię, menstruorū fluxui, & alijs omnib. fluxionibus, calidis & humidis morbis, &c.

De balneis mixtis.

BALNEA quæ ex mixtis qualitatib. constant, pro cuiusque vincentis qualitatis ratione agunt. Proinde ex iam commemoratis facillimè omnium Germaniæ nostræ thermarum facultates dijudicare licebit, modò mixturā ac constitutionē illarum perspectā habeamus. Quare ne quid hac in parte desiderari possit, breuiter earūdem, D potissimùm earū, quæ cæteris antecellere videntur, mixturæ & vires exponendæ sunt. *Fuchsius.*

De thermis Germaniæ, & primò de balneis Curiensibus, siue Piperinis.

In CVRIENSI diœcesi thermę sitæ sunt, quę Germanis Pfefferbad dicuntur: hoc est, piperina balnea. Constant mixtura auri, sulphuris, ferri, æris, & nitri. Harum aqua non continuò manat, sed tertio die Maij erumpit, decimo verò quarto Septembris iterum sese subducit. * Mirificè do- E lorib. capitis confert, memoriam roborat, visum auditumque acuit: cerebri obstructiones ac neruorum aufert, articulorum doloribus, vlceribus, fracturisq; ossium succurrit. Valent præterea ad articulorum resolutionem, tremorem artuum, manuum, pedumque, lassitudinem mēbrorum, phthisim, febres inueteratas, apoplexiam, paralysim, resolutiones linguæ, ac oris, spasmum, podagram, lateris dolores, cordis palpitationem, ictus, percussiones, ophthalmiam, surditatem, ma- F niam, veternum, chiragiā, artuum dolores, membra fracta, luxata, contracta, conuulsa, & sugillata, vlcera maligna, & malè curata, scabiem, impetiginem, elephantiasim, lepram recentem, vulnera malè curata, calculos renum & vesicæ, vteri affectus varios, & inueteratos, renum vitia diuturna, vesicę mala vetera, cancrum, fistulam, anthracem, ficos, scirrhos, luxationes vertebrarum, mammillarum vlcera, epilepsiam, mensium intemperiem, consumptos à morbo, obstructiones cerebri, iecoris, lienis, & neruorum, icteritiam, quartanam, hydropem, &c. *Fuchsius, & alij.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De balneis Lotharingijs, ſiue Plumbarijs.

In LOTHARINGIAE montanis balnea ſunt, quæ Plumbers / quaſi plumbea, ob nimirum copioſam plumbi mixturam, vocantur. Conſtant ex plumbi, ſulphuris, & aluminis mixtione.* Auxiliantur malignis & curatu difficilib. vlceribus, cancro, phagedænis, fiſtulis, elephantiæ recens cœptæ, & omnibus cutis vitijs. Valent præterea contra capitis fluxiones, ſcabiem, pruritum, impetiginem, intertriginem, vulnera malè curata, membra rupta, contuſa, & reſoluta, torporem membrorum, artuum dolores, laſſitudinē membrorum, imbecillitatem, panaricium, fluxiones partium corporis, paralyſim, contuſionem, inflammationes, vteri affectus frigidos, humidos, ſtrangulatum, renum morbos, veſicæ ægritudines, fluxiones, febres inueteratas, & recētes, menſes albos, ſterilitatem, hæmorrhoidas obſtructas, & humidos morbos omnes. *Fuchſius, & alij.*

De Badenijs Heluetiorum.

Haud procul à BADENIIS Heluetiorum ſalubres thermæ habentur, quarū mixtura conſtat ex copioſo ſulphure, & exiguo alumine. * Proſunt ad frigidas ac humidas capitis & cerebri paſſiones, lethargum ſcilicet, amiſſam memoriam, & ſimiles. Calefaciunt & exiccant ventriculum, eiuſq; concoctionem iuuāt, iecoris & lienis obſtructiones tollunt. Detentos menſes euocant, & ſterilitatem auferūt. Mulieribus præterea magis quàm viris cōferunt: Itē pectoris anguſtiis proſunt, aſthmati, dyſuriæ, ſtomachi affectib. phlegmaticis, inteſtinorū obſtructionibus, colicæ paſſioni, catarrhis frigidis, coryzæ, rheumati, defluxionibus ex capite, ſenſibus roborandis & curandis omnibus, viſui, vertigini, oculorū ſuffuſioni, & fluxioni, auditui, & odoratui, concoctioni malę, cibi faſtidio, renum vitijs, calculo, defluxionibus hęmorrhoidum immodicis, neruorum, muſculorum, tendinum, & ligamentorū affectibus, viſcerum obſtructionibus, ſuffocationi matricis, & pręcipitationi, ac emotæ è loco ſuo, doloribus matricis in grauidis, mulierum omnib. morbis, dolori articulorum, chiragræ, podagræ, iſchiadicis, membris infrigidatis, contractis, dolentibus, ſcabiei, pruritui, impetigini. Nocēt cōtrà calidis & ſiccis tēperamentis, & morbis. *Fuchſius, & alij.*

De Badenijs in Marchionatu Badenſi.

In inferiori BADENIA, vbi Marchio Badenſis reſidet, ſunt balnea miræ efficaciæ, quorum mixtura ex ſulphure, ſale & alumine exiſtit. * Cōferunt difficilè ſpirantibus, & aſthmaticis, dolorib. articulorum, & podagræ, à frigidis humoribus ortis, hydropicis, vteri morbis frigidis, albis potiſſimùm menſibus: conceptionem promouent, ſterilitatemq; remouent: & in ſumma, vteri malis frigidis & humidis, præ cæteris balneis mirificè conueniunt: vlceribus & cutis vitijs medentur. Proſunt præterea contra deſtillationes & defluxiones à capite ad pectus, fluxiones auriū, & oculorum, tinnitum aurium, hydropem, matricis frigidos affectus, vulnera, mamillarum vlcera, A podagram, chiragram, iſchiada, tremorē membrorum, torpida membra, ſpaſmū, articulorum dolores, neruorum rigores, humiditates, ſtupores & tremores, vētriculi frigidam & humidam intemperiē, iecoris & lienis infirmitates frigidas, abortum, vteri, & ani procidētiam, inteſtinorum dolores, crurum inflationes, ſcabiem, impetiginem, cutis vitia, pruritum, ſquamas, impetiginē, excoriationem, morbum Gallicum, cachexiam, renum dolores, vrinæ difficultatem, colicam, B catarrhum, omnes frigidos ac humidos morbos hepatis, lienis, & ventriculi: proſunt item omnibus hominibus frigidis & humidis. *Iidem.*

De Badenijs Auſtriacis.

In BADEN oppido Auſtriæ ſcaturiunt aquæ calidæ multùm ſulphuratæ, parum nitroſæ, ac aluminoſæ, Antegaſtæ nominatæ. Valent autem ad frigidos, humidos, & pituitoſos morbos, thoracis phlegma, iecoris ſcirrhum, ſtomachi, inteſtinorum & matricis mala, colicam, lumbricos, C hydropē, menſes retentos, menſes albos, capitis dolorem, veternum, memoriam amiſſam, vertiginem, reſolutionem neruorum, aurium flatus, & ſonitum, ſurditatem, podagram frigidam, articulorum imbecillitatem, cācrum, eryſipelas, vlcera maligna, & ſerpentia, & erodentia, ani rimas, & vlcera, ruptis & contuſis membris. *Rulandus.*

De balneis Ferinis in ducatu Vuirtenbergenſi.

In ducatu VVIRTENBERGENSI haud D procul à Chall oppidulo, ſunt thermæ, quæ à Martiana ſylua Wildbad / hoc eſt, ferinæ nominantur: ex eadem qua priores mixtura cōſtant. Sunt tamen qui cupri & nitri mixtionem accedere putent. * Viuę capitis paſſionib. frigidis, paralyſi, conuulſioni, ſtupori & ſimilibus auxiliātur, inſtrumenta ſenſuum roborāt, tinnitum aurium, iecoris & lienis obſtructiones tollunt, hydropicis & ictero laborantibus, renum & veſicę calculis, ventricu- E loq; ſuccurrunt, appetentiam excitant, & ferè omnia, quæ Marchionis thermę, poſſunt. Viris tamen magis, quàm mulieribus competunt. Sunt præterea ſalubres fluxionib. & humiditati capitis, obliuioni, pectoris anguſtiæ, aſthmati, ſputo ſanguinis, empyemati, oculorū lippitudini: proſunt calculis mirificè tam renum, quàm veſicæ, obſtructionib. iecoris & lienis, hemicraniæ, contractis, tremulis, ventriculi ardoribus, & flatibus, ventriculo & inteſtinis craſſis & pituitoſis humo- F ribus repletis, laſſitudini, faſtidio cibi, vrinæ retentioni, ſtranguriæ, colicæ, podagræ, ſcabiei, vlceribus doloroſis, cutis vitijs, & externis corporis vitijs omnibus. *Fuchſius, & alij.*

De balneis Cellenſibus.

Haud procul à Martiana ſylua CELLENSES ſunt thermæ, quarū mixtura ex modico ſulphure, alumine & cupro conſtat. * Succurrunt diuturnis febribus ex pituitoſis ſimul & bilioſis humorib. ortis, vlceribus diuturnis & malignis, articulorum dolorib. appetētiæ caninæ: ac præ cæteris thermis conueniunt calidis & ſiccis temperamentis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ramentis. Valent contra calculos, dysenteriam, fluxusq; alios ventris, marasmum, pectoris angustiam, pleuritidem, peripneumoniam, tussim siccam, & asperã, vrinæ ardores, defluxiones, bilem vtranque, maniam, melãcholiam, icterum, quartanam, hydropem, vomitum, ventriculi intemperiem frigidam & humidam, eiusque humores, mordicantes, vteri & renum inflammationes, arthritin, narium sanguinis fluxum, menses immoderatos, obstructiones iecoris & lienis, cholerica mala, vulnera incurabilia, lassitudinem, & cutis vitia. *Iidem.*

De balneis Geppingensibus.

IN VVIRTENBERGENSI ducatu ad Geppingam oppidum thermæ sunt, quæ Germanicè Saurbrunn/ hoc est, acidus fons appellantur. Ex acidis, quibus exigua sulphuris accessit portio, harum mixtura constat. * Prosunt partibus corporis luxatis, ideoque ventriculum ac iecur potissimùm corroborant. Hydropicis & regio morbo correptis, humoribus putrefactis, voluuloq; opitulantur. Lumbricos quoque si bibantur, enecant. Prosunt præterea contra omnes obstructiones renum, & vesicæ, putrefactiones, inflammationi hepatis, splenis ardores, testium inflammationes & tumores, febres tertianas, iliacam, fluxus ventris, menstruorum fluxum superfluũ, colicam biliosam, inappetentiam, lumbricos, vlcera, scabiem, pruritum, spirandi difficultatem, pectoris compressionem, sitim, sanguinis fluxum ex naribus, aliisq; locis, ventriculi imbecillitatem, omnes morbos cholericos, omnes morbos tam internos, quàm externos, ortos ex putrefactione: semen augent, & Venerem stimulant. *Fuchsius, & alij.*

De balneis Auuensibus.

THERMAE, quæ in AV sunt, prope Rotenburgum ad Nicerum situm, similem cum modò dictis mixturam obtinent: copiosiore tamen sulphuris portione constant, ideoque minùs prioribus acidæ: quo etiam nomine calidiores existunt, maiorique exiccandi eorum quæ in partium cauitatibus delitescunt, facultate præditæ. Proinde prosunt tremulis, conuulsis, contractis, podagræ, chiragræ, ischiadi, omnibus obstructionibus iecoris & lienis, hepaticis, spleniticis, ictericis, febribus cholericis, putrefactionibus, omnibus morbis ex putredine ortis, hydropicis, ructui, inappetentiæ, vomitui, ventriculo vitioso, catarrhis, nephriticis, vesicæ malis, apostemati matricis, eiusq; tumori, dolori, & alijs vitijs. Conferunt quoq; matrici ascendenti, vel descendenti, obstructæ, refrigeratæ, sterilitati, neruis induratis, refrigeratis, colicæ, iliacæ, lumbricis, torminibus, vlceribus, tumoribus pituitosis, scabiei, pruritui, & cutis vitijs alijs, omnib. deniq; morbis phlegmaticis. *Fuchsius, & alij.*

De balneis Emsensibus.

IN FINIBVS lacus Podmici, quem Constantiensem vocant, thermæ habentur, EMBS dictę, aluminis & nitri mixtura participantes. * Conferunt doloribus capitis, neruorum resolutionibus à coli doloribus factis, & vlceribus malignis. Valent præterea contra hepatis & renum, ventriculique feruorem, neruorum, & articulorum dolorem, & duritiem, menses inordinatos, sterilitatem, abortum, scabiem, & cutis vitia. Porrò non procul à Lanstein oppido vltra Rhenũ profluunt aquæ calidæ, Ems appellatæ: Constant autem ex sulphure, alumine, chalcantho, & nitro: quæ faciunt contra sensuum defectus, asthma, humores crassos, pituitosos ac tenaces, spirandi difficultatem, colicam, ani rhagadias, rimásue: valent præterea contra rimas pudendi muliebris, ventriculi flatus, & fluxiones, resoluta membra, renum lapides, matricis mala frigida, sterilitatem, vlcera vetusta. Prosunt quoque abscessibus frigidis, podagræ, arthriticis, fluxui ventris, impotentiæ naturali, infixis corpori, scabiei, pulmonis vitijs, neruorum contractioni, & cutis vitijs, &c. *Iidem.*

De balneis Gebersuilensibus.

IN ALSATIA propè Gebersweiler thermæ sunt, quæ ex mixtura aluminis, nitri & ferri constant.* Opitulantur lienosis, quartana laborantibus, vlceribus sordidis, & omnibus vitijs cutis. Sanant præterea melancholiam, vigilias, ventriculi imbecillitatem, menses albos, capitis mala, lepram recentem, morphæam, verrucas, herpetem, tussim antiquam, impetiginem, serpiginem, pustulas paruas, nodos, cancrum, & scabiē. *Fuchsius, & alij.*

De balneis Carolinis, siue Ellenbogensibus.

Apud ELENBOGIVM in Bohemia oppidum thermæ, sulphuris & aluminis mixturam obtinent. Curant glandulas, strumas, genuum tumores, paronychias, coxarum dolores, vnguium scissuras, paralytica & contracta membra, capitis dolorem frigidum & humidum, lethargum, carum, memoriæ corruptionem, dolorem spinæ, vertiginem, renum & vesicæ calculos, stuporem, morbum arthriticum. Prosunt quoq; catarrhis, spasmo, epilepsiæ, apoplexiæ, ventriculo frigido, obstructionibus pulmonis, iecoris, & lienis. Sanant nephriticos, renum vesicæq; exulcerationes, colicam, vermes, morbos pituitosos: maciem inducunt: apostemata, œdemata, & scirrhos curant. Valent præterea contra panaritium, menses albos, matricis affectus frigidos, sterilitatem, tumores crurum: sanant vlcera magna, putrida atq; erodentia, lepram, impetiginem, scabiem, pustulas, alphos, & cutis sordes. *Fuchsius, & alij.*

De balneis Vuisbadensibus.

VVISBADENSES thermæ ex sulphure, alumine & exiguo nitro constant. *Fuchsius.* * A' Moguntia vltra Rhenum vnũ miliare distant Vuisbadenses thermæ, calidæ: quæ constant sulphure, alumine, & pauco nitro. Proinde optime valent contra refrigerata & debilitata membr

neruorum rigores, scabiem omnem, cutis vitia, impetiginem, serpiginem, vitiliginem, maculas cutis, exulcerationem. Curant asthmata, spirandi difficultatem, ambustionem, hydropem, vrinæ retentionem, dolores articulorum frigidos & humidos, paralysim, contractionem, lepram incipientem, contractionem rugarum: sensus acuunt, corruptam rationem persanat. Prosunt præterea tussi, phthisi, singultui, bulimo, podagræ & chiragræ: lapidem renũ, & vesicæ expellunt, matricis frigidos morbos tollunt. Valent deniq; aduersus mensium fluorem, defluxiones capitis, & oẽs frigidos & humidos morbos. *Rulandus.*

De balneis Casteinensibus.

IN BAIOARIA sunt thermæ, quas Gastein nominant, quibus vehemens adstrictoria facultas inest, ideoq; omnia corporis excrementa dissipant & absumunt. Impregnandi facilitatem pariunt, & ne abortiant grauidæ, prohibent. *Fuchsius.* In Diœcesi Saltzburgica Bauariæ sunt thermæ calidæ, quas Gastein, siue Castein nominant: inficiuntur calce pyritum, antimonij, sale, nitro, auro, item argento, ac ære. Valent autem contra vertiginem, carum, lethargum, coma, obscuritatem visus, alopeciam, splenis duritiem, icteritiam, & flatus. Sanant vterum vitiosum, sterilitatem, ozænam narium, menses retentos, nimium fluentes, & albos. Prosunt colicis, imbecillis à morbo, podagricis, paralyticis, calculosis, & leprosis. Curant præterea spermatis defectum, & impotentiam, mammillarum duritiem ac tumorem, alphos, papulas, cutis vitia, vlcera putrida & erodentia, abortum, fluxiones, omnesq; morbos humidos. *Idem.*

De balneis Abudiacis.

THERMAE sunt etiam apud Abudiacum Baioariæ castellum supra Reginoburgum, quæ sulphuris, aluminis & nitri mixturam obtinent. Odore oua frixa referunt. * Facultates earundem, vt reliquarum, ex ijs quæ dicta sunt abundè constant. *Fuchsius.*

De balneis Abechensibus.

Apud ABECH in Bauaria prope Ratisbonã sunt thermæ calidæ, imbutæ sulphure, alumine ac nitro: quarum vsus est * valere cõtra calculum vesicæ ac renum, catarrhum, melancholiam, cordis tremorem, syncopen, cardiacam passionem, hydropem. Curant quoq; vlcera, fistulas, scorbutum, omnis generis scabiem, oculorum lippitudinem, gingiuarum putredinem, dentium dolores, vteri vitia, tumores & scirrhos. Prosunt præterea ischiadicis, podagricis, apoplecticis, paralyticis, sanguini concreto, vomitui, morbo Gallico. Secundas & fœtum mortuum expellunt: surditatem, contractionem membrorum & aurium ventositatem curant: valent deniq; aduersus venena, frigoreq; affecta membra. *Rulandus.*

De balneis Vuembdingensibus.

HAVD procul à Vuembdinga Bauariæ oppido in pratis aqua scaturit sulphure, alumine & nitro constans: * probatis ad renũ & vesicæ cal-
A culos viribus, cuius rei hoc exemplum est notabile. Quidam enim vbi à lithotomo malè tractatus fuisset, his vsus balneis vesicæ calculos emisit quadraginta: mulieribus menses mouet: tumores & hydropicorum aquas absumit: inueteratis vlceribus alijsq; cutis vitijs competit huius balnei vsus: podagram & ischiadem curat, paralyticos item & conuulsos: aurium tinnitus tollit: stomachum imbecillum roborat: ad morbum Gallicum valet, gibbosq; depellendos, ijsq; con-
B ducit optimè qui vrinam continere nequeunt, cuiusmodi est stillicidium vrinæ, & diabetes. Valet quoq; contra catarrhum, tumores, fistulas, arthritidem, lepram incipientem, scabiem omnem, surditatem, morbum Gallicum, bubones, clauos, abscessus: flatus dissipant: vomitiones compescunt: valent præterea cõtra fluorem alui, dysenteriam, lienteriam, diarrhœam, hæmorrhoidum dolores, sanguinem concretum, & omnia cutis vitia. *Fuchsius, & alij.*

De balneo Hubbad.

C BALNEAE (quas *Huberbad* nominant) sesquimiliare distãtes à thermis Badænicis sulphur produnt cum cupro, & pauco alumine: sunt qui existiment quidpiam salis admixtum esse. * Aqua hæc pota viscerum obstructiones expedit: renum & vesicæ calculos conterit: menses sistit. Easdem vires præstat ipsius balnei vsus, & maximè destillationibus ex capite conuenit, scabiei, cæterisq; cutis vitijs, vt & difficultati spiran-
D di. Salutares præterea sunt febribus inueteratis, asthmati, spirandi difficultati, vrinæ difficultati, conuulsis, resolutis, colicis. Sanant quoque menses albos, gonorrhœam, hæmorrhoides immodicos, serpiginem, vitiliginem, impetiginem, acrochordones, neruos humidos, pruritum. *Fuchsius, & alij.*

De balneis Sultzbergensibus.

SVLTZBERGENSE balneum cupri, sul-
E phuris, & salis petræ mixturam prodit: aqua hæc quodammodo tepida est & potui grata. * Membris resolutis vires restituit: podagram, colicosque dolores curat: ijs tamen huius balnei vsus est infensissimus, qui Veneri nihilominus indulgent. Porrò sanat hoc balneum matricis vitia phlegmatica, sterilitatem tam in mulieribus, quàm in viris, tumores pituitosos, hydropes, ventriculi vitia, anorexiam, inappetentiam, tormina, calculum renum, neruorum imbecillitatem,
F scabiem, pruritum, & alia cutis mala. *Idem.*

De balneo Sultzbrun.

EST acidula quoq; in ditione Treuirensi ꝓpe oppidum *Meyen*, quæ nominatur *Sultzbrun:* & constat sale, alumine atq; chalcantho. Vtilis autem est cerebro, capitis defluxionibus, ventriculo imbecillo, ventri indurato, difficultati spirandi, calculosis, mẽsibus albis, fœcunditati mulierum, podagræ, neruorum duritiei, scabiei, & cutis vitijs. *Rulandus.*

De balneis Badenuilensibus.

BADENVILENSE balneum, quod intra Fribur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

burgum & Basileam situm est, multum sulphuris, salis autem petræ & aluminis modicum obtinet: in scaturigine quodammodo tepet, sed calor hic aliarum aquarũ influxu deperditur. * Potu viscerum tollit obstructiones, longasq; pellit febres, menstrua mouet, asthmaticis competit, & imbecillis ex frigore vẽtriculis: eius lotio contusis & luxatis medetur, scabiem, psoram, aliasq; cutis maculas emendat: vlcera maligna & phagedænas curat. Doloribus præterea ventriculi, iecoris, lienis, intestinorum & vteri confert, tumoribusq; eorum: item cachexiæ, lentigini, vitiligini, articulorum imbecillitati, & doloribus prosunt: curant deniq; podagram, intestina refrigerata, neruorum frigida & humida vitia, & calculum, &c. *Fuchsius, & alij.*

De balneis Vuattenuilensibus.

VVATTENVILENSES balneæ in Alsatia superiori sulphuris & salis petræ naturam obtinent: * quò fit vt asthmaticis conducant & ijs qui frigidiore sunt ventriculo: neruos humidiores confirmant, renibus etiam arenosis medentur. Sanant præterea asthma, dyspnœam, anorexiam, lassitudinem membrorũ, calculum renũ, tumores, vlcera, scabiem, pruritũ, cutis vitia, morbos phlegmaticos, & humidos. *Iidem.*

De balneis Vuillingensibus.

VVILLINGENSES ad Hercyniam syluam sitæ (quod Nouum balneum appellatur) sulphur, & alumẽ suis produnt viribus: * siquidem & defluxiones exsiccant, stomachumq; & imbecilla membra corroborant.

De balneis Brintzbachensibus.

BRINTZBACHENSES cupro constant & ferro: * hinc earum aqua si bibatur, febres absumit quartanas, & lienis obstructiões liberat. Externa lotio visum acuit, calculo renum vtilis, vlcera maculasq; terget, leprasq; incipientes. Sanat præterea quartanam, abscessus veteres, pruritum, scabiem, & impetiginem.

De balneis Kibbadensibus.

BALNEVM (quod *Kibbad* nominatur) vnum distans à Friburgo miliare, suas à cupro & pauco sulphure vires habet: * oculis est accommodatissimum, calculos renũ expellit, & malignas curat scabies, prurituniq; compescit. Sanat præterea asthma, raucedinem, vocis nocumenta, thoracis frigidos affectus, hydropem, vlcera maligna, tumores, œdemata, fistulas gangrænas, pustulas, cancrum, stupores, conuulsiones, ventriculum imbecillem, articulorum morbos, mollificationem neruorum & membrorũ, omnes deniq; affectus frigidos & humidos.

De balneo (Glotterbad.)

QVOD verò *Glotterbad* dicitur intra Friburgum & *Vualdkirchen* situm, sua scaturigine cuprum profert cum pauco sulphure: * ictericis vtilissimum est, lienis etiam obstructiones expedit, frigido & humido ventriculo & bulimię cõducit, vt & febribus diuturnis. Curat præterea oculorum caliginem, oris, glandularum & vuæ
A vitia, narium & sedis excrescentias, vlcera sordida, iecinerosos, & scabiem.

De balneo Zuckenthalensi.

BALNEVM *Zuckenthaler* dictum non procul à Friburgo & *Vualdkirchen* distans, sulphur in se continet, alumen, sal & halinitrum: * quo fit vt hydropicis, asthmaticis, vtero refrigerato & albis menstruorum profluuijs conducat: compe-
tit etiam scabiosis & lassitudini. Confert prætere-
B ea conuulsionibus, stupori, oculorum caligini,
aurium tinnitui, congelationi, subeth, mollificationi neruorum, paralysi, oscitationi, ructui, scrophulis, pruritui, pustulis, polypo, acrochordonibus, maculis, tumoribus flatuosis, difficultati spirandi, omnibus morbis frigidis & humidis, vlceribus malignis & serpentibus, omnibus deniq; cutis vitijs.

De balneo Vogtspergensi.

VOGTSPERGENSE proximum oppido
C quod *Burcken* dicitur in Alsatia situm, copiosum
prodit halinitrum, aluminis parum & sulphuris. * ad scabiem, pruritum & lassitudinem valet: aqua pota viscerum tollit obstructiones, icterum curat & febribus adeò conducit, vt qui hac in cibis & potu assiduè vtuntur, à febribus immunes existant.

De balneo Sultzensi.

SVLTZENSE balneum à Friburgo miliaria
duo distans prope oppidum *Sultzberg* dictum,
D sale constat, & bitumine: * tumefactis conducit
genitalibus vteroq; & neruis imbecillis, & quibus à colica vires deiectæ sunt. Hoc habet incommodi: nam si caput hac aqua madefiat, nimia humiditate intumescit.

SVLTZENSE à pago *Sultz* dictum, à Moltzhemio medium distans miliare, vires Huberensium balnearum æmulatur.

De Fontibus Acidis & primò de balneis Aegrinis.

E
ACIDI fontes hi sunt in Germania notissimi: in sylua Bohemica in vrbe Aegera fons est ꝙ Acidulus nominatur, & in vicinia plures quos Feroces appellant: mixtũ in his est cuprũ & ferrum chalcantho. * Pota horũ aqua, viscerũ calorem, febresq; fugat, internasq; tollit obstructiones, & quicquid in corpore prauum delitescit, euocat: vẽtriculum roborat, deiectãq; restituit appetẽdi facultatem, mulierum mẽstrua sistit, aliasq; præ-
F ter naturam factas hæmorrhagias: lotio scabiẽ,
maculas & alia cutis vitia emendat.

De balneis Vberkingensibus.

VBERKINGENSE balneum in Vlmensium ditione propè oppidum *Geyslingen* in vico *Vberkingen* respondet viribus Geppingensi balneo.

De balneis Nideravensibus.

NIDERAVENSIS fons prope Rotenburgum ciuitatem ad Neccarum sitam ferrum sua scaturigine prodit sulphurque copiosius quàm Geppingẽsis, quibus etiam chalcanthum est admixtum: gratus est huius aquæ potus, ꝙ clara sit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

& translucens. Haud procul ab hoc alij duo fontes scaturiunt prioribus efficaciores, ad inhærentes internis visceribus humores euocandos.

De balneis Deynachensibus.

DEYNACHENSIS in Hercinia sylua passus mille distans ab oppido Kalb ob aciditatem potui acceptus est, suas à ferro, cupro, & chalcantho vires sortitur: ⋆ ad viscerum obstructiones expediendas vtilis, sitim sedandam febresque, & icterum, stomachumque roborandum: externa lotio externos cutis affectus emendat: ibidem alius quoque paulò altior conspicitur earundem virium.

De balneis Federinis.

IN RHAETIA fons est acidus quem Federis nominant, alumen continens & cuprum cum pauco sulphure: vinum acidulum claro colore & sapore imitatur: ⋆ ventriculi concoctionem iuuat, & sanguinis sputo conducit, diuturnas febres, podagram & nimios mulierum fluxus curat, calidis & biliosis affectibus vtilis existens. Spuma quam huius aquæ decoctio producit exiccata & vlceribus aut abscessibus inspersa, plurimum conducit.

De balneis Antigastrensibus.

AD HERCINIAE syluæ introitum prope oppidum Oppenacum dictum fons exilit acidus alumen producens, sulphur & chalcãthi parum, qui Antigastrensis dicitur. * Caput, renes, aliaque viscera expurgat: ventriculum non tamen ex quauis causa imbecillum roborat, sed si sit prauis refertus humoribus. Ad cutis vitia plurimum quoque valet, ruptaque & contusa membra.

De balneis Birckenfeldensibus.

IN PALATINATV fontes duo sunt, quos Hundsruck nominant: ex ferro, cupro & chalcantho prodeunt: alter à planicie Byrckenfeld dicta mille passus distat in sylua Eberswald. Alter propè Leuningã haud procul ab vrbe Symmern maior est, & acidior. ⋆ calidiori ventriculo, & hepati competens, lienis obstructioni, & artuum dolorib. Ad cutis vitia plurimum valeret, si modò medicis notior existeret.

De balneis Treuirensibus.

APVD TREVIRENSES tres sunt aciduli fontes: vnus prope monasterium S. Matthiæ. Terram luteam (Germanis Berggeel dicitur) & ferrum præterfluit. Oppletum prauis humoribus ventriculum expurgat, & roborat, & appetentiam excitat: lotio externos discutit tumores, & alia curat cutis vitia. Alter prope pagum est quem Lonquich nominant, chalcanthum & ferrum prodens. Hic priore purior est & clarior. Tertius hisce similis in Mettersdorff est.

De balneo Niderborn, & Oberborn.

AD MOSERAM fluuium duo fontes acidi ijsdem penè viribus ex ferro, cupro & pauco chalcantho erumpunt, quorum vnus, Oberborn, al-

A ter verò Vnderborn aut Judenborn vocatur. ⋆ Viscerum iuuāt concoctionem, & cibi fastidia discutiunt, obstructum lienem & renes expediunt, & calculos expellunt. Ad alios etiam cutis affectus valent. Salutares præterea sunt capitis defluxionibus, membris paralyticis, conuulsis, aut ruptis, neruis induratis, dolentibus, oculorum caligini, excrescentijs carnosis, carni superfluæ, sanguinis fluxionibus quibuscunque: sudores immodicos compescunt: sterilitatem amouent: i-
B tem tumoribus omnibus, pruritui, scabiei, impetigini, vitiligini, lichenibus, vlceribus, & externis vitijs alijs conferunt.

De Conderthal.

IN VALLE quam Conderthal vocant prope oppidum Memmingen fons scaturit alumen referens, halinitrum, & sulphur, cum pauco chalcantho. ⋆ Pituita ventriculum potu purgat, eundemq; roborat: lotione verò neruos ex pituita
C induratos emollit, & depascentia curat vlcera.

De Bassenheim.

FONS BASSENHEIMER dictus, haud procul ab arce nobilis Anthonij Waldbot, alumen præterlabitur, halinitrum & sulphur. ⋆ Potu viscosos ventriculi humores exterget, & viscerum tollit obstructiones, lienis & vteri tumores discutit, scabiem & lepram lotione curat.

De Kesselbrun.

D PROPE pagum Mendich dictum fons eximius instar feruentis in aheno aquæ (vnde nomen Kesselborn obtinuit) ex ferro, chalcantho & cupro ebullit. * Calorem & sitim sapore gratissimo compescit, & ventriculum roborat, hepar concalefactum refrigerat, lienis & renum obstructiones soluit, bilem purgat, hinc febres diuturnas excutit: nephriticis conducit & neruos articulosque lotione roborat, scabiem & alia cutis vitia emendat.

De Ponterborn.

E FONS PONTERBORN passus ab Andernacho mille distat. Mixtum habet ferro chalcanthum & alumen.* Senibus & membris lassitudine oppressis est cōmodissimus: ijs item quos & calor & sitis infestat. Hepatis, lienis, & renum obstructiones liberat, biliosos educit humores febresq; domat contumaces: ventriculum imbecillum terget ac roborat, hydropem curat, & lu-
F bricos confirmat vteros: externis quoque competit affectibus.

De Heylborn.

HAVD procul ab hoc alius exilit Rhenum versus, qui à suis (quas obtinet eximias ad restituendam ægris sanitatem) viribus HAILBRVN dicitur. Multum salis obtinet (vnde non absque causa veteribus Halbrun, quasi salis fons dictus fuit) at sulphuris, & ferri modicum. Id huic est peculiare, quòd nihil impuri velut pulueres, aliasque sordes tolerat, sed ebullitione subitò eructat. * Hepatis, lienis, & renum obstructiones aperit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

aperit, febres tertianas,& quartanas curat, vri-
nas mouet, ſanguinem expurgat, hydropico-
rum aquas ducit,& vterum pituita refertum ex-
terget. Viribus etiam pollet ad externos tumo-
res, ad iſchiadem, podagrã, aliosq; cutis affectus.

De balneo Ahr.

Prope Arweil & Synzig oppida, ſunt acidæ
ex ferro, & ſulphure compoſitæ. Proſunt ven-
triculo, ſpleni, arthriticis, paralyticis, colicæ, & i-
liacæ affectioni. *Rulandus*.

De balneis Annæbergenſibus.

Effertvr fons ab Annæbergo iuxta Vi-
ſam pagum in Miſnia apud Hermunduros ſub-
tepidus ex terra aluminoſa, cui vena cuprea py-
ritem gignens, iungitur. Proſunt huius aquæ ca-
tarrho, rheumati, cephalalgiæ, capitis grauitati,
lethargo, epilepſiæ, paralyſi, ſpaſmo, ſtupori, ocu
lorum ſuffuſionibus, ophthalmiæ, aurium tin-
nitui, aſthmati, diſpnœæ, ſputo ſanguinis, tuſſi,
phthiſi, mammis laxis, vomitionibus, nauſeæ,
colicæ, fluxionibus alui, ictero, hydropi, ſpleni-
ticis, nephriticis, ſtranguriæ, renum & veſicæ
vlceribus, ſanguinis mictui, vteri morbis frigi-
dis & humidis, menſibus inordinatè fluentibus,
& albis, abortientibus, vteri procidentiæ, hæ-
morrhoidibus immodicis, teſtiũ tumoribus, ſe-
minis profluuio & articulorum doloribus. Con-
ferunt præterea arthriticis, chiragræ, podagricis,
iſchiadicis, ſcabioſis & ambuſtis. Valent quoque
aduerſus artuum tremores, neruorum rigores, &
reſolutiones, tumores pituitoſos, ſudore reſolu-
tos, varices tibiarum, ſtrumas, febres phlegmati-
cas & diuturnas, vlcera, exanthemata, elephan-
tiaſim, pruritum, impetiginem, vitiliginem, ab-
ſceſſus, contuſiones, perniones, & alia cutis vi-
tia. Porrò noxiæ ſunt calidis & ſiccis, ſanguineis,
cholericis, & melancholicis, ac harum comple-
xionum morbis. *Rulandus*.

De balneis Aquenſibus.

Ivxta Aquiſgranum ciuitatem Belgicæ e-
manant aquæ calidæ, ſulphure, ſale, ac alumine
infectæ: quæ proſunt vertigini, apoplexiæ, e-
pilepſiæ, paralyſi, arthritidi, chiragræ, podagræ,
iſchiadi, melancholiæ, obſtructionibus, & in-
flammationibus hepatis, lienis, renum, & pul-
monum, matrici frigidæ, morbis frigidis & hu-
midis: præterea calculum veſicæ ac renum cu-
rant, nec non ſcorbutum, oris vitia, hydropem,
tumores artuum, menſtrua alba: ſuppreſſa euo-
cant. Valent aduerſus virgam exulceratam, ma-
riſcas, intertrigines, morbum Gallicum, mor-
ſum ſerpentum: conceptionem adiuuant: con-
ferunt neruorum malis, ſpaſmo, & conuulſioni,
membris ruptis, contuſis, torpidis, diſtortis, &
reſolutis, ſcabiei denique, & omnibus vitijs cu-
tis. *Idem*.

De balneo Bellerthal.

Acidvla eſt in valle Bellerthal/ ex ferro,
chalcantho, & ſulphure pauco profluens. Vſus
eius eſt ad iecoris morbos, renum affectus, ſto-
machi imbecillitatem, articulorum mala, hydro-
A pem, colicam, ſcabiem, & cutis vitia. *Idem*.

De balneis Bertringenſibus.

Non longè ab oppido Treuirenſi Witlich/
ſcatent aquæ Bertringenſes tepidæ, alumine, fer
ro, ac modico ſulphure imbutæ. Vtuntur autem
ijs contra flatus, articulorum dolores, veſicam
exulceratam, dolores colicos, vrinæ incontinen-
tiam, menſes immoderatos, dolores dorſi, renes
refrigeratos, ſtomachi & lienis imbecillitatem,
febres chronicas, tympanitem incipientem, ſca
B biẽ, vlcera incurabilia, pruritum, impetiginem,
& alia cutis vitia. *Idem*.

De balneis Brigenſibus.

Aqvae calidæ Valeſiorum, ſulphure multo,
& alumine pauco effluunt ad Brixantam vr-
bem. Vſus harum eſt aduerſus ſpaſmum, capitis
tremorem, & deſtillationes, vertiginem, aurium
tinnitum, thoracis vitia humida, pulmonis ma-
la humida, reſolutionem, vteri humiditates, re-
C num arenas, & pituitoſa vitia, hydropem, ſterili-
tatem à frigiditate, lepram, ſcabiem, vlcera, ru-
pta, & contuſa. Porrò noxium eſt hoc balneum
cholericis: item affectis morbo Gallico. *Idem*.

De balneo Buretzheim.

Ivxta *Buretzheim* caſtellum acida eſt, ſulphu
ris & nitri particeps. Sanat neruos induratos, ar-
ticulorum tumores, ſcabiem, & cutis mala. *Idem*.

De balneis Dalfingenſibus.

Prope Vlmam ciuitatem fons ſcaturit, quẽ
D appellant *Dalfingerbad*, & *Gſundbrun*: conſtat i-
pſius mixtura ex ſulphure, atque alumine. Proin-
de valet contra omnes morbos phlegmaticos,
aſthma, capitis humiditates, & deſtillationes, ca
tarrhos, ventriculi intemperiem frigidam & hu-
midam, capitis mala omnia frigida & humida:
curat lethargum, apoplexiam, paralyſim, verti-
ginem, ſtuporem, neruos debiles, iecoris lienisq;
obſtructiones, colicam, iliacam: varia vitia ma-
tricis, menſes retentos, ſterilitatem mulierum,
E podagram, arthritidem, pruritum, ſcabiem, & o-
mnia cutis vitia. Calculos in renibus & veſica
frangit, expellitq;: oculorum lippitudinem ſa-
nat: valet contra aurium fluxum, & tinnitum:
contra tumores, hydropem, ſciaticam, tremo-
rem membrorum, iecoris, ſplenis, matricis, alio-
rumq; viſcerum frigiditatem: cachexiam tollit,
ſtranguriam & vrinæ ſtillicidium perſanat: me-
moriæ debili confert: nec non viſui, & auditui:
F appetitum excitat, omnia vitia mulierum, & chi
ragram perſanat. *Idem*.

De balneo Dunckelbrun.

Ivxta *Brubach*, oppidum ad Rhenum, aci-
da eſt, quæ vocatur *Dunckelbrun*, imbuta ferro,
chalcantho, & nitro. Prodeſt calori ſtomachi, ie-
coris, & renum: confert & vlceribus, nec non
ſcabiei, & cutis vitijs. *Idem*.

De balneo Ebenhauſen.

Fons acidus Ebenhauſanus prope Geppin-
gam oppidum ſcaturiens, qualitate & viribus
æquiparatur acidulæ Geppingenſi. *Idem*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De balneis Etingenſibus.

NON longè ab vrbe Baſilea circa Etigium pagum proſiliunt aquæ, infectæ multo ære, & pauxillo bitumine. Succurrunt autem capitis tineis, alopeciæ, hecticis, ictericis, ventriculo imbecilli, & præhumido, cachexiæ, vlceribus putridis, carbunculo, anthraci, conuulſionibus, membris rigidis, neruorum molliciei, ſcabiei, & cutis vitijs.

De balneis Fliechen.

CIRCITER mille paſſus à Baſilea ciuitate ſunt balneæ: quæ proſunt contra humores ſuperfluos, contractionem membrorum, vteri mala frigida, vomicas, vlcera putrida, neruorum imbecillitatem, ſcabiem, & alia cutis vitia.

De balneo Iungbrun.

PROPE *Rotvueil* oppidum balneũ *Iungbrun* nominatum à multis commendatur, aduerſus omnia vitia matricis, conſumptos ex morbo. reficit enim: vlcera ſanat: curat morbos capitis, pruritum, ſcabiem, & omnia vitia cutis.

De balneo Kerlich.

ACIDA in *Kerlich* vico, ex alumine & ferro profluit. Vtilis eſt ventriculo, membris nutritorijs, ſanguinis fluxui ſiſtendo, lieni extenuando, ſcabiei, & alijs cutis malis.

De balneo Keſuuaſſer.

PROPE oppidum *Ehingen* exiſtit balneum, quod incolæ nominant *Keſvuaſſer:* imbuitur ſale, nitro, ſulphure, & pauco ære. Vtile eſt capitis defluxionibus, catarrhis, oculorum lippitudini, ophthalmiæ, aurium humiditati, auditui debili, artuum dolori, articulari morbo, podagræ, chiragræ, nephriticis, calculo renum & veſicæ: obſtructiones iecoris, lienis tollit, ictero ſuccurrit: ventriculi vitio opem fert: confert appetitui proſtrato, vlceribus, ſcabiei, pruritui, fluxionibus omnibus, & morbis phlegmaticis, ſed viris potius quàm mulieribus.

De balneo Kißingen.

ACIDA iuxta *Kißingen* erumpit, infecta ſale multo, alumine ac chalcantho. Confert cerebro, capitis defluxionibus, vẽtriculo imbecillo, cõſtipationi vẽtris, difficultati ſpirãdi, calculoſis: menſtruis albis, fœcũditati mulierũ, podagræ, neruis induratis, ſcabiei, & alijs cutis vitijs. *Rulandus.*

De balneo Kronenberg.

IVXTA *Kronenberg* oppidum eſt fons acidus, ferro, nitro, & ochra imbutus. Valet contra obſtructiones viſcerum, calculos renum, & veſicæ, cibi faſtidium, ſcabiem, & cutis vitia. *Idem.*

De balneo Leonſtein.

IN comitatu Leonſtein aquæ frigidæ profluunt ex alumine, ſulphure, ac ære. Vſus earum eſt aduerſus febres antiquas, obſtructiones viſcerũ, ſudorem ſuperfluum, icterum, menſes albos rubroſque inordinatos, cholericos morbos, hydropẽ, abortum, calculum, cachexiam, artuum dolores, vomitiones, ſputum cruentum, vlcera, laſſitudinem, impetiginem, vitiliginem, pruritũ, ſcabiem, & alia cutis vitia. *Idem.*

De balneis Laubacenſibus.

A AD ſpatium duorum milliarium ab Vlma ciuitate propè *Vrſpring* cœnobium ſitum eſt hoc balneum ſulphuratum, ac nitroſum. Confert omni temperamento, omni ætati, omnibus vulneribus, & compunctionibus malè curatis: auxiliatur oſſium fracturis, capitis dolori, memoriæ imbecilli, viſus obſcuritati, omnibus defluxionibus, obſtructionibus cerebri, atq; neruorum:
B confert apoplexiæ, paralyſi, veterno, ſtupori, laſſitudini, auditui imbecillo, ſpaſmo, articulorum dolori, pruritui, ſcabiei, omnibus cutis vitijs, vlceribus, tumoribus, omnibus morbis matricis, & mulierum, menſibus albis, menſibus retentis, ſterilitati, alijsq; malis corporis, quæ ſanant Cellenſes & Piperinæ aquæ. *Idem.*

De balneo Leuck.

AD oppidum Valeſiorum nomine *Leuck* aquæ calidæ extant copioſo ære, & modico ſul-
C phure. Valent aduerſus conuulſiones, ſpaſmum, pulmonis vitia, oculorũ lachrymas & obſcuritatẽ, imbecillitatẽ ſtomachi ex intẽperie frigida & humida. Conferũt dyſpepſię, cibi faſtidio, iecoris, & lienis obſtructionibus, vitijs oris, glãdularum & vuæ: ſterilitatem remouent: contra abortum, vulnera incurabilia, catarrhos, & fauciũ mala valent: proſunt & frigidis humidisq; morbis: nec non membris fractis, conuulſis & ruptis, calculo renum, & veſicæ, hydropi: matricis
D intemperiem frigidam humidamq; curãt: item alui duritiem, vlcera maligna, vel malè curata ad ſanitatem ducunt: contra narium defluxiones, neruorum ægritudines, colicam, renum dolores mirificè auxiliantur: laſſitudinem membrorum tollunt, ſcabiem, & alia corporis externa egregiè perſanant. *Idem.*

De balneis Leuningenſibus.

IVXTA *Leuningen* ad oppidum *Simmeren* in
E ditione *Hundrruck*, fons acidus inficitur ferro, ære, atq; chalcantho. Prodeſt ventriculi, ac iecoris inflammationi, obſtructioni ſplenis, renibus calculoſis, ſcabiei, & cutis vitijs. *Idem.*

De balneis Loffingenſibus.

AQVAE frigidæ, ſale, nitro, ac alumine conſtant in *Loffingen* oppido Fürſtenbergenſi: quæ valent contra menſes albos, matricis ſtrangulationes, alui conſtipationes, ſterilitatem, ſanguinis fluxũ, defluxiones, capitis morbos frigidos:
F viſus obſcuritatem & aurium tinnitum tollunt: flatus internos diſcutiunt, humores corporis ſuperfluos conſumunt, pectoris anguſtiam & pulmonis ægritudines phlegmaticas perſanant: proſunt quoq; ſplenis inflationi, infirmo ſtomacho, febribus antiquis, laſſitudinibus, dolori ſpinæ, ſcabiei, & cutis corporis externis vitijs.

De balneis Lonquich.

PROPE Treuiros acidi fontes ſunt, vnus in *Lonquich*, alter in *Merteſdorff* vicis. Vſus horũ eſt contra ventriculum humidum, faſtidium cibi, tumores, ſcabiem, & cutis vitia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De balneis Mertesdorff.

ACIDVS in *Mertesdorff* virtute æquiparatur superiori acidulæ Lonquichicæ. *Idem.*

De balneis Montebaur.

IN ditione Treuirensi nõ longè à *Montebaur* oppido acidula emanat ferrata, sulphurata, & aluminata: quæ confert ventriculo, iecori, lieni & intestinis: febribus, vlceribus, torminibus, scabiei, & reliquis cutis vitijs auxiliatur. *Idem.*

De balneo Neubad.

AD oppidum *Villingen* in Hercinia sylua, balneæ sunt frigidæ, sulphure, & alumine imbutæ: quæ prosunt lassitudini membrorum, neruis humidis, rigidis, & distentis, iecinerosis, spleniticis, ventriculo imbecilli, spasmo, fluxionibus, articulis imbecillis, morbis humidis, & cutis vitijs. *Idem.*

De balneo Saurenthal.

CIRCA oppidum *Baccharach* acidula erumpit in valle, à cuius nomine vocatur *Saurenthal:* ferri, aluminis, ac nitri particeps. Vtilis est ventriculo, iecori, lieni, articulis, tumoribus laxis, scabiei, & cutis vitijs. *Idem.*

De balneo Spiegelbergensi.

IN comitatu *Spiegelberg*, non longè ab *Hamel*, acida existit, ochra infecta: quæ efficax est contra chiragram, podagram, tumores, œdemata, tophos articulorum, resolutionem membrorum, torporem, & vlcera caua: sistit fluxiones: excrescentias carnis cohibet: visum acuit: curat leprã, impetiginem, scabiem, morbum Gallicum, vulnera: prodest dæmoniacis, ictericis, surdis, & mutis. *Idem.*

De balneo Suenningensi.

MILLE passus ab oppido *Villingen* in vico Vuirtenbergico, nomine *Schuuenningen*, frequentatur balneum, particeps sulphuris atque aluminis: quod sanat membra contracta, conuulsa ex colica, calculum renum, lassitudinem, ventriculi mala, tumores, vteri affectus, pruritum, scabiem, & alia vitia cutis. *Idem.*

De balneo syluestri.

BALNEAE syluestres, vulgò *Vuildbad*, in ducatu Vuirtenbergensi non longè à *Pfortzheim*, oppido effluunt calidæ, infectæ sulphure, sale, & alumine: vel vt alijs placet, ære, & nitro, de quibus vide suprà in balneis Ferinis.

De balneis Teplicis.

MANANT hæ thermæ in *Teplitz* Bohemiæ propè Graupum, & inficiuntur sulphure, nitro, bitumine, alumine, saxoq; calcario: quæ sanant vertiginem, dolorem capitis, stuporem, tremorem, contractionem, neruorum contusionẽ, paralysim, articulorũ morbos, tumores artuũ, stranguriã: vermes necant: mẽstrua prouocãt: albos sistunt: curãt matricẽ humidam, coxarũ affectus, tumores inguinũ, bubones, gonorrhœã, vulnera, vlcera serpẽtia, atq; erodentia, hepatis intẽperiem, scabiem, lentiginem, vitiliginem, impetiginem, maculas, & alia vitia cutis. *Idem.*

A

De balneis Vberlingensibus.

FONS frigidus, plumbo, ære, ac sulphure erũpit iuxta Vberlingam ciuitatem: qui confert nephriticis, vesicæ ac renum calculis, fluxionibus, phlegmoni, hydropi incipienti, ardori vrinæ, & ambustis: appetitum excitat, concoctionem iuuat: prodest lepræ incipienti, ventriculo malo, membris imbecillis, impetigini, alphis, scabiei, & alijs cutis vitijs. *Idem.*

De balneo Villacensi.

B
MANANT hæ aquæ in Norico propè Villachum, participes gypsi, plumbi & sulphuris: quæ sanant icterum, ventriculum vitiosum, & intestinorum mala: obstructiones viscerũ reserant: curant vigilias, scorbutum, pustulas, guttam rosaceam, verrucas, rimas, vlcera omnia, scabiem, & cutis vitia alia, &c. *Idem.*

De balneo Vualdsborn.

SYLVESTRIS fons, vulgò *Vualdsborn*, erum
C pit iuxta syluã *Bitschervuald*, in comitatu *Bitsch*, & imbuit bitumine. Vtilis est capitis fluxionib. catarrhis, aurum dolori frigido, capillorũ defluuio, epilepsię, raucedini & grauedini: dentiũ dolorẽ tollit: oculorũ albuginẽ, & hypochysin curat: prodest tussi recenti, & veteri, dispnœæ, ventriculi dolori, & frigidis malis: flatus intestinorum dissipat: curat tormina, & intestinorum exulcerationes, ventris frigidam intemperiem, obstructiones viscerum, indurata membra, vl-
D cera maligna, vulnera difficilia: prodest calculosis, tumidis, vesicæ inflationibus, matricis suffocationi, & præcipitationi, & flatibus: item mensibus retentis, podagræ, chiragræ, ischiadi, articulorum dolori, lumbricis, vulneribus, lepræ, morsui serpẽtum, frigidis morbis, & doloribus, licheni, pruritui, scabiei, & alijs cutis vitijs. *Idem.*

De balneo Vueringensi.

BALNEAE Vueringenses, tribus ab Augusta Vindelicorum milliaribus sitæ sunt, in loco
E plano, spatioso, amœno, campestri, & palustri, iuxta collem, quem accolæ appellant *Leute*, indeque balneæ *Leutebad*, ab alijs *Vueringerbad*, à pagi vicini nomine nomen accepere. Sunt sulphuratæ, bituminosæ, & salsæ aquæ. Valent contra appetitus amissionem plurimum, articulorum immobilitatem, & dolores, apoplexiam, paralysin. Siquidem pituitam è capite, pectore, ventriculo & intestinis euacuant: sanant relaxationem, stomachi dolores, infla-
F tiones, & cruditates, oculorum lachrymas, ventris passiones, intestinorum lubricitatem, matricis mala, & dolores, hepatis intemperiem calidam, dolores renum, dysuriam, stranguriam, menses retentos, sterilitatem, colicam, hydropem, iecoris, & splenis frigiditatem: fluores sistunt: ficum, synanchen, & vuæ passiones curant, prosunt chiragræ, podagræ, ischiadi, apostematis laxis, & tumidis, vmbilico eminenti, calculo, asthmati, canino appetitui, tenesmo, scrophulis, vlceribus, furfuribus, & squamis capitis. Valent præterea aduersus aurium dolores.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tumores ani, vlcera purulenta, inflammata & A indurata, scabiem, oris torturam, fœtorem axillarum, vermes, partus difficultatem, secundinæ retentionem, pleuritidem, & morbos omnes frigidos atq; humidos. *Idem.*

De balneo Vuolckensteinensi.

AQVAE istæ propè *Vuolckenstein* in Misnia apud Hermunduros tepidæ scaturiunt, imbutæq; sunt permulto alumine, pauxillo pyrite atque bitumine: quæ conferunt furfuribus capitis, B lendibus, pediculis, catarrhis, oculorum lachrymis, & pterygijs, aurium fluxionibus & doloribus: tonsillas suppuratas, & oris vlcera curant: prosunt & columellæ laxatæ & pendenti, gingiuis carne superflua repletis, præhumidis, tumidis & inflatis: aduersus dentium dolores, morphæam, lentiginem, anhelosos, sanguinis sputum, dyspepsiam, & anorexiam, auxiliantur: vomitiones compescunt: sanant ventriculum refrigeratum, hepatis & lienis obstructiones, & in- C flammationes, hydropem, diarrhœam, & colicam pituitosam. Conferunt prætereà nephriticis, calculosis, vesicæ vlceribus, apostematibus, & scissuris vteri, sterilitati, menstruis albis, vel immodicis, vel inordinatis: hæmorrhoides superfluos sistunt: alarum, & inguinum sudores, & fœtores tollunt, sudores immodicos prohibent: medentur vnguium scabriciei, coli exulcerationibus, doloribus testiculorum, ambustis, pedum tumoribus, pernionibus, strumis, varicibus, & su D rarum tumoribus: auxiliantur podagræ, arthritidi, coxarum doloribus, neruorum resolutionibus, neruis frigidis, contractis, tremulis, pruritui, scabiei, impetigini, serpigini, & alijs cutis vitijs. Valent prætereà aduersus humores, & dolores, in musculis retentos, tumores phlegmaticos, pręduros, & flatulentos: aduersus vlcera rebellia, maligna, putrida, depascentia, & phagedænica: duritiem sanant: pus resoluunt: excrescentias carnis tollunt, cicatricem vulneribus inducunt, E &c. *Idem.*

De balneo Zollersbad.

PROPE oppidum *Veldkirch* ad Rhenum scaturiunt aquæ sulphuratæ: quæ sanant ventriculum imbecillum, vomitum, anorexiam: tumores, vlcera, frigidos & humidos morbos, scabiẽ, pruritum, & alia cutis vitia. *Idem.*

De Thermis Italiæ, ac primum de balneis Patauinis.

F IN COMITATV Patauino septem habentur thermæ, quarum præcipuum ac famosius est balneum Ebani, à Padua quinque milliaribus distans in confinibus ruris, Ebanum dicti, quod ex sulphuris, aluminis, nitri, salis & calcis mixtura constat. * Vnde capitis dolori antiquo confert, pectori humido auxilium præstat: tinnitui & sibilationi antiquis medetur: ventriculum humidum, hydropem, articulorum dolores, podagram, & vlcera corrosiua curat. *Sauonarola.*

De balneo Porretano.

IN COMITATV Bononiensi, thermæ habẽtur (*della Porretta* dicto) quadraginta milliaribus à Bononia distantes, quæ ex alumine, pauco sulphure, sale & nitro constant. * Omnem cerebri debilitatem remouent: oculorum ægritudinibus subueniunt: auditum reparant: paralysi linguæ opitulantur: asthmaticis conferunt: mẽstrua prouocant: splenis & hepatis obstructiones tollunt: hydropem curant: calculos & arenulas ex renibus pellunt: impregnationi conferunt: matricis humiditatẽ resoluunt: passionibus neruorum, doloribus iuncturarum, podagræ, scabiei antiquæ, tertianæ, & quartanæ conferunt. *Idem.*

De balneo Corseno.

IN COMITATV Lucano tria reperiuntur balnea, quorum primum ac præcipuũ balneum de Corseno nominatur, à ciuitate XVI. milliaribus distans. Constat ex sulphure, alumine, & nitro. * Quare calefacit & exiccat: calorem resoluit: capitis frigidis & humidis ægritudinibus opitulatur: asthmaticis & iuncturarum doloribus confert: sterilitati succurrit: vlcera curatu difficilia curat atq; exiccat. *Sauonarola.*

De Sancta Maria in Bagno.

IN ROMANDIOLA Castrum est (Sancta Maria in Bagno nuncupatum) apud quod tria sunt balnea, quorum mixtura ex sulphure, alumine, ferro ac ære participat. * Hæc catarrho humido, sibilo, tinnitui, paralysi, epilepsiæ, matricis humiditatibus, iuncturarum doloribus, scabiosis, leprosis, & vlcerosis conferunt. *Idem.*

De balneis de Aquis.

IN PISARVM comitatu quinque habentur balneæ, quarum præcipuæ sunt Balneæ de Aquis, à ciuitate sedecim miliaribus distãtes, quarum minera ferrea & aluminosa existit. * Omnem membrorum nutritiuorũ discrasiam calidam tollunt, hydropicis, & ictericis conferunt: renes mundificant: matricis humiditates compescunt: hepaticis & stomachicis auxiliantur. *Idem.*

De balneo Petriolo.

IN DVCATV Senensi plura habentur balnea, quorum famosius Balneum de Petriolo nominatur, à ciuitate quindecim miliaribus distans: cuius minera est sulphurea multum, & alumine participat. * Valde calefacit, resoluit, & exiccat: confert paralysi, spasmo, tremori, epilepticis, capitis dolori ex frigido: stomachum laxat: calido hepati nocet: splenem durum mollificat: intestinorum ventositates dissoluit: vuluæ duritiei medetur: scabiosis, vlceribus, podagræ, & sciæ opitulatur. *Idem.*

De thermis Grotinis.

IN COMITATV Viterbij complures reperiuntur thermæ, quarum primum locum habere vi-

re videntur Thermæ de Grota dictæ, miliare vnum à ciuitate distantes, quæ ex ferro & ære cõstant. * Membra relaxata, digestiuam, cerebrum & visum corroborant : appetitum prouocant: splenicis, hepaticis, nephriticis, podagricis & matrici conferunt. *Idem.*

De thermis apud vrbem veterem.

APVD vrbem veterem, nouem habẽtur balnea, omnia à prædominio aluminosa ferro participantia. * Vnde matricis, & iuncturarum passionibus frigidis & humidis conferunt: paralyticis, spasmo, hydropi, sodæ, podagræ, catarrho, vlceribus sordidis, neruis contractis auxiliantur: appetitum excitant: stomacho, hepati, & spleni succurrunt. *Sauonarola.*

De balneis Perusinis.

AD ciuitatem Perusij balneum habetur, Montis alti nuncupatum, cuius minera sulphure non multo, & asphalto participat : * ægritudinibus frigidis & humidis confert. *Idem.*

De balneis montis Catini.

APVD Castrum montis Catini, tria habentur balnea, salsa, quorum vnum antiquissimum, circa cuius circumferentiam nascitur tamariscus in magna quantitate.* Doloribus iuncturarum, & dorsi, podagræ, & sciæ confert. Alterum in duo diuisum est balnea : in altero viri, in altero mulieres lauantur. * Podagræ, Ischiæ, & scabiei auxiliatur. Tertium balneum nouum, per communitatem Florentiæ ordinatum.* Renum ob-

A structiones aperit, lapides frangit : soluit ventrẽ & vomitum prouocat, bibita aqua. *Idem.*

De balneis Aquensibus.

IN ciuitate Aquensi sunt balnea duo super plateam, quæ constant sulphure, alumine, & nitro. * Passionibus iuncturarum, articulorum doloribus, capitis & stomachi passionibus conferunt. *Idem.*

De balneis Siculis.

B IN Insula Siciliæ, quę pluribus gloriatur balneis diuersis in locis situatis, à prædominio maximè sulphurea. * Paralysi, spasmo, tremori, podagræ, sciæ, vlceribus, epilepsiæ conferunt: ventositates intestinorum dissoluunt. *Idem.*

De balneis Aquariis.

APVD Aquarium terra est à Regio Longobardo 25. miliaribus distans, balneum de Aquario nuncupatum : alumine participat. Viribus si-
C mile est balneo *della Porretta.* Idem.

De balneo Carpensi.

APVD castrum Brandulæ 34. miliaribus balneum Carpense habetur, quod constat exiguo sulphure, alumine & pauco sale. * Catarrhum sistit, capitis humiditates exiccat, oculorum humiditates tollit, lachrymas eorum compescit; stomacho humido, debilitati renum, renum & vesicæ vlceribus auxiliatur: menstrua alba tollit & corrigit : podagræ à causa frigida confert. *Idem.*

De Terris Sectio IIII.

TERRA *non minus ac prædicta elementa in vsum medicinæ venit. Siquidem alia*

- Venena *arcet* : *vt*
  - Terra *Armenia.*
  - Terra *Lemnia.*
- Astringit : *vt*
  - Terra *Ochra.*
  - Rubrica *Sinopica.*
  - Rubrica *fabrilis.*
  - Terra *omnis.*
  - Terra *Erethria.*
  - Terra *Samia.*
  - Terra *Chia.*
  - Terra *Selinusia*, *&c.*
- Discutit : *vt*
  - Terra *Cimolia.*
  - Terra *ampelitis.*
  - Testæ *fornaceæ, &c.*
- Abstergit : *vt Terra Melia, &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

TERRA seu BOLVS ARMENIA Galeni tēpore, in graui illa pestilentia primū in lucē venire cœpit colore pallido, hodie duorū est generū: alterū orietale, alterū nostras, quod multis locis nascitur, vbi sunt ferri fodinæ: vtraque rubricæ species est. Existimant nonnulli bolum orientalem ex Armenia aduehi, esseque illam ipsam, quam Galenus colore pallido, Arabes luteo, croco similem describunt. Cæterùm cùm illa sit rubra, non abs re dubitatur, an sit bolus Armenia. Alij putant veram esse terram Lemniam, quæ olim capræ imagine signabatur: aut eā potius, quæ Galeno rubrica Lemnia vocatur, à terra Lemnia differens. Nam rubrica manus inficit, terra verò minimè. Vtvt sit, existimamus alteram alterius loco vsurpari posse. Nostrate vti possumus in medicamentis foris applicandis: imò & intus, si ritè præparetur, hoc modo: Abluatur vulgaris noster bolus aceto acerrimo, vt quàm purissimus ab arenosa commistione reddatur, & iterum puratus exiccetur. Deinde quod siccatum est, ponderetur, tantumdemq; ponderis aceti capiatur cum quinta eiusdem ponderis parte olei: atq; ita in massam subigatur totus bolus qui ita paratus, in fictili Sigburgico reponatur, quoad subfossum in vino vel terra asseruetur per aliquot menses pro fermentatione: imò quò diutius ita fermentetur, eò melior reddetur. * Huius boli ita parati vsus non incongruus erit tempore pestilentiæ, quam misericorditer auertat Deus. *Medici Colonienses.*

Boli Armeniæ præparatio.

BOLVS Armenia in puluerem tenuissimum redacta, dissoluatur in phlegmate acido aluminis: tum separetur phlegma per balneum: & aliud superinfundatur. Id ter facito. Tum bolus in oleum perpingue conuertitur: quod igne lentissimo exiccetur, & in puluerem reducatur ad cohibendum sanguinem vndecunque fluētem aptissimum. *Quercetanus.*

SIGILLVM LEMNIVM, siue TERRA SIGILLATA officinarum, terra Lemnia Dioscoridis & Galeni esse debebat. Hodie duo terrarū genera Constantinopoli adferuntur: vna rubescens, in placentulas exiguas formata, characteribus Turcicis signata: altera ex cinericio colore candicans, maioribus formata placentulis, characteribus item signata Turcicis. Magno in precio sunt apud Turcas, maximeque commendantur aduersus venena: neque facilè earum copia haberi potest. Quæ Constantinopolim adferuntur, non è Lemno, sed alijs ex locis, multoque longiùs dissitis aduehuntur. Itaque arbitrandum non est, vllam ex iam dictis terram Lemniam esse. Rusa quibusdam è Lemno aduehi, veraque terra Lemnia esse creditur. Plerique bolum Armeniam Orientalem, veram esse terram Lemniam crediderunt. Sed nihil certi statuere possumus: magis tamen illi quadrare videntur terræ Lemniæ notæ, quàm duabus
A prædictis. Reperta est etiam in Melita terræ quoddam genus candidum leue, quod à circumforaneis impostoribus venditur, aduersus venena efficax. Itaque terræ Lemniæ loco commodè aut bolus Armenia ex Oriente petita, aut prædictarum aliqua sumi potest, tametsi Turcicæ aduersus viperæ morsus non admodum efficaces sint, multoque minus, quæ ex Melita adfertur. Verùm si bolus Armenia aduersus viperæ morsus eam haberet vim, quam terræ Lem-
B niæ tribuunt: terra Lemnia legitima sine controuersia esset, aut saltem illi securè substitui posset, & facile esset experimentum, quemadmodum de Turcicis terris in canibus à vipera demorsis periculum fecimus. nam quibus allium cum vino datum est, hi liberati sunt: quibus verò terræ suprà recitatæ, hi mortui sunt, aut magna cum difficultate liberati. Terræ sigillatæ officinarum, cum ne vna quidem nota
C Lemniæ quadret, nullus vsus esse potest, nisi in ijs duntaxat medicamentis, quæ foris adhibentur. hæc enim nihil præter manifestarum qualitatum operationem desiderant. *Medici Florentini & Colonienses.*

Lemnia terra, quam alij perperam Rubricam Lemniam vocant, vt docet Galenus 1. de Antidot. cap. 14. (Nam Rubrica Lemnia alia res est in Lemno proueniēs, ad alios vsus idonea quàm est sigillum Lemnium) putatur communiter esse ea, quæ in officinis vocatur Bolus Arme-
D nus orientalis: quod nomen illi à mercatoribus Venetis impositum fuit, itemque ab istis qui Venetias eam apportant: tametsi verus Bolus Armenus Orientalis alia res sit, hæcque opinio approbata fuit ab omnibus simpliciū peritis: cùm certum sit, eam non ex Armenia, sed ex Insula Lemno afferri, de eodem planè loco, quem Galenus 9. lib. de simplicibus Medic. describit. Quodq; verus Bolus Armenus esse nequeat, co-
E lor etiam in causa est, qui nimis ruber est, cùm Bolus sit colore pallido: & elapsi sunt octo anni, quòd quidam Græcus satis magnam copiam attulerit Neapolim, vnde longo tempore officinas suas pharmacopæi instruxerunt. Quanquam suspicio quædam accesserit, de impostura eiusdem medici Materatensis, qui multas cistas Materato ex regno Neapolitano Venetias aduexit & asseuerans esse verum Bolum allatum ex Armenia, multis mercatoribus eum vendidit, qui postea in idem regnum rursum attulerunt: vtq;
F omnia veritati magis essent consentanea, opera cuiusdam Græci ad eam rem adhibita curauit illum distrahi. Cum nihil aliud reuera esset quā Bolus qui reperitur ꝓpe Materatā: & iste locus postea mandato regio fuit occlusus. Quæ suspicio eò magis confirmatur, quòd Bolus ille à Græco diuenditus alteri qui hodie Materatæ effoditur ita planè assimiletur, vt etiam exercitatissimi in hac parte inter vtramque nullam differentiam reperire queant. Sed relicto Bolo Armeno vero loquentes de vulgari altero dicto Orientali, constat eum ferè ab omnibus non solùm ac-

cipi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

cipi pro succedaneo Terræ Lemniæ, sed etiam A
pro ipsa vera Terra Lemnia. Quanquam multi
viri prestantes in arte Medica asserant, hunc vul-
garem Bolum esse Rubricam, & non terrã Lem-
niam: idq; se scire aiunt, ab omnibus fide dignis
qui ipsum locũ conspexerint, & qui sciunt quo-
que in quo loco ipsa terra Lemnia colligatur,
quæ olim nullo alio quàm sacerdote tractaba-
tur, & qui insuper norunt vbi Rubrica effodia-
tur, quam dicunt esse illum rubrum Bolum Ar-
menum, quem Orientalem vocamus. Quod si B
illis fides non adhibeatur, addunt aliud argu
mentum, quòd scilicet nemo ausus fuerit affir-
mare, experientia comprobatum esse, hunc Bo-
lum, dictum Orientalem, sanare eos qui à serpẽ-
tibus sunt demorsi. Nec satis est dicere, ex Lem
no Insula afferri, nam in ipsa tres differentiæ ter-
rarum reperiebantur: prima erat præstantissi-
ma, contra omnia venena remedium certum:
altera Rubrica, quam vsurpabant fabri, & per-
hibent isti esse Armenum Bolum Orientalem, C
de quo loquimur. Tertia est qua vtebantur ad
pannos lauandos, quia abstergendi vim habe-
bat. Ex his postremæ duæ in Medicamentis nul-
lum vsum habebant, ideoq; concludunt, Bolum
vulgarem Orientalem non solum non esse Ter
ram Lemniam, sed ipsius loco quoque non esse
accipiendum. At cùm in hoc Bolo deprehenda-
tur nonnullus odor, & sapor aromaticus, multi
imò maior pars doctorum, non ita facilè istorũ
sententiæ assentiri voluerunt, sed potius existi D
marunt, eius vsum esse in Medicina idoneum,
& quòd reuera sit terra Lemnia. Quod tamen
nemo nisi qui proprijs oculis locum viderit, cer
tò affirmare potest. Sed & nos cum maiore par-
te doctorum hominum ponamus hũc loco Ter-
ræ Lemniæ. Non tamen silentio prætereundum
est, quòd aliqui impostores, quò eum vendibi-
liorem reddant, imbuant prius instar pastæ cum
aqua aromatica, quæ in ea quantitate additur,
quò fraus facilè occultetur, cùm non sit veri- E
simile, tantum odorem & facultatem per se esse
in ista terra: quæ interdum ex Cinnamomo
quoque illi conciliatur: quemadmodum vidi
Romæ ante biennium, tale frustum missum à
Cardinale Granuellano ad Castilioneum Car-
dinalem, propter aduersam eius valetudinem,
qui tamen paulò post obijt: cui itaque hic Bo-
lus suspectus esset, tutius substituere posset Ter
ram istam albam quæ ex Malta affertur, quoni-
am sæpissimè non solùm à Circulatoribus, sed F
etiam Medicis experientia probatum est, eam
mirificè contra venena serpentum & aliorum a-
nimalium valere: cum propter eandem causam
Terra Lemnia quoque assumatur. Nec forsitan
errabit, qui eius loco verum Bolum Armenum
acciperet, modò de legitimo eum haberi posse
certi essemus: nam sicuti ad pestis malignam
vim prodest, sic etiam non abs re dici posset con
tra maligna alia venena quoque omnia vtilem
esse. Cuius tamen rei, cùm nondum experientiã
habeamus certam, securius erit interea accipere
Melitẽsem terrã: in qua opinione, quoad vixit,
preceptor meus piæ memorię Lucas Ghin[9] fuit.

De Sigillo siue terra Sigillata vulgari nõ di-
cã plura, cùm iam omnibus manifesta sit fraus
quę cũ illa cõmittitur, atq; vnusquisq; iam sciat,
nullo modo eam esse vsurpandam. Neq; etiam
possum probare vsum Boli Materatensis, nam
tametsi propter suas qualitates manifestas pro-
culdubio vtilis sit, nimirũ in constringendo cor
pus, & in omnibus illis affectibus, in quibus op*
est exiccatione, aut facultate emplastica & astrin
gente, non tamẽ certi sumus ꝙ in malignis mor
bis sit efficax: cum hæc virtus ab ipso Climate
proficiscatur: nec possit superficialis similitudo
in Materatensi Bolo polliceri quoq; occultas &
interiores proprietates.

Ochram leuissimã, & omnino luteã elige-
re oportet, saturatã, nõ lapidosam, friabilem, na-
tione Atticam. Vritur hæc, & lauatur cadmiæ
modo.* Vis eius adstringere, erodere, collectio
nes & tubercula dissipare. Excrescentia in carne
reprimit, caua cum cerato explet, & articulorum
tophos comminuit. *Dioscorides.*

Rubrica Sinopis maximè probatur grauis,
densa, ad iecinoris imaginem vergens, calculo-
rum expers, concolor, cùm diluitur, impendiò
fusilis. Effoditur in Cappadocia, speluncis qui-
busdam, expurgataq; defertur in Sinopem vrbẽ,
in qua venditur: vnde cognomentum accepit.
⋆ Vim habet exiccatoriam, quasi inducẽdo ob-
struentem, & adstrictoriam, quapropter vulne-
rarijs emplastris, & pastillis exiccantibus, & ad-
strictorijs commisceri solet. Aluum sistit, in o-
uo sumta, aut clystere infusa. Datur iecinoris vi-
tio laborantibus. *Dioscorides.*

Rubrica fabrilis ad omnia Sinopide infe-
rior est. Optima Aegyptia & Carthaginensis,
lapidum expers, friabilis. Gignitur etiam in Ibe-
ria, quæ ad Occidentem spectat, ochra exusta, &
degenerante in rubricam. *Dioscorides.*

Omnis terra, ad medẽdi vsum recepta, sum-
mam & primam vim habet refrigerandi, mea-
tusque obducẽdi, occludendique: sed specie di-
stat, cùm alia adiunctis quibusdam ad alia sit v-
tilis. *Dioscorides.*

Eretriades duæ sunt: vna vehemẽter al-
ba est, altera cineritia. Optima habetur ad cine-
reũ colorẽ vergens, perquàm mollis: quæ si per
æramenta tractim ducatur, lineã violaceã refert.
Lauatur vt cerussa, aut in hunc modum. Teritur
seorsum, & cum aqua, vbi pessum ierit, humor le
uiter excolatur: siccata solibus, iterũ teritur in-
terdiu, adiecta aqua, vt vespere cõsidat: antelu-
canis colo excernitur, & demum in sole trita, si
fieri potest, digeritur in pastillos. Quòd si tosta
desideretur, pastilli magnitudine ciceris in ficti-
le perforatũ cõijciũtur, oreq; vasis diligẽter ob-
turato, supra carbones candentes contĩnẽter fol
libus perflantur: vbi verò cinis in fauillas se con
uertit, aut æreum colorem contraxit, exem-
pti reconduntur. * Vim habet astringentem,
& refrigeratoriam, leuiter mollientem. ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ua explet, & sanguinolenta conglutinat. *Dioscorides.*

Samia præfertur candida, leuis, tangenti linguæ glutinis modo adhærescens, mollis, succosa, friabilis: cuiusmodi est, quam aliqui collyrion vocant. Duæ enim species eius: vnam antè diximus: altera Aster appellatur, crustacea, & cotis modo prædensa. Vritur ac lauatur, vt Eretria, vimque consimilem habet. * Sanguinis reiectiones sistit: fœminis fluxione vuluæ laborantibus, cum flore syluestris punicæ datur. Testium & mammarum inflammationes, illita ex rosaceo & aqua, refrigerat: sudores arcet: contra serpentium morsus, & venena, pota ex aqua auxiliatur. Quòd si non sit in promptu, eius loco substituatur lapis hęmatites. *Dioscorides.*

Chia eligi debet candida, vergens ad cinerem, Samiæ similis. Est autem crustosa, albaque, sed fictitijs formis differens. * Vis eadem, quæ & Samiæ: extendit faciem, & erugat, atque splendidam reddit: colorem in facie, & corpore toto commendat. in balneo pro nitro deterget. *Dioscorides.*

Eadem præstat Selinvsia. maximè laudatur, quæ vehementer resplendet, candida, friabilis, & humore dilui celerrima. *Dioscorides.*

Cimoliae duo genera, candida, & ad purpureum inclinans. Optima existimatur, quæ innatam habet pinguitudinem, tactuque frigida sentitur. * Vtraque aceto diluta, parotidas, & alia tubercula discutit. Ambusta igne, si statim cimolia oblinantur, pustulas non sentiunt: testium duritias, & totius corporis collectiones cohibet: igni sacro imponitur. In summa, vtraque multum in medicina commendatur, si incorruptæ originis, nec spuria assumatur. *Dioscorides.*

A Quæ Pnigitis dicitur, colore ferè Eretriæ similis est, grandioribus tantùm glebis: manum si quis admoueat, refrigerabit: tactu linguæ vsque adeò glutinosa, vt pensilis hæreat. Cui effectus idem qui cimoliæ, paulò tamen infirmior. Hanc aliqui pro eretriade vendunt. *Dioscorides.*

Melia colore cineream eritream imitatur, aspera tactu: ea digitis friata, derasi pumicis modo crepitat. * Vim habet aluminosam, sed re-

B missiusculam, id quod gustu deprehenditur: modicè linguam siccat: purum corpus reddit, & colorem commendat: pilos extenuat: vitiligines & lepras abstergit. Pictoribus vsum præbet, vt colores diutius perennent. Emplastris viridibus, quæ chloræ dicũtur, efficaciter inseritur. Ex omni Melia terra, & omni alia in vniuersum, eligi debet recens, mollis, non lapidosa, friabilis, quæ cùm humorem attigerit, facilè resoluatur. *Dioscorides.*

C Ex Ampelitide terra, quæ pharmacitis nomine in Seleucia Syriæ nascitur, laudatur imprimis nigra, piceæ longos carbones referens, modicè alluosa, æquabili splendore quæ detrita, accepto oleo, statim eliquescit. Vitiosa censetur candida, & cinerea, quæ in liquorem non resoluitur. * Vim dissipandi & refrigerandi habet. ad calliblephara additur, tingendis capillis idonea. Vsus eius ad illinendas vites, sub germinationis tempus, vtpote cum innascentes ver-

D miculos enecet. *Dioscorides.*

Fornaceae testæ vehementer tostæ, crustas vlceribus obducunt: quare prurigio, & papularum eruptionibus medentur. Podagricis prosunt: strumas discutiunt, cerato exceptæ. *Dioscorides.*

Fornacvm terra, quæ retorrida fuluescit, eiusdem cum testa effectus. *Dioscorides.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De Metallis Sectio V.

- **Metallorvm** *alia alterant*
  - Conseruádo: *& vel qualitate*
    - Manifesta
      - Prima. *Sic alia*
        - Temperata: *vt Aurum.*
        - Intemperata
          - Calida *& sicca in gradu*
            - Secundo: *vt*
              - Ferrum.
              - Crocus *Martis.*
              - Cinnabaris, *&c.*
            - Tertio: *vt*
              - Flos *æris.*
              - Aes *vstum.*
              - Squama *æris.*
              - Aerugo *rasilis.*
              - Aerugo *scolecia.*
              - Diphryges.
              - Alumen. Sal.
              - Nitrum. Sulphur.
              - Chalcitis. *&c.*
            - Quarto: *vt.*
              - Chalcanthum.
              - Auripigmentum.
              - Sandaracha.
              - Chrysocolla.
              - Misy. Sory.
              - Melanteria.
          - Frigida: *in*
            - Primo: *vt Stimmi.*
            - Secundo: *vt*
              - Argenti *scobs.*
              - Spuma *argenti.*
              - Argẽtum *viuum.*
              - Plumbum.
              - Plumbago.
              - Plumbum *vstum.*
              - Plumbum *elotum.*
              - Plumbi *scobs.*
              - Cerussa.
      - Secunda. *Sic alia*
        - Astringunt: *vt*
          - Cadmia, Thutia.
          - Pompholyx.
          - Spodium.
          - Antispodium.
          - Alumen, Aerugo.
          - Chalcanthum.
          - Cinnabaris, *&c.*
        - Glutinant *& cicatricem inducunt: vt*
          - Plumbum *elotum.*
          - Gypsum, Alumen.
          - Cadmia, Aes *vstum.*
          - Stimmi, *&c.*
    - Occulta: *vt Alumen, &c.*
  - Corrumpendo: *vt Venena*
    - Argentum *viuum.*
    - Argenti *spuma.*
    - Auripigmentum.
    - Cerussa.
    - Calx.
    - Gypsum.
    - Sandaracha.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De metallis temperatis.

AVRVM (Ital. & Hisp. *Oro.* Gal. *Or.* Germ. Goldt) omnium metallorum præstantissimum est, ductile, colore lucido, illique persimili, quo cuncta a sole illustrantur. Insuper propria quadã attractrice vi pollet, qua respiciẽtium animos allicit, & disponit, vt ab ipsis illicò desideretur. Vnde quidam existimarunt, auro proprias quàm plurimas inesse dotes. In Italia propriæ sinceri auri fodinæ (quod sciam) nullibi extant. Atqui in Germania, Pannonia ac Transyluania eæ pluribus in locis habentur. Auri venam ijs omnibus locis crediderim gigni, vbi cœlum id causæ elementaris influat, ac disponat. Huius vena varijs lapidibus impacta visitur in asperrimorum montium visceribus. Verùm ea omnium præstantissima auri vena censetur, cui cæruleus lapis fuerit admixtus. tantò enim melior hæc, quantò ponderosior, & colore vigentior: adeò vt illa cæteras præcellat, quæ pluribus auri guttis scintillet, vel in qua plures auri lineæ intercursantes conspiciantur. Est etiã auri ferax diuersorũ fluminum arena. Siquidem proculdubio constat in Hispania Tagũ, in Thracia Ebrũ, in India Gangen & Pactolum, in Pannonia Istrum, in Germania Rhenum, in Italia Padum & Ticinum, aureas ducere arenas, à quibus arte quadam aurum omnium probatissimũ elicitur. Veruntamen non omnibus eorum litoribus aureæ eædem sunt arenæ. * Aurum in omnibus suis partibus æquale est, cor & vitalem facultatem mirum in modum corroborat: inferitur medicamentis, quæ atrabiliarijs competunt morbis. Adhæc vbi actuali cauterio sit opus, ignitum aurum cæteris præstat metallis, quòd vlcus inde exortum citius consanescat. In ore contentum, anhelitus graueolentiam tollit. Auri scobs porphyrite lapide læuigata, in ea medicamenta additur, quæ ad alopecias & lichenas parantur, tam intus in corpus sumptum, quàm extrà medicamentis exceptum. Hæc item eodem modo diutius læuigata, adeò vt tactum ferè effugiat, oculis immittitur ad roborãdam eorum aciem. Bibitur autem & ad cordis affectus, & animi mœrores. Cardiacæ, melancholiæ, cordis palpitationi, morbo attonito, comitiali, elephãtia co medetur: adhæc spiritus animales, vitalesque recreat. Vtendi ratio est, cùm vel candens iusculis, alijsue succis, vel destillatis intingitur, vel in puluerem redigitur, vel in oleum conuertitur. Si liquidum est, duæ, tres, aut plures guttæ ex vino maluatico assumuntur: si puluerem eius exhibere voles, scrupuli dimidium satisfaciet: humoris candente auro imbuti cyathus. Eligitur purissimum quodq; , siue ex asperrimorum montium visceribus, siue ex fluminum arenis colligatur. *Auicenna, Matthiolus, Andernacus.*

De metallis calefacientibus & siccantibus in gradu secundo.

FERRVM (Ital. *Ferro.* Gal. *Fer.* Hisp. *Hirro.* Germ. Eisen.) extenuat, siccat, resoluit: scobes ipsius candens vino & aqua extincta, stomachi imbecillitati, cœliacis, dysentericis, lienisq; abscessui auxiliatur: profluuio vrinæ, menstruorumq; , & sputo sanguinis, aqua cui ferrũ candẽs intingitur, potu conducit. Squama ferri ex ferro decidens dum aqua extinguitur ad eius indurationem, aliamue ob causam in fabrorũ officinis reperitur. De croco Martis, vide suo loco. *Andernacus.*

B CINNABARIS (Germ. Cinnober.) vera (quæ res mineralis erat) hodie ignoratur. Cinnabaris verò neotericorum factitia, est quiddam ex sulphure viuo & argento viuo simul vstis. proinde nulla ratione substitui debet pro cinnabari Græcorum, quæ vires habebat easdem cum hæmatite lapide, & tam rara erat, etiam ætate Dioscoridis, vt versicoloribus pictorum lineis vix satisfaceret: vnde eam incognitam esse fateri cogimur. *Medici Colonienses.*

C *De metallis calefacientibus & siccantibus in gradu tertio.*

FLOS æris grana quædam sunt minutissima, panici effigie, rubentia æris modo, quæ exiliunt ac erumpunt, quando æs per cola funditur, & aqua pura & frigidissima affunditur. Facilè reperiri potest in ærarijs officinis. Optimus est friabilis, in attritu fuluescẽs, milij effigie & numero, breuis, ponderosus, modicè splendẽs atq; cõstringẽs, qui delimatã æris scobẽ non recipit, qua sæ- D pe adulteratur. Sed id facilè deprehẽditur, cùm dentiũ illisu dilatantur ramenta. Fit aũt cùm æs fornacibus fusum, in receptacula delabitur, per cola fistularũ ad ea pertinentiũ. tum huic negocio addicti ministri, sordes expurgantes, aquam clarissimam infundunt, refrigerandi proposito: itaq; repentino concretu, ac addensatione, velut expuitur, & erumpit ante dictus flos. * Adstringit, & excrescentia coercet: offusam oculis caliginem emendat, sed magnopere mordet. Qua- E ternùm obolorum pondere datus, crassum humorem extrahit. carnosa narium, & sedis vitia absumit: eruptiones papularum cum vino cohibet. Candidius contra diuturnas aurium grauitates tritus, in eas per fistulam flatu impellitur: vuam, tonsillasq; reprimit, farina eius cum melle admota. *Dioscorides.*

AES vstum probatur rubrum, & quod contritu colore cinnabarim imitetur: nigrum verò plus quàm deceat, exustum est. Fit autem è cla- F uis solutarum nauium, fictili crudo compositis: subsperso sulphure cum sale pari, omnibus vicissim inspersis, fictile, circumlito figulari creta spiramento, fornacibus inditur, donec figlinum percoquatur. Quidam pro sulphure & sale alumen inspergunt. Alij sine sulphure ac sale, fictili multos dies vrunt. Alij sulphure solo vtuntur, fuliginem tamẽ excutiunt. Alij oblitos scissili alumine clauos cum sulphure & aceto, fictili crudo cremant. Alij in ænea olla aceto respersos vrunt, ac iterum & tertiò idem efficiunt, postea recõdunt. Principem locum tenet, in Memphide

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.334

de combustum: proximum, in Cypro. * Astringit, exiccat, reprimit, extenuat, attrahit: vlcera purgat, & ad cicatricem perducit: vitia oculorum emendat, excrescentias in carne consumit, nomas cohibet: vomitus ciet cum hydromelite potum, aut cum melle delinctum, illitúmue. Lauatur vt Cadmia, mutata quater die aqua, donec nulla prorsus sordes emergat. *Dioscorides.*

SQVAMA æris excussa ex Cyprijs officinarũ clauis, crassa quidem ipsa præstantior, quæ helitis, id est, clauaris nominatur. Sed ex vili promiscuoq; ære, aut candido, vitiosa intelligitur: quã, vtpote tenuem & inualidam, damnamus maximè, approbantes crassam, rufam, præsertim si aceti respersu æruginem contrahat. * Vim habet adstrictoriam, extenuantem, reprimẽtem & erodentem: nomas coercet, vlcera ad cicatricẽ perducit pota ex aqua mulsa, aquam trahit. Aliqui farina subactum dant in catapotio. Additur ad oculorum medicamenta: genarum namq; scabritiã absumit, & fluxiones exiccat. *Dioscorides.*

AERVGO (Germ. Spongrün.) rasa fit ijs modis. In cadum aut aliud consimile vas, acetum quã acerrimũ infunditur: superponitur inde inuersum æneũ vas præsertim concameratũ: sin minus, planum: sitq; obstructum, nullumq; habeat spiramentũ: exempto, quo doliolum obturaueris, operculo, decimam post diem insidens ærugo deraditur. Aut æris lamina in cadis super acetum ita suspenditur, ne ipsum attingat, & totidem post dies raditur. Aut massula æris, aut lamina vna plurésue vinaceis non recentibus, sed iam acescentibus conduntur, & simili modo versantur. Quin etiam ex delimata æris scobe æruginem facere licet: nec non è laminis, quibus bracteæ auri conclusæ malleo ducuntur, si quis eas aceto respergat, & ter aut quater verset, donec æruginem contrahant. Tradunt æruginem in Cyprijs metallis gigni, lapidibus quibusdam nonnihil æris habentibus, quibus ęrugo efflorescit: adduntq; per Caniculę æstus è quodam specu manare: sed illam paucam, & optimã esse: hanc speluncis effluentem, copiosam quidẽ & boni coloris, sed vitiosam, quòd lapides multos collegerit. Pluribus autem modis adulterãt: aliqui pumice admisto, alij marmore, alij atramento sutorio. Sed deprehendemus pumicem, aut marmor, dum pollice sinistræ manus madefacto, æruginis portiunculam altero atterimus: siquidem eam diffundi constat: marmoris aũt, pumicisq́; partes coeunt non dissipatæ, demũq́; tractatione crebra & humoris complexu dealbescunt. quin & dẽtium appressu: siquidem sincera cedit, læuis, & sine asperitate. Atramentum verò sutorium igne coarguitur: namq; si fictile, aut lamina adulterata ærugine illinatur, & feruẽti cinere, aut carbonibus incalescat, alterutrũ mutabitur, rubescetq; id, quod atramentũ sutorium acceperit: quòd id vstum suapte natura talem sortitur colorem. *Dioscorides.*

AERVGINIS, quam vocant scoleciam, duo sunt genera, quædam fossilis est, altera factitia ad
A hunc modum. In mortario Cyprij æris dimidiã
heminam aceti albi acrisq́;, pistillo cupreo conterito, donec strigmenti crassitudinem imitetur: deinde aluminis rotundi drachmam vnam, cum salis fossitij translucentis, aut marini quàm albissimi, solidiq́;, aut certè cum nitri pari pondere teritur in sole ęstuosissimis diebus, sub sidus caniculæ, donec colorem æruginis contrahat, & concretu strigmentosum fiat: vbi autem se in vermiculorum Rhodiacis similium speciem coege-
B rit, recondito. Efficax, & valde boni coloris redditur, si duas partes veteris, cũ vna aceti adieceris, & alia, quæ dicta sunt, peregeris. Sunt: qui æruginẽ rasilem, quæ in apparatu nõ respondit, gummi misto digerant in formas, & ita vẽdant. quod genus, vt vitiosum, improbat. Fit & quædã ærugo ab aurificibus, mortario & pistillo Cyprij æris, cũ vrina pueri impubis, qua aurũ ferruminant. Antedicta æruginũ genera vsto æri omnino respondent, sed magis effectu valent. Sciẽ-
C dum, fossilem scoleciã præstantissimã esse: derasam sequi: postremo loco factitiã. mordacissima tamen est hæc & magis astringẽs. Aurificum autem ærugo rasæ respondet. * Aerugines oẽs astringunt, extenuant, excalfaciunt, oculorum cicatrices emendant, lachrymas cient, nomas sistunt, vulnera ab inflammatione tuentur. Vlcera ex oleo ceraq́; ad cicatricem perducunt: callos, & sordida vlcera purgãt, cum melle coctæ: callum fistularum erodunt cum ammoniaco, colly-
D rij modo in eas adactæ. ad gingiuarum autem excrescentias, & extuberationem vtiles. Magnopere extenuant genarum crassitiem, cum melle illitæ: verùm post illitionem spongia ex aqua calida locus fouendus est. resina therebinthina exceptæ, cum ære & nitro lepras abigunt. Vritur ęrugo, quamcunque velis, minutissimè fracta, cõminutaque, in fictili patina, flagrantibus prunis superposita: versaturque, donec se mutet, & colorem cinereum concipiat: postea refrigerata
E reponitur ad vsum. Sunt, qui cruda olla eam vrant, vti dictum est: sed non prorsus eundem colorem cremata reddit. *Dioscorides.* Porrò æruginem, quòd colore sit viridi, officinæ ac medici in Italia æs viride nuncupant, & vulgari sermone *Verderame.* Verùm quamuis officinæ eo in vniuersum abundant: sinceri tamen parum ostendunt. Scolecia ærugine, ac fossitia destituimur: quòd altera (quod sciam) hoc tempore nõ paretur, altera verò ab ærarijs fodinis, vbi fortas-
F se plurima reperitur, à fossoribus non deferatur. Proinde cum harum copia non sit, eâ tantum vtimur, quæ ære in acetarijs cadis demisso, aut vinaceis iam acescentibus obruto, conficitur. Hallucinantur, qui credunt, æruginem & æris florẽ, vnam & eandem rem esse. *Mathiolus.*

DIPHRYGES quasi bis tostũ, est perfecti ęris veluti fęx subsidẽs, & cohęrẽs imę fornacũ parti: ablato ære post aquæ frigidæ effusionem visitur. acre est, vt æs vstũ. Pręfertur, quod saporẽ æris & æruginis habet, astringens & vehementer siccãs linguã, quod exusta ochra sibi non vẽdicat, quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tamen diphrygis vice venditur: adulteratur e-
nim ochra vſta, quæ vti diphiyges rubeſcit. Eſt
etiam alıud genus factitium, quod ex pyrite e-
roſo lapide fit, multos dies, vt calx, cremato, do-
nec rubeſcat, vt rubrica: deinde ſublatum repo-
nitur. Fiebat etiam è luti cuiuſdam Cyprij gene
re, hodie inuſitatum; priora verò duo genera
facilè reperiri poſſunt. * Vis eius aſtringere, pur-
gare, extergere, ſiccare, excreſcentia conſumere,
vlcera ſerpentia, & quę cacoethe vocant, ad cica
tricem perducere. Suppurationes, therebinthina
aut cerato exceptum, diſcutit. quod ſi ad manus
non ſit, eius loco marchaſita vſtus, aut æs vſtum
ſubſtitui poterit. *Dioſcorides.*

ALVMEN, Ital. *Alume.* Gal. *Alun.* Hiſp. *Alum
bre.* German. Alaun dicitur: huius apud veteres
tria fuerunt genera, liquidum, rotundum, ſciſſi-
le: quo duntaxat vtimur ſub nomine vulgari a-
luminis plumæ. Cęterùm quotieſcũq; in medi-
camẽti alicuius cõpoſitione alumẽ ſimpliciter
reperitur, ſciſſile intelligẽdum eſt veluti omni-
um efficaciſſimum. Optimum eſt candidiſſimũ,
valde aſtringens, graui odore, non lapidoſum,
non compactum, ſed plerumq; in capillamenta
quædam caneſcentia dehiſcens. Ex Aegypto ad-
fertur. Adulteratur lapide Amiantho, ſed guſtu
dignoſcitur, quòd non aſtringat. Præter iam re-
citata aluminum genera, factitia tria reperiun-
tur: nempe alumen fæcum, quod fit ex vini fæ-
cibus ſole ſiccatis, donec albeſcant, deinde v-
ſtis. Alumen catinum, quod fit è cineribus her-
bæ kali, ſeu Sodæ vulgaris. Alumen ſcariolæ: id-
q́ue fit è lapide ſpeculari, quem vulgò Specu-
lum aſini vocant. E' factitijs etiam ſunt alumen
Rocæ, & Zuccarinum: illud ex lapide candido,
interdum ſubrubro ſæpius præparato: hoc ve-
rò ex alumine rocæ, zacchaio, & oui albumine
paratur. Aluminis liquidi & rotundi loco ſatis
commodè vſurpare poſſumus alumen rocæ. A-
lumen craſſarum partium eſt. * Vim habet ex
calfaciendi, aſtringendi & expurgandi. Vlce-
ra putrida emendat, humida exiccat: carnem
ſuperexcreſcentem coercet: pruritum tollit, &
ſcabiem ſanat, &c. *Galenus, Dioſcorides, & Floren-
tini Medici.*

SAL, Germ. Saltz/Gal. *Du Sel.* Ital. *Salę*, Hiſp.
Sal, natiuus eſt & factitius. Natiuus vel in terra,
vel ad mare ex aqua marina, vel in lacubus, vel in
fluminibus, aut in fontibus. Natiui quamuis va-
riæ ſint differentiæ, diuerſiſq; locis reperiantur,
in vſum tamen medicum tres recepti ſunt: vide-
licet ſal Ammoniacus, vulgò Armeniacus di-
ctus, ſal gemmæ, & ſal Indus. Ex his verò ſalem
gemmæ duntaxat habemus, candidum, translu-
centem cryſtalli modo, eſtq; ſal foſſilis. Sal Ar-
meniacus hodie dictus, non eſt natiuus, ſed fa-
ctitius. Ex eorum genere, qui ſponte in aquis ge
nerantur, multæ ſunt differentiæ. Qui in mari
naſcitur, & in ſcopulis reperitur, ex ſpuma maris
conflatus, ſpuma ſalis appellatur. Qui in Iudææ
lacu gignitur, in quo & aſphaltus naſcitur, Sodo
meus vocatur, ab Arabibus ſal naphticus, ama-
A rus eſt. Hoc caremus, quẽadmodum & reliquis
natiuis in lacubꝰ aut fluminibus repertis. Facti-
tiorum varia ſunt genera, ſecundum materiam,
ex qua fiunt, differẽtia. Nam alia ex aquis ſal-
ſis generantur, veluti marinus: & qui ex fonti-
bus fiunt, vt ſal communis: alij ex cineribus (de
quibus ſuo loco) aliáue materia, quẽadmodum
ſal Alkali, qui fit ex herba kali, & vulgaris Arme
niacus, ꝗ in Alexãdria fit in balneis. Cæterũ ho-
die pro efficaciſſimo in medicina ſale gẽmæ vti-
B mur, qui foſſilis eſt, vt diximus, & in Germania,
alijsq; locis eruitur. Præfertur deinde marinus.
omniũ infirmiſſimus eſt vulgaris. Saccharũ cãdi
tametſi Auicẽna interdũ ſalem Indum appellet,
inter ſales tamẽ referẽdus nõ videtur. Is præter-
ea quẽ Dioſcorides ſalis florẽ, aut rectius maris
florẽ nominat, ſali multum diſſimilis eſt: nihil e-
nim aliud eſt quàm pinguedo quędã crocei colo
ris mari, Nilo, & alijs lacubus innatans: eo tamẽ
hodie etiã caremus. Qui propriè flos ſalis dicitur
C in ſalis fodinis reperitur, & in ipſis etiã ſalignis,
velut pollen quidã craſſiorẽ ſalem ambiens: te-
nuiorũ multò eſt partium quàm ſal, colore can
didiſſimo, interdũ cinereo, ꝗ inferior eſt, * Porrò
ſal omnis digerit, aſtringit, calefacit, ſiccat, ab-
ſtergit, reſoluit, & quicquid humidũ eſt, conſu-
mit, diſſipat: miſcetur medicamẽtis purgantibus
& alijs, quæ intrinſecus adhibentur: nec nõ glan
dibus & clyſteribus. *Medici Florentini.*

NITRVM, Germ. Salpeter. Gal. *Nitre.* Ital. *Ni-
D tro.* Hiſp. *Salitre* nominatur: huius apud vete-
res multæ erant differentiæ: natiuum, factitium,
& aphronitrum, quod veluti nitri flos erat. Ho-
die vnicum habemus nitri genus, nempe bora-
cem non excoctam, quæ quibuſdam nitrum
foſſile eſt: eoq́ue nitri loco vti poſſumus. Sal
nitri, tametſi proximè ad nitri naturam acce-
dat, nullus tamen eius in medicina vſus eſſe po-
teſt, præſertim in his, quæ intrò aſſumuntur.
Medici Colonienſes.

E SVLPHVR, Germ. Schwebel. Gal. *Soulfre.* Ital.
Solfo. Hiſp. *Piedre cufre* vocatur: huius duo ſunt
genera: viuum, quod ſpontè & per ſe naſcitur:
& ignem expertum, quod arte in fornacibus
fit. Optimum exiſtimatur viuum, quod apyron
vocant, nitedulæ modo ſplendidum, perlucens,
minimè lapidoſum. Probatur in genere ſulphu-
ris ignem experti, quod viret, ac præpingue
ſpectatur. Plurimum in Medo & Lipara gigni-
tur. Supradictum ſulphur calefacit, diſcutit, &
F celeriter concoquit. * Prodeſt tuſſibus, ſuſpi-
rioſis, purulenta extuſſientibus, in ouo ſum-
ptum, aut ſuffitum: præterea partus vſti nido-
re extrahit. Lepras, lichenas, ſcabros vngues,
cum reſina terebinthina miſtum, aufert: cum a-
ceto autem illitum, ad lepras efficax eſt: vitili-
gines tollit. Scorpionis ictibus addita reſina, me-
detur: cum aceto verò, draconis marini, ſcorpio-
niſq́; plagas ſanat. Pruritus toto corpore erum-
pentes, cum nitro deterſum ſedat: regiũ morbũ
emendat, inſperſum fronti cochlearis menſura,
aut in ſorbili ouo ſumptum. Facit ad grauedinẽ
& de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

& destillationes, sudores quoq; conspersum inhibet: podagricis cum aqua & nitro illitum, conducit: grauitatem auditus, suffiti nidore raptim per fistulam hausto, sanat. Lethargicos suffitu excitat: erumpentem vndecunque sanguinem sistit. Contusis auribus, cum vino & melle illitum, medetur. Chymici oleum seu balsamum ex eo adeò efficax conficiunt, vt neque viuum corpus, neque mortuum ad putredinem transire sinat: sed adeò integrum tueatur, vt neq; vlla cœlestis impressio, vel ab elementis profecta corruptio, vel ab ipso iam ortu inducta obesse ei possit. de quo vide suo loco. *Dioscorides, Andernacus.*

Chalcitis metallica res est, in venis ærarijs nata, mediæ inter Misy & Sory facultatis, medijq; situs. Præfertur similis æri, friabilis, nec lapidosa, nec inueterata, intercursantibus oblongis venis, splendentibusque: cuiusmodi est, quæ in Tuscia Italiæ parte inuenitur. In Germania etiam Chalcitidis genus reperitur, lapidosum, ponderosum, rubrum cum scintillis aureis. Præfertur Italica, potissimùm ad Theriacæ compositionem: ad reliquorum verò medicamētorum cōpositionem Germanica vti possumus. * Cæterùm Chalcitidi abstersoria vis inest, excalefaciens, & crustas vlceribus obducens: purgat, quæ oculis & eorundem angulis hærent. In genere leuiter erodentium est, &c. *Dioscorides, Medici Florentini.*

Chalcitis rarò Neapoli reperitur, quanquam Puteolis quoque reperiatur, sed in pauca quantitate. Quod si quis Chalcanthum admodum vetustum nactus fuerit, is in eo inueniet efflorescens Misy, & Chalcitidem, quæ Chalcitis cognoscitur, quòd colorem habeat æris, eumque lucidum. Suntque penes me multa frusta Chalcanthi, quæ iam quasi vniuersa mutata sunt in chalcitin, itemque alia in Misy, de qua mutatione Galenus in multis locis differit. Hæc Chalcitis tametsi in se cōtineat adhuc reliquias aliquot Chalcanthi, nondum omnino transmutati, nihilominus accipi potest illa tota pars, quæ iam mutata est, relicta ea quæ in medio integra remansit. Præterea Venetijs de natiua Chalcitide, & non transmutata haberi poterit, ab ijs qui amicitiam contrahunt cum peritis huius rei hominibus, qui illam à diuersis locis ad ipsorum vsum solent curare afferri.

De metallis calidis & siccis in gradu quarto.

Vitriolum: Germ. Victriol. Ital. *Vitriolo.* Gall. *Victriol.* Hisp. *Copparosa.* Græcis Chalcanthum, Latinis Atramentum sutorium appellatur, duplex est: factitium & natiuum. Natiuum in terræ venis, aut saxorum commissuris concretum reperitur: aut dum ex ijs guttatim distillat, partim ex ijs stiriarum instar dependet, partim in canalium fundum decidit. Hodie aliud item genus in terræ superficie cōcretum reperitur, quod vulgo Copparosa vocatur. Factitium etiam duplex est. Vnum, quod in Cypro peculiariter fie-

A bat, ex aqua quadam manante ex soryos, chalcitidis, & misyos fodinis, atq; in piscinas quadratas effusa, ibi spontè concrescebat. Alterum fit decocta aqua, in qua maduerit terra quædam atramentosa: vt hodie moris est in multis locis. Natiuum factitio præstantius est: ideò in eorum numerum Copparosa Cypria referri potest, cum sit aliorum penuria. E factitij generibus, Cyprium excellebat: cùm verò desit, vitriolum Romanum, aut Siculum vsurpari potest, veluti pręB stantissimum inter factitiorum genera. * Insigniter calefacit, maximeque astringit: ideò totius carnis naturam siccat, & in se contrahit. *Medici Florentini.*

Auripigmentum, Germ. Operment/Arsenict. Gall. *Orpin, Arsenie.* Ital. *Oprimento.* Hisp. *Oropimente* dicitur, aurum colore imitatur. Eius apud Dioscoridem duo genera. Vnum è multis squamis, vt altera alteri imposita videatur, constat: id si purum fuerit, nec vlli materiæ permixC tum, optimum existimatur. Alterum colore sandarachæ, hoc est rubrum, glandis effigie. Deligendum ergo aureo colore micans, è tenuibus squamis compactum, quod facilè finditur, & lapillis aut terræ permistum non est. Ex auripigmento natiuo fit artificiale, Arsenicum videlicet & Reagal vulgò vocatum. * Vim habet adstrictoriam & erodentem. Crustas cum vehementi vredine, & violento morsu excitat: reprimit quæ excrescunt, & capillos euellit. De oleo, D quod ex eo conficitur, vide infrà suo loco. *Medici Florentini.*

Sandaracha, Germ. Bergrot dicitur, lapis est in metallicis venis, plerunque cum auripigmento nascens, rufa est, cinnabaris colore, nonnihil ad luteum vergēs. quæ cùm vritur, fumum exhalat pallidum sulphurisque virus redolet, tametsi non consumatur. Facilè hodie legitima haberi potest: factitia tamen etiam fieri potest, si auripigmentum coquatur, donec cinnabaris E colorem contrahat, potestque veræ sandarachæ loco substitui. Sed animaduertendum est, Sandarachæ vocabulo apud Arabes vernicem intelligi, quæ nihil aliud est, quàm gummi iuniperi, non autem prædictum lapidem. Itaque curam adhibeant Medici, ne altera alterius loco indifferenter vtantur. * Vis eadem, & vstio, quæ auripigmento. Explet alopecias, resina excepta, & scabros vngues cum pice eximit. Contra phthiriasin ex oleo efficax est: tubercula cum adipe F discutit. Prodest ad narium, orisq; vlcera, & cæteras papularum eruptiones cum rosaceo: item, condylomata. Datur ex mulso, purulenta extussientibus, suffitur quoque cum resina, aduersus veterem tussim, rapto per fistulam nidore: vocem expedit cum melle delincta: suspiriosis cū resina in catapotio optimè datur. *Dioscorides, & Florentini.*

Chrysocolla siue borax natiuum, genus nitri fossilis est, ab Armenia, & Macedonia, & Cypro translatum, in aurarijs, argentarijs & ærarijs fodinis repertum. præstantissimum est Ar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

menium,æratium praſſini coloris: ſaporis nitro- A
ſi cum aliquali amaritudine , & ſubſtantia dura.
Iiſdem in locis reperitur,arenæ per ſe ſimile,aut
materiæ metallicæ permiſtum , ſed quod abra-
ſum arenæ ſimilitudinē gerit. Huius vſus eſt in
medicamentis & aurifabrorū officinis,quemad-
modū apud veteres Chryſocollæ. Factitia Chry
ſocolla Germ. Burris. Gall. *Colle à or,ſouldure d'or,*
borax. Ital. *Borras.* Hiſp. *Borrax à atincar* dicitur,
ex pueri vrina in æreo mortario trita piſtillo æ-
reo fiebat. Hæc Medicis in vſu fuit. Sunt etiam- B
num aliæ factitiæ, quæ pictoribus tantùm ſer-
uiunt. * Vis Chryſocollæ ad purgandas cicatri-
ces: excreſcentem carnem coercet,aſtringit, pur
gat,excalfacit,& modicè corpus mordēdo exeſt.
Inter medicamēta intelligitur, quæ vomitiones
concitant,& necem inferre poſſunt. *Dioſcor.*

M i s y aſſumendum natione Cyprium , auri
ſimile, durum , quod friando auri colorem imi-
tatur , & ſtellæ modo ſplendet. * Vim habet &
vſtionem,cum chalcitide eandem, præterquàm C
quòd pſoricum ex eo non conficitur , exceſſus,
defectuſque ratione tantùm differens. Aegy-
ptium autem cæteris præſtat , vtpote quod effi-
cacius habeatur , ſed ad ocularia medicamenta
multò ſupradicto inferius. Quòd ſi deficiat,eius
loco ſumi poterit vitriolum vetuſtum , vſtum.
Dioſcorides.

S o r y exiſtimarunt aliqui melanteriam eſſe,
aberrantes : ſiquidem ſui generis eſt ſory,ei non
abſimile. Verùm ſorei virus ineſt graue,& nau- D
ſeam mouens. Inuenitur etiam in Aegypto, &
alijs quibuſdam regionibus,vt in Libya, Hiſpa-
nia,& Cypro. Præfertur Aegyptium,quodque
frianti nigrius apparet, in multa foramina dehi
ſcens, ſuppingue , inſuper aſtringens , & olfactu
deuorationeque magnum virus olens,ita vt ſto-
machus in vomitiones effundatur. Quod autem
friatum ſcintillas miſyos modo non emittit , &
alterius generis eſſe,& inualidum,cēſendum eſt.
* Vim & vſtionem ſupradictis ſimilem habet. E
Dolori dentium cauernis inditum medetur, eoſ
que labantes firmat: iſchiadicis ex vino infuſum
auxiliatur: illitū cum aqua,varos extinguit. Me-
dicamentis admiſcetur, quæ capillos denigrant.
Hæc autem ferè omnia , & alia , quæ vſtionem
experta non ſunt , peruſtis validiora eſſe exiſti-
mantur: præter ſalem,& vini fæcem,nitrum,cal
cem, & conſimilia , quæ cruda remiſſiora ſunt:
combuſta enim viribus efficaciora redduntur.
Dioſcorides. F

M e l a n t e r i a geminæ eſt originis : quæ-
dam in faucibus cuniculorum , quibus æs erui-
tur, ſalis modo concreſcit. Alia verò in ſumma
facie ſupradictorum locorum coit , quæ terrena
eſt. Quinetiam inuenitur in Cilicia,& alijs qui-
buſdam regionibus, foſſilis quædam . Præſtat,
quæ ſulphuris colorem trahit,læuis,pura,æqua-
bilis,& quæ contactu aquæ confeſtim nigreſcit.
* Vim cauſticam eam obtinet,quam & miſy. Si
deficiat,eius loco accipiatur vitriolum,aut cop-
patoſa dicta. *Dioſcorides.*

De metallis frigidis in primo.

S t i m m i, vel S t i b i v m, vulgò A n t i m o-
n i v m, German. Spießglaß. Gall. *Antimoine.* Ital.
Antimonio. Hiſpan. *Elalchol* dicitur, optimum,
quod ſplendidiſſimum eſt,modoq́; nitedularum
emicat,confractu cruſtoſum,nihil terræ aut ſor-
didi habens,friabile: * Vis eius aſtringere,mea-
tus obſtruere, refrigerare, excreſcentia in carne
cohibere, vlcera ad cicatricem perducere, ſordes
& vlcera oculorum expurgare: ſiſtit & ſanguinē
è cerebri membrana profluentē. & vt in vniuer-
ſum dicatur,vis vſto plumbo ſimilis eſt, &c. Ex
ſtibio paratur oleum, & vitrum, medicamētum
purgatorium,de quibus ſuo loco. *Dioſcorides.*

De metallis frigidis in ſecundo.

A r g e n t i ſcobs ſeu ramentum, quod Lima
tura vocatur,aut ſcoria, aut helcyſma,aut encau
ma, molybdænæ vim habet. * Confert humo-
ribus viſcoſis,ſcabiei,pruritui,vlceribus,tremori
cordis,& oris fœtori. De liquore,qui ex argento
chymicè conficitur, vide infrà ſuo loco. *Dioſco-*
rides, Andernacus.

S p v m a argenti , vulgò L i t h a r g y r i v m,
Germ. Glet/Silberſchaum dicitur, lapis eſt è plum
bo factus: plumbum enim dum ſecunda fornace
excoquitur, aut ſolum, aut metallo aliquo per-
miſtum,partim in lithargyron, partim in plum-
baginem vertitur. Duo ſunt eius genera: vnum
colore aureo,alterum argenteo : quo fit, vt illud
lithargyros auri , hoc lithargyros argenti nomi-
netur. Inde verò hæc differentia nata eſt, quòd
alterum altero maiorē vim ignis paſſum ſit. Li-
thargyrium auri præfertur: hodie notiſſimum.
* Vis aſtringere,mollire,caua explere,excreſcen
tia in carne reprimere, ad cicatricem ducere, re-
frigerare,& occludere, &c. *Medici Florentini.*

A r g e n t v m viuum, Germ. Queckſilber: Gall.
Vif argent. Ital. *Argento viuo.* Hiſp. *Azogue,* du-
plex eſt,natiuum & factitiū. Fit ex minio,quod
abuſiuè Cinnabaris dicitur, patinis fictilibus im
poſita, ferrea concha cinnabarim continente, &
calice cooperta argilla ſuperlita, carbonibus ſuc
cendunt. Siquidem deterſa fuligo,qua calici in-
ſidet,refrigerata in argentum viuum coit. Quin-
etiam inuenitur in argentifodinarum tectis ſtil-
latim concretum. Alij per ſe in metallis inueniri
tradunt. Seruatur in vitreis, aut plumbeis, aut
ſtanneis,aut argenteis vaſis: ſiquidem aliam ma
teriam omnem exedit , & defluere facit. * Po-
tum vim pernicialem habet : ſuo enim pondere
interna exeſt. Remedio eſt lac multum ſubinde
potum , & vomitionibus reiectum , aut vinum
cum abſinthio,aut apij decoctū,aut ſemen hor-
mini, aut origanum , aut hyſſopum cum vino.
Auri limata ſcobs,id eſt,ramentum quàm tenuiſ
ſimum epotum,mirabili eſt auxilio. Cæterùm
ex argento viuo conficitur Mercurius ſublima-
tus & præcipitatus, & oleum: de quibus ſuo lo-
co. *Dioſcorides.*

P l v m b v m, Germ. Bley. Gal. *Plomb.* Ital. *Piom*
bo. Hiſp. *Plombo* nominatur,humida conſtat na-
tura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tura, frigore congelatum: item aërea & terrestri, sed pauca. fit ex illo pila, seu mortarium, & pistillum, ad vsum medicum. Quicunque enim humor in eo aliquandiu residet, multò euadet frigidior, quàm antea fuerit. Ideo oleum omphaceum, aut rosaceum, aut melinum, aut myrtinum, si illi infundatur, remedium optimum aduersus inflammationes, & vlcera contumacia, tum aliarum partium, tum naturalium, seu testiculorum, cancrosque, & articulorum fluxiones præparatur. Quòd si refrigerans aliquis succus, vt sempermiui, cotyledonis, intybi, lactucæ, chondrillæ, psyllij, omphacij, portulacæ, mortario eiusmodi imponatur, subigaturq; in sole, aut aëre, aliásue calefacto, præstantissimum efficitur medicamentum ad feruorem & calidas fluxiones restinguendas. Quinetiam plumbum in laminas deducitur, quæ lumbis admotæ, genituræ fluorem per insomnia prohibent, insigniter refrigerantes. Bractea quoque tenuis ex eo facta ganglium dissipat, propius ei alligata. Ex eo fit oleum, de quo suo loco. *Andernacus.*

PLVMBAGO, quæ Græcis Molybdæna, Ger. Bleyertz vocatur, optima est flaua, argenteæ spumæ æmula modicè splendens: cùm teritur rufa, cocta cum oleo iecinoris colorem trahit. Vitiosa est, quæ aërem, aut colorem plumbeũ refert. Gignitur ex auro & argento. Est enim quædam fossilis, ad Sebastiam & Corcyrum inuẽta. Quo in genere probatur, quæ lapidosa non sit, aut recrementosa, sed nitens, & flaua. * Vim habet spumæ argenti, aut recremẽto plumbi similem. Vritur, lauaturque eodem modo. Miscetur conuenientissimè medicamentis, quæ liparas vocãt, atq; emplastris minimè mordentibus. Carnem recreat, & vlcera ad cicatricem perducit: glutinantibus tamen medicamentis aut abstergentibus non conuenit. Si deficiat, lithargyros eius loco sumi potest. *Dioscorides.*

LOTVRA plumbi sic fit. In mortariũ plumbeum aquam inijciens, pistillo plumbeo terito, donec nigrescat aqua, & limi modo crassescat, aut lutulenta reddatur: linteo deinde colato, aquam superinfundens, quò faciliùs quicquid est resolutum, incerni possit. hoc iterum facito, vsque dum satis tibi habuisse videatur. Vbi consederit priore aqua effusa, nouam adiiciens vt cadmiam lauato, donec nulla extet nigritia: postea in pastillos cogens reponito. Quidam scobem mundi plumbi lima quæsitam, mortario pistilloq; lapideis terunt, aut manibus cum aqua paulatim adiecta fricant, donec nigrescat: mox vbi id pessum ierit, effusa aqua, colligunt in pastillos. nam tritum vehementer, cerussæ simile redditur. Alij elimatæ scobi modicam plumbaginem adijciunt, affirmãtes ita elotum plumbum præstantius esse. * Potest refrigerare, adstringere, inducere, mollire, caua explere, sistere oculorum fluxiones, & vlcerum excrescentia. Sanguinem supprimit: prodest contra sedis vlcera, condylomata & hæmorrhoidas, ex rosaceo: item ad ea, quæ ægre cicatricem ducunt: & in totum spo-

A dij effectus præbet, nisi quòd non obducit crustas. Sincerum plumbũ affrictu marini scorpionis, draconisq; plagis auxiliatur. *Dioscorides.*

VRITVR plumbum sic. Super quàm tenuissimas plumbi laminas, fictili nouo inditas, sulphur inspergito: additisq; alijs rursus laminis, interiecto semper sulphure vsquedum vas expleueris, succendito. flagrante autẽ plumbo, ferrea rude versato, donec perfectè redigatur in cinerem, nihilq; è plũbo non vstum hæserit. tum demum **B** obstructis narib. eximito: alioquin halitus plumbi noxius sentitur. Aut elimatam plumbi scobem in olla sulphure vrito. Alij laminas in fictili crudo, vt dictum est, imponunt fornaci, aut foco, & circumlinentes operculum, dato exili spiramento, vrunt. Alij pro sulphure cerussam, aut hordeum inspergunt. Alij integras laminas imponentes, acri igne vtuntur, & rudicula ferrea continuè mouent, dum in cinerem soluantur. Sed difficilis huiusmodi vstio, & si vehementius **C** vratur, contrahit spumæ argenti colorem. Magis tamen nobis placet prima vrendi ratio. Plumbum vstum lauatur, vt cadmia, & reconditur. * Eosdem effectus habet, quos plumbum elotum, sed multò acriores. *Dioscorides.*

RECREMENTVM plumbi, quod scoriam vocant, optimum est, densum, fractu contumax, ceruſſam planè repræsentans, nihil plumbosi habens, quod ad luteum colorem accedit, & vrit, splendorem imitatur. * Eadem, quæ plumbum **D** exustum potest, sed magis astringit. Lauatur in mortario infusa aqua, & refusa summa aquæ parte, quæ luteum colorem duxit: idq; sæpius, dum recrementum absumatur. Dein vbi consederit crassamentum, aqua effusa, digeritur in pastillos. *Dioscorides.*

CERVSSA (Germ. Bleyweiß. Bell. *Lootueruue.* Gall. *De la Ceruſſe.* Ital. *Biacca.* Hisp. *El aluayalde* appellatur,) fit hoc modo. Infuso in vrceum oris lati, aut fictile labellum, quàm acerrimo aceto, **E** laminam plumbeam supra fictilis spiraculum, subiecta prius arundinea tegete, firmato: superiectisque velaminibus, ne halitum expiret acetum, vbi resoluta fuerit, defluensq; deciderit, humorem purum ad summa delatum colato, crassamentumque transfundito. debet quoq; siccari in sole, mox trusatili mola teri, aut aliàs tritum cribrari. postea quod superest duri, in tenues partes redigendum, cribrãdumque. vicissim eadem tertiò, quartoque facienda. Melior, quæ primò **F** cribrata est, & medicamẽtis oculorum assumenda. Secundum locum tenet sequens, & reliquæ suo ordine. Nec desunt qui ligneas rudes in medio vase appendant: & deraso ceu situ imposito, ita vt acetum non contingat, inditoque operculo circumlinentes dimittunt. Post dies decem laxato obturamento visunt: cumque resoluta materia fuerit, reliqua, vt suprà diximus, exequuntur. Si autem quis in pastillos velit digerere, aceto acri subacta, diuiditur in pastillos, qui in sole siccãtur. Aestate tamen supradictum opus obeũdum est: ita enim candida atq; efficax

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

redditur. Quinetiam hyeme paratur, vrceis ſupra furnos, balnea aut fornaces impoſitis: aſcendens enim calor idem, quod ſol, præſtat. Laudatiſſima fieri putant Rhodi, & Corinthi, aut Lacedæmone: proximam Puteolis. Torretur hoc modo. Flagrantibus igni carbonibus, fictili nouo, maximè Attico, tritam ceruſſam imponito, & aſſiduè verſato: cumq; cinereum colorem traxit, eximens refrigerato, & vtitor. Eſt & aliud vtendi genus. Trita patinis nouis ſupra prunas imponitur, & ferulacea rude mouetur, donec colore ſimilis ſandarachæ fiat, exactaque ad vſus miniſtratur. Quæ verò ita parata eſt, Sandyx à quibuſdam dicitur. Lauatur Ceruſſa cadmiæ modo. * Ceruſſa frigida eſt & ſicca ſecundo ordine: occludit, emollit, explet, extenuat: inſuper excreſcentia leniter reprimit, & ad cicatricem perducit. Miſcetur ceratis & emplaſtris, quæ liparæ vocantur, paſtilliſque. Eſt autem lethalis eius potus. *Dioſcorides.*

De metallis aſtringentibus.

C A D M I A fornacaria melior eſt botrytis, item racemoſa, in ſummo fornacis ærariæ affixa, denſa, modicè grauis, in leuitatem magis inclinans, colore ſpodij, & quæ fracta cinerulenta & æruginoſa eſt. Cadmia lapis, calaminaris vulgò dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingũt, & augent etiam hodie fabri ærarij. Is alieno ſapore mãdenti eſt, & in farinam tritus, aceto ſubactus, in ſole ſiccatus coit in lapidem, in igne manet, & fuliginem edit luteam vel æream: quæ lapidi cuidam in lapidum fodinis inuento, à nonnullis malè pro Cadmia ſuppoſito, conueniunt. Reperitur itaque aliud Cadmiæ genus, lapidis ſimilitudine, in ærarijs fodinis, teſte Gal. tametſi Dioſcorides neget: imò hodie adhuc reperitur, hiſque vſui eſt, qui aurichalcum conficiunt. *Medici Colonienſes.*

P O M P H O L Y X vera Arabum Thutia eſt. fit è tenuiſſima fauilla quæ in altum euolat, & tecto fornaciq; adhærens: principiò cùm fit, aquarum bullis ſimile prodit, quæ per pluuias inter veris initia erumpunt: colore albo, quæ in tenuiſſimum polliniq; ſimilem puluerem diſſoluuntur: ſimiles habent facultates, ſed pompholyx eſt tenuiorum partium. Pompholyga pharmacopolæ Nihil album, Germani Weyß nicht/ appellant. Probatur, quæ Norinbergæ conficitur. Hodie itaque cognitum, & facilè ex ærarijs officinis haberi poſſet: ſed his ſubſtitui poſſunt Dioſcoridis antiſpodia, aut officinarum thutia. * Vim habet adſtringendi, refrigerandi, explendi, purgandi, obſtruendi, & aliquantum exiccandi. Inter medicamenta numeratur, quæ leniter cruſtas obducunt. *Medici Colonienſes.*

S P O D I V M in æris fornacibus inuenitur, vbi & pompholyx, quæ Arabum Thutia eſt (nam officinarum thutia, veterum Cadmia eſt, vt mox dicetur) fiunt ex fauillis è metallo, dum coquitur, emicantibus, & ſpecie differunt. nam ſpodiũ fit è partibus craſſioribus, & in ęrarium officina- A rum pauimentis reperitur. Ideo multum terræ colligit, & ſpurcitia reficitur. Hoc hodie in pharmacopolijs Nihili griſeum, & à Germanis Graw nicht appellatur. Spodium Auicennæ fit ex arundinis radicibus, eiuſque vſus eſt in ab Auicenna pręſcriptis medicamentis: nam antiſpodij genus eſt. Illud verò quod ex boum, ſimiliumque animalium cruribus confectum officinæ vſurpant, præſtat reijcere, eiuſq; loco, aut Auicennæ, aut Dioſcoridis aliquo antiſpodij genere vti, in his B præſertim, quæ intrò ſumenda ſunt, medicamentis: in his verò quæ foris adhibẽtur, aut vero ſpodio, aut pompholyge, aut thutia officinarũ præparata. *Medici Colonienſes.*

T H V T I A officinarum veterum cadmia eſt, fornacaria ſcilicet. Gignitur in fornacibus ærarijs, fuligine flatu egeſta, veluti ſpodium & pompholyx, quæ vera eſt Arabum thutia. *Medici Colonienſes.*

G Y P S V M (Germ. Gyps. Bel. *Leem mortel.* Ital. C *Geſſo.* Gall. *Du plaſtre.* Hiſp. *Yeſſo* nominatur) è quodam candido lapide fit, in laminas facilè ſciſſili: qui tamen non longa ignium vi torretur, & excoquitur. Fit etiam gypſum è ſpeculari lapide, qui Græcis σεληνίτης dicitur. Itẽ ex alio quodam lapide niuei candoris, è quo in Hetruria torno patinæ & alia vaſorum genera conficiuntur. Hunc Alabaſtrum appellant, ſed perperam. Gypſum & ipſum ad communem omnium terrenorum, lapidoſorumque corporum facultatem, D qua deſiccare dicta ſunt, inſuper hoc adiunctum habet, quòd eſt facultatis emplaſticæ. * Habet vim adſtringendi, obſtruendi: ſanguinis eruptiones, ſudoreſq; cohibet: ſed potum, ſtrangulationis modo iugulat. *Galen. Dioſcor. Mathiolus.*

De metallis venenoſis.

A R G E N T V M V I V V M potũ, ſtomacho, ventri, & interaneis grauitatem cum magnis torminibus adfert, & nonnunquam pondere ſuo inte- E ſtina vulnerat: vrinamq; ſupprimit: corpus intumet, plumbeamq; deformitatem concipit. Lac copioſè potum auxiliari conſtat: ſed poſtea euomant, qui hauſerunt. *Dioſcor.*

A R G E N T I S P V M A pota eadem quæ argentum viuum infert. Quibus ſubuenit ſecundum vomitionem, potum ſylueſtris hormini ſemen, myrrhæ drachmæ octo, abſinthium, hyſſopum, apij ſemen, aut piper, aut liguſtri flos ex vino: aridum palumbis fimum, cum nardo & vino. F *Dioſcorides.*

A V R I P I G M E N T V M, C A L X, & S A N D A R A C H A, pota, aluum & inteſtina cum vehementi eroſione excruciant. Præbẽda cuncta quæ ſuo admiſtu illorum acrimoniam hebetant ac ſoluunt, & facilem lubricamq; aluum reddunt, cuiuſmodi ibiſci & maluę ſuccus eſt. Dandum decoctum ſeminis lini, vel ſemen tragi herbæ vel oryzæ, lacq; cum aqua mulſa copioſum, iura pinguia, & boni ſucci. *Dioſcorides.*

G C E R V S S A ſuo colore proditur: ſumpta enim, mox palatum, gingiuæ, lingua & commiſ- ſuræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ſurę dentium, candore quodam inficiuntur: ſingultus, tuſſim, ac linguæ ariditatem excitat: ijs extrema frigeſcunt, mens labat, membra torpeſcunt. Quibus dare conuenit aquam mulſam, aut ficuum aut maluæ decoctum, aut lac calidum, aut ſeſamam ex vino tritam, vel lixiuium ex ſarmentis factum, amaracinum oleum, aut irinum, perſicorum oſſa cum hordei decocto: columbina oua cum thure, aut hordei decocto, aut prunis: aut gummi, quod vlmus plorauit: aut humorem, quem vlmea folia reddiderunt, cum aqua tepida: ſed tum quoq; nouant. Conuenit etiam thapſiæ ſuccus, aut ſcammoniæ, cum aqua mulſa potus. *Dioſcorides.*

LAPIDESCENS GYPSVM ſtrãgulationem creat. Quare eadem proferenda ſunt, quæ manſis fungis, auxilia: & ad hæc maluæ decoctum,

A quod etiam olei vicem penſat: vtpote cum pingue ſit, euomendo lubricas vias & faciles reddit, deradique corpora non ſinit. quod vbi duratur in lapidem, gypſum efficit. Quinetiam prodeſt oleum ex aqua mulſa, aut ficorum decocto & lixiuia è ficulneo cinere, aut ſarmẽtis facta, cum vino copioſiore pota: & origanum, aut thymum cum lixiuio, aut aceto, aut paſſo: hique decocto maluæ proluendi. *Dioſcorides.*

B *De metallis alterantibus qualitate occulta.*

ALVMINE ligna & tabulata ignita illita non ardeſcunt, vt nec poſtes, fores aut lacunaria ære viridi imbuta, modò cruſtâ durior ijs obducatur, & alumen plumbiq; albi cineres, pigmentis copioſè miſceantur. *Mizaldus.*

De Lapidibus Sectio VI.

LAPIDES
- Precioſi, *alterantes qualitate*
  - Manifeſta
    - Prima. *Sic frigidi in*
      - Primo
        - Hiacynthus.
        - Sapphyrus.
        - Smaragdus.
      - Secundo
        - Rubinus, Carbunculus.
        - Granatus.
        - Sardonius, *&c.*
      - Quarto: Adamas.
    - Secunda. *Sic amuleti*
      - Belzoarticus.
      - Hiacynthus.
      - Sapphyrus.
      - Smaragdus.
      - Carbunculus.
      - Granatus.
      - Sardonius.
      - Amethyſtus, *&c.*
  - Occulta: *vt*
    - Lapis *Bezoarticus.*
    - Topaſius.
    - Colubrinus.
    - Bufonius.
    - Smaragdus.
    - Alectorius.
    - Chalcedonius.
    - Amethyſtus.
    - Sapphyrus.
    - Iaſpis.
    - Lapis *Nephriticus.*
    - Lapis *Tiburonum, &c.*
- Minus *precioſi. Vide literam A.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

- **Minus precioſi**
  - Alterantes *qualitate*
    - Manifeſta
      - Prima. *Sic*
        - Calidi
          - Hæmatites, Pyrites.
          - Lapis *Aſius.*
          - Thyites, Smyris.
          - Schiſtus, &c.
        - Frigidi
          - Cryſtallus.
          - Lapis *Phrygius.*
          - Lapis *Samius, &c.*
        - Sicci, Arena, *&c.*
      - Secunda. *Sic*
        - Aſtringentes
          - Lapis *Aſius.*
          - Naxeus, Geodes.
          - Pumex, *&c.*
        - Emollientes
          - Alabaſtrites.
          - Gagates.
          - Lapis *Thracius, &c.*
        - Obſtupefacientes
          - Memphites.
          - Iaſpis.
          - Ophites.
        - Abſtergentes, Arabicus.
        - Glutinantes
          - Galactites.
          - Melites.
        - Cicatricem *inducentes,* Morochtus.
        - Calculum *comminuentes*
          - Lapis *lyncis.*
          - Iudaicus.
          - Lapis *ſpongiæ.*
        - Fœtum *retinentes*
          - Ætites.
          - Iaſpis.
        - Menſes *cientes,* Oſtracites.
        - Amuleti
          - Selenites,
          - Lapis *Amianthus.*
          - Myexis.
    - Occulta: *vt*
      - Lapis *ſpongites,* Pantarbes.
      - Chelidonius, Magnes.
      - Lapis *piſcium,* Limacum *lapilli.*
      - Lapis *vulturis,* Merlucius.
      - Lyncurius, Corallus.
      - Gagates, Ætites.
      - Lapis *cancrorum,* Succinum.
      - Cryſtallus, *&c.*
  - Purgantes
    - Humores *craſſos: vt Magnes.*
    - Melancholiam: *vt*
      - Armenus.
      - Cyaneus, *ſeu Lapis Lazuli.*

De la-

De lapidibus precioſis, frigidis in gradu primo.

HYACINTHORVM duæ ſunt ſpecies: rubra, quæ nobilior eſt: & carbunculo ſimilis, quæ ab igne illicò mutatur: vixq; qui lentem magnitudine excedat, inuenitur. Sed gemmarij ſæpe Granatum Aethiopicum pro eo oſtendunt. Naſcuntur verò ex quibuſdam Luſitaniæ locis, vt in Belas non procul Olyſipone & multis Hiſpaniæ locis. Pro conſtanti creditur, hominẽ tutum reddere à fulminibus, peſteque: & ſi peſte quis laboret, nitorem amittere, coloremque dilutiorem ac languidiorem induere. * Cor etiam cõfirmat, ebibitus & geſtatus: ſomnum conciliat, & honores auget, tum diuitias atque prudentiam: quæ omnia etiam facit, qui colorem habet florum garyophylli Turcici, id eſt luteum, quaſi lutei oui, ſed ſplẽdidum & perſpicuum. Venuſtus eſt, ac non facilè vitiatur: eſt enim corneolo aliquantulum durior. non eſt tamen adeò efficax, vt ille. *Cardanus.*

SAPPHYRVS (Germ. Sapphyr. Ital. *Zaffiro.* Gall. *Sapphyr.* Hiſp. *El Zufir piedrá pretioſa.* Arab. *Nilaa.*) Gemmarum omnium pulcherrima eſt, cœli colorem refert miro ſplendore, & perſpicuitate ſumma: non tamen margaritas, carbunculos, adamantes, neque ſmaragdos precio vincit. omnium duriſſima, præter adamãtem. Eius duo ſunt genera. Vnum enim obſcurius eſt, alterum verò ſplendens, quod genus vulgo Sapphyrum aqueum vocant. Vilior hic eſt, & interdum coloris cuiuſdam admixtione Adamantem ita æmulatur, vt nonnullos plerumque fefellerit. Inuenitur vtrumque genus in Calecut, Cananor, & varijs regni Biſnagua locis. Præſtantiores ex Zeilan adferuntur: omnium verò laudatiſſimi ex Pegu. Omnibus in morbis cutis geſtando vtilis eſt, vt ego expertus ſum: anthraces enim naſci vetat peſtifero tempore, & ſcabiem ſemper minuit, caſtum & pudicum etiam ob id reddit, & ſudores eadem ratione comprimit. Et ex ſecundis quaſi viribus corpus confirmat, & colorem bonum facit. terrores vanos tollit: atræ bili aduerſatur, cohibet, & iuxtà etiam pellit. Mores in melius mutat, tanquam ex tertijs viribus: vnde pios facit, & tranquillos. oculos, ſi tangat ſæpius, à variolis præſeruat: & anthraces eodẽ modo impoſitus mitigat & ſedat. * Creditur necromantiæ auxiliari: ſed priùs conſtituere oportet, quomodo ſit, an naturalis ſcilicet, idque difficile videtur: nam animam ab errore liberat. hæc autem conſtat violata mentis & ſenſuum acie vel à diuino numine: non par autem eſt, lapidi tãtum tribuere. Malim tamen in dubijs experimento cedere. Ob duritiem qui acerbus eſt, ſi per tres horas in auro excoquatur, in ſpeciem tranſit adamantis, candidiſſimuſque euadit, ac ſplendidus. Vnde patet exhalatione terrea tingi. antea enim non adeò perſpicuus eſt: propterea etiam tincturam recipit nigram, cùm reliquæ omnes gemmæ quæ adamantem referunt, tincturam non tan-

A gant, ne obſcurẽtur, ſed ſolùm ab ea circumdentur. Cæterùm Sapphyrus percuſſis à ſcorpione, potu prodeſſe exiſtimatur. Contra inteſtinas exulcerationes bibitur. Excreſcentia in oculis, vuaſque & puſtulas inhibet, & ruptas membranas cogit. Additur hoc tempore in medicamenta ad cor facientia, & in antidota, quæ aduerſus venena & peſtiferos effectus parantur. *Cardanus, Dioſcorides, Galenus, & Garcias.*

SMARAGDVS (Germ. ein Smaragd. Ital. *Smeraldo.* B Gall. *Eſmeraude.* Hiſp. *Eſmeralda.* Perſis & Indis, *Pachee.* Arabibus verò *Zamarut.*) gemmarum omnium pretioſiſſima, & fermè teherrima. eiuſq; locus natalis vix agnoſcitur, nullis remanentibus fragmentis, ſed propter raritatẽ, etiam ea auferentibus negotiatoribus. Vulgare autem eſt in Balagate & Biſnager, vt fictitias Smaragdos ex vitrearum lagenarum craſſioribus fragmentis conflent. Sed & Smaragdi quæ ex Peru noui orbis prouincia aduehuntur, adulteratio- C nis ſuſpicione non carẽt. Verùm Scythicos præferri omnibus creditum eſt, inde Britannicos: tum alij ſubſequuntur primi generis. Secundi autem ſunt ex Peru, duriores, alacriores, ſed non adeò preſſi coloris, atque herbacei, ſed ſolùm virides, ideoq; magis perſpicui. Tertium genus vile & abiectum, occidentalis etiam Indiæ, primis durius: ſed vix perſpicui, & hebetes. luce propria gaudent: ideo noctu pulchriores. An omnibus ſimiles vires, & an ſmaragdorum è genere ſint, D ſatis mihi dubium eſt. Praſſium aliquando habui ſmaragdo proximiorem, ſmaragdis Peru & S. Marthæ. Qui ex Peru ſunt, vix vnus eſt ſine macula aut vitio. Plerique etiam dilutum nimis habent colorem: alij paululum nigricant, quod omnem decorem aufert. Nullæ gemmæ tutius feruntur ſmaragdo, ſapphyro & hyacintho. Sed ſmaragdus facillimè frangitur, cùm tamen precium ſit ingens. Quoniam verò nulla gemma colorem aliquem ſuſcipit in regreſſu, vt in fru- E ctibus, & alijs vilioribus rebus accidit, neceſſe eſt vt frigida ſit, & exuſtionis omnis expers: ideoq; venerem cohibet. Ferunt etiam in virginum defloratione egregias ſmaragdos frangi. Hæ ſunt, quæ puræ ſunt, & preſſi coloris herbacei, cum tanto fulgore, vt aërem ipſum circumſtantem, ac proximas res colore inficiant. quod experimentum licet euidens, rarum ſit, frequẽs tamen eſt ſubobſcurè, propter coloris ipſius robur innatum. * Porrò ſmaragdus comitiales & verti- F gines ſanat, & memoriam confirmat. Sedat affectus animi, & ad diuinandum vtilis eſt, ſub lingua contenta. Viſui perquàm vtilis, & cordis affectibus, facundiam & amorem erga ſtudia adauget. Elephanticis vtilis geſtatus: ſed magis ebibitus. & omnibus venenis aduerſatur: tum etiam dyſentericis plurimùm prodeſt. Inanes terrores diſcutit, quos Dæmonum vocat vulgus illuſiones. bonos mores ob id præſtat: nam improbitas nil aliud eſt, quàm inſcitia, atque ſtultitia, iraque. Auget opes deferentis. *Cardanus, Albertus Magnus, Garcias.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De lapidibus preciosis seu gemmis frigidis in gradu secundo.

RVBINVS seu CARBVNCVLVS (German. Ein Rubyn. Ital. *Vn Rubino, Carbunculo.* Gall. *Escarboucle.* Hisp. *El Caruoncol piedra.* Græcè ἄνθραξ.) gemma est, quæ ignibus diu resistit: cuius tres sunt species propriæ, omisso Granato, Balasioque, tanquam sui generis. Gemma est rubri coloris, ac micantis, vt ignis: violaceus color in eo etiamsi gratiam addat, vitium tamen est, & precium minuit. Eius tria sunt genera: Orientalis, rubith seu rubin, id est spinella (vt dicũt) & Germanicus, durus, sed nigricans, ideo parui admodum precij, etsi gemma vera sit, sed neque ad latitudinem pisi perueniunt hi vnquam. cùm verò tenues sint, Gemmarij etiam tenuiores reddunt, vt meliùs lumen excipiant, nec obfuscentur adeò. Spinella clarior est, & iucundior aspectu, sed tenera: precium ob id vilius, durities tamen in eis diuersa est. tenerrimæ quædam enim sunt, aliæ prope duritiem veri carbunculi, quæ paulò inferior est sapphyri duritie. Omnis autem gemma durior teneriorem secat, adeò vt etiam crystallus durior vitrum secet, si præacutus sit. Adulterãtur carbunculi sandaracha, id est, auripigmento rubro excocto, atq; ita venenum datur pro alexipharmaco. Dignoscuntur adulterini, interposito colore: vt si albus carbunculus interposito minio aut cynnabari, crystallo supponatur ex angulis: quoniam colorem recipere non possunt transuersè inspiciendo. Orientalis carbunculi præterea duæ sunt species. nam qui ardẽs omnino est, vt superfusa noctu aqua splendeat vt ignis, propriè carbunculus dici meretur, Græceque Pyropus. alij autem instar fœminæ sunt. * Vires carbunculi sunt, libidines coercere, pestilentię resistere: idq; maximè epoti: incolume corpus seruare, malas auferre cogitationes: nam hæc omnia hoc ipso constant, quod vitalem spiritum confirmet. Ex secundis viribus est, vt promptum & alacrem faciat hominem, atque ideò bene fortunatum. *Cardanus.*

GRANATVS, Germ. Ein Granat. Ital. *Granato,* dictus est, quòd fulgeat, similisq; sit grano mali punici. Duæ species mihi notæ: Hispanus & Orientalis. Hispanus dilutioris est coloris: attamen si magnus sit, & egregius, flammam coruscantem æmulatur. Sine dubio collo suspensus, & ebibitus, etiam tristitiæ multum resistit, si quid aliud. Sed somnum valde minuit, vt nil sit ex quaque parte beatum. Est enim terreæ, igneæq; substantiæ. * Cor confirmat, & tantundem cerebro nocet. Facit hominem iracundum, & sanguinem exagitat. Quæ verò in Aethiopia inuenitur, Sorianamq; vocant Gemmarij, longè pulchrior est: quoniam densiorem haber substantiam, ad hyacinthique colorem accedit, adeò vt ab illa vix distinguatur. verùm non coruscat, vt prima. ideo neq; ad iram, neq; ad vigilias ita hominem pronum efficit, vt prima species. Sed nec exhilarare tantum potest. Existimant Occidẽtales, ignib. diu resistere, nec deturbari. *Cardanus.*

SARDA nomen cum sardonyche communicauit. Ipsa gemma vulgaris, & primùm Sardib. reperta. Sed laudatissima circa Babyloniã, cùm lapidicinæ quædam aperirentur, hærens in saxi corde. Hocq; modo metallum apud Persas defecisse traditur. Sed inueniuntur compluribus alijs locis, sicut in Ephyra & Asso. In India trium generũ, rubrum, & quod demum vocant à pinguedine: tertium, quod argenteis bracteis sublinitur. Indicæ perlucent, crassiores sunt Arabicæ. Inueniuntur & circa Leucada Epiri, & circa Aegyptum, quæ bractea aurea sublinuntur. Et in his autẽ mares excitatiùs fulgent. Fœminæ pinguiores sunt, & crassiùs nitent. Nec fuit alia gemma apud antiquos vsu frequentior. * Gestata animum exhilarat, somnia mala prohibet, ingeniũ acuit, sanguinem & bilem compescit. Vnde ex his fit, vt victores reddat in litibus, & diuitias augeat. *Plin. Cardanus.*

De gemmis frigidis in quarto.

ADAMAS, Germ. Adamant. Ital. & Hisp. *Diamante,* Gall. *Diamant.* Arab. *Almaz.* Ab indigenis vbi nascitur, *Iraa:* in Malayo, vbi etiam inuenitur, *Itam.* Cæterum tribus aut quatuor locis inueniuntur Adamãtes, videlicet in Bisnager prouincia, duabus vel trib. rupibus. Magnum quæstum adferunt hæ fodinæ illius prouinciæ Regi, magnaq; sunt eius iura. Nam quemadmodum in Hispanijs Rex in Thynnorum captura sua habet iura, ita vt si vnicus Thynnus capiatur, Regi cedat oportet. Sic in his fodinis magni sunt Regis reditus. Nam quotquot Adamantes inueniuntur, duas drachmas excedentes, Regi cedũt. Præterea diligentissimè obseruãtur operę. Quoniam si quis vnicum Adamantem sustulisse depræhendatur, illico ipse cum omnibus facultatibus Regis fisco addicitur. Alia est rupes in Decan, non procul ab ditione Imadixa, quem nos Madre Maluco nuncupamus. Alia quædam rupes est in dominio cuiusdam Reguli indigenæ, in qua præstantissimi Adamantes inueniuntur, sed minores. Isti à vulgo de Rupe veteri cognomen sortiuntur: & vænum exportãtur in vrbem quandam regionis Decam, Lispor nũcupatam, vbi celebris est mercatus. Istic emtos Guzaratenses huc nobis adferunt emendos. Sed etiam in Bisnager deferunt, magnitudine precij eos inuitante. Nam magno apud eos habentur in precio Adamantes de Rupe veteri cognominati, præsertim quos natura ipsa elaborauit. Naifes ab incolis appellantur. Nam quemadmodum, inquiunt, virgo præferenda est iam corruptæ mulieri, sic etiam Adamas à natura elaboratus, præferendus est ei, quem hominum industria expoliuit. Contrà sentientibus Lusitanis, qui industria hominum expolitos longè pluris æstimare solent. Alia est rupes ad fretum Taniam in Malacæ tractu, quæ etiam de Rupe veteri cognominatos profert. Exigui quidem sunt, sed laudati: vnum tamen habent vitium, quòd ponderosi sint, quo

nomine

nomine gratiores sunt venditoribus, quàm emtoribus. Refert Plinius, & in Arabia nasci. Verũ id nec videre, nec audire mihi licuit: quemadmodum nec in Cypro, nec in Macedonia. Scribit Franciscus de Tamara, in Peru Adamantes reperiri. Sed huic authori exiguam fidem adhibeo. Non desunt, qui in Hispanijs inueniri putent, quorum opinioni subscribere nõ possum: quoniam nullis probatæ auctoritatis scriptorib. fulciatur. Inueniuntur hic auellanæ nucleo interdũ maiores. Accepi à viro fide digno qui affirmaret, se Adamantem vidisse in Bisnager magnitudine exigui oui gallinacei. Sed miraculi instar id mihi videtur, huiusmodi gemmas, quę altissimè in terræ visceribus, multisq; annis perfici debebãt, in summo ferè solo generari, & duorum aut trium annorum spacio perfici. Nam si in ipsa fodina, hoc anno ad cubiti altitudinem fodias, Adamantes reperies. Post biẽnium, rursus illic excauato, ibidem inuenies Adamãtes. Sed certum est grandes non nisi sub infima rupe nasci. Est verò Adamantis nitor viuax, candidus, nitidissimus & perspicuus, maximam etiam habet duritiem & luminis copiam. Vnde efficacissimus est, quacunq; virtute prędịtus sit. Confricatus paleas trahit, valenterq; pro magnitudine coercet nocturnos timores: quare necesse est, vt melancholiam & atram bilem sistat, animamq; confirmet. Est ex eo vitiosus ruber, & rarus: citrei verò coloris frequens ac durus, qui animum non adeò reddit purum. Verisimile autem est hoc agere, mutando vitalem spiritum. nam terrores in corde fiũt: indicio est cordis palpitatio in timore. Frangitur malleis etiam paruis faciliter, sed nõ tingitur nisi sua scobe, qua etiam expoliri solet. Eius autem fragmenta ob duritiem gemmas omnes incidũt. Vnde qui gemmas cælant, illis vtũtur, postquam ære ac smiride crassiore Minerua figuram effinxerint. * Infelicem creditur efficere gestantem. Sic enim ad animum se habet, vt Sol ad oculũ: ille enim potius obfuscat, quàm illustrat visum. Facit etiam intrepidum. At nihil est, quod nos magis securos reddat, prudentia & timore. ideo timidis melior. Sed neque his conuenit, cum ea parte, qua non oportet, quandoque audaces faciat, qua opus est, timorem non adimat. hoc enim discrimen est affectuum naturalium & ex philosophia acquisitorum, & vi externa: veluti lapidum gestatione. Ignibus per aliquot dies resistit. *Cardanus & Garcias.*

De gemmis amuletis.

AMETHYSTVS (Germ. Ein Amethyst.) eiusdem ferè molliciei est cum crystallo, simulq; sæpe vnà inuenitur: albusq; à crystallo vix discerni potest. Colore violæ purpureæ, visuique gratus. Indicus præfertur. * Efficit sedatum, vigilantem. Ebrietatem reprimere, alligatum super vmbilicũ, testantur: ad pugnas quoq; & venationes vtilem esse. acuit ingeniũ, & somnum minuit: vapores enim à capite arcet. lotio eius fœcundos efficit: & venenis resistere creditur. *Cardanus.*

De lapidibus preciosis alterantibus qualitate occulta.

TRADVNT seduli rerum naturalium indagatores, coaceruari vermes in inuolucris intestinorum cerui, & serpentium esu necari, quos spiritu narium ex cauernis elicit. Ne verò illorum virus ei obsit, ad fontes aquarum properat. in quibus dum ad labra vsq; mergitur, ex oculis lentæ stillant lachrymæ, quæ viscedine sua in maioribus canthis ad nucis iuglandis magnitudinem concrescunt, & quodam modo lapidescunt. Vbi verò sese veneno exoneratum sentit, aqua egressus, attritu oculorum ad arbores, tophum illum, visus obstaculum (lapidem, si placet, appella) excutit: quem efficacissimum esse aduersus venena, testes sunt magnæ authoritatis & antiquitatis Medici quamplurimi. Talem gloriantur se vidisse Iulius Scaliger, & Amatus Lusitanus: traduntq;, peste correptis efficaciter dari cum vini momẽto. Nam tantus illius vi & præsidio cietur sudor, vt penè totum corpus eliquari credas: quo vno pestilẽs virus foras truditur. Lapidem hunc Arabes BEZOARTICVM vocant. *Mizaldus.*

A lapide BEZAR nomen inuenerunt medicamenta venenis resistentia, quæ per excellentiam Bezardica dicuntur. Est enim hic lapis eximiæ aduersus venena facultatis: nasciturq; hoc modo. Est in Corasone, & Persia Hirci quoddam genus, quod Pazam lingua Persica vocant, rufi aut alterius coloris (ego rufum, & prægrandem Goæ vidi) mediocri altitudine, in cuius ventriculo fit hic lapis Bezar, circum tenuissimã quandam paleam semper augescens, & veluti multis è tunicis contextus: columellæ, aut glandis plerunque, interdum alia, & alia forma, læuis magna ex parte, colore veluti ex viridi nigricante. Inueniuntur exigui, & magni. Magni, qui rariores sunt, ab earum regionum illustribus viris expetuntur. Quò enim maiores sunt, eò valentioris esse facultatis sibi persuadent. Memini vnum habuisse, qui ferè quinq; drachmas penderet. Is in Lusitaniã delatus, vix sexaginta quatuor Lusitanicis aureis vænit, cùm tamen aliquanto pluris hic emtus fuisset. Hunc verò lapidem ea ratione generari quam modò retulimus, tum his oculis obseruaui (lapidem enim contritum huiusmodi tenuem paleam in meditullio contineré inueni) tum à viris fide dignis accepi, omnes in Persia natos simili modo circum paleolam efformatos inueniri. Cæterum non solum generatur hic lapis in Persia, sed etiam nonnullis Malacæ locis, & in insula, quæ à Vaccis nomẽ sumpsit, haud procul à promõtorio Comorim. Nam cum in exercitus annonam mactarẽtur istic multi prægrandes hirci, in eorum ventriculis magna ex parte hi lapides reperti sunt. Hinc factum est, vt quotquot ab eo tempore in hanc insulam appellunt, hircos obtruncent, lapidesque ex ijs tollant. Verum nulli Persicis bonitate comparari possunt. Dextri autem adeò sunt Mauritani, vt facilè qua in regione nati sint singuli lapides,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

discernere, & dijudicare possint. Vt verò adulterinos à legitimis dignoscant, manibus comprimunt, deinde spiritum inflãt. Nam si aër aliquis permeat, adulterini indicium est. Vocatur autẽ hic lapis, Pazar à Pazan, id est hirco, cùm Arabibus, tum Persis & Corasone incolis: nos corrupto nomine Bezar, atq; Indi magis corruptè Bazar appellant, quasi dicas lapidẽ forensem. Nam Bazar eorum lingua forum sonat. Vtuntur eo Indi, nos sequuti, aduersus deleteriæ facultatis medicamenta. Ormuz verò & Corasone incolæ, non modò aduersus virulentorum animaliũ morsus vtuntur, sed etiam aduersus omnes melancholicos morbos. Opulentiores bis se purgant singulis annis, Martio videlicet, & Septembri. A purgatione, quinq; subsequentib. diebus continuis hauriunt in singulas doses, decem huius lapidis grana, macerata in stillatitio rosarum liquore. Hoc remedio iuuẽtam, & membrorum robur sibi conseruari dicunt. Solent interdum nonnulli ad triginta vsque grana sumere, nimis sanè magna quantitate. Nam tametsi nullas noxias facultates in se contineat hic lapis, tutior tamen est eius exigua quantitas. Atq; etiam parua quantitate exhibere solent in Ormuz: nec sine periculo liberalius sumi dicunt. Eo vtor in inueteratis morbis melancholicis, veluti in mala scabie, lepra, pruriginibus, impetiginibusq;. Hac etiam ratione quartanis conuenire posse arbitror. Viros sanè planè deploratos, atq; à Medicis derelictos, huius lapidis vsu pristinæ sanitati restitutos fuisse intelligo. Porrò puluis eius vulneri impositus, à mortiferis animalibus ictos liberat. Iisdem viribus pollet, apertis carbunculis in Peste impositus: etenim venenum exugit. Tabellæ ex eo, & aqua rosacea parantur ad omne genus veneni. *Garcias ab Horto.*

Topasius, (Germ. ein Topasz. Ital. *Topazzio*, Gall. *Topasse*, Hisp. *Topazie*,) gemma est viridis coloris, qui cote medica attritus, succum reddit ad oculorum morbos apprimè vtilem, si eo illi nantur. Ille idem hydropi aduersatur, ac tabescentibus medetur. Expertum est nostro tempore, verum Topasium in aquam feruẽtem demissum, illius æstum & feruorem adeò consopiuisse, vt statim iniecta manu hinc abstrahi potuerit absq; vlla læsione. *Epiphanius, & Albertus.*

Colvber fluuiatilis funiculo à cauda præligatus, & suspensus, subiecto vase aqua pleno, in quod dehiscat, aliquot pòst horis, vel diebus, ore lapidem (Germ. Schlangenstein vocatum) eructat, qui exceptus vase, quod subiacet, totam aquam ebibit. Alligatur lapis hic hydropicorum ventri, atq; in totũ exhausta aqua liberat. *Holler.*

Bufonius lapis, (Germ. Krottenstein. Gallis verò *Crapaudine* dictus) suo contactu & blando attritu inflationes à venenatis bestijs illatas, discutit, ac virus omne elicit. Vnde si sorex, aranea, vespæ, scarabei, glires, aut animal aliud venenatum, parti alicui damnum intulerit, admoto lapide eo, dolor mitescit, ac tumor omnis subsidit. *Lemnius.*

A Smaragdus collo adalligatus, epilepsiam impedit, & quandoq; penitùs curat. Hinc fit, vt nobiles collo natorum suorum hunc lapidem libenter appendant, ne epilepsia tententur. Idem castum hominem reddit. *Aristot. & Albert.*

Alectorius (Germ. Kappaunenstein) lapis magnitudine fabæ repertus in ventriculo decrepiti galli, fertur reddere gestantem gratiosum, constantem, & audacem: nec non ad Veneris tractanda facia ad vnguem factum. Idem sub lin-
B gua detentus, sitim sedat, vt multis experimentis compertum est. Idem robur virile in geniali thoro adauget, fortitudinemque, & in rebus aggrediendis confidentiam adfert. Viris præterea fauorem conciliat, & gestantes gratiosos reddit apud mulieres. *Lemnius, & Albertus.*

Chalcedonius collo appensus, valere traditur contra illusiones, & phãtasmata ex melancholia oborta. *Albertus.*

Amethystus contra ebrietatem valet, &
C Chelonites in corpore testudinis inuentus, ad diuinationem, si sub lingua gestetur, præsertim crescente Luna: nam alio tempore inefficax censetur. *Albertus.*

Sapphyrus verus aqua frigida intinctus, & oculo circumductus, sordes ex illo secum excludit. Adhæc anthraces fugat, & loco dimouet. Falsumque est omnino, quod expulso & extincto vno anthrace, vnà etiam virtutem omnem cum colore perdat Sapphyrus. Nam vidi vnum (in-
D quit Albertus) qui quatuor annorum interiecto spatio, duos anthraces expulerat. *Albertus.*

Iaspis (Gall. Hispan. & Ital. *Iaspe.*) sanguinis fluorem cohibet: aiunt etiam partum iuuare, ac gestantem castum reddere, & cor exhilarare. Porrò inuenitur Iaspidis genus viride, ex quo vasa Murrhina conflantur (Porcellanas vocant) adeò virentia, vt ex Smaragdo conflata videantur. Ex eius fortè genere erit id quod Genuæ ostenditur, quodque ex Smaragdo esse contendunt, ra-
E rius id videndum proponentes, quò maiorẽ auctoritatẽ lapidi concilient. Huiusmodi vas Murrhinum aliquando mihi propositum fuit venale ducentis Pardaons siue aureis Hispanicis: cuius si ex Smaragdo conflatum fuisset, millesimam partem eo precio vix nancisci potuissem. *Garcias ab Horto, & Albertus.*

Lapis Nephriticus in Nephritide maximè laudatus, ex noua Hispania defertur. Prassio similis est, qui ad viridem colorem lacteo per-
F mixtum tendit, præfertur viridior. Eum gestant varijs formis effigiatum, vt antiquitùs solebant Indi, alios piscium forma, alios auium capitibus, alios psittaci rostris similes, nonnullos rotundos sphærularum modo, atque omnes perforatos, quoniam Indi eos appensos gestare solebant aduersus Nephritidis, aut stomachi dolores, in quibus morbis valde commendatur. Sed eius præcipua laus est ad Nephriticos dolores, & ad calculum expellendum, & arenulas. Nobilis mihi notus, vnum habet, cui nullum alium comparandum vidi: nam eum brachio gestans, tanta

arenularum

arenularum quantitate liberatur, vt, metuens ne A
ei noceat tanta eiectio, interdum eum deponat,
nullumq; amplius calculum eijcit. Sed cùm do-
lor eum premit, denuò eum gestat, & statim le-
uatur, aut minuitur dolor, multarum arenularũ,
atq; etiam calculorum expulsione. Ea etiam oc-
culta facultate præditus est, vt ab eiusmodi do-
lore præseruet, gestatus, renum calorẽ mitigan-
do. Ducissa Beiarter breui temporis interuallo
Nephriticis doloribus afflicta, armillam ex eo
lapide sibi confecit, quam perpetuò gestat: ex eo B
tempore (quod decennium superat) eo dolore
nunquam vexata est. Alij multi senserunt idem
leuamen, eamque ob causam magno in pretio
sunt huiusmodi lapides, nec, vt initio, tam facilè
adquiri possunt, quòd soli earum prouinciarum
reguli & domini eos possideant: nec immeritò,
cùm tam admirandæ sint illorum facultates. *Ni-
colaus Monardis.*

Lapis Tibvronvm. In mari Indico ferreis
hamis capiuntur pisces Tiburones dicti, maxi- C
mi, validissimi, pugnacissimi, & truci aspectu,
qui cum lupis marinis assiduè præliantur. In eo-
rum capite terni, aut quaterni lapides, interdum
plures inueniuntur, valde albi, magni, pondero-
sique (vt interdum libras duas pendant) & qui
facilè abradi possunt. Huius lapidis puluis vti-
lissimus fertur nephriticis, & aduersus vrinæ dif-
ficultates, & renum, vesicæq; calculos, vt in In-
dis, Hispanisque experientia comprobauit. eum
gustatum, insipido esse gustu deprehendi: facul- D
tates nondum expertus sum. *Idem.*

De lapidibus minùs preciosis: ac primò de calidis.

Lapis Catmanvm. Ex nomine Dei, Car-
thagine, alijsque continentis oris, lapides inter-
dum adferuntur calculis fluuiatilibus similes,
qui in ventriculis prægrandium Lacertorum
(Caymanes appellant) inueniuntur: ferocissimi
sunt, ingenti ore, vt integrum hominem deglu- E
tire possint, multiplici dentium ordine, adeò ma
gni, vt triginta duorum pedum longitudine in-
ueniantur. Viuunt ij magna ex parte in flumi-
num ripis, nonnunquam in mari, ad fluuiorum
ostia: pariũt oua in terra, & suos catulos istic ex-
cludunt, testudinum more: capiuntur hamis fer-
reis. Quia eorum cutis prædura, omnes ictus, e-
tiam minorum tormẽtorum æneorum, respuit.
Hos lapides colligunt Indi, & Hispani, atque a-
deò sibi seruant, ad quartanam tollendam vtile F
remedium. Siquidem bini ex eis, temporibus v-
trinque alligati, in quartanarum paroxysmo, il-
las tollere, aut earum calorem manifestò infrin-
gere traduntur. Bis eum lapidem temporibus
cuiusdam puellæ quæ quartana laborabat, exhi-
bui, & certè febris calorem nonnihil remisisse
animaduerti: an verò febrem omnino tollat, i-
gnoro. *Nicol. Monardis.*

Lapis Sangvinalis ex noua Hispania de-
latus, Iaspidis genus est, varij coloris, sed obscu-
rioris, maculis, seu punctis distinctus sanguineis.

Ex his lapidibus Indi quasdam cordium formas,
magnas, & paruas conficiunt. Valet ad fluxum
sanguinis narium, mensium, hæmorrhoidum,
vulnerum, ac oris. Lapidem aqua frigida intin-
ctum æger dextra comprimit, & subinde id fa-
cit. Sic eo Indi & nostri vtuntur. Persuasum ha-
bent Indi, imò firmissimè credunt, si hoc lapide
pars sanguine manans contingatur, sanguinem
sisti, idq; verum esse experientia probatum est.
Vtilis etiam est suspensus, aut alligatus eidẽ par-
ti, vnde sanguis effluit, modò carnem cõtingat.
Vidimus nonnullos hęmorrhoidum fluxu affli-
ctos, remedium sensisse, annulos ex hoc lapide
confectos in digito continuè gestando: nec non
& menstruum fluxum sisti. *Idem.*

Haematites, Germ. ein Blutstein / optimus
habetur friabilis, saturato colore, niger, durus, &
suapte natura æqualis, nulla sorde admista nul-
loque zonarum discursu. Vim habet astringen-
tem, & excalfactoriam aliquantum, extenuan-
temq;. Oculorum cicatrices, & scabritiem cum
melle purgat: cum lacte autem muliebri, lippi-
tudini, fractis, & oculis cruore suffusis conuenit.
Bibitur contra difficultatem vrinæ, & fluxiones
mulierum, in vino: & ab ijs, qui sanguinem reie-
cerunt, cum succo punici mali. Vritur vt Phry-
gius, sine vino duntaxat. Modus vstionis est, vt
modicè leuis fiat, & bullis quibusdam intume-
scat. Sunt, qui eum sic adulterinum faciant. Den
sam rotundamq; Schisti lapidis glebam, quales
sunt, quæ radices eius appellantur, in fictilem vr
ceum, qui cinerem feruentem contineat, obru-
unt. vbi paululum dimiserint, eximunt: attrituq;
in cote probant, si hæmatitæ colorem duxit. si i-
ta sit, reponunt: sin minus, iterum in cinere con-
dunt, & subinde conspiciunt, & periculum fa-
ciunt. nam si diutius in eo cinere relinquatur, co
lorem mutat, moxque diffunditur. Vitiatus de-
prehenditur, primùm lineis, quas pectinum mo
do per longitudinem diuisas habet: hæmatites
verò eas habet, vt sors tulit: tum colore, quem
hic floridum reddit, hæmatites verò profundio-
rem, & cinnabari similem. Inuenitur etiam in
Sinopica rubrica: itemq; in Magnete lapide per-
multum combusto, hæmatites fit. qui verò per
se nascitur, in Aegypto inter metalla prouenit.
Dioscorides.

Pyrites lapidis genus est, à quo æs confla-
tur. Eligi debet æris similitudine, facilè scintil-
las edens. Vritur sic. Melle irrigatus, molli pruna
continuè flatur follibus, donec rufescat. Alij in
multos carbones igni candentes lapidem copio
so melle perfusum deijciunt, & vbi ad fuluũ co-
lorem vergere cœperit, extrahunt, efflatoq; cine
re, rursus madefactum cremant, donec æquabi-
liter assiccatus, friabilis reddatur: siquidem sæpe
facies summa solùm vritur. ita crematus, sicca-
tusq; reconditur. Si eloto opus sit, lauari debet,
vt Cadmia.* Tam crudi, quàm vsti vis est excal-
facere, abstergere, offusam oculis caliginem ex-
purgare, duritias concoquere, & concoctas dis-
cutere. Resina exceptus excrescentia in carne

cohibet,ſed calorem quendam & adſtrictionem parit. Ita vſtum,nonnulli Diphyges appellant. *Dioſcorides.*

Lapis ASIVS probatur, qui pumicis colore, fungoſus,leuis & friabilis ſit,venaſq; in profundo luteas habet. Eius flos eſt ſalſugo ſummo lapide inſidens. tenui compage,colore cùm albo, tum punici ſimili,ad luteum vergente. Linguæ autem admotus,eam leniter mordet. * Vim habet vterque adſtrictoriam , & modicè erodentem, admiſtus liquidæ pici , aut therebinthinæ, tubercula diſcutit. Longè validior flos exiſtimatur. De cætero ſiccatus flos vetera vlcera,& cicatrici repugnantia ſanat,excreſcentia cohibet:tetra vlcera & fungis ſimilia,cum melle expurgat: vlcerum caua explet,& expurgat cum melle:depaſcentiaque cum cerato ſiſtit. Fit cataplaſma ex eo podagris, miſto fabæ lomento : & lienoſis ex aceto,& viua calce. Prodeſt flos ex melle phthiſicis linctu. Fiunt ex hoc lapide ſolia,in quæ podagrici pedes mittentes iuuantur. fiunt etiã pulueres carnem exedentes corporaque carne onuſta,craſſaq; extenuat in balneo,pro nitro illiti. ſi lauare hos quiſpiam velit , cadmiæ modo lauabit. *Dioſcorides.*

Ladis THYITES in Aethiopia gignitur,ſubuiridi colore iaſpidem imitatus:cùm diluitur tamen,lacteum ſuccũ reddit. * Vehementer mordet:tenebras , quæ pupillis obuerſantur, expurgat. *Dioſcorides.*

SMYRIS(Germ. Smergel.) lapis eſt,quo gemmas annularij ſcalptores extergunt. is in Samia terra inuenitur. * Ad erodendum & vrendum vtilis:gingiuis,quas humor vexat, prodeſt: dentifricio commendatur. Si deficiat,eius loco ſubſtitui poteſt pumex. *Dioſcorides.*

Lapis SCHISTOS, hoc eſt ſciſſilis, in Iberia Hiſpaniæ gignitur. Laudatiſſimus eſt,qui croci colorem æmulatur, eſtq; friabilis , & ſuapte natura benè ſciſſilis. concretione verò & mutuo linearum , quas pectinum modo habet, diſcurſu, Ammoniaco ſali ſimilis videtur. * Vim exhibet hæmatitæ,ſed ad omnia inferiorem. quin & caua replet muliebri lacte perfuſus . ad procidentia,rupta,item genarum craſſitiem,& vuas oculorum,magnopere efficax eſt. Si deficiat,pro eo ſumi poteſt lapis hæmatites. *Dioſcor.*

De lapidibus frigidis.

CRYSTALLVS (Germ. Cryſtal. Ital. *Cryſtallo.* Gall.& Hiſp. *Cryſtal.*) gignitur ex humore omnium puriſſimo,in terræ viſceribus condito:vnde etiam beryllus, adamas, & alij id genus lapides proueniunt , necnon in marinorum , aliorumq; lapidum & metallorũ fodinis Germaniæ, Scythiæ, Cypri, Hiſpaniæ, ſæpe in agris, vbi coloni aratro ipſius glebas effodiunt. * Idem facit, quod ferè gypſum aſtringendo:eoque in puluerem tenuiſſimum tritum,ex vino auſtero dyſentericis opitulatur : nec non alba vteri profluuia compeſcit: lac nutricibus auget,quinetiam cauterium ex pila cryſtalli fieri ſolet : quo delicati homines,qui ferrum candens reformidant,vruntur. Notandum eſt,ex eodem cryſtallo oleum arte chymica præſtantiſſimum fieri, (vt ſuo loco dicetur) quod drachmæ ſemiſſis, vel integræ ad calculum ex aqua cardui benedicti datur : nec non ad lac muliebre augendum ex lacte amygdalarum. quamuis idem etiam crudus,in tenuiſſimum puluerem redactus, eodem pondere , ex eademq; aqua vtiliter exhiberi poſſit. *Matthiolus & Andernacus.*

PHRYGIVS lapis, quo infectores in Phrygia vtuntur, à qua nomen accepit, naſcitur in Cappadocia. Optimus habetur pallidus,modicè grauis, non ſolida corporis compage, intercedentibus albis ſegmentis,vt in Cadmia. Vritur autem vino optimo perfuſus,viuiſque carbonibus obrutus : perflatur aſſiduè follibus , donec mutato colore rufeſcat: rurſus extractus eodem vino reſtinguitur . Hoc iterum & trinis vicibus faciendum: attendendum tamen ne minutim confringatur,& in fuliginem euaneſcat. * Vis crudo vſtoq; adſtrictoria , expurgans : vlceribus cruſtas quadantenus inducit: ambuſtis cum cerato medetur. Lauatur vt Cadmia. Si non ſit ad manus, eius loco Marchaſita ſumi poteſt. *Dioſcor.*

SAMIVS lapis in Samia terra inuenitur, quo aurifices vtuntur poliendo auro, vt reſplendeat. Probatur candore,& duritia. * Vis ei adſtrictoria,& refrigerans. Prodeſt ſtomachicis potus,ſenſus hebetat:verùm ad fluxiones oculorum,& vlcera,cum lacte efficax eſt. Partus,vt tradunt,adligatus accelerat , & conceptus fœminarum cuſtodit. *Dioſcor.*

ARENA (Germ. Sand. Ital. *Sabbione,* Gall. *Sable,arene, ſablon,* Hiſpan. *Arena*) è littoribus ſole feruefacta,hydropicorum tumores exugit, ſi capite tenus in ea obruantur. Torreri ſolet ad aridos fotus,pro milio,aut ſale. *Dioſcor.*

OCVLVS Catti laudatiſſimus in Zeilan inuenitur . Nonnulli etiam ex Pegu aduehuntur, quos eò deferri rumor eſt ex regione Bramaa. Multò maioris is eſt apud Indos precij, quàm in Luſitania . Memini enim quendam eò miſiſſe, qui hic ſexcentis Luſitanicis aureis æſtimabatur. Sed cùm in Luſitania duntaxat nonaginta aureos æſtimarent,huc relatus,&, quod nunc dixi, precio vẽditus eſt. Perſuadent ſibi Indi,eius qui hanc gemmam poſſidet,facultates non poſſe imminui,ſed ſemper incrementum facere,& augeri. Ego verò , quod expertus ſum referam : Lineus pannus ita cõpreſſus vt ipſius gemmæ meditullium ſiue oculum tãgat,nullo igne vri poſſe. *Garcias ab Horto.*

De lapidibus aſtringentibus.

E' COTE NAXIA,quod exacuendo ferro detentur,illitum,alopecias ad pilum reducit : virginum mammas cohibet,nec increſcere patitur. Potum ex aceto, lienem abſumit , & comitialibus prodeſt. *Dioſcor.*

GEODES lapis naſcitur in Miſnia & Saxonia (ſecundùm Agricolam.) * Aſtringit, ſiccat, caligines

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

caligines oculorum discutit. Illitus autem ex aqua, testium, mammarumque inflammationes sedat. *Dioscorides.*

Pvmex (Germ. Bymsstein. Ital. *Pomice,* Gall. *Pierreponce,* Hisp. *La piedra esponia* dicitur) probatur, qui leuis, fistulosus, scissilis, & non calculosus est, quique teri facilè potest, & candidus est. Vritur hoc modo. Cape eius quantum velis, flagrantissimis carbonibus obrue. vbi igni candēs sit redditus, extrahe, vino odorato restingue: iterumq; incensum extingue: tertia verò vstione peracta, sine, vt per se refrigeretur, & ad vsum repone. * Vis eius adstringere, gingiuas abstergere, purgat cum calfactione, quæ pupillis caliginem offundunt: explet vlcera, & ad cicatricem perducit: excrescentia cohibet. Fit ex farina eius dentifricium. Corpori crustam obducit: auellendis capillis aptus. Theophrastus author est, si quis in bulliens vini dolium pumicem coniecerit, feruorem statim sedari. *Dioscorides.*

De lapidibus emollientibus.

Alabastrites vocatus onyx, notissimus lapis est ijs, qui Romana inuiserūt ædificia. Hallucinantur tamen, qui credunt, lapidem illum Alabastritem esse, è quo hac tempestate torno varia finguntur vasa, quibusdam subnigricantibus venis discurrentibus, pellucido læuore, materie verò adeò imbecilli, vt parum collisa facilè frangantur. Quandoquidem lapis hic Alabastritæ species non est, sed potius gypsi materia. Alabastrites enim, quem antiqui ad vasa vnguentaria cauabant, quò diutius vnguenta à rancore vindicarēt, nascitur (vt Plinius inquit) circa Thebas Aegyptias, & Damascum Syriæ. Hic cæteris cādidior. Probatissimus verò in Carmania, mox in India, iampridem & in Syria, Asiaque. Vilissimus autem, & sine vllo nitore, in Cappadocia. Probantur quàm maximè mellei coloris in vertice maculosi. * Crematus, resina aut pice exceptus, duritias discutit: stomachi dolores cum cerato leuat: gingiuas cōprimit. *Matthiolus, Diosc.*

Gagates (German. Schwartzer agstein. Gall. *Agathe.* Hisp. *Elazanaie.*) probatur, qui celeriter accenditur, & odorē bituminis reddit. niger plerūq; est, squalidus, crustosus, & valde leuis. * Vis ei molliendi, & discutiendi. deprehendit sonticū morbum suffitus: recreatq; vuluæ strangulationes: fugat serpentes nidore. Podagricis medicaminibus, & acopis additur. Nascitur in Lycia, inueniturq; prope ostia fluminis in mare exeuntis. flumen autem Gagas nominatur. *Dioscor.*

Thracivs in Scythia nascitur, in fluuio, qui Pontus vocatur. * Eadem ei vis, quæ Gagatæ. traditur, aqua accendi, oleo restingui: quod etiam in bitumine accidit. *Dioscorides.*

De lapidibus obstupefacientibus.

Lapis Memphites in Aegypto ad vrbem Memphin inuenitur, calculorum magnitudine, pinguis, versicolorque. * Aiunt, hunc tritum, & illitum locis, quæ vrenda aut secanda sunt, sine periculo sensum eis adimere. *Dioscor.*

A Iaspidvm genera longè plura recensentur,
quàm quæ à Dioscoride describuntur. Quando-
quidem quædam visitur cœruleo copioso, aut
glauco pingui similis, id est viridis, lacte suffusa.
Alia purpurea: qualis nascitur in Phrygia. Alia
rosea, & quasi floribus tincta: qualis in Ida mon-
te profundissimis specubus foditur. Alia ex pur-
pura cœrulea: qualis inuenitur in Cappadocia.
Alia ex rubro nigra. Alia iecoris imitatur colo-
rem: quæ si saturatiore colore reperiatur, lineis
B eiusdem coloris diluti & nigri cingi solet. Quæ-
dam niuem imitata rutilis punctis respergitur.
Quædam onyche pungitur, aut ex altera parte
iaspis est, ex altera onyx, proinde Iasponyx voca-
ta. Alia, cuius altera parte sit purpurea, altera vi-
ridis, nec vtrinque pellucens, sed qua parte vire-
scit. In summa, varia est iaspidum natura. * Su-
spensas ad plura valere aiunt: nempe ad omnem
sanguinis fluorem, ad protegendum cōceptum,
& partum iuuandum, veneremq; inhibendam,
C & febrem, & hydropem fugandam. Nec desunt
superstitiosi qui dicant, iaspidas homines redde-
re gratos, potentes, ac tutos, si quibusdam magi-
cis verbis admurmurentur, priusquam suspen-
dantur. *Matthiolus.*

Ophites lapis alius est grauis, & niger: a-
lius cinerei coloris: alius punctis variatus: alius
lineas candidas habet. omnes allegati contra ser
pentum morsus, & capitis dolores prosunt. qui
verò candidas habet lineas, * priuatim lethargo,
D & capitis dolorib. auxiliari perhibetur. *Dioscor.*

De lapidibus abstergentibus.

Arabicvs lapis maculoso ebori similis est.
* Is tritus illitus hæmorrhoidas exiccat. Eius ci-
nis dentifricio optimus. *Dioscor.*

De lapidibus glutinantibus.

Galactites dicitur, quòd lacteū succum
ex se mittat: cinerei tamen coloris est, ac gustu
dulcis. * Ad oculorum fluxiones & vlcera vtili-
E ter illinitur, is in aqua tritus pyxide plūbea recō-
ditur, ob vim glutinosam, quæ in eo est. *Dioscor.*

Melites est in omnibus Galactitæ similis.
hoc tantùm differt, quòd dulcissimum succum
emittit. * Facit ad eadē, ad quę Galactites. *Diosc.*

De lapidibus cicatricem inducentibus.

Morochtvs, quem aliqui Galaxiam, aut
Leucographida vocāt, in Aegypto nascitur. hoc
lapide quoniam mollis est, & facilè diluitur, lin-
teorum artifices ad candorem linteis indendum
F vtuntur. * Spiracula corporis obstruere videtur:
conueniens ijs, qui sanguinem expuunt, cœlia-
cis & vesicæ doloribus, cum aqua potus. Itidem
fluxionibus vuluæ, & impositus velleri. Molli-
bus oculorum collyrijs miscetur: explet enim ca
ua, atq; delachrymationes sistit. Idem cerato ex-
ceptus, vlcera, quæ fiunt in teneris partibus cor-
poris, ad cicatricem perducit. *Dioscor.*

De lapidib. calculum comminuentibus.

Lapis Lyncis ex genere succini est, quòd
suæ proprietate naturæ pennas ad se trahat, quē-
admodum & cętera succini genera paleas, festu-

cas,ac leuiſſima quæq; alliciunt. Quantum verò
à legitimo lyncurio vulgaris ille lapillus diffe-
rat,qui officinis lapis lyncis appellatur, & cuius
eſt vſus apud ſeplaſiarios,& medicos, qui ſimpli
cium medicamentorum ſcientiam negligunt,ij
dijudicent, qui ſimplicium hiſtorias & faculta-
tes optimè norunt. *Matthiolus.*

IVDAICVS lapis in Iudæa exoritur, glandis
effigie,candidus, forma quàm elegantiſſima,li-
neis inter ſe æqualibus,veluti torno factis,diſtin
guitur, is ſolutus nullam qualitatē guſtu affert.
* Poteſt ciceris magnitudine tritus ad cotem, vt
collyrium, cum calidæ aquæ cyathis tribus, po-
tu difficultati vrinæ auxiliari, & calculos in veſi-
ca comminuere. *Dioſcorides.*

LAPIDES in ſpongijs reperti, omnibus no-
tiſſimi ſunt: quòd rariſſimè ſint ſpongię,quæ his
lapidibus vacent. * Cum vino poti,lapides qui
in veſica ſunt,rumpunt. *Dioſcorides.*

De lapidibus fœtum retinentibus.

AETITES (Germ. Ein Adlerſtein.) lapis eſt vel-
uti pręgnās,cùm quatitur,alio in vtero ſonante.
Huius genera ſunt quatuor. In Aphrica naſcens
puſillus, & mollis intra ſe, ac velut in aluo habēs
argillam ſuauem, candidam: friabilis,quem fœ-
minei ſexus putant. Mas,qui in Arabia naſcitur,
durus,gallæ ſimilis,aut ſubrutilus,in aluo habēs
durum lapidem. Tertius in Cypro inuenitur,co
lore illis in Aphrica naſcentibus ſimilis,amplior
tamen,atque dilatatus. cæteris enim gibboſa fa-
cies. Habet in aluo arenam iucundam, & lapil-
los: ipſe tamen mollis, vt etiam digitis frietur.
Quarti generis Taphiuſius appellatur, naſcens
iuxta Leucadem in Taphiuſa: qui locus eſt dex-
tera nauigantibus ex hac ad Leucadem. Inueni-
tur in fluminibus candidus, & rotundus. Huic
eſt in aluo lapis, qui vocatur callimus, nec quic-
quam tenerius. Præfertur Aphricus, & qui è ni-
do aquilæ decerpitur. Peſſimi rotundi, in flumi-
num alueis inuenti. * Grauidis continet partus,
cùm lubricæ ſunt vuluæ, & parum tenaces, ſini-
ſtro brachio adalligatus: ſed parturientib. è bra-
chio amoueatur, & feminibus alligetur, vt ſine
doloribus pariant. Furem deprehendit, ſi quis in
pane conditum offerat: fur enim manſum deuo
rare non poterit. Quinetiam concoctus furem
coarguit: quippe decocta cum eo deuorare non
poterit. Tritus & cerato exceptus, cyprino, aut
gleucino, aut alio excalfaciente, comitiales ma-
gnificè iuuat. *Plin. & Dioſcor.*

De lapidibus menſes cientibus.

OSTRACITES teſtæ ſimilitudinem habet,
cruſtoſus, & in laminas fiſſilis, quo mulieres ad
detrahendos pilos, pro pumice vtuntur. * Men-
ſes drachmæ pōdere potus ex vino ciet. Si qua-
tuor diebus à purgatione bibatur ſicilici ponde-
re, fœminis præſtat ne concipiant. Cum melle
autem impoſitus, mammarum inflammationes
lenit, & nomas cohibet. *Dioſcorides.*

De lapidibus amuletis.

SELENITES lapis, quem aliqui aphroſele-
A non appellarunt, quoniam noctu inuenitur lu-
næ imaginem reddere: quæ cum ea quidem au-
getur, & decreſcit: naſcitur in Arabia, candidus,
translucens, leuis. * Huius ramenta comitialib.
in potu dari iubent. Eo ceu geſtamine ad amu-
leta mulieres vtuntur. Arbores adalligato eo-
dem frugiferæ redduntur. *Dioſcorides.*

AMIANTHVS in Cypro naſcitur: alumini
ſciſſili æqualis: ex quo, vtpote flexili, & telas fa-
ciunt. coniectus autem in ignem ardet, ſed mini
B mè crematus exit ſplendidior. * Hic veneficijs
reſiſtit omnibus, priuatim magorum. *Dioſcori-
des & Plinius.*

MYEXIS lapis eſt, qui in capite bufonis inue
nitur, magnitudinis miræ. eſt enim (vt Braſauo-
lus author eſt) craneum illius animalis. Color eſt
ferrugineus, in viridi: nitet tamen. Pars exterior
plana: eſt enim ipſum os. interior autem verè la-
pis eſt; ſeu potius lapidea terra, quaſi concreta
diu. Rotundus eſt plerunque, & magnitudine
C latitudinis fabæ. Ego autem habeo longiorem
faba multò & craſſiorem: nec ſcio quomodo cra
neo bufonis conuenire poſſit, propter formam;
cum tamen ſit genuinus. * Vires eius expertæ
ſunt, quòd geſtatus tollit renum dolores, etiam
antiquos, & lapidis prohibet generationem. Sed
lotio illius etiam plurimum confert, & præſenti
eſt auxilio. Ventriculi etiam affectibus & febri-
bus eadem confert: ſed, vt exiſtimo, non omni-
bus. Venenatis etiam ictibus, ſed non magnum
D affert auxilium. *Cardanus.*

De lapidibus minùs precioſis alterantibus qualitate occulta.

Lapis SPONGITES in vino albo, vel ſucco
raphani ſolutus, & potus, lapidem in veſica fran
git. *Mizaldus.*

PENTARBEN lapidem ad ſe aurum allicere;
vt Magnes ferrum, memoriæ proditum eſt à Phi
loſtrato, ac Tzeze.

E DISSECTIS ante plenilunium pullis hirun
dinum ex prima fœtura, duo lapilli reperiuntur
in illorum ventriculis, quorum vnus concolor,
alter verò diſcolor habetur. Hi priuſquam ter-
ram attigerint, ſi in buculæ, aut cerui aluta inclu
dantur, & brachio vel collo aptentur, comitiales
ſanabunt, nedum iuuabunt. Ex relatione cuiuſ-
dam Itali, qui ſe id expertum fuiſſe mihi aſſere-
bat. Cæterum Chelidonius lapis duplex in hi-
rundine reperitur, rufus nimirum, & niger. Prior
F lineo panno, aut vitulino corio exceptus, & ſub
axilla geſtatus, antiquos morbos, vna cum epi-
lepſia perfectè ſanat, idque præſtantiùs efficit, ſi
in pollinem tritus bibatur. Poſterior valet ad-
uerſus febres. *Albertus.*

MAGNETIS puluis triobolari pondere epo-
tus ex ſucco fœniculi, hydropicis aquas detra-
hit. Et magnes ipſe capiti admotus dolores, om-
neſq; eius querelas obliterat. Quod ex veterum
commentarijs ſe tranſtuliſſe, ſcribit *Hollerius.*

OMNIA genera lapidum, qui in capitibus pi-
ſcium reperiuntur, trita, & cum vino exhibita,
colicum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

colicum dolorem compeſcũt, & calculum, qui in renibus defixus iacet, atterunt, & cõminuunt. *Galenus & Auicenna.*

Lapilli ex capite limacum, & grandiorum cochlearum eruti, ſtrangurioſis vrinam moliuntur, illius meatus lubricando, ſi comminuti ex vino exhibeãtur. Auxiliantur etiam parturientib. laxando, & dilatãdo muliebres locos. *Mizaldus.*

Lapis ex capite vulturis repertus ad quoſcunque noxios caſus vtilis eſt. Et qui in nido vpupę inuenitur, ſecretorum proditor eſſe fertur, pectori dormientis ſuperpoſitus. *Albertus.*

Lapis exemtus è capite piſcium, qui aſelli, ſeu ὀνίσκοι vocantur, nobis verò merlucij, febrem tollit adalligatus. *Plinius.*

Lapis Lyncurii in carbones ignitos proiectus, illos extinguit: tantum abeſt, vt ab illis inſumatur. Nec id ſolum habet rari miraculi: ſed ſi quis hanc gemmam panniculo obuolutam in eoſdem carbones detruſerit, non tantùm illa, ſed panniculus quoq; illæſus conſeruatur. Prodeſt etiam mulieribus in enixu. *Epiphanius.*

Cum primùm infantes ex vtero prodeunt, ſi prius quàm aliquid guſtent, corallij ſcrupulũ dimidium diligẽter tritum cum lacte nutricis hauſerint, nũquam epilepſiam incurrent. *Arnoldus.*

Gagates hydropicis confert, fluidos dentes firmat, & ſuffitu per inferna à mulieribus exceptus, vel etiam impoſitus, menſtrua prouocat. *Albertus.*

Aetites lapis verus, in aquilarum nido repertus, ſi femori parturientium admoueatur, interna parte, non procul à pube, expeditum facilemq; partum illis procurabit, nulla propemodum enitendi difficultate. Quod ſe expertum fuiſſe in quadam heroina tradit Lemnius. Idem collo ſi appendatur, aut pectori, vel brachio alligetur ea parte, qua à corde verſus digitum annularem arteria decurrit, fœminis lubricum vterũ habentibus, vim concipiendi adfert. Et ſi geſtationis tẽpore ijs partib. incumbat, fœtum fulcit, vt nulla ſit illius excutiendi trepidatio. *Lemnius.*

Lapillus in capite cancrorum reperitur figura planus, qui acerrimo aceto immiſſus, motum manifeſtum habere deprehenditur. * Huius puluere audio multos fœliciter vti ad conterendos renum calculos. *Mizaldus.*

Gagatis lapidis puluiſculus ſi in tenuiſſimum pollinem redactus, ieiunæ mulieri ex vino albo exhibeatur, ſtatim manifeſtabit, ſi ſit incorrupta, vel puerperio, aut aliter maculata. Nam ſi illico lotium ei promouerit, corruptæ virginitatis indicium erit: ſin minus, contrarium pollicebitur. Idem etiam præſtabit ſuccinum album, ſeu ambra, quo dictum eſt modo parata, & exhibita. Cæterum globuli è ſuccino, ad oculorum defluxiones miro ſucceſſu auxiliantur, annexi occipitio. Iidem etiam collo geſtati prępediunt, ne deſtillationes in guttur ferantur. *Bapt. Porta & Matthiolus.*

Chrystallinus lapis in tenuiſſimũ pollinem deductus, & ex iuſculo quopiam, aut vino, mulieri lactanti exhibitus, illius vbera lacte plurimo fœcundat. *Mizaldus.*

De lapidibus purgantibus.

Magnes (Germ. Ein Magnet. Ital. *Calamita piedra.*) optimus eſt, qui ferrum facilè trahit, colore ad cœruleum vergente, denſus, & non admodum grauis. * Vim habet craſſos humores educendi, ſi cum aqua mulſa, pondere trium obolorum detur. Sunt, qui magnetem crematum pro hæmatite vendant. *Dioſcor.*

Lapis Armenius, Italis *Verdazuro*, quaſi viride cœruleũ dicas: Arabibus *Hager armini*. Interrogati tamen Armeni, an apud eos naſceretur hic lapis, affirmare non potuerunt. Sed Turci & Perſæ medici dixerunt, exigua quidem quantitate apud ſe vidiſſe, verùm ignorare, num ex Armenia adferretur, nec ne. Aiunt multos inueniri in Vltabado vrbe celebri regni Balaguate. Hic lapis tametſi ex Armenia non aduehatur: multi tamen exiſtimant, eo qui ex Germania adfertur, vti nos poſſe, eo delecto, qui eſt læuis, colore cœruleo, perquàm æquabilis, & friabilis. Sed cùm nec eius ſit magna copia, eius loco lapidem Lazuli vſurpabimus. * Melancholiam purgat innoxiè & validè: ſed tamen vomitum excitat. cuius cauſa plerunque eſt puluis admiſtus, ideo ſępe aqua pura lauari debet. Pondus eius eſt ſextula, hoc eſt, ſcrupuli quatuor, aut paulò plus minusúe, pro ſumentis viribus. *Florentini, Dioſcorides, Cardanus, & Garcias ab Horto.*

Lapis Lazvli, quem Græci Cyaneum, Itali *Azuro oltramarino*, hoc eſt, cœruleum transmarinum appellant, lapis eſt cœrulei coloris, qui in ærarijs, argentarijs, & aurarijs venis reperitur. Optimus eſt, qui in aurarijs oritur, ſaturi coloris, maculas quaſdam aureas ſtellarum modo radiantes habens, qualis is eſſe ſolet, è quo fit color ille cœruleus. Huius vſus eſſe debet, magna cura adhibita, ne factitij pro eo ſumantur: hos enim pictoribus relinquere debemus, natiuoq; vti, poſtquam bene lotus erit. Lauatur, vt Cadmia: vritur, vt Chalcitis. * Vim habet reprimentem, & modicè erodentem, cruſtas gignit, & exulcerat. Purgat melancholiam egregiè, ſed magis turbat Armenio lapide. Doſis eſt, vt lapidis Armenij. Geſtatus confert viſui communi ratione, & ſimiliter exhilarat hominem. Peculiariter autem, præcipuè ſtellatus efficit hominẽ comem, bene fortunatum & diuitem. *Florentini, Dioſcorides & Cardanus.* Inuenitur in Balagate lapidis quoddam genus quod Alaqueca, Arabes Quequi vocant, cuius libra minutis fragmentis expoliti, regali Caſtellano emi poteſt, tanta eſt vilitas. Huius tamen virtus reliquarum facultates exuperat. Quippe qui ſanguinem vndequaque fluentem illico ſiſtat. *Garcias ab Horto.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De Marinis Sectio VII.

- **Marina** *agunt vel qualitate*
  - Manifeſta
    - Prima. *Sic*
      - Calida,
        - Alcyonium.
        - Flos *Salis,*
        - Sperma *cœti,*
        - Ambra *odorata,*
        - Vnguis *odoratus, ſeu blatta Byzantia.*
      - Frigida
        - Corallium,
        - Margaritæ, *ſeu vniones.*
    - Secunda. *Sic*
      - Aſtringunt, — Succinum, *ſeu Ambra citrina.*
      - Emolliunt
        - Bitumen, Aſphaltum,
        - Naphtha,
        - Piſſaſphaltum, *&c.*
      - Abſtergunt
        - Teſta
          - Purpurarum,
          - Buccinarum,
          - Cionia,
          - Mitulorum,
          - Tellinarum,
          - Chamarum,
          - Cochlearũ *marinarum,*
          - Cancrorum, *&c.*
        - Os *ſepiæ, &c.*
  - Occulta: *vt*
    - Vniones.
    - Bitumen.

De marinis calidis.

ALCYONII, quod vulgò SPVMA MARIS dicitur, quinq; ſunt genera. Vnum ſpiſſum, acerbi ſaporis, ſpongiæ facie, tetri odoris, ponderoſum, & piſcem olens, quod plurimum in litoribus inuenitur. Alterum pinnulæ oculorum aut ſpongiæ ſimile, fiſtuloſum, & leue, odorem algæ referens. Tertium vermiculi forma, & colore magis purpureum: quod Mileſium quidam vocant. Quartum ſuccidis velleribus non diſſimile, multis inanitatibus hians, leue. Quintum figura fungi, ſine odore aſperum, parte interna quodammodo pumicoſum, foris læue, acre: quod plurimum in Propontide iuxta inſulam Besbiçon appellatam gignitur: patrio nomine achnen vocant. * Alcyonia omnia detergunt, ac digerunt qualitatem habẽtia acrem, & calidam facultatem. Duo priora in fœminarum ſmegmata aſſumuntur, contra lentigines, lichenas, lepras, vitiligines, nigritias, & maculas in facie, reliquoq; corpore. Tertium ijs, qui difficili vrina vexantur, aut arenulas in veſica colligunt, idoneum eſt: item renibus affectis, aquæ

A inter cutem, lieni. Vſtum autem, & ex vino illitum, alopecias replet. Poſtremum dealbandis dentibus aptum eſt. in alia ſmegmata, pſilothráque aſſumitur, cum ſale miſtum. Si quiſquam alcyonium cremare velit, cum ſale in crudum fictile mittat, & oblinens vaſis ſpiraculum luto, ita fornaci mandet, & cùm figlinum percoctum fuerit, extrahens ad vſus recondat. Lauatur, vt Cadmia. *Dioſcorides, & Galenus.*

FLOS SALIS, aut rectius maris flos, quem
B Dioſcorides ἁλὸς ἄνθος nominat, ſali multum diſſimilis eſt. nihil enim aliud eſt, quàm pinguedo quædam crocei coloris, mari, Nilo, & alijs lacubus innatans, quem Valerius Cordus Sperma cœti vocatum eſſe non modò contendit, ſed etiam demonſtrat. Cæterùm flos ſalis fucatus rubrica, aut ſcrupuloſus, improbatur. Præterea ſincerus non niſi oleo reſoluitur: adulteratus nonnulla ex parte, etiam aqua, diluẽte factitium colorem. * Ad vlcera, quæ cacoethe vocantur, &
C phagedænas, genitalium nomas & purulentas aures, efficax eſt: oculorum hebetudines, cicatrices, albugineſq; tollit. Emplaſtris, vnguentiſque coloris cauſa, vt roſaceo miſcetur. Sudorem cit,

aluum turbat, in vino aut aqua ſumtus: ſto-
machum malè habet. Additur acopis, & ſme-
gmatis, quæ albandi capilli gratia componun-
tur. Et in vniuerſum acris eſt, & feruentis na-
turæ, vt ſal. Porrò qui propriè flos ſalis dicitur, in
ſalis fodinis reperitur, & in ipſis etiam ſalignis.
Medici Colonienſes, & Dioſcorides.

AMBRA & AMBARVM Latinis, Ambar A-
rabibus dicitur: quo nomine omnibus, quas ſciā
nationibus notum eſt, aut variato duntaxat pau
lulum vocabulo. Varia autem circa huius gene-
rationem Scriptorum eſt opinio. Siquidem alij
ſperma Balenæ eſſe aſſerunt: alij beluæ cuiuſdā
marinæ excrementū, aut maris ſpumam: (quę ſa
nè opiniones ratione carēt, ꝙ nullum Ambarū
inueniatur, vbi frequentiſſimæ ſunt Balenæ, &
vbi fluctuum reciprocatione ſpuma plurima ex-
citatur) alij bituminis modo ex maris alueo e-
manare: quæ opinio melior, & veritati magis
conſona pleriſq; viſa eſt. Auicenna lib. 2. cap. 63.
& Serapio lib. ſimp. cap. 196. ſcriptum reliqué-
runt, fungorū in rupibus & arboribus more Am
barum in mari generari, & tempeſtatibus vnà
cum ſaxis interdum in littus eijci: quæ ſenten-
tia veriſimilior eſt reliquis ab Auicenna produ-
ctis. Nam multum flantibus Euris, magna eius
copia Sofalam, & in inſulas Comaro, Demgo-
xa, Moſambicam, totumq́; eum tractum eiici-
tur è Maldiuis inſulis, quæ ad Oriētem ſpectāt.
Flantibus verò Fauonijs, copioſè inuenitur in
inſulis, quæ vulgò de Maldiua nuncupantur cor
rupto vocabulo, cùm de Naledíua dicēdum ſit:
etenim Nale lingua Malabarica ſignificat qua-
tuor, & Diua, inſulam: Nalediua igitur pronun-
ciandum erat, quaſi dicas: Quatuor inſulas, ſi-
mili planè ratione, qua Angediua vocamus eas
inſulas, quæ à Goa Orientalis Indiæ emporio,
12. leucis diſtant, quòd quinq; ſint numero con
terminæ. Ange enim eorum lingua quinq; eſt.
Sed hæc præter inſtitutum: non potui tamen
horum non meminiſſe, cùm in Maldiua men-
tionem incidiſſem. Scribunt ijdem locis ſuprà
citatis, Ambarum deuorari à piſce quodam A-
zel nuncupato, ſed qui eo deuorato ſtatim ex-
tinguatur. Hunc deinde vndis fluctuantem re-
gionis illius incolæ vncis in ſiccum trahunt, eo-
que exenterato Ambarum colligunt: verùm o-
mne improbari, præter id quod ſpinæ adhæſe-
rit, id enim pro temporis diuturnitate purum &
legitimum eſſe. Sed hæc eorum opinio erronea
mihi videtur. Nam veluti certum eſt animalia
quærere alimentum naturæ ſuæ conueniens, &
minimè noxium (niſi fortè cibis innoxijs admi-
ſto decipiantur, quemadmodum mures fallere
ſolemus) ſic etiam haudquaquam veriſimile vi-
detur, hunc piſcem Ambarum venari, ſi eo deuo
rato ſit periturus. Imò cùm Ambarum ſit ex eo-
rum numero, quæ maximè cordis vires refici-
unt, dixerim hunc piſcem præſentaneum eſſe ve
nenum, quādoquidem tam eximio medicamen
to deuorato perit. Scribit Auerrois 5. collig. cap.
56. Caphuræ genus inueniri natum in maris al-
A ueo, quod deinde aquis ſupernatet: laudatiſſi-
mum verò id cenſeri, quòd Arabibus Aſcap di-
citur. Quàm verò eius opinio à veritate ſit alie-
na, & tanto viro inſigniq́; Philoſopho indigna,
clarius eſt, quàm vt multis demonſtrari debeat:
primum, quòd Caphuram in mari naſci dicat:
deinde, quòd eandem quæ frigida eſt & ſicca ter
tio gradu, Ambari genus faciat, quod calidum &
ſiccum conſtituit ſecundo ordine. Subijciemus
verò nonnulla vocabula, quæ apud Serapionē,
B & Auicennam occurrunt. Magnam eius copiā
ex regione Zing Serapio lib. ſimp. cap. 196. adfer
ri aſſerit. Hæc eſt Sofala. Nam Zingue aut Zan-
gue Perſis & Arabibus idem ſignificat, quod ni-
ger Latinis: & quoniam totus ille maritimus
Aethiopiæ tractus à nigris incolitur, Serapio eū
Zingue vocat. Sic Auicenna lib. 2. cap. 63. epithe
ton illi addit Almendeli, quaſi de Melinda: item
Salachiticum, à Zeilan fortè laudatiſſima totius
Orientis inſula, quam falsò vrbem eſſe Lacuna
C comment. in Dioſcor. lib. 1. cap. 20. exiſtimauit,
cùm ſit inſula multis vrbibus exculta. Hæc ſunt
quæ ab Arabibus traduntur: nullus autem Græ
corum, præter Aetium huius meminit. Cæterū
hæc mea eſt opinio: Veluti pro regionum natu-
ra terra interdum rubra eſt, vt bolus Armenus:
interdū candida, vt creta: nonnunquā nigricās:
ſic veriſimile eſt, aut inſulas, aut terras ſimilis cū
Ambaro formę inueniri, ꝙ terra ſit aut fungoſa,
aut alterius generis. Quod verum eſſe teſtatur
D magna eius, quæ reperitur, quantitas. Siquidem
inuenta ſunt interdum fragmenta humanæ ma-
gnitudinis, interdum nonaginta palmorum lon
gitudinis, duodeuiginti verò latitudinis. Affir-
marunt nonnulli ſe inſulā ex puro Ambaro vi-
diſſe, quam cum poſtea requirerent, nuſquā com
paruerit. Anno M. D. LV. circa promontoriū Co-
morim, quod è regione inſularum de Maldiua
eſt, fragmentum trium ferè millium pondo, re-
pertum eſt: ſed cum is, qui inuenerat, picem, aut
E bituminis genus eſſe exiſtimaret, vili admodū
vendidit. Maximum verò quod vnquā viderim
fragmentum, quindecim libras pendebat. Sed
qui in Aethiopiam commercij cauſa nauigant,
multò maiora fragmenta ſe vidiſſe affirmāt: to-
tus enim ille Aethiopiæ tractus à Sofala ad Bra-
ua vſq;, Ambaro abundat. Inuenitur etiam in-
terdum, ſed raró, in Timor, & in Braſil. Et an-
no M. D. XXX. inuentum eſſe fragmentum audio
in Setubal Luſitaniæ portu. Refertum verò eſt
F plerunque auium roſtris, quas in eo nidulari cre
dibile eſt: interdum conchylijs teſtiſq; oſtreorū
permixtum inuenitur, quæ contactu Ambaro
adhærent. Porrò optimum Ambarum cenſetur,
quod à ſordibus maximè repurgatū eſt, quodq́;
plurimum ad candorem accedit, videlicet quod
cinerei ſit coloris, aut quod ex venis, nunc cine-
reis, nunc candicātibus conſtet, leue, quodq́; acu
perfoſſum, multum oleacei liquoris reſudet. Ni-
grum improbatur, præterea cādidiſſimum, teſte
Serapione, quod gypſo adulteratum eſſe exiſti-
mo. Eſt etiam factitium ex moſcho, zibetto, li-

gno aloes,ſtyrace, & ladano: odor autem rerū, ex quibus fit,& color, qui plerunq; niger eſt,illū prodit: præterea aquæ impoſitum citiùs molleſcit,quàm natiuum.Magna verò in æſtimatione eſt apud opulentiores Indos, eo enim cibis permixto frequenter vtuntur medicamenti loco. Eius autem precium intēditur pro fragmentorū magnitudine, quantò enim maius eſt fragmentum,tantò eius intenſius eſt precium, non ſecus, atq; in gemmis. Sed nuſquam maiori in precio eſt, quàm in Chinarum regione. Cùm enim à noſtris Luſitanis eius exigua copia eò delata eſſet, eius precium fuit mille quingenti aurei in ſingula Cate, quod apud eos ponderis genus eſt pendens viginti vncias. Huius lucri cupiditate deinde alij mercatores allecti, tantam Ambari detulerunt eò copiam, vt nunc multò vilioris æſtimetur. Porrò de Ambra Nicolaus Monardis ſic ſcriptum reliquit: Nunc mittit nobis Florida nouis Orbis prouincia Ambar, quod vocāt Griſeum,idq; in littus eiectum inuenitur à Canaueral ad promontorium vſq; D.Helenæ. Varia eſt circa eius originem opinio, ſed veriſſimū eſt, Bituminis genus eſſe ex fontibus,in alto mari manans, quod aeri expoſitum,illico denſatur, vt ſolent pleraque, quæ ſub marinis aquis tenella,& mollia ſunt, at aqua exempta durantur, vt Corallium, Succinum. Solus Simeon Sethi, & Aetius inter Græcos eius meminerunt, è quibus prior, Bituminis modo è fontibus ſuis manare aſſerit, peſſimumq; id eſſe, quod à piſcibus deuoretur. Inde conuellitur eorum opinio, qui Balenarum ſperma eſſe aſſerunt, ex eo decepti, quod interdum in Balenarum ventriculis inueniatur,quæ illud aquis innatans nonnunquam deuorant,alimentum eſſe exiſtimantes. Verum eſt,meo tempore Balenam circa Canarias captam, in qua inuentæ ſunt plus quàm quatuor Ambari libræ: poſtea tamen infinitas Balenas cum ſuis catulis interfecerunt,ſed nihil Ambari in eis inuentum eſt. Non deſunt, qui Ambar ex fructu quodam ad maris littus naſcente fieri dicant,qui Aprili & Maio menſibus matureſcit, & odoratus eſt,quem decidentem vorant Balenæ, quaſi fructus in alimentum cedens, aliud quàm ſanguinem, & carnem generare poſſit. Optimi delectus eſt, vt nonnihil ad rubedinem tendat,album non æquè bonum,nigrum deterrimū.* Excalefacit,reſoluit, roborat, quocunq; tandem modo applicetur: nam calidi eſt temperamenti,& ſicci,cum pinguedine quadam, quæ illi facultatem emolliendi tribuit. Variæ ſunt Ambari facultates: Nam cum oleo florum mali Arantij in calente mortario permixtum, & vnguenti modo capiti illitum, illius dolorem leuat, cerebrum roborat, & neruos, & frigidos, qui infarcti ſunt humores reſoluit: ad eadem efficax, emplaſtri modo cum Alypta muſcata aſſiduè geſtatum. Eius ſolius, aut cum moſcho, & ligno aloes permixtæ olfactu, cerebrū roboratur,memoria augetur, ſpiritus vigor, & cordis vires reficiuntur: ideoq; in peſtis cōtagijs eius odor apprimè vtilis eſt, nec minus his, qui frigidis defluxionibus vexantur, conuenit, ſi capitis tegmina,atq; etiam cubiculū,vbi dormiunt,per hyemem eo ſuffiantur. Maximè prodeſt ſenibus,quòd illorum ſpiritus vegetet,cor & cerebrū roboret,& craſſos lentosq; humores extenuet,ſiue cibis indatur,ſiue veſtes ſuffiantur, ſiue cerebro cordisq; regioni applicetur, ſiue vino, quo ſibi faciem & manus abluunt, permiſceatur. Scobi magnetis,galbanoq; miſcetur, & emplaſtri modo mulierum vmbilico impoſitum, vterum ſuo loco retinet, & reliquos eius morbos profligat: eius autem aſſiduus odoratus prodeſt vteri procidentijs, ſuffocationibus verò in Liquid ambar diſſolutum, & xylo exceptum, vteriq; ori inditum. Sterilitati à frigidis humoribus ortæ,hac compoſitione mederi ſoleo: quæ recipit Ambari partes duas, raſuræ eboris tenuiſſimè tritæ vnam, pulueris ligni aloes partem dimidiam, cum algaliæ momento fiunt catapotia, quorum tria pendentia drachmā vnam ſingulis triduis dabūtur, & emplaſtrum vmbilico,peſſum vteri collo imponetur,purgatis tamen prius vt decet. Ex eo, alypta muſcata,& ſtyrace fit emplaſtrum ſcuti forma, quod ſtomacho appoſitum,eum doloribus liberat,& excalefacit. Ex eadem maſſa factæ pilulæ, & manè ſumptæ, flatus diſcutiunt, concoctionem iuuant,& appetentiam excitant; idem præſtat ex vino odorifero manè ſumpta hæc maſſa. Quin etiam epilepticis fumus illius, naribus exceptus, conuenit: ſiquidem eos excitat, & ſi aſſiduè id odorentur, non tam facilè,neq; tam vehementer eo morbo corripiuntur. In ſumma Ambarum excalefacit & ſiccat,cerebrum, & cor olfactum roborat. Senibus,& natura frigidis opem mirificè præſtat. Quare ijſdē potius quàm iuuenibus, chirothecæ Ambra imbutæ concedi deberent: vino infuſa temulentos efficit. *Garcias ab Horto, Nicolaus Monardis, Medici Florentini, & Matthiolus.*

Blatta Byzantia à Mauritanis, Vnguis odoratus à Græcis dictus, conchylij tegumentū eſt,odore caſtoreū referente,ad ſuffitus idoneū. Ipſa enim teſta mox liquatur igni,bituminis modo,quod etiā improbè ipſa olet. Quidā albicantem odoratā magis cōmendant. * Iidem ſuffitu excitāt fœminas vuluæ ſtrangulatu oppreſſas, comitialesq;: poti ventrē molliunt. Crematū conchylium eadem efficit,quæ purpura,& buccinū. *Medici Colonienſes, & Dioſcorides.*

De marinis frigidis.

Corallivm (Germ. Coral. Ital. *Corallo.* Gall. *Du Coral.* Hiſpan. *El coral.*) ſaxeus frutex eſt, in mari natus: triplici conſtat differentia: alba, rubra,& nigra; prima eſt precioſior: altera vſitatior: vltima rarior,quæ vocatur Græcè [illegible]. * Omne corallij genus refrigerat,ſiccatq;, & aſtringit: menſtrua nimis profluentia cohibet potū: ſic dyſenterias iuuat: nec non ſeminis profluuiū in viris: albū vteri fluorē in mulierib. reprimit:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

mit: ſanguinē reijcientibus medetur: cōtra fa-
ſcinationes & venerea in collo & brachijs geſta-
tur. quinetiā comitialib. rectè alligatur. Cinis i-
pſius oculorū medicamētis miſcetur, vlcera car-
ne explet: & cicatrices extenuat. Oleū corallio-
rū chymico more (de quo ſuo loco) paratū ru-
bicundiſſimū, ſcrupuli inſtar ex vino generoſo
potum, ſummū eſt medicæ artis myſteriū, ad o-
mnem partiū, tum interiores, tū exteriores affe-
ctus euellendos: comitialem ſanè quinq; ſepti-
manarū ſpacio, tum in pueris, tum in iuuenibus
propellit. ſimiliter omnes alui, vteriq́ue fluores,
& ſanguinis quacunque parte manantes ſiſtit.
Dioſcorides, & Andernacus.

MARGARITAE prægrandes Vniones Lati-
nis dicuntur: minores Latinis Margaritæ ſim-
pliciter: Germ. Perlin. Ital. *Perle.* Arabibus &
Perſis *Lulu:* Indis *Moti:* in Malauar *Mutu:* Luſi-
tanis *Aliofar,* quod Arabicè ſonat de Lulfar, id
eſt, portus in mari Perſico, vbi laudatiſſimæ ge-
nerantur. Nam tametſi Barem, Catifa, Cama-
ran, alijq́; huius maris portus eas laudatas mit-
tant: quia tamen noſtris notior fuit initio hic
portus, ab eo, nomen Margaritæ indiderunt,
lingua Arabica Aliofar. Hinc etiam fit, vt illæ
Orientales appellentur. Quoniam hic ſinus Per-
ſicus Orientalis ſit, ſi cum noſtra Europa con-
feratur. Generantur etiā Margaritæ à promon
torio Comorim, ad inſulam vſq; Zeilan (quæ
captura & piſcatio Regis Luſitaniæ eſt) ſed mi-
nutiores maxima ex parte, nec cum ſuperiori-
bus conferendæ (quæ magnæ ſunt, & omni dote
abſolutiſſimæ) ideoq́; etiam viliori emūtur. Ge-
nerantur & in inſula Burneo, quæ tametſi ſint
grandes, formæ tamen elegantia à ſuperioribus
vincuntur. Sic & nonnullas Chinarū regio mit-
tit, ſed viles. Certū eſt etiam in nouo Orbe inue-
niri, verùm nulla ratione cum Orientalib. ſunt
conferendæ. Nam aut obſcuræ ſunt, & nubili co
loris, aut nullo orbe læuoreq́; commendantur.
Origo atq; genitura eſt è conchis, haud multū
ab oſtrearum conchis diſſimilibus. Conchæ au-
tem quæ ſuperiori maris parte natant, grandio-
res Margaritas generant: quæ verò in alto mari
degunt, minutiores proferunt. Hæ conchæ ae-
ri expoſitæ ſiccantur, & ſeſe pandunt, in qua-
rum carne inueniuntur Margaritæ nunc mul-
tæ, nunc paucæ, pro concharum magnitudi-
ne. Inueniuntur & in noſtratibus conchylijs o-
ſtreisue, ſed minus nobiles. Omnium autem
præſtantiſſimæ ad generandas Margaritas cen-
ſentur eæ conchæ leues & candidæ, quas eius re-
gionis incolæ Cheripo appellant, ex quibus co-
chlearia poculaq́; conficiuntur. Verùm Cheri-
po non id eſt conchylium, quod vulgo Matrē
perlarum vocamus. Nam id Chanquo incolæ
vocant, ex quo videlicet menſæ, ciſtulæ, ſphæru-
læ precariæ fabricantur, quod licet parte exter-
na ſcabrum ſit, & impolitum, interna tamen læ-
uiſſimū eſt, & aſpectu pulcherrimū. Deuehitur
id cōchyliū Bēgala mercimonij gratia, vbi expo
lit, & poculi vices ſupplet: maxima tamē ex par-

A te conficiūtur ex eo armillę, & alia opera. Fuit.n.
olim iſtic cōſuetudo, vt nullę nobiliores virgines
corrumpi poſſent, niſi huius generis armillis bra
chia exornata haberēt. Nunc verò deſijt iſta cō-
ſuetudo: eāq́; ob cauſam viliori emūtur hæc con
chylia. Habēt mercatores huius regionis cuprea
quædā inſtrumenta multis foraminib. pertuſa,
quibus precia Margaritis imponere ſolent. Nam
quę per inſtrumentū minoribus foraminib. per-
tuſum tranſeūt Margaritæ, vnius ſunt precij, ven
B dūturq́; per drachmas. Quæ per inſtrumentū ma
iora paulum foramina habens, maioris ſunt pre-
cij. & ita deinceps pro foraminū, quibus inſtru-
mēta prædita ſunt, quibusq́; Margaritæ trāſmit-
tūtur, magnitudine, precia intendentes. At quæ
adeò ſunt minutæ, vt perforari nō poſſint (arte
enim perforātur, nō natura, vt fabulātur quidā)
cedūt officinis, qua de cauſa in Europā expor-
tantur. Harū vncia duobus fortè aſſibus Gallicis
vænit. Maximæ, quæ ad promontorium Como-
C rim generantur Margaritæ, pendebant centū fru
menti grana. Talium precium mille quingento-
rum aureorum in ſingulas eſſe ſolet. Multo ma-
iores ego vidi, quas in inſula Burneo captas aſſe-
rebant: ſed non erant eius elegantiæ, cuius ſupe
riores. Vidi aliam hîc captam, quæ centum ſexa-
ginta grana tritici pēderet. Senectute pondus ea
rum minui, & coloris elegantia immutari cre-
ditur. Diu autem oryza leuiter confracta, & ſale
verſatas, priſtinum vigorem, & fulgorem recu-
D perare, expertus ſum. Certū eſt, Margaritas poſt
plenilunium captas cum tempore minui, & de-
creſcere. Quæ verò ante plenilunium capiuntur,
huic vitio nequaquam ſunt obnoxiæ. Cæterum
raro in Medicum vſum venit Margarita apud
Indos. Mauritani verò frequenter, noſtro more,
Margaritas cordialibus medicamentis inijciunt.
Porro Margaritæ, ſiue vniones ſint candidi, cor-
pulenti, orbiculares, ponderoſi, integri, non per-
forati. quia dum ferri acie perforantur, ære infi-
E ciuntur, vireſq́; earum immutantur. * Ad cordis
affectus præcipuam opem ferunt. Quinetiam
collyrijs admixti oculorum nubeculas detergūt,
& aquam eò defluentem abſumunt. In antido-
ta, vel pulueres cor roborantes recipiuntur. O-
leum ex ijs paratum (de quo ſuo loco) ad ner-
uorum reſolutionem, conuulſionem, marcorem
ſenilem & phrenitidem conducit, ſi grana ſena
ex humore aliquo ſumātur. Corpus ſanum con
ſeruat: læſum priſtinæ ſanitati reſtituit, lac mu-
F liebre emendat, augetque, &c. *Andernacus, &*
Matthiolus.

De marinis aſtringentibus.

AMBRA CITRINA (Lat. Succinum. Græc.
ἤλεκτρον. Germ. Augſtein. & Arab. *Carabe* dicta.)
ex quorundam ſententia naſcitur è liquido bitu
mine, quod è littoribus defluēs in mare, concre-
ſcit eo quo videmus modo. Reperitur in Ger-
maniæ maritimis, procellis in litus prouoluta.
Eius ſunt aliquot genera: fulua quæ pellucida
eſt: candida, & ſimilibus alijs coloribus prædita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Candida verò, quòd leuior sit, & odoratior, optima censetur. Probatur ea, quæ attritu calefacta, illicò paleas, aliasque res minutas ad se trahit, & quæ accensá bituminis odorem reddit. * Exiccat leuiter calefaciendo: ideo etiam ad humidos capitis morbos valet. Fumus eius comitiales restituit: tussi immoderatæ, & capitis defluxionibus medetur: dentium dolores mitigat: menses prouocat, vteri strangulatum singulariter compescit: grauidis gestationem leuiorem reddit. In puluerem redactum ex vino propinatur, ad album vteri fluorẽ, naturaliaq; corroboranda: sanguinem reijcientibus, & tabidis conuenit: profluuio seminis ex ouo molli, vel succo portulacæ, quotidie drachmę instar assumptum succurrit: intestinorum difficultati, & sanguinis ex naribus fluori subuenit: parturientibus drachmæ semissis pondere ex vino albo potui datur, ad fœtum maturandum, partumq; accelerandum vtile: quod sæpe experientia didicimus. ad vrinæ difficultatem, simili pondere, ex aqua saxifragiæ bibitur. Quidam nuper ea cũ semine paliuri ex vino epota, vrinam quindecim diebus retentam excreuit. Articulari morbo conducit, si eius drachma semissis ex ligni Indici decocto, vncijs duabus exhibeatur. Oleum, quod inde (de quo suo loco) per chymiam singulari industria paratur, incidit, extenuat, aperit, & discutit: vnde ex vino maluatico, vel alio liquore exhibitum, calculos vrinamq; educit. In strangulatu vteri efficacissimum est, si naturalia, & os eius ipso inungantur. *Medici Florentini, & Andernacus.*

De marinis emollientibus.

BITVMEN (Græc. ἄσφαλτος. Germ. Bech. Gall. *Terre limoneuse.* Ital. *Bitume.* Hispan. *El Betun.* dictum) est veluti terræ adeps, qui facillimè ignem concipit. Duûm est generum. Quod liquidum est, vt oleum, vulgò petroleum vocatur, omnibus notum. Aliud densum picis modo, quod antequam concrescat, liquidum aquis supernatare solet. Huius generis est, quod in Iudæa nascens peculiariter asphaltos dicitur: videtur autem id esse, quod vulgò sic hodie vocatur. Eius verò probatio est, vt purpuræ modo splendeat, sitq; ponderosum, & validum odorem vibret. Nigrum autem & sordidum, vitiosum est. Adulteratur pice: quod color niger indicat, & picis odor. * Bitumen omne discutit, glutinat, emollit, ab inflammatione tuetur, vuluarũ procidentias, strangulationesq; olfactu, suffitu, impositu emendat, &c. *Diosc. & Florentini.*

Bitumen Iudaicum alijs omnibus præfertur: colligiturque in mari mortuo: quod Galeni tempore adulterari non poterat, sicuti in libro de Antidot. scribit: forsitan quia in tanta copia afferebatur, & propter splendorem ipsius ita erat notum, vt quicquid illi commistum fuisset, facilè illius viuidum quamuis nigrum colorem immutare potuisset: ideoq; cum Dioscor. quod pice solebat adulterari, dicat, hos duos au-
A ctores manifestè inter se discrepare videbitur, nisi eo pacto quo diximus, eos intellexerimus. Imò relicto Galeno hac in parte potius Dioscoridi erit adhærendum, cum videamus nostro quoq; tempore ita adulterari, vt admodum parum boni & legitimi aduehatur: idq; ex eo patet, quod non colore illo splendido instar purpuræ, sicuti vult Dioscorides, sed potius nimium nigro, & quasi emortuo præditum sit. Animaduertendum autem est, quando Dioscori-
B des istud laudat quod splendet instar purpuræ, non accipiendum esse quasi Bitumen esset purpureum: sed quod tantùm habeat illam viuacitatem coloris: & quod ita splendeat quemadmodum purpura. Nam purpureum propriè significat illam gratiam & viuacitatem, quæ in vnoquoque colore qui gratus est oculis, & delectat visum, inesse potest, & vulgò nunc Chremesinus color vocatur. Quæ vox non vni tantùm colori destinata est, sed multis & fortasse
C omnibus. Habemus etiam nos Chremesinum rubrum purpureum, quod Pauonazzo vulgò vocant, & incarnatum: & non diu est quod chremesinum etiam albo & viridi colori sit attributum, tam in pannis quàm serico ipso: & si modum reperirent, etiam aliis coloribus poterit adiungi hoc vocabulum, vt dicatur luteũ Chremesinum, nigrum Chremesinum. Et sic possumus dicere Purpureum rubrum, purpureum russum, siue (vt vulgò vocant) incarnatum, Purpu-
D reum phœnicium, & purpureum nigrum, nimirum si istis coloribus concilietur ille splendor gratus oculis: quem hac voce exprimere voluerunt. Vnde Horatius Cygnos vocat purpureos, nam præter istam albedinem, accedit illa splendoris venustas, qua simul oculos, & animam oblectant; & ab alijs nix purpurea vocatur, & Vergilius dicit crines purpureos: item Cicero in suis Academ. quæstionibus ait, Mare esse cæruleũ: sed quando aqua remis agitetur, fieri purpureã:
E cuius rei in promtu ratio est: quia aqua commota ex illa parte luminis aliquid, quo antea carebat, recipit: & ita illuminata hoc nomen sortitur. Non tamẽ est negandum, vt plurimum hoc nomen purpuræ attribui rubro, & pauonaceo, vt Itali loquuntur, quia hi duo colores tam arte quàm natura expressi obtinent illam gratiam. Hocq; nonnihil à proposito diuertentes pluribus exponere volui, ne dubius lector remaneret, quomodo Bitumen vocaretur Purpureum,
F & fortasse conijceret esse violaceum, aut rubrũ, ideoq; pice nigra adulterari non posse. Redeuntes itaq; ad Bitumen, videmus communiter nõ reperiri laudabile, qui tamen diligens fuerit Venetijs, quod Dioscor. descriptioni planè conueniat, comparare poterit.

QVOD Babylone natum NAPHTHA vocatur, bituminis candidi aut etiam nigri colatura est. Vis ei ignium rapax. Huius loco, quia ad nos non adfertur, nostro petroleo vti possumus: quẽadmodum etiam asphalti loco, si dubium esset, an asphaltus sit bitumen Iudaicum. Si quis autem

tem aſphalti modo denſare volet, vaſe æneo aut A
ferreo illud coquet, & quia facile flammam con
cipit, flamma, panno lineo madente in vas, vbi
percoquitur, demiſſo, extinguetur. Hac ratione
concretum petroleum pro naphtha & aſphalto
vſurpari poteſt. * Extenuat, penetrat, ſiccat, dige
rit, omnemq́; materiam frigidam ex quauis cor-
poris parte abſumit: morbũ comitialem, mem
brorum reſolutionem, conuulſionem neruorũ,
articulorumq́; dolores mitigat: lienis, renũ, ve-
ſicæ, vteriq́; frigidiores affectus ſanat. *Medici Flo* B
rentini, Dioſcorides, & Andernacus.

Pissasphaltvs in Apollonia Epirotarũ
naſcitur: appellatur aũt ſic, ꝙ miſtam bitumini
picem redoleat: & Mumia Arabum eſſe credi-
tur: tametſi mumiam etiam appellent, confe-
ctionem quandam, qua cadauera condiũtur. Fa-
ctitia etiam eſt piſſaſphaltos, admixta pice bitu-
mini. * Secundo ordine tum ſiccat, tum excalfa
cit: capitis dolores frigiditate obortos abſq; hu-
morum pręſentia mulcet Medetur hemicranię, C
paralyſi, oris diſtractionibus, comitialibus, ver-
tiginoſisq́;, ſi ex amaraci aqua naribus immitta-
tur. Leucoij oleo, ſiue hyoſcyamo graui ponde-
re ſubacta, ad aurium dolores frigidos vtiliter in
earum concauitatem infunditur. Prodeſt qua-
tuor granorum pondere ex thymbræ decocto
reſoluta, gulæ cruciatibus. Epota ex zizipharũ,
hordei, & myxorum decocto tribus diebus con-
tinuis, tuſſientibus opem non modicam præſtat.
Granorum item quatuor pondere ſumpta ex a- D
qua menthæ, cordis affectus remouet: cum de-
cocto verò cumini, ammi, & cari, tum ventricu-
li, tum inteſtinorum flatus diſcutit. Bibitur vti-
liter ab alto deuolutis ex ſiliquæ Aegyptiæ me-
dulla, additis Lemnia ſphragide, & rubiæ radi-
ce. Hauſta trium vel quatuor granorum ponde-
re ſingultum inhibet: ſi tamen ex cumini & a-
pij decocto aſſumatur. Errhinis impoſita, additis
moſcho, caſtoreo, caphura, & oleo balanino, na-
ribus commodè inditur ad diuturnos capitis do E
lores, præſertimq́; cùm adhibitis alijs contumax
morbus non ſoluitur. Gargarizatur cum oxyme-
lite aduerſus anginam: & ad lienis affectus ex
cari decocto, vtiliter bibitur: & contra lethalia
venena ex decocto tribuli marini, & fœtidi la-
ſerpitij gummi iuuamento non modico ſumi-
tur. item ex mero contra ſcorpionum ictus bi-
bitur, ictisq́; locis cum recenti bubulo butyro
vtiliſſimè imponitur. Adſtringit mumia illita
externa ſanguinis profluuia, pota verò interna: F
proinde perutilis ad cruentas excreationes. Ex
caprillo lacte pota, opitulatur exulceratæ veſicę,
internis penis deſquamationibus, & vrinam æ-
grè continentibus. Non deſunt, qui credant, hu-
manorum cadauerum oſſa in puluerem redacta,
& in potu exhibita, varijs corporis languoribus
prodeſſe, os ſuum vnicuiq; membro tribuentes.
Si deficiat, eius loco Aſphaltum officinarum,
aut picem cũ bitumine mixtam ſumemus.
Medici Florentini, Dioſcorides, Mat-
thiolus, & Arabes.

De marinis abſtergentibus.

Pvrpvrae (Germ. Meerſchnecken. Ital. *Por-
pore.* Gall. *Pourpre.* Hiſp. *Le conche de carmeſie co-
lor.*) ſunt piſces marini, eius ſanè generis, quę te-
ſta integũtur. Hæ illum magni precij liquorẽ re-
tinent, purpureũ propriè dictũ, tingendis regum
veſtibus expetitum. Hunc in medijs faucibus ge
rũt, candida quadam vena cõcluſum, colore ni-
gricantis roſæ pellucidum. Viuas capere conten
dunt, quia cũ vita ſua ſuccũ illum euomunt. La-
tent circa canis ortũ tricenis dieb. Congregãtur
verno tẽpore, mutuoq́; attritu lentorem cuiuſdã
ceræ ſaliuãt. Lingua purpuræ digitali longitudi-
ne, qua paſcitur perforando reliqua conchylia:
tanta duritia aculeo eſt. Capiuntur aũt purpuræ
paruulis, rarisq́; textu veluti naſſis, in alto iactis.
Ineſt ijs eſca, cluſiles, mordacesq́; conchæ, qua-
les mitulos videmus. has ſemineces, ſed redditas
mari auido hiatu reuiuiſcentes, appetũt purpurę
porrectisq́; linguis infeſtant. At illæ aculeo exti-
mulatę claudunt ſeſe, comprimũtq́; mordentia:
ita pendentes auiditate ſua purpuræ tolluntur.
Aqua dulci necantur, & ſicubi flumini immer-
guntur: alioqui captæ diebus quinquagenis vi-
uũt ſaliua ſua. Anno magnitudinem implent, ce
lerrimeq́; creſcũt, quemadmodum conchylia o-
mnia. * Purpura vſta exiccat, dentes abſtergit,
excreſcentias in carne cohibet, vlcera purgat, &
ad cicatricẽ perducit. *Dioſc. Plinius, et Matthiolus.*

Bvccinvm in purpurarũ genere eſt, ad ſi-
militudinem eius buccini, quo ſonus editur: vn-
de & cauſa nomini, ex rotunditate oris in mar-
gine inciſa. Sed maior eſt purpura, cuniculatim
procurrẽte roſtro, & cuniculi latere introrſus tu-
bulato, qua proferatur lingua. Cui circùm orbes
aculeati, qui buccino non inſunt, ſed vtriſq; or-
bes totidem, quot habent annos. Buccinũ non
niſi petris adhæret, circaq́; ſcopulos legitur. Ea-
dem præſtant cõcremata buccina, ſed vehemen
tius viũt. Si quis ſalis plena fictili crudo adurat,
dentifricio conueniũt: ambuſtis vtiliter illinun-
tur, quibus ſolui medicamentum non oportet:
nam poſteaquam vulnus cicatricem duxerit, i-
pſum in teſtæ modum induratũ, ſponte ſua de-
cidet. Fit etiam calx è buccinis. Buccinorũ car-
nes ori gratæ ſunt, & ſtomacho vtiles, ſed aluum
non molliunt. *Dioſcorides, & Matthiolus.*

Cionia vocãtur purpurarum, buccinorũq́;
mediæ partes, circa quas teſtæ volumen claui-
culatim intorquetur. Cremata ſimili modo, ma-
iorem purpuris, buccinisque facultatem vrendi
conſequuntur: quoniam apprimendi naturam
obtinent. *Dioſcorides.*

Quales Mitvli ſint in Italia, qui hac no-
ſtra tẽpeſtate explicauerit, hactenus inueni ne-
minem, præter vnũ Maſſarium Venetũ, qui eos
mitulos putat, quos Adriatici accolæ vulgò ap-
pellant Muſcioli, quaſi muſculos dixerint. Cuius
opinio nobis maximè probatur: quippe quòd &
forma, & nomine conchylia ita vocata legiti-
mos referant mitulos. Sunt enim tellinis paulò

maiores, testa exterius lineis quibusdam scabra: A intus verò pellucida, & tota pondere leuis. Cæterùm Mituli in Ponto laudatissimi. * Cremati eundem buccinis effectum præbent. priuatim plumbi more eloti, oculorũ medicamentis cum melle vtiles habentur: palpebrarum crassitudines absumunt, albugines purgant, & cætera, quę oculis caliginem offundunt. Carnes eorũ ad canis morsus vtiliter imponuntur. *Dioscorides, & Matthiolus.*

B Tellinae in Italia, præsertim Romæ, notissimæ sunt, vbi plurimæ venales circumferuntur, quòd edendo sint, & ori admodum gratæ, si tamen ab arena optimè repurgentur. * Recentes Tellinæ aluo vtiles, sed maximè ius eorum. Salitæ vruntur, tritæque in cinerem, & cum cedria instillatæ, auulsos palpebrarum pilos renasci non patiuntur. *Dioscorides, & Matthiolus.*

Chamae præter cæteras conchas id sibi peculiare asciuêre, quòd plerunque in litore hiantes inueniuntur. Idcirco eas rectè chamas dici C posse putauerim, quæ in marinis oris, pandentes sese læui testa contectæ reperiuntur. Harum quamplurimæ in Adriatici litore sunt. * Chamarum, aliarumque conchularum in exigua aqua decoctarum ius, aluum ciet. id cum vino assumitur. *Iidem.*

Cochleae marinæ in Italia mediterraneis perquàm rarò in cibis veniunt: quanquam ijs, qui maris litora inhabitant, frequentiori sint vsui. * Stomacho caro idonea, & facilè aluo ex- D cernitur. Crematæ omnium testæ excalefacien di & vrendi naturam sortiuntur: purgant lepras, vitiligines, dentesq́; emendant oculorum cicatrices, & vitia cutis in facie, albugines, ac visus hebetudines, si cum carne sua vstæ, tritæq́; ex melle illinantur. Crudæ cum tegumentis impositæ, aquæ inter cutem tumores exugũt: sed non antè soluantur, quàm omnis hauriatur humor. Podagricas inflammationes leniunt: impactos corpori aculeos illitæ euocant: menses tritæ & ad- E motæ ciunt. Carnes earũ cum thure & myrrha illitæ, cùm vulnera alia, tum maximè quæ nerui acceperunt, conglutinant: tritæ in aceto, sanguinem naribus erumpentem infrænant. Viuæ corpus, & præsertim Aphricanæ, cum aceto deuoratum, stomachi dolores mitigat. trita cum testa, vino & myrrha, si exiguum inde bibatur, coli, vesicæq́; cruciatus sanat. Terrestris pilos incommodos replicat, si quis abraso acu, lentore eius, pilum attingat. *Dioscorides, & Matthiolus.*

Cancrorum exustorum cinis, qui duo cochlearia expleat, adiecto dimidio radicis gentianæ modo, triduo potus cum vino, magnopere prodest canis rabiosi morsibus: rimas pedum sedisq́; perniunculos, & carcinomata, cum decocto melle lenit. Triti crudi, potiq́; ex asinino lacte, auxiliantur contra serpentium phalangiorumq́; morsus, atq́; scorpionum ictus. Decocti autem, & cum iure esitati, ijs prosunt, qui tabe conficiuntur, aut leporem marinum hauserunt. Necant scorpiones triti, & cum ocymo admoti. Possunt eadem marini: verùm inefficaciùs omnia præstant. *Dioscorides.*

Est Sepiis in dorso os candidum, superiori parte durũ ac lęue: inferiori autem fungosa quadam medulla repletum, quæ & leuiter aspera, & ligni modo frequentibus venis distincta visitur. * Expetuntur Sepiæ ossa aurifabris: facilè enim in partem illam fungosam annulorum, cæterarumq́; rerum formas imprimas, quæ metallis igne colliquatis expleri solent. *Matthiolus.*

De marinis qualitate occulta alterantibus.

Vnionvm puluis contra cardiacum affectum valde pollet, modò veri, & Orientales fuerint vniones. *Mizaldus.*

Bitvminis suffitu, experimẽto certissimo compertum est, siue crudum sit, siue vratur, mulieres vtero strãgulatas exemplò reuocari. Quãobrem nonnulli fœminarum collo, quæ ei morbo sunt obnoxiæ, lana exceptum appendunt, vt crebro olfactu paroxysmum arceat.

Idem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De Animatis sine sensu à terrestribus, hoc est, ex plantis & arboribus sumptis: & primò de Folijs Sectio VIII.

FOLIA *sunt latiores & tenuiores plantarum partes: eaq; aut*

- *Alterant qualitate vel*
  - Manifesta: *vel*
    - Conseruando: *& vel qualitate*
      - Prima: *& vel secundum*
        - Quantitatem
          - Temperata
            - Adianthum,
            - Asparagus,
            - Attractylis, *&c.*
          - Intemperata
            - Calida *in gradu*
              - Primo
                - Absinthium, Althæa,
                - Borrago, Buglossum,
                - Beta, Brassica,
                - Chamomilla, Cassutha,
                - Eupatorium,
                - Melilotus,
                - Malabathrum, Linaria,
                - Spica *nardi*,
                - Scolopendrium,
                - Symphytum,
                - Tussilago.
              - Secundo
                - Anethum, Angelica,
                - Apium, Arthemisia,
                - Betonica, Chamæpitys,
                - Hypericum, Hedera,
                - Lupulus, Melissa,
                - Marrubium, Myrrhis,
                - Ocymum, Pimpinella,
                - Peucedanum,
                - Rosmarinus,
                - Saluia, Scabiosa,
                - Scordium, Stœchas,
                - Parthenium.
              - Tertio, Quarto, *&c. vide literam A.*
            - Frigida, *&c. vide literam B.*
        - Locum, *&c. vide literam D.*
      - Secunda, *&c vide literam F.*
    - Corrumpendo, *&c. vide literam I.*
  - Occulta, *&c. vide literam K.*
- Purgant, *&c. vide literam L.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

- A.
  - Tertio
    - Abrotanum, Anethum *aridum*,
    - Aſarum, Agnus *caſtus*, Arum,
    - Amomum, Ammi, Baccharis,
    - Dictamnum, Cariophyllata,
    - Chamædrys,
    - Carthamus, Centaurium,
    - Chelidonium,
    - Calamintha, Conyza,
    - Fœniculum,
    - Iuniperus, Helenium,
    - Hyſſopum,
    - Laurus, Maiorana,
    - Mentha, Mentaſtrum, Nigella,
    - Oenanthe, Origanum,
    - Periclymenum,
    - Petroſelinum,
    - Ptarmica,
    - Pulegium, Ruta,
    - Sabina, Serpillum, Siſymbrium,
    - Thymus, Trifolium,
    - Verbenaca, Vrtica.
  - Quarto
    - Allium, Lepidium,
    - Naſturtium, Porrum,
    - Struthium, Thapſia.

- B.
  - Frigida *in gradu*
    - Primo: *vt*
      - Atriplex, Fumaria,
      - Lapathum, Malua,
      - Myrtus, Parietaria, *&c.*
    - Secundo
      - Blitum, Chondrilla,
      - Lactuca, Intybum, *ſeu* Endiuia,
      - Cichorea, Hyacinthus,
      - Oxalis, *ſeu* Acetoſa,
      - Plantago, Polygonum,
      - Pſyllium, Rhus *obſoniorum*,
      - Solanum, *&c.*
    - Tertio
      - Portulaca,
      - Mandragora,
      - Semperuiuum,
      - Hyoſcyamus, *&c.*
    - Quarto
      - Cicuta.
      - Papauer.
  - Humida
  - Sicca
    - (Humida, Sicca:) *Vide in ſeqq. ſignum C.*

C.

- FOLIA
  - Humida, *in*
    - Primo
      - Buglossum,
      - Intybum, Malua,
      - Helxine, *&c.*
    - Secundo
      - Atriplex, Lactuca,
      - Blitum, Portulaca,
      - Viola, Nenupharis, *&c.*
  - Sicca, *in*
    - Primo
      - Beta, Brassica,
      - Chamomilla,
      - Fœniculum,
      - Hiacynthus,
      - Malabathrum,
      - Myrtus,
      - Verbascum, *&c.*
    - Secundo
      - Arthemisia,
      - Anethum *viride*,
      - Brassica *marina*,
      - Bursa *pastoris*,
      - Cassutha,
      - Equisetum,
      - Gingidium,
      - Intybum,
      - Plantago,
      - Mentha,
      - Menthastrum,
      - Spica *nardi*,
      - Rosmarinus,
      - Verbenaca,
      - Virga *pastoris*.
    - Tertio
      - Abrotanum *vstum*,
      - Anethum *vstum*,
      - Apium, Asarum, Ammi,
      - Absinthium,
      - Calamintha,
      - Chamædrys, Filix,
      - Hyssopum, Iuniperus,
      - Maiorana, Marrubium,
      - Millefolium, Origanum,
      - Peucedanum,
      - Petroselinum,
      - Pentaphyllum, Polium,
      - Ptarmica, Rhu *obsoniorum*,
      - Ruta, Sabina, Salix,
      - Sisymbrium, Trifolium.
    - Quarto
      - Allium, Nasturtium,
      - Ruta *syluestris*,
      - Sinapi, *&c.*

- D Secundùm locum
  - Calefaciunt
    - Caput
      - Betonica, Chamomilla, Calamintha, Fœniculum, Folium, Folia *lauri*, Maiorana, Melilotum, Pulegium, Pœonia, Ruta, Satureia, Saluia, Serpyllum, Siler *montanum*, Stœchas, *&c.*
    - Pectus
      - Betonica, Capillus *Veneris*, Hyſſopus, Meliſſa, Praſsium, Serpentaria, Vrtica, Scabioſa, *&c.*
    - Cor
      - Borrago, Bugloſſa, Meliſſa, Folia *citri*, Enula, Ocymum, Roſmarinus, *&c.*
    - Stomachum
      - Abſinthium, Fœniculum, Mentha, Serpyllum, Saluia, *&c.*
    - Hepar
      - Abſinthium, Aſarum, Eupatorium, Fœniculum, Fumus *terræ*, Hyſſopus, Spica, Origanum.
    - Splenem
      - Abſinthium, Aſarum, Calamintha, Cuſcuta, Thymus, Eupatorium, Naſturtium, Scolopendria, Epithymum, *&c.*
    - Renes *&* *veſicam*
      - Eruca, Parietaria, Pentaphyllum, Saxifragia, Spica *nardi*, Vrtica, *&c.*
    - Matricem
      - Arthemiſia, Calamintha, Pulegium, Ruta, Sabina, *&c.*
    - Iuncturas
      - Coſtus, Eupatorium, Chamomilla, Hypericum, Melilotum, Naſturtium, Roſmarinus, Ruta, Saluia, Stœchas, *&c.*
  - Frigefaciunt, *&c.* *vide literam E.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

E

- Frigefaciunt
  - Caput
    - Fumus *terræ*,
    - Folia *salicis*,
    - Iusquiamus, Lactuca,
    - Lupulus,
    - Nenuphar, *&c.*
  - Pectus
    - Mora *Celsi*,
    - Papauer, *&c.*
  - Cor
    - Acetosa,
    - Nenuphar,
    - Borrago, *&c.*
  - Stomachum
    - Myrtus,
    - Portulaca,
    - Prunella,
    - Solatrum,
    - Semperuiuum, *&c.*
  - Hepar
    - Cichorium,
    - Endiuia, Lactuca,
    - Portulaca, Solatrum,
    - Nenuphar, Lupulus,
    - Fumus *terræ*, *&c.*
  - Splenem
    - Lactuca,
    - Endiuia,
    - Cichorium, *&c.*
  - Renes *&* *vesicã*
    - Endiuia, Lactuca,
    - Portulaca,
    - Plantago,
    - Nenuphar,
    - Semperuiuum, *&c.*
  - Matricem
    - Endiuia,
    - Lactuca,
    - Nenuphar,
    - Portulaca,
    - Semperuiuum, *&c.*
  - Iuncturas
    - Endiuia, Lactuca,
    - Hyoscyamus, Psyllium,
    - Semperuiuum,
    - Solatrum, Myrtus,
    - Gramen,
    - Folia *salicis*,
    - Folia *vitis*, *&c.*

F

- Secunda
  - Aſtringunt : vt
    - Abſinthium, Amomum, Agnus,
    - Burſa *paſt.* Braſsica *cocta*, Cypreſſus,
    - Equiſetum, Ebulus, Hypociſthis,
    - Hedera, Helxine, Hieracium,
    - Intybum, Lauri *folia*, Lyſimachium,
    - Melilotum, Myrthus, Mentha,
    - Oxalis, Polygonum, Pentaphyllum,
    - Pſillium, Plantago, Portulaca,
    - Folia *quercus*, Ruta, Rhu *obſon.*
    - Semperuiuum, Salix, Verbaſcum,
    - Vitex, Vitis, Aſperula *odorata*, &c.
  - Aperiunt : vt
    - Allium.
    - Cepa.
    - Cyclaminus,
    - Dulcamara, *&c.*
  - Emolliunt : vt
    - Atriplex,
    - Althæa,
    - Cupreſſus,
    - Laurus,
    - Malua,
    - Pſillium, *&c.*
  - Indurant : vt
    - Portulaca,
    - Lenticula *paluſtris*,
    - Semperuiuum,
    - Solanum, *&c.*
  - Extenuant : vt
    - Arthemiſia,
    - Chamæmelum,
    - Hyſſopus,
    - Iuniperus,
    - Pulegium,
    - Stœchas, *&c.*
  - Diſcutiunt : vt
    - Abrotanum, Althæa,
    - Anethum, Adianthum,
    - Atriplex, Braſsica,
    - Chamæmelum, Lilij *folia*, Malua,
    - Mentha, Melilotum,
    - Origanum, Ruta,
    - Stœchas, Sampſuchum, *&c.*
  - Extrahunt : vt
    - Anagallis,
    - Ariſtolochia,
    - Cyclaminus,
    - Dictamnus,
    - Porrum,
    - Thapſia, *&c.*
  - Suppurant, *&c.* *vide literam G.*

G

FOLIA *alterantia qualitate secunda, aut*

- Suppurant: *vt*
  - Amomum,
  - Althæa,
  - Smyrnium, *&c.*
- Abstergunt: *vt*
  - Anagallis,
  - Abrotanum,
  - Asparagus,
  - Asplenos,
  - Atriplex,
  - Absinthium,
  - Beta, Chamæpitys,
  - Cassutha, Lichen,
  - Marrubium,
  - Parietaria, Salicis *folia, &c.*
- Glutinant, *& cicatricem ducunt: vt*
  - Althęa, Anagallis,
  - Centaurium,
  - Chamępitys,
  - Chamædrys,
  - Equisetum,
  - Eupatorium, Ebulus,
  - Fragaria, Isatis,
  - Myrthus,
  - Plantago,
  - Quinquefolium,
  - Symphytum *maius,*
  - Sanicula,
  - Tormentilla,
  - Verbenaca,
  - Herniaria,
  - Nicotiana, *&c.*
- Flatus *discutiunt: vt*
  - Absinthium, Allium,
  - Anethum, Apium,
  - Chamæmelum,
  - Epithymum,
  - Fœniculum,
  - Iuniperus,
  - Maiorana,
  - Origanum,
  - Petroselinum, Ruta,
  - Squinanthum, Spica *nardi,*
  - Smyrnium, Seseli, *&c.*
- Semen *generant: vt*
  - Horminum.
  - Eruca, *&c.*
- Menses *mouent, &c. vide literam H.*

- H
  - Menſes *mouent:* vt
    - Aſarum, Abrotanum,
    - Allium, Adianthum,
    - Amomum, Abſinthium,
    - Arthemiſia, Aliſma,
    - Ammi, Braſsica *ſatiua*,
    - Betonica, Centaurium,
    - Chamæmelum, Calamintha,
    - Chamædrys, Caſſutha,
    - Cyclaminus, Dictamnus,
    - Daucus, Gingidium,
    - Fœniculum, Hypericum,
    - Heliochryſos, Lapathum,
    - Maiorana, Marrubium,
    - Meliſſa, Naſturtium,
    - Origanum, Ocymum,
    - Pulegium, Polium,
    - Petroſelinum, Oreoſelinum,
    - Raphanus, Ruta,
    - Roſmarinus, Smyrnium,
    - Saluia, Sabina,
    - Seſeli, Serpillum,
    - Scordium, Thymus,
    - Trifolium, Vitex, Vrtica, *&c.*
  - Menſes *ſiſtunt:* vt
    - Burſa *paſtoris*, Fragaria,
    - Hyoſcyamus, Limonium,
    - Lyſimachia, Myrtus,
    - Nymphæa, Plantago,
    - Rubus, Semperuiuum,
    - Symphytum, Solanum, *&c.*
  - Venenis *reſiſtunt:* vt
    - Abrotanum, Abſinthium,
    - Allium, Adianthum,
    - Apium, Braſsica, Betonica,
    - Carduus *benedictus*,
    - Chamædrys, Cyclaminus,
    - Calamintha, Eupatorium,
    - Eryſimum, Fœniculum, Iuniperus, Lybiſticum,
    - Carlina, Marrubium, Origanum, Pulegium,
    - Polium, Ruta, Scordium, *&c.*
  - Strumas *diſcutiunt:* vt
    - Adianthum, Aparine, Althæa, Lupinum,
    - Lapathum, Meliſſa, Galiopſis, Naſturtium,
    - Pentaphyllum, Scordium, *&c.*
  - Dolorem *mitigant:* vt
    - Anethum, Abſinthium, Aſclepias,
    - Atriplex, Chamæmelum, Calamintha,
    - Centaurium *maius*, Chamæpitys, Hyoſcyamus,
    - Lybiſticum, Lupulus, Peucedanum,
    - Petroſelinum, Roſmarinus, Ruta,
    - Siſymbrium, Serpillum, Sampſuchus, *&c.*

I
Corrumpendo: *sunt venena: vt*
- Aconitum,
- Cicuta,
- Dorycnium,
- Hyoſcyamus,
- Papauer *corniculatum*,
- Pharicum,
- Sardonia,
- Taxus,
- Thapſia,
- Toxicum.

K
Occulta: *vt*
- Perſonatia,
- Braſsica,
- Hedera,
- Hyoſcyamus,
- Ebulus,
- Trifolium,
- Aconitum,
- Pentaphyllum, *&c.*

L
Purgant
- Bilem
  - Flauam: *vt*
    - Abſinthium,
    - Centaurium,
    - Lupus *ſalictarius*,
    - Mercurialis, Malua,
    - Perſici *folia, &c.*
  - Atram: *vt*
    - Sena, Fumaria,
    - Cuſcuta,
    - Epithymum.
- Pituitam: *vt*
  - Gratiola,
  - Peplion,
  - Daphnoides, *&c.*
- Aquã, *ſeu humores ſeroſos: vt*
  - Cyclaminus,
  - Ebulus,
  - Sambucus,
  - Chamelæa,
  - Eſula,
  - Tithymalli omnes,
  - Pithyuſa, &c.

De folijs temperatis.

ADIANTHI duo ſunt genera, cādidius & nigrū. Candidū (officinæ Capillum Veneris: German. Frawen oder Venus haar. Hiſpan. *Cantrillo de pozo* appellant) puſilla gerit folia, ſimilia Coriandri, in ſummo inciſuris diuiſa: cauliculi, quibus exoriuntur, nigro colore nitent, prætenues, palmū alti: radice ſuperuacua: neq; caulem, neq; fructum, neq; florem profert. Nigrum (officinis Polytrichon & Trichomanes dictum) filici ſimile, ſed exilius: folijs lenticulæ, tenuibus, in ordinem vtrinq; digeſtis, aduerſis in ſe, in ramulis tenuibus acerbis, fuſco colore ſplendentibus. Ambo vmbroſis & paluſtribus, circa parietum aſpergines, & fontium ſpecus enaſcuntur. Colligitur menſe Septembri. Conſeruatur vix per annum. * Aluum ſubducit, bilem & pituitam deijcit, craſſaq; excrementa quæ diu interioribus inhæſerunt. Pectus & pulmonem detergit, ſanguinem clarificat, bonum facit habitum, animam dilatat, & iecur & ventriculum purgat, præſertim ſi obſtructione laborent, tametſi ad eorum infarctus potentius ſit eius dilutum ex apij, aut endiuiæ aqua paratum, aut ex cicerum nigrorum iure, aut caprino ſero. Sed ſi addatur ſaccharum, lateris inflammationes ſanat, & vrinam trahit. Eius præterea decoctum frequentius potum calculos frangit, & fœminas à partu purgat. Hos autē effectus præbet calida tantùm facultate, quæ illi ineſt. At aſtringente vi, qua etiamnum pollet, defluxiones inhibet: fluentem ſanguinem ſiſtit, ventriculū roborat, & capillorum defluuium vſqueadeò emendat, vt non modò eos cohibeat, ſed & renaſci faciat, præſertim emplaſtri modo impoſitū, myrthino oleo, ladano, & auſtero vino additis. Idem præſtat & combuſti cinis: quinetiam eius ex vino decoctum furfures reiteratis lotionibus depellit. Eius cinis hæc omnia poteſt, & ægilopas curat. Ipſius diluti libra epota commodiſſimè aluus ſubducitur. *Dioſcor. Meſues, Saladinus, & Matthiolus.*

ASPARAGI (Germ. Spargen/ Gall. *des Aſperges* dicunt) genera duo ſunt, ſatiuus & ſylueſtris. Sylueſtris Corruda dicitur: vulgaris eſt notitiæ. Satiuus, multis ramis fruticat, folijs fœniculi, longis, numeroſis: radice rotunda, grandi, ſpongiā habente. In hortis ſeruntur, & plantantur, inque nonnullis locis lapidoſis ſponte proueniūt. Colliguntur menſe Aprili. Non ſeruantur diu, ſed virides tantùm in vſum veniunt. * Abſtergunt, iecur infarctu liberant, & maximè radices: dentiū dolores ſanant. Stomacho vtiles ſunt, vrinā cient, & parū præbent alimenti. oculis claritatē adferūt: pectoris & ſpinę doloribus proſunt. Venerem ſtimulant, & ventrem leniter molliunt: vrinam fœtidam trahunt: regium morbum ſanant. *Dioſcor. Galenus, & Plinius.*

ATTRACTYLIS (Germ. Wilderfeldſaffran.) ſpina eſt cnico ſimilis, folia multò longiora ferens in ſummis virgis, magna parte nuda, aſpera-

A que qua fœminæ pro fuſis vtuntur. capitula in cacumine ſpinis horrent: flos luteus, quibuſdam in locis purpureus inuenitur: radix tenuis, ſuperuacua. * Coma, ſemen, & folia cū pipere & vino terūtur vtiliſſimè contra ſcorpionum ictus. Percuſſos tradunt quandiu ea teneatur herba, nullum experiri dolorem, ipſumq; depoſita ſtatim recrudeſcere. *Dioſcorides.*

B

De folijs ſeu herbis calidis in gradu primo.

ABSINTHII genera tria ſunt: vulgare, marinum, & ſantonicum. Vulgare ab aliquibus bathypicron (German. Wermutkraut. Gall. *Aloine.* Ital. *Aſſentio.* Hiſpan. *Eucenſios* vocatur) herba vulgò cognita. Marinum, quod aliqui Seriphiū vocāt, copioſiſſimū in Tauro monte, iuxta Cappadociā gignitur. Herba eſt tenuis, abrotani parui ſimilitudine, referta minutulis ſeminib. ſuba-
C mara, ſtomacho inimica. grauiter olet, & cum quadam calfactione adſtringit. Santonicū, quo Gallia alpibus finitima ſcatet, abſinthio vulgari non diſſimile: verùm ſubamarum eſt, non adeò ſeminis fœcundum. Eligitur vulgare, & potiſſimùm Ponticum & Romanū. Colligitur in vere, vel principio æſtatis, & autumno, ante Solis ortum. Conſeruatur autem per annum. Doſis eius decocti aut infuſi potio eſt ab ℥ v. vſq; ad vij. Et pulueris eius à ʒ ij. vſque ad ʒ iij.* Abſinthiū ca-
D lefacit & adſtringit. Bilem expurgat, quæ & ſtomacho, & ventri inhæſit: vrinam cit, & crapulam præſumptum arcet. ad inflationes ventris & ſtomachi dolores prodeſt: faſtidia diſcutit, arquatos ſanat, & febres diuturnas: menſes cit potum, &c. *Dioſc. Meſue, & Saladinus.*

ALTHAEA, quam alij Ibiſcum, alij Biſmaluam, German. Eibiſchkraut. Gall. *Guimauue.* Itali verò *Maluauiſco* vocant, in ſylueſtrium maluarum genere eſt, cui folia vt cyclamino rotunda,
E lanugine caneſcunt: flore roſaceo: bicubitali caule: radice lenta, intus alba. Althæa appellatur, quòd inter primas ſit vtilis, & pluribus polleat remedijs. Colligitur cū floret, locis humentibus pinguibusq;. Conſeruatur aūt per annum. * Decocta in vino aut aqua mulſa, & per ſe cū imponitur tuſa, efficax eſt contra vulnera: item ad ſtrumas, parotidas, abſceſſus, mammarū inflāmationes, fracta ſedis, inflationes, neruorū rigores: ſiquidem diſcutit, & excoquit, rumpit, & ad
F cicatricem perducit. Cocta (vt dictum eſt) adiecto ſuillo adipe, aut anſerino, terebinthináue, vt malagmatis lentor fiat, facit ad vuluę inflammationes, præcluſioneſq;, in peſſis ſubdita. Decoctū eodem fungitur munere: onera vuluæ, reliquiaſq; à partu extrahit. Decoctæ radicis ſuccus ex vino potus, ſuccurrit vrinæ difficultati, calculoſorum cruditatibus, dyſentericis, iſchiadicis, tremulis, ruptis, dentium mulcet dolorem, cū aceto decocta, colluto inde ore. Viride ſemē ſiccūq; tritum, vitiligines in ſole cum aceto perunctas emendat, Eodem cum oleo & aceto peruncti, à

vene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

A venenatis non feriuntur. Valet contra dysenteriam, & sanguinis reiectiones, aluiq; profluuiũ. In posca aut vino decoctum bibitur, contra omnes vesparum, apum, similiumq; aculeatos ictus. Folia cum olei momento morsibus, & igni ambustis illinuntur. Constat aquam, trita radice addita sub diuo addensari. In summa, facultatem habet digerendi, laxandi, phlegmonę leuandi, mitigandi, concoquendi difficilia coctu tubercula. *Dioscor. & Galen.*

B BORRAGO officinarum, quasi Corago, Buglossum verum satiuum est: (German. Borretsch. Gall. *Bourraches*. Ital. *Borrana*. Hisp. *Borraja* dicitur.) Verbasco similis, folium in terra sparsum, nigrius, asperum, bubulas imitans linguas. Nascitur in campestribus & sabulosis locis. Iulio mense colligitur. Herba non conseruatur. * Humidæ calidæq; temperiei est. Itaq; vinis iniecta, lætitiæ ac hilaritatis causa esse creditum est. Sed & iis qui ob faucium asperitatem tussiunt, C coctum in melicrato conuenit. Aiunt eam quę tres thyrsos emittit, cum semine & radice tritam, potamque, contra tertianos horrores prodesse: quę quatuor, ad quartanos: ea in vino decoquitur. Herbam abscessibus vtilem esse volunt: cor confortat: sanguinem bonum generat, &c. *Dioscorides, & Galenus.*

BVGLOSSVM VVLGARE (Ger. Ochsenzung. Gall. *Buglose*.) folia habet longa, echio similia, non vsque adeò lata, vt bubulas referãt linguas, D minusque humi depressa, quæ potius è toto ferme cespite sursum aspiciunt, nec aliqua ex parte verbascum, aut symphytum alterum repræsentant. Nascitur iisdem in locis, quibus Borrago, eodemq; colligitur tempore, &c. *Matthiolus.*

BETA (Germ. Mangoldt. Gall. *Iotte, bette*. Hisp. *Aselgas*.) duorum generum est, candida & nigra: vbique in hortis nascitur frequentissima. In Germania tamen habetur & rufa, non modò foliis, sed etiam radice, quæ illi raporum oblongorum magnitudine extuberat: colore adeò rufe- E scente, vt eius succus viuum sanguinem referat. Iulio mense & Augusto fert tum flores, tum semina. Colligitur recens. Non conseruatur.* Nigra coquitur cum lenticula, vt ventrem sistat: quod magis radice eius præstatur. Candida aluo vtilis est. Vtraq; tamen propter nitrosum humorem, quem habet in se, noxij succi est. Vnde succus earum, cum melle naribus inditus, caput purgat, aurium doloribus auxiliatur. Decoctum ra- F dicis & foliorum, furfures, lendesque deterget: perniones fotu mitigat. Crudis foliis vitiligines nitro antea perfrictas, alopeciarum inanitates scalpello prius exasperatas, atq; depascentia vlcera illini prodest. Eruptionibus papularum, igni sacro, ambustisque cocta medetur. *Dioscorides, & Matthiolus.*

BRASSICA (German. Köl. Gall. *Choux*. Ital. *Cauoli*. Hisp. *Verca*.) satiua & syluestris est. Satiua in multiplici recensetur genere. Est enim crispa & capitata, &c. vbiq; in hortis nascitur. Non conseruatur. * Aluo idonea est, si modò leniter feruefacta edatur. nam percocta aluũ sistit, sed multò magis bis cocta, aut quæ in lixiuio coquitur: stomachum autem malè habet. acrior est æstiua. In Aegypto propter amaritudinem non estur. Cæcutientibus & tremulis esse prodest. Summo cibo sumpta, crapulam discutit, & vini noxam restinguit. Melior stomacho cyma, sed acrior, & ad ciendum vrinam validior. ea condita, stomacho inimica est: aluum conturbat. Crudus succus cum nitro & iri deuoratus, aluum emollit: cum vino quoq; epotus, viperarum morsibus auxiliatur. cum fœnigręci farina, podagris, & articulorum vitiis illinitur: prodest & sordidis vlceribus, & vetustis illitus: caput purgat, narib. infusus: menses extrahit, cum loliacea farina inditus. Folia per sese illita, aut cum polenta trita, conferunt inflammationibus, tumoribusque: epinyctidas, ignem sacrum, leprasque sanant: carbunculos ex sale rumpunt: fluentes capillos retinent. Cocta addito melle aduersus depascentia vlcera, gangrænasq; valent. Lienosisq; ex aceto cruda prosunt. Mansa, deuorato succo, retusam vocem instaurant. Decoctum eius potu, aluum & menses ciet. Flos post conceptionem in pesso subditus partum abortu vitiat. Semen eius, præsertim quæ in Aegypto nascitur, potum, tineas repellit. In antidota theriaca additur. Faciei cutem, lentiginesq; expurgat. Virentes cauliculi cum radice cremati & adipe porci vetusto excepti, diuturnos laterum dolores mitigant. Syluestris verò brassica, maritimis, præruptisq; locis, magna ex parte gignitur: satiuæ similis, sed candidior, hirsutiorque, amara. Cuius cyma in lixiuio cocta, ori non insuauis. Folia illitu vulnera conglutinant, & inflammationes, tumoresque discutiunt. *Dioscorides.*

CHAMAEMELON, & Anthemis dicitur: (Germ. Camillen. Hisp. *Mãcanilla yerna cõnoscida*.) Eius genera tria sunt, tantùm flore distantia: rami dodrantales, fruticosi, alis multis concaui: tenuibus foliolis, paruis, numerosis: rotundis capitulis: floribus in medio aureis, forinsecus orbiculato ambitu cãdidis, melinis, aut purpureis, magnitudine foliorum rutæ. Nascitur in asperis, & iuxta semitas. Colligitur vere. Conseruatur per annum. * Vim habent radices, flores, & herba, excalfaciendi, extenuandique, potu & insessione: pellunt menstrua, partus, vrinam, calculosque: aduersus inflationes & ilei tormenta bibuntur: bilem suffusam expurgãt: iecinorum vitia sanant. Decocto earum vesicæ fouentur. Ex omnibus his generibus ad calculos efficacissima est, quæ florem purpureum habet, cuius amplitudo maiuscula est. Hanc proprrè heranthemon vocant. Ea cui leucãthemo nomen est, item quæ chrysanthemõ dicitur, vehementius vrinã ciunt. Aegilopiis illitæ medentur: commanducatæ vlcerum eruptiones in ore sanant. Nonnulli in clysteribus ex oleo vtuntur, teruntque in farinam, ad abigendos febrium circuitus. Flores & folia recondi debent, & priuatim tusa, in pastillos digeri: radix quoq; siccari, dumque ingruit neces-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ſitas, binæ partes herbæ dari, modò floris aut radicis pars vna, modò contrà floris partes duæ, & herbæ vna, permutatim duplicato pondere, alternis diebus. bibere autem oportet in vino mulſo diluto. *Dioſcorides.*

CVSCVTA, Græcis & recentioribus Caſſutha, Germ. Flachs ſeiden / Filtzkraut. Gall. *Goute de lin, ou agoure de lin,* dicta, planta eſt capillaris, ſine folijs, reliquas plantas inuoluens & enecans. Flores edit albos quàm plurimos, à quibus ſemen tenue prodit. Cirri rufeſcunt, vitiũ capreolis craſſitudine & facie pares. Nota eſt. Deligenda eſt, quæ in geniſta reperitur. Colligitur menſe Iunio, Iulio, & Auguſto. Conſeruatur per annum, & vltrà. * Excalfacit ordine primo, ſiccatq; ſecundo Abſtergit, & quadam cum adſtrictione roborat. Iecoris obſtructiones aperit, infarcti lienis vitia expedit: venas pituitoſis atque bilioſis exonerat humoribus: vrinam pellit, & regio morbo ſubuenit. Puerorum febribus auxiliatur: ſed diuturno vſu ventriculũ grauat. quę tamen noxa tollitur, ſi aniſi momentum adijciatur. Bilem deijcit, præſertim abſinthio admiſta. In quem vſum decoquitur, bibiturq; eius decocti ſelibra, cum ſacchari ſeſquuncia. *Matthiolus.*

EVPATORIVM Græcorum, vulgaris agrimonia eſt Germ. Odermenig. Gall. *De lampatoire ou agremoine.* Eupatorium Auicennæ id eſſe creditur, quod vulgò Eupatorium appellant, folijs canabis ſylueſtris, & ſecundum aquas creſcit: vulgò nota eſt. Eupatorium Meſuæ herba eſt amara, quibuſdam camphorata, alijs herba giulia dicta, quæ Dioſcoridis ageratum putatur. Cùm itaq; omnes hæ plantæ eupatorium appellentur, animaduertẽdum eſt, ne indifferenter altera pro altera vſurpetur: ſed in Gręcis compoſitionibus, agrimoniæ vſus eſt: in Auicennæis, Auicennæ: in Meſuæis, Meſuæ eupatorium vſurpãdum eſt: ſinguli enim ſuo Eupatorio peculiares ac diuerſas facultates tribuunt. Cæterùm eupatorium Dioſcoridis enaſcitur in vliginoſis locis, & in ſcrobium marginibus: Auicennæ verò & Meſuę in campeſtribus. Colliguntur in fine veris, vel principio æſtatis. Conſeruãtur verò per annum, tam herba, quàm ſuccus. Decoctionis potio eſt ab ℥ iiij. vſque ad ℥ vj. & pulueris eius à ʒ ij. vſq; ad ʒ iij. Et loco eius ponitur in defectu ipſius abſinthij & aſari ana medium ponderis ipſius. * Calidum eſt in primo, ſiccum in ſecundo: eſt partium tenuium, incidendi extergendique facultatem obtinet. quocirca obſtructiones iecoris expurgat, hepar roborat. *Medici Florentini, Galenus, & Saladinus.*

MELILOTVS ſiue Sertula Campana, (Gulden klã Germanis, oder Vnser Frawen ſchůchlein. Gal. *du Melilot.*) flore eſt luteo, colore vicino croco, odorato. Laudatiſſima folijs conſtat minutiſſimis, pinguiſſimisq;: ſemen in ſiliquis teretibus profert rarum, rotundum, ſinapi minus, colore luteo. Ex his manifeſtum eſt, eam quæ hodie in vſu eſt, non eſſe veram melilotum. non enim eſt odorata: niſi ex eius genere ſit, quæ in Cãpania

A naſcitur, odore infirmo, vt ait Dioſcorides. Diligentia itaq; adhibẽda eſt, vt vera habeatur. Hanc nonnulli trifolium illud eſſe arbitrantur, quod locis montoſis, ſterili ſolo, ad meridiem ſpectãte naſcitur: folijs ciceri ſimilibus, minoribus, maculis quibuſdam ſtellarum modo diſtinctis: flore luteo fulueſcente: ſemen exili ſiliqua, in cuſpidem deſinente, flauum continetur. Tota planta grauiſſimo eſt odore, theriacæ proximo, quam Hetruriæ incolæ herba bachia appellant, quòd
B ea infantium vermes enecant. Colligitur menſe Aprili. Conſeruatur per annum. * Miſtæ eſt facultatis: habet enim quiddam aſtringens, ſed & digerit & concoquit: copioſior enim in eo eſt ſubſtãtia calida, quàm frigida. Inflammationem omnem emollit, præſertim quæ in oculis, vulua, ſede, aut teſtibus erumpat, ſi ex paſſo cocta illinatur: interdum autem addito oui luteo aſſato, aut fœnigræci farina, lini ſemine, aut polline, aut capitulis papaueris, intybóue Recentes me-
C liceridas per ſe cum aqua & vlcera manantia in capite illita cum creta Chia, vino, aut galla ſanat: ſtomachi dolores, & cruda, & cocta cum aliquo ex antè dictis leuat: doloribus aurium mitigandis cruda ex paſſo inſtillatur: in aceto, aut roſaceo madefacta, capitis dolorem lenit. *Galen. Dioſcor. & Medici Floren.*

MALABATHRVM arbitrantur aliqui eſſe Indici nardi folium, falſi quadã odoris cognatione: permulta enim nardum olent, quemadmo-
D dum phu, aſarum, iris. Secus autem res ſe habet: namq; Malabathrũ folium ſui generis eſt, quod Indicæ gignunt paludes, lentis paluſtris modo innatans aquis, ſine radice. Id collectum ſtatim lino tranſuitur, & ſiccatum reconditur. Tradunt ſiccatis æſtiuo feruore aquis, humum aridis fruticibus vri: quod vbi non euenerit, ne amplius quidem renaſci. Laudatur recens, ex candido nigricans, integrũ, nec fragile, odore caput feriens, quòd diu inſuaui odore permaneat, & nardũ ſa-
E pore imitetur, nullo ſalis guſtu. Infirmum verò, & minutim contuſum, pręſertim ſi carioſum virus olet, vitioſum eſt. * Eaſdem cum nardo ſortitur vires: ſed efficacius omnia pręſtat. Vrinam vehementius ciet, ac ſtomacho magis prodeſt malabathri vis. Lippitudinibus, inflãmationibusq; tritum, & in vino feruefactum commodè illinitur. Subditũ linguæ, oris halitum & ſuauitatem commendat. Veſtium quoq; odorem interpoſitum ſeruat, & ab eroſione tuetur. *Dioſcor.*

F An *Folium* & *Malabathrum* ſit vna atq; eadem res, pluribus poſſet diſputari. Nam ſi deſcriptionem Dioſcoridis inſpiciamus, nullam eſſe differentiam inter hæc duo apparet. Ait enim Malabathrum eſſe frondem quandam quæ innatans aquæ in paludib. Indiæ ſine radice, quemadmodum Lens paluſtris viuat. Vnde cum tota planta nihil aliud ſit, quàm frõdes, videtur potuiſſe abſolutè appellari foliũ, & hac ratione Medici nũc hoc nunc illud nomen vſurparunt, idq; eò magis, quòd neq; Dioſcorides neq; Galenus peculiarem de Folio mẽtionem fecerint, quod patet

ex descriptione Theriacæ: nam in ea quam exponit Galen. in 17. cap. lib. j. de Antidot. versibus hexametris, accipitur Folium, in alijs nonnullis folia Malabathri, & in ea quę secundum Andromachi iunioris sententiam describitur, absolutè Malabathrum nominatur. At cùm in Dioscor. lib. 2. cap. de viperis reperiam, ad conciliandum odorem viperis adijci aliquid Folij vel Malabathri, dubiũ me reddidit an sint res diuersæ: cum pręsertim Galen. lib. 7. & 8. de simpl. Medicamentis, in duobus locis vocet Folia Malabathri. Sæpius quoq; videmus in compositis Medicamentis veterum, assumi frondes Malabathri. Vnde satis certum esse videtur, alias etiam partes præter frondes habere, quemadmodũ patet ex multis compositionib. Theriacæ, & peculiariter ex illa, quæ est Andromachi senioris, item Damocratis, & Aetij, in quarum vnaquaq; accipiuntur frondes Malabathri. Sed hic nõ est locus vt hanc dubitationem soluamus, nam quicquid sit, hac ratione nec Folium neq; Malabathrum inuestigabimus: quoniã nec vnum nec plura simplicia afferuntur ad nos, quæ indicare nobis verum Folium aut Malabathrũ possent. Ac tametsi video esse quosdam excellentissimos viros nostro tempore, in ea opinione, quòd istæ frõdes, quæ afferuntur instar plantaginis, sed cum trib. solummodò neruis, sapore & odore aromatico, sint veræ Malabathri frondes, adducti non leuib. rationibus, quæ confirmantur autoritate istius Garziæ, qui nuper librum de Aromatibus Indię composuit, qui & ipse hoc asseuerat, & seipsum vidisse recẽtes ipsius plãtas dicit: nihilominus ego huic opinioni assentiri nequeo, nam gustus necesse est vt sit verus huius rei iudex. Cumq; Diosc. velit, Malabathrũ esse odore & sapore simili Nardi Spicæ, & Galenus quoq; dicat similimã facultatem cũ Nardo habere, 7. & 8. lib. de simplic. Medicamẽtis, imò tanta sit eius cum Nardo similitudo, vt nonnulli (sicuti Diosc. vult) hanc solam ob causam existimauerint hæc folia esse ex plãta Nardi Indici. Sed si verum fateri volumus, cum non reperiatur in hisce Folijs trineruijs, vt ita dicã, quæ vulgò sub nomine Folij Indici circumferuntur, neq; sapor, nec odor Nardi, non video quo pacto mihi persuadere possint, has frondes esse veri Malabathri dicendas. Quod verò Garzias suam interponat fidem, volo quidem ipsius causa hoc non negare, sed tamen hac ratione, vt de mea sentẽtia non recedam. Nam cum depingat ille frõdes Cassiæ eadem forma prorsus, cum illis Malabathri frondibus, dicam propterea eas quæ huc afferuntur esse Cassiæ, quod confirmat sapor illarũ, planè similis saporis Cinamomi vulgaris, quemadmodũ anteà in Cinamomi expositione indicauimus, & quòd frondes Malabathri, quæ debẽt saporem & odorem Nardi referre, remaneant adhuc in finib. natalis soli, & communiter ad nos non afferantur. Garziã vero, qui eas in Hispania vel Italia vidẽs, posteà in India frondes Malabathri quoq; cõspexerit, deceptum ista similitudine, existimasse, eas quæ in Italiam ap-

A portantur, prouenire ex ista planta. De qua tamen re cogitabo diligentius, si librũ ipsum Garziæ, quem nondum videre licuit, nactus fuero. Ferdinandus Imperatus mihi mõstrauit duo genera istarum frondium, quę vulgò Folium Indicum nominantur: quorum vnum, vt diximus, saporem habebat Cinamomi vulgaris: alterum diuersum planè ab illo priore, quanquam & ipsum aromaticũ: formam autem habebãt similimam. Nec tamen dici potest, alterum genus esse Mala-
B bathrum, cum sapor Nardi non adsit, quare puto potius esse speciem Cinamomi minus boni. Cùm itaq; careamus & Folio & Malabathro (si fortè sint res diuersæ) necesse est nos ad succedaneum confugere. & ponentes modò esse res diuersas, cum Galeno dicamus, rectè illius loco accipi Nardum ob maximam similitudinẽ, quam habent in sapore, odore, & facultatib. cæteris, ex quibus omnes necessariæ conditiones in substituendis Medic. hauriuntur. Liber de succedaneis
C Galeno adscriptus rectè putat pro Malabathro Nardum accipi: quãquam postea quædam omittit. Nam cum dicat Dioscor. Malabathrum quidem habere facultatem Nardi, attamen esse in omnib. validius, ac inprimis ad ventriculũ roborandum, & prouocãdum vrinam: (quod procul dubio ex ipsius caliditate maiore oritur) ideò melius succedaneum, quàm Nardum celticã habere non poterimus: cum idem Diosc. illi attribuat in corroborando ventriculo, & prouocãda
D vrina easdẽ vires, & Gal. quoq; asserat esse nonnihil calidiorem. Vnde colligi potest celticam esse calidam & siccam in 2. gradu, in quo etiam Malabathrum ab Auicen. collocatur. Prætereà eò rectius in Trochiscis Hedychrois Nardus celtica vsurpatur, quia si Indica acciperetur, bis in hac cõpositione illa quoq; poneretur. At in Theriaca, quoniam Malabathrum quoq; reperitur, accipi posset Nardus, addendo tamen aliquid ponderis, vt exæquetur quod in Malabathro ma-
E gis est efficax: & hoc esset fortasse tertia insuper eius pars. Et quanquam hic Nardus rursum assumatur, necesse est tamẽ nos facere vt possumus, nam aliud nihil rectè substitui potest nisi Nardus montana fortasse inueniretur, quæ loco celticæ, cum sit eiusdem facultatis secũdum Diosc. accipi posset: quæ si esset nonnihil debilior (vt ait Gal.) nihilominus addi posset dupla, tertia, aut quarta insuper eius pars, vt par esset eorum vis, sicuti fieri solet in Cassia loco Cinamomi.
F Nec impedit nos quòd frondes vnius, alterius verò radices sint, nam vtrunque potest teri, & de celtica quoq; in vsu sunt cauliculi (vt Diosc. scribit) vnà cum folijs eiusdem naturæ. Fieri etiam potest, vt pro Malabathro substituatur eadem ratione Phu: nam ita refert Nardũ, vt nonnulli propterea Nardum Syluestrẽ vocauerint, calidumq́; & siccum sit in secũdo gradu, quemadmodum & Malabathrũ, sicuti nos manifestis argumentis declarauimus in nostris comment. in Dioscor. ad quas remittimus lectores. Vnum hoc addamus, Gal. 8. de simplic. Medic. voluisse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

facultates Phu colligi de ijs quæ dicta essent de **A** Nardo Indica, simili planè facultate prędita, nec in alio differente, nisi quòd Phu sit validius. Vnde colligitur Phu, & Nardum celticam, esse eiusdem gradus, & similis naturæ, & pariter pro Malabathro posse accipi. Superioribus annis Veneti & Bononienses loco Malabathri acceperunt Macim, illud reticulum quod inuoluit nucem Muscatam: quæ tamen substitutio non ita videtur esse approbanda, quia multum hæc inter se differunt. Malabathrum enim multas habet **B** partes terrestres, quæ si leuiter coquantur, omnem odorem amittunt: Macis verò est oleaginosum & pingue, & bulliendo parum vel nihil de illo absumitur. vnde videtur, quòd in substitutione planè non sint eiusdem generis. Omitto aliorum opinionem, qui affirmant Macim esse calidum & siccum in tertio ordine, idque ex sua acrimonia conijciunt: quare vno gradu superabit Malabathrum: cùm insuper Macis habeat nescio quid Nardini, id est, saporem & odorem **C** iucundum, commistum cum aliqua tamen ingrata qualitate, vt in Phu & Nardo celtica, Indica, & Montana quoq; deprehenditur: vnde proximè ad Malabathri naturam accedunt. Ideo illos quoque non probamus, qui pro Malabathro substituunt Cassiam Græcorum, quam tamen ipsam non ita facilè reijceremus, si aliter facere non possemus.

Osyris, quòd folijs & caule lini faciem repræsentat, officinis Linaria, German. Flachskraut/harnkraut **D** appellatur: frutex est niger, ramulos ferens tenues, lentos, fractuque contumaces: & in his folia quaterna, quina, senáue, ceu lini, nigra in initio, dein colore mutato rubescentia. Huius flores numerosi à medio vsque ad summum visuntur, syluestris cumini secũdi generis modo: verùm in hoc purpurei sunt, in illa sublutei. Passim in campestribus prouenit. Floret æstate tota, & autumno. * Decoctum eius potũ, iuuat arquatos. *Diosc. & Matthiolus.* **E**

Nardvm officinæ Nardis Spicam appellant. Eius genera duo: vnum Indicũ, alterum Syriacum vocatur: nõ quòd in Syria proueniat, sed quòd montis in quo oritur, pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur. Nota est. Eligitur Syriaca dicta: cuius hæ sunt notæ, vt sit breui spica, largam gerens comam, colore flaua, odorata, aliquantulum redolens cyperum, amaro sapore, linguam siccante, quæ diu in sua odoris gratia permaneat. Adulteratur stibio cum aqua **F** aut palmeo vino ponderis causa inspirato. Sed ex præcedentibus notis dignoscitur. Madefacta etiam vendi solet: quod vitium ex eo deprehenditur, quòd candida sit spica, squalida, nulloque puluere obsita. * Excalefacit excessu primo, & desiccat secundo iam completo. Composita est ex astringente sufficienter substantia, & acri calida non multa, & quadam leuiter amara. * Vrinam mouet, aluum potu sistit: vuluæ profluuia, saniemq; apposita supprimit. Nauseæ ex aqua frigida auxiliatur, & stomachi rosionibus, inflationi, iecinori, regio morbo, renum vitijs. Aquæ autem incocta fotu ad insessum, vuluæ inflammationibus medetur: ad glabras oculorum genas valet: siquidem eas ad densiorem pilum reducit. perfusis humore corporibus inspergitur. Miscetur antidotis, & in fictili nouo non picato ad ocularia medicamenta reconditur, trita in farinam, aut cum vino in pastillos coacta. Cæterùm longè ab omni Nardo distat nostra Nardus vulgaris (Spicanardi vocata) cuius etiam generis ea est planta, quam aliqui vulgò appellant Lauanda, alij verò Lauendula: adeò vt hæc fœmina, illa verò mas in eo genere à quàm plurimis vocitentur. Mas folio constat latiore, longiore, crassiore, robustiore, albidioreque, quàm fœmina. Sed vtraq; planta fruticosa, & rosmarini modo innumeris referta est folijs: è quorum medio iuncei exeunt cauliculi, quadranguli, tenues, dodrãtalem longitudinem excedentes: in quorum cacumine flores exeunt spicati, colore purpureo, quamuis in fœmina dilutiores, patentioresque, odore fragrantes, verùm vsque adeò acuto, vt nares feriat. Colliguntur ambo mense Maio, vel Iunio. Conseruantur verò per annum. * Excalefaciunt & exiccant ordine secũdo completo, vel tertio inchoante, viribus à nardis omnibus non longè recedẽtibus. Conferunt omnibus cerebri ægritudinibus à frigido prouenientibus: conuulsis, resolutisq; auxiliantur: ventriculũ roborant, & iecur ab infarctu liberant: quin & obstructos lienes iuuant: vterum calefaciunt, & menses, & secundas educunt. Fit è florib. stillatitium oleum vitreis organis, quod propriè vnguentarij vocant Oleum Spicæ, odoris adeò acerrimi, vt cætera odoramenta superet. *Dioscorides, Galenus, & Matthiolus.*

Nardus Indica, tam per se quàm Succedanei loco in Theriacam accipitur, quare opus est consideratione hac in parte diligenti, & videndum an Spica Nardi, quæ in officinis habetur, sit vera nec ne: quæ tametsi radix sit, propter similitudinem tamen vocatur Spica secundùm Gal. lib. I. de Antidotis: obseruandum quoq; ne coctione de sua integritate aliquid decesserit, & adulterata ad nos afferatur. Nam olim vnguẽtarij quoq; per decoctionem id quod optimum erat, extrahebant, reliquum verò rursum planè expers saporis & odoris vendebant, idq; nostro tempore facilè etiam posset contingere. Quapropter tutius erit de eo accipere, vbi adhuc aliquid terræ odoratæ adhæret, nam tametsi ad illud coctum quoq; aliquid item terræ addi queat, ea tamen omni odore destituta est. Dubitari etiam potest, an Nardus vna eademq; res sit cum Spica, quia à Galen. 9. lib. de compositione Medic. secundum loca, cap. 4. vbi tractat de Medicamentis colicis Andromachi, in vnam eandemque compositionem accipitur Nardus & Spica, tãquam res diuersæ. Et in principio 8. lib. de compositione Medic. secundum loca, Vnguentum Spicatum & Nardinum, tanquam inter se diuersa ponuntur. Sed propter vnum vel alterum hunc locum,

locum, ab eo, quod tamen multorum aliorum autoritate receptum est, recedere non debemus, quanquam non improbandum sit, talibus quæstionibus excitari ingenia, & offerri occasionem cogitandi de multis vtilibus rebus accuratius.

Nardus Celtica iam aduehitur ad nos, quanquam à multis nondum cognoscatur. Obseruandum autem est tantùm radices & stipites accipiendas abiectis frondibus tanquam inutilibus, vt Diosc. docet. Præstantius quoque est magis recens, odoratum, multis radicibus cohærens, fractu contumax, & plenum. Quod vt diutius asseruari possit, Diosc. tempore ita præparabatur. Radices & caules contundebantur & cum vino in pastam redigebantur, vnde Trochisci facti in fictili recenti benè cooperto seruabantur. Hoc tamen non solum hodie nō obseruatur, sed etiam frondes & radices quæ magna ex parte sunt fragiles & flaccidæ, vnà accipiuntur. Et credibile est ideò in pastillos fuisse redactum, vt vires ipsius quæ alioqui facilè, & celeriter exhalabant, diutius integrè seruarentur, ideoq; vinum addebāt. At si recentes radices haberi possent, illæq; statim vsurparentur, non opus esset prius Trochiscos formari. His itaq; de causis magna diligentia, quam huc vsq; non puto esse adhibitam, in hac planta colligenda opus esse videtur.

SCOLOPENDRIVM verum, Asplenum, Ceterach & Hemionitis vocatur: Germ. Miltzkraut. Hisp. *Doradilla:* vulgaris verò Phyllitis & lingua ceruina est. Eligitur verum & legitimum, quod folijs est multis scolopendræ animali similibus, ab radice vna prodeuntibus. Nascitur in parietibus, saxisq; siliceis & opacis: nec caulem, nec florem, nec semen habet. Folia polypodij modo diuiduntur, subterflauescentia hirsutaq;, supernè viridia. Colligitur mense Septembri. Conseruatur per annum. * Vim hanc habent folia, in aceto feruefacta, vt per dies quadraginta pota lienē absumant: quibus etiam contritis lienem ex vino illini oportet. Strāguriæ & regio morbo prodest, singultum sedat, calculos in vesica comminuit. Conceptum adimere creditur, per sese, aut cum muli liene appensa. Tradunt noctu, silente luna, huius rei gratia effodiendam. *Dioscor.*

SYMPHYTI duo sunt genera: primum petræum, alterum consolida maior. Ger. Walwurtz. Gall. *de la Consyre* nūcupatur. Petræum nascitur in petris, ramis tenuibus, paruis, origano similibus: capitulis & folijs thymi: lignosum totum, odoratum, gustu dulce, saliuam ciens: longa radice, subrufa, digitali crassitudine. * Decoctum in aqua mulsa & potū, pulmonis vitia purgat: sanguinem reijciētibus, & renum malis ex aqua datur: ad dysenteriam, rubraq; fœminarum profluuia in vino decoctum: ad conuulsa verò & rupta, ex aceto mulso bibitur. Quin & commanducatum sitim sedat, faucibus asperis subuenit, vulnera recentia, enterocelasque conglutinat & illitu cohibet. Carnes autem cum symphyto decoctæ coalescunt. Alterum, quod Consolida maior vocatur, caulem emittit bicubitalem, aut

A maiorem, crassum, leuem, angulosum, vt sonchi, inanem: circa quem breui interuacante spacio, folia exeunt angusta, buglosso proxima, oblonga, hirsuta: caule secundum angulos quosdam striato: folijs tenuibus, ex alarum sinu prodeuntibus: in quibus flores lutei, & circa caulem velut verbasci semina emicant. Tam caulis, quàm folia aspera languine horrent, tactuque pruritum concitant. Radices demittuntur foris nigræ, intus candidæ, viscosæ. quarum est vsus.
B Tritæ & potæ cruentis excreationibus, ruptisq; proficiunt: recentia vulnera illitæ conglutinant. carnes quoque si concoquantur, cogunt additæ. Inflammationibus, præsertim sedis, cum senecionis folijs, vtiliter illinuntur. Colliguntur ambo mense Augusto & Septembri. Conseruantur per annum. *Dioscor.*

TVSSILAGO Hetruscis vulgò dicitur Farfara, & Farfarella, Germ. Hufflattich. Gall. *Pas d'asne.* Hisp. *Vnna de asno, farfaro.* Ei folia sunt ma-
C iuscula, quàm hederæ, sex aut septem à radice, subalbida à terra, supernè virentia, in plures angulos exeuntia. Caulis palmum altus, flos luteus, vere prodit, quo vnà cum caule confestim exuitur: inde nonnulli his vacare existimarunt. Radix tenuis est, & superuacua. Nascitur in amœnis & riguis. * Folia ex melle trita igni sacro, & omnibus inflammationibus illitu medentur. Arida suffitu, ita vt fumus per infundibulum hianti ore rapiatur, hos sanant, qui sicca tus-
D si, atque orthopnœa infestantur: pectoris vomicas rumpunt. Eundem effectum præbet suffita radix. decocta in hydromelite, & pota, emortuos partus eijcit. *Dioscorides.*

De folijs seu herbis calidis in secundo.

ANETHVM (German. Dillkraut. Gall. *Anet.* Hisp. *Aneldo.* Ital. *Anetho.*) hortis omnibus frequentissimum, omni ex parte fœniculum æmulatur, excepto gustu. * Calidum est in secundo,
E & siccum in primo. Digerit, dolorem sedat, somnum conciliat, & crudos & incoctos humores concoquit. Aridi anethi comæ, seminisq; decoctum, potu lac euocat: inflationes & tormina sedat: aluum vomitionesque sistit: vrinas ciet, singultus lenit: oculorum aciem hebetat, genituram restinguit, assiduè potum. Decoctum eius fœminis vuluæ malo oportunis, ad desessiones vtile. Condylomata illitus seminis cremati cinis tollit. Colligitur mense Maio. Conseruatur ve-
F rò per annum. *Galen. & Dioscor.*

ANGELICA (Germ. Angelick. Gall. *Angelic.*) cubitalem excedit altitudinem, caule geniculato, inani, multis alarum cauis referto: folia profert oblonga, per ambitum serrata, in nigrum virescentia: flores albos, in vmbellam cohærentes: è quibus semen prodit tenue, lētium modo compressum. Radix ei subest crassa raphani modo, quæ in plures diuaricatur ramos, gustu acris, & suauiter odorata. * Excalefacit, pariterque desiccat ordine secundo completo, aut tertio incipiente. Proinde aperit, attenuat, & discutit. Ve-

nenis mirificè aduerſatur: quare peſtilentiam arcet hauſta, aut frequenter commanſa. Ipſa per ſe ſumpta, pituitoſos, lentoſque humores digerit. Idem præſtat & radicis decoctum. quod etiam celerius ex frigore tuſſientibus auxiliatur: expectorat enim efficaciter craſſam, lentamque pituitam. Sanantur eodem ex aqua aut vino interna viſcerum vlcera, concretusq; ſanguis diſſoluitur, & roboratur ventriculus. Radix in puluerem trita animi deliquijs, & cæteris cordis affectibus opem vnicè præſtat. Valet ad rabioſorum & venenoſorum morſus, exterius cum ruta impoſita, & intrò in corpus aſſumpta. Hinc fit, vt recẽtiores quidam magna opinione hanc ſuis inſerant antidotis. *Matthiolus*.

APIVM vulgare à Dioſcoride Eleoſelinum dicitur. Germ. Eppich. Gall. *Perſil*. Ital. *Petroſemolo*. Hiſp. *Perexil*, petroſelino grandius. In humidis naſcitur locis. Menſe Iunio & Iulio tum flores, tum ſemina profert. * Calidum eſt in ſecundo. Vrinas & menſes ciet. Flatus quoque diſcutit, & magis ſemen, quàm herba ipſa. *Galenus & Dioſcorides*.

ARTEMISIA (Germ. Beifuß/Bucken. Gall. *Armoiſe*. Hiſp. *Artemiſa*.) magna ex parte in maritimis, item in locis incultis aſperiſque naſcitur, abſinthij modo fruticoſa, maioribus & pinguioribus folijs, ramiſque. Huius quidẽ genera duo: vnum lętius, habitiuſque, folijs, virgisq; latioribus: alterum tenuius, flore paruo, tenui, candido, graueolente. Aeſtate floret. Sunt, qui in mediterraneis vnicaulis nomine appellent tenuem herbulam, ſimplici caule & minuto, floribus ſcatente tenuibus, flauo colore. hæc iucundiorem, quàm pręcedens efflat odorem. Colliguntur ambo cœlo ſereno, in meridie, vel antè, menſe Iunij. Conſeruantur per annum in ſaccis lineis. * Vtraq; excalefacit, extenuat, feruefactæ conuenienter in muliebres deſeſſus adijciuntur, ad detrahendos menſes, partus, ſecundaſque: item ad præcluſiones vuluæ & eiuſdem inflãmationes: calculos comminuunt, remoratam vrinam cient: menſes pellunt pube illitæ. Succus vuluæ inditus ex myrrha eadem, quæ inſeſſio trahit. Coma tribus drachmis eorundem educẽdorum gratia bibitur. *Dioſcor*.

CESTRON Pſychotrophon (Germ. Betonien. Gall. *Betoine, ou Vetoine*.) vocitatur, quoniam frigidis locis inueniatur: Latini BETONICAM appellãt. Herba eſt caulem ferens tenuem cubiti altitudine, aut maiorem, quadratum: folia quercus, mollia, lõga, in ambitu diuiſa, odorata, prope radicem maiora: in ſummis caulibus ſemen veluti ſatureiæ, ſpicatum eſt. Decerpta huius folia ſiccãtur plurimos ad vſus. Radicibus nititur, vt veratri, tenuibus, quæ ex hydromelite in potu, pituitoſam vomitionem euocant. Folia dari debent ruptis, conuulſis, mulieribus vuluæ malo oportunis, & ad laxandos vteri ſtrangulatus, denarij pondere cum hydromelite: tres in vini ſextario drachmæ contra ſerpẽtium morſus ebibuntur. Herba magna vtilitate illatis à ſerpente

A vulnerib. illinitur. aduerſus etiam venena drachma ex vino pota conuenit: præſumpta ea, ſi venenum hauriatur, nihil nocebit. Vrinam ciet, aluum ſubducit. Medetur comitialib. & inſanis, pota ex aqua: & iecinoris, lieniſque vitijs drachmæ pondere in aceto mulſo. concoctionem adiuuat, ſi quis cum fabæ magnitudine ſecundum cœnã cum melle cocto deuorauerit: modo conſimili acida ructantibus propinatur. ſtomachicis eam manducare, & ſuccum deuorare proderit, ſi

B poſtea dilutum vinum ſorbeatur. Datur ſanguinem excreantibus, tribus obolis cum diluti vini cyatho: iſchiadicis, renum, & veſicæ doloribus, ex aqua: aquæ inter cutem binis drachmis ex hydromelite, ſi febricitant: ſin aliter, ex mulſo. regio morbo laborantes recreat: menſes pellit, drachmæ pondere cum vino pota. aluum purgant drachmę quatuor potę in hydromelitis decem cyathis. facit cum melle ad tabem, & purulentam excreationem. Pariendi celeritatem af-

C fert, vteriqúe cruciatus à frigiditate conceptos mulcet, ſi ex aqua calida, aut mulſo duarũ drachmarum pondere propinetur. Naſcitur in pratis & montib. mundis, & opacis, circa frutices. Colligitur menſe Iunij. ſiccatur in vmbra. Conſeruatur per annum. *Dioſcor*.

AIVGA (quam Græci CHAMAEPITYN, vulgus herbariorũ IVAM ARTHRITICAM, Ger. Feldcypreſſen. Hiſp. *Pinillo*. Ital. *Iua*. appellant) herba in terra repẽs, ſubcurua: folijs ſemperuiui mi-

D noris multò tenuioribus, hirſutis & pinguioribus, circum ramos frequentibus, odore pinus: flore tenui, luteo, vel candido: radicibus cichorij. * Expurgat, abſtergitq; viſcera plus quàm calefacit. Folia ſeptem diebus in vino pota regio morbo medentur: & quadraginta diebus ex hydromelite iſchiadicos ſanant. Dantur peculiariter vrinæ difficultatibus, iecinoris, & renum vitijs: torminoſis proſunt. Eâ apud Heracleã Ponticam, perinde atque antidoto, contra aconitum

E vtuntur, bibentes decoctum. Ad antedicta illinitur, cum polenta iure decocti ſubacta. Trita in farinam, & cum fico in pilulis ſumpta, aluum emollit: excepta melle cum æris ſquama & reſina deijcit. appoſita ex melle, vuluæ vitia extrahit: mammarum duritias diſcutit: vulnera glutinat: vlcera quæ ſerpunt, cum melle illita, cohibet. Alterum eſt genus aiugæ cubitalibus ramis, in anchorę ſpeciem incuruatis, prætenuibus: coma ſupradictæ, flore candido, ſemine nigro. hæc e-

F tiam pinum redolet. Tertia mas nominatur, paruula folijs exilibus, albis, ſcabris, caule aſpero, candido: luteis floſculis, ſemine iuxta alas. reſipit & hæc pinum. Hæ duæ vim ſuperioris obtinent, ſed non vſqueadeò efficacem. Colliguntur omnia tria genera menſe Iunij. Conſeruanturque per annum. *Dioſcor*.

Chamæpitys vulgò Iua notiſſ. eſt: nec ſollicitè ex Creta eſt quærenda. Nam Galenus quoque affirmat, eam quæ prope Romam creſcat, Creticam eſſe odoratiorem, & Theriacam pro Cæſare paraturi eam accipiebant: neque dubium eſt in

alijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

alijs apud nos locis æque præſtantem atq; Romanam reperiri poſſe: modò non ſit de crebris & continuis pluuijs nimis madefacta.. Neq; diu eſt quòd ego in Apulia eandem perfectiſſimi odoris & ſaporis collegerim: Vnde eius maxima copia haberi poteſt. In vſu eſt planta vniuerſa, quando floruerit, abiectis radicibus & ſtipitibus durioribus.

HYPERICVM (Germ Sant Johans kraut. Gal. *Mille pertuis.*) alij androſæmon, alij corion, alij chamæpityn appellant, quoniam ſemen odore reſinam imitatur: ſurculaceo frutice, dodrantali, rubeſcente: folio rutæ, flore luteo leucoio ſimili, qui digitis attritus ſanguineum ſuccum remittit, qua ex cauſa androſæmon cognominatur: ſubhirſuta ſiliqua, & in rotundo oblonga, hordei magnitudine: ſemine intus nigro reſinoſi odoris. * Vrinam cit, menſtrua pellit appoſitum: tertianis, quartanisq́; cum vino potum liberat. Semen quadraginta diebus hauſtum, iſchiadicis medetur. Folia cum ſemine illita, ambuſta ſanant. Naſcitur in locis cultis & aſperis. Colligitur menſe Iunij: conſeruatur autem per annum. *Dioſcorides.*

De Hyperico, quod vulgò vocant Perforatam, ſecundum Galeni ſententiam cap. 15. lib. 1. de Antidot. accipiẽdum eſt ſemen vnà cum virgultis, folijs & floribus, quod idem dicit 8. de ſimplicibus Medicamentis. Hæc herba ab omnibus cognoſcitur, & paſſim obuia eſt, & electio tantum conſiſtit in ætate, de qua diximus antea.

HEDERA (Germ. Ephew. Gall. *Liarre.* Hiſpan. *Yedra.*) differẽtias multas in ſpecie ſortitur, ſummas autem genere tres. Nam quædam candida eſt, altera nigra: tertia helix. Candida fructũ fert cãdidum: nigra nigrum, aut croci æmulũ, quam vulgus Dionyſiam vocat. Helix fructum non gignit, ſed tenues habet viticulas, & folia parua, anguloſa, & rubra. Nigra hedera in Italia, Germania, Belgio, Gallia circa parietes, & arbores frequens eſt. Candida in Græcia reperitur. Minor paſſim in ſyluis & opacis locis gignitur. Hanc ſerpentibus gratiſſimam, & ſub hac hybernis menſibus eos latitare Matthiolus ſcribit. Flores hederæ ſub Autumnum producit: baccæ poſt hyemis ſolſtitium perficiũtur. * Hedera omnis acris eſt, & aſtringens: neruos tentat. Flos trium digitorum carptu, facit ad dyſentericos, in vino bis die potus: ambuſtis cũ cerato tritus illinitur. Recentia folia ex aceto cocta, aut cruda cum pane detrita, lienes ſanant. Foliorum & corymborũ ſuccus, cum irino vnguento, melle aut nitro narib. infunditur: & contra veteres capitis dolores, caput eo cum aceto & roſaceo perfundi vtile eſt: purulentis auribus, aut dolẽtibus, cum oleo medetur. Nigræ hederæ ſuccus, aut epoti corymbi, corpus infirmant, mentemque turbant largius ſumti. Acini quinq; triti, calfactiq́; in punici mali cortice cum roſaceo, ſi inſtillentur à contraria aure, dolorem dentium mitigant. Denigrant capillum illiti corymbi. Folia in vino decocta illinuntur omnium vlcerum generi, etiamſi cacoe-
A the ſint: vitia cutis in facie, & ambuſta ſanant, vt
antea diximus, decocta. Mouent menſes triti, &
ſubditi corymbi: ijdem poti, poſt purgationes
fœminarũ, drachmę pondere, concipiendi ſpem
adimunt. Pediculus foliorum melle irrigatus, ac
vuluæ inditus, menſtrua & partus extrahit. In-
ſtillatus ſuccus putrida tædia narium, graueolen
tiamq́ue emendat, & ſanitati reſtituit. Lachry-
ma hederæ pſilothrum eſt: illitu pediculos enecat.
cat. Succus radicum in aceto potus, contra pha-
B langia prodeſt. *Dioſcorides.*

LVPVLVS ſeu lupus ſalictarius, (Ger. Hopffen.
Gall. *du Haublon.*) caulibus aculeatis, longiſſi-
misq́ue, in vepribus & ſalictis reptat, folijs vitis
albę, hiſpidis & nigrioribus, flore cinereo ac mul
tis exilib. folliculis ſquamatim compactili: cau-
lis eius ſpinis horret, cacuminibus tani & cor-
rudæ modo in torulos turbinatis. Flores habet
foliaceos, candicantes, qui ferè allium, vinumq́;
ſuboleant. Herba, præſertim germen eius æqua-
C lis temperamenti eſt, ad frigiditatem declinan-
tis: flos verò calidus in ſecundo, &c. * Educit bi-
lem flauam, & mundificat ſanguinem ab ea, &
clarificat ipſum, & ſedat ipſius inflãmationem,
& affert ei iuuamentum magnum infuſio eius
in aqua caſei. Et ſyrupus eius remouet icteri-
tiam: confert febribus bilioſis & ſanguineis. Do
ſis infuſionis in ſero lactis eſt circiter ℔. j. Na-
ſcitur inter vepres circa agrorum margines. Flo-
res Auguſto ac Septembri colliguntur, & ad cer
D uiſiæ vſum reponuntur. Herba verò Martio &
Aprili colligitur. *Meſue.*

MELISSOPHYLLON, Latinis Apiaſtrum &
Citrago, Hetruſcis Cedronella & Meliſſa dici-
tur, vulgaris eſt notitiæ. Cauliculi & folia ballo-
tæ ſimilia ſunt, ſed maiora, tenuioraq́ue, nec ita
hirſuta: citreum malum olent. * Folia cum vino
pota, aut illita, proſunt contra ictus phalangio-
rum, ſcorpionumq́ue: item aduerſus canis mor-
ſum. Decocto eorundem gratia, foueri prodeſt:
E deſeſſionib. fœminarum ad ciundos menſes con
uenit: dentes eodem in dolore colluuntur: dyſen
tericis infunditur. Fungorum ſtrangulationibus
folia, addito nitro, potu auxiliãtur: torminibus,
& orthopnoicis delinctu. Illitu cum ſale ſtrumas
diſcutiunt, vlcera purgant: articularios dolores
illitu ſedant. Cæterùm meliſſophylli proprium
eſt, animum hilarem reddere, humenti ac frigi-
do ventriculo auxiliari, concoctionem adiuua-
re, cerebri obſtructiones reſerare, deficientem a-
F nimum reuocare, cordis imbecillitatem robora-
re, eamq́; pręſertim, qua ſomnus frequentius no
cte intercipi ſolet: quin & eius pulſum reprime-
re, animi ſolicitudines fugare, ac ſolicitas imagi-
nationes tollere, quæ tum ab atra bile, tum ab
exuſta pituita gignuntur. Excalefacit ſiccatq́ue
ordine ſecundo. Cor exhilarat, vitales facultates,
roborat, odoris fragrãtia, ſaporis auſteritate, par-
tiumq; tenuitate. Colligitur menſe Aprili, vel
Maio, vel Iunio. Siccatur primò in ſole, deinde
in vmbra. Conſeruatur per annum. *Dioſcorides, Auicenna & Serapio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Marrubium ſeu Praſſium (Germ. Andorn.) frutex eſt radice ramoſus, candicans, ſubhirſutus, quadrangularibus ramis: folium pollicem æquat, ſubrotundum, hiſpidum, rugoſum, guſtu amaro: ſemen in caulibus, & ex interuallis: flores verticillato ambitu, aſperi. * Huius folia ſicca cum ſemine decocta in aqua, aut viridiũ ſuccus datur cum melle ſuſpirioſis, tuſſientibus, & ad tabitudinem redactis. Craſſam è pectore pituitam cum ſicca in eijcit. Mulieribus à partu non purgatis datur, vt menſtrua & ſecundas extrahat: item in difficili partu, & his qui venena hauſerunt, aut à ſerpentibus demorſi ſunt. Veſicam, reneſque lædit. Folia cum melle illinuntur ſordidis vlceribus purgandis: pterygia nomasq; ſiſtunt, laterum dolores mitigant. Succus folijs contuſis expreſſus, & ſole coactus, ad eadem pollet: cum vino & melle illitus oculorum claritatem adiuuat: naribus regium morbum expurgat. aurium doloribus conuenienter inſtillatur per ſe, aut cum roſaceo. Naſcitur prope ædificia, ruinas, & rudera. Colligitur menſe Iunij. Seruatur per annum. *Dioſcor.*

Marrubium apud Andromachum viride accipitur, quod ob quam cauſam factũ fuerit, equidem non habeo dicere, cum Galenus non meminerit viridis, & Dioſcorides velit eas frondes eſſe ſiccas accipiendas vnà cum ſemine aut ſuccum è viridi collectum. Fortaſſis exiſtimandum eſt, Andromachũ viridis nomine recens, id eſt, non obſoletum, ſed ſtatim exiccatũ voluiſſe intelligere: quanquam hoc non adeò multum referat. Damocrates accipit verticillos, in quib. ſemen continetur. Sed ego quaſi ſecundum regulam vniuerſalem acciperem de omnibus plantis fruticoſis totam herbam, quando ſemine eſt referta, abiectis radicibus, & magis lignoſis partibus; & cùm ſemen protulerit, forſitan frõdes paucæ aderunt, ſed maiore ex parte tantum vertillici in circuitu caulis, ideoq; Damocrates voluit, illos tantum ſumendos eſſe, exiſtimans caulem vtpote lignoſum eſſe nullius vſus, quanquam idcò frondes non improbet.

Myrrhis (Germ. Wilder korbel.) ſimillima eſt cicutæ, caule, folijsq;: radix ei oblonga, mollis, rotũda, odorata, cibo non inſuauis. Naſcitur paſſim in hortis, & pratis nonnullis. Maio menſe huius flores candicant. * Quæ pota in vino phalangiorum morſibus auxiliatur: cit menſtrua, & partus ſecundos, purgatque à puerperio fœminas: ſubuenit & phthiſicis cocta in ſorbitione. Aiunt quoque eandem bis die terue potam ex vino, in peſtilentia ſalutarem eſſe, & ne morbi contagia ſentiantur, obſtare. *Dioſcor.*

Ocymum (Germ. Baſilienkraut. Gall. *Baſilic.* Ital. *Baſilico.* Hiſp. *Albahacha.*) vulgò cognitum. * Id copioſiore cibo oculorum aciem hebetat, aluum mollit, ſpiritum mouet, vrinam pellit, lac euocat: ægrè tamen conficitur. Illitum cum polline polentæ, aceto & roſaceo, pulmonũ inflammationibus auxilio eſt. Draconis marini, & ſcorpionis ictibus per ſe prodeſt: & cum vino Chio,
[A] oculorum doloribus. Succus viſus caliginẽ abſtergit: deſtillationes exiccat. Semẽ potum conuenit atram bilem gignentibus, difficili vrinæ, inflatisq; naribus hauſtum, ſubinde mouet ſternutamenta: quod idem herba efficit. Sed oculos premi neceſſum eſt, cum ſternutamẽtum vrget. Sunt, qui in cibis abdicandum cenſeant: quandoquidem manducatum, & in ſole poſitum vermiculos creat. Aphri autem adijciunt, ſi feriantur à ſcorpione, qui ocymum ederint, nullo con-
[B] flictari dolore. *Dioſcor.*

Pimpinellae (Germ. Bibinellen. Gall. *Pimpinelle.* appellant) duo habentur genera. Maior radice nititur longa: folijs circumquaque ſolo procumbentibus, diſſectis, per ambitumq; ſerratis: caule quadrangulari: floribus in vmbellam cohærentibus, tenuibus, albicantibusque. Minor caule exit rubenti: folijs minoribus, minus diſſectis, minutiuſque ſerratis. Vtraq; tamen hircum redolet. Opacis locis minus, in pratis autẽ maius
[C] affatim citra cultum erumpit. Aeſtate in autumnum vſq; floret. Radix, in qua virtus tota conſiſtit, excalefacit, ſiccatq; ordine ſecundo completo, aut ſanè tertio incipiente. * Præſtat hæc ad renum & veſicæ morbos, quorũ calculus eſt cauſa. Ob id enim renes à calculis expedit, & vrinã remoratam pellit. Prodeſt expreſſus è radicibus ſuccus ex vino hauſtus, deleterijs medicamẽtis, & venenoſorũ animalium morſibus. Qua ratione non deſunt, qui ad peſtilẽtiam, radicem hanc
[D] miris laudib. efferant. Eſt & alia Pimpinella, quæ ab Italis *Solbalſtella* nominatur, nullis non cognita, vtpote quę acetarijs frequentiſſimè inſeratur. Verùm hæc ab antedictis lõgè diſtat viribus, etſi foliorum facie ſatis inter ſe conueniant. Siquidem vltima hæc guſtata non leuiter adſtringens percipitur, & lentoris copiam præbet. Vnde facilè conijcitur, eam eſſe adſtrictoriæ facultatis. Hinc itaq; fit, vt muliebre profluuium efficaciſſimè ſiſtat: dyſenteriam, & cæteros alui fluxus
[E] cohibeat: quin & bilioſas vomitiones reprimat: Herba ipſa vulnera & vlcera ſanat: miſceturque vnguentis, quæ tum ad capitis vulnera, tum ad carcinomata parantur. contagioſis, peſtilentibuſque febribus maximè commendatur. Sunt, qui eam Elatinen eſſe putent. *Matthiolus.*

Peucedanum (Germ. Harſtrang/ oder Schwefelwurtz/ oder Sawfenchel. Gall. *Peucedame.*) caulem emittit tenuem, gracilẽtum, fœniculo ſimilem: comam habet ſtatim ab terra copioſam, ſpiſſam-
[F] que: flore luteo: radice nigra, craſſa, graui odore, ſuccoſa. Tenera radix cultello conciditur, profluensq; è plaga ſuccus vmbræ mandatur: in ſole ſiquidem confeſtim euaneſcit. Colligitur capite prius & narib. roſaceo perfuſis, ne capitis dolor premat, & vertigo ſentiatur. Aſſatione radix inutilis fit. Tam lac, quàm ſuccus radice & caulibus extrahi ſolet, ſicuti è mandragora: verùm inefficacior ſucco lachryma habetur, & velociùs expirat. Interdum etiam concreta inuenitur lachryma, thuris ſimilitudine, caulibus radicibuſque adhærens. Præfertur ſuccus è Sardinia, & Samo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Samothrace, colore rufo, odore graui, feruens A
gustu.* Ex oleo & rosaceo illitum Peucedanum
prodest lethargicis, phreniticis, vertiginosis, co-
mitialibus & longis capitis doloribus, resolutis,
ischiadicis, conuulsis: omnibus in vniuersum vi-
tijs neruorum, ex oleo & aceto illitum, prodest.
Eius olfactu respirant vuluæ strangulatus, & ve-
ternosi reuocantur. Incensum serpentes abigit.
Aurium doloribus conuenienter ex rosaceo in-
stillatur: cauernis dentium inditum, mitigat do-
lorem, contra tussim efficacissimè ex ouo assu- B
mitur: suspirijs, torminibus, & inflationibus sub-
uenit. Ventrem leniter emollit, lienem absumit,
difficiles partus mirè adiuuat. Facit ad vesicæ
cruciatus, & renum distentiones potum: vul-
uam aperit. Radix ad eadem vtilis est, sed ineffi-
cacior: eius decoctum bibitur. Farina eius sor-
dida vlcera purgat, & vetera cicatrice obducit:
squamas ossium extrahit. In cerata & calfacien-
tia malagmata additur. Radix eligi debet re-
cens, quæ cariem non senserit, firma, odoris ple- C
na. Succus ad potiones amaris amygdalis, aut ru
ta, aut pane calido, aut anetho resoluitur. Gigni-
tur in montibus opacis. Colligitur mense Se-
ptembri. *Dioscorides.*

Rosmarinvm (Ger. Roßmarin. Gall. *Rosma-
rin.* Hisp. *Romero mata.* Ital. *Rosmarino.*) quo coro
narij vtuntur, ramos mittit tenues, & circa eos fo
lia minuta, densa, longa, exilia, subter incana, su-
pernè virentia, grauiter odorata. * Excalfactoria
vi præditum est. Regium morbum sanat, si de- D
coctum in aqua, ante exercitationes bibatur: &
vbi laborans exercitationi se crediderit, in bal-
nea descendat, & merum potet. Acopis, gleuci-
noq; vnguento admisceri solet. Flores fert bis in
anno, vere scilicet & autũno. Colligitur à men-
se Maio vsque in autumnum. Conseruatur per
annum. *Dioscorides.*

Salvia, siue elelisphacon. (Ger. Salbey. Gal.
Saulge.) frutex est ramosus, longus, virgas ha-
bens quadrangulas, & canas: folia mali cotonei E
effigie, sed longiora, asperiora, crassiora, & quæ
sensim attritarum quasi vestium scabritiem refe
rant, hirsuta, subalbida, perquàm iucũdo odore,
sed graui: semen summis in caulib. syluestri hor-
mino simile gerit. * Menses cit. & vrinas decoctũ
foliorum, ramorumq; potum, & partus extrahit,
& pastinacæ marinæ ictibus auxiliatur. Capillos
denigrat, vulnerum sanguinem cohibet, tetra vl
cera purgat. Testium pruritus sedant rami folia-
que, si eorũ decocto cum vino foueãtur. Nasci- F
tur in locis asperis, incultis mõtibus, & vbiq; in
hortis. Colligitur mense Iunij & Iulij, cum pro-
fert flores. Conseruatur per annum. *Dioscor.*

Scabiosa constat folijs laciniatis, subhir-
sutis: caulibus tenuibus, cubitali altitudine, atq;
etiam maiore: in quorum cacumine flores emi-
cant in cæruleo albicantes. * Pollet aduersus sca
biem, decoctum potatum. Prodest omnibus pe-
ctoris vitijs & respirationi inseruientibus orga-
nis: siquidem eorum inflammationes purulen-
tas disijcit, & omnia pectoris excrementa expur
gat. Anthracibus, siue carbunculis pestiferis vti-
liter illinitur: adeò vt illita hos lethales abscessus
trium horarum spacio prorsus abolere existime
tur. Nascitur in campestribus, & pratis. Colligi-
tur mẽse Iunij. Seruatur per annum. *Matthiolus.*

Scordivm (Germ. Lachenknoblauch / Wasser-
bathenig. Gall. *Scordeon.* Ital. & Hisp. *Scordio.*) plan
ta chamædry similis, hodie cognita. Huius in
medicina vsus esse debet, non allij syluestris.
* Herba vim excalfactoriam habet: vrinam cit.
Cocta recens, aridáue cum vino, aduersus vene-
natos serpentium morsus bibitur: ad stomachi
quoq; rosiones, dysenteriam, & vrinæ difficulta-
tem, binis drachmis cum hydromelite: crassa-
men purulentum pectore expellit. Facit aridæ
farina ad veterem tussim, rupta, conuulsa, si cum
nasturtio, melle, & resina misceatur in eclegma-
te. Inflammata modicè præcordia, cerato exce-
pta, recreat: cum aceto acri, aut aqua, podagris
conuenienter illinitur: menses imposita mouet,
vulnera conglutinat, vetera vlcera purgat, & ex
melle ad cicatricem perducit. Siccas excrescen-
tias in carne cohibet. Succus ad eadem vitia bi-
bitur. Inter prima efficax Ponticum natione,
Creticumq;. Nascitur in montib. & palustribus.
Conseruatur per annum. *Dioscor.*

Scordium si ex Creta & Ponto haberi posset,
esset valde bonum, attamen in aliis regionibus
quoq; illo non multò deterius crescit, modò eli-
gatur id, quod in montibus, non palustrib. locis
prouenit, & in regionibus siccioribus, quemad-
modum est Apulia. Colligatur autem quando
floribus est refertum, & iam incipit semen pro-
ducere, estq; vniuersa planta in vsu præter radi-
ces, & lignosam partem quandã illis proximam:
& quò magis allium redolet, eò melius est.

Stoechas (Germ. Stechaskraut. Gal. *Stechas.*
Ital. *Stecha.* Hisp. *Cantuessa.*) iuxta Galliam in in-
sulis eiusdem nominis è regione Massiliæ gigni-
tur & in Arabia. Herba tenuibus surculis, coma
thymi, lõgiore folio, subamara gustu, & aliquan
tum acris. * Cuius decoctum, hyssopi modo, ad
pectoris vitia efficax est. Antidotis vtiliter misce
tur. Viscera omnia, & vniuersum animantis ha-
bitum extenuat, confirmat, & ab obstructionib.
& infarctu liberat. Decoctionis eius potio est ab
℥.v. vsque ad ℥.vij: & pulueris eius à ʒ.iij. vsque
ad v. Præfertur Arabica. Cõseruatur per annum,
vel annos duos. *Dioscor. & Mesue.*

Stœchas præferebatur alijs, quæ proueniebat
in Insulis Stœchadib. dictis Galliæ, vnde etiam
nomen accepit: similiter & Cretica commenda-
batur, quãquam hanc magis quàm illam Gal. 1.
de Antid. lib. probauerit. Nunc præstantissima
habetur Arabica, vnde etiam consueuerunt Me-
dici nostro tempore in suis compositionib. eam
vocare semper Stœchadem Arabicam. Quare si
hæc ex Arabia recens, odorata, subamarescens &
acris quo ad gustum haberi poterit, potius hanc,
quàm aliam, vsurpare debemus. At si eiusmodi
ad manus non sit, saltem aliam paribus condi-
tionibus accipiamus. Vtimur autẽ spicis ipsius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

quando inter flores & ſemina matureſcũt: itemque frondib. & ramuſculis tenuioribus, quemadmodum fieri ſolet in alijs omnib. fruticoſis plantis. Eſt autem vbiq; cognita & paſſim reperitur.

PARTHENIVM (Germ. Krottendil. Ital. *Bruſaculo.* Hiſp. *Magaza.*) folio eſt coriandri, amaro ſapore, odore graui: floribus per ambitum albis, intus melinis. Hetruſci matricariam vocant. Siccatum cum aceto mulſo, aut ſale potum, non ſecus atq; epithymum, & bilem, & pituitam detrahit: ſuſpirioſis prodeſt, & melancholicis. Herba ſine flore à calculoſis & anhelatorib. magna vtilitate bibitur. Valet decoctum ad inſidẽdum in duritia vuluarum, & inflammationibus. Illinitur ſacro igni, & collectionib. cum flore. Nec deſunt, qui velint marem Parthenium appellare Athanaſiam, quam & Tanacetum vocant ſeplaſiarij. * Vtuntur tanaceto recentiores ad ventriculi & alui flatus diſcutiendos, item ad lumbricos ex ventre pellendos. Vtuntur & ad frangendos renum calculos, & ad ciendam vrinam. Sed id viris magis, quàm mulieribus commendant: contrà verò Matricariam dictam fœminis tantùm exhibendam præcipiunt. Naſcuntur ambo in omnibus ferè hortis: neq; modò in ijs ſata, ſed in alijs quoq; locis ſponte proueniunt. Colliguntur Iunio. Conſeruãtur per annum. *Dioſcor.*

De herbis ſeu folijs calidis in gradu tertio.

ABROTANVM (Germ. Stabwurtz. Ital. *Abrotano.* Gall. *Aurons, ou garderobbe.* Hiſp. *Abrotono, hierua lombriguerra.*) duorum eſt generum. Fœmina quadam arboris ſpecie fruticans, candicat, circum ramulos folijs, ſeriphi modo, minutim inciſis: floribus referta eſt, comantibus in ſummo, fulgore auri, corymbis. quod per æſtatem prodijt, ſuauiter olet, cum grauitate quadam, & amaro guſtu. Alterum mas vocatus, ſarmẽtoſum gracilibus ramulis, vti abſinthium. * Vtriuſque ſemen crudum tritum, & ferueſactum ex aqua, in potu auxiliatur orthopnoicis, conuulſis, ruptis coxendicibus, vrinæ anguſtijs, menſib. ſuppreſſis, aut remorantibus. In vino potum exitialium venenorum antidotum eſt: horroribus ex oleo illinitur. Serpentes & ſubſtratu, & nidore fugat: contra ictus eorum cum vino potum prodeſt, priuatim efficax contra ſcorpionum & phalangiorum venena. Oculorum inflammationibus commodè illinitur cum cotoneo cocto, aut pane. tritũ cum farina hordeacea, decoctũq; tubercula diſcutit. Irini cõpoſitionib. admiſcetur. Naſcuntur ambo in hortis & campeſtribus. Colliguntur Iunio. Conſeruantur per annum. *Dioſc.*

ASARVM, quod & ipſum aliqui ſylueſtre nardum (Germ. Haſelwurtz. Gall. *Cabaret.*) appellant, hederæ folijs, minorib. multò, rotundioribuſq;: floribus cytino hyoſcyami ſimilibus, purpureis, inter folia proximè radicem emicãtibus, odoratis: in quibus ſemẽ acinoſum. Cauliculos habet anguloſos, aſperos & molles: radices numeroſas, geniculatas, tenues, obliquas, gramini non diſſimiles, longè tamen graciliores, odoratas, excalfacientes, & quæ linguam vehementer mordent. * Excalfactoriam vim habet: vrinam cit: hydropicis, & vetuſto coxẽdicum dolori prodeſt. Radices ſenis drachmis ex aqua mulſa potę, menſes trahunt, & veratri albi modo purgãt. In vnguenta additur. Vmbroſis montib. prouenit: ſed plurimũ in Põto, Phrygia, Illyrico, & Italiæ Iuſtiniẽſi agro. Perpetuò viret herba, noua tamẽ vnà cum floſculis folia Vere promit. Conſeruatur per annum. Doſis eius infuſionis eſt ab aur. ij. vſque ad aur. iiij. & pulueris eius à ʒ. j. vſq; ad aur. ij. *Dioſc. & Meſue.* Aſarum notum eſt: de quo radices ſolũ accipiantur, abiectis frondibus: quod multi cùm non obſeruent, plurimùm errant: nam Gal. quoque vult frondes eſſe nullius momenti. Sint autẽ radices firmæ, odoratę, acutiſſimæ quo ad guſtũ, & non obſoletæ: reperiũtur autem quouis loco.

VITEX, ſiue ſalix Amerina, quã vulgus Herbariorum Agnum caſtum appellat, frutex eſt in arborem aſſurgens: ramos gerit longos, fractu peruicaces: folia oliuæ, ſed molliora. Duo genera eius: vna harum albũ florem mittit cum purpureo: altera tantùm purpureum, & ſemen, vt piper. * Excalfactorias vires habet, & aſtrictorias. Semen eius potum, venenatis ictibus, aquę quæ cutem ſubijt, lienoſiſque auxiliatur: lac euocat: menſes ciet, drachmæ pondere in vino potum: genituram exoluit: caput tentat, & ſoporem affert. Decoctum herbæ & ſeminis in deſeſſione, mulieribus vuluæ malo opportunis opitulatur: item inflammationibus. Purgationes mouet ſemẽ cum pulegio potum, etiam ſuffitu, vel appoſitu: capitis dolorem diſſoluit illitum: inſtillatur cum aceto & oleo capiti in lethargo, & phrenitide. Folia ſuffitu aut ſubſtratu fugant venenata: illita quoq; ſerpentium morſib. auxiliantur: teſtium duritias, cum butyro & folijs vitium emolliunt. Rimas ſedis ſemen cum aqua illitum mitigat: & cũ folijs medetur luxatis, vulneribuſq;. Virgam qui manu teneat, dum iter facit, negatur intertriginem ſentire. Agnum quaſi dicas caſtum, vocant Gręci: quoniam matronę in Theſmophorijs Athenienſium caſtitatem cuſtodientes folijs huius cubitus ſibi ſternunt. & lygon, quaſi vimẽ, propter inuictam ferè ramorum flexilitatem. Naſcitur in fluminum ripis, aſperiſq; locis, ac torrentium alueis. *Dioſcorides.*

ARVM (Ger. Pfaffenbint. Gall. *Vit de Prebſtre.*) apud Syros lupha vocitatum, folia emittit dracunculi, ſed longiora, & pauciorib. diſtincta maculis: caulem ſubpurpureum, dodrantalem, piſtilli ſpecie, à quo croceũ ſemen exit: radice dracunculi alba. quæ decocta eſtur, vtpote cum minus acris ſit. Folia ad eſum condiuntur, & arida per ſe, decocta manduntur. Arum terrena eſſentia conſtat, ſed calida: * proinde extergendi vim poſſidet, verùm non valentem, ſicut dracontium. Radices eius maximè ſunt vtiles: ſiquidẽ comeſæ craſſitiem humorum mediocriter incidunt, adeò vt & excreationibus ex pectore idoneæ ſint: ſed magis tamen aptum eſt dracõtium. Naſcitur in campeſtribus, in vineis, in ſcrobium

marginibus, & paſſim in ſemitis prope ſepes. A
Conſeruatur per annũ, præſertim radix. *Dioſcor.*
Amomvm exiguè fruticat, ex ligno ſe cõuol
uens in racemi modum: flore, ceu cãdidæ violæ,
paruo. folijs bryoniæ ſimilib. Laudatur quã ma-
ximè Armeniacum, colore ad aurum vergens, li
gno ſubruſo, abũdè odorato. Medicum, quoniã
in cãpeſtrib. & aquoſis enaſcitur, infirmius eſſe
conſtat: eſt autẽ magnum, ſubuiride, tactu tene-
rũ, frutice venoſo, odore origani. Põticum verò
ſubrufum, paruũ, fragile, racemoſum, fructu tur B
gens, & odore nares feriens. Deligito recens, can
didum, vel ſubrubrum, quod nec aſtrictũ cohæ-
reat, nec conuoluatur, ſed ſolutum diffundatur:
ſemine plenũ, vuis ſimile, graue, valde odoratũ,
modò catiem non contraxerit: acre, guſtu mor-
dens, ſimplici colore non euariãte. * Vim habet
calfaciendi, adſtringendi, exiccãdi. Somnum alli
cit: & illitum frõti, doloris ſenſum aufert: inflam
mationes & meliceridas concoquit, diſcutitq́;:
iuuat quos ſcorpius percuſſit, ex ocymo illitũ: & C
podagricis confert: inflãmationes oculorum, vi-
ſcerumq́; lenit ex vua paſſa: ad vuluarum vitia in
peſſis, aut inſeſſionib. vtile eſt. Decoctũ iecinori,
renibus, podagræ, potu conuenit. Antidotis im-
miſcetur, & precioſiſſimis vnguẽtis. Adulteratur
Amomum herba ſimili, quæ Amomis vocatur,
ſed ſine odore, ſine fructu. Naſcitur in Armenia,
flore origani. Quare in huiuſmodi rerum proba
tionibus fragmenta fugienda ſunt: eligẽda autẽ,
quæ ab vna radice ſuos integros ſurculos emit- D
tunt. Planta hæc apud nos incognita eſt. Quare
ſuccedaneũ erit aſarum, aut calamus aromaticus
officinarum. *Dioſc.* Amomi plãta eſt ignota, cu-
ius loco collocabimus Acorum. nam Gal. 6. lib.
ſimplicium Medic. hæc ſimilis eſſe facultatis ſcri
bit: niſi quod Acorus ſit illo ſiccior, hoc verò ma
gis concoquat: quanquàm in exigua differentia
hæc præſtent: cumq́; nullum aliud magis cõue
niat, cõgimur interea hoc vſurpare. At quid ſit
Acorus, non parũ inter ſe diſſentiunt periti ſim- E
plicium: ego tamen exiſtimo eſſe eam radicem
quam Seplaſiarij vocãt Galangam maiorẽ, quia
acuta eſt quoad guſtum. & non nihil amara, & a-
lias quoq; notas habet quas illi Dioſc. attribuit.
Alij putant eſſe Calamum aromaticum vulgarẽ:
ſed anteà vnà cum illis cõcluſimus, pro Calamo
odorato, hunc calamum vulgarem eſſe accipien
dum, qui etſi nõ eſſet ille antiquorum Calamus,
gradibus tamẽ & virib. ſatis ſimilis: quare hac in
parte illis cõſentire non poſſum: nam cum Aco- F
rum ſit calidũ & ſiccum in 3. gradu, Calamus ve-
rò non vltra ſecundũ, neceſſe eſt fateri, aut ſubſti
tutionem non eſſe probã, aut Acorum non eſſe
iſtum calamũ. At hoc quia vnà cum ipſis pro ve-
ra ſubſtitutione, idq́; veris rationib. probaueri-
mus, relinquitur Calamum vulgarem non eſſe
Acorum. Quare ſubſtituamus pro Acoro Galan
gam maiorem. Et ſi forſitan aliquis diceret, hanc
eſſe radicẽ, Amomum fructũ, in hoc quoq; iun-
gi poterimus autoritate Galeni. Sed & nos dice-
mus fructus quoque habere in ſe aliquid duri &
terreſtris pariter atq; illa radix habet: quanquam
ego in ea ſum opinione, quòd lignum Amomi,
quando nondũ fructus aut racemi ſeſe explicue
rint, ſit vſurpãdum, quod ex Dioſc. colligitur, &
rationes expoſui in 3. lib. Methodi noſtræ de ſim
plicibus, quas tamẽ non abs re erit hîc repetere.
Prima itaq; eſt, quod Dioſc. ſcribit, adulterari a-
momum cum ſimili quadã herba, quæ nullum
habeat fructũ: iam ſi fructus in vſu fuiſſet, quare
cum eiuſmodi plãta ſine fructu falſificari potuiſ
ſet? vnde colligi poteſt lignum & ſtipitẽ fuiſſe in
vſu. Deinde non vult accipi fragmenta ſed ſurcu
los integros & vegetos quod de fructib. intelligi
nequit. Præterea eligitur odoratius & quod non
ſit carioſum. Caries verò magis propria eſt lignis
quàm fructibus. Erant autem vuæ quoq; Amo-
mi in vſu, ſicuti ex multis locis Galeni apparet.
Et Damocrates in ſua Theriaca Amomi race-
mos accipit. Sed Andromachus Amomum race
moſum, non racemos, quia inter ſe differunt, ha-
bet. Nam intelligi poteſt de ſurculis, qui in no-
tam bonitatis haberent ſemen, vel vuas appen-
ſas: quare in Greco legitur βοτρυόεντος: & Latino
racemiferi: quanquam propriè magis racemoſi
dicatur. Quod ſi ita eſt, ſimilitudo ſubſtãtiæ ma-
gis inter ea confirmabitur, cum & Galanga ma-
ior, & ſurculi de Amomo ſint lignoſæ naturæ.
Ammi (Germ. Amey.) hodie à nonnullis oſten
ditur folijs fœniculo tenuioribus, caule gracili,
vmbella, in qua cãdidi flores & ſemẽ minutiſſi-
mũ, cumino ſimilis, nõ per omnia reſpõdens ve-
terũ deſcriptioni. Pleriq; exiſtimãt ſemen quod-
dam ex Hiſpanijs ſub amomi nomine allatũ, ve-
rũ eſſe Ammi, aut ſaltẽ eius loco vſurpari poſſe.
Huius ſuccedaneũ eſt aniſum, cuminũ. *Florẽtini.*
Ammi paucis cognitum eſt: nec diu eſt quòd
Venetijs primum ceptum eſt afferri. Antea pro-
pter ſimilitudinem ſaporis cum Origano aliud
minutiſſimum ſemen accipiebatur odoratum &
acre, cuius magna copia vndique in Apulia cre-
ſcit, eſtq́; ea planta quam doctiſſimus Andreas
Matthiolus in ſuis primis libris depinxit, quan-
quã ipſemet non habeat pro vero Ammi: quem-
admodum etiam non eſt. Sed legitimum admo
dum ſimile eſt ſemini Saxifragæ Hircinæ dictæ,
& cimino quoq;, quanquam ſatis ſit minus. O-
doratũ eſt & ſapore tam proximè ad Origanum
accedit, vt vix ab eo diſcerni poſſit. Hocque ad
Theriacam, non aliud accipiendum eſt.
Baccharis herba fruticoſa, quæ in coro-
nas additur, cuius folia aſpera ſunt, media violæ
& verbaſci magnitudine: caulis anguloſus, cubi-
ti altitudinem petens, aliquantulum aſper, non
ſine appendicibus adnatis. flore purpureo, ſubal
bicante, odorato: radicibus veratro nigro ſimili-
bus, quibus odor ineſt cinnamomo proximus.
Aſperum ſqualidumq́; ſolum amat. * Radix in
aqua decocta, ruptis, vulſis, ex alto præcipitatis,
ſpirandi difficultati, ſalutaris item diuturnæ tuſ-
ſi, & vrinæ difficili: menſes pellit: contra ſerpen-
tium morſus vtiliſſimè datur in vino. Recens ra-
dix appoſita partum extrahit. Puerperis eius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

decoctum in deſeſſionibus prodeſt. In diapaſmata vtiliter inſeritur iucundi odoris gratia. Folia, vtpote quæ aſtringant, capitis doloribus illitu proſunt: oculorum inflammationibus, mammis tumentibus à partu, ægilopijs incipientibus, ignibuſque ſacris auxiliantur. Odor ſomnum gignit. *Dioſcorides.*

DICTAMNVM, herba eſt in ſola Creta naſcens, pulegio ſimilis, ſed maioribus folijs, cana lanugine pubeſcentibus. Florem nullum aut ſemen profert, inquit Dioſcorides. Theophraſtus verò cæterique auctores & caulem illi tribuunt, & florem, & ſemen, vt manifeſtè videre licet in dictamno, quod hodie ex Creta adfertur: cui quidem conueniunt reliquæ Dioſcor. notæ, ſed florem & ſemen profert. Alia eſt planta, dictamnum album vulgò vocata, aliàs fraxinella, planè à dictamno Cretenſi diuerſa: quæ quamuis valde efficax ſit, dictamno Cretenſi ſubſtitui tamen non poteſt: hoc enim veteres intelligunt, cùm abſolutè dictamnum ſcribunt. * Cæterùm dictamnum legitimũ præſtat omnia, quæ ſatiuum pulegium, ſed efficacius multò: nam nõ potum modò, ſed appoſitum quoque, aut ſuffitum, defunctos partus eijcit. Produnt in Creta capras ſagittis percuſſas, huius herbæ paſtu eas excutere. Purgandi vim habet ſuccus illitus, aut cum polenta tritus. Herba impactos pedibus, reliquóue corpori aculeos, illitu refigit. Ad lienis dolorem efficax habetur: ſiquidem ipſum imminuit. Metunt æſtate & autumno. Radix eius guſtu calfacit: partus accelerat. Succus cum vino potus, contra ſerpentium morſus præſidio eſt. Tanta herbæ facultas eſt, vt olfacta abigat beſtias, quæ venenato ictu ſæuiant, appenſaque contactu exanimet. Vulneribus ferro illatis, & venenatis morſibus infuſus ſuccus præſentaneo eſt remedio, ſi etiam ab inſtillatione ſtatim in potu aſſumatur. Huius ſuccedaneum pulegium eſt. *Dioſcorides & Medici Florentini.*

Dictamnum ex Creta ante paucos annos ceptũ eſt copioſè cum omnibus illis notis, quas Dioſcorides illi attribuit apportari: detecto errore iſto Pharmacopæorum, qui eius loco ſumebant Dictamnum album vulgò dictum, quo vtimur intra corpus ad vermes necandos. Afferuntur autem ex vera planta tam frondes quàm folia. Nec nos moueat quòd Dioſcorides ſcribat Dictamnum nec florem neque ſemen producere: quia locus ille mendoſus eſt, vt nos probauimus 2. lib. noſtræ Methodi cap. 16. & cum Theophraſto diximus legendum eſſe, Dictamnum quoad flores, & ſemina in Medicina nõ vſurpari. Quod nos admonet, de hac planta eſſe ſumendas frondes: & ſic pharmacopœi facere ſolent.

CARYOPHYLLATA (Germ. Benedictenwurtz. Gall. *L'herbe benoiſte.*) planta eſt non vulgaris, gignitur in montibus, & in vijs iuxta ſepta. Radix tenuis, nigra, & caryophylli ſpirans odorem. * Ea recentiores vtuntur pota ad thoracis interna vulnera. Quin & eius ſuccum admixta ærugine cuniculoſis, contumacibuſq; vlceribus vtiliter inijciunt. Eadem olfactu ſpiritus recreat, & frigidum roborat cerebrum. Epota prodeſt cœliacis, dyſentericis, fœminarum profluuijs, & cruenta expuentibus. Tam intus ſumpta, quàm foris illita enterocelis auxilio eſt. Temperamentum eius excalfaciens & exiccans, vt manifeſto ſunt indicio eius radices: quippe quę guſtu odoratæ, aſtringenteſque deprehendantur. Quibus qualitatibus non modò attenuare, diſcutere, & aſtringere valent, ſed etiam roborare. Colligitur menſe Martij & Auguſti. Conſeruatur per annum. *Matthiolus.*

CHAMAEDRYS Græcis, alijs Chamædrops, Latinis Triſſago, Ger. Batthengel/ Vergiß mein nit/ dicitur. Sunt, qui eam teucriõ appellauêre, propter eam, quam cum teucrio ſeruat ſimilitudinem. Frutex eſt dodrantalis, folia habẽs exigua, amara, effigie & diuiſura quercus: flore paruo, penè purpureo. * Recens in aqua decocta, potu tuſſibus, indurato lieni, vrinæ difficultati, incipientibus hydropicis, auxiliatur: cit menſes, partus extrahit: lienem ex aceto pota conſumit: aduerſus ſerpentium venena ex vino, potu, illituq; efficaciſſima. Trita digeritur in paſtillos, ad ſupradicta. Purgat vetera vlcera, cum melle: cum olęo illita, caliginem oculorum diſcutit. Natura eius eſt calefacere. Naſcitur in petroſis & aſperis. Colligitur menſe Iunij, ſemine prægnans. Conſeruatur per annum. *Dioſcor.*

Chamædrys vbiq; nota eſt, & reperitur ijſdem locis in quibus diximus Chamæpytin prouenire, quæ præſtantior eſt, magiſq; odorata, & melioris ſaporis quàm Cretica: quare illam quoq; nobis in noſtris regionib. naſcentem tanquam bonam comparabimus. In vſu eſt integra herba poſteaquam flores emiſerit, & ſemẽ affuerit, excepta radice, & cauliculis durioribus. Naſcitur quoq; in monte Gargano propè Neapolin, laudabilis & præſtans. Nec nos impedire debet, quod dicit Andromachus, accipiendum eſſe ſemen Chamædryos: nã ita more poëtico locutus eſt: intelligit enim Chamædryn ſemine plenam, eo modo quo antea diximus. Quod Galenus explicando Andromachi deſcriptionem cõfirmat.

CNICVS, officinis CARTAMVM (Germ. Wilden ſaffran. Gall. *Saffran ſauuage.* Ital. *Zaffarano, Saracineſco, & Zaffarano ſyluatico.* Hiſp. *Alazor, & ſemente de papagaios.*) vocatur, folijs cõſtat oblongis, per ambitum diuiſis, aſperis, ſpinoſis: caule ſeſquipedali: capitulo magnitudine grandis oliuæ: flore croci: ſemine candido, alioqui rufo, longo, anguloſo. Huius flore in obſonijs vtuntur. * Seminis tuſi & expreſſi ſuccus, cum aqua mulſa, vel iure gallinacei, aluum purgat: ſed ſtomacho aduerſatur. Seminis ſuccus lac cogit, & magis ipſum reſoluẽdæ alui facultate donat. Seritur nonnullis Italiæ, Galliæ, & in hortis & in agris. Flores Iulio & Auguſto, ſemen interea perficitur, & eodem quo ſeritur anno, exinde inareſcit. Doſis eius eſt à ʒ iij. vſq; ad aur. v: & floris eius à ʒ j. vſq; ad aur. ij. Conſeruatur autem, & maximè ſemen, annis tribus. *Dioſcor. & Saladinus.*

CENTAV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

A Centavrivm maivs, folia iuglandis habet, oblonga, viridi braſſicarum colore, in ambitu ſerrata, caulem ceu rumicis, binûm aut ternûm cubitorũ, multis ab radice adnatis, in quibus capita ceu papaueris in rotunditate oblonga, flos ex cæruleo candicans, cyanio flori perquàm ſimilis, verùm maior: ſemen in floribus compactum, quale in floribus in pappos euaneſcentibus eſſe ſolet: radix craſſa, grauis, ſeſquicubitum longa, rubeſcens, ſucco prægnans rubeſcente, & cum adſtrictione quadam & dulcedine, acri. B Huius radix ſub rhapontici nomine officinis notiſſima eſt. * Radix (quæ in vſu eſt) conuenit ruptis, conuulſis, pleuriticis, ſpirandi difficultati, veteri tuſſi: ſanguinẽ expuentibus, drachmis duabus trita datur, ſi febris ſit, in aqua, cæteris in vino: item ad tormina, & vuluæ dolores. Ramenta eius in collyrij formam vuluæ ſubdita, menſes atq; partus extrahunt. Succus eadem pręſtat. Vulneribus prodeſt: nam recens tuſa, aut arida antè madefacta, ea glutinat & coniungit. C Carnes coaleſcunt, ſi tuſa ſimul decoquatur. In Lycia ſuccum exprimunt, quo pro lycio vtuntur. Amat ſolum pingue, & apricum, ac ſyluas & colles. Copioſiſſimum, inquit Dioſcorides, in Lycia, Peloponneſo, Arcadia, Helide, Meſſenia, pluribuſq; circa Pholoen, Lyciam ac Smyrnam locis. Reperitur & in Apuliæ Gargano, nec non in Baldo agri Veronẽſis monte: ſed quod in Baldo monte, vt Matthiolus ſcribit, Apulo cedit. D Simplicis folij centaurium maius Hiſpania mittit, atque hinc aduectæ Antuerpiam radices, terræque commiſſæ ſubinde in hortis reuireſcunt. Aeſtate huiuſmodi Centauria florent, radices autem Autumno legi expedit. Conſeruatur per annum. *Dioſcorides, & Dodonæus.*

Centavrivm minvs (Germ. Tauſendtguldenkraut. Gall. *Centaure, ou Fiel de terre.* Ital. *Biondella.* Hiſp. *Hiel de terra.*) origano aut hyperico ſimile, caule anguloſo, palmum excedente: flore lychnidis, è puniceo in purpuram vergẽte: folijs E rutæ, prælongis & paruis: fructu tritico ſimili: radice puſilla, læui, & ſuperuacua, quæ guſtanti amaritudinem adfert. Amat loca herboſa, aratro non proſciſſa, aliquantulum, ſed tamen non omnino rigua. Eſt non modò in Italiæ prouincijs, verùm & in Germania, ac Belgio abũdè frequẽs. Iulio & Auguſto vnà cum florib. ac ſiliquis legitur. Conſeruatur autem per annum. * Herba recens tuſa ſuo illitu vulnera conglutinat: vetera vlcera purgat, & cicatrice obducit. F Bilem craſſoſque humores per aluum exigit, ſi decocta deuoretur. Ius decocti iſchiadicis cõuenientiſſimè infunditur: trahit enim ſanguinem, & dolorem leuat. Succus oculorum medicamẽtis perquàm vtilis: ſiquidem cum melle caliginem oculorum expurgat, in vellere appoſitus, menſes & partus extrahit: epotus peculiariter neruorum vitijs ſuccurrit. Doſis eſt à tertia parte drachmæ vnius vſque ad ʒ.j.ß. Et in decoctionibus à drachma vſque ad ʒ.iiij. *Dioſcorides, & Dodonæus.*

Centaurium minus herba eſt notiſſima, & accipiuntur, vt Galenus tradit, flores, frondes, & cymę caulium ſimul, idq; ſtatim quando florere cœpit. Radix eſt nullius vſus. Notandum tamen quòd in freto Neapolitano quædam alia herba naſcatur, quæ ita penitus Centaurium minus refert, vt qui non diligenter diſtinguat, facilè decipiatur, imò multi Pharmacopæi loco Centaurei vſurpant. Differunt tamen in eo, quòd in vero ſit caulis quadrangularis, in altero rotundus, & ſicuti verum eſt amariſſimum, atque eam ob cauſam Fel terræ vocatur, ita in altero nihil planè apparet amaritudinis.

Chelidonivm maivs (German. Schellkraut/oder groß Schwalbenkraut. Gall. *Chelidoine.* Hiſpan. *Celiduenna.*) caule eſt gracili, cubitali, aut altiore, agnatis folioſis: folijs ranunculi, molliorib. tamen, & colore cæſijs: flore violæ albæ, ſecundum ſingula folia prodeunte. In eo ſuccus croci, mordax, acris, & aliquãtulum ſubamarus, grauiter olens. Radix ſupernè ſingularis, infernè in multa crocea capillamenta fibratur. Siliqua, ceu corniculati papaueris, tenuis in metæ figuram longa: in qua ſemen papauere maius recluditur. Naſcitur prope ſepes, in ſcrobium ripis, ſecus vias, inter rudera, & in ædificiorũ ruinis ſeu parietinis. Colligitur in principio æſtatis. Conſeruatur autem per annum. * Succus in æreo vaſe, cum melle, prunis decoctus, oculis claritatem adfert. Folijs, caule, radice, ſuccus exprimitur ineunte æſtate, & ſiccatus in vmbra digeritur in paſtillos. Radix cum aniſo & vino albo pota, medetur regio morbo, & vlceribus quæ ſerpunt: impoſita cum vino, aut manducata, dentium dolorem ſedat. Hoc nomen videtur ſibi vendicaſſe, quòd aduentu hirundinum exoriatur: & diſceſſu emarceſcat. Sunt, qui narrant, hirundines matres excæcatis pullis, admota herba, viſum reſtituere. *Dioſcorides.*

Calaminthae tres ſunt ſpecies: vna montibus familiaris (Germ. Katzenmüntz. Gall. *Calament, ou Poliot ſauuage, ou Herbe à Chat.* vocitatum) folia ocymi habens, incana: ſurculos & caules anguloſos, purpureum florem. Altera pulegio ſimilis eſt, ſed maior: (Germ. Wilden Polei) quam ſylueſtre pulegium ideo appellarũt, quòd odore ipſum ęmuletur. nępetam Latini vocant. Tertia (German. Geelmüntz.) mentaſtro cognata eſt, folijs oblongioribus, caule & ramis maioribus, quàm ſuperiora, ſed viribus inefficacior. Omnium folia guſtu impensè feruentia, & acria: radix ſuperuacua. Ex calaminthæ generibus frequentior eſt vſus, quæ Latinis Nepeta vocatur. Naſcitur in campeſtribus, aſperis, & aquoſis. Colligitur menſe Iunij & Iulij. Conſeruatur per annum. * Potu aut illitu demorſis à ſerpente opitulatur. Decoctum potu, menſes & vrinas expellit: ruptis, conuulſis, orthopnœæ, torminibus, choleris, horroribuſq; auxiliatur: regium morbum expurgat. Præſumpta in vino venenis reſiſtit: tineas, cæteraſque interaneorum animalia cum ſale & melle pota, enecat: nec ſecus cocta, crudáue ſi teratur. Elephanticos eſitata adiuuat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ſi poſtea ſerum lactis ebibatur. Folia detrita ſi in A
vellere ſubijciantur, menſes extrahunt, & partus
enecant: accenſa, aut ſubſtrata, ſerpentes fugant:
nigris cicatricibus candorem reddunt in vino co
cta & illita: ſugillata tollunt. Calamintha iſchia-
dicis imponitur, vt ex alto humores euocet, ſum
mam cutem exurens. Vermes necat ſuccus auri-
bus inſtillatus. *Dioſcorides.*

Calamenthum tametſi tres ſpecies habeat, ni
hilo minus indifferenter quæcunque ex illis in
promptu ſit, vſurpari poterit: ac propterea Dio- B
ſcor. confuſè facultates omnium trium exponit,
ſicuti Galenus quoq; facit: vnde contigit, quòd
Andromachus ſenior aſſumit Calamenthum, &
iunior retinens Latinam denominationem vo-
cat Nepetam, nam nulla eſt inter hæc differen-
tia, & quia paſſim Nepeta ſeſe offert, accipi de-
bet collecta in locis ſiccis, & ſuo tempore, nimi-
rum quando floret, & ſemen incipit producere.
In vſu eſt planta vniuerſa, excepta radice & li-
gnoſo ſtipite, quæ abijciuntur. C

Conyzae tria genera ſunt: maior, minor, &
media. Maior vulgo pulicaria dicitur, frutice al-
tior, & folijs latioribus, quàm minor, graui odo-
re. Minor odore præſtantior eſt. Vtriuſq; folia o-
liuę ſimilia, hirſuta, pinguia. in maiore caulis bi-
nûm cubitorum altitudine attollitur: in minore
pedem æquat. flos fragilis, lutei coloris, qui in
pappum abit. radices ſuperuacuæ. Naſcuntur
paſſim. Media conyza, caule craſſiore ac mollio-
re: folijs mediæ inter maiorem & minorem am- D
plitudinis: minimè pinguis, multò tamen gra-
uioris odoris, & iucũdioris, ſed inefficacior. Pro-
uenit locis humentibus. Priora duo genera eli-
guntur. * Suffitu, ſubſtratuque frutex totus ſer-
pentes fugat, culices abigit, & pulices necat. Fo-
lia conuenienter illinuntur ſerpentium plagis,
& tuberculis ac vulneribus. Flores & folia cum
vino ad menſes, partuſq; eijciendos bibuntur: i-
tem contra vrinę ſtillicidia, arquatum morbum,
& tormina: comitiales pota ex aceto adiuuant. E
Decoctum in deſeſſionib. medetur vuluæ malis.
Impoſitus ſuccus abortum facit. Herba ex oleo
efficaciter horroribus oblinitur. Capitis dolores
tenuis illita ſanat. *Dioſcor.*

Foenicvlvm (Germ. Fenckel. Ital. *Finocchio.*
Gall. *Fenouil.* Hiſp. *Hinoia.*) omnibus notum eſt.
Naſcitur paſſim in hortis. Colligitur caule tur-
geſcente. Floreſcit menſe Iunij & Iulij. Seritur
Februario menſe, locis apricis & modicè ſaxo-
ſis. * Si herba edatur, aut ſemen cum ptiſana bi- F
batur, mammas lacte replet. Comæ decoctum
in renum doloribus ſubditum proficit, quippe
quod vrinam excitet. Contra ſerpentium ictus
in vino conuenienter bibitur: menſes ciet: in fe-
bribus nauſeam, & ſtomachi feruorem ex aqua
frigida potum ſedat. Contritæ radices, & cum
melle illitæ, morſibus canum medentur. Succus
caule & foliis exprimitur, & in ſole ſiccatus, in
medicamenta adijcitur, quæ ad excitandam o-
culorum aciem commodè temperantur. Extra-
hitur ſuccus ad eadem valens, etiam ſemine vi-
ridi, ramuliſque & radicibus primã germinatio-
ne inciſis. In Iberia, quæ ad Occidentem ſpectat,
ſuccum reddit gummi ſimilem. Caulem me-
dium, dum herba floret, ruſtici demetunt, igniq;
admouent, quò faciliùs vi caloris exudans, gum
mi remittat: quod efficacius ſucco eſt ad medi-
camenta oculorum. *Dioſcorides.*

Fœniculi quaſi omnes partes in vſum aſſumun
tur, attamen ſemen ſiccum & recens magis eſt
efficax & vſitatius: de quo etiam ad Theriacam
accipiatur. Hoc intellexit Galen. lib. 7. de ſimpli-
cib. Medic. vbi conſtituit calidum in tertio gra-
du. Nam ſemen eius alijs omnibus partibus eſt
acrius. Ac tametſi Andromachus ſenior in hac
compoſitione id non explicet, iunior tamen &
Damocrates, & Aetius, in ſuis Theriacis hoc ma-
nifeſtè dicunt. Debet autẽ ſemen eſſe bene ma-
turum non furfuroſum, granorum æqualium,
odoratorum & in guſtu acrium. Obſeruandum
quoq; ne accipiamus eam ſpeciem quæ ſaporem
miſtum habet cum Aniſo: vnde dicitur Fœnicu-
lo-aniſum: ſed alterum quod & ipſum ſemina-
tur, & vulgo vocant Fœniculum amarum: quo
etiam vtimur in multis condimentis.

Ivniperi (German. Weckolder/Krammetbeer. Gall. *du Geneure.* Ital. *Ginepro.* Hiſp. *Elenepro.*)
genera duo: altera maior, altera minor. vtraque
acris eſt. Naſcitur in montibus, locis maritimis
& incultis. Colligitur, & maximè fructus in au-
tumno. * Excalfacit & vrinam mouet: accenſa
ſerpentes fugat. Baccarum nonnullæ nucis iu-
glandis magnitudine nonnunquam grandeſce-
re, aliæ nucem Ponticam æquare inueniuntur,
rotundæ, odoratæ, in mandendo dulces, ſubama
ræ, quæ arceuthides etiam, id eſt, baccæ iunipe-
ri, nominantur. Modicè calfaciunt & aſtringunt,
ſtomacho vtiles: contra pectoris vitia, tuſſim, in-
flationes, tormina, & ſerpentium ictus efficaciſ-
ſimè bibuntur: vrinam cient. vnde ruptis, con-
uulſis, & vuluæ ſtrangulatui ſubueniunt. Folia
acrimoniam habẽt: ideo tam ipſa, quàm eorum
ſuccum ex vino contra viperarum morſus illini
aut bibi prodeſt. Corticis cinis cum aqua illitus,
lepras eximit. *Dioſcorides.*

Helenivm (German. Alantwurtz. Gall. *Enula Campana, aulnee.* Ital. *Lelle, enola.* Hiſp. *Raiz de ella.*) folia habet verbaſci anguſtioris folijs aſpe-
riora, oblonga: caulem quibuſdam in locis non
emittit: radicem ſubalbidã, interdum ſubrufam,
odoratam, ſubacrem, vegetam, magnam: ex qua
agnatæ propagines liliorum, aut ari modo ſerun
tur. Montanis vmbroſis, & ſiccis locis prouenit.
Foditur æſtate radix, particulatimq; diſſecta ſic-
catur. * Potum radicis decoctum menſes & vri-
nas ciet. Ipſaque in eclegmate ex melle prodeſt
tuſſi, orthopnœæ, ruptis, cõuulſis, inflationibus,
& ſerpentium morſibus. In ſumma, excalfaciens
eſt. Folia eius ex vino cocta vtiliter iſchiadicis il-
linuntur. Helenij radix & ſtomacho vtilis eſt in
paſſo cõdita: ſiquidem ſalgamarij paululum ſic
catam eam, mox decoctã, & frigida aqua made-
factã, in ſapam conijciunt, & ad vſus recondunt.

Trita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Trita, potaq́; ad cruētas excreationes efficax eſt. Alterum Helenij genus in Aegypto gigni Crateuas tradit. Herba eſt cubitalib. ramulis, ſerpylli modo per humum repentibus: folijs lenticulæ circa ramos, ſed longioribus, crebriſq́; radice pallida, digiti minoris craſſitudine, per ima tenui, supernè craſſiore, cortice nigro. Naſcitur in maritimis, collibuſque. Radix vna in vino epota, contra ſerpentium ictus auxiliatur. *Dioſcor.*

Hyssopvm (Germ. Yſſpen / oder Yſop. Gall. *de l'Hyſope.* Ital. *Hyſopo.* Hiſp. *Hyſſopo.*) Græcorum herba eſt, folijs & floribus origano ſimilibus, hodie incognitum. Hyſſopum Meſuæ domeſticū, eſt hyſſopum vulgare, quod in hortis colitur. Syluestre naſcitur in montibus, thymumq́; vulgare eſt. Vtrūq; thymbræ ſpecies eſt, & hyſſopo ſubſtitui poteſt, pręſertim ſylueſtre, thymum dictū. Colligitur menſe Iunij. Cōſeruatur per annum. * Vim habet extenuandi & calfaciendi. Decoctum cum ficis, aqua, melle & ruta, potumq́; peripneumonicis, diuturnæ tuſſi, ſuſpirioſis, deſtillationibus, & orthopnoicis auxiliatur: tineas enecat. Idem facit, ſi cum melle delingatur, craſſum humorem per aluum extrahit, decoctum ex aceto mulſo epotum. Ad ſubducendam aluum cum ficis viridib. detritis manditur: vehementiuſq́ue addita iri, cardamomo, aut irione, deijcit: colorem in corpore fouet. Lieni & aquæ inter cutē, cum fico nitroque, inflammationibus quoq; ex vino illinitur: cum feruente aqua impoſitum, ſugillata diſcutit, cum decocto ficorum optimè anginis gargarizatur. Decoctum cum aceto dentium dolorem in collutione ſedat: inflationes auricularum vaporis ſuffitu diſcutit. Doſis eius decoctionis eſt à ℥.v. vſq; ad ℥.x. & pulueris eius à ℨ.ij. vſq; ad ℥.ß. *Dioſcor. & Saladinus.*

Lavrvs (German. Lorbeerbaum. Gall. *Laurier.* Ital. *Lauro, alloro.* Hiſpan. *Laurel arbol.*) quædam tenui folio conſtat, altera latiore. * Vtraq; excalfactoriam naturam habet, & emollientem. Vnde decoctum earum in muliebres inſeſſus additum, vuluæ & veſicæ vitijs conuenit. Virentia folia ſenſim ſubſtringunt: illita quoq; ac trita, veſparum apumq́; ictibus opitulātur: eadem cum polenta & pane illita inflammationem omnem mitigant: ſed pota ſtomachum effundunt, & vomitiones mouent. Lauri baccæ magis quàm folia calfaciunt. Ergo in eclegmate tritæ cum melle & paſſo, proſunt tabi, orthopnœæ, & omnib. thoracis rheumatiſmis: cōtra ſcorpionum ictus ex vino bibuntur: vitiligines emaculant. Succus baccarum vtiliſſimè aurium dolori & grauitati inſtillatur cum vino vetere, & roſaceo. In medicamenta autem adijciuntur, quæ neruorum laſſitudines reficiunt, acopa vocant: & ad vnguenta quæ calfaciunt & diſcutiunt. Cortex radicis calculos rumpit, partus necat, hepaticis prodeſt, tribus obolis in vino odorato potus. *Dioſcor.*

Maiorana, Amaracus, Sampſuchus (Ger. Maioran vel Meyran. Gal. *Mariolaine, ou Marone.*) herba eſt ramoſa, per terram repens: folijs eius calaminthæ, quæ tenui folio conſtat, hirſutis & rotundis, ſuauiſſimum odorem ſpirat: ideò coronis inſeritur. Naſcitur paſſim in hortis. Colligitur menſe Aprilis & Maij. Conſeruatur autem per annum. * Vis eius excalfaciens. Succus decocti potus, conuenit incipientibus hydropicis, & ijs quos vrinæ difficultas, aut tormina excruciāt. Illita ex melle arida folia, ſugillata tollunt: menſes ſubdita in peſſo trahunt: contra ſcorpionis ictum ex aceto & ſale illinuntur: laxatis, tumoribuſq́; cerato excepta imponuntur: aduerſus oculorum inflammationes, cum polline polentæ, illini prodeſt. Acopis, malagmatiſq́; calefaciendi gratia commiſcetur. *Dioſcor.*

Amaracus, & Maiorana vulgaris, vna herba eſt: cuius pariter cymæ cum floribus & ſeminibus ſiccatis ad vmbram ſumuntur. vocatur adhuc paſſim vulgò, *ſanſico*, quia Latinè Sampſuchum dicitur.

Marvm ſpecies eſt Maioranæ iſtius, quam vulgò Gentilem vocamus: Alij Perſam gentilem. Neapoli in fictilibus ante feneſtras culta reperitur: cuius cymæ ſumuntur, quando plenæ ſunt ſeminibus, cum nonnullis etiam adhuc floribus, & in vmbra per aliquot dies ſiccantur.

Mentha (Germ. Müntz/Krauſzviſchmüntz. Gal. *de la Mente.* Hiſp. *La yerua buena.*) cognita herba eſt. Naſcitur paſſim in hortis. Colligitur menſe Aprilis vel Maij. Siccatur in vmbra. Conſeruatur per annum. * Calfaciendi, adſtringendi, atque exiccandi vim habet. Siſtit ſanguinem, poto ex aceto ſucco: tineas in vētre teretes enecat: venerem ſtimulat. Singultus, vomitiones, choleraſq́; ſedant terni ramuli cum acidi granati ſucco poti. Suppurationes diſcutit, ſi cum polenta illinatur. Impoſita fronti capitis dolores inulcet: mammas, ſi tendantur, aut lacte turgeant, compeſcit: cum ſale canum morſibus illinitur: aurium doloribus cum aqua mulſa ſubuenit: vuluæ ante coitum admota conceptioni reſiſtit: linguæ ſcabritiem confricta læuigat. Lac coire, denſariq́; in caſeum non patitur, ſi folia potionibus lactis immergantur. In ſumma ſtomacho vtilis eſt, & in condimentis peculiarem gratiam habet. Sylueſtris mentha (Latini mēthaſtrum vocāt) hirſutiore eſt folio, & prorſus maiore, quàm ſiſymbrij grauiori odore. quare minus ad ſanorum vſus expetitur. *Dioſcor.*

Nigella, Gith, Melanthium. (German. Schwartz Coriander. Gall. *Poyurette.*) exilib. ſurculis fruticat, ſępe binos dodrantes excedens: folijs, vt ſenecionis minutis, ſed multò tenuioribus: capitulo in cacumine tenui, paruo, ceu papaueris, oblongo, intercurſantib. intus mēbranis: quibus ſemen includitur nigrum, acre, odoratum, quod panibus inſpergitur. Naſcitur in hortis & viridarijs. Colligitur menſe Iulij. * Capitis doloribus illitum fronti, ſubuenit. diſcutit recentes oculorum ſuffuſiones, tritum ex irino, & infuſum naribus: tollit lepras, lentigines, durities, tumoreſq́ue vetuſtos, cum aceto illitum: circumſcarificatos clauos excutit, cum vetere vrina impoſitum. dētium doloribus, cum aceto & teda decoctum

& collutum prodest. Teretes ventris tineas expellit, peruncto ex aqua vmbilico. Destillatione laborãtes adiuuat, tritum in linteo, & olfactum. Vrinam & menstrua ciet, multis diebus sumptum, & lac extrahit: difficultatem spirandi cum vino potum, leuat: phalangiorum morsibus ex aqua, drachmę pondere, haustum auxiliatur. Incenso serpentes fugantur. Tradunt largius epotum enecare. *Dioscorides.*

OENANTHE (vulgò Rot Steinbrech) folia habet pastinacæ: florem candidum: caulem crassum, palmi altitudine: semen atriplicis: radicem magnam, in multa rotunda capitula extuberantem. Nascitur in petris. Iunio mẽse floret. * Huius semen, caulis, & folia cum mulso vino pota, secundas eijciunt. Radix è vino vrinæ stillicidio conuenit. *Dioscor.*

ORIGANVM (Germ. Wolgemut/Dosten. Ital. *Origano.* Gall. *Mariolaine d'Angleterre.* Hisp. *Oregano.*) trium est generum: heracleoticum, onitis, & syluestre. Heracleoticum folium habet hyssopo non dissimile: vmbellam autem non in rotæ speciem orbiculatã, sed veluti multifidam: semine in summis virgis haudquaquam dẽso. Onitis candidiore est folio, & hyssopo similior. Semen veluti coniunctos corymbos habet. Syluestre verò origanum aliqui Panaces Heraclion, alij cunilam vocant: folijs est origani: ramulis tenuibus dodrantem altis, in quib. vmbellæ anethi insunt, flores candidi: radix tenuis, superuacua. Horum postremum in maritimis nascitur: reliqua duo cognita quidẽ sunt, sed rara. Tragoriganum est incognitum. Quod hodie in vsu est, ad nullum origani genus referri potest: primùm, quòd in maritimis non nascatur, vbi duntaxat cætera crescunt origana: deinde, quòd gustatum, linguam nõ vellicat, vt reliqua origana. Adulterinum igitur erit origanum, quia reliquis notis ita cum origano conuenit, vt gustu solo ferè distingui possit. Danda est opera, vt legitimum habeatur, atq; hoc reijciẽdum. Verùm hodie ex Creta copiosè Venetias adfertur. * Cæterùm origanum excalfacit: vnde decoctum cum vino potum demorsis à serpente conuenit. qui autem cicutam, aut meconiũ hauserunt, ijs ex passo: si verò gypsum, aut ephemeron, ex aceto mulso propinatur. ruptis, conuulsis, hydropicis cum fico esui datur. Aridum acetabuli mensura potum in aqua mulsa, atros humores per aluũ extrahit: menses ciet, & tussi cum melle linctum medetur. Ad pruriginem, psoras, regiumq; morbum, decocti ius in balneis prodest. Succus virentis, tonsillas, vuam, & oris vlcera sanat, & per nares ex oleo irino infusum trahit. *Dioscor. & Medici Florentini.*

PERICLYMENI seu Caprifolij duo sunt genera: vnum Germanicum, alterum Italicum dicere licebit. Vterq; frutex amplexicaulis, vicinis adminiculis circumligatur. Germanicum longis tenuibus, sed tamen lignosis, & in ramulos partitis sursum repit cauliculis, circa quæ ex interuallis folia bina ex aduerso posita, oblonga, mollia, dilutè virentia, inferiore tamen parte magis **A** incanescentia, flores in summis ramulis complures pariter emicant, oblongi, candidi, suaueolentes, interiùs caui, vna parte prominentiores, staminibus aliquot è medio exeuntibus. fructus acinis similis in exiguarum vuarum modum compactus: per maturitatem rubet, in qua semen duriusculum. radix lignosa non absq; adnatis. Italicum lignosis quoq;, & in longitudinem prorepentib. cauliculis, priori omnino simile est: conueniunt etiam folia, nisi quòd ex aduerso posita **B** subinde vniantur, & circa ramulorum præsertim fastigia ita coalescant, vt acetabulorum profundiorum speciem exhibeant, è quib. flosculi enascuntur similes superioris, breuiores tamen, ac paulo minores: baccæ sequuntur similes, & rubentes, sed tamen dilutius. Nascitur in syluis, & in senticetis fruticibus nouellisq; arbustis, ita sępenumero tenaciter, & arctè se obuinciẽs, vt sui vestigia ipsis impressa relinquat. Vere folia exeunt, vti alijs lignosis. Flores quandoq; Aprili, **C** crebrius Maio ac Iunio conspiciũtur: fructus sub Autumni tempus maturi. Græci Periclymenon, Latini Volucrum maius: Scribonius Largus Syluæ matrem appellat: officinæ Caprifolium, Matrisyluam, pleriq; Lilium inter spinas: Ital. *Vincibosco*, Ger. Geißblat/Speckgilgen/Waldgilgen. Gall. *Cheurefeuille.* Hisp. *Matreselua.* Matthæus Syluaticus Pandectarum author, Caprifolium, & Syluarum matrem cap. cxxxvij. rectè quidem Periclymenon, sed perperam Lycium, & Pyxacan- **D** tham interpretatur: Periclymenon cum Pyxacantha ineptè confundẽs. peius verò etiam facit Caprifolio vires Pyxacanthæ ascribens. Sed cap. dxxxj. Matrisyluam Periclymenon & Caprifoliũ rectè asserit, ac legitimas ei ex Dioscoride vires refert. Præbuisse hic grauissimi erroris pharmacopœis occasionem videtur, qui succo foliorũ, & fructuũ Periclymeni densato, pro Lycio, maximo cum periculo vtuntur. Natus hinc & alius error, quòd videlicet foliorum Periclymeni de- **E** coctum, vel ex his, aut etiam ex florib. stillatitius liquor, oris fauciumque inflammationibus incipientibus, veluti astringentia ac refrigerantia prodesse temerè existimẽtur. Periclymeni enim haudquaquam frigida, aut astringens, sed calida & attenuans est facultas. Vt enim Galen. scribit Periclymeni cùm fructus, tum folia adeò vehementer incidentis pariter & excalfacientis facultatis sunt, vt si plusculum bibantur, vrinam sanguinolentam efficiant: principio tamen vrinam **F** duntaxat mouentia. Dioscorides ait: Huius semen postquam ematuruit collectum, ac in vmbra siccatum, drachmę pondo quadraginta diebus datum, lienem absumit: lassitudinem discutit: orthopnœæ, & singultui prodest: vrinam cit à sexto die cruentam. Idem & partus accelerat. Eandem vim & folia habent, quæ triginta dieb. pota sterilitatem efficere narrantur. Eadem cum oleo illita periodicarum siue intermittentium febrium horrores abigunt. *Dodon.*

PETROSELINVM hortis omnibus frequentissimum est: * vrinam cit & menstrua: contra

stomachi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ſtomachi & coli inflationes,& tormina prodeſt.
Laterum, renum & veſicæ doloribus, in potu
ſubuenit. Admiſcetur antidotis vrinam cienti-
bus. *Dioſcorides*.

Petroſelinum commendabatur allatum ex Ma
cedonia, quod à natiuo loco vocabatur Eſtreati-
cum, & ſub hac appellatione ad omnia loca de-
ferebatur,quanquam ex Epiro,in quo copioſiſ-
ſimè creſcit,in Macedoniā apportaretur,& inde
tanquam Macedonicum & Eſtreaticū omnibus
diſtribueretur: nam cum exiguus locus eſſet in
Macedonia,vbi colebatur, nō potuit ſufficere o-
mnibus alijs regionib. Etſi aūt vero Eſtreatico
careamus,nihilo tamen deteriorem fore Theria
cam exiſtimabimus,ſi alio vſi fuerimus: nam, vt
Galenus cap.14 lib.1.de Antidotis tradit, quan-
quam ad venena,& ſerpentum morſus Eſtreati-
cum ſit efficacius,alterum tamen ad alios mor-
bos non minus eſt vtile, ad ventriculi debilitatē,
hydropem, tormina ventris, colicos dolores,&
ſimiles alios, quos ſecundariò quoq; Theriaca
promittit curare. Cùm inſuper Eſtreaticū tam
amarum & acre ſit,vt etiam alia omnia ſimpli-
cia medicamenta Theriacę ſuperet,atq; eam ob
rem compoſitionem reddat nimis amaram, &
guſtui ingratam: potiſſimū ſi ſemen eius (quod
quidem in vſu eſt) recens, & non ſiccum impo
natur: nam tametſi frondes & radices eandem
habeant facultatem, ſunt tamen nimis debiles.
At quidnam verum ſit Petroſelinum, hucuſque
apud peritos ſimplicium fuit incertum. Verun-
tamen ante paucos annos in multis hortis cole-
re cœperunt quandam plantam, quæ multorū
iudicio verum Petroſelinū repręſentat, & Nea-
poli copioſè floret in horto,quē excoluit mul-
tis & varijs ſimplicibus refertum in monaſterio
S.Seuerini Vincentius Lucenſis, & in fictilibus
quoq; Ferdinando Imperato prouenit,ſeminaq́;
acceperat à Marco Emario pharmacopœo Ve-
neto: reperitur nunc etiam Patauij, Veronæ,
Romæ,Venetijs & in alijs locis.Et certè ſi conſi-
deremus diligenter omnes eius partes, nihil du-
bitationis nobis relinquitur, niſi quod ſemen
eius non adeò ſit acre atq; amarum, quemadmo
dum Dioſcorides vult, & Galenus quoque in
commemorato loco ſcribit eſſe amariſſimum
& acerrimum: quod etſi ipſe de Eſtreatico di-
xit, tamen & alia quoque, quanquam non tam
validè,acria & amara eſſe debent. Cumq́; hoc
ſemen (quod iam pro vero habetur) ideo for-
taſſe minus acris ſaporis ſit, quòd alia culturæ ra
tio adhibita fuerit, non audeo tamen me oppo-
nere ſententiæ tot doctorum virorum,atq; ideò
vnà cum illis ſuadeo pharmacopœis, vt intereà
ad Theriacam accipiant.Non prætermittam et-
iam in medium afferre quandam meam opi-
nionem,quam ante multos annos de Petroſeli-
no concepi: nam non exiſtimaui eos errare,qui
pro Petroſelino vulgarem acciperent ſaxifragā,
habentem omnes eas notas,quas Dioſcorides &
Galenus Petroſelino attribuunt: Nam folia ſunt
Petroſelino ſimilia,& naſcitur in petris, vnde &

A nomen obtinuit: ſemen quoq; conuenit cum
ſemine Ammi veri, atq; inſuper eſt amariſſimū,
acre & odoratum. Quanquam omnes plantas
quas ego viderim montanis locis allatas Neapo
lim,deprehenderim in hiſce duobus ſaporibus
fuiſſe validiores, quo ad radices,quàm ſemina:
tametſi in Macedonia contrarium accidat,cuius
rei cauſa eſt, quod ibi nunquam planè perfectū
eius ſemen viderim,ſed vt plurimum carioſum.
Vnde eius imperfectio apparet, & fortaſsè in
B noſtris regionibus ad ſummam perfectionē per-
ueniri nequit, ideoq; cum ſemen hoc tam effi-
cax non reperitur, eius loco collocari poterunt
illius radices quæ ſecundum Galenum eiuſdem
ſunt facultatis: quamuis ſemen ipſum ſi haberi
poſſet, propter rationē in regulis ſubſtitutionis
enumeratis eſſet melius. Accedit præter haſce no-
tas & hoc,quòd hodie ſaxifraga in doloribus co
licis exhibetur, itemq́; ad prouocandam vrinā,
& calculum frangendum, admodum feliciter,
C quemadmodum olim Petroſelinum præbeba-
tur. Quod ſi aliquis exquiſitius hæc diſcutere,&
non pro vero Petroſelino accipere vellet, ſaltē
pro illo ſubſtituere poſſet, quoniam ex ſapore
conijcitur in 3. gradu eſſe calidum & ſiccum. Vn
de quoq; in aliam deueni coniecturam, ſaxifra-
gam nimirum eam quam vulgò propter odorē
Hircinam vocamus, eſſe Dioſcoridis Oreoſeli-
num: ſemper enim prouenit in montibus & i-
pſa quoq; inter ſaxa: in quibus ait Dioſcorides
D hoc creſcere: quare nonnulli ſtatuerunt eſſe Pe-
troſelinum,quod tamen Dioſc.reprehendit. Hęc
ſaxifraga ſemen profert ita ſimile Ammi ſemi-
ni, vt vix inter ſe diſcernantur, & niſi loco boni
odoris Hircum oleret, poſſet hoc Petroſelinum,
& illud Oreoſelinum appellari. Quod ſi hoc re-
gioni in qua naſcitur imputaretur (quod tamen
ego non affirmauero) hæc opinio eò melius cō-
ſiſtet,quamuis magis ad alteram inclinem. Hæc
Saxifraga hircina folia habet Apij, acris eſt & a-
E mara,& mirabilis in frangendo calculo & prouo
canda vrina,quemadmodum multorum recen-
tium experientia id teſtatur. Nonnulla collegia
celebrium ciuitatum pro Petroſelino ſubſtitue-
runt Petroſelinū vulgare, quemadmodum ali-
quādo Bononię factum eſt, & ni fallor collegiū
Patauinum eiuſdem fuit opinionis. Sed hic mo-
dus ſubſtituēdi videtur in diſputationem cade-
re. Nam ſicuti Serapio ſentit ex ſententia Aſcle-
piadum,& Apium calidum & ſiccū eſt in ſecun-
F do gradu,& Petroſelinum Galeni in tertio. At
non conuenit ſubſtituere medicamenta, quæ in
primis qualitatibus non ſint eiuſdem gradus.

PTARMICA exiguus frutex eſt, ſurculos ha-
bens paruos,multos & rotundos, abrotano non
diſſimiles:& circa eos folia oleæ, longa, multa:
& in cacumine capitulum, vti anthemidis, par-
uum,rotundum:* quod ſuo acri odore ſternu-
tamentum excitat: vnde nomen accepit. Naſci-
tur in montibus & petroſis. Folia cum floribus
illita, ſugillationes rapiunt. Flores ſternutamen-
ta efficaciſſimè mouent. *Dioſcorides*.

PVLEGIVM (Germ. Poley. Gall. *du Pouliot.* A Hisp. *Poleo.* Ital. *Pulegio.*) herba est vulgaris notitiæ. Nascitur in locis cultis & aquosis. Colligitur mēse Iunij, Iulij & Augusti, dum floret. Siccatur in vmbra. Conseruatur per annum. * Extenuat, calfacit, decoquit: potum menstrua, secundas ac partus eijcit. Pulmonis vitia ex melle & aloe potum extrahit, & conuulsis auxiliatur. nauseas, stomachique erosiones ex posca permulcet. atram bilem per aluum exigit. Bibitur in vino vtilissimè contra serpentium morsus: B defectos animo recreat, cum aceto naribus obiectum: gingiuas arefacti cinere corroborat. Illitum cum polenta inflammationes omnes sedat, podagris per se subuenit, impositū vsquedum rubescat locus: cum cerato varos extinguit: lienosis cum sale vtiliter illinitur. Decoctū eius ablutas prurigines mitigat: conuersas vuluas corrigit: contra inflationes, duritiasq; vuluæ in desessiones conuenienter adijcitur. *Dioscorides.* C

RVTA (Germ. Rauten. Gall. *de la Rue.*) tam satiua, quàm syluestris, vulgaris est notitiæ. Nascitur passim in hortis. Amat solum siccum & apricum. Floret æstate. Colligitur autumno. Siccatur in vmbra, & conseruatur per annum. * Vtraq; vrit, calfacit, exulcerat, vrinam ciet, menstrua pellit, aluum sistit potu, ciboue. Lethaliū medicamentorum antidotum est, si semen ex vino acetabuli mensura ebibatur. Folia per se præsumpta, aut cum nucibus iuglandibus, aridisque ficis, D inefficaces venenorum vires reddunt: contra serpentes simili modo sumere conuenit. Genituram cibo, potúue extinguit: cum anetho sicco decocta, tormina sedat. Facit ad pectoris, laterumque dolores, difficultatem spirandi, tusses, pulmonis inflammationem, coxendicum, articulorumque cruciatus, & horrores febrium circuitu repetentes, pota, vt antè dictum est. Item ad inflationes coli, vuluæ, rectique intestini cum oleo decocta & infusa. E Fœminas vuluæ strangulatu liberat, si à genitali sedetenus cum melle subijciatur. Feruefacta ex oleo, & pota, vetris tineas excutit: articularijs doloribus ex melle, aquæ inter cutem cum ficis illinitur: eisdem in potu auxiliatur, decocta in vino ad dimidias partes, & oblita. Cruda conditaque cibo, visus aciem excitat: dolores oculorum illita cum polenta lenit: doloribus capitis cum rosaceo & aceto illita auxiliatur: profluentem naribus sanguinem sistit trita, & indita. F Testium inflammationibus cum laureis folijs imposita, & eruptionibus papularum cū myrto & cerato prodest. cum pipere aūt, vino & nitro affricta, albæ vitiligini medetur: cū eisdem illita formicationes tollit, & verrucas, quæ thymi florem repræsentant. Contra impetigines cum alumine & melle vtilissimè imponitur. Succus in mali punici calyce calfactus, aurium dolori efficaciter infunditur. Idem oculis, qui hebetudinem sensere, cum fœniculi succo ac melle inunctus, opitulatur. Ignem sacrum, vlcera quę serpunt, aut in capite manant, cum aceto, rosaceo, & cerussa illitus persanat, mansa alliorū, ceparumq; acrimoniam domat. Syluestris si copiosius estur, interficit. Dum florem promit, & ad murias colligitur, cutē inflat & rubore quodam inficit, cum pruritu ac vehementi inflammatione. oportet itaq; eam vnctis antea manibus & facie colligere. Tradunt succum gallinaceis pullis inspersum, feles arcere. Adijciunt eā, quæ in Macedonia circa Haliacmon amnē prodeat, comedentes interimere. Montosus aūt is locus, viperis scatet. Semē eius potū contra intestina vitia efficax est. In antidota commodè additur. Contra incontinentiā vrinæ tostum semen septenis diebus potui datur. Radix huius montanū moly vocatur. Syluestris ruta satiuæ similis est. Prodest comitialibus, & coxendicū doloribus: mēstrua mouet, partus enecat. Acrior est viribus, quàm hortensis, & validior. Syluestris, vtpote noxia, cibis abdicatur. *Dioscorides.*

SABINA (Germ. Seuenbaum. Gall. *Sauinier.* Ital. *Sauina.* Hisp. *Sabina yerua.*) duorum generū est. Vna folijs cupresso similis, spinis horridior, grauiter olens, acris, & feruens. arbor est coactæ breuitatis, quę sese magis in latitudinem fundit. huius folijs nonnulli pro suffitu vtuntur. Altera tamarici folio similis est. Nascitur passim in hortis. Colligitur autumno. Conseruatur autem per annum. * Vtriusque folia nomas sistunt. collectiones illitu mitigant: quin & cum melle illita nigritias, sordesque repurgant, & carbunculos rumpunt: cum vino pota sanguinem per vrinam eliciunt: partus apposita extrahunt, & suffitu idem præstant. Vnguentis calfacientibus immiscentur, & priuatim gleucino. *Dioscorides.*

SERPYLLVM (Germ. Quendel. Gall. *Du Sarpolei.*) duorum generum est. Hortense odore sampsuchum imitatur, atq; in coronas addi solet. cui à serpendo nomen inditum est: quoniam si qua eius particula terrā attingat, inibi radices demittit. Folia & ramulos origani habet, sed candidiores, in macerijs multò procerius assurgit. Nascitur passim in hortis: locis apricis. Colligitur mēse Iunij & Iulij. Siccatur in vmbra, & cōseruatur per annū. Syluestre, Zygis appellatum, nō serpit, sed in altitudinem increscit, ramulos edens tenues, surculos, folijs refertos longioribus, quàm rutæ, & durioribus, angustis. Flores iucundè olent, gustanti acres. Radicis nullus vsus. Nascitur in petris, tota æstate floret: satiuo efficacius, atq; magis excalfaciens, & ad medendi vsum aptius. * Menses trahit, & vrinam potu ciet: torminibus, ruptis, vulsis, & iecinoris inflammationibus auxiliatur: & aduersus serpentes potu, illitúue prodest. Capitis dolores mulcet coctum, adiecto rosaceo, & madefactum in aceto: maximè verò phreneticis & lethargicis conuenit. Cruentos vomitus sedat succus, drachmis quatuor ex aceto potus. *Dioscorides.*

SISYMBRIVM (alij serpyllum syluestre vocant) Germ. Wilder Quendel. Gall. *Cresson.* Ital.

Balsamita,

Balsamita, menthæ hortensis similitudine, odoratius, latiore folio. Inseritur coronis. Nascitur in solo inculto. Colligitur mense Iunij, vel Iulij. Conseruatur per annum. * Calfaciendi vim habet. contra stillicidia vrinæ, calculosque, semen ex vino bibitur: tormina & singultus sedat. Folia in capitis dolore, fronti, aut temporibus illinuntur: item contra vesparum, apumque ictus. Vomitiones potu cohibet. Alterum sisymbrij genus, aliqui cardaminam, alij Sion appellant. Ea herba riguis gaudet, & eisdem in locis, quibus Sion prouenit: quæ ideo nonnullis Cardamina nominatur, quòd gustu cardamum, id est nasturtium repræsentet. Folia primùm rotunda prodeunt, adulta erucæ modo finduntur. Id excalfacit, vrinas mouet. crudum estur. Purgat lentigines, cutisq; vitia in facie, noctibus impositum, matutinisq; detractum. *Dioscorides.*

THYMVM (Germ. Thym/ & Römischer Quendel. Gal. *du Thin, ou Thim.* Ital. *Thimo.* Hisp. *Tomillo yerua.*) ab omnibus cognoscitur, surculosus frutex, exilibus folijs, multis & angustis circumdatus: capitulis in cacumine flore purpurascente refertis. Gracili solo & petroso prouenit. Colligitur mense Iunij. Conseruatur per annum. * Vim habet hanc, vt cum sale & aceto potum, pituitam per aluum detrahat. Decocti ius prodest orthopnoicis & anhelatoribus: tineas ventris exigit: menses, partus, & secundas pellit: vrinas ciet. Cum melle in eclegmate faciles facit excreationes: recentes tumores discutit, cum aceto illitum: concretum sanguinem dissoluit. Verrucas thymi colorem reddentes pensilesque tollit. Ischiadicis cum vino, & polenta impositũ subuenit: hebetibus oculis in cibo prodest. Perquàm vtile pro condimento, duntaxat ad vsus eorum qui rectè valent. *Dioscorides.*

TRIFOLIVM, quod Germ. Klee/ Ital. *Trifoglio.* Gall. *Treffle.* Hisp. *Trebol.*) Græci Oxytriphyllon, aut Alphation appellant, quòd bitumen redoleat, multas habet virgas tenues, cubitum aut amplius longas: folia magna, acuminata, terna singulis germinationibus exeũtia, quibus recenter enatis rutæ odor inest: vbi aũt adoleuerũt, bitumẽ olent: florem edit purpureum, semen latum, hirsutũ, ex altera extremitate exertũ corniculi modo: radix longa, tenuis, dura. Copiosè nascitur circa Elbam & Petram sãtã Heturiæ. Huius vsus esse debet, nõ trifolij pratensis, quod à vero trifolio maximè differt à Græcis descripto. * Semẽ & folia in aqua pota pleuriticis, vrinæ difficultati, comitialib. & ijs q aquæ inter cutem principia sentiunt, fœminis quoq; vuluæ vitijs opportunis auxiliantur: menses ciunt. ternæ drachmæ è semine dari debent, è folijs verò quaternæ. Contra serpentium ictus trita folia, & ex aceto mulso pota, præsidio sunt. Tradunt aliqui, totius fruticis, radicis, foliorũq; decoctum fotum dolores eorum finire, quos serpentes percusserint. qua autẽ aqua sanatus quis fuerit, si ea quispiam alius foueatur, qui vlcus habuerit, perinde afficitur, vt à serpente demorsus. Quidam terna folia aut semina, in tertianis, cum vino potui dedêre: & in quartanis quartana, vt quæ febrium circuitus discuterent. Radix antidotis inseritur. *Diosc. & Medici Florentini.*

VERBENACA (Germ. Eisenkraut. Gall. *Veruaine.* Ital. *Herbena.* Hisp. *La grama yerua*) Græcis Peristereon, dodrantis altitudine, & interdum amplius adolescit. Folia è caule prodeunt incisa, & subalbida. ea singulari ramo, radiceque sola, constare sæpius inuenitur. Nascitur in aquosis. * Folia cum suilla adipe recenti, aut rosaceo imposita, vuluarum dolores finire putantur: ignem sacrum illita ex aceto reprimunt: putrida vlcera cohibent: vulnera glutinant, veteraq; ex melle ad cicatricem perducunt. *Dioscorides.*

VRTICA (Germ. Nessel. Gall. *Ortie.* Ital. *Ortica.* Hisp. *Hortiga.*) adeò vulgaris est notitiæ, vt non modò interdiu, sed etiam noctu in tenebris solo tactu ab omnibus facillimè cognoscatur. Eius genera duo. Altera syluestrior, asperior: latioribus, nigrioribusq; folijs: semine lini, sed minore. Altera non æquè aspera, minuto semine. Passim in dumetis ac sepibus gignuntur. Semen messibus colligi oportet. * Folia vtriusq; illita, canis morsibus, addito sale, medentur: gangrænas, carcinomata, sordida vlcera, & quæ cacoethe vocantur, item luxata, panos, tubercula, parotidas, suppurationesq; sanant: lienosis cum cerato imponuntur: faciunt ad profluuia nariũ cum succo trita, & naribus indita: menses ciunt eadem detrita cum myrrha, & imposita: procidentes vuluas recentia contactu resilire cogunt. Semẽ potum ex passo venerem stimulat, & vuluæ ora patefacit: cũ melle delinctũ orthopnœæ, lateris & pulmonũ inflammationibus prodest: thoracẽ expurgat, erodentibus medicamẽtis admiscetur. Cocta cum conchis folia, aluũ emolliunt, vrinas mouent, inflationes discutiunt: decocta cum ptisana vitia pectoris extrahunt: mulierũ menses euocant, cum myrrhæ modico pota. Inflammatione turgentem vuam gargarizatus succus reprimit. *Dioscorides.*

De foliis calidis in quarto.

ALLIVM quoddam satiuum atq; hortẽse habetur. (Germ. Knoblauch. Gall. *Ail, ou Aux.* Ital. *Aglio.* Hispan. *Aio.*) quod in Aegypto, singulari vt porrum capite constat, dulce, in purpureum vergens, paruum: reliqua verò magna & candida, & pluribus coagmentantur nucleis, quos aglithas, id est spicas, Græci nominant. Aliud est syluestre, quod ophioscorodon, id est anguinum, vocant. Germ. Wilder knoblauch. * Vis allij acris est, excalfacit, mordet, excernit, aluum turbat, inflationes facit, stomachum exiccat. sitim gignit, flatum permouet, summam corporis cutem exulcerat, aciem oculorum esu hebetat. Eosdem effectus præbet anguinum, quod & elaphoscorodon dicitur: latas vẽtris tineas in cibo sumptum abigit, vrinas detrahit: contra viperarum ictus, & priuatim hæmorrhoi prodest, ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

vt non aliud magis, ſi cum vino iugiter aſſumatur, aut tritum in eodem ebibatur: contra rabioſorum morſus, & illitu, & cibo valet. Magnæ & allio vtilitates contra aquarum mutationes: vocem clarificat: veterem tuſſim crudum, coctúmue lenit: potum autem cum origani decocto, pediculos & lendes enecat: cremati cinis illitus ſugillationibus cum melle & alopeciis cum nardino vnguine medetur: eruptiones papularum cum oleo & ſale ſanat: vitiligines, lichenas, lentigines, vlcera capitis manantia, lepras, & furfures, cum melle eximit: cum thure & teda decoctum, dentium dolorem leuat, ſi in ore contineatur: contra venenatos muris aranei morſus, cum ficulneis frondibus, & cumino illinitur. Feruefactæ comæ ius, fœminarum deſeſſionibus additum, menſes & ſecundos partus extrahit. Allium eiuſdem gratia ſuffitur. Factum ex eo, & nigra oliua intritum, quod myttoton vocant, eſu cit vrinam, ora venarum patefacit, hydropicis vtile. *Dioſcorides.*

Lepidium (Germ. Pfefferkraut/ Gauchblum/ Wilderkreß. Gall. *Paſſoraige ſauuage.*) vulgò notum eſt. muria cum lacte ſeruatur. * Vis foliorum acris & exulcerans. quapropter iſchiadicis trita, præſentiſſimum eſt auxilium, ſi cum helenij radice, quarta parte horæ illinatur: lienoſis ſimili modo prodeſt: lepras eximit. Radix appenſa collo, dolore dentium liberare exiſtimatur. Naſcitur paſſim in hortis. Verno tempore apparet. *Dioſcorides.*

Nasturtium sativum (Germ. Gartenkreß. Gall. *Chreſſon alenoys, ou naſitort.* Ital. *Agreto.* Hiſpan. *Naſturcio, malpica.*) hortis familiaris, & frequens herba eſt, tenuis: folijs paruis, laciniatis: caule tenui, ſeſquipedali: flore albo: ſemine in rubeum nigricante, folliculis rotundis ac preſſis contento, thlaſpi modo. Floret æſtate, Iunio potiſſimum menſe. Sequenti tempore ſemine prægnans eſt. * Omnium ſemen eſt acre: excalfacit, ſtomacho aduerſatur, aluum turbat, tineas excutit, lienem imminuit, partus exanimat, menſes cit, venerem ſtimulat, ſinapis & erucæ ſimile intelligitur: lepras & impetigines abſtergit. Illitum cum melle lienem extenuat, fauos expurgat: pulmonum vitia extrahit, ſorbitionibus incoctum: ſerpentum venenis potum reſiſtit, atq; eas ſuffitu fugat: capillorũ defluuia cohibet: carbunculos ad ſuppurationem perducit, & rumpit: coxendicibus cum polenta commodè ex aceto illinitur: tumores, collectionesq; diſcutit: emittit furunculos illitum cum muria. Herbæ ad omnia idem effectus, licet minor. *Dioſcorides.*

Porrum, capitatum (Germ. Lauch. Gall. *Poureau.* Ital. *Porro.* Hiſp. *Puerro.*) inflationem parit, noxium ſuccum creat, tumultuoſum ſomnium parit, vrinam ciet, aluo accommodatur, extenuat, oculorum aciem hebetat, menſes pellit: ſed lædit exulceratam veſicam, renesq;. cum ptiſana verò coctum, eſu pectoris vitia extrahit. Coma eius in aqua maris, & aceto cocta, in deſeſſionibus ad præcluſiones vuluæ, & duritias, vtilis habetur. Porrum bis aqua mutata coctum, tum frigida maceratum, dulceſcit, & multò minus inflat. Semen acrius eſt, & quandam aſtrictoriam vim habet, quare ſuccus cum aceto, addito thure, aut manna, ſanguinis profluuia ſiſtit, maximè ſi naribus erumpat. Venerem ſtimulat: contra omnia thoracis vitia, tabemq;, pro delinctu efficax eſt: arteriam eſu purgat: ſed ſi aſſiduè eſtur, viſus obſcuritatem inducit: ſtomacho aduerſatur. Succus ex melle potus, aut illitus, contra beſtiarum morſus auxilio eſt. Ipſum quoque cum aceto aut thuris polline, lacte, aut roſaceo, vtiliter aurium doloribus & ſonitui inſtillatur. Varos tollunt folia illita cum rhoe, qua ad obſonia vtuntur: epinyctidi medentur: cruſtas ex ſale illita rumpunt. Veteres ſanguinis reiectiones cohibent, ſeminis drachmæ binæ, cum æquali baccarum myrthi pondere potæ. Læto ſolo gaudet, odit rigua. *Dioſcorides.*

Struthium, (Germ. Seyffenkraut. Gall. *L'herbe à foulon.* Ital. *Herba da tintori.* Hiſp. *Yerua ſabonera.*) Latinis radicula, ſeu lanaria herba, vulgò nota: qua purgandis lanis vtũtur, qui eas eluunt. * Huius radix eſt acris, vrinam ciet: prodeſt tuſſi, iecinoroſis, orthopnœæ ex melle ſumpta, cochlearis mẽſura: aluum ſoluit. Eadem cũ panace & capparis radice, calculos frangit, & cũ vrina exturbat: duritiem lienis abſumit: menſes impoſita trahit: partus efficaciter enecat. Cum polenta autem & aceto illita, lepras tollit: tubercula diſcutit, cum farina hordeacea & vino decocta. Miſcetur & malagmatis, & ocularibus collyrijs, claritatis cauſa. Sternutamenta mouet: per os purgat, trita cum melle, & naribus infuſa. Naſcitur in ſaxoſis & aſperis locis. Nunc in hortis quibuſdam plantatur. Floret æſtate, Iunio maximè menſe. *Dioſcorides.*

Thapsia nomẽ ideo accepit, quòd in Thapſo eiuſdem nominis inſula, primùm inuẽta ſit. Tota verò natura ferulæ ſimilis eſt: graciliore caule: folijs fœniculi: vmbella anethi in cacumine, à ſingulis ſurculis erumpente: flore luteo: ſemen quale ferulæ, latiuſculum, ſed aliquantò minus: radix foris nigra, intus candida, longa, acris, craſſiore libro veſtita. * Tam cortex radicis, quàm ſuccus purgandi vim habent, & lacteus ſuccus in aqua mulſa potus: nam vtrinque bilem extrahunt. Radicis modus, quaterni oboli, cum tribus ſeminis anethi drachmis: ſucci, terni oboli: lactis obolus vnus: quod eo amplius aſſumitur, periculoſum eſt. Huiuſmodi purgatio conuenit ſuſpirioſis, & diuturnis laterum doloribus, reiectionibusque: datur in cibis, aut obſonio, quibus difficile ſit vomere. Tam radix, quàm ſuccus omnium maximè, quæ pares cum eis vires adepta ſunt, vim habent extractoriam ex alto, vbi ex imo aliquid euocandum eſt, aut meatuum laxitas aliò transferenda eſt. vnde ſuccus illitione, aut radix recens affrictu alopecias explent. Radix, ſuccusque cum æquis ceræ, thurisq; portionibus, ſugillata, liuoresq; tollunt: ſed

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

non plus binis horis dimittantur. locus deinde aqua maris calida foueatur. Vitia cutis in facie emendat, cum melle illitus succus: lepras tollit: tubercula discutit, perunctus cum sulphure. In diuturnis pulmonum, laterum, pedum, articulorumq; valetudinibus vtiliter illinitur. Valet ad integendam colis glandem ijs, qui natura, nō circumcisione curti sunt: tumorem enim excitat, qui pinguium fotu emollitus, præputij iacturam resarcit. *Dioscorides.*

De foliis frigidis in primo.

ATRIPLEX (Germanis Milten. Gallicè *Des Arroches, ou Des bonnes Dames.* Ital. *Arnola trapese, reppese.* Hispan. *Los Armuelles yerua.*) cognitū olus est. Duo eius genera, syluestre & satiuum. Satiuum passim in hortis gignitur. Floret mense Iunio & Iulio. Coctū estur, vt olus: * aluum mollit. Panos discutit, siue crudum, siue coctum illinatur. Semen cum aqua mulsa potū, regium morbum sanat. *Dioscorides.*

FVMVS TERRAE, seu FVMARIA (Germ. Erdrauch/Daubenkropff. Gall. *Fume terre, ou pied de Geline.*) fruticosa herbula est, præterea coriandro similis: folijs candidioribus, vndiq; numerosis, cineracei coloris: flore purpureo. Nascitur passim in hortis & campestribus. Colligitur in vere & autumno. Conseruatur per annum. * Huius succus acris est: claritatem facit oculis, delacrymationemq́;, vnde nomen traxit. Illitus cum gummi euulsas palpebras renasci prohibet. Commanducata herba, biliosam trahit vrinam. *Dioscorides.*

Ex generibus rumicis OXYLAPATHVM vocant German. Grindwurtz / Streiffwurtz / Mengelwurtz/Wild ampffer. Gall. *De la Parelle, ou de la Pacience.* quod in acutum tendit, duo habens extrema, in palustribus nascens. Alius est satiuus, illi dissimilis. Tertium genus syluestre, paruum, plantagini proximum, humile & molle. Germ. Guter Heinrich. Quartum est, quod alij oxalida: alij anaxyrida, aut lapathon vocant. German. Saur ampffer. Folia eius syluestri ac exiguo rumici similia: caule non magno: semine subacuto, rubente, acri, in caule, & agnatis appendicibus emicante. * Omnium decocto olere aluus emollitur. Crudi illitu, melicerides, rosaceo aut croco adiecto, discutiuntur. Syluestris & oxylapathi, & eius quam oxalida nominant, semen ex aqua aut vino vtiliter bibitur cōtra dysenterias, & cœliacorum affectus, stomachi fastidia, scorpionū ictus. Quod si quis in potu præsumat, nihil molesti ex ictu patietur. Radices ex aceto coctæ, aut illitæ crudæ, lepras, impetigines, & scabrosos vngues persanant: sed antea locus aceto & nitro in sole perfricandus est. Pruritus corporis, decoctū earum sedat, si foueatur, aut in solijs balnearum confricetur. Coctæ in vino, & instillatæ, aurium dentiumque dolorem mulcent: strumas, parotidasque discutiunt: lienem cum aceto extenuant. Aliqui amoliendis strumis radicum gestamine vtuntur, eas collo appendentes. Tritæ,

A & admotæ fœminarum profluuia sistunt: cum vino autem potæ, regio morbo medentur, calculos vesicæ comminuūt, menses cient, scorpionū ictibus auxiliantur. Hippolapathon olus est magnum, in paludibus nascēs. Easdem habet vires, quas supradicta rumicis genera. *Dioscorides.*

MALVA (Germ. Pappeln. Gall. *Maulue.* Ital. *Herba malua.* Hispan. *La malua.*) vulgaris notitiæ est: eius genera duo, syluestris & satiua. Satiua nascitur passim in hortis. Syluestris autem lo-
B cis incultis, pinguibus potissimùm & humidis. Colligitur vere & autumno. Conseruatur per annum. Malua satiua esui longè aptior est syluestri. * Stomacho aduersatur: aluum iuuat, sed multò magis caules: interaneis, & vesicæ vtilis. Cruda folia cum salis exiguo manducata, ægilopas ex melle sanant: verùm cùm cicatricem trahere cœperint, ea demum citra salem vtendum est. Contra aculeatos apum vesparumque ictus, illita efficax est: eadem cruda cū oleo trita per-
C uncti non feriuntur: vlcera manantia in capite, furfuresq; cum vrina sanat. Sacris ignibus, & ambustis decocta folia, tritaq; vtilissimè ex oleo imponuntur. Eius decoctum vuluas insessione mollit: prodest erosionibus vesicæ, & intestinorum, vuluæ, sedisq;, clystere infusum. Ius decoctæ cū radice sua, contra omnia venena auxiliatur, si cōtinuò à bibentibus reuomatur. Contra phalangiorum morsus remedio est: lac euocat. Semen in vino potum, addito loti syluestris semine, ve-
D sicæ cruciatus lenit. *Dioscorides.*

MYRTVS (Germanicè Mirtenbaum. Gall. *Vn arbre appellú Meurte.* Ital. *Mirto.* Hispanicè *Arraihan morisco que se labra.*) arbor frequens in Italia nascitur. Cuius duo genera: satiuum, quod in candidum & nigrum diuiditur: & syluestre, quo vniuersa ferè Tyrrheni litora virescunt ac redolent. Satiuæ in arbores facilè adolescunt, ramis flexilibus ac lentis: rubro cortice: folijs longiusculis, perpetuoq́; virentibus, punicæ æmu-
E lis: quanquàm in nigris nigriora, in candidis candidiora spectantur. Flores omnibus insident candidi, odorati: ideoque aqua ex ijs confecta, odoris suauitate vnguentarijs plurimum expetitur. Satiuarum vtrunque genus baccas fert oblongas, agrestes oleas quadantenus referentes, multò sanè syluestribus maiores. Inter syluestres alba quoque & nigra reperitur, quemadmodum & inter vrbanas. Myrti montes non amant, quin & frigidos odêre tractus: tamen
F cùm in mediterraneis, nempe in hortis, viridarijs, vinetis & campis maximè proueniunt, tum in maritimis præcipuè, atq; amœnis stagnorum & lacuum ripis à natura nullo studio editæ, mirificè proficiunt, vitamq́; lætam agunt. Myrtus satiua nigra vtilior est medicinæ, quàm candida, & in hoc genere multò magis montana: semen tamen imbecillius parit. * Vis & myrti, & seminis, astringit. Semen viride aut aridum in cibo datur sanguinem excreantibus, & vesicæ erosionibus. Succus virentibus baccis expressus, eosdem effectus exhibet: stomacho

vtilis, vrinam cit: prodest contra phalangij mor- A
sum, & scorpionis ictus, in mero. Seminis de-
coctum capillum tingit. Ius decocti in vino vl-
cera in extremis membris nata sanat: oculorum
inflammationes illitum cum polline polentæ
lenit: contra ægilopas illinitur: crapulam arcet
præsumptum vinum, quod feruefacto aliquan
tùm eius semine exprimatur: aliàs enim aco-
rem contraheret. Præstat idem seminis effectus:
vtile procidentiæ vuluarum in desessionibus, se-
dis vitijs, & fœminis fluxione vuluæ laboranti- B
bus: purgat furfures, vlcera capitis manantia,
atque eruptiones papularum: fluentes capillos
continet. Additur quoq; in medicamenta, quas
liparas vocant; vti oleum, quod ex folijs eius fa-
ctum est. Decoctum foliorum ad desessiones
balnearum conuenit, & contra laxatos artus, &
malè solidescentes: eo fracta ferruminationi re-
pugnantia vtilissimè fouentur: vitiliginem e-
mendat, purulentis auribus infunditur, & ca-
pillos denigrat. Succus eorum eadem efficit. C
Trita folia, & ex aqua illita humidis vlceribus,
& partibus omnibus fluxione laborantibus, cœ-
liacisque prosunt: & admisto omphacino oleo,
aut exiguo rosaceo cum vino, ad vlcera serpen-
tia, ignem sacrum, testium inflammationes, e-
pinyctidas, & condylomata. Arentium folio-
rum farina vtiliter inspergitur paronychijs, pte-
rygijs, & contra alarum, feminumq; perfusio-
nes: cardiacorum sudores cohibet. Folia cruda,
seu cremata cum cerato, ambustis, paronychijs, D
pterygijsq; medentur. Exprimitur folijs succus,
adfuso vetere vino, aut aqua cœlesti, cuius re-
centis vsus est: nam exiccatus planè cariem sen-
tit, & vires amittit. Myrtidanum dicitur, adna-
tum inæquabile, verrucosum, intumescensque,
& concolor: quod perinde quasi manus, myr-
ti caudicem amplectitur, coactumque in pa-
stillos siccatur in vmbra: multò efficacius & fo-
lio, & semine, cerato, pessis, insessionibus, cata-
plasmatis admistum, vbi adstringendum aliquid E
est. *Dioscorides, & Matthiolus.*

PARIETARIA (German. Tag vnd nacht/ Sant
Peters kraut/ oder Glaßkraut. Gall. *Parietaire.* Ital.
Parietaria. Hispan. *Albaracha de rio, ò yerua de
vidrio,* Græcis Helxine dicitur) nascitur in pa-
rietinis, sepibus & macerijs. Iulio mense floret.
Folia ei mercurialis insunt, hirsuta: cauliculi
subrubentes, & circa eos veluti semina aspera,
adhærentia vestibus. * Folia refrigerandi, spis-
sandique naturam habent. qua ex causa sanant
illitu sacros ignes, adusta condylomata, panos F
incipientes, tumores, inflammationesq;. Suc-
cus eius cum cerussa, ignibus sacris, & vlceri-
bus quæ serpunt, commodè illinitur: imponi-
turq; podagris cum hircino adipe, aut cerato cy-
prino: veterem tussim emendat, instar cyathi
haustus: tonsillis inflammationem sentienti-
bus vtiliter & gargarizatur, & oblinitur:
aurium dolorem cum rosaceo instil-
latus leuat. *Diosco-
rides.*

De folijs frigidis in secundo.

BLITVM (Germ. Maier. Gall. *De la Blete.* Ital.
Biedoni, Blito. Hisp. *Beedos.*) duorum est gene-
rum, rubrum & album. Vtrunq; notum, in hor-
tis & campis nascens. Floret æstate, & autumno,
semineq; prægnās est. Rubro caulis & folia adeò
rubescunt, vt coccineo colore infecta videan-
tur, etsi temporis tractu tandem purpurescant.
Folia amaranthum referunt, sicut etiam cau-
lis. Quin & radix sanguineo succo madet. Al-
bum prouenit ijsdem folijs, latioribus tamen,
& colore subalbidis. Flores & semen racema-
tim cohærentes, tenuibus insident ramusculis,
ex alarum cauis prodeuntibus panicularum effi-
gie, syluestris panici modo. * Olus est esculen-
tum, humidæ frigidæq; temperaturæ, in secun-
do maximè excessu. *Matthiolus.*

CHONDRILLA syluestris cichorij speci-
es nimirum est: gracilioribus tamen folijs, cau-
le, floribus, ac semine. Nascitur in locis cultis,
scrobium aggeribus, & secus vias. In huius ra-
mulis, gummi masticis simillimum, magnitudi-
ne fabæ inueniri solet: * quod cum myrrha tri-
tum, & linteo appositum, instar oliuæ, fœmi-
narum menses trahit. Tusa cum radicibus herba,
adiecto melle, diuiditur in pastillos: qui nitro
admisti vitiligines emaculant. Gummi inordina
tos pilos replicat. Quod item tenera radix efficit,
si intincta succo acus pilis admoueatur: contra
viperas in vino pota proficit. Succus decoctæ, in
vino, aut per se potus, aluum sistit. Aliud habe-
tur chondrillæ genus, folium ferens oblongum,
circumrosum, humi sparsum: caulem succo ma-
dentem lacteo: radice tenui rotunda, leui, vege-
ta, flauescente, succosa: cuius & caulis, & folia,
concoquendi vim habent. Succus incommodos
palpebrarū pilos reflectit. *Dioscor. & Matthiolus.*

LACTVCA satiua (Germ. Lattich. Gall. *Lai-
ctue.* Ital. *Lattuca.* Hisp. *Lechuga.*) omnium her-
barum vulgò notissima est: * cui natura refrige-
ratrix inest, stomacho grata: somnum conciliat,
aluum emollit, lac euocat: verùm decocta ma-
gis alit. Stomachicis illotas esse prodest. Epo-
tum semen, assiduas libidinum imaginationes
in somno compescit, & veneri refragatur. Ipsę ve-
rò frequentiores in cibo, claritati oculorum offi-
ciunt: inflammationibus, & ignibus sacris opi-
tulantur. Muria condiūtur. Cum in caulem exie-
runt, vim quandam nanciscūtur succo, aut lacti
syluestris lactucæ similem. Syluestris lactuca sa-
tiuæ similis est: sed longior caulis, & candidio-
ra folia, graciliora, & asperiora. Nascitur in cam-
pestribus. Amaro gustu est & viribus aliquan-
tum papaueri similis: vnde lacteū eius succum
aliqui meconio permiscuerunt. Aquam per al-
uum elicit, potus in aceto mulso succus ad duos
obolos, argema, caliginemq; repurgat: contra
adustiones efficaciter illinitur, cum lacte mulie-
rum. In summa, somnū allicit, doloris leuamen-
tum præstat, menses trahit: contra scorpionum
& phalangiorum ictus bibitur. Semen non ali-
ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ter quàm satiuæ, libidinũ imaginationes in somno amolitur, ac venerẽ arcet. Succus ad eadem valet, sed viribus infirmior. Reponitur in fictili nouo lac eius, antea, vt in alijs liquaminib. moris est, insolatũ. Floreat lactucæ Iulio mẽse, atq; subinde semen proferunt. *Dioscorides.*

INTYBVS duûm generum est: syluestris, & hortensis. Syluestris quidem (Germ. Wegwarten dicta) duplex: altera picris, quæ & Cichorium vocatur: altera satiua latioribus folijs constat, stomacho quàm hortensis vtilior. Hortensis verò (quæ Germanis Endivien dicitur) duplex genus: vna folio latiore prodit, lactucarum simillima: altera angustiore est folio, & gustu amara. Vtraq; colligitur mense Iunio & Iulio, quo tempore maximè floret. Conseruatur autem per annum. * Refrigerat & astringit, stomacho vtilissima: aluum sistit cocta, si cum aceto adsumatur. Syluestres stomacho meliores: quandoquidem æstuantem ipsum, & quem imbecillitas vexet, cibo leniunt. Cardiacis per se, aut cum polenta, vtiliter illinũtur: podagris, & oculorũ inflammationib. auxilio sunt. Herba cum radice illita, percussis à scorpione subuenit: igni sacro cũ polenta medetur. Succus cum cerussa, & aceto, valet ad illitus eorum, quæ refrigerationem desiderant. *Dioscorides.*

HYACINTHVS (Germ. Blaw Mertzen blůmlin. Gall. *Vne Iacinthe, ou Vaciet.* Ital. *Cipola canina.* Hisp. *Los Maios flores.*) folia habet bulbi: dodrantalem caulem, læuem, minimo digito tenuiorem, herbacei coloris: comam procumbentem, florum purpureorum plenam, incuruam: radicem quoq; bulbaceam. Nascitur in vniuersum in campestribus inter segetes, & in syluis prouenit. Floret cum violis circa finem Martij, & Aprilis initium. * Radix (vt creditur) pueris cum vino albo illita, pubertatem coercet, & non patitur erumpere: sistit aluum pota, & vrinam impellit: phalangiorum morsibus auxiliatur. Semen astringentius est, theriacis expetitum: regium morbum emendat, cum vino potum. *Dioscorides.*

OXALIS, seu ACETOSA (German. Saurampffer. Gall. *Oseille, Surelle.* Ital. *Acetosa.* Hisp. *Azederilla, Romaza.*) duorum est generũ: maius nimirum, & minus. Illi folia sunt hortensi similia: huic verò sagittarum figura, mollia, læuia, quibusdam veluti capillamentis subrubentibus inspersa, succosa, folijsq́; maioris acidiora. Semen vtriq; idem, præterquam quòd maiori maius, minori verò minus. Nascitur in hortis & pratis. Aestate antequam prata demetãtur, omnium copia haberi potest. *Matthiolus & alij.*

PLANTAGO, Germ. Wägrich. Gall. *Plantain.* Ital. *Piantagine.* Hispan. verò dicitur *La llanten.* Duo eius genera. Minor, Germ. Spitzer wägrich / folia habet angustiora, minora, molliora, lęuiora & tenuiora: cauliculo anguloso, in terram inclinato: floribus pallidis: semine summis caulibus emicante. Altera maior, German. Breyter wägrich / lætior, virentiorq́;, latis constans folijs, oleracei generis: cuius caulis cubiti altitudinem petit, angulosus, subruber, à medio ad verticem tenui semine circumdatus: radicibus nititur teneris, hirsutis, candidis, digitum crassitudine æquantibus. Nascitur in lacunosis, sepibus, & locis humidis. Vtraq; autem circa sepes, aggeres, prata, & lacunosa loca. Herba & flores in æstatis initio, Maio & Iunio mensibus, semen verò Augusto carpitur mense. Multò vtilior magna est. * Vim habent folia exiccatoriam, constringentem. quare omnibus malignis vlceribus, & fluxioni opportunis, atq; elephanticis, sordidisq́; illita prosunt: profluuia sanguinis, vlcera quæ serpunt, epinyctidas, carbunculos nomasq; cohibent: vetera vlcera, & inæqualia, cicatrice obducunt: chironia sanant, sinus conglutinant: morsibus canis, ambustis igni, inflammationibus, panis, parotidibus, strumis, ægilopijs, illita cum sale prosunt. Coctum cum aceto & sale olus dysentericis, cœliacisq́;, sumptũ subuenit. Datur & in locum betæ cum lenticula coctũ & ad aquam inter cutem, cui leucophlegmatiæ nomen est: datur & herba decocta post aridas epulas, sic vt media antecedat. comitialil .. & suspiriosis data proficit. Foliorũ succus, colluta subinde oris vlcera purgat: cũ cimolia aut cerusa igni sacro medetur: fistulis infusus prodest: lippitudinib. & aurĩũ dolorib. idem succus instillatur. additur quoq; in oculorũ collyria: gingiuis cruore suffusis, & sanguinis reiectionib. potu confert: clystere dysentericis infunditur: contra tabem datur in potu: aduersus strangulationes vuluæ, in vellere subijcitur, etiamsi vulua fluxione laboret. Semen ex vino potum alui fluxiones, & sanguinis excreationes sistit. Decocta radix, & manducatu, & collutione, dentium dolores sedat: eadem cum folijs, vlceribus renum, & vesicæ in passo datur. Ferunt tres radices, cum tribus vini cyathis, & pari aquæ modo, tertianis auxiliari: & quatuor, quartanis. Sunt qui radicis gestamine, discutiendis strumis vtantur. *Dioscorides.*

POLYGONVM (Germ. Wegdritt / Weggraß. Gall. *L'herbe saint Innocent.* Ital *Corrigiola, Centinodia.* Hisp. *Cicut vnudos. Correola.*) mas, ramos habet teneros, & exiles, copiosos, geniculis cinctos, qui per terram, vt gramen repunt: folia rutæ, sed molliora, longioraq́;: semine sub omnibus folijs turgescente, vnde marem appellari volunt: flos ei candidus aut puniceus. Nascitur in campis, ædificiorum areis, & vijs publicis. * Vis epoti succi est, spissare, ac refrigerare. prodest cruentæ excreationi, choleræ, alui fluxionibus, & vrinæ stillicidio: nam vrinam apertè ciet. cum vino potus, contra serpentium morsus auxiliatur: datur in febribus per horam ante inuasiones. fœminarum profluuia imposita sistit. Idem succus aurium doloribus ijsdemq́; purulentis instillatur. Facit eximiè ad genitaliũ vlcera, cum vino, adiecto melle decoctus. Stomachi feruori, sanguinis reiectionibus, vlcerib. quæ serpunt, ignibus sacris, collectionib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tumoribus , & recentibus vulneribus folia illi-
nuntur. Sanguinaria fœmina fruticat vno caule,
arundini teneræ ſimili, denſis geniculis, & in ſe
tubarum modo farctis: articulos in orbem cin-
gunt apices, foliolis ſimiles: radicis nullus vſus.
Naſcitur in riguis. Huic quoq; ſpiſſandi, refrige-
randiq́; natura ad eadem valens, ſed inefficacior.
Dioſcorides.

P S Y L L I O N (German. Pſylientraut. Gall.
Herbe à Puces nominat.) folijs eſt coronopo non
diſſimilibus, hirſutis, longioribus : ſarmentoſa,
fœni modo in totum herbula, ramis dodrantali-
bus : coma à medio caule exoritur, duobus tri-
búſue conuolutis in cacumine capitulis : in his
ſemine duro, nigro, pulicum ſimili, vnde & no-
men. in aruis & incultis naſcitur. Nuſquam ta-
men, quod ſciam, in Germania, niſi ſatum pro-
uenit. Flores tota ferè æſtate ex capitulis eius,
quæ ſpicæ formam obtinent, erũpentes depen-
dent. Semen verò Autumno profert. * Vis ei ad
refrigerandum, inſpiſſandum, & molliendũ con
ueniens : articulorum morbis, parotidibus, tu-
berculis, tumoribus, luxatis illitum auxiliatur:
imponitur in dolore capitis, cum roſaceo, aqua,
aut aceto : enterocelis infantium, & prominen-
ti vmbilico, illitum ex aceto medetur. Teritur
acetabuli menſura, & in aquæ ſextario made-
factum, vbi conuenit aqua, illinitur : ſiquidem
vehementer refrigerat, & in feruentem aquam
deiectum calorem reprimit. Contra ignes ſa-
cros efficax eſt. Fama eſt, ſi virens domum im-
portetur, non ſinere in ea pulices gigni. Cum a-
dipe tuſum ſordida vlcera, & quæ cacoethe vo-
cantur, expurgat. Succus vermiculoſis auribus,
aut fluxione laborãtibus, ex melle prodeſt. *Dio-
ſcorides.*

R H V S, quæ obſonijs aſpergitur, ab aliquibus
Erythros, à Gallis *Viurna* appellata, ſemen eſt co-
riarij fruticis, ſic vocati, quoniam coriorum infe
ctores eo vtuntur ad inſpiſſandas pelles. Arbu-
ſcula eſt in petris naſcens binûm ferè cubitorum
altitudine : folijs oblongis, ſubrubentibus, in
ambitu ſerratis, ilicis modo : acino vuarum gra-
cilium, denſo, magnitudine terebinthi, qua-
dantenus lato : cuius corticoſa tunica per quàm
vtilis eſt. Naſcitur in Syria, Aegypto, & Italia.
* Folia vim habent aſtringendi, & acaciæ effe-
ctus præbent. Decoctum capillos denigrat : dy-
ſentericis infunditur, & in potus eorum, inſeſ-
ſusq́; adijcitur : inſtillatur auribus purulentis.
gangrænas & pterygia cohibent folia ex aceto
aut melle illita. Liquamentum fit ex aridis foli-
is, ad craſſitudinem mellis in aqua decoctis, ad
eadem, vt lycium, conueniens. Semen eoſdem
effectus exhibet: cœliacorum, dyſentericorũq́;
obſonijs inſpergitur: fracta, deſquamata, liuida-
q́ue illitum ex aqua, ab inflãmatione vindicat:
linguæ aſperitates cũ melle abſtergit: cãdida fœ
minarũ profluuia ſiſtit: hæmorrhoidas ſanat, cũ
querno carbone intrito admotum. Aqua, in
qua ſemen maduit, decocta cogitur, coitq́ue ef-
ficacior quodammodo ipſo ſemine. Gummi de-

A fert quod dentium cauis imprimitur ad dolores
finiendos. *Dioſcorides.*

S O L A N V M quatuor generum eſt: hortenſe,
halicacabum, ſomniferum, & furioſum. Horten
ſe ſolanum (German. Nachtſchatt. Hiſpan. Gall.
& Ital. *Morella:* officinis Solatrum.) frutex eſt ci-
bis idoneus, exilis, puſillus, multis concauus a-
lis: folio nigro, maiore quàm ocymi, & latio-
re: fructu rotundo, viridi, qui poſt maturitatem
nigricat, aut fulueſcit, herba innocentis guſtus.
B Naſcitur in hortis, ſecus vias, agrorum margi-
nes, ſepimenta, veteres parietes, ruinas: & in a-
ſperis locis. Aeſtate, & in multum quandoque
Autumnum floret: & tunc quidẽ fructus matu-
ri. * Natura ei refrigerandi: quare folia vlceri-
bus quæ ſerpunt, & ignibus ſacris, conuenienter
cũ polline polentæ illinũtur, ægilopia, capitisq́;
dolores, trita & impoſita per ſe ſanant: æſtuanti
ſtomacho auxiliãtur: parotidas cũ ſale detrita il-
litu diſcutiũt. Valet ſuccus eius aduerſus ignẽ ſa-
C crũ, atq; vlcera quæ ſerpunt, cũ ceruſſa, roſaceo,
& argenti ſpuma: ad ægilopas cũ pane: infantiũ
aduſtioni, quam ſyriaſin vocant, cũ roſaceo per-
fuſus proficit: in collyrijs, aquæ vel oui vicẽ exhi
bet, contra acutas fluxiones illitus: auriũ dolori
inſtillatus prodeſt, menſium abundantiam ſiſtit
in vellere ſubditus. Succus fuluo gallinarũ cor-
talium fimo ſubactus, & linteo appoſitus ægi-
lopijs præſentaneo eſt remedio. Solanum hali-
cacabon, aut phyſalida, id eſt, veſicaria, Germ.
D Schlutten/Judenkirſen. Gall. *Alquequenges, Bague-
naudes.* Hiſpan. *Accareador de ſuenno, Bexiga de
Perro,* folijs antedicto ſimilibus, verùm latiori-
bus: cuius caules poſteaquam adoleuerunt, pro-
na terram ſpectant: folliculis orbiculatis, veſicu
lis ſimilibus, in quibus ſemen continet fuluum,
rotundum, læue acinorum vuæ figura: quo co-
ronarij vtuntur, corollis intexentes. Naſcitur in
parietinis, locis vmbroſis, aliquantulũ humen-
tibus, quandoq; circa agrorum margines. * Vim
E vſumq́; hortenſis ſolani habet: verùm cibis ne-
quaquam expetitur. Regium morbum purgat,
ſemine poto, & vrinam pellit. Ex vtraq; her-
ba ſuccus extrahitur: qui ſiccatus in vmbra re-
conditur, ad eadem valens. Solanum ſomnife-
rum, aliqui etiam Halicacabon, & Apollinarem
minorẽ, & Vlticanam herbã, & Obſaginem vo-
cãt: fruticat multis ramis, denſis, candicoſis, fra-
ctu contumacibus, pinguiũ foliorum, cotoneæ-
q́ue mali ſimilium plenis: flore grandi, rubro:
F fructu in folliculis crocato: radice grandi, ſub-
rubro cortice veſtita. Naſcitur in ſaxis, non pro-
cul à mari. Radicis cortex in vino drachmæ pon
dere potus, ſomnificam vim habet, opio mitio-
rem. Semen vehementer vrinam cit. Corymbi
duodecim hydropicis dantur: ſi quid numero
adijciatur, alienationem mentis faciunt. Reme
dio eſt aqua copioſa mulſa, potui data. Succus
paſtillis inſeritur, & medicamentis, quæ doloris
leuamentũ præbent. Decoctus in vino, ſi in ore
contineatur, dentium doloribus auxiliatur. Ra-
dicis ſuccus, cum melle illitus, oculorum hebe-
tudines

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

tudines tollit. Solanum furiosum aliqui Persion, alij Thryon, alij Dorycnion, nonnulli Solanum manicum appellauêre. Huic folium erucæ simile, maius aliquantò, satis acantho, quem pæderota vocant, accedens: caules à radice proceros emittit decem aut duodecim, vlnæ altitudine adolescentes: caput in cacumine oliuæ figura, sed vt platani pilulæ hirsutius, verùm maius latiusq́; : florem nigrum. postquam eo exuitur, racemus exit rotundus, niger, denis aut duodenis acinis constans, similibus hederæ corymbis, vt vuæ mollibus: radice firmatur candida, crassa, caua, cubitali, gignitur in montibus, vento perflatis, & plataneatis. Radix drachmæ vnius pondere pota ex vino, facit species vanas, imaginesq́; non iniucundas obuersari: sed duplicatus hic modus, ad tres vsq; dies mentis alienationem affert: quadruplicatus interimit. Remedio est aqua mulsa copiosiùs pota, & vomitione reiecta. Duo posteriora genera apud nos non reperiuntur. Est & aliud genus Solani, recentioribus Lethale Solanum vocatum, cui caules surgunt bicubitales, aut altiores, rotundi, mediocris crassitudinis, ramosi, è subrubro colore nigricantes, quos conuestiunt oblonga, lata, mollia, & nonnihil lanuginosa folia, maiora latioraque, quàm Solani. flores oblongi, caui, è foliorum alis, obscuriore purpura nigricant. bacca acino vuæ similima, succedit singulis vnica, splendidè nigricans, magnitudine ferè mediocris cerasi, exiguo semine grauida, radix longa, magna, inalbicans, diuturna ac viuax, in propagines plures distribuitur. Circa syluas, iuxta parietes, sepimentaq́; agrorum, alijsq; perinde parum cultis ac desertis reperitur locis: vmbrosa amat. Augusto arrident maturæ baccæ: flores & antè & eodem reperiuntur tempore. Germ. Dollwurtz / Dollkraut/ Schlaaffbeer. Ital. *Bella donna* appellatur. Sunt qui putent Fabam inuersam dici. Ad Mandragoram Theophrasti (qui differt à Dioscoridis Mandragora) plurimum accedit, si non ipsissimus est. Theophrastus hunc caulem habere ait, & fructū ferre nigrū, acino vuæ similem, & succo vinosum. Respondent quoq; facultates. Nam Solanū istud somniferum est, mentem conturbat, insaniam facit, si pauciores baccæ sumantur: plures verò etiam interficiūt, citam festinamq́; mortē inferentes. *Dioscorides, & Dodonæus.*

De foliis frigidis in tertio.

PORTVLACA (German. Burtzelkraut. Gallicè *Du Pourpier, ou de la Pourcelaine.* Ital. *Porcelana.* Hispan. *Serdolága.*) omnibus vulgarissima est. Duo eius habentur genera: vnum satiuum, cui folia insunt latiora, & caulis crassior, in altum se attollens: alterum verò syluestre, humi repens, minoribus, tenuioribus, ac crebrioribus folijs. Prouenit in hortorum areolis, vineis, & alijs cultis locis, hortensis. Syluestris in petrosis, & incultis etiam nascitur. Iunio & Iulio potissimùm mensibus carpenda folia & flores: semen verò sequentibus. * Harum vis astringit. Capitis doloribus, inflammationibus oculorum, cæterisque cum polenta imponitur: ardoribus stomachi, sacro igni, vesicæ doloribus auxilio est: commanducata dentium stupores sedat: stomachi & intestinorum æstuationem, fluxionesq́ue mulcet: renes & vesicam adiuuat, etiamsi erosionem sentiant: veneris impetus exoluit. Succus epotus simili effectu prodest, in febribus valens. Contra teretes ventris tineas, cruentam excreationem, dysenteriam, hæmorrhoidas, & profluuia sanguinis, percocta efficax est: item contra sepis morsus. Ocularibus medicamentis vtilissimè cōmiscetur: interaneis fluxione laborantibus, atq; vuluarum erosionibus infunditur: contra dolores, quos æstus excitauit, caput ex rosaceo & oleo fouetur: eruptiones papularum in capite, cum vino emendat: vulneribus, quæ ad syderationem spectant, ex polenta illinitur. *Dioscorides, & Matthiolus.*

MANDRAGORAM aliqui antimelum, alij circæam vocant, quoniam videatur radix ad amatoria conducere. Latinis Terræ malum, Terrestris malus, Canina malus: Germanis Alraun appellatur. Duo eius genera: niger, quæ fœmina existimatur, Thridacias appellatus, angustioribus folijs, ac minoribus quam lactucæ, virosis ac graueolentibus, in terra sparsis: mala gerit sorbis similia, pallida, odorata, in quibus semen veluti pyrorum: radicibus inhæret bene magnis, binis, ternisue, inter se conuolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice vestitis: caulem non fert. Alter candidus, qui mas dicitur, nonnullis Morion vocitatur, huius folia magna, alba, lata, læuia, vt betæ: mala quàm alterius duplo maiora, colore in crocum inclinante, iucundè cum grauitate quadam olentia, quorum pomorum cibo aliquantum opiliones soporantur: radix alterius similis, maior & candidior, orbata & hæc caule. Nascitur in calidis regionibus, in syluestribus, montosis, veluti in Gargano Apuliæ monte. At in Germanijs satus tantummodo reperitur, & fœmina quidem perquàm rarissimè. Succus fit è cortice recentis radicis tuso, & prælis subiecto: qui insolatus, vbi concreuit, fictili reconditur. Malis quoq; succus depromitur sed aliquantò ignauior. Delibrāt radix, & traiectus lino cortex, ad vsum suspenditur.* Aliqui radices in vino ad tertias coquunt, & defæcatum ius seruant, cyathoq́ue vno vtuntur in peruigilijs, & doloribus, & ante sectiones, vstionesq́ue, ne sentiantur. Succus duobus obolis ex mulso potus, vt veratrum, per vomitiones bilem atram, pituitamq́ue extrahit: verùm potu largiore vita adimitur. Medicamentis ocularibus, & his quæ dolores finiunt, pessis quoq; emollientibus, admiscetur: semioboli pondere inditus, per se menses & partus expellit, subditus sedi pro balano somnificus est. Radix ebur emollire fertur, quæ senis horis cū eo decocta sit: & ad accipiendam quā effingere optaueris formā, ipsum facilè præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

ſtat. Folia recentia conuenienter oculorũ inflã-
mationibus & collectionibus, quas vlcera cita-
runt, cum polenta illinuntur: duritias omnes,
ſuppurationes, ſtrumas, & tubercula diſcutiunt:
ſtigmata ſine exulceratione delent, ſi quinis, ſe-
niſue diebus ſenſim perfricentur. Folia ſeruantur
in murijs eoſdem ad vſus. Trita radix ignibus ſa-
cris ex aceto, & ſerpentium ictibus ex melle, aut
oleo medetur: ſtrumas atq; tubercula cum aqua
diſſipat: articulorum cruciatus, cum polenta ſe-
dat. Fit citra coctionem vinum è cortice radicis,
ad hunc modum. Ternæ minæ in vini dulcis
metretam conijciuntur. Dantur ex eo terni cy-
athi, ijs qui ſecari aut amburi debent, vt antè
dictum eſt: ſiquidem nullo tunc afficiuntur do-
lore, ſed veterno quodam preſſi torpeſcunt. Ma-
la ſoporem afferunt olfactu, & etiam ſi mandan-
tur: item expreſſus ex eis ſuccus. nimio tamen
odore percuſſi obmuteſcunt. Semen malorum
potum vuluas purgat: appoſitumq́ue cum ſul-
phure ignem non experto, rubra fœminarum
profluuia ſiſtit. Scarificata, punctiſque multifa-
riam aperta radice, rumpens lacryma, cauo vaſe
recipitur. Liquamentum autem ſucco lacteo
præſtantius eſt. ſed non vbiq;, vt experientia do-
cet, radices lacteum ſuccum delacrymãt. Aliam
tradunt eſſe mandragoram, nomine Morion, in
opacis iuxta ſpecus enatum: folijs albæ mandra
goræ minoribus, albis, dodrantalibus, radicem
ambientibus: quæ mollis eſt, & candida, paulo
maior palmo, pollicemq́; craſſitudine æquat.
Tradunt eam in pane, offa, obſonióue drach-
mæ pondere deuoratam, vſum rationis interci-
pere: obdormiſcit enim homo, eo ferè quo co
mederit habitu, ſenſus impos, ternis quaterníſ-
ue, ex quo data eſt, horis. Hac medici vtuntur,
cum ſcindendi, vrendíue neceſſitas adeſt. Anti-
dotum eſſe volunt radicem, cum manico ſola-
no potam. *Dioſcorides.*

SEMPERVIVVM, ſeu SEDVM (German.
Hauſwurtz. Gall. *Iaubarbe.* Ital. *Semperuiua.* Hiſp.
Yerua pontera dicitur) trium eſt generum: ma-
ius, minus, & andrachnis. Magnum ideo no-
minatur, quoniam perpetuò folia vireant: cu-
ius caules cubiti altitudinem implent, interdum
excedunt, pingues, craſſitudine pollicari, viren-
tes, characiæ tithymali modo infecti: folia pin
guia, carnoſa, longitudine pollicari, in cacu-
mine linguæ ſimilia, alia in terram conuexa, a-
lia in capite ſtantia inuicem, ita vt ambitu effi-
giem imitentur oculi. Naſcitur in montibus, &
teſtaceis: ſupra domicilia etiam ſeritur. * Eius
vis refrigerare & aſtringere. Medentur igni ſa-
cro, nomis, vlceribus quæ ſerpunt, oculorum
inflammationibus, ambuſtis igni, podagris per
ſe, & cum polenta illita folia. Succus capiti in
doloribus, cum polenta, aut roſaceo perfundi-
tur: datur in potu contra phalangiorum ictus,
dyſenteriam, aluiq́ue profluuia: teretes tineas
potus in vino excutit: ſubditus in vellere, mu-
lierum abundantiam ſiſtit. Succus oculorum lip
pitudinibus, ſanguinis vitio conceptis inungi-

A tur. Semperuiuum paruum in petris, parietinis,
& macerijs, nec non ſcrobibus opacis naſcitur,
caulibus ab vna radice multis, tenuibus, crebrò
foliatis: exilibus folijs, rotundis, pinguibus,
mucronatis: caule à medio emicante, palmum
alto, vmbellam herbidoſq́ue flores, & tenues
gerente. Folia eiſdem cum priore viribus præ-
dita ſunt. Florent maius & minus Maio & Iu-
nio menſibus. Tertium videtur ſemperuiui ge-
nus, quam aliqui andrachnem agriam, aut te-
B lephium vocauerunt, Romani illecebram, pu-
ſillis, craſſioribuſq́ue folijs, hirſutis, portula-
cæ proximis. Floribus in Maio tantùm ornatur
luteis. Naſcitur in ſaxis, ſepulchris vmbroſis, op-
pidorumq́; foſſis. Vis ei excalfactoria, acris, exul-
cerans: illita cum axungia ſtrumas diſcutit. *Dio-
ſcorides.*

HYOSCYAMVS, Iuſquiamus, herba Apolli-
naris, ſeu Altercum (German. Bilſenkraut. Gall.
Hanebane. Ital. *Hyoſquiamo.* Hiſp. *Velenno, Mei-*
C *mendro.*) frutex eſt caules emittens craſſos, folia
lata, oblonga, diuiſa, nigra, hirſuta: flores è late-
re caulis ordine prodeunt, tanquam punicorum
cytini, ſcutulis ſepti ſeminum plenis, vt papaue-
ris. Tres eius differentiæ. Vna ſemine nigro, flo-
ribus penè purpureis, ſmilacis folijs, cytinis præ-
duris & ſpinoſis. Secus vias vbiq; fere gignitur
in ſabuloſis, & locis haud incultis. Alterius ſemẽ
ſubflauum, vt irionis: flores lutei, folia & ſili-
quæ ſimpliciores. in hortis aliquando inueni-
D tur. ambo inſaniam gignunt, & ſoporem: ideo-
q́ue in communi vſu damnantur. Tertium ge-
nus, vt quod mitiſſimum eſſet, medici recepère,
pingue, lanuginoſum, molle, cãdidi floris ſemi-
niſq;, in maritimis ruderibuſq́; naſcens. cuius
occaſio ſi non adſit, rufum vſurpari oportet. ni-
ger vt deterrimus, improbatur. Recenti ſemine,
caulibus, folijſq́; tuſis ſuccus in ſole exprimitur,
& exiccato humore, vſus ad annum vſq; proro-
gatur: nam facilè corruptionem ſentit. Extrahi-
E tur etiam ex ſicco ſemine ſeparatim in aqua ca-
lida tuſo & expreſſo. Liquamentum autem ſuc-
co lacteo præſtantius eſt, & magis dolores finit.
Contuſa herba recens, addita trimeſtri farina,
digeritur in paſtillos, & reconditur. Liquamen-
tum primum, & quod à ſicco ſemine exemptũ
eſt, collyrijs, quæ doloris ſenſum auferunt, com
modiſſimè inſeri ſolent. * Contra acutas, cali-
daſq́ue fluxiones, dolores aurium atque vuluæ
mala proſunt: cum farina autem, aut polenta,
F oculorum, pedum, cæterarumq́; partiũ inflam-
mationes placant. Semen eadem præbet tuſſi,
deſtillationibus, oculorũ fluxioni, & doloribus
efficax: contra menſiũ abundantiã, & erumpen-
tẽ aliunde ſanguinẽ, oboli pondere cũ papaueris
ſemine, & aqua mulſa bibitur: podagris ſubue-
nit: teſtib. inflatis, mãmiſq́; tumentibus à partu,
tritũ ex vino illinitur. Alijs quoq; cataplaſmatis,
quæ doloris leuamẽtum præſtant, admiſceri ſo-
let. Folia omnibus medicamentis dolorẽ ſedan-
tibus, per ſeſe, & ex polenta vtiliſſimè imponũ-
tur. recentia ad mitigandos omne genus dolores
obli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

oblinuntur: cum vino terna, quaternáue pota sa- A
nant algidas febres quas epialas vocant. Cocta
olerum modo folia, si acetabuli mensura man-
duntur, mediocrem insaniam gignunt. Idem
efficere tradunt, si colo vlcus sentiente, infun-
dantur. Radice in aceto decocta, dentes in dolo-
re colluuntur. Colligitur mense Maij vel Iunij.
Conseruatur per annum. *Dioscorides.*

De folijs frigidis in quarto.

CICVTA (German. Schirling / Wutzerling / B
Gall. *Cigue.* Hisp. *Ceguta canaheia.*) vulgaris no-
titiæ est planta: caulem edit geniculatū, vt fœ-
niculi, grandem: folia ferulæ, angustiora graui
odoratu: rami, mox vmbellæ in summo prode-
unt: flores quoq; albicantes, & semen aniso can-
didius: radice non alta, cōcaua. Nascitur plerūq;
prope vrbiū & oppidorū mœnia, locis vmbrosis
& pinguibus. Cum floribus Iulio, semine præ-
gnantem Augusto, ac serius videre est. * Cicutæ
lethale venenū inest, suaq; vi refrigeratoria ne- C
cat. Remedio est vini meraculi potus. Succus
exprimitur contusis cacuminibus, priusquam
semina & comæ siccescant: qui sole densatur in
pastillos. Multus ad medendi rationem vsus est
aridi: commodè miscetur collyrijs, quæ leuandi
doloris gratia temperantur: ignes sacros, & vl-
cera quæ serpunt, illitu restinguit. Herba cum
coma trita, & testibus circumlita, libidinū ima-
ginationes in somno compescit, sed genitale re-
soluit: lac puerperarū mammis apposita extin- D
guit: in virginitate māmas coercet, & increscē-
re non patitur. pueris præstat, vt eorū testiculi
cibū non sentientes intabescāt. Efficacissima vis
Creticæ, Megarensi, mox Atticæ, & in Chio &
Cilicia nascenti. *Dioscorides.*

PAPAVER Germ. dicitur Magsaamen. Gall.
Du Pauot. Ital. *Papauero.* Hisp. *La dormidera.* Hu-
ius apud Dioscoridem sex sunt genera. Primum
syluestre, rhœas dictum, omnibus notū. Alterum
candidum, capitibus oblongis, candidis, semine E
albo: hoc etiam notū. Tertium & quartum, ni-
grum, è quibus colligitur opium: semine nigro:
vtrunq; à Dioscoride papauer syluestre etiam di-
citur: & illud notum. Quintum papauer corni-
culatū: sic dictū, quòd caput nō proferat: sed sili-
quam oblongam & rotundam in corniculi mo-
dum, florem luteum, vulgò notum. Sextum pa-
pauer spumeum vocatur: hoc incognitum est.
Quoties papaueris simpliciter & sine adiectione
mentio fit, semper domesticum, hoc est album F
intelligendum est. Nascitur syluestre in campe-
stribus. Colligitur mense Maij. Reliqua genera
in viridarijs & campestrib. gignuntur. * Omniū
(excepto corniculato & spumeo) in commune
natura refrigeratrix. Quare si capita ipsa & folia
decoquantur in aqua, somnum fotu concilia-
bunt. Bibitur decoctum contra vigilias. Calyces
cum polēta triti, & cataplasmatis admisti, igni-
bus sacris, & inflammationibus prosunt. Tun-
duntur quoq; virides, & digeruntur in pastillos,
qui siccati ad vsum reconduntur. Capita quoq;
per se in aqua coquuntur ad dimidias, iterumq;
adiecto melle, dum humor coe[.]t in eclegmatis
lentorem. Id medicamentum in tussi, arteriæ flu-
xionibus, & cœliacorum affectu, doloris leua-
mētum præbet, efficacius tamen redditur, addi-
to hypocistidis succo, & acacia. Papaueris nigri
semen tritum cum vino bibitur, cōtra citam al-
uum, & fœminarū profluuia in peruigilijs fron-
ti, temporibusq; illinitur ex aqua. *Dioscorides, &
Medici Florentini.*

De folijs humidis in primo.

HVMIDA in primo sunt, Buglossum, Intybū,
Malua, Helxine, &c. de quibus supra quære.

De folijs humidis in secundo.

VIOLA purpurea (German. Mertzen violen.
Gall. *Violette de Mars.* Ital. *Viola.* Hisp. *Violeta.*)
folium habet hedera minus, tenuius, ac nigrius,
nec multò dissimile: cauliculus à radice medius
prodit, in quo flosculus suauissimè olens, pur-
pureus. Opacis & asperis nascitur. Colligitur
mense Martio & Aprili. * Refrigerandi naturā
habet. Folia per se, & ex polenta illinuntur aptis-
simè stomacho æstuāti, & oculorum inflamma-
tionibus, sediq; procidenti. *Dioscorides.*

NYMPHAEA seplasiarijs Maurirano nomi-
ne Nenuphar, German. Seeblumen / Wassermahen.
Gall. *Blanc d'eau, ou Iaulne d'eau* appellatur. Eius
genera duo. Primum folijs fabæ Aegyptiæ, mi-
noribus & longioribus, alijs in summa aqua, a-
lijs demersis, pluribus ex radice eadem prodeun-
tibus: flore lilio simili, albo, & in medio crocos
habente, cū defloruerit, vt rotundū malum, aut
papaueris caput, extuberans nigro semine, dēso,
& lato, lenti gustus. Caulis est læuis, niger, mini-
mè crassus, Aegyptiæ fabæ cognatus: radix ni-
gra, scabra clauæ similis, quæ autumno feratur.
* Sicca cū vino pota cœliacis, dysentericisq; au-
xiliatur, & lienē absumit. Radix stomachi ac ve-
sicæ doloribus illinitur: vitiligines ex aqua e-
mēdat: imposita cū pice, alopecijs medetur. ea-
dem contra veneris insomnia bibitur: siquidē ea
prorsus adimit. pota assiduè aliquot diebus, ge-
nitale infirmat. Idem semen potum efficit. Alte-
rū genus nymphææ, cuius flos blephara dicitur,
folijs antè dictæ: radice alba, scabra: flore luteo,
nitente rosæ simili. Huius semen & radix con-
tra fœminarum profluuia efficaciter ex vino ni-
gro bibuntur. Nascitur vtrunq; genus in paludi-
bus, lacubus & aquis stagnantibus. Flores in fine
Maij, & Iunio mense colliguntur. Radices aūt in
Autumno effodiuntur. *Dioscorides.*

SVNT & HVMIDA in secundo, Atriplex, Bli-
tum, Lactuca, Portulaca, &c. de quibus omnibus
vide suprà.

De folijs siccis in primo.

VERBASCVM, seu Tapsum barbatum (Germ.
Wullkraut / Kertzenkraut. Gall. *Bouillon blac, ou bouil-
lon noir.* Ital. *Tasso barbasso.* Hisp. *Verbasco, ò gordo-
bolo.*) differētias summas habet duas: hoc nigrū,
illud album: in quo mas & fœmina intelligitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

Fœminæ igitur folia sunt brassicæ, pilosiora multò, & latiora, candida: caulis albus, cubitalis, aut amplior, subhirsutus: flores albi, aut ex luteo pallescentes: semen nigrum: radix longa, gustu acerba, crassitudine digiti. Nascitur in campestribus. Verbascum qui mas appellatur, oblongius, albis folijs, & angustioribus, tenuiori caule. Sed nigrum prorsus albo simile esset, nisi nigriore, latioreque constaret folio. Syluestre folia refert saluiæ: altas virgas, & lignosas, & circa eas ramulos, quales marrubium: flores luteos, auri æmulos. Sunt & Phlomides duæ, hirsutæ rotundis folijs, humiles. Tertia lychnitis appellatur, ab alijs autem thryallis, folijs ternis aut quaternis, vel paulo pluribus, hirsutis, crassis, pinguibusq;: apta ad lucernarũ lumina.* Radix priorum duarum astringit: quare quod magnitudine ludicrum talum æquet, in alui profluuio conuenienter ex vino datur. Decoctum ruptis, cõuulsis, fractis, antiquæ tussi auxiliatur: dentium dolorem collutione mitigat. Verbascum, cui flos aureus, capillos tingit & quocũq; abijciatur, blattas in se contrahit. Cocta in aqua folia, aduersus tumores & oculorum inflammationes illinuntur: syderatis vlceribus ex vino & melle, cum aceto autem vulneribus medentur: contra scorpionum ictus sunt auxilio. Syluestris folia ambustis igni sunt cataplasmata. Aiunt in folijs eius, quam fœminam dicimus, aridos ficus omnino non putrescere. *Dioscorides.*

SICCA in gradu primo etiam sunt Beta, Brassica, Chamomilla, Fœniculum, Hyacinthus, Malabathrum, Myrtus, &c. de quibus omnibus vide suprà.

De folijs siccis in secundo.

MARINA brassica, officinis Soldanella, Belg. Zeewind/id est cõuoluulus marinus vocatur. spargit per terram graciles viticulos, subrubẽtes cauliculos, circa quos in longioribus pediculis folia hederacea, læuia, splendẽtia, sed lata, & subrotũda. Flores calathi formam similiter referunt, diluto purpureo colore subrubent. semen in rotũdis folliculis nigricat. radix oblonga, tenuis. Saporem herba amarũ ac subsalsum à natali contrahit solo. Nascitur enim in maritimis. Reperitur verò non modò in Italia, aut Gallia, verùm & in Zelandiæ insulis, Flandriæ, ac Hollandiæ littoribus. Aestiuis mensibus floret. Calida aũt & sicca temperie est, & tertio quidẽ excessu, vti amara salsilaginem cũ acredine quadam referẽs, gustabilis eius qualitas ostendit. * Aluum purgat: cruda & aquosa detrahit: hydropicis censetur vtilis: aduersatur tamen ventriculo: torsiones & molestias adfert: plus subinde incommodi, quàm auxilij confert. Testatur hæc quoque Dioscorides: Tota, inquit, herba stomacho incommoda est, acris, aluum maximè soluit cocta in ciboq; sumpta. Coquunt cum ea quidam, ad obtundendam acrimoniã, pingues carnes. Conseruatur per annum. *Dioscorides.*

BVRSA PASTORIS (German. Teschelkraut/ A & Hirtensecket vocant.) planta omnibus vulgò notissima est. Nascitur prope vias, & in parietinis. Iunio & Iulio mensibus legitur. * Ex refrigerantium, exiccantium & adstringentium genere est. Quapropter prodest attrita, & emplastri more imposita, inflammationibus & sacris ignibus. Decoquitur pluuiali aqua cum plantagine, & Armenio luto, bibiturq; eius decoctum ad intestinorum difficultatem, & ad cruentas excreationes. Herbæ succus recentia vul- B nera glutinat, & auribus purulentis infusus medetur. Sistit mensium abundantiam, si eius, & persicariæ decocto insideant mulieres. Estur q; ad idem, & contra deniq; omnes sanguinis fluxiones efficax est, tenui pulticula circumlita, & in oleo frixa. Additur in emplastris, quæ ad capitis vlcera componuntur, & in vnguentis compluribus. *Matthiolus.*

EQVISETVM, officinis cauda equina. Germ. Schaffthew. Gall. *Queue de cheual.* Ital. *Coda di ca-* C *uallo, asprella.* Hisp. *Cola de mula, rabo de mula* nominat: in riguis & scrobib. nascitur. cauliculi, prodeũt inanes, geniculati, in se farcti, rubescentes, leniter scabri: & iũcea circa eos folia, crebra, exilia. In sublime attollitur vicinos arborum caudices scandens, obuolutumq; dependet, comis multis, nigris, vt equorum cauda: radix lignosa, dura. * Vis herbæ, spissare: quare sanguinem naribus erumpentem succus ipse sistit: prodest dysentericis in vino potus: vrinam cit. Sangui- D nolenta vulnera glutinantur, tritis folijs, & illitis. Radix cum sua herba tussim, orthopnœam, ruptaq; adiuuat. Folijs in aqua potis, disflectiones vesicæ & intestinorum, enterocelæq; in vnum coalescere, cogique feruntur. Alterum equisetum caulis est rectus, cubito maior, inanis: comis per interualla breuioribus, candidioribus, & mollioribus. Id cum aceto tritum, vulneribus remedio est, eademque fungitur facultate. Vtrunque æstate suis in locis copiosè pro- E uenit. *Dioscorides.*

GINGIDIVM (Germ. Kerbelkraut. Gall. *Du cerfueil.*) in Syria & Cilicia plurimum nascitur. Apud nos hodie passim in hortis colitur. Herbula est syluestri pastinacæ similis, tenuior, & amarior: radice parua, candicante, subamara. Maio mense floret, & subinde semen profert. * Olus hoc crudum, coctum conditúmue estur, magna stomachi vtilitate: vrinam cit. Decoctum ex vino potum vesicæ prodest. *Dioscorides.*

VIRGA PASTORALIS, seu Dipsacus, Ger- F man. Kartendistel/Weberkarten Gall. *Chardon à carder, Verge à Berger, ou Chardon à Faulon* nominatur) aculeatarum generis est. Caulem habet altum, spinis horridum: folijs lactucæ, spinosis, binis, genicula singula complectentibus, prælongis, ceu quasdam bullas intus & extrà aculeatas, in dorsi medio habentibus, concauo alarum sinu, in quo imber aut ros asseruetur: vnde dipsaci, quasi sitientis, nomen traxit. In cacumine caulis, singula surculis capitula insunt, oblonga, echinata spinis: quæ arefacta, candida spectatur, disflectaq;

dissectaq; medulla tenus, vermiculos ostendunt. * Sana trimas sedis, fistulasq;, si tusa & decocta in vino radix, vsque dum sit crassitudo ceræ, immittatur. Medicamentum ærea pyxide recondendum. Aiunt formicationibus, verrucisq; pensilibus remedio esse. Vermiculi capitulorum in folliculo alligati collo, aut brachio appẽsi, produntur quartanis febribus remedio esse. Dipsaci spinæ radix secundo ordine exiccatoria est, habetq; nõnihil abstersorium. Nascitur in campestribus, in agrorum & scrobiũ aggeribus, in vijs iuxta sepes. Colligitur tempore autumni. *Dioscorides, & Galenus.*

SICCANT quoque in secundo Arthemisia, Anethum viride, Cassutha, Intybum, Plantago, Mẽtha, Menthastrũ, Spica nardi, Verbenaca, &c. de quibus vide suprà.

De foliis siccis in tertio.

FILIX (Germ. Farnkraut/Waldtfarr. Gall. *Feuchiere.* Ital. *Filice, felce.* Hisp. *Helecho* dicitur) mas, folijs sine caule, sine fructu, sine flore, ex vno pediculo cubitali longitudine exeũtibus, multifidis, & lateribus pinnatis, subgraui odore: radice per summa cespitũ, nigra, oblonga, filices multas fundẽte, subastringẽte gustu. * Radix latas tineas excutit, sumpta drachmis quatuor ex aqua mulsa: meliꝰ, si cũ scãmonię aut veratri nigri totidem obolis detur: sed qui sumũt, allia prægustare debẽt. laborãtes lienis incremento recreat. Radix & potu, & illitu cum axungia, vulneribus sagitta harũdinea factis, est auxilio. cuius rei ꝓbatio talis fertur. Peribit filix, quam per ambitũ sata copiosior harundo coronet: & cõtrà, euanescẽs abibit harũdo, quam obsepiens multa filix in orbẽ cinxerit. Filix fœmina folijs est filicis, surculosis, altioribusq;, & quæ non singulari, vt illa, pediculo fulciantur: radicibus longis, pluribus, obliquis, quæ ex nigro in luteum flauescũt: aliquæ etiamnum rubræ inueniuntur. Pellunt lata interaneorum animalia, cum melle, eclegmate sumpto: potę cum vino drachmis tribus teretes tineas eijciunt. Datæ fœminis sterilitatem faciunt: & prægnantibus abortum, si supergrediantur. Farina humidis vlceribus, & cicatrici repugnantibus inspergitur: iumentorum ceruicibus medetur. Folia recentia in oleribus cocta manduntur, vt ventrem emolliant. Nascuntur vbique, sed maximè frigido solo, vt in montibus, syluis & saxosis. Effodi debent radices Vergilijs occidentibus, hoc est Autumno. Siccari autem eas sole oportet. Conseruantur per annum. *Dioscorides.*

MILLEFOLIVM, Stratiotes, Myriophyllon, Germ. Garben/Schaffgarben/Schaffripp/Tausentblat. Gall. *Mille fueille, ou Cumin, ou Aneth sauuage* nominatur: caulis est tener, singularis, vnica nixus radice: plurimis folijs, læuibus, fœniculo similibus, vnde nomen accepit. Caulis flauescit, varius, ac veluti ex industria delineatus. * Vulnera recentia ab inflammatione vindicat, si vel viride, vel siccum ex aceto oblinatur: præcipita-

A tis in potu cum aqua & sale datur. Nascitur in palustribus & agris asperis. Per integram floret æstatem, quo tempore etiam colligitur. Conseruatur autem per annum. *Dioscorides.*

QVINQVEFOLIVM, Græcis Pentaphyllon, Germ. Fünfffinger kraut. Gall. *Quinte fueille* vocatur: ramulos fert festucarum similitudine, tenues, dodrantales, in quibus semen: folia menthæ, quina singulis pediculis, raro plura, in ambitu serrata: florem ex candido pallescentem, auri

B æmulum, Subrubram habet radicem, oblongam, veratro nigro crassiorem. Plurimis pollet remedijs. * Ius radicis decoctæ ad tertias, si in ore contineatur, dentium dolores sedat: putrida oris vlcera, collutione sistit: arteriæ scabritias, gargarizatu læuigat: contra alui profluuia & dysenterias auxiliatur: item articulorum, coxendicumque cruciatibus potum. Cocta in aceto, & illita, serpentia vlcera cohibet: strumas, tumores, duritias, abscessus, & collectiones discutit: i-

C gnes sacros, reduuias, condylomata, psorasque sanat. Teneræ radicis succus, contra iecinoris, pulmonumque vitia prodest: item aduersum venena. Cum hydromelite autem, vel diluto vino, & piperis exiguo, bibuntur folia contra febrium circuitus: in quartana quidem, quaternûm ramulorum folia: in tertiana verò, ternûm: in quotidiana, vnius. Ea quoq; folia tricenis pota diebus, comitialibus prosunt. Foliorum succus tribus cyathis aliquot diebus potus,

D celerrimè regio morbo medetur. Illita cum melle & sale, tam vulneribus, quàm fistulis remedio sunt: enterocelicis auxilium pręstant. Quinquefolium sanguinis profluuia & potu, & illitu sistit. Ad expiationes, castimonias, & incantamenta inciditur. Nascitur in riguis & aquarijs ductibus. Floret Maio & Iulio mensibus potissimum, quo tempore etiã carpitur. Conseruatur autem per annum. *Dioscorides.*

Quinquefolium vulgaris est notitiæ: neq; frau

E dem admittit: nisi quòd fortasse aliquis peculiariter Tormentillam vsurpare pro eo velit, existimans verum esse quinquefolium: cum dubium non sit, vsitatum illud esse legitimum. Eligitur collectum in montibus aut collibus, & in vsu est radix eius in vmbra siccata, quanquam & folia quoq; vtilia sint.

POLLI duo genera. Montanum, cui teuthrio nomen est, & cuius est vsus. tenuis frutex est, candidus, dodrantalis, semine refertus: capitulo in cacumine quandam corymborum speciem præ se ferente, paruo, cano hominis capillo simili,

F grauiter olente, non sine quadam suauitate. Alterum fruticosius, non vsqueadeò valens odore, & viribus infirmius. * Potum feruefacti ius auxiliatur serpentium ictibus, hydropicis, morbo regio: & lienosis ex aceto: stomachum malè habet, caput doloribus afficit: aluum & menses ciet. substratum suffitúmue serpentes abigit: illitum vulnera conglutinat. Amarum est gustãtibus, & modicè acre. Itaq; viscera omnia obstructione liberat, vrinamque ciet. Vtrunque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

polij genus, in plurib. Italiæ locis prouenit. Colligitur mense Iunio. Conseruatur autem per annum. *Diosc. & Galenus.*

Polium montanũ quoq; ab omnibus cognoscitur; in vsu sunt cymæ cum frondibus, quando seminibus refertæ sunt vnà cum florib. commistis. Neq; adulterari potest: de montibus tamen siccis, & petrosis, & regione pariter sicca & calida est colligendum. Amaro & acri sapore, & odore valido debet esse præditum.

TRIFOLIVM, quod Græci oxytriphyllon, aut asphaltion appellant, quòd bitumen redoleat, Germanis Siben gezeit/wolriechender klee/multas habet virgas tenues, cubitum aut amplius longas: folia magna, acuminata, terna singulis germinationibus exeuntia, quibus recenter enatis rutæ odor inest: vbi autem adoleuerunt, bitumen olent: florem edit purpureum, semen latum, hirsutum, ex altera extremitate exertum corniculi modo: radix longa, tenuis, dura. Copiosè nascitur circa Elbam & Petram sanctam Hetruriæ. Vsus huius esse debet, non trifolij pratensis, quod à vero trifolio maximè differt, à Græcis descripto. * Semen & folia in aqua pota pleuriticis, vrinæ difficultati, comitiali bus, & ijs qui aquæ inter cutem principia sentiunt, fœminis quoq; vuluæ vitijs opportunis auxiliantur: menses ciunt: ternæ drachmæ è semine dari debent, è folijs verò quaternæ. Contra serpentium ictus trita folia, & ex aceto mulso pota, præsidio sunt. Tradunt aliqui, totius fruticis, radicis, foliorumque decoctum fotu dolores eorum finire, quos serpentes percusserint. qua autem aqua sanatus quis fuerit, si ea quispiam alius foueatur, qui vlcus habuerit, perinde afficitur, vt à serpente demorsus. Quidam terna folia aut semina, in tertianis, cum vino potui dedere: & in quartanis quaterna, vt quæ febrium circuitus discuterent. Radix antidotis inseritur. *Diosc. & Medici Florentini.*

SICCANT quoq; ordine tertio, Abrotanum vstum, Anethum vstum, Apium, Asarum, Ammi, Absinthium, Calamintha, Chamædrys, Hyssopum, Iuniperus, Maiorana, Marrubium, Origanum, Peucedanum, Petroselinum, Ptarmica, Rhus obsoniorum, Ruta, Sabina, Salix, Sysimbrium, &c. de quibus omnibus vide suprà.

De folijs siccis in quarto.

VOCANT etiamnum SYLVESTREM RVTAM, quod in Cappadocia, & Galatia Asiæ finitima moly dicitur. Frutex est, qui ab vna radice multos emittit cauliculos: folijs multò quàm alterius rutæ longioribus, teneribusq;, odore graui: flore candido: capitulis in cacumine paulo maioribus, quàm satiuæ rutæ, quæ tribus maximè partibus constant: in quibus triangulum semen, subrufum, gustu amarum recluditur. cuius est vsus. Semen autumno maturescit. * quod cum melle, vino, croco, & fœniculi succo, ac gallinaceo felle, teritur contra retusam oculorum aciem. Sunt, qui eam harmalam vocent, Syri

A besahan: qui Cappadociã incolunt, moly, quoniam quandam cum moly seruet similitudinẽ: radice nigra, flore candido. In collibus, & læto solo prouenit. *Dioscorides.*

SICCANT quoq; in quarto, Allium, Nasturtium, Sinapi, &c.

De folijs astringentibus.

CVPRESSVS Germ. Cypreß. Gall. *Cypres.* Ital. *Cipresso.* Hispan. *El cypres* dicitur. Huius genera
B duo: mas scilicet, & fœmina: hæc meta in fastigium conuoluta: ille verò ramos in latus spargens. Harum patria, ac proprium natale solum Creta insula est. In Idæis etiam montibus, qui ad Troadem spectant, cupressus numerosa sponte prosilit: alibi non nisi tempore, & perquàm diligenti cultura proueniens, & cultorem magnopere fastidiens. Mira est cupressi fœcũditas: etenim trifera est. Colliguntur eius coni mensibus Ianuario, Maio & Septembri. Semen ijs in-
C nascitur, granis adeò pusillis ac minimis, vt atomis comparari possit. Tradiderunt veteres, cupressum Diti sacram: & ideo funebri signo eius ramos ante domos ponere solebant, vbi aliquis defunctus iaceret. * Cupressus refrigerat & astringit. Cuius folia ex passo, & exiguo myrrhæ pota, vesicæ rheumatismis, & vrinæ difficultati auxiliantur. Pilulæ autem ex vino tusæ in dysenteria, alui fluxione, tussi, & orthopnœa, aut si reijciatur sanguis, conuenientissimè bibuntur. Ea-
D rum decoctũ eosdem præbet effectus: tusæ cum fico duritias emolliũt, nariumq; polypo medentur: in aceto coctæ & cum lupinis detritæ scabros vngues eijciunt: hernias intestinorũ prolapsu erumpentes illitu reprimunt. Folia eadem præstant. Pilulæ cum arboris coma suffitæ, culices abigere existimantur. Folia trita, & imposita, vulnera conglutinant, sanguinem supprimunt: trita ex aceto capillum tingunt: illinun-
E tur per se, aut cum polenta ignibus sacris, vlceribus quæ serpũt, carbunculis & oculorũ inflammationib. admota cum cerato stomachum corroborant. *Dioscor. & Matthiolus.*

EBVLVS (Germ. Attich. Gall. *Hyebles.* Ital. *Ebulo.* Hisp. *Tezgo yerua nota.*) longè humilius est sambuco, magisq; herbaceo generi assignandũ: caule quadrangulo, geniculato: folijs amygdalæ, ex interuallo longioribus, geniculatim expansis, pinnatisq;, graueolentibus, in ambitu ser-
F ratis: muscario sambuci, flore & acino eiusdem: radice nititur longa, crassitudine digitali. * Vis & vsus exiccans, aluo detrahens aquam, stomacho inutilis. Folia olerum more coquuntur, ad pituitam, bilemque detrahendam. Caules teneri in patinis cocti, eadem efficiunt. Radix in vino decocta, & in cibis data, hydropicos adiuuat: prodest viperarum morsibus, eodem pota modo. vuluas emollit insidentium decocto: patefacit eorum spiracula, & vitia corrigit. Acini in vino poti, eodem funguntur munere: denigrãt capillos illiti. Folia, si prætenera ac mollia ex polenta illinantur, inflãmationẽ miti-

gant:

gant: ambustis, & canũ morsibus illitu prosunt: vlcera quę dehiscunt in fistulam, agglutinant. ijs qui podagra tentantur, cum seuo taurino aut hircino prosunt illita folia. Nascitur in opacis, asperis & campestribus. Colligitur mense Iunio & Iulio, in Augusto verò baccas suas profert. Conseruatur per annum. *Dioscorides.*

CISTHVS, quem aliqui citharon, aut cissaron, Itali verò *Cisto*. Gal. *Ciste*. Hisp. *Cergacos* vocant, ramosus frutex est, sed improcerus, foliosus: rotundis folijs, acerbis, hirsutis. flos masculo vt mali punicæ, fœminæ albet. Nascitur in saxosis, asperis, & præsertim in monte Apennino Hetruriæ. Conseruatur per annum. * Vis astringens: vnde flores in vino austero bis in die poti, prosunt dysentericis, & nomas per se illiti cohibent: vetustati vlcerum, & igni ambustis cum cerato medentur. Hypocisthis ihobethron, aut Cytinus à nonnullis cognominata, iuxta cisthi radices nascitur, floris punici similitudine. Quædam rufa, altera herbacea, tertia candida. Præfertur subrufa. Liquatur acaciæ modo. Aliqui tamen exiccāt, fractamq; macerāt, & incoquũt, reliquaq; vt in lycio prosequuntur. Animaduertẽdum est, ne hypocisthidis loco, colligatur planta aliquantulum ei similis, quę vulgò cauda leonis vocatur: est enim orobanche Dioscoridis. Vires acaciæ habet, verùm aliquantum magis siccat, & astringit. * Prodest dysentericis, cœliacis, sanguinem excreantibus: fœminarum profluuio & pota, & indita. *Dioscorides.*

HIERACIVM (Germ. Habichtkraut. Gall. *Cichoree iaulne.*) magnum caulem emittit, asperum, subrubrum, spinosum, cauum: folia ex interuallis rariusculè diuisa, similia soncho per ambitũ: luteos flores, in oblongis capitulis. * Vim refrigerandi habet, & modicè substringendi: vnde illitum, stomacho æstuanti, inflammationibusque prodest. Succus erosionem stomachi sorbitione mitigat. Herba cum radice illita, vibratis à scorpione ictibus auxiliatur. Hieracium paruum, folia ex interuallis habet, diuisa in ambitu: cauliculos teneros, virentes: in quibus lutei flores, orbem circinantes, emicant. Vim suam ad eadem, ad quæ superior, impendit. Vtrunque vbique nascitur. Floret Iulio & Augusto mensibus. *Dioscorides.*

LYSIMACHIA, quam aliqui Lytron appellant, caules emittit cubitales, altioresue, fruticosos, tenues: prodeuntibus geniculatim folijs, tenuibus, salicis figura, gustu astringentibus: flore rufo, aut aureo. Gignitur in aquosis & palustribus. * Foliorum succus adstringente sua vi, sanguinis reiectionem supprimit: dysentericis potui datur, aut infunditur: mensium abundantiam sistit, in pesso. sanguinis profluuio subuenit, si nares ea herba obturentur: vulnerũ cruorem cohibet. Acerrimum nidorem suffita reddit: qua de causa serpentes fugat, & muscas interficit. *Dioscorides.*

QVERCVS, German. Eychbaum. Gal. *Chesne.* Ital. *Quercia, Rouere.* Hisp. *Enzina arbol* dicitur: omnis adstrictoriam vim habet, præsertim liber, qui cortici & ligno intercedit: quinetiam tunica putamini glandis subiecta. Decoctum ex ijs datur dysentericis, cœliacis, sanguinem excreantibus. Trita in pesso fœminis fluxione vuluæ laborantibus subijcitur. Glandes eosdem effectus exhibent: vrinam ciunt: capitis dolorem, & flatus in cibum sumptæ pariunt: resistunt esitatæ venenatorum ictibus. Decoctum earum, & corticis cũ lacte vaccino potũ, prodest contra toxica. Intritæ crudæ inflammationes illitu leniũt: ad duritias, quas cacoethe vocant, & malefica vlcera cũ salsa axũgia conueniũt. Ilgneæ glandes viribus quernas antecellunt. Fagus & Ilex quercus generi assignantur, & consimile munus obeunt. Iligneæ radicis cortex cũ aqua coctus, dum mollit⁹ intabescat, & tota nocte illitus, denigrat capillos, prius cimolia terra purgatos. Folia omnium tusa & trita tumoribus prosunt, & imbecillas membrorũ partes corroborant. *Dioscorides.*

ASPERVLA ODORATA, quibusdam Cordialis & Stellaria: German. Hertzfreud/Waldmeister/Leberkraut/ id est, Iecoraria siue Hepatica dicitur: Rubiæ & Aparinæ hæc similis est, sed humilior ac odoratior. cauliculi eius breues, & pede vix altiores. folia è singulis geniculis sena septenáue stellatim radiata, aliquantulum scabra, sed non perinde tamen, vt Aparines, flores albidi. semen paruum, rotũdum. radix tenuis, serpẽs, & stirpem ipsam facilè multiplicans. Tota herba gratum suauemq; expirat odorem, præsertim in atrijs cœnaculisq; pedibus attrita. Apud Germanos in syluis, locis opacis, pingui solo gignitur. Apud Belgas hortensis. Iunio ac serius floret. * Facultatem Gallio aliquatenus similem habet, sed tamen imbecillior. Fertur in vinum cōiecta hilaritatem efficere, cordi ac iecori prodesse. *Dodonæus.*

ASTRINGVNT quoq; absinthium, Amomum, Agnus castus, Bursa pastoris, Brassica cocta, Equisetum, Hedera, Helxine, Intybum, Lauri folia, Melilotum, Myrthus, Mentha, Oxalis, Polygonum, Pentaphyllum, Psyllium, Plantago, Portulaca, Ruta, Rhu obsoniorum, Semperuiuum, Salix, Verbascum, Vitex, Vitis, &c. de quibus singulis vide in superioribus, suis locis.

De folijs aperientibus.

CYCLAMINVS vulgò panis porcinus dicitur, Italis *Pan porcino.* Hispanis nõnullis *Mazam de porco*, Germ. Schweinbrot/Erdapffel/Belgis Verckensbrot/Sueghenbrot/ Gall. *Pain de pourceau*: folia habet hederæ, purpurea, varia, in quibus suprà infraque albicant maculæ: caule nudo, quaternos digitos æquante: floribus in eo purpureis, rosarum effigie: radice nigra, & aliquantũ lata, vt rapum videri possit. * Quæ cum hydromelite pota, pituitam, aquāq; detrahit: menses potu, appositúue ciet. Tradunt, si prægnans radicem transgrediatur, abortum fieri. Partum appensa accelerat: contra venena, præsertim leporis marini ex vino bibitur: illita contra serpentiũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.334

ictus remedio eſt: immiſta vino, inebriat: regium morbum diſcutit, tribus drachmis pota, cum paſſo, aut diluto mulſo. Sed oportet eum qui ebibit, multis veſtibus contectum loco calido, & à perfrictionibus tuto, recumbere, quò faciliùs exudet: eiecti autem ſudores fellei colore inueniuntur. Succus eius ad purgandum caput, naribus infunditur: ad deijcienda quoque alui excrementa, in vellere ſedi ſubijcitur: illito vmbilico, & imo ventre coxarum tenus, aluum emollit, & abortum facit: ſuffuſionibus, & retuſæ oculorum aciei, oblitus cum melle ſuccus prodeſt. medicamentis abortum inferentibus admiſcetur. Succus cum aceto illitus, prociduam ſedem reſtituit. Exprimitur tuſa radice ſuccus, & ad mellis craſſitudinem decoquitur. Radix cutem purgat, eruptiones papularum reprimit: vulneribus ex aceto per ſe, aut cum melle medetur, lienem abſumit: vitia cutis in facie, & alopecias emẽdat. Eius decocto luxata, podagras, & capitis vlcuſcula, pernionesq; fouere congruum eſt: ipſaq; in oleo vetere feruefacta, illito oleo vlcera ad cicatricem perducit. Cauata radix oleo expletur, & cinere feruenti imponitur, adiecto interdum Tyrrhenicæ ceræ momẽto, vt ſtrigmenti craſſitudinem vnguentũ contrahat, cum primis vtile pernionibus. Radix, ſcyllæ modo, conciſa reponitur. Narrant, ad amatoria aſſumi contuſam, & in paſtillos diuiſam. Naſcitur paſſim in ſyluis & vmbroſis. Colligitur menſe Octobris. Conſeruatur per annum. *Dioſcorides.*

Dvlcamara vitis modo lignoſa promit ſarmenta, & ab ijs ramulos complures, quibus ſcandendo vicinis ſepibus fruticibusq; innititur. cortex nouellorum ramulorum viret, ſed vetuſtiorum ipſorumq; caudicũ aſperior cineritio ſubcandicat colore, extrinſecus quidem: nam interiùs pulchrè etiam viret. lignum fragile, medullam fungoſam habet. folijs veſtitur oblongis, læuibus, mucronatis, ſmilaceis minoribus, circa pediculum appendices vtrinque paruas ferentibus. Floſculi in muſcarijs exigui, haud magni, ex quinque foliolis anguſtis, colore quandoque albidi, Geſnero teſte: in Belgio vtplurimum in cœruleo purpurei, in quorum medio luteus prominet apex.: baccæ oblongioris formæ, molles, lenti, & ingrati guſtus, eleganti corallij colore rubent: radix modica multis fibris committitur. Aquoſa & rigua amat, circa ſcrobes, & foſſas frequenter reperitur. Folia Vere erumpunt: flores Iulio exeunt: Auguſto baccæ ſiue acini maturi. Poſterior ætas Amaram dulcem, Amaro dulcem, & Dulcamaram, & Græci γλυκύπικρον, ἢ γλυκυπικρίδα nominant, Germ. je lenger je lieber/Hynstraut. Belgæ *Alfrance*. Sunt, qui Vitem ſylueſtrẽ Dioſcoridis eſſe exiſtiment: alij Solani ſpeciem faciunt, Solanum lignoſum, aut fruticoſum cognominantes. Sed vitem quidem ſylueſtrem ſuo loco oſtendimus eſſe Tamum: Solano autem ſimile nihil habet. Falluntur idcirco maximè, qui Solanum rubrum, aut

A Solanum fruticoſum appellant: ãc eius baccis loco acinorum Solani vnguentorũ nonnullorum refrigerantium compoſitionibus admiſcent. Eſt enim fructus huius nequaquam frigidus vt Solani, ſed calidus, vt mox dicetur. Plus ſimilitudinis cum Cyclamino altera habet. folium reſpondet, caules licet non manifeſtè articulati, non tamen abſq; geniculorum ſpecie, in flore alicubi candido, & fructu acinaceo corymborum hederæ modo dependente nihil deſideratur, ne-
B que in ipſis ſimiliter radicib. verè ἀχρήστοις. Nam præter quòd tenues, nullam quoque vtilitatem conferũt. Deſcribitur Cyclaminus altera à Dioſcoride, his verbis: Folia habet hederæ ſimilia, ſed minora: caules craſſos, γονατώδεις, id eſt geniculatos, vicinis ſe arboribus ἑλικοειδῶς, id eſt, modo capreolorum vitis, circumligantes: flores candidi, odorati: fructus vt acini vuæ, ſimilis hederæ, mollis, ſapore leuiter acris, & viſcoſus: radix inutilis. Dicitur autem
C Cyclaminus altera, Dioſcor. teſte κισσόφυλλον & κισσάνθεμον, conuenit vtraq; appellatio Dulcamaræ. nam folijs, floribus & fructibus hederam æmulatur. * Cæterum facultate, & folijs & fructu calida reſiccans, abſtergens, & digerens eſt. Fertur foliorum decoctum iecinoris fellisq; obſtructiones reſerare, & aduerſus regium morbum vtiliter bibi. Ruptis verò, & ex alto præcipitatis, aut cæſis etiam ſuccus vtilis habetur. Creditur ſiquidem concretum alicubi in viſceribus
D ſanguinem diſſoluere, & partium læſarum ſanitatem procurare. Hieronymus Tragus è ligno minutim conciſo vini decoctum conficere docet, quod ictericos, & per vrinam, & per inferiorem ventrem clementer purgare refert. Haud diſſimiles iſtis Dioſcorides quoque Cyclamino alteri facultates adſcribit. Fructus, inquit, drachmæ vnius pondere potus, cum vini albi cyathis duobus, ad dies quadraginta, ſplenem liquat, ita vt per vrinã, & aluum abſumatur. Bibitur ad
E orthopnœã: reliquias à partu purgat. *Dodonæus.*

Aperivnt quoque Cepa & Allium, &c. de quibus vide ſuprà.

De folijs emollientibus.

Emollivnt Atriplex, Althæa, Cupreſſus, Laurus, Malua, Pſyllium, &c. de quibus vide ſuprà.

De folijs indurantibus.

F Lens paluſtris (German. Wasserlinsen.) inuenitur in aqua non fluente, muſcus lenticulæ ſimilis, refrigeratoriæ naturæ.* Propter quod conuenienter collectionibus, igni ſacro, & podagris illinitur per ſe, & cum polenta: glutinat & procidentia puerorum interanea. *Dioſcorides.*

Indvrant quoq; Portulaca, Pſyllium, Sẽperuiuum, Solanum, &c. de quibus vide ſuprà.

De folijs extenuantibus.

Extenvant Artemiſia, Chamomilla, Hyſſopum, Iuniperus, Pulegium, Stœchas, &c. de quibus vide ſuprà.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

De folijs discutientibus.

DISCVTIVNT Abrotanum, Althea, Anethũ,
Adianthum, Atriplex, Brassica, Chamomilla, Li
lij folia, Malua, Mentha, Melilotum, Origanum,
Ruta, Stœchas, Sampsuchum, &c. de quibus vi-
de suprà suo loco.

De folijs extrahentibus.

ANAGALLIS officinis Morsus gallinæ, Ger.
Gauchheil. Gall. *Mauron*. Ital. *Anagallo*. Hisp. *Mu-
ruges*, dicitur. Eius duo sunt genera, quæ tantùm
flore distant. nam quæ cœruleo flore est, fœmi-
na dicitur: mas, quæ phœniceo. Frutices sunt
parui, in terra iacentes: folijs in quadrangulo cau
le pusillis, subrotundis, ad helxinæ folia acceden
tibus: semine rotundo. herba vulgatissima, ita vt
pedibus in aruis vineisque vbique calcetur: in v-
liginosis tamen lætior. Per æstatem vtriusque
prouẽtus maximus est, potissimùm autem men-
se Augusto. Florent autem à Maio mense vsque
in Autumnum. * Vtraque vim habet mitigan-
di, inflammationem arcet, adactos corpori acu-
leos extrahit, nomas cohibet. Succus earum gar-
garizatus, capitis pituitam purgat: & naribus in-
fusus, dolorem dentium lenit, si in aduersam na-
rem inijciatur: argema cum melle Attico emen-
dat: retusæ oculorum aciei auxiliatur: contra vi-
perarum morsus, iecinoris, & renum vitia, si ex
vino bibatur, prodest. Tradunt eam, quæ cœru-
leum edit florem, prociduam sedem reprimere:
quæ verò phœniceum, illitu euocare. *Dioscor.*

EXTRAHVNT quoq; Aristolochia, Dictam-
nus, Porrum, Thapsia, Cyclaminus, &c. de qui-
bus singulis vide suprà suo loco.

De folijs suppurantibus.

SMYRNIVM caulem habet apij, & stolones
multos: folia lãtiora, suppinguia, ad terram in-
fracta, robusta, odore medicato, cum quadam a-
crimonia iucunda, colore in luteum languescen
te: capitibus caulium orbiculatis, vt anethi: semi
ne brassicæ, rotundo, nigro, acri myrrhæ sapore,
ita vt alterum alterius loco cedat. * Radix quoq;
odorata, gustu acri, fauces mordet, succosa, mol-
lis. Cortex eius foris niger, intus viridis, aut sub-
albidus. Nascitur in saxosis, & collibus, atq; squa
lidis, & limitibus terrenis, & hortis. Colligitur
mense Iunio, vel Iulio. Cõseruatur per annum.
Vis radicis, herbæ & seminis, excalfacere. Folijs
muria maceratis ad obsonia vtuntur: aluum si-
stunt. Radicem contra serpentium ictus bibere
conuenit: tusses, & orthopnœas mitigat: vrinæ
difficultati medetur. Illita recentes tumores, col
lectiones, duritiasque discutit: vulnera ad cica-
tricem perducit, partus abortu vitiat, si feruefa-
cta subijciatur: tumores suppurat. Semen lienis,
renum & vesicæ vitijs prodest: menses & secun-
das pellit. commodè datur ischiadicis in vino:
inflationes stomachi lenit: sudores ciet, & ru-
ctus. Peculiariter datur hydropicis in potu, & cõ-
tra febrium circuitus. *Dioscor.*

SVPPVRANT quoque Althea, Amomum,
&c. de quibus vide suprà.

A

De folijs abstergentibus.

LICHEN, qui saxis est familiaris, aliquibus
Bryon, Germanis *Stein, oder Brunnen leberkraut*
appellatur: asperginosis petris adhæret, vt mu-
scus. Iulio mense ea qua picta est forma decerpi-
tur. * Is illitus sanguinis profluuia sistit, inflam-
mationes arcet, impetigini medetur. Iuuat re-
gio morbo correptos, cum melle illitus: oris &
linguæ defluxiones inhibet. Abstergentem, ac
B modicè refrigerantem facultatem habet, vtram-
que verò resiccantem. *Dioscor. & Galenus.*

ABSTERGVNT quoque Anagallis, Abrota-
num, Asparagus, Asplenos, Atriplex, Absinthiũ,
Beta, Chamæpitys, Cassutha, Marrubium, Pa-
rietaria, Salicis folia, &c. de quibus singulis vide
suprà suo loco.

De folijs glutinantibus & cicatricem ducentibus.

FRAGARIA (Germ. Erdbeerkraut. Gall. *Fraises,*
C *ou herbe portant fraises.*) planta nemini ferè non
cognita. In syluis, dumetis, & in opacis monti-
bus, ac secus vias sponte nascitur. In hortis inter-
dum colitur. Floret vere & tota æstate. Fructus
tamen eius fugax, rarò nisi æstatis initio inueni-
ri potest. * Refrigerat ordine primo, siccatq; se-
cundo. Folia & radix vulnera & vlcera sanant:
muliebres fluxus, & dysenterias cohibent, vri-
nam cient, & lieni conferunt. Herbæ & radi-
cum decoctum potum, auxiliatur iecinoris in-
D flammationibus, mundatque renes, & vesicam.
Idem ore contentum, collutionisque modo a-
gitatum, gingiuas roborat, dentes commotos fir
mat, & destillationes sistit. At fraga præter id
quôd gustui æstate in cibis arrideant, biliosis, æ-
stuantibusque ventriculis prosunt, siticulosis-
que sitim sedant. Vinum quod ex ijs elicitur, vl-
cusculis, quæ in facie à caliditate proueniunt, mi
rificè medetur: itemque varos, & oculorum nu-
beculas calidasque defluxiones impositum tol-
E lit. *Matthiolus.*

ISATIS seu Glastum (Germ. Weydt. Gall. *du
Guesde, ou pastel.* Ital. *Guado.* Hispan. *Pastel.*) sa-
tiuum, quo infectores lanarum vtuntur, folium
habet plantagini simile. verùm pinguius, nigri-
usque: cuius caulis duûm cubitorum altitudi-
nem excedit. Copiosè in Germania prouenit.
* Illita folia tumores omnes discutiunt, cruenta
vulnera glutinant, sanguinis profluuia sistunt: i-
gnem sacrum, phagedænas, putrescentia vlcera,
F & quæ serpunt, sanant. Syluestre glastum satiuo
simile est. Folia fert maiora, lactucaceis proxi-
ma: caules tenuiores, multifidos, quadantenus
rubentes, in quorum cacumine folliculi multi
dependent, quandam linguarum effigiem refe-
rentes, in quib. semen: flore tenui, luteo. In qui-
busdam Germaniæ locis nascitur. Eadem, quæ
& suprà dicta, præstat: potu & illitu lienosis au-
xiliatur. Maio ac Iunio mense florent, ac subinde
semen proferunt. *Dioscor.*

SANICVLA (Germ. Sanickel. Gall. *Sanicle* di-
citur.) exit folijs pentaphylli maioribus: radice

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

candida, tam miro naturæ ipsius artificio nodulis ac lacinijs quibusdam elaborata, vt non parum admirentur, qui tantum naturæ opus diligenter intuentur. * His vtuntur in potionibus ad enterocelas, & ad interna vulnera, præsertim ad ea quæ in thoracis cauitatem penetrauerint. Plura insuper saniculæ ostendunt genera, quorum vnum folium fert plantaginis magnitudine sed crassiora, veluti fabariæ vulgò vocatæ, lacinijs circùm magno artificio factis à natura, colore in album flauescente. Hoc cæteris præferunt ad enterocelas, & thoracis vulnera, si quotidie in potu sumatur: quin & ad alia vulnera, tam intus sumptum, quàm exterius illitum. Nascitur in campestribus, syluis, montibus. Carpenda cum suis capitulis Maio, & Iunio mensibus, &c. *Matthiolus.*

TORMENTILLA Germ. Tormentil. Gall. *Tormentille* dicitur: folio pentaphylli minore, septenis incisuris diuiso: radice breui, nodosa, compacta, rubeo colore, sapore adstringenti: cauliculis tenuibus, subrubentibus: flore melino, adeò vt in pentaphylli genere sit reponenda. Sunt, qui à septenis foliorum diuisuris Heptaphyllon hãc vocent. Nascitur in syluis ac locis montosis. Serò ac cum iam vites florent, herba hæc apparere incipit. * Herbarij compertum habent, hanc ijsdem pollere facultatibus, quibus Bistorta prædita est. Quamobrem vtraeque vrinæ incontinentiam supprimunt: sistunt menses, si in earum decocto ad vmbilicum vsque consederint fœminæ. Idem præstant, (de radicibus tamen intellige) si tritæ, & ex melle atque spica subactæ ventri ac pubi illinantur. Sanguinem è vulneribus manantem cohibent superasperso earum puluere. Qui item potus biliosas coercet vomitiones, si ouorum albo exceptus super fictili tegula inassetur, mox comedatur. Aqua quæ ex his duplici organo elicitur, siue è radicibus decoctum, venenis omnibus remedio est. Ex quo tantum apud nonnullos tormentillæ inualuit vsus vt ex eius radicibus etiam medicamenta componant aduersus pestilentiam. Vtræque dysentericos sanant, & vulnera glutinant, præsertim quæ in intestinis & visceribus fuerint illata, non modò ipsis vulneribus illitæ, sed & in potionibus haustæ. Rebellia, contumaciaque vlcera curant, & ea sistunt, quæ serpendo corpora erodunt. *Matthiolus.*

HERNIARIA, herbula est in sabulosis nascẽs: ramulos multos in terram spargit, folijs minimis, & rotundulis, alis follicatis ex viridi flauescentibus, per ramulos sparsis, astringente gustu, ex qua succus expressus subinde affuso vino albo, certissimum & aliquoties probatum remedium contra descensum intestini. Nam nouem diebus ita percurat, vt pòstea non redeat malum. Facilius inuentu Autumno. *Hollerius.*

NICOTIANA, Gallis, Hispanis *Tabaco*. Brasilianis *Petum*, antiquitùs in vsu fuit Indis, Hispaniæ præsertim nouę accolis, ad vulnera curanda. Paucos ante annos in Hispanias delata, magis ad

A ornandos hortos, quàm ob eius facultates: nunc verò multò celebrior est ob facultates, quàm propter elegantiam. Nomen legitimum apud Indos est *Picielt*: nam *Tabaco* nomen ab Hispanis illi Inditum ab insula quadam eius nominis, vbi frequentissimè nascitur: Magna altitudine assurgit, & interdum malum Assyriam, quam Limonem vocant, æquat, caule recto, multis prægrandibus ramis brachiato: folio mali Assyriæ ferè, sed ampliore veluti oxylapathi, colore viri-

B di dilutiore, & aliquãtulum hirsuto, vti tota planta est. Florem fert in summis ramis campanulæ modo, candidum, medio purpurascentem, quibus continetur semen valdè exiguum, colore ex cinereo nigricante: Radix crassa est, & multifida, & lignosa, intus crocea, & amara, quæ facilè cortice suo delibratur: non intelleximus tamen aliqua facultate præditam esse. Nascitur plerisque Indiæ locis, humidis præsertim & vmbrosis, & exculto leuiq; solo. Seritur omni tempore: cùm

C verò prodijt, à frigore præseruanda est, & secundum parietes plantanda ad eorum ornatum: siquidem toto anno viret, citriorum modo. Foliorum duntaxat est vsus, (tametsi eorum defectu quidam semine vtãtur) eaq; vt asseruari possint, filo traiecta in vmbra suspẽduntur, & siccantur: deinde ijs, aut integris, aut in puluerem tritis, vtuntur. Calida & sicca est in secundo gradu: itaq; calfacit, resoluit, mundificat, & aliquãtulum adstringit, vt ex sequentibus facultatibus iudicare

D licebit. Folia huius plantæ calfacta & imposita, præsens in Cephalæa & Hemicrania sunt remedium, si morbus ex causa frigida, aut flatibus ortus sit: sæpius verò sunt repetenda, donec morbus tollatur: sunt, qui caput oleo florum mali arantij prius inungant. Idem remediũ rigidis ceruicibus siue tetano vtile est, & in totius corporis dolorib. ab eadem causa ortis. Dolores dentium à causa frigida non modò finit, dente prius deterso aliquo linteo eius succo delibuto, & pilula ex

E eius folio confecta denti indita, sed etiam, ne corruptio serpat, prohibet. Pectoris vitijs, tussi veteri, asthmati, & similibus, ex frigido humore ortis morbis foliorum decoctum ex aqua, & eclegma ex eius decocto, vtilia sunt. Serapium ex saccharo, & foliorum eius decocto paratum, paucaque quantitate sumtum, putres humores pectoris eijcit. Asthmaticis interdum fumus eorum ore exceptus opitulatur: sed necessarias euacuationes præcedere opus est, si mora ferri possit. Sub cine-

F ribus calefacta folia, & sordida non excussis cineribus, calidaq; sæpius imposita, ventriculo perfrictionibus, & flatibus laboranti auxilio sunt. Viridia folia alij manibus oleo inunctis confringunt, & sic imponunt. Ventriculi & lienis obstructionibus folia pauxillo aceto intrita, diuq; illita, vtilia sunt: quibus deinde folia calefacta, aut lineus pannus succo foliorum calenti intinctus, superimponuntur. Foliorum defectu, puluis communi vnguento obstructiones aperiente, excipitur, & pars obstructa, aut tumore affecta diu inungitur. Indicæ mulieres valdè commendant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

dant in puerorum, & etiam grandiorũ ſtomachi A
cruditatibus: nam ventre inferiore prius inuncto
oleo lucernarum, & folijs ſub cineribus calefa-
ctis altero ventriculi regioni, altero tergori qua
ventriculum ſpectat, poſitis, eas concoquunt, &
aluum emolliunt, ſi quoties opus erit, renouen-
tur. Latas & teretes ventris tineas expellit folio-
rum ſuccus cum ſaccharo coctus, & depuratus,
pauca quantitate ſumptus: vmbilico tamen etiã
imponẽdum folium tritum, & aluus deinde cly-
ſtere eluendus. Nephriticis doloribus, folia ſub B
cineribus, vt antè, calefacta, & quàm calidè fieri
poteſt, adpoſita, magnum adferunt leuamen, i-
dem remediũ quoties opus erit repetendo. Com
modè etiam clyſteribus inijcientur, atque etiam
fomentationibus & emplaſtris admiſcebuntur.
In ſuffocationibus vteri folia probè calefacta, &
vmbilico, vterią; regioni impoſita, præſens ad-
ferunt remedium: quòd ſi (vt fit interdum) ani-
mi deliquium ſubſequatur, fumus illorum nari-
bus obijciatur, illico liberabitur: quod remediũ C
Indicis mulieribus adeò vulgare eſt, vt ea de cau
ſa Tabaci folia diligenter adſeruent, & magni fa
ciant. Sunt verò, qui odorata vmbilico prius ad-
mouent, deinde folium. Maximè autem confe-
runt aut Tacamahaca, aut oleum de Liquidam-
bar, aut Balſamum, aut Caranna, aut ex his om-
nibus emplaſtrum conſtans, & in vmbilico aſſi-
duè geſtatum. Articulorum doloribus (modò
humores frigidi ſint, vel ſaltem non nimium ca-
lidi (efficaciſſimè folia calida adhibẽtur, aut eo- D
rum ſucco pannus lineus intinctus: etenim hu-
mores reſoluunt, & digerunt, ideoą; etiam tu-
morib. œdematoſis foliorum ſucco calido prius
elotis, vtiliſſimè imponuntur. Perniones ſana-
re, ſi ter aut quater huius plantæ folijs fricentur,
deinde pedes, & manus aqua calida cum ſale ab-
luantur, experientia docuit. Venenis, & toxico
pernicioſiſſimo, quo Canibales ſuas ſagittas il-
linunt, reſiſtere, paucis ab hinc annis experti ſunt
nonnulli: nam antè ſublimatum vulneribus in- E
ſpergere ſolebant. Toxici autem vires infringe-
re hac ratione ſciuerunt Hiſpani. Contigit, vt
quidam Canibales in ſuis cymbis ad D. Ioan-
nem de Portu diuite nauigarent, Indorum atque
etiam Hiſpanorum (ſi quos reperiſſent) telis ſuis
venenatis conficiendorum cauſa. Eò appellen-
tes, Indos & nonnullos Hiſpanos conficiunt,
pleroſque autem vulnerant: cum verò ſublima-
to carerent, à quodam Indo edocti ſunt, vt Ta-
baci ſuccum expreſſum, ſuis vulneribus impone- F
rent, & ipſa deinde folia trita: ſedati ſunt illico
dolores, & ea ſymptomata, quæ huiuſmodi ve-
nena ſubſequi ſolent. venenum ſuperatum, vul-
nera deinde curata. Ex eo folijs huius plantæ ad-
uerſus venena vti cœptum eſt. Rex ipſe catholi-
cus, eius vires experiri volens, cani vulnus infli-
gi iuſſit in gutture, & toxico, quo venatores v-
tuntur, illini, & paulo pòſt foliorum Tabaci ſuc-
cum ſatis copioſè inſtillari, & ipſa folia trita ſu-
pra vulnus ligari: liberatus eſt canis non ſine o-
mnium admiratione. Eodem modo venenatis

peſtiferisq́ue carbunculis impoſita, cruſtas indu
cunt, deinde curationem adferunt: & ad ictus
morſusq; virulentorum animalium preſens ſunt
remedium. Recentibus vulneribus impoſita, ili-
co ſanguinem ſiſtunt, eaq́ue glutinant: quòd ſi
maiuſcula ſint, vino prius eluentur, & labijs vul-
nerum coniunctis, ſuccus foliorũ inſpergetur, &
ipſa folia trita ſupra vulnus alligabuntur: poſtri-
die reliquisq; ſubſequentib. diebus idẽ ordo ſer-
uabitur, victusq; ratio neceſſaria. Vetera vlcera,
Gangrænasq; ſuccus inſtillatus, & folia trita im-
poſita detergent, curant, & ad cicatricem perdu-
cunt, purgato videlicet prius corpore ex medici
conſilio, & miſſione etiam ſanguinis, ſi neceſſa-
ria ſit, facta: deinde obſeruata quæ conuenit vi-
ctus ratione. Porrò non modò in hominibus e-
iuſmodi vlcera curare, ſed etiam in animalibus
ipſa experientia docuit: nam per vniuerſam In-
diam frequentia vlcera vaccas, boues, & alia ani-
malia infeſtant, quæ facilè ob regionis humidi-
tatem extremam, putreſcunt, & vermibus ſca-
tent: quibus ſolebant inſpergere ſublimatum,
melioribus remedijs deſtituti: ſed cum magno
iſtic væneat, plerumq; quod vlceribus inſperge-
batur, pluris conſtabat, quàm animal, quod cu-
rabatur, æſtimari potuiſſet. Itaq; Tabaci facul-
tates in hominibus experti, illius etiam vſum ad
putrida, fœtida, vermibusq́ue ſcatentia anima-
lium vlcera tranſtulerunt, atque adeò compere-
runt, ſuccum eius inſtillatum, non modò vermes
necare, ſed etiam vlcera mundare, deinde ad ci-
catricem perducere: prodeſt etiam iumentorum
exulcerationibus: ideoq; Indi Tabaci puluerem
ſemper circumferunt. Quendam noui narium
vlcere laborantem, è quo ſanies manabat, non
ſine contagij ſuſpicione: meo conſilio inſtillauit
foliorum Nicotianæ ſuccum, à ſecunda inſtilla-
tione, multi vermes exciderunt, deinde paucio-
res, & poſt aliquot dies ſanatum eſt vlcus, ſed quę
eroſa erant, non reſtituta. Illius etiam folijs im-
petigines, & capitis ſcabies vtiliter confricãtur.
Hæc eſt celebrata illa Indicis ſacerdotibus plan-
ta, qua vti ſolebant ad reſponſa danda. Etenim
apud Indos moris erat Sacerdotes de bellorum
euentu, alijsq; magni momenti negocijs conſu-
lere. Conſultus ſacerdos iſtius plantæ folia ſicca
vrebat, & eorum fumũ tubulo ſeu cannula qua-
dam in os excipiebat, deinde quaſi in ecſtaſin
quandam raptus, cadebat, omni motu priuatus,
ſicq́ue permanebat aliquandiu: Diſcuſſa eius fu-
mi facultate, ad ſe redibat, referebatq́ue nego-
cium cum dæmone contuliſſe, & reſponſa dabat
ambigua, vt, vtcumque euentus ſuccederent, il-
lis facilè perſuaderet, ſic ſe prædixiſſe: eoq́ue mo
do barbaros illos homines miſerè decipiebant.
Cæterùm vulgus etiam Indorum eum fumum
per os & nares recipit animi gratia, cùm inſom-
nia videre interdum, & extra ſe quaſi rapi vo-
lunt. & etiam de ſuorum negociorum euentu,
ex ſomnijs, quæ illis apparuerint, pronunciaturi.
At non eſt recens, plantas quaſdam inueniri, quę
manducatæ, aut intrò aſſumptę, vanas ſpecies, &

imagines obseruari faciant. Siquidem Dioscori-
des cap. de Solano manico seu furioso, eius radi-
cem drachmæ pondere ex vino potam, facere
species vanas imaginesque non iniucundas ob-
uersari scribit; sed duplicatum eius modum ad
tres vsq; dies, mentis alienationem afferre, qua-
druplicatum interimere. Anisum si quis dormi-
turus edat, somnia excitari iucunda & suauia:
contrà Raphani esu, grauia, & turbulenta, & sic
de plerisque alijs. Garcias ab Horto refert Ban-
gue plantæ succum alijs admixtum, mentis alie-
nationem facere, insomnia excitare, & omni so-
licitudine liberare veluti etiam opium, quod O-
rientalibus Indis admodum familiare est. Sic &
nostri Indi, oneribus ferendis, aut alijs laboribus
defatigati, Tabaci fumum hauriunt, & ilico,
quasi mente alienati, corrunt: excitati verò, re-
focillatos eo somno, & vires recuperatas sentiũt.
Eorum exemplum secuti Aethiopes pro manci-
pijs eò deducti, nimis frequenter eum hauriunt:
quò fit, vt eorum domini egregiè eos castigent,
& illorum Tabacum exurant, quo illis ansam
auferant sæpius illo vtendi. Vsus est etiam Ta-
baci apud Indos, famis sitisque sedandæ gratia
hoc modo. Conchylia quædam cochlearum flu
uiatilium vrunt, deinde atterunt calcis modo:
huius & foliorum Tabaci æquas partes sumunt,
manduntque, donec ex vtrisque massa quædam
fiat, quam in pilulas piso maiores confingunt,
atque in vmbra siccant, & in vsum reponunt.
Facturi iter per deserta, vbi neque cibum neque
potum inuenturos se putant, eas pilulas secum
deferunt, ex ijs vnam inter labrum inferius, &
dentes reponentes, eius liquorem assiduè sor-
bent: ea absumpta, aliam reponunt, atque ita
aliam, donec peregrinationem absoluant, tri-
duanam interdum, aut quatriduanam: atque ea
ratione toto eo tempore neque famem sibi mo-
lestam esse, neque sitim asserunt: cuius causam
esse puto, quòd sorbentes assiduè pilulas illas, e-
tiam humores pituitosos è cerebro eliciunt, qui
deglutiti, & in ventriculum demissi, naturalem
eius calorem humectant, sed ab eo tandem ab-
sumuntur, aliorum ciborum defectu: vt in mul-
tis animalibus obseruare licet, quæ tota hyeme
in suis latibulis se continent sine alicuius alimen
ti copia, quia calor naturalis occupatus est in pin
guedine absumenda, quam æstatis tempore col-
legerunt. Hæc sunt, quæ de celeberrima hac
planta, eiusque facultatibus scripsit *Nicolaus Mo-
nardus*. At *Carolus Clusius* de Nicotiana hæc ha-
bet verba. Est verò Petum siue Nicotiana trium
aut quatuor cubitorum altitudine, interdum am
plior, multis alis, crassisque ramis concaua, fo-
lia numerosa, ampla, densa seu carnosa, pinguia,
graui odore, feruido, & acri gustu. Flos extre-
mis ramis nascitur copiosus, ex albo purpura-
scens, oblongus, & tubæ in modum concauus,
extrema parte latus, & pentagonus, cuius color
frigoribus magis intendi solet. Huic succedunt
siliquæ Digitali ferè similes, semine plenæ, ex
ruffo nigricante, pusillo papaueris modo mino-

A re. Eius duo sunt genera. Nam vnum amplo la-
toque est folio, interdum cubitali longitudine,
pedalique latitudine, sine pediculo, caulem am-
plectente. Id altius assurgit, & flos ordine per ra-
mulorum longitudinem illi nascitur, dilutior a-
liquantulum. Alterum paulò minore est folio,
Solano, quod Bellam donnam vulgò vocant, si-
mili, sed acutiore, longoque pediculo ramis in-
hærens: flores huic veluti per vmbellas nascun-
tur saturatiores aliquanto. Vtriusq; radix ligno-
B sa est, & multifida. Floret calidioribus regioni-
bus Iunio & Iulio, semen Septembri maturescit:
(vidi in Lusitania tota hyeme florentem) at hîc
à mense Augusto in hyemem vsq; floret, & sub-
inde semẽ profert, deinde primo gelu flaccescit,
peritque tota, neque hyeme asseruari potest, nisi
nouella admodum, idque difficulter. Nascitur
omni solo, & semel sata, semenque ad maturita-
tem perducens, seipsam deinde serit, nec opus ha
bet alia satione. Si tamen serenda erit, Augusto
C aut Septembri id fiat, quoniam semen exiguum,
diutissimè sub terra latet, antequam germinet: &
Martio, aut vere sata primùm Augusto germi-
nat. Apud nos diligenter colitur, non tam orna-
tus gratia, quàm ob insignes facultates, præser-
tìm à nobilibus quibusdam matronis rei herba-
riæ studiosis, quę folijs eius recẽtibus, aut in vm-
bra siccatis, & stillatitio illorum liquore vitreis
organis extracto, frequẽter vtuntur ad vlcera an-
tiqua, putrida, maligna, gangrænas, scabiem, im-
D petiginem, lichenes, oculorũ nebulas, felici cum
successu, multisque miseris rusticis auxilio sunt.
Sunt, qui eius folia singulis diebus manè à ieiu-
nis mandi iubent, vt podagra liberentur, quoniã
multam pituitam in os attrahat, eamq; in partes
inferiores defluere prohibeat. Carolus Stepha-
nus in prędio rustico Gallico lib. 2. cap. 76. expe-
rientia comprobatum esse scribit, eius folia stru-
mis vtiliter illini, eiusque stillatitium liquorem
asthmaticis auxilio esse. In summa, Panacea
E quædam est ad omnes generis morbos. Aliud e-
ius genus, per omnia minus, folio rotundiore,
nec hirsuto, pinguiúe, licet succulento, flore mi-
nore, & per extremum rotundo, pallescente, an-
te viginti annos Europæ innotuit. Dodon. Hyo-
scyamum luteum nuncupauit. Ad pleraque con
ferre etiam existimatur, verùm superiore longè
imbecillius. *Hæc Clusius.*

GLVTINANT quoq; Althæa, Anagallis, Cen
taurium, Chamæpitys, Chamædrys, Equisetum,
F Eupatorium, Ebulus, Myrthus, Plantago, Quin-
quefolium, Symphytum maius, Verbenaca, &c.
de quibus singulis vide suprà suo loco.

De folijs flatus discutientibus.

SESELI Massiliense folia fœniculi habet cras-
siora: caulem vegetiorem, vmbellam anethi, in
qua semen oblongum, angulosum, degustanti
statim acre: radix longa est, iucundi odoris. O-
ptimum iuxta Massiliam Galliæ vrbem nasci-
tur. Prouenit autem alijs quoque in locis cali-
dioribus, nunc in plerisque Germaniæ hortis, sed
non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334

non nisi satum, & cultum. Floret æstate, & se- A
men subinde producit. * Calefacit & desiccat
ordine secundo. Semen & radix excalfaciendi
vim habent. Potu strãguriæ & orthopnœæ me-
dentur: suffocationib. mulierum, comitialibusq;
prosunt: menses & partus trahunt: ad omnia in-
terna mala pollent: tussim veterem sanant. Se-
men cum vino potum, cõcoquit, & tormina dis-
cutit: epialis febribus vtile. contra perfrictiones
in itineribus, cum pipere & vino bibitur. Capris
cæterisq; pecudibus datur in potu, quò faciliùs B
suos fœtus enitantur. Aethiopicum seseli, folia
habet hederæ minora, & ad periclymeni modũ
oblonga, frutex nigricat, palmitibus in bina cu-
bita extensis: ramis sesquipedalibus: capitulo a-
nethi: semine in tritici morem denso, nigro, ama
ro, Massiliẽsi odoratiore & acriore, multum sua-
ui. Peloponnense folia habet cicutæ, latiora &
crassiora: caulem supra Massiliensis magnitudi-
nem, ferulaceum: & latam in cacumine vmbel-
lam, in qua semen latius, odoratum, & carnosius C
pendet. Eisdem viribus præditum est. Nascitur
in asperis, riguis, & collibus. inuenitur etiam-
num in insulis. Creticum seseli, iuxta Ciliciam
in Amano monte nascitur, herbula surculosa, se-
mine duplici rotundo, scutulorum effigie, odo-
rato, subacri. Cõtra vrinæ difficultatem bibitur:
potu cit menses. Succo seminis, caulisque viren-
tis, ternis obolis ex passo decem diebus hausto,
renes sanantur. Efficax est radix ad ciendas pe-
ctoris excreationes, in delinctu cum melle. *Diosc.* D

Seselis radices in vsu sunt & semen, secundum
Dioscor. Nostra tamen ætate semen potius vsur
patur: quãdo ita simpliciter reperitur scriptum.
Liberum autem est vnicuiq; sumere ex quacun-
que specie quæ in promtu fuerit, excepto Creti-
co, quod etiam Tardylium vocatur: nam Massi-
liense, Aethiopicum & Peloponnense eiusdem
sunt naturæ. Quiq; studiosè inuestigabit, is Mas-
siliense semen facilè habere potest. quare de eius
succedaneo non est necesse loqui: cùm istud in E
multis officinis legitimum reperiatur. Aëtius
nominatim Massiliense accipit, addens debere
esse incorruptum.

DISCVTIVNT quoque flatus, Absinthium,
Anethum, Apium, Chamomilla, Epithymum,
Fœniculum, Iuniperus, Allium, Maiorana, Ori-
ganum, Petroselinum, Squinanthum, Spica nar
di, Smyrnium, Ruta, &c. de quibus singulis vide
suprà suo loco.

De folijs semen generantibus.

F

HORMINVM, Sclarea, Matrisaluia, German.
Scharlachkraut dicitur, satiua herba est, folijs mar-
rubio similis: caule semicubitali, quadrangulo,
circa quem eminẽtiæ siliquis similes prodeunt,
quæ ad radicem spectant: in quibus diuersum
semen recluditur. Siquidem in syluestri rotun-
dum, fuscumque inuenitur: in altero nigrum &
oblongum, cuius est vsus. Nascitur in hortis. Col
ligitur mense Iunij. Conseruatur per annum.
* Ad venerem stimulandam, cum vino bibi vo-
lunt. Purgat cum melle argemas, albuginesque:
illitum ex aqua tumores discutit: eo etiam ex-
trahuntur aculei ex corpore. Idem effectus est
illitæ herbæ. Syluestre Gallitricum officinæ vo-
cant: magis viribus pollet. quare vnguentis, præ-
sertim gleucino, permiscetur. Nascitur passim in
pratis. *Dioscorides & Matthiolus.*

ERVCA tam satiua, quàm sponte nascens
(Germ. Weiß senff. Gall. *de la Roquette*. Ital. *Eruca,
Rucula.* Hisp. *Oruga yerua.*) vulgaris admodum
planta est, quòd frequentissimè in cœnis aceta-
rijs inseratur. Satiua in hortis nascitur. Syluestris
Italiæ & Hispaniæ familiaris, prope tamen aquas
prouenit magna copia. Satiua tota æstate flo-
ret: syluestris autem circa Calendas Iunij potissi-
mum erumpit. * Excalfacit manifestè. Venerem
largiore cibo concitat. Semen eius idem præstat,
vrinam cit, concoctioni prodest, aluo perquàm
accommodata. Semine ad condimenta vtuntur:
muris aranei morsib. medetur. Ventris tineas e-
necat, lienemq; extenuat. Tritum & cum felle
bubulo mistum, nigras vlcerũ cicatrices ad can-
dorem reducit. Cum melle verò perunctum, vi-
tia cutis in facie emendat, & lentigines emacu-
lat. Herba, si sola edatur, caput magis dolore af-
ficiet. *Dioscor. & Galenus.*

De folijs menses mouentibus.

ALISMA, Germ. Wasser wegerich / & Froschoffel.
Gall. *Plantein aquatique*. alij Damasion appellãt:
folia ei plantaginis, nisi angustiora essent, laci-
niosa, conuexaq; in terram: caule simplici, tenui,
cubito altiore: capitib. thyrsi: flore tenui, candi-
do, pallescente: radicibus tenuibus, vt veratri ni-
gri, acribus, odoratis, modicè pinguibus: aquo-
sos amat tractus. Aestate colligitur, tum enim flo
ribus abundat * Radix, si drachma vna aut alte-
ra bibatur, his conuenit, qui leporem marinum
deuorarunt, aut à rubetis ranis demorsi sunt, aut
opium hauserunt: torminibus atque dysenteriæ
per se, aut cum pari modo seminis dauci, potui
datur. conuulsis, & contra vitia vuluæ prodest.
Herba sistit aluum, menstrua pellit, tumores illi-
ta mitigat. *Dioscor.*

HYPERICVM, Germ. Sant Johanskraut / alij
Androsæmon, alij Corion, alij Chamæpityn ap
pellant, quoniam semen odore resinam imita-
tur: surculaceo frutice, dodrantali, rubescente: fo
lio rutæ: flore luteo: leucoio simili, qui digitis at
tritus sanguineum succum remittit, qua ex cau-
sa androsæmon cognominatur: subhirsuta sili-
qua, & in rotundo oblonga, hordei magnitudi-
ne: semine intus nigro, resinosi odoris, gignitur
in locis cultis & asperis. Aestate floret. Colligi-
tur mense Iunio & Iulio potissimùm. Conser-
uatur per annum. * Vrinam cit, menstrua pellit
appositum: tertianis quartanisq; cùm pino po-
tum liberat. Semen quadraginta diebus hau-
stum, ischiadicis medetur. Folia cum semine il-
lita, ambusta sanant. *Dioscor.*

HELICHRYSON, quidam Chrysanthemon,
nonnulli & id amaranton vocant, quo deorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.334